

JUBILEJNÍ VYDÁNÍ K VÝROČÍ NAROZENÍ A. LUSTIGA
100

ARNOŠT LUSTIG

Miláček

Bez pravdy bych byl strašně chudý,
zatímco s pravdou můžu být jinak chudý,
ale zároveň ohromně bohatý.

Arnošt **Ex Libris**
Lustig
1926 – 2026

Miláček

Arnošt Lustig

Znění tohoto textu vychází z díla [Miláček](#) tak, jak bylo vydáno nakladatelstvím Mladá fronta v Praze v roce 2012.

§

Text díla (Arnošt Lustig: Miláček), publikovaného [Městskou knihovnou v Praze](#), je vázán autorskými právy a jeho použití je definováno [Autorským zákonem](#) č. 121/2000 Sb.

Vydání (obálka, upoutávka, citační stránka a grafická úprava), jehož autorem je Městská knihovna v Praze, podléhá licenci [Creative Commons Uvedte původ-Nevyužívejte komerčně-Zachovejte licenci 4.0 Mezinárodní](#).

Verze 1.0 z 24. 4. 2026.

OBSAH

PRVNÍ ČÁST	10
Kapitola 1	11
Kapitola 2	13
Kapitola 3	15
Kapitola 4	21
Kapitola 5	25
Kapitola 6	29
Kapitola 7	34
Kapitola 8	39
Kapitola 9	43
Kapitola 10	46
DRUHÁ ČÁST	53
Kapitola 11	54
Kapitola 12	62
Kapitola 13	68
Kapitola 14	71
Kapitola 15	77
Kapitola 16	86
Kapitola 17	92
TŘETÍ ČÁST	105
Kapitola 18	106
Kapitola 19	113
Kapitola 20	115
Kapitola 21	125
Kapitola 22	136
Kapitola 23	143
Kapitola 24	217
Kapitola 25	223

ČTVRTÁ ČÁST.....	227
Kapitola 26.....	228
Kapitola 27.....	235
Kapitola 28.....	241
Kapitola 29.....	250
Kapitola 30.....	264
Kapitola 31.....	268
Kapitola 32.....	271
Kapitola 33.....	277
PÁTÁ ČÁST.....	281
Kapitola 34.....	282
Kapitola 35.....	288
Kapitola 36.....	298
Kapitola 37.....	300
Kapitola 38.....	304
Kapitola 39.....	309
Kapitola 40.....	314
ŠESTÁ ČÁST.....	320
Kapitola 41.....	321
Kapitola 42.....	327
Kapitola 43.....	331
Kapitola 44.....	334
Kapitola 45.....	338
Kapitola 46.....	344
Kapitola 47.....	348
Kapitola 48.....	357
Kapitola 49.....	366
Kapitola 50.....	370
Kapitola 51.....	383
Kapitola 52.....	385

SEDMÁ ČÁST	394
Kapitola 53	395
Kapitola 54	398
Kapitola 55	403
Kapitola 56	412
Kapitola 57	423
Kapitola 58	435
Kapitola 59	440
Kapitola 60	450
Kapitola 61	455
Kapitola 62	459
Kapitola 63	462
Kapitola 64	465
Kapitola 65	473
Kapitola 66	483
Kapitola 67	486
Kapitola 68	492
Kapitola 69	501
Doslov	506
Ediční poznámka	510

Trojice přání Arnošta Lustiga

„Píšu povídky, v kterých hledám záhadu života, to nádherný přízemní, co člověka povznáší nad hvězdy, co ho sráží do pekel. Čím je člověk tím nejúžasnějším, co se ve vesmíru objevilo. Čím je dobrý, čím je horší...“

(Dobrý den, pane Lustig. Myšlenky o životě, 1999)

Mám radost, že ke 100. výročí narození spisovatele Arnošta Lustiga vzniká jubilejní elektronická edice jeho vybraných spisů ve zpracování týmu Městské knihovny v Praze v rámci projektu Praha město literatury.

Pro Arnošta Lustiga byla literatura „citovou pamětí člověka... vzrušujícím amalgámem v tom dobrodružství, kterému říkáme život“. A zároveň zastával názor, že „psaní je přitom zápas člověka s pamětí i zápas o krásu a ušlechtilost; zkušenost jednoho, která obohatí mnohé; příslib i varování, že co se stalo, by se mohlo stát znovu“.¹

Své dílo věnoval „obětem židovské tragédie – šoa. A všem, kteří dovedou říct NE totalitním režimům. Těm, co dovedou rozlišovat mezi dobrem a zlem. Těm, co se dokáží rozhodnout. Pro koho slovo demokracie představuje nápravu chyb, životní styl“.²

1 Arnošt Lustig, *Dobrý den, pane Lustig. Myšlenky o životě*, 1999

2 *Ibid.*

V posledních letech přede mnou Arnošt Lustig, můj otec, odhalil svá tři přání. Zaprvé chtěl vdechnout duši těm, kteří se nenarodili pod šťastnou hvězdou. Zadruhé toužil, aby jeho příběhy byly krásné jako píseň. A zatřetí si přál, aby byl čten i za padesát let. Jsem přesvědčená, že Arnošt Lustig se bude číst, dokud literatura bude literaturou.

Eva Lustigová
spoluzakladatelka Nadačního fondu Arnošta Lustiga
7. 5. 2025

PRVNÍ ČÁST

Kapitola 1

Asi dvacet metrů odtud dopadl na dlažbu granát. Až k nim střepiny nedoletěly. Bylo lepší počkat než pokračovat v cestě.

Od hotelu King David až dolů, ke zdi, kde stáli, se táhly zavřené obchody. Výkladní skříně nacpané hadry a pytli s pískem, vchody, okna a kusy rozbitých čelních stěn. Některé části ulice vypadaly jako zbytky vyvržených dřevěných lodí. Jámy s trčící kanalizací připomínaly kryty, dodatečně vyztužené železnými pilotami. Kávárna Atara, úplně dole, byla rozbitá ještě dřív než ostatní. Nikdo asi nestačil odstranit trosky, snad jen natolik, aby se dalo chodit, usoudil mladší.

Odstředivý proud vzduchu odnesl na okamžik zvuk děl. Mohli je v duchu umístit do linií pod i nad městem v obkličujících kopcích. S větrem se to zase přiblížilo. Bůhvíproč si znovu představil koně. Během dne, zatímco je sem přesunovali, podnikly egyptské spitfajry nálet nedaleko osad Ramleh a Chulda, kde byla střídavě překladiště konvojů. Zanechaly po sobě spoušť. Kapitán z tiskového oddělení jim řekl, že rozbily jen atrapy a že odtamtud vyjede největší konvoj.

Trosky vypadaly v šeru jako pasti. Kromě spáleného střelného prachu zavoněly ve vzduchu borovice.

„Docela rád bych byl teď v těch kopcích,“ povzdechl si.

„Vyhlíd jsem si tam náhodou po ránu pěkněj balvan,“ odpověděl mu starší.

„Jako kryt, náhrobek, nebo rozhlednu?“

„Jako sebeobranu, až ti to bude zase moc mluvit,“ dodal starší.

Přerušila je kanonáda. Pokaždé si představoval frkající koně s lesklými uhřátými boky, chvějícími se nozdrami a velkýma očima, které jim jezdci přikrývali dlaněmi. Byly to už jen zbytky představ, s nimiž sem přijel a co odpadaly. Oddíly na obou stranách měly koně. Děla mu připomínala zvuk kopyt.

Salvy se spojovaly s větrem. Dal se podle toho odhadnout pohyb jednotlivých postavení. Jednotky, vyčerpané sedmnáctidenními boji o přístupy k městu, se snažily zvenku prorazit obklíčení a proniknout sem s vodou. Čerstvější oddíly dotíraly severně odtud na arabská postavení ve velkém trojúhelníku Jenin-Nablus-Tulkarem, aby přesunuly, alespoň částečně, rozhodnutí o vojenském osudu města.

„Pomalů –“ připustil mladší.

„Dostáváme na prdel,“ řekl starší.

Kapitola 2

Stmívalo se rychle. Půl nebe směrem k Olivetské hoře bylo ještě světlé a část oblohy nad začátkem třídy King George, kde se křížila s ulicí Ben Jehuda, už ležela jako noc nad střechami a špičkami tují, borovic a cypřišů. Z ulice to vypadalo jako rybí hřbety. Hvězdné světlo se podobalo šupinám.

„Půjdeme?“ zeptal se mladší. A potom, když vyšli: „Jakej balvan sis vyhlíd?“

„Kulatej,“ odpověděl mu starší. „Co si o sobě vůbec myslíš? Začínám bejt špatnej na nohy.“

„To hlavní cejtíš zaručeně naplno, to bych se vsadil –“

„- že váháš,“ ujistil ho starší.

„Mně nemůžeš bejt nebezpečnej.“

„Je tu tma, zmatek a nuda,“ usoudil unaveně starší. „To by mě dojalo. Vidiš tu nějaký kontrolní věže?“

Celý den předtím byli s konvojem na cestě k postavením u Romemy a využívali k přesunu písečné bouře. Písek rozředil sluneční světlo v přízračnou hnědou a žlutou, připomínající nízko nad zemí soumrak. Píchal to do očí. Děla celou dobu drtila domy na padrt, jeden za druhým, bloky, kusy ulic. Lidi byli ve sklepích a v krytech. Překvapilo je, že uvnitř to vypadalo líp, než čekali, a skoro jinak, než čekali.

Droboučký písek prolezl skoro vším, i průzory pancéřových vozů, a všude se usadil. Téměř hmatatelné předivo prachu a písku. Stínová hradba dusna, písek mnoha pouští, část zeměpásu od Eufratu k Nilu. Slunce se vysvítilo z podoby. Viselo jako stříbrná průsvitná koule v mlhách, bledé a mdlé. A teď stejně, jako ve dne

slunce, vypadal měsíc. Na obklíčené město pálila ve dne v noci děla anglická a americká, německá a ruská – nákupčí Legie měli na nákup dva roky. Chtěli všechno rozbít dřív, než by se vnější jednotky mohly spojit s obleženými. Jeruzalém, město bez řeky, byl jako pravda, o kterou se nechce nikdo rozdělit. Kromě děl zvenku pálily na okrajové čtvrti Starého Města britské pětadvacetiliberní kanóny, podobně jako kdysi pátá kolona v Madridu. Na mapě to vypadalo jako tečka uprostřed písmene O. Bylo to už pět neděl jedna ku stu ve prospěch útočících. Za Araby stáli Angličané a nafta, za židy osud.

Sledovali minometný granát, dopadl pod stráž King George asi v první třetině třídy. Červený oheň svrchu prudce zežloutl a probořil se do černé.

„U mě ani jedna,“ řekl.

„U mě taky ne,“ ohlásil starší. Oprášil si čapku. Vždycky, když se střílelo a byli tomu blízko, oprašoval si potom čepici. Kolem ležely střepiny.

„Máme přece jen kliku,“ povídá mladší.

„Jo, moje šťastný číslo dvě a osmdesát pět kilo –“ Starší se rozhlížel. Kromě strážní na obou koncích ochranné betonové zdi, která rámovala levou stranu King George, nebylo vojáky vidět. Stáli před domem číslo 44. Starší si zblízka prohlížel tabulku. Zazvonil.

„To znáš?“ zeptal se mladší. „Ten jeden umřel a oni se ho ptali nač a pozůstalej povídá: Spíš se ptejte, nač žil –“

Pruh roztrženého nebe se zacelil. Oba rybí hřbety se spojily a pod ně padla tma. Mraky písku zmizely nad neviditelné moře a v něm se utopily. Teď se hvězdy podobaly střepinám. Večerka byla jasná a zdála se blízko. Nikdy si nemyslel, že uvidí Jeruzalém, napadlo ho.

„Mluv,“ pobídl ho starší.

Ve dveřích se ukázala vysoká, kostnatá žena.

Kapitola 3

„Jestli jste paní Livinová, posílá nás za vámi váš bratr,“ řekl mladší.
„King George čtyřiačtyřicet –“

„Pojďte dál,“ odpověděla žena. „Proboha, jak jste se dostali na ulici?“

Za dveřmi zahlédli artéskou studni a cisternu. Žena je vedla dlouhou chodbou. Okna, pokud nebyla vytlučena, hleděla zevnitř polepena křížem krážem papírovými pruhy. Podstřešek se podobal španělské haciendě. Zdi skoro na metr a silné sloupy, plochý strop, svrchu i zevnitř. Patrně by každý u nich sám udržel celý barák, kdyby na to přišlo.

„Přijeli jste s konvojem?“ zeptala se žena.

„– že váháte,“ přisvědčil starší.

„Po nové silnici?“

„Nejspíš byla nová, ale radši se neptejte na šířku,“ odpověděl mladší. Když se jí díval na dlouhé nohy, ruce a hlavu s těsně přičesanými vlasy, připomněl si zase koně. Taky lepší než pro auta by byla pro koně, pomyslel si. Měla dlouhé nohy a sukovitá kolena.

„Tady,“ ukázala na předposlední dveře.

Druhá žena uvnitř měla uniformu. Vojenskou košili s kapsami a nárameníky bez označení a sukni z tmavší khaki látky skoro těsnou.

„Viděla jsem odpoledne na ulici nové pancěře,“ řekla ta dlouhá.

„Tak z roku raz dva, počítám,“ na to starší.

„Německé polopásové transportéry typu hachel. Patřily už do šrotu. Pro nás dobré.“

„Byl je u vás nakupovat náš generál,“ řekla ta dlouhá.

„Měl radši koupit koně,“ vložil se do řeči mladší. „Mohl bych se něčeho napít?“ zeptal se. „Jestli máte vodu –“ dodal omluvně.

„Jistě –“ pospíšila si ta v uniformě. Představila se: „Magda Wilderová.“

„Tohle je Many Lampel,“ řekl pohotově mladší. „Já Dany Polnauer.“ Stál blízko u dveří, trochu klackovitě s rukama v kapsách, a odhadoval ji. Natáhl pravičku. Uhnul pohledem, až když si stiskli ruce.

„Kdy tu naposled přšelo?“ chtěl vědět Lampel.

„To vám snad už ani neřeknu zpaměti,“ odpověděla Magda.

Má hezké zuby, pomyslel si Dany. Hledal, v čem vězí vlídnost jejího hlasu, jako by měla radost, že přišli, ale ještě z jiného důvodu. Podala jim vodu. Pili pomalu. Měli žízeň. Za dnešek už vypili hektolitry. Snažil se o dobré vychování. Skoro byl rád, že tu cestu riskovali. Pokaždé, když přijeli na nové místo, bylo v tom něco, čemu člověk rád vycházel vstříc. Jako ptáci přelétající z větve na větev. Díky zdem tu byli jako ve sklepech.

„Když se víc střílí, zalezeme si obě ke mně dolů,“ řekla Magda. Dům byl pětipatrový, takže to nebylo ani moc dole, ani příliš nahoře. Granáty létaly přes střechy do údolí.

„Nechcete si sednout?“ zeptala se paní Livinová.

„Jste v domě samy?“ zeptal se Lampel.

„Přechodně,“ odpověděla. „Kde jste byli, když to vybuchlo před domem?“

„Napadlo nás, jestli nenesou raněné,“ řekla Magda.

Velitel města zakázal pod nejpřísnějšími tresty opouštět domy. Nejspíš musel, aby neznervózněli, co zůstanou. Kromě krysa si Lampel vymyslel „zaťaté zuby města“. Lámal si pokaždé hlavu minimálně hodinu, než našel příměr, kterým by to naráz přiblížil.

„Váš bratr si vyřídí ještě pár věcí a přijede –“ řekl Lampel.

„Bála jsem se kvůli dopisům,“ řekla. „Nevěděla jsem, jestli je vhodné mu psát.“

„Zvenku to vypadá hůř,“ na to Lampel.

Dany to zkusil s anekdotou o papežovi. Komorník mu denně hlásil datum a počasí a papež na to pravidelně, ano, vím, můj synu, až mu jednou komorník hlásí, je prvního dubna, Vaše Milosti, prší, a papež ano, vím, můj synu, a sloužící povídá: Pendrek, Vaše Milosti. Je druhého a svítí sluníčko.

Čekal marně, že se rozsypou smíchem. Lampela rozveselilo spíš, jak maličko se smály. Byla to pitomá anekdota. Nebo by takových potřebovaly deset.

Sledoval jejich pohledy. Kazili mu to ti zelení koně, co vyjížděli z oranžově rudých chomáčů ohně. Bomby. Bylo to na přístupech k městu. Z noci dotíraly jednotky, snažící se už týdny marně o spojení. Dostávaly se sem ojedinelé konvoje. Výbuchy dopadaly jako nezbadatelné úderý kladiva, které narazí a rozpustí se ve zvuku a udělá místo dalšímu úderu.

Pohlédl na strop, jestli se nekymácí.

Vycítili oba, že nejsou v jedné vlně. U boční stěny, blíž dveřím, stál stolek, který měl v útrobách zapuštěné rádio ve tvaru podkovy, předpotopní model, superhit z roku raz dva. Nahoře stál gramofon v černém kufříku. O stěnu se opíralo pár desek v obalech i bez nich. Podle otlučené omítky nad postelí tam visíval samopal. Pod ním, na hřebíku místo obrazu, kožené pouzdro od pistole. Stěnu naproti zdobila z kalendáře vytržená fotografie starce s bílými vousy. Vedle, na provázku, viselo zrcadlo zapuštěné do dna polévkového talíře. Asi sto kroků odtud páčil minomet.

„Už jste večereli?“ zeptala se Magda.

„Nepřichází v úvahu,“ namítl Lampel. Vypadal jako kulička a ani si nedal práci, aby zakryl, že mu to vyhovuje. Měl to minimálně

jako patnáctou poslední večeri. Díval se hlubokýma hnědýma očima, jako by dokázal beze zbytku pochopit, co koho zrovna trápí. Byly to dvacetiminutové dávky:

„Nechcete jít spát?“ zeptal se Lampel. „Musíme beztoho zase nazpět.“

„Ani by to nešlo,“ odpověděla Magda. „Máme tu slzu červeného vína. Nikdo ze známých to zatím nestačil vypít. A jak byste se dostali nazpět?“

„Máte jich hodně?“ na to Lampel. „Že bychom si na ně připili.“

Byla asi stejně stará jako on. Nejmladší ročník bylo víno. Dany nebyl s to pojmenovat napětí, které do něj vnášela. Připravovala svou železnou zásobu, krabičku sardinek, anglický margarín a asi už hodně tvrdý chléb.

„Podle chleba poznáte spolehlivě, kdy tu byl poslední konvoj,“ řekla.

Oba měli dojem, jako by je chtěla zabavit, aby nešli ven do minometné a dělostřelecké palby a nezůstaly samy.

Klekla si k přijímači. Připojila dráty k akumulátoru. Upravila si sukni. Ozvalo se pískání, nejasné propletence zvuků. Stanice se daly těžko oddělit. Ustavičně se do toho něco pletlo. Většinou to byly řecké ostrovní vysílačky. Potom italské a kyperské stanice. A lodi a čluny, co pluly po moři za clonou hor. Když už to nehvízalo, znělo to, jako by si tisíce neviditelných lidí navzájem lámalo kosti. Konečně chytli německý přehled o osudu zlata a nafty na světovém trhu. V přehledu sportovních událostí vyhrál londýnskou steeplechase kůň jménem Daniel.

„Tak pojdte, zničme si játra,“ povídá Lampel. Myslel na to, co slibovali bratrance už pár dní, že to nejtěžší bombardování teprve začne.

Magda pozdvihla skleničku.

„Kde sloužíte?“ zeptal se Lampel.

„Starám se v četě naproti na kopci o telefon,“ odpověděla.

„Naproti Olivetské hoře?“ zeptal se Dany.

„Budete si to asi muset projít.“

„Počítám s tím,“ ujistil ji. „Je to vidět od Barclays Bank?“

„Leda ze střechy,“ na to Miriam Livinová. Zatvářila se nad skleňičkou starostlivě, jako by se bála o všechny lidi, pokud neměli nad hlavou alespoň takovou zeď jako oni. A zároveň měla radost, že její bratr už je možná na cestě s dobrovolnickou skupinou. V malé zemi se znali. Připomínalo to mozaiku, na které je hned znát, co chybí.

Bylo to italské červené víno Bello vino. Dunění sem vnášelo náhlou úzkost, ta rychle přešla, když odpadl praskot, který je doprovázel.

„Tak na co?“ zeptala se Magda.

„Abysme to stihli,“ na to Lampel. „Tak - jak si myslím!“

„Na bratra,“ řekla Miriam Livinová.

„Jasně,“ souhlasil Lampel. „A proti křiku, co přitom v duchu slyším z Egypta. Proti krysám ve starých římských věznicích.“

„Ty toho tedy máš,“ na to Dany. „Co bys všechno nechtěl?“

„Proti žlutým plamenům španělských hranic,“ nedal se Lampel. „Proti černému kouři z Majdanku. Proti těm pěti zdejšími armádám.“

Dany už nerušil. Jednou Lampel napsal do desetiřádkové depeše dějiny od krále Saula přes Babylon a panství mameluků až po Josefa Trumpeldora. Dany se o tom zmínil.

„Aby ti taky neustrělili ruku,“ neodpustil si Lampel.

„Dlouho mi nedošlo, že Jeruzalém je obleženej a odříznutej a že to tu zásobujou jen konvoje,“ přiznal se Dany. „Neměl jsem zdálky tušení, kudy jezdí. Oklikou, zemí nikoho nebo obsazeným

územím. Musí se pokaždé proboxovat na vlastní pěst. A jak to vypadá uvnitř.“

Miriam Livinová se na něj zadívala.

„V noci mu to nedá takovou práci si vymýšlet,“ řekl Dany. „Stačí číst noviny. K tomu přidáte, co jste sama viděla. V novinách se toho spousta zkreslí, ale stejně –?“

„Funguje vám elektrika?“ Lampel se podíval na gramofon s kličkou.

„Někdy nefungujeme ani my,“ na to Magda. Vybrala jednu z desek. Z filmu Pod střechami Paříže. Zpívala německá slečna. Dívali se ke stropu a čekali, jestli salva přijde dřív než chrapot přenosky. Byla to stará deska. Nebo za moc nestála jehla. Vyhrál to nakřáplý zvuk a nezvykle pomalý valčík.

„Fajn,“ bylo slyšet Lampela.

„Řekni, že ne,“ na to Dany. Když mohli být štiplaví, bylo to v pořádku. Tohle bylo ještě víc než v pořádku. Proč, si nemuseli povídat. Byli tu dva na dvě nebo dvě na dva. Magda, jak říkali Američani, byla proklatě hezká, příjemná a dělal mu dobře její hlas a tváře.

„To bych si nedovolil,“ uznal Lampel. „Věřili byste, že tuhle odrhovačku, pardon, jsem už jednou slyšel? Ne za takových okolností.“

„Už jsem se lekl, že sis to už taky zpíval,“ na to Dany.

Kapitola 4

Dany se díval na Magdu.

„Nechtěla byste si zatančit?“

Lampel nevěřil svým uším. Obě ženy se podívaly na Danyho. Pozadí ke gramofonu obstarával pořád nejbližší minomet. Magda mu podala ruku.

„Tobě tedy fakt nikdo neodřekne,“ řekl Lampel.

„Můžeš to dát na větší hlasitost?“ poprosil ho Dany.

Sevřel Magdinu dlaň a druhou ruku jí položil na rameno. Když se otáčeli, sjel dlaní, aby ji pohladil. Cítil, jak se o něj opřela. Lampel šel pro Miriam Livinovou.

Předvedl, co mohla při dobré vůli být úklona.

„Fajn tančíte,“ řekl Dany.

„Děkuju,“ odpověděla Magda. „Přijeli jste ještě za světla? Viděl jste kopce?“

„Zdola, shora i uprostřed.“

Dany ji přidržel pevněji. Chvěla se jí záda. Dotýkal se drsné vojenské košile. Tohle nečekali. Lampel se snažil. V zrcadle v talíři zahlédl Dany druhý pár, svou ruku a Magdin bok.

Vypadaly jako zvlněné mořské dno, řekl by. Nebo vyprahlé ledovce, držené pohromadě.

V kopcích, stejně jako ve večerech, tu bylo něco, nač nikdy nepřišel.

„Když tam natahujete dráty, ani vám to nepřijde,“ řekla.

Tančila opatrně. Asi dávno netančila.

„Takhle jsme se už opravdu dlouho nebavily,“ poznamenala Miriam Livinová.

„Bez gramofonu by to asi nešlo,“ řekla Magda.

„Leda by Lampel zpíval –“ poznamenal Dany.

„Mě vynech. O tom snad víme svoje.“

„Máme štěstí, že není doma sousedka,“ řekla Miriam Livinová.

„Kdo to je?“ chtěl vědět Lampel.

„Radši se neptejte.“

„Kde je?“

„Odjela –“ informovala ho Magda.

Pověsila to na hřebík.

Magda vytáhla roletu. V prostoru kolem domu se rozžihalo purpurové světlo. K zábleskům dodatečně přicházely výbuchy, jako když někdo ve filmu otevře ústa a slovo se dostaví až o tři okénka dál. Viděli ohně. Vpadl sem dech pusté zahrady, čmoud spáleného dřeva a pachutí dynamitu. Magda obsluhovala gramofon. Miriam Livinová se zeptala:

„Slyšeli jste o únosu toho automobilu?“

„Jo. Šoféra zabili,“ řekl Lampel.

„Jaké máte ještě šlágry?“ zeptal se Dany.

„Foxtrot,“ odpověděla Magda. „Ramonu a Nedělej, že mě miluješ.“

Dany pro ni šel znovu. Věděl, že to není zrovna zdvořilé. Nevyměnili si partnerky ani jednou. Sváděl to v duchu na to, že se Miriam Livinová s Lampelem baví. Lampel byl menší, ale i Dany byl menší než Magda.

Lampel se zajímal o sousedku.

„Tvrdí, že je z Gibraltaru, zapírá rodný Tanger,“ řekla.

Při druhém foxtrotu zkusil Dany tančit ještě těsněji. Slyšel, jak Miriam Livinová říká Lampelovi:

„V pětadvaceti se dá velet na rotě i pluku –“

„To jistě,“ souhlasil Lampel.

„Dali nám na vybranou. Bud' se vzdát a vydat na milost a nemilost, nebo naskákat do moře dřív, než přijdou –“

Byla moc hezká, myslel si Dany o Magdě.

Byl by o ní rád věděl víc. Už se mu netmělo před očima při bližších výbuších. Věděli o nich. Měl dojem, jako by tu nebyli prvně. Za chvíli se dozvěděl, že předtím, než ji dali ke spojařům, byla ošetřovatelkou. Natahování a svíjení drátů, nepřetržitá služba u rádia, čekání na relace, když si zbytek čety zalezl do spacích pytlů. Foxtrot zněl trochu jako kradený z Domina. Slova: Až se mi ztratíš, vypiju slzy, spolknu smích. Nejsem tvá Suzi? A: Až ráno zmizíš, budu samej pláč. Ale ne dlouho. Co jsi vlastně zač?

Lampel zatím nacvičoval figury. Jak ho Dany chtěl obejít, aby mu udělal místo, trochu o sebe zavadili.

„Není tě ve tmě vidět –“ řekl Dany.

„Ještě jednou a dostaneš,“ na to Lampel skoro vážně.

„Neblbni,“ dodal Dany se smíchem.

Miriam Livinová asi, i přes Lampelovu hlavu, počítala ozvěny. Za hodinu spadlo pět set střel. Dany si nedovedl vysvětlit Magdino chvění. Měla ve tváři vlídnost, jakou vídal u žen, jejichž život už poznamenal muž. Byl by se divil, kdyby to tak nebylo. Nedovedl si připustit, že by byla rozčilená z něho.

Lampel oznámil, že jdou s Miriam Livinovou nahoru pro vodu na čaj. Deska dozněla. O samotě se mezera mezi nimi bezděčně zvětšila. Zůstali stát proti sobě. Dany si strčil ruce do kapes a nezeptal se na nic. Myslel na to, jestli se Lampel odváží o něco víc. Ale dveře se otevřely a oba vešli dovnitř, jako by výbuchy byla sněhová vánice, a tlačili se zpět do tepla.

„Jistě,“ říkala Miriam Livinová. „Po válce byli židi v Evropě rudí, poněvadž je svět nechal v rejži.“

Povytáhla knot. Postavila na čaj. Objasňovala Lampelovi, že před týdnem ztratili Staré Město jako cenu za to, že se udrželi tady, v souvislém pásu čtvrtí od italské nemocnice, kolem hotelu King David, nádraží a německé kolonie. Jak z ruského kostela utíkali kněží a jeptišky do Starého Města, protože je legionáři strašili. Co to znamená, když se člověk za války může opláchnout. Měsíc už byl o kus dál, než když přišli.

Lampel se rád zaplétal přes politiku. Miriam Livinová se kapku trpce usmívala. Chvílemi se toho člověk až lekal. Odpoledne namluvil Lampel u pošty dvěma děvčatům, že sem vozí letecký válečný materiál. Lampel se s oblibou vydával za pilota. Roztomile lhal. Člověk si s ním užil, odsuzoval ho v duchu Dany.

„Je to vážně moc hezkej večer,“ řekl Dany tiše. Zavrtal dlaně hlouběji do kapes.

„Nejste z nás unavená?“

„Jako při noční službě,“ usmála se. „Pokaždé si slibuju, že zbytek života prospím. Vynahradím si to, až budu stará. Pod tou jednou podmínkou –“

Věděl, že by se tomu neměl poddávat. Přání, jehož splnění je zdánlivě na dosah. Přišlo mu skoro líto, že člověk někoho potká, skoro nic o něm neví, jméno, pár doteků, odhad, co by mohlo být, a pak mu druhý zmizí. Viděla na něm, že chtěl ještě tančit, ale už se to nehodilo. Asi byla nervózní, a důvod byl sto dvacet kilometrů mimo něj.

„Budu muset jít ráno o něco dřív pryč,“ řekla Miriam Livinová.

„Kdy je to dřív?“ zeptal se Dany.

„Před pátou,“ řekla Magda.

Kapitola 5

Někdo zaklepal; když Miriam Livinová otevřela, objevil se pan Livin. Měl poškrábané tváře a ruce a zaprášenou, zvalchovanou uniformu. Bylo ke čtvrté ráno. Ze všeho nejvíc ho udivila návštěva a hrající gramofon.

„Asi se divíš,“ řekla Miriam Livinová.

„Trochu,“ připustil. Řekla, kdo jsou a kdy a jak se sem přišli schovat před dělostřelbou.

Lampel vstal a představil se. Zapumpovali si pravicemi. Lampel mu pohlížel upřeně do očí, jako by vysílal signály o nevinnosti. Měl k tomu ty svoje rozumné hnědé oči. Udělal si z nich kapitál. Stál jako pytel neštěstí. Danymu to v duchu přišlo k smíchu. Jako ta pitomá anekdota, kterou naštěstí nevyprávěl – jak někde na Ukrajině přibili kozáci na vrata všechny židy až na Jankela. Když se ho ptali, jestli to bolí, odpověděl že ano, ale jenom když se směje.

Deska zazněla naplno:

*In Paris, in Paris
sind die Mädchen so schön –*

„Vezmeš si čaj?“ zeptala se Miriam pana Livina. „Čekali jsme na tebe –“

„Trochu si vezmu,“ snažil se zorientovat. Dlaně měl plné oděrek.

„Cestou jsem ve tmě na stráni o něco zakop –“

„Přijedou s celou skupinou,“ oznámila Livinová.

„Udělal jsem proti své vůli pár kotrmelců, nemám na to trénink,“ usmál se konečně pan Livin. Políbila ho na tvář. Objal ji rukou jako

medvěd. „*Jachrebetak*,“ zaklel arabsky, což znamenalo asi „ať mu spadne barák“.

Dany věděl od začátku, že to nemůže dobře dopadnout. Napadlo ho, že by měl říct, jak byl za války v táboře se stovkou zajatých italských vojáků, co navzdory hrdelním trestům sváděli osamělé Němky, chodili k nim na jídlo z jednoho hrnce a při té příležitosti jim nahrazovali, co jim dlužili vlastní generálové, poddůstojníci i obyčejná ucha.

„Zdržela nás tu palba,“ podotkl Lampel. To byla pravda.

„To jsme stříleli my,“ umrtvil ho pan Livin.

Lampel neodhadl, jestli se hodí, aby se usmál. Magda se usmála. Všichni věděli, kdo střílel. Pan Livin vypadal spokojenější.

„Začalo to tak, že oni stříleli a my odpovídali. Ale pak jsme stříleli my. *Ars in al abuk* – ať je jeho otec proklet. Nabídl jsem veliteli, že to zkusím s kulometem. Souhlasil. Podotkl jen ‚dej si pozor, aby ti ho nevzali, mám tu jen jeden‘.“

Lampel poslouchal.

Dostali všichni po hrníčku čaje. Jediný, kdo nevypadal překvapeně, byla Magda. Livinovi si sedli na vytažené polní lůžko, kde prve seděl s Miriam Livinovou Lampel. Oba, Dany i Lampel, dělali provinilé obličejy.

„Dostali posily,“ řekl pan Livin. „*Kus emak*.‘ To bylo ‚dělejte si to radši se svojí matkou‘.“

Gramofon vypověděl službu. Prima, myslel si Dany. Bylo slyšet kulometry.

„To střílíme my,“ řekl pan Livin. Upíjel čaj. Ruku do ohně by za to asi nedal. Tvářil se, jako by neměl pochybnost, kdo střílí. Měl za to, že to zvýší morálku a je povinen zvyšovat morálku.

Vstal k oknu a otevřel je. Naslouchal. Byly to kulometry. Trpěl vojenským nedostatkem spánku. Sotva se držel na nohou. Měl

erární křampy. Obloha na východě se roztrhla. Na nebi se ukázal perleťový pruh světla. Svítání se zase podobalo rybím hřbetům, krvácejícím řídkou krví. Červánky barvily jezera z mlh, v popředí už sněžně bílá, nad zářezy vrchů, domů a hradeb. Začalo se ochlazovat.

„Jasně. Povídal jsem vám, že střílíme my –“ ujistil je.

Byla to lež. Magda uklidila láhev a hrnky. Stáhla si řemen a navlékla na něj pouzdro pistole.

Pan Livin zavřel okno.

„Jeich muzika vypadá jinak. Děla, letadla a minomety, kulomety a nakonec pušky,“ řekl. „Někdy obráceně, naposled letadla!“

„Byla to zajímavá noc,“ podotkl Dany.

„Přinesli sem něco jiného, než jsme zvyklí,“ zkazila to Miriam Livinová a přisedla si ještě těsněji k muži.

„Jsou to velké posily, jak jste říkal?“ zajímal se Lampel.

„Nevíme přesně,“ odpověděl mu pan Livin. Držel ženu kolem pasu.

„Co budete dělat?“

„Nějak si poradíme –“ odpověděl. „Nikdo to za nás neudělá. Sami to zvládneme.“

„Jasně,“ řekl Lampel.

„Rusové taky nebyli k poražení, dokud bojovali ve vlastních domech. Ani největší německou přesilou. Angličani jakbysmet. Předtím div nestávkovali pro studený čaj. Jistě mi rozumíte. Za podmínky, že budeme naživu.“

„Samozřejmě,“ ujistil ho Lampel.

„Dá se to dokázat,“ řekl pan Livin. „Oni si můžou dovolit prohrát třeba desetkrát. My ne. Úsek jako Staré Město, ne celek.“

„K čertu se životem, jen když jsme zdraví,“ řekla Magda.

Miriam Livinová otřela mužovi obličej vlhkou žínkou. Mluvil, jako by dělal prohlášení. Mohlo se to dát rovnou do novin. Usínal skoro vestoje.

„Napište, že není kam ustoupit,“ řekl Lampelovi.

„To už jsem jednou napsal.“ Lampel konečně přestal dělat oči. Byl skoro zpoceny.

„Ale nepište, že nám včera večer velitelství dalo osmnáct pušek, nechali nás vystřelit pár salv a potom nám jich před půlnocí zase šestnáct vzali,“ dodal pan Livin. A s rukou na rameni Miriam Livinové odešel nahoru a Dany s Lampelem tu najednou stáli proti Magdě Wilderové jako uložení a nevyzvednutí.

Kapitola 6

„Tak my zase půjdem,“ povídá Lampel. Vypadal ušleji než pan Livin. Ale nešli. Magda otevřela dveře, jen proto, aby uvolnila kousek od veřejí kámen a ukázala jim, kam dává klíč od pokoje, když není doma, kdyby náhodou chtěli ještě přijít. Kulometry si vzájemně odpovídaly. Pozvala je, aby zůstali, stejně bude muset za hodinu odejít.

Znělo to jako výzva. Dany pocítil, jak mu stoupá teplo od stěv a třísel až k hrudi.

„Myslíte, že bychom mohli -?“ zakuňkal Lampel.

Oba se dívali, jak jim stele. Dany se těšil, až si lehne. Byl rád, že nemusí nikam chodit. Lampela napadlo vykládat o mrzutém železničáři, když se nedostal včas do postele, poněvadž se bál, aby v rozespalosti nespádl pod vlak.

„Na ajznboňáky si potrpíš,“ na to Dany.

„Máte strach, že se dám zastřelit?“ zeptala se Magda. „Lehněte si na polní lůžko.“ Pod očima měla naběhlé váčky. V tu chvíli se Danymu nezdála tak hezká nebo unavená. Nebyla špatná. Uvelebil se na pokrývku nataženou mezi její postelí a Lampelovým polním lůžkem. Bylo to nejskromnější, nejbliže k ní. Lampel byl lištička. Kajícnost ho už přešla. Magda byla ještě oblečena.

Prohlédl si zblízka její tělo, mezi dívkou a ženou, půvabné křivky, které zdůrazňují ženu, silná stehna a krásnou hrud', které Lampel říkal ještě jinak než ňadra, neomylný znak ženy, její mateřskou a milostnou hrdost, stejně jako břicho a klín, třísla. Stačil to vstřebat jediným pohledem, který v něm zůstával, ve zmatených pojmech

obdiv, krása a vojačka, což znamenalo válku a odvahu, nebezpečí a riziko, kterým platila za svou oddanost k zemi a zemi samu.

Zblízka její tvář vyzařovala vlídnost nebo laskavost, pohodu, a jak si myslel, pozvání. Teplo.

Byl by jí rád řekl nahlas, že je krásná, i unavená. Lampelova přítomnost ho odsoudila k mlčení.

Dovedl si představit život vedle ní, s ní, na vteřinu, hodinu, dlouho. A tak se ukládal a věděl, že je jí blízko, skoro na dotek.

„Sundal sis alespoň ponožky?“ obrátil se Lampel k Danymu.

„Neměj péči.“

Lampel se uložil. Polní lůžko zaúpělo. Magda zavřela okno a zatemnila. Dole nechala proužek, kterým bylo vidět pokračující svítání. V místnosti bylo pološero. Dany si přetáhl deku až ke krku. Viděl Magdu. Měla na pravé tváři jizvičku. Stehna měla nahoře trochu silná. Rád by si s ní vykládal. Lampel by si mohl odskočit na telegrafní úřad. Říkal by jí mezitím jen nejpříjemnější věci. Pošta byla na Princess Mary. Trvalo by chvíli, než by se Lampel s telegrafistkou domluvil.

„Zavřete oči,“ doporučila Lampelovi. „Uvidíte, že na chvíli usnete –“ A Danymu: „Vy taky.“ Zněla v tom zase ta vlídnost s náznakem únavy. Čekal, až si lehne. Špičkami prstů u nohou se dotýkal skříňky s rádiem. Kdyby do ní strčil, zavržalo by to. Myslel na text valčíku. I když měl zavřené oči, věděl přesně, kdy si lehla. Podle zvuku se mu zdálo, že si přece jenom něco svlékla. Nechtěl se moc domýšlet. Ani se nahnul. Vybavoval si celý večer pozpátku. Jak se smála. Hostinu. Na myslí mu vytanuly její oči. Vrásky a jizva. Co dělala, nebylo normálně nic pro ženskou. Trapné přání pro ni něco znamenat. Dotek chvějících se zad. Napomenul se. Takhle to přece nemá smysl.

Vnímal, jak mu stále prudčeji buší srdce. Snažil se od toho odvést myšlenky tím, že si text šlágru překládal z němčiny. Pak si zkusil představit tisíc jednotek krevní plazmy v plechovkách a piksly s cé vitamínem a plechovky s kondenzovaným mlékem, co sem jejich konvoj přivezl. Nejhorší bylo, že ležela jen jeden a půl kroku od něho. Cítil v sobě napětí, jako když čekal devatenáct dní po válce matku. Přijela na vršovické nádraží a nebyla si s vystouplými lícními kostmi skoro už podobná, ale bylo to lepší než strach, že ji už nikdy neuvidí. Na rozdíl od tehdy bylo teď vzrušení příjemné. Mohla si to domyslet? Co k ní asi vysílal Lampel?

Zaručeně nespal. Trápil se asi patero druhem neklidu, a přitom mu bylo dobře. Venku na doslech kvílel šakal. Jasně se dnilo. Lampel se pootočil. Lůžko zaskřípalo.

„Můj bože,“ povzdechl si Lampel tichounce. Zazněla v tom le-
nost asi za osm století. Jednou se Danyho ptal, jaký je rozdíl mezi
polovinou dospělého lidstva a jím, a prohlásil, že všichni jsou od
přírody líní, ale on s tím nedělá tajnosti.

„Leží se vám dobře?“ přenesl se přes Danyho Magdin hlas.

„Náramně,“ poděkoval Lampel. „A vám?“

„Už se smějí otevřít oči?“ ozval se Dany.

„K čemu by vám to bylo?“

Byla nahá? Ještě se snažil zaplašit to, co Lampel občas o ženských
prohlašoval. Že jsou do poslední podobné paní Landwehrové, Mag-
dině sousedce, která zrovna nebyla doma. Každá si předem všechno
důkladně spočítá. Tím si i to, co by mohlo být čisté, pro jistotu do-
předu pošpinil, aby mu to pak nebylo tak líto. Lampel měl spoustu
řečiček, že ženské jsou zrádné jako kočky a přítulnosti se u nich
může člověk nadít, až když jsou stejně jako kočky starší a tlustší.
Na tom nemohla válka nic změnit.

V Danym neustávalo napětí, které si nedovedl vysvětlit.

„Poly, ty zvíře,“ zamumlal Lampel.

„Proč nespíš? Dobrou noc.“

„To se ti teda povedlo, dobrou noc. Nevzdychej, nemůžu usnout.“

„Dej se se mnou rozvést.“

„Jo, zejtra si o to zažádám.“

Dany nezamhouřil oči po zbytek rána. V pruhu okna česaly oblohu ty rybí ploutve jako stříbrné hřebínky. Připadal si směšný, jako by stál s rukama v kapsách; sotva asi člověk, který by ji mohl zaujmout. Bylo v ní něco, čemu by rád přišel na kloub. Skoro rád by se zklamal. Bylo to tím, že byla v armádě a vykupovala si většinu nocí a dní tím, čím si je normálně vykupovali muži? Se vším, co se balilo do pojmu normálně, se mohl jít vycpat. Ale když už si měl vybrat mezi statečností, prostředností a zbabělostí, vyhrávalo to vždycky to první. Uvažoval, co by se stalo, kdyby ji vzal za ruku nebo rovnou políbil? Myslel na to snad hodinu. Všecko se mu do toho smrsklo.

Za doprovodu šakalů vyplouvalo slunce ve směru zdi nářků. Křičeli, jako když naříkají děti. To ho dokázalo umrtvit, fakticky. Lampel se stále převaloval na břicho jako velryba. Působila dojmem samostatnosti. Dovedl si ji představit, jak střílí. Naslouchal jejímu dechu. Lampel určitě nespál.

„Strašně řvou,“ zkusil to polohlasem.

„Cítěj na děsnou dálku, když nějaký zvíře nebo člověk vyšle svůj poslední signál a chcípne,“ poznamenal Lampel.

„Slyším vás, nemusíte šeptat,“ řekla Magda.

„Jako zdravotní policie jsou to nevinný a užitečný zvířátka,“ podotkl Lampel.

„Jsou hnusný,“ usoudil Dany.

„Napadají člověka, jen když jsou šílení, prý jako vlci,“ řekla Magda.

„Světýlkujou jim oči,“ na to Dany. „A žerou chcipliny, i svoje vlastní. Nevím, jak je to s tím vysíláním a chytáním signálů, ale jsou všude, kde cítí krev.“

„Některý lidi si z mrtvých šakalů pořizují kožichy, to nevíš? Ale jen v zimě,“ zaryl si Lampel. „Dočet jsem se o tom.“

„To si fakt dovedu představit v kterých novinách,“ na to Dany.

„Nechcete ještě zkusit zavřít oči?“ zeptala se Magda.

Vstala první. Neodvážil se pohlédnout na její postel. Koutkem oka zahlédl, v čem spala. Slunce stálo už někde nad Absolonovou hrobkou. Hradby a zdi domů měly podobně růžový nádech jako večer, než se začalo stmívat. Lampel asi na patnáct minut usnul jako dřevo. Dany si vzpomněl na ty dva manžele, co se chystali k cestě do Ameriky a neměli u koho umístit dva dvouleté vlčáky. Nikdo je nechtěl, s přeplavením byly potíže, dali je utratit. Smutek loučení byl hrubší o ty dva uspané psy. Vzbudil Lampela. Na vteřinu nevěděl, kde jsou.

„Děsně mlaskáš ze spaní,“ protahoval se.

„Fakt tu něco děsně mlaskalo -“

Nemyli se. Lampel to spravil promnutím očí. Dany si dlaněmi protřel tváře. Začal si hvízdát šanson, ve kterém nacházel podobu prošlé noci. Lampel byl starší a možná, že takových zažil víc.

„Seš maximální děvka,“ povídá Lampel.

„Děkuju za uznání.“

Usmáli se na sebe.

„A je zase den,“ prohlásil Lampel.

Kapitola 7

Odpoledne jim tiskový kapitán Ascherman prodloužil pobyt. Vepsal jim to do legitimace. Lampel měl střídavě svou staropanenskou náladu, kdy byl, jako když mu svítí reflektor do očí, skoro protiva. Vyzpomněl si, že se chce někde vykoupat. Šli kolem činžáku, kde se učily děti skákat z půlmetrových říms do plachty. Zahnuli kolem kulometného postavení v oknech bývalého Menora klubu. Dany se zeptal vojáka u bedýnky s telefonem, kde by se tady mohli vykoupat. Voják se na ně podíval, jako by oba spadli z višně. Lampel se ptal, co je na konci mostu. Voják odpověděl, že kasárna a tam by mohli vodu mít.

Pustili se tím směrem.

Voják mezitím horlivě točil kličkou u telefonu. V horním patře seděl na pytlích s pískem druhý voják, držel se za upevněnou trojnožku a s nohama spuštěnýma z okna pozoroval toho, co se pokoušel o spojení.

Most vypadal jako most Jakubových dcer, kde byli předtím. Nad sebou spatřili hejno čápů. Vítr sem přinesl zvuk dělových výstřelů odněkud z kostela Kristova narození v Betlémě.

Byl to úspěch, že přemluvil Lampela, aby si to tu dali prodloužit. Bez něho by to tak snadno nešlo.

„Neškodilo by, kdyby sprchlo –“, ulevil si Lampel.

„Už tam skoro budem –“ na to Dany.

„Taková mrňavá přeprška, než si slunce přeleze z jednoho mra-ku na druhý. Byl bych docela rád skrz naskrz –“

Pokaždé, když bylo tohle vedro, napadlo někoho vykládat, jaké by to bylo, kdyby přšelo. A že loni bylo větší horko než letos, poně-

vadž zase vyrostlo o pár stromů víc. Řeči o dešti nikoho neochladily. Představa lijáku v parnu, kdy stovky dní nepadla ani kapka, obsahovala přírodní příslib, podobně jako čápi.

„Tenhle typ ženských už znám,“ řekl Lampel.

„Jasně, jsi starší,“ na to Dany.

„Největší chyba by byla si od toho moc slibovat.“

„Tak si nic neslibuj.“

„Ale nevypadá marně –“

„Jak džbán na vodu –“ myslel na to, jak je hezká.

„Zakrytej. Kdoví, kdo s ním pro tu vodu chodí.“

„Mám třikrát hádat?“

„Nemluv se mnou jak se svým tatínkem. Nebo jako s dědečkem. Na tvém místě bych si moc nedovoloval. Tenhle druh ženských si myslí, že musí pořád střílet, aby nezůstaly nikomu nic dlužný. Pro ně je hlavní milenec země. Erec, pak dlouho nic a zase země. Erec Jisrael. Nemáš šanci.“

Měli před sebou kopce Judejské skalní pouště. Terasy z kamení poseté křovinami tamaryšků a balvany, které vypadaly na svraskalém pozadí svahů jako bílé meteority.

„Třeba ji nemá –“ začal zase Lampel. „Nech toho.“ „Nebo si ji zapírá.“

„Já ještě takovou zkušenost neudělal,“ řekl Dany.

„Nejsi nemocnej? Příležitostně si nech prohlídnout žaludek. Snad ti něco najdou.“

„Ty šutry jsou jak památníky bez nadpisů,“ řekl Dany.

„Je nejmíň padesát ve stínu. Zažil jsem to i obráceně. Skoro nevím, co je lepší,“ nechal toho konečně Lampel.

Most byl asi pětadvacet kroků široký; potlučené kamenné hrazení jim dosahovalo asi k hrudi. Řeka už dávno vyschla. Kousek za mostem viděli obrněné transportéry, které nechal maršál Rommel

u El Alameinu. Židi si je vzali za to, že pomáhali Britům v Africe. V politice se spousta věcí zvrhne proti všemu očekávání. Představil si koně, jak by si na nich s Magdou vyjeli do kopců. Bavili by se o ní. Proč měl Lampel tak nizoučké mínění o ženských, že je už předem trestal za vinu, zradu a nevěru? Nebyla taková malověrnost, takhle prodávaná, zároveň tím jediným, co si pak mohl koupit?

Pustina byla hnědá, spálená sluncem. Stráně se zvedaly v terasách jako zmarněná, zapomenutá práce lidských rukou. Vedro vytvářelo dojem, že se most zvedal a klesal. Z horka člověku strašilo občas na cimbuří. Vzduch se vlnil. Podobal se korálkům navlečeným na ustavičně se pohybujících a neviditelných šňůrkách. Botanická zahrada to nebyla. Na obou stranách rostly olivy a mandloně.

Ticho rozrazil výstřel z pušky. Vzápětí druhý.

„K zemi,“ šeptl okamžitě Lampel. Strhl Danyho dolů. Dany se přikrčil. Kule jim bzučela kolem uší. Někde ve stromech seděl neviditelný ostřelovač, který čekal, jen co dojdou až sem, aby měli na obě strany stejně daleko. Špicovali uši. Pancéře měly barvu mořské vody. Viděli je zřetelně. Olejnatý pot a prach na matné oceli a bílé šestícípé hvězdy na otáčivých věžích.

„U mě ani jedna,“ řekl Lampel.

„Ani u mě,“ na to Dany.

„Zbloudilý kule to nebyly –“

„Počítám, že ne –“

„Neukazuj mu hlavu ani záda,“ poznamenal Lampel.

„Jakmile to slyšíš, nemůže ti to už ublížit. Kulka je rychlejší než zvuk.“

„Asi nám chce vyprávět arabskou pohádku.“

„Speciálně tobě.“

„Spíš tobě.“

„Co děláš?“

„Vyplivuju prach.“

„Lež jako mrtvola.“

„To ho asi uklidní.“

Jakmile se pohnuli, aby se zvedli, zabránil jim v tom ostřelovač několika výstřely.

„Vážně ses do ní nedostal víc než ty čtyry centimetry? Slyšel jsem mlaskání. To by mě teda umrtvilo.“

„Nechtěl bys držet hubu?“

Lampel se natáhl pro klacek. Nasadil na špičku baret. Vystrčil to šikmo nad obrubu. Vlasy mu změkly potem, který z něj doslova kapal. Střelec se nedal nachytat. Jakmile se Lampel zase zkusil postavit, spustil to před ně i za ně.

„Máš to moc krátký,“ začal zase Dany.

„Vyliž mi prdel.“

„Jak se jmenovala?“

„Helena.“

„Tady si odpočinem.“

„Asi nemají nouzi o náboje –“ usoudil Dany. „Tak mluv.“

„Ležel jsem s ní u Vltavy. Začalo pršet a udělalo se bláto. Začali jsme klouzat po svahu dolů. Každá kapka se zabalila do hlíny.“

„Tady by se ti to zabalilo do písku.“

„Jaktěživa se neuměla ničemu zasmát. Děsně dlouho jí trvalo, než se zazubila. Pak se zas řehtala jak položena polokůň.“

Oba už pochopili, že se budou muset ke konci mostu s obrněnými vozy plížit. Lampel se zkusil narovnat, nešlo to. Střelec vypálil několik kulí rychle za sebou a Lampel se uštvaně položil na břicho.

„Strlíí po tobě,“ řekl Dany a rozřehtal se. „Chce z tebe udělat děravej hrnec.“

„Svině –“

„Sotva tě slyší.“

Musel se plížit a valil se jako brouk. To už v Danym vystřídalo původní úzkost. Nemohl se udržet. Lampel se rozzuřil. Dokud se plazili, kryla je zeď a střelec ostrouhal kolečka. Po pár metrech byl Lampel odřený, kde se jen dalo. Čapku z měkké plsti si stáhl do čela, aby ji neztratil.

„Za chvíli se vykoupáš,“ zkusil to Dany.

„To je mi jasný. Už se nemůžeš dočkat. Ale pamatuj si, že ženský už přivedly do maléru jinačí kabrnáky.“

Dany se donutil nesmát.

„Když jsme leželi, a já spal, ty děvko, tos ji už líbal? Jak daleko ses dostal? Byla nahatá? Co umí?“

„Začíná mě bolet hlava.“

„Lepší tebe než mě,“ utrl se Lampel.

Zbývalo jim ještě asi padesát metrů. Lampel byl dobrák. Když se mu odpustila jeho občasná spořivost, měl dost kladů. A v tom byl možná kladem i jeho nedostatek, že si pořídil cejchu, ale bylo prima se s ním kamarádit i za takových okolností. Už byli jako terče z dostřelu ostřelovače venku.

Kapitola 8

Strážný na konci mostu vytáhl pistoli, hned jak se narovnali a běželi k prvnímu obrněnému vozu. Předtím se bavil pozorováním, jak sem lezli. Jeden voják umýval po straně pásy transportéru. Namáčel hadr do plechovky s petrolejem.

„Máte nějakou zbraň?“ zeptal se strážný.

„Mám v náprsní kapse kanón,“ odsekl Lampel.

„Pojďte se mnou.“

Dopisovatelská označení, vyšitá bílou nití na bavlněných modrých obloučcích, si při plazení strhali. Ostatní vojáci se přestali zubit. Místo ocelových přileb měli na hlavách jen kožené vnitřky a přezky. Jako atleti nevypadali. Strážný přejel Danymu a Lampelovi dlaní po žebrech a po vnitřních stranách stehů. Tvářil se, jako že ho to obtěžuje.

Lampel upřel na Danyho výmluvný pohled. Tohle neměl rád, když si někde hráli na vojáčky.

Odvedli je do domku obehnaného plotem z vlnitého plechu. Uvnitř je čekal důstojník v zelenošedém svetru, energicky pokládal sluchátko telefonu do vidlice. Vypadal jak fotbalový rozhodčí s pleťnou šňůrou kolem krku, padající ke kroužku pistole s vyraženými písmeny D. A. R. Dany se podíval na jeho tvář, suchou, ožehlou sluncem, a cítil, že dojde k nedorozumění. Také k němu došlo.

„Ruce z kapes,“ řekl voják a zůstal jim za zády.

„Čekali jsme na vás,“ poznamenal důstojník.

Lampel si vyprašoval čapku o koleno. S vojenskou policií se ještě dohromady nedostali.

„Za jakým účelem jste přišli?“ zeptal se důstojník.

„Můj kamarád se chtěl vykoupat,“ řekl Dany.

„Máte štěstí, že střelec měl tak špatnou mušku. Nebo to nebyla náhoda?“

Lampel udiveně zvedl hlavu.

„Poslal nás sem strážný od Menora klubu,“ řekl Dany.

„Víte, že město je od čtvrtého dubna obležené a že je zákaz vycházení?“

„Tady máte moje papíry,“ řekl Lampel.

Předpokládali, že se to vysvětlí, ale způsob, jakým jim důstojník dával najevo pohrdání, by člověka dokázal umrtvit. Vadilo mu to u lidí, kteří na tenhle povrchní způsob opovržení doplatili. Danyho napadlo, že je to odplata za to, že tu zůstali spíš kvůli sukni, než aby si ošoupali boty zrovna ve zdejších zákopech.

„Jste nervózní?“ zeptal se důstojník.

Lampel na něj pohlédl.

„Poslyšte,“ povídá důstojník, „netvrdil jste ve středu dopoledne u pošty, se stejně upřímnýma očima, s jakýma se teď koukáte na mě, že jste piloti a že sem s dvojím mezipřistáním dovážíte kulometry?“

„Náhodou je to s dvojím mezipřistáním,“ řekl Lampel.

Lampel polknul naprázdno a zrudnul. Dany čekal. Bylo to, jako kdyby Magdinu adresu vzali a hodili do kanálu, poněvadž si ji stejně pamatovali. Vymklo se jim to z rukou? K čertu se všemi vymyšlenými neviditelnými pouty. Na mostě to prve vypadalo odvážně, a pak to byla sranda. Teď skoro obráceně.

„To byly civilistky,“ vzmožil se Lampel. Položil na stůl všechny písemnosti, co měl u sebe.

Důstojník pomalu četl:

Novináři, jejichž jména uvádíme níže, patří k druhu, kterým ses zabýval začátkem minulého týdne. Dostali povolení jet s konvojem do

Jeruzaléma. Prosíme, abyste o ně pečovali a umožnili jim volnou prohlídku míst, o něž se zajímají. Budiž jim povolen průchod armádními koridory. Vztah k nim necht' je přátelský. Pod tím pár dat, prodloužení a podpis kapitána Aschermana.

„Vezmi je na ošetřovnu,“ poručil důstojník vojákovi u stěny a zvedl telefon. „Ať se umyjí.“

Ošetřovna byla hned vedle. Felčar podal Lampelovi ručník, navlhčený asi pět let předtím, než se ho Lampel dotkl. Bylo to lepší než nechat se zastřelit. Nakonec Lampel dosáhl neuvěřitelného výsledku. Očistil si tvář, bradu a čelo a prsa od prachu a zaschlé krve.

„Ty se nechtěl koupat?“ zeptal se Danyho voják, který je sem eskortoval.

„Ani ne,“ řekl Dany.

„Otři se,“ pobídl ho voják.

„Díky,“ řekl Dany odmítavě.

„Nebo se toho štítíš?“

V oficíně důstojník zase začal k Lampelovi.

„Tak vás sem přivedla touha se vykoupat?“

„O tom, co nás sem přivedlo, si taky můžete přečíst v novinách,“ řekl Dany.

„Co kdybyste si zavolali na konzulát?“ dojal ho Lampel.

„Na konzuly bych na vašem místě nespoléhal,“ vrátil mu to důstojník. „Kde všude už jste byli? Jak dlouho jste v zemi?“

„Dole,“ odpověděl neurčitě Lampel.

„Kde dole? U Gazy, u El Ariše nebo snad až v Šarm el Šejch a u Suezů?“

Dany si o něm pomyslel, že je protiva. Nic víc, nic míň. Od lidí nemůžeš chtít všechno, sám jim taky všechno nemůžeš dát. Důstojník mu byl protivný jak loňský sníh. Nemohli by se mu zavděčit, ani kdyby pro něj vykvráčeli. Někteřím lidem se člověk nezavděčí.

Tady se s tím sešel už párkrát. Ptal by se, kde je jeho sestra nebo adoptovaná neteř, matka a dědeček, kamarádi a známí, a kdyby tu náhodou byli už s první tisícovkou přistěhovalců, chtěl by vědět, proč nepřišli dřív.

„Nepojede do města kamion?“ zkusil to Lampel.

„Měli bychom vás naučit střílet,“ řekl. „Mohli byste se příště sami bránit.“

Kousavější snad už ani nemohl být. Vytáhl ze skříně na spisy termosku, vyšrouboval kalíšek a nalil jim čaj. Voják ve vykuchané přílbě nedostal. Důstojník si taky nevzal. Načmáral jim něco do legitimací.

„Zákon má jediné jméno – zemřít pro Izrael,“ řekl.

„Blbec,“ řekl Lampel už venku.

„V tomhle vedru to snad ani není div,“ usoudil Dany. „Asi už párkrát dostal znenadání přes hubu.“

„Bolí to i mluvit,“ uznal Lampel.

Po tváři mu stékaly nové stružky potu. „To mě dojal. Všechno ví, všude byl, i když zatím jen prstem po mapě. Má v té skříně tři zlaté vlasy děda Vševěda, převozník. Jak začne něco bejt moc svatý, mělo by se to okamžitě posrat.“

Podle čáry obzoru sledovali, jak pomalu zapadá slunce. Stromy se zdály bez listí, louky bez trávy a v korytech řek netekla ani kapka. Všude jen prach, skály, které se rozskočily na tisíc kusů. Konečně se setmělo.

Kapitola 9

Došli na King George. Jsme děvkaři. Lampel si významně odkašlal. Byl chytrý a bystrý. Dany měl dojem, že je pořád hodně věcí, které se od něj může naučit. Vyznal se v situacích, kde to smrdělo krchovem. Ale nevěděl o něm nikdy, jestli je taky doopravdy silný.

Vítr přinášel vůně večera, oliv a písku, hlíny a moře. Po denním vedru působil chládek příjemně. Vítr jako chvění v srdci. Nechápal, čím to, že byl najednou naměkko. V takové chvílce si lidi asi vymysleli Boha. Jako myši v pasti. Cítil neurčitou lítost. Některým lidem bylo s Bohem dobře. Dávalo jim to rovnováhu. Jako jeho matce.

Dole pohlédli na vysunovací kámen. Lampel, s očima naplněnými soucitem, mu dával skoro najevo pohrdání. Byl jako kočka, co by ráda do vody, kdyby mohla. Doma nikdo nebyl.

„Tobě to nemusí bejt líto, ty sis už přece laskavosti odbyl, ne?“ začal zase Lampel.

„Starší má přednost,“ řekl Dany.

Opřel se zatím zády o sloup verandy. Připadal si jako závodník, který místo startu jde rozhodčímu pro pivo. Poletovaly tu smaragdové mouchy. Lampel se ošíval. Báł se malárie. Když někomu podal ruku, šel si jí hned umýt v hypermanganu a myslel si, že ho nikdo nevidí. Danyho napadlo, že kdyby přišla, mohli by jí povídat, jak se ten mládeneček u transportu vyšplhal na kabinu, sáhl si pro kapesní zrcátko a pouštěl do oliv na stráni prasátka, dokud nezapadlo slunce. Ve větvích našel muže v černém hábitu a přiměl ho seskočit a kličkovat k horizontu. Vystřelil na něj třikrát, než se mu pohyblivý terč překulil na odvrácenou stranu svahu.

Stejně jako včera spustili někde palbu pětadvacetiliberních děl. Šakalové utichli. Pohybovali se s čárou palby. Štáby se podle nich mohly orientovat. Řvali jak smečky vesnických hafanů, kteří se porvou a pak kňučí nad utrženými ranami. Nebo ze strachu před nimi. A jako vlci, děti nebo opice, všechno dohromady. S šakaly si tu tedy už užili. Bylo je málokdy vidět. Skoro víc se Dany i Lampel báli hadů a škorpionů, zejména když si museli dělat toaletu pod širým nebem. Hory se pozvolna snížily, cesty zřídly, domy se ztratily jako most nad vším, kam ještě mohli dohlédnout. Byla tma.

Danymu se líbilo, jak se ve zdivu vršily kvádry. Kameny podle velikosti vylámané ze skal, ručně opracované jako podle vodováhy a sesazené dohromady. Téměř bez štěrbin. Vzbuzovaly znovu dojem skal, jen jinak uspořádaných.

„To střílí pan Livin,“ dal se slyšet Lampel.

„Počítám, žeš ho včera dojal,“ na to Dany. „Toho kontrašpionážního důstojníka taky.“ Pomyslel si, že dřív tyhle kohoutí pudy nikdy neměl. „V první chvíli jsem v duchu hádal třikrát, komu z nás ji vrazí první.“

Lampel zívnu.

„Můžeš jí vyprávět, jak to bylo s tou lavičkou,“ prohodil. Podíval se na Danyho chápatým pohledem. Vypadal upachtěně. Lampel asi nikdy nepůsobil jako parádní milenec. „Nebo s tím námořníkem,“ dodal.

„Nechám taky něco tobě.“

„Chodil jsi na náboženství?“

„Náhodou chodil,“ řekl Dany. „I když se to teď zapírá.“

„Děláš moc věcí vzhůru nohama.“

„Myslíš kvůli tomu námořníkovi?“

„Myslím kvůli tomu, že jsi začal dřív psát než číst.“

„Naposled jsem si čet v Leninovi. Máš něco proti tomu?“

„Největším nebezpečím pro Lenina je sám Lenin. A pro bibli bible. Knížky tvárný jako formela. Nechtěl bys ten kámen vyndat a podívat se, jestli tam vůbec nějaký klíč leží? Začíná se ochlazovat. Připadám si trapnej. Ty ne?“

Kapitola 10

„Jsme tady,“ řekl Dany uvnitř. Zamkl.

Na stěnu nad gramofonem někdo přilepil výstřížek – *co dějiny nezapomenou zaznamenat zlatými písmeny.*

Dělat si šašky z takových textů asi bylo všude na pováženou. *Velká Británie, ochránitelka civilizace, vzor ústavnosti a svobody, vydala slib, že bude podporovat zřízení státu a poskytne pomocnou ruku – A velkými písmeny: ZAJISTĚ STRHNE S SEBOU CELÝ POLITICKÝ SVĚT. Škrabopisem připsala ruka na okraj: Právě ho strhává, pozor na hlavu. Já nemusím, budu celou noc většinou nahoře.*

„Myslíš, že to sem nalepila sama svou tělesnou rukou?“ zeptal se Dany.

„Ne, tu má na něco jinýho, počítám.“

V prázdné láhvi od vína zahlédli do hrdla zasunutou svíčku.

„Nebudem jediný, co se sem vtíraj,“ zakašlal Lampel.

„Má asi spoustu známých,“ řekl Dany. Něco ho zamrzelo. Posadili se. Dany si prohlížel obrázek starce. Měl vousy jak ovce před stříží, hluboké oči a díval se do ztracena. Chtěl říci Lampelovi, že až bude starý, bude asi takhle vypadat. Najednou měl pocit, jako by bylo zapnuté rádio. Na vteřinu se polekal.

Koňská vůně.

„Asi spí jinde,“ usoudil Lampel.

„To by byla velká chudinka.“

„Většina ženských jsou chudinky, i když mají poměrně větší mozek než muži. Ale nesnesitelný. Něco ti povím, Poly. Jsou to nesnesitelný chudinky.“

„Nejsem takovej expert jako ty.“

„Jsou to většinou děvky, i s tím svým záhadným mozkiem.“

„Jasně. Zvláště, když nejsou doma.“

„Jen mě, prosím tebe, neukousni.“

„Řekni, není ten Armén, co s ním teď spíš, buzerant?“

„Ještě se o mě nepokoušel. Ty máš svoje zkušenosti, ne?“

„Leda, jak od nich prchat.“

„Až se o mě pokusí, řeknu ti,“ slíbil Lampel.

„Podal bys mi vodu?“

Dany vstal a nalil Lampelovi z termosu do skleničky od majonézy.

„Šťávu pro mě nemáš?“

„Leda by ses vymačkal.“

Tak se škádlili. Náladu jim to moc nezvedlo. Bylo trapné zůstat i vracet se.

„Udělal jsem s ženskýma jednu základní zkušenost, Poly. Buď je trochu ošklivá a nešikovná, a to jsou většinou tak zvaný pořádný ženský. Nebo umí všechno perfektně, a to jsou většinou zase sviňky.“

„Blbý je, když uděláš takovou zkušenost a vyjde ti to obráceně –“

„Proboha, ty lavičko, vybidni mě fakt ještě na souboj. Jak se zapínají ty baterie k rádiu? Nejsme oba pitomci?“

„Někam strčila ty dráty –“

„Nechceš se na ně mrknout? Beztoho jsem už na nějaký černý listině. Třeba nám ty prohřešky zapisují do legitimace se zpětnou platností, poněvadž to neumíme číst. Ani pozpátku. Jsme hned vedle loupežnejch vrahů, špiónů a falešných hráčů, lavičko.“

„Já bych spíš pustil gramofon,“ řekl Dany.

„Poněvadž ty si chceš vždycky něco, co už je ztracený, zopakovat jenom proto, že to bylo pěkný, jasně –“

„Děláš dlouhý věty,“ řekl Dany „A na poště jsi mi to vyčítal. Já ti taky nepředhazuju ty dvě holky, cos jim nakecal, že sem vozíme mašinkvéry. Ty bys nebyl nejhorší závozník. Nebo majitel houpaček –“

Danymu bylo líto, že ji tu nezastihl. Kdoví, kde byla. Přehrával si tu jedinou noc, co strávili v její blízkosti. Co se v něm dělo, čemu nerozuměl, ale co ho obohacovalo neznámým, nevysvětlitelným způsobem. Ale čím mu bylo i něčeho líto, aniž věděl čeho. Vracelo se mu, jak si lámal hlavu, jestli si lehla nahá a co to s ním dělalo.

Skoro zapomněl na přítomnost Lampela, ačkoli docela se ji nedalo zapomenout. Pocity mezi odvahou, rizikem a trapností.

A co si dokázal představit během vteřiny, ale co si ve skutečnosti nepřestával představovat, jako by se dalo žít pět set kilometrů za hodinu, mezi odvahou a něhou, úzkostí a dosažením. Viděl v duchu její tvář, čím byla hezká, co v něm vyvolávalo chuť oplatit jí vlídnosti.

To si představoval nejsilněji, že ležela nahá a mohl ji objímat a dotýkat se jí, všude, jak se objímající dotýkají.

Představoval si i její laskavou vstřícnost, její pleť, zase všude, vlasy, rty, dlaně. Slyšel v duchu její hlas, v němž zaznívala její minulost, její vlastnosti, co neznal, ale co si mohl domýšlet.

Tajemství každé ženy, každého člověka. Čím je každá žena příslib, doplnění čehosi podstatného, bez čeho není člověk celistvý, pokud se narodil se vším, co dělá muže mužem, bez ohledu na věk, od nejranějšího jinošství až, možná, po předposlední krok nad hrobem.

Všechno se mu smršlo k tomu, že je hezká a vlídná, a tím asi i dobrá. A jak krásná musí být nahá. Měl by na ni? Stačil by jí? Mohla by se o něj zajímat?

Proč?

Hodně lidí tu pro horké noci spí v noci beze všeho. Lampel tím nevypadal zrovna majestátně.

Ale Lampel a jak spal, to už bylo z jiného soudku.

V zrcadle bylo vidět Lampelovu masitou tvář s dvěma podbradky. Teď se zas pro změnu urazil. I rty měl hezké. A zadek jak selka. Oči s řasami jak filmová hvězda. Možná že si to ten Armén zařídil, aby spolu byli na pokoji.

„Není pitomče a pitomýho, dvakrát brzy za sebou, proti pravidlům ve stylu? Neříkals mi, že podle knížete Tolstého se nemá zbytečně jedno slovo opakovat v jednom odstavci nebo na jedné straně?“

„To už se tak vyznáš?“

Přicházela na ně dřímota. Dany věděl, že za chvíli si dokáže představit, co bude chtít. Co si představoval minule, krásné nahé tělo, blíž než blízko. A nebude ho rušit ani palba. Pokud jim to nespadne na hlavu. Uvnitř bylo příjemněji. Nevadilo by mu, ani kdyby to byla děvka, ne moc, to se ví. Nemusel si lhát do kapsy. Bylo by to přinejmenším snadnější a pohodlnější. Ty fiflenky, co se tvářily, že k tomu chtějí duši, by poslal do pekel. Toho důstojníka by taky poslal k čertu, poněvadž chtěl duši nejen vcelku, ale ke každé maličkosti zvlášť. To mu na něm šlo na nervy. Ne zákon. Nebo byl rozdíl mezi mužským a ženským rodem v tom, že chlap mohl dělat děvku, kdykoliv se mu zachtělo, a žena si tím naopak srážela body. Z těch nejmravopočestnějších dělal svět chudinky, taky nesnesitelně. To měl Lampel pravdu. Zpětně tím byl chudinka svět. Kolem se točila fůra kyselých prdelek. Vybavil si obě lavičky, které mu Lampel předhazoval. Jednou usnul na lavičce u Rothschildova bulváru, neměl na hotel. Den předtím se mu z vedra zdálo o ledovém chlapečkovi, kterému sestra říkala: Podívejme, tady je něco z ledu. A chlapeček na to: Nejsem z ledu, jenom jsem

zmrznul. Nemusím jíst, nemůžu se hýbat, ale můžu mluvit. Měl průsvitné ručičky, celý průsvitný. Ve skutečnosti na něho volalo děvče z mezipatra blízkého domu. Ptala se, jestli by nepohrdl polštářem a dekou. Vysvětlila mu, že by ho vzala dovnitř, ale rodiče jsou z Německa, trochu puritáni, mají předsudky. Ráno se mu pak zdálo, že je v hotelu, usíná a najednou slyší tukání na dveře. To ta holka: Víím, že jste sám, přišla jsem se s vámi potěšit. Nebo mu tykala: Máš pro mě v posteli místo? Druhý den ho pak zvala na snídani. Vrátil jí příkrývku a polštář. Vymluvil se, že spěchá. V duchu zaslechl šlágr. Bylo by prima, kdyby život byl jako šlágr. K tomu ucítil vůni petrolejky. Čára palby se vzdalovala. Nejspíš někde museli ustoupit. Těm dole, co dobývají nahoře, není co závidět.

„Kdyby sem vtrhli, nestačil by nás odvézt ani poslední parník,“ řekl.

„Ještě, že jsou eroplány,“ odvětil Lampel kysele. Udělal si pohodlí. Všecko si rozepjal.

Danymu se někdy zdálo, jako by tahle země byla předurčena a zasvěcena míru. Letopočty to vyvracely. Už podle legend bible byli židé buď před rozeznáním, nebo po něm. S válkou to bylo zlé anebo ještě horší, a bez války úplně na draka. Vysvětlit se to dalo leda čí-tankovou ideologií, ať si pro ni člověk sáhl do bůhvíjaké zásuvky. To nebylo vysvětlení, to byla sračka. To si ze všeho nejspíš mohli vsadit na Miriam Livinovou, i když Lampela by ani to zvláště nenadchlo. Oslavovat válku byla kravina, ale těch pár falešných hudců, co pěli o míru, aby člověka dostali bez jediné patrony, udělali z něj mumii a pak si s ním nakládali jak s loňskou kapustou, to byla vyslovená lumpárna. Nebylo to jen tak, jak se z dlouhé chvíle začalo nosit, že by otcové z nenávisti a neporozumění posílali umírat syny. Na to tu bylo příliš málo otců. A ti zase neměli syny. Nebo naopak. Alespoň na téhle straně válčiště.

„Ještě boty a spát,“ ozval se Lampel.

„Jasně. A kdyby se ukázala Sněhurka, jeden trpaslík v posteli stačí,“ odpověděl Dany podle anekdoty. S Lampelem si vždycky ještě na nějakou vzpomněl. Stačilo naznačit a už se začali řehtat, až brečeli a Danyho rozbolelo břicho. I s palbou venku jim bylo dobře, že jsou spolu.

V noci se Lampel probudil, ale nebylo to kvůli střelbě, ani proto, že by Magda Wilderová přišla. Nepřišla. Vysvětloval, že se mu zdálo, jak umírá. Pořádně se lekl. Sevřelo ho u srdce. Neumřel. Jen se probudil. Při umírání se utěšoval, že měl v životě jen trápení, takže ho snad ani není škoda. Načež klidně a sladce znovu usnul. S tím nemohl počkat do rána? Za chvíli ho bylo opět slyšet:

„Poly, spíš? Víš o tom, že kvůli ženským lidí odjakživa blbnou?“

„Proboha. Nemůžeš počkat do rána?“

„Už je ráno.“

Slunce stálo nad horami. Rychle se dnilo. S Lampelem si užil.

Dany pak vyhotovil vzkaz. Magdinou tužkou nadržápal na rub telegrafního blanketu společnosti Cable and Wireless Ltd., Via imperial tiskacími písmeny:

DRAHÁ PŘÍTELKYNĚ, VYUŽILI JSME VAŠEHO POZVÁNÍ, ČEKALI JSME NA VÁS MARNĚ, NA MOSTĚ, CO VYPADÁ JAKO MOST JAKUBOVÝCH DCER, NÁS ZATKLI PRO PODEZŘENÍ ZE ŠPIO-NÁŽE VE PROSPĚCH BRATRANCŮ V KÁHIŘE A V PRAZE. PRO FALEŠNÉ INFORMACE, KTERÉ JSME POSKYTLI U POŠTY, SE NĚKDE PRO NÁS PLETE ŠŤŮRA. BUDE-LI TO MOŽNÉ, OBJEVÍME SE ZÍTRA ZNOVU. JESTLI NE, OBJEVÍME SE STEJNĚ. PET-ROLEJEM JSME ŠETŘILI. LAMPEL TOLIK NEPIJE. MYSLÍME NA VÁS. HEZKY. NAHOŘE ANI VEDLE NEBYLI DOMA. ŠKODA.

Potom připsal:

Posmrtná sláva arabské Legii, Fawzi el Kawkjimu a El Telovi. K čertu se životem, jen když jsme zdraví. Vaši: Dany Polnauer; Emanuel Lampel (a major Dajan).

DRUHÁ ČÁST

Kapitola 11

Večer se stavil Dany na King George. Přál Lampelovi v duchu menší severák. A aby granáty a střepiny padaly jen na nepřátelská vojska. A aby Miriam Livinová nebyla doma. To poslední mu vyšlo. Zaklepal. Jakmile ho Magda Wilderová uviděla, usmála se tím vlídným způsobem, na který čekal. Pozvala ho dál. Pochopil, že za ním hledala Lampela. Vysvětloval, že Lampel zrovna loví svého sólokapra. Měl dojem, že podstupuje závod, který se nedá vyhrát. Přinášel láhev. Vypadal asi dost trapně. „Myslíte, že doma jen ponocuju?“ Usmála se mu vstříc. Byla zase v uniformě, která jí byla přijatelně těsná. Voněla datlemi.

„Zůstáváte dnes večer doma, nebo musíte pryč?“ začal. „Přišel jsem radši dřív.“

„Nemusím. Zrovna jsem přišla.“ Zamkla za ním, jako posledně.

„Co je u vás nového?“ zeptal se. „Nebudu vás dlouho otravovat.“

Přehlédl vrásky pod očima a temné kruhy. Spala méně než oni. Měla umyté vlasy, ještě vlhké. Vypočítal si to tedy dobře. Napadlo ho, aby udělal rovnou, co chtěl, přistoupil k ní, políbil ji a dál. Proč to vlastně tak jednoduše nešlo? Co hledá v každé ženě? Jen pohodlí? Něco jiného?

„Co vy?“ zeptala se pomalu.

„Kapku jsme to tu procourali,“ odpověděl.

Přál si bavit se o ní. O čemkoli, co se jí týkalo. Byl by rád o ní věděl co nejvíce. Představil si ji bez uniformy. Beze všeho. Polkl naprázdno. Ještě, že se nedají myšlenky číst. Ale nepřišlo mu to nestoudné. Nebylo to poprvé, co si ji představil nahou, snědou od slunce, hladkou a voňavou jako olivové stromy, s úsměvem, který

mu sliboval beze slov všechno, co chce, doslova všechno. V místnosti se cítil povědomě, jako by tu byl už mnohokrát nebo se tu směl cítit doma.

Sedla si proti němu, tak se taky posadil. Postavil láhev na stolec. Sebral ji Lampelovi, a možná třetím dílem Arménovi, co si po každé dvacetkrát zamykal kufr a přesvědčoval se, jestli ho dobře zavřel, jako by tam měl zlato. Měl rozepsaný rukopis o Arménech a tahal ho s sebou po celém světě.

„Co vy?“ zeptal se.

Spojovala u jedné pozice za Romemou v horách. Tankista, kterého stahovali na jiné stanoviště, prosil, aby ho tam ještě hodinu nechali, že má výtečné postavení. Nastřelil dva tanky El Tela. Čeká ho medaile, dovolenka a alespoň devatenáct set čtyřicet osm let posmrtného života. Anebo - a to radši neřekla. Pozoroval její rty a naslouchal jejímu hlasu. I když zachytil přesný význam slov, snažil se přijít na to, co v tom bylo navíc. Nechtěl, aby si myslela, že poslouchá a neslyší.

„Přivezli konvojem portugalské víno. *Vedras a amarante*. Co to je v překladu, nevím, ročník 1942. To se v Portugalsku klidně lahvovalo víno.“ Natočil láhev štítkem k ní. „Ušetříme Lampelovi játra,“ dodal.

„Ten vzkaz jste psal vy? Takhle píšete domů?“

„Spíš jsem si myslel, že už se sem nedostanu.“

„Prodloužili vám to?“

„Dost dobře nás asi neodhadli.“

Napadlo ho, že Lampel by byl asi o sto osmdesát stupňů ducha-
plnější. A že přijdou Livinovi, nebo pro ni přijede ze štábu auták
a doporučí se do Notre Dame.

Dlouho mlčel. Najednou řekl. „Jste hebká.“ „Hezká?“ „Určitě.“
„Hebká. Jak hvězdy -“

„Proboha.“

„Nelžu. Nebo jen málo,“ ujistil ji.

Lampel by na ni udělal svoje oddané, všechápající oči. Možná že s někým jiným by byl taky duchaplnější. Připadalo mu, že trapně dlouho mlčeli. A stejně trapně se mu potily ruce.

Zkoušel si představit, kde byla. Hledal v duchu svorku, do které by obsáhl, nač nestačil. Otočila se hlavou k bedně na okně. Dřevo se chvělo. Venku zase začali. Pohlédli na sebe, jako by odhadovali, jak dlouho to bude trvat. Odkud a kam to je. Děla duněla. Byli někde uprostřed.

„V poledne, než to začalo, se u nás hlásili dva pobožní s čůpky,“ řekla. „Už neprotestovali, že střílíme i v sobotu. Asi se v nich hnulo svědomí. Před týdnem nám chodili k Allenby s plakáty, abychom se vzdali a nebrali práci mesiáši. Nabídli se, že budou vařit a uklízet.“

„Jak k tomu dospěli?“

„To nevím.“

„Je to s nima už lepší, než když to bylo už hodně špatný?“

„Jsou protivný, člověk se musí hlídat.“

„Můžu ji otevřít?“ ukázal na láhev.

Měl dojem, že začal spěchat.

„V duchu zneužívám váš gramofon. Tu jednu desku.“ Připomínal mu řeku, pocit neurčitého proudu, než začne plynout jinam. Napadlo ho, že mohl přinést k vínu i petrolej.

A než mohla něco říci: „Sháněli jsme vás s Lampelem. Ptal se spojařky. Popisoval vás jako vrah z vilnosti. Taky si myslí, že jste moc hezká.“

„Radši bych byla dobrá.“

„Jak pěknou maurskou otrokyni. Záclony.“

Mohl mluvit na Lampelův účet i za sebe. Mezitím otevřel láhev, nalil.

Vzájemně si připili.

„Bez zvláštních papírů by vás ke mně nepustili.“

Vyložila mu, že Allenby, kde byla, má na své mapě pod číslem 9. Říkala to věcně, skoro nežensky.

„Byli jsme blízko nádraží, kde prokopali tunel. Rád bych o tom napsal, ale nerad bych někoho rozzuřil.“

Ukázal jí poznámky v legitimaci. Vysvětlila mu, že je to jen podpis, místo jednotky a datum. Nedorozumění jí bylo k smíchu.

„Občas lituju, že to člověk nemůže vyprávět jako legraci, aby to nezkreslilo, co bylo předtím. Američani si tím nelámou hlavu. Přítomnost je pro ně vyjádření všeho. Jakoby naopak, co je teď – přesně popsané – zahrnuje všechno předtím i potom.“

„To není k zahzení –“ řekla. „Nezkusíte, jestli se přítel už nevrátil?“

„To by teď nemělo smysl,“ odpověděl. „Vrátí se, jestli tam nezůstanou přes noc, pozdě. Leda by si to rozmyslel. Prší železo. Počítám, že si to bude chtít napsat za čerstvé paměti. Člověk se tím ledačehos zbaví. Na poště bývá hromada lidí. Nenechal bych ho na holičkách. On by mě taky nenechal. V tom je bez kazu –“

Objala prsty skleničku.

„V čem není bez kazu?“

„Snad by nemusel tolik jíst.“

Usmála se. Rozuměla. Myslela na něco svého.

„Ujal se naučit mě, co se dokážu naučit sám. Trvalo mi, než jsem pochopil, že to nejde předat jako štafeta. Povzbuzuje mě, že to jde, když se člověk snaží –“

„Škoda že jsem od něj nikdy nic nečetla. Jednou jsem si stěžovala, že hodně lidí tu nemá vkus. Ta stará odvedle mi pověděla: Holčičko, tady svítí slunce jinak. Všechno je tady jinak.“ Vstala ke gramofonu. „Dejte mi taky něco přečíst –“

„Počítám, že to jsou jen střepiny, když to srovnáte s Lampelem –“
„Přineste mi tedy střepinu.“

„Je to tu zajímavé,“ řekl. „Nemůžeme si stěžovat.“

„Dá se tu prožít ledacos, co jsme doma neznali,“ řekla. „Třeba písečnou bouři.“

„Tu jsem tu už zažil,“ řekl.

Měl před sebou, co ještě v životě neviděl. Písečnou bouři, která zahalila pevninu, hory i moře, až kam se dalo dohlédnout, hustými oblaky červeného prachu. Svět se proměnil v neproniknutelné tajemství načervenalé husté barvy. Co v tom mohou dělat ptáci, brouci a komáři? Zahynou? Unikli včas, vedeni pradávným pudem, který jim umožnil přežít milióny roků, nebo v tom zmizeli, jako světlo i tma? Jak si s tím dovedou poradit lidé?

Pouštní obyvatelé, sužovaní suchem a vedrem, sluneční výhni.

Oblaka zhoustla natolik, že se nedal odhadnout směr větru, kam písek a prach odvane.

„Musela jsem si zvykat na sucho,“ řekla. „Nejen na horko. A na ledacos jsem zapomněla. Některé věci si člověk snadno odvykne.“

Odkázala ho na představy.

„Máme v jednotce hodně Poláků,“ řekla. „V Polsku zahynuly tři milióny lidí. Chybí nám tu. Můj první velitel byl Polák. Vykládal jednotce, jak si rozdělila Rudá armáda s wehrmachtem a jednotkami SS Polsko pár dní po vypuknutí druhé světové války, že to bylo už čtvrté dělení Polska, smlouva mezi Stalinem a Hitlerem, Ribbentropem a Molotovem, který řekl, že i německý národní socialismus je socialismus a mělo to předznamenat vymazání Polska z mapy Evropy. Byli na řadě po nás.“

Na to Dany nic neříkal.

Cítil, že je to jedna z nezodpovězených otázek, které v duchu odkládal na později. Jak říkal Lampel, některé věci je skoro lepší nevědět.

„Naučila jsem se tady nelhat si do kapsy,“ řekla.

Vyhýbal se příliš vážným námětům, o kterých by se s ní chtěl bavit. Stačilo, že je válka, a země o šesti stech padesáti tisících lidí se brání pěti armádám. Byla hezká, myslel si, ale pokaždé jinak. Měla tvář jako hlas, to vlídné, přátelské a sladké, co se jí dívalo z očí, soulad všech rysů tváře, co z ní volalo po porozumění, blízkosti až k objetí a ještě dál, a s čím si nevěděl rady.

„Písečná bouře,“ řekl. „Nebylo vidět skoro na krok. Než to přешlo. Vítr.“

„Jak snášíte vedro?“

„Je mi příjemné.“

„Mně taky,“ usmála se, skoro vděčně.

Pak řekla, že země měří od hranic k hranici tisíc kilometrů. Není k srovnání s rozlohou pěti zemí armád, které je chtějí zahnat do moře.

„Jsou věci, o kterých už se tu nedebatuje,“ řekla. „Nemáme na vybranou. *Ejn brerá.*“

„Pár slov už umím.“

„*Ejn kesev?*“

„Což je?“

„Bez peněz.“

„Jak říká Lampel, každá utopie je sladká, než zhořkne.“

„Byl v Rudé armádě?“

„Nadporučík.“

Čím déle se na ni díval, opatrně, aby na ni nezíral hladově, drze a neomaleně, mu připadala hezčí, příjemnější. Unikal rozpakům, kdykoli přišla řeč na Lampela. V nepřítomnosti měl skoro větší

váhu. O minulosti s Lampelem mluvili málokdy. Narodil se mamince ve vlaku na moravsko-polské hranici a v Rusku se ocitl na útěku před Němci. Rodiče zůstali v Polsku. Přišel o ně, zabil je člověk, který je za peníze schovával v zemljance, aby jim vzal zbytek peněz a co ještě měli, pár židlí a stůl.

Věděl, že Dany přežil tři německé lágry a spasil se útekem z Německa do Prahy ještě před koncem války. Schovával se u českého fašisty, který si tím chtěl opatřit alibi z předchozích zrad. Oba pohlíželi raději do svého přístě než do svých včera. Sekyra, která skončila život maminky a otce Lampela, a lágry Danyho si nezasloužily opakovanou paměť, ačkoli se nedaly zapomenout. A nebyli ještě tak staří, aby se to do nich zažralo na úkor všeho, co si zasloužilo úsměvnější nazírání. Oba se uchýlili k síle slov, kterou si zdejší raději nahradili střelnými zbraněmi.

Měl na dosah ruky ženu v zelené košili a sukni uniformy, která za stěžejní ctnost člověka pokládala schopnost, ochotu a sílu se bránit. Zároveň byla příliš ženská, než aby se to dalo pominout.

Něha a válka?

Rýmovalo se to? Nerýmovalo?

Bylo mu s ní příjemně. Vydechovala pohodu, to ženské, co nelze ničím jiným nahradit.

„Už nemáme, čím bychom si připili,“ řekla.

„Takhle to stačí,“ odpověděl.

„Myslíte?“

„Vím.“

Příjemně se mu s ní mluvilo.

Otevřela víko gramofonu a klikou dotáhla pero. Díval se jí na paže. Druhou rukou si hladila vlasy. Ještě si nezula vysoké šněrovací boty, asi anglické. Z bot, až nad kotníky, měla shrnuté zelené vojenské ponožky. Sukni měla po kolena, pohodlnou, aby mohla

chodit a utíkat nebo couvat. Vyzařovalo z ní, co přijímal jako vzájemně vyměňované tiché signály. Vnímal z ní otevřené ženské tajemství, samozřejmost, jako je světlo, vzduch nebo dálka a blízkost. Byl rád, že se potkali, a byl by rád, kdyby se poznali blíže. Musela to vycítit, ale nereagovala na to jinak, než že se chovala, jako se chovala minule a jako asi zaujímala více lidí.

Dala tam desku. Povzbudilo ho i to, jak si vybrala to jedno slovíčko. Znělo mu v duchu jako společná šifra. Střepina, úlomek, z nouze ctnost, vzhledem k tomu, co si od návštěvy sliboval. Člověk vždycky potřeboval zkušenost, aby mohl posoudit další. Jako by vážně mohl vrazit do dveří, zavřít a říct: Jste hezká jako datle. Jak čtyřlampovej superhet. Pojďte, nemá smysl se bránit, vyspíme se spolu a bude nám prima. Uvidíme potom, co to s námi udělá. Slečna na desce začala jako posledně. Počkal, až se Magda zase posadila.

Kapitola 12

„Počítám, že jsem nebyl ve středu nejdvořilejší, jak jsme tančili, že jsme se pravidelně nestřídali –“ začal. „Mám chování pod psa. Ačkoli se v duchu pekelně zaříkám.“

„Nezdá se mi, že byste se nechoval,“ uklidnila ho. Pozorně se na něho podívala. Napil se maličko a ona taky usrkla.

„Vím to sám,“ ujistil ji.

Venku pražila kanonáda.

„Měl jsem s chováním odjakživa potíže,“ dodal. „Už jako kluk. Něco jsem možná už pochopil. Jako kluci jsme přišli na návštěvu, nabídli nám chleba s máslem. Neudržel jsem se, bral jsem si. A záviděl klukům, co se dokázali ovládnout a zdvořile odmítali, na rozdíl ode mne. Svedl jsem nanejvýš poděkovat za to, co už jsem spolykal. Později jsem si uvědomil, že to byla zdvořilost sytých. To se snadno odmítá. Nedá žádnou práci nechat něco stát, když mám narvané břicho.“

„Dá se to rozšířit na spoustu věcí,“ pomohla mu. „Co jste si myslel, že bych mohla pokládat za drzost?“

Znovu jí dolil a sobě taky.

Musela vstát a dát tam znovu tu desku. Srovnala rychlost na přibližných sedmdesát obrátek. Připadal si o znamení vychovanější, než když přišel.

„Odepsali nám ráno poplatek za vodu,“ řekla. „Nemohla bych to ředit, ani kdybych chtěla,“ řekla. A napila se. Také se napil.

„Dám se asi snadno svést,“ řekla.

Tázavě jí pohlédl do očí. Bylo mu příjemné se jí svěřovat. Nebylo by možná nejsoudnější si myslet, že by se na oplátku začala svě-

řovat jemu. Cítil, jak mu začíná být vedro. Lampa hořela nízkým plamínkem. Otrásalo s ní dunění. Když se cylindr dotkl stínidla, znělo to, jako když na sebe narazí skleničky.

„Chutná vám?“ zeptal se.

„Ano,“ odpověděla. „Děkuji. Nejsem tak vybíravá. Mám ráda *carmel hock. Rishon lecion*. To zdejší sladké. Nesmím ho vypít moc.“

Přerušila ji kaskáda výbuchů. Vstala a šla k oknu. Exploze se vzájemně odlišovaly silou. Odvedl ji od okna. Na jedné z obálek s deskami stálo *Amanda*. Zazněl praskot mezi duněním. Trhalo to vzduch jako klíny, vrážené do prostoru shora. Měl pocit jako dítě, které se bojí bouře. Napadlo ho, co by se stalo, kdyby něco spadlo poblíž, zašprajcovalo dveře a zahnilo je do kouta. Vzpomněl si, co se mu přihodilo v kibucu Maanit, když se střílelo. Tam si užil. Lampelovi to zůstal dlužen.

Zvedl skleničku, podal ji Magdě a vzal si svou.

„Na všechno, co si přejete.“

„Je toho dost. Pít budeme po vinětu.“

Výbuchy byly hustší. Let granátů, zkreslený těsným prostorem místnosti. Ve svistu bylo i něco směšného. Šel dát přenosku znovu na začátek. Děvče v Maanitu mělo režné šaty jak chodící terč. Byli na kraji kibucu a dvacet minut na ně s přestávkami pražil kulomet. Rostla tam ostrá vysoká tráva, ve které se schovali. Položil se zády ke střelbě, děvče se bezděčně přitisklo. Neznal její jméno. Bludné ticho a okamžik, kdy se museli převalit z boku na bok. Strnula strachem. Pak se to stalo. Měla hezkou pleť na hrudi a upracované ruce.

„Znáte Paříž?“ zeptala se Magda.

Zavrtěl hlavou. „Lampel tam byl. Posílají ho po celém světě. Byl v Rusku, Americe, v Číně, v Indii i na Kubě. Vyhodili hodně těch starších a mladší ještě neměli možnost. Vy jste tam byla?“

„Já ne, moje přítelkyně. Byla v jiném stavu.“

„Mohla byste tančit?“

Drnčení rozcinkalo skleničky a cylindr a přeskočilo ze zdí na prkna podlahy. Pronikalo to jako ze středu země. Vzal ji za ruku a objal na zádech. Cítil její živočišné teplo.

„Ráda tančím,“ nechala mu ruku.

„Nenosíte prstýnek?“ podíval se jí na prsty.

Odpověděla mu tázavým úsměvem. Věděl, že se dopustil chyby. Nechala mu svou dlaň, klidnou, i když ji maličko sevřel. Povzbudilo ho i její neodpírání. Báł se, že její dospělý úsměv je i výsměch, nebyl si jist. Nebylo to jako v Maanitu, ostrí zelené trávy.

Přivolal si něco ještě staršího, před Lampelem. Pochopil, že se toho v duchu dovolává, na pomoc, aby se měl oč opřít. Dotkl se jí náhodou vpředu a zachvěl se. Dojem zvlněného těla. Teplo. Horko. Přitiskl se ještě těsněji. Deska dozněla.

„Snesla byste, kdybych to pustil ještě jednou?“

Udělal to ještě několikrát. Jednu chvíli tančili skoro bez hudby. Pár posledních kroků. Věděla, co tím chtěl prodloužit? Nedalo se to pojmenovat.

Z lampy se rozléval úporný plamínek. Nízké, nažloutlé světlo. Svítila svíčkou, jen když byla sama? Pili pomalu. Obešlo se to beze slov. V tanci využíval otáček, aby se jí dotýkal víc a těsněji. Nechtěl víc pít, něco mu našeptávalo, aby zůstal co nejstřízlivější a věděl o všem, co se děje. Kdyby se daly číst myšlenky a vysílala ještě jiné signály než jenom ty válečné, věděla by, co si přál jí říci: Bože, jsi krásná jak jaguár a mírná jak pohlazení. Dělej si se mnou, co chceš. Můžeme si třeba lehnout na podlahu. Budu tě líbat a ty mě. Na ničem nezáleží. Budu ti líbat krajíček prádla, zpocená bedra, odřené ruce. Tělo. Všude. Ty budeš líbat mne. Všude. – Ve skutečnosti pouze tančil, i když těsněji než prve. Díval se jí zblízka

do přivřených očí s ožehlými řasami. Cítil se daleko i v největší blízkosti. Pleť tváře měla potřenou olejem. Hezky to vonělo.

Zase jí v duchu říkal: Je jedno, kdo jsme a kde jsme. Jen pojď – nech mě přijít blíž. Bylo půl jedenácté. Poprosila ho, aby si na chvíli sedli. Na nebi naskakovaly minometné záblesky.

Hlasitě dýchala. Najednou neměl, co by nahlas řekl. Čekal, až si odpočine a zas půjdou tančit.

„Myslíte, že ještě není pozdě?“ zeptala se.

„Myslíte, že jsem se měl zeptat já?“ odpověděl nejistě. „Leda by bylo pozdě pro vás.“

„Ještě chvíli,“ řekla.

„Amandy. Tak to vybuchuje. Na třikrát. Nemají už děla, nebo co.“

„Jste ze mne unavený?“

„Spíš vy ze mne,“ řekl rychle. Udivilo ho, proč to řekla.

„Nevím, kde všude jste byli.“

„Bylo jasné, že mi ji Lampel bude chtít vrazit, když jsme do nich strčili. Mně by na jeho místě taky vadilo, kdybychom se nestřídali. Vy jste se smála. Přitom se mu nechci smát. Není to taková tragédie. Při tanci je k sežrání, když se do něj vrazí.“ Zaslechl z šera její smích. „Jsme v tom oba,“ řekl.

„Nejspíš,“ připustila.

„Nahoře to pak bylo v pořádku?“

„Jistě. Jsou ohromně slušní.“

„Vy jste také ohromně slušná.“

„Všichni jsme děsně slušní,“ řekla. „I naše milá sousedka.“

Petrolejka jí střídavě a proměnlivě osvětlovala tvář. Její smích mu připadal, jak když se směje dospělá žena, potěšená výrokem dítěte. Vstal a položil přenosku na začátek desky, s kterou začali.

Měl dojem, jako by jí tím něco dokazoval. Natahoval klikou pero. Šlo to skoro ztěžka. Byl to antický model.

„Bude brzy skrz naskrz,“ řekla o desce. „Tak se mě zeptejte, abych vám nezůstala dlužna.“

Zatvářil se nejspíš trapně a bezradně. Jako by se snad chystal zvednout strop holýma rukama. Na Samsona nevyhlížel. Místo všeho zmenšil plamínek v lampě, aby déle vydrželi se světlem. Kroutil uzavíracím kolečkem.

Potopili se do mírné hloubky šera, které řídlo blíž k ozdobnému bílému stínidlu.

„Myslíte, že to vydrží?“ zeptala se.

„Chtěl jsem se vás zeptat. Jste sama?“ Vrávorl ve slovech. „V souvislosti s prstýnkem, co jsem se ptal prve. Nebo večer, když přijdete a není tu zrovna návštěva, jako když vás otravujeme s Lampelem, nebo já –“

Snažil se vložit do hlasu ledabylost, která by jí umožnila odpověď, i kdyby obsahovala odmítnutí.

„A vy jste sám?“

„Tady?“ zeptal se a věděl hned, že nesprávně. Vrátil se pohledem k lampě. Přehodila si nohu přes nohu. Dlaněmi s propleteným prsty se dotkla kolen. Myslela na něco, k čemu nedosahoval, plna tělesnosti, kterou ho dráždila.

„Někdy nejsem,“ řekla pomalu. „Asi by mně bylo smutno. Navštěvuje mě jeden pilot, když nemá službu a zrovna nic lepšího na práci. A pár známých a kamarádů. V tom jsou i přítelkyně. Občas se něco rozbije, elektrika, instalace a tak. Jsme si všichni nablízku.“

Neříkala to zrovna jako omluvu, napadlo ho. Loudil si o to.

„Co kdyby se tu teď někdo z nich ukázal, třeba pilot?“

„Nikdo nepřijde. A vy asi za chvíli odejdete,“ usmála se.

„Nemyslím jen teď –“ řekl. „Do rvačky jsem se kvůli vám už skoro dostal –“

„Byla jsem vdaná a můj muž umřel,“ řekla.

Zarazil se. Ztratil dech.

„Jsem tu takhle už dlouho,“ pokračovala. „Možná že jsem zapomněla mluvit. Tady člověk vystačí s angličtinou a němčinou –“

„Mluvíte dobře,“ řekl překvapeně a mírně. „Ani mě nenapadlo myslet si, že jste někdy mluvila jinak.“

Pak se zeptal: „Podala byste mi ruku?“

Vstali a začali tančit. Pustil desku znovu od začátku. Byl v tom posun, změna, zvětšující míru jeho nejistoty. Věděl jedině, že nepůjde domů.

Kapitola 13

Při tanci cítil zmatek. Připadala mu statečná v mlčení.

„Amandy nějak skomírají, nezdá se vám to taky?“

„Nechtěla bych to počítat,“ odpověděla.

„Jste hezká –“

„Není už skoro vidět.“

Plamínek skomíral na nedostatek petroleje. Nemělo smysl s tím kroutit.

„Myslíte, že bylo správné, abyste tu zůstával sám?“

Nevadilo by mu, ani kdyby mu oznámila, že je nakažená morem.

„A vy?“

„Tak daleko má upřímnost nejde. Myslím, že jste měli přijít oba.“

„Vážně prima tančíte,“ řekl.

„Vy taky dobře tančíte.“

Pohlédl na petrolejku. Viděl, že za minutu za dvě zhasne. Připadalo mu zbabělé čekat. Zastavil se. Políbil ji na rty. Zavřel v rozčilení oči. Položil si na okamžik tvář na její rameno. Chvěla se mu ústa. Báł se, že to bude znát. Měla měkké, teplé a vlhké rty.

„Proč?“ zeptala se.

Necítil prve, že by mu vyšla vstříc, ale necítil ani odpor.

Cylindr lampy se propadl do temna. Světlo pohaslo. Zdálo se mu, že měla vlhkou tvář. Trochu se polekal. Odvedl ji k lůžku, kde prve seděla. Usadil se k nohám. Gramofon dozněl. Držel ji za ruku. Bylo cítit čmoud. Několikrát jí pohladil dlaň a prsty, jako se hladí zkřehlé dítě. Neměl jistotu, jestli pláče. Připadala mu dospělá a sám si nejistý a také dospělý. Matoucí smysl tušeného doteku, k němuž se přiblížil. Už se neměl v sobě čeho dovolávat.

Nic, s čím by to srovnal, v jeho životě nebylo. Pláč cizí ženy, ke které se chtěl přiblížit bezstarostně, čímž se jí vzdálil, a vzdálen, prostřednictvím slz, jí byl blízko. Venku duněly pumy. Hvězdné světlo, na které se díval, aniž je mohl spatřit. Hladil jí prsty. Neurvalost, vypočítavost a chtění, s nimiž sem šel, se proměnily. Rozjitření, které si nedovedl vysvětlit, ho přimělo mlčet. Střelba zhoustla, zřídla a znovu zhoustla.

Cítil, jak se chvěje. Přiblížil se na dotek lidské zimě, s jakou se dosud setkával jinak. Měl dojem mnoha vln, spojených v proud, který přijímal. Připadal si jako strom, nebo útes, anebo suchá tráva, když se zvuk nese do dálek a přichází déšť.

Mohlo to trvat hodinu nebo to byla jen chvíle. Nevěděl. Překrývala to splývavá lhotejnost k tomu, co byl jen odstín místo barvy, střepiny, z kterých se už nemohla stát láhev, aby ji hodil do vody s poselstvím a nechal ji vylovit Lampela.

Myslel na svou matku. Na lidi, kteří pro něho něco znamenali. Cítili, co se stalo společné, aniž prohodili slovo. Vážilo v něm všechno, co se teď dělo a z čeho slyšel jen dunění. Maskované sanitní vozy, jež vyjížděly z okrajových čtvrtí do tmy, a protipožární auta a vyprošťovací vozy s jeřáby. A přestalo vážit, co bylo malicherné, jako jestli jsou nahoře doma, anebo se Lampel už vrátil do Notre Dame a sháněl se po něm.

Byl rád, že nesvítla ani svíčka. Věděl, že do téhle chvíle patří i to, jak ve štábech vymýšlejí rozkazy, desítky dobrých a jiné desítky špatných, z kterých se zlé podobaly prohře a chytré výhře, tomu jedinému jazýčku na váze pravdy tohoto světa, ať se díval skrz jakákoli barevná sklíčka, špatné popravám bez rozsudků a dobré rozsudkům pro vojáky, ženy, děti a starce druhé strany.

Držel ji stále za ruku. Vrátila se k němu představa jízdy na koních do hor. Musela si přisednout na jeho koně, když pod ní padl

její. Jeli na jednom sedle. Přitiskla se k němu a jeli tak rychle, že se nemuseli otáčet ze strachu, aby je někdo zezadu nezastřelil. Cítil se silnější o koňský hřbet, který je nesl. Zachytil v zátylku a ve vlasech její dech, když stoupali do vrchu a kůň skoro šplhal. Chvilí mu nechala hlavu na rameni.

Napadlo ho taky, jestli mezitím neusnula. Hladil jí prsty a dlaň, jak si přál, aby pohladila jeho.

Byl rád, že nespala. Palba a skřípot dřeva připomínaly vzdálené zemětřesení. Neodvážil se udělat nic, čím by to pokazil, aby si nemohla myslet, že něčeho zneužívá. Jen jí pohladil dlaň a vrátila mu to. Cítil svůj vzrušený dech. Snažil se zaslechnout její. Přál si ji líbat, ale líbal jen její ruku. Dýchal jí na ni, jako by jí bylo zima. Dotýkal se jemně rty její dlaně, jako by měl strach, že udělá něco hrubého, co ji urazí, nebo jí ublíží a všechno z jeho viny skončí. Propadal se tím jediným polibkem na rty do lesů, do mechu, na vrstvu nastlaného jehličí světlem prokluzujícím z větví. Vyráželo mu to dech, ale pád byl vonný a měkký, celou tu dobu. A přál si, aby železo venku zabíjelo zlé a vynechalo dobré, jak to už jednou možná bylo, nebo jak si alespoň přáli, aby bylo.

Kapitola 14

Bylo to pozvolné jako noc, v tu jedinou chvíli, než přijde ráno. Nechtěl, aby to skončilo, i když ho napadlo, co všechno se může stát. Měl strach z toho, co si přál udělat, zmatený, jako v rozbřesku, který tu strávili s Lampelem. Bylo to vzrušení, které nedovedl popsat. Cítil svoje tělo i duši jako běžec přichystaný k běhu, s napjatými šlachami a sevřenými svaly, jež mohl uvolnit jen běh, a smysl běhu. Byla to síla a bolest a slabost z ní. Sevřela ho úzkost, nejen že selže nebo nedojde k tomu, co si přál, a k úzkosti se připojila touha, ponoukaná skoro zvířecí silou. Pomalu začínal tušit, že se přiblížil k okamžiku, za nímž už se nedokáže zadržet, nestane-li se něco jiného, a kdy to dovrší nebo pokazí. Přemýšlel o tom a bál se pohnout. Snažil se dotknout její duše, jako se prve dotkl jejích úst. Lampel tvrdil, že člověk naplněný touhou zabít děsí svého protivníka hrůzou paprsků, které k němu vysílá. Byl naplněn chtivostí a odevzdáním, tichoučkým křikem, jenž nezačíná a nekončí a který člověk jen zaslechne. Zaslechl tlukot svého srdce. Bál se i teď, že je jí to už dlouhé. A že se unaví nebo otráví a řekne mu, aby odešel. Nebo aby si lehl na polní lůžko, kde minule ležel Lampel, pět nebo šest kroků od její postele. To, co mu řekla, že měla muže, který zemřel, byl jiný klíč než ty tři, unavený úsměv, vojenská košile a jeho strach ze zahanbení. Spojářka, která měla na zdi nad postelí pouzdro pistole a kterou rozplakal, aniž věděl proč, něčím, čím si nebyl jist. Cukalo mu ve stehnech a v podbřišku, dosahovalo to až do střev a do mozku.

Ovládal se a zdržoval jen ze strachu před trestem, kterým by byl konec. Selhání. Porážka bez porážky. Ponížení bez ponížení.

Marnost bez možnosti. Odmítnutí. Nebyl schopen nátlaku nebo násilí. Byl vysazen jen na ano. Ale nemohl čekat, až přejde palba. To věděl jistě. Přivolał si v duchu na pomoc slova, která si pověděli. Kdyby chtěla, říkal si, aby pro ni napsal něco jako střepinu – i když to nebylo to první, co opravdu chtěl – nebo, že by vážně řekl: Pojď, lehne si – neříkej mi nic – nic! – A zároveň si představil v jediné vteřině, že píše, co tu chtěl napsat, kdyby to dokázal, jak jeli s Lampelem nákladním automobilem cestou při moři, protáhlým údolím, kde končilo pohoří Karmelu mezi Atlítem a Caesarií, kolem skal Jaffy a ještě doleji Aškelonem, když měli povolení a směli až k vojenským jednotkám. Kasárna, postavení a vojáci, kteří se jí podobali. Mezi stromy z obou stran se zachycovalo prudké sluneční světlo a prolamoval ho stín, husté zelené větve se splétaly uprostřed nad silnicí jako ochrana před vedrem i jako maskování. Chvílemi prosvítalo pohyblivé modré nebe tam, kde větve byly řídké, a skoro ne, kde narostly hustě. Kolem banánových a pomerančových hájů se kolébaly cypřiše jako větrolamy. Mladé cypřišky vypadaly jako kůzlata. Opíraly se o tyčky. Bylo v nich něco nevyslovitelně milého. Záhada stromů. A eukalypty s bílými kmeny jako břízy s oloupanou kůrou, jako by stromy trvaly navzdory umírajícímu pni, napadenému pomalou nákazou, ale stojící po obou stranách cesty, ubohé a důstojné, jako dřevění obři, odsouzení a čekající na podříznutí. Eukalypty na rezavých pahorcích mezi písčnými dunami hleděly do kraje jako staří bílí lvi. Zaprášené listí připomínalo v době deštěů hřřivy. U Sichron Jakov, kde byl Rothschildův hrob, stála zájezdni hospoda U Rafaela, ještě z mandátních časů; kde si dali s Lampelem spolu s řidiči těžkých nákladních vleků zteplalé pivo a přikusovali vydatné bílé chleby s krocáním masem. Jelo se pořád podle moře. Místy se ukazovala pole s narezlou ornicí, která prý byla dva metry do hloubky černá,

a zase mizela. Vody hučely a svítily oslnivou pěnou na obrovském prostoru, který ho děsil, jako všechno, co bylo nekonečné, a za kterým byl doma. Obloha byla vždycky modrá, až z toho bolely oči. Dál potom řídla. Bylo to, jako by plul pohledem. Obsahovalo to hořkost vyhnanství, kdy i myšlenka znamenala trest. To se mu skoro stýskalo a bránil se svěřit Lampelovi. Jako by přání už bylo vzpomínkou. Svíralo to člověka v krku, jako by to znamenalo konec jedné písničky. Bylo tu dost lidí, pro něž slovo domov znamenalo zatnutí, i když to nikdy neřekli, protože ztratili starý a nenašli by lepší, ani kdyby si vrátili ten starý. A pak viděl písčnou bouři. Zatmění prachem. Konec světa, než odvane písek vítr a objeví se zase světlo.

Třeba to dokážu napsat za dvacet nebo za padesát let, jestli zůstanu naživu, říkal si v duchu, a bude na světě někdo, koho to bude ještě zajímat. Mohl by to udělat hned, kdyby chtěla a kdyby mu řekla. A rozčilení, které mu vyhnalo srdce až do krku, způsobilo, že nebyl schopen už na nic myslet a udělat sebemenší pohyb nebo říci slovo, ledaže by se narovnal a lehl si vedle ní. Prosáklo jím chvění, jaké neznal. Chraptel, aniž mluvil. Miloval ji, aniž se jí dotkl.

Vstal a lehl si po jejím boku. A rozrušení, že ho vyhodí nebo že řekne, aby to nedělal, bylo stejně veliké jako ohromení, které ho k tomu přimělo. Překračoval mez, před níž mu bylo jasné, že jestliže něco zkazí, už to nedokáže napravit, a strach z toho se ponořil do moře lhostejnosti. Čekal jen bez dechu, co udělá ona.

Okamžik vedle ní nehybně ležel. Slyšel své srdce bušit strachem. Bylo to, jako by ulehl na ostrí nože a čekal na pohyb, který ho srazí nebo zachytí. Měl dojem závratí duše i těla. Teprve potom, když neudělal nic, ji začal hladit a líbat a byl rád, že mu neřekla, aby šel pryč. Pak ho také ona pohladila, po vlasech a po tváři. Při-

vinula se k němu, teplým pevným a vláčným tělem, prsy, břichem a klínem. Polevil v něm strach, že se bude chovat neobratně a že to neumí s dospělou ženou tak, jak by měl. Snažil se být k ní pozorný. Už neměla vlhkou tvář. Stále ji hladil. Přiblížil se k ní znovu ústy a dotkl se jejích rtů. Byl připraven na jejich vlhkost a plnost a na to všechno, co v tom bylo, odevzdání, chtění, stesk, porozumění a hlas toho, co není, a toho, co je, aby v tom zastavil svůj třes. A zase padal naznak. Cítil její tělo, boky, ňadra a klín a svoje tělo. Chvilí tak zůstal, přitisknut k ní ústy.

„Proč?“ zeptala se šeptem.

„Pro všechno,“ odpověděl a přál si, aby se neptala na nic.

„Doufám, že je to pravda –“

„Je to pravda,“ snažil se vzpamatovat.

Přitahovala ho její ústa a klín.

„Proboha,“ řekla. „Ne, radši ne –“

Potom ji svlékl tak samozřejmě, jako by to bylo něco, co s ní už dělal mnohokrát. Ani letmo jím neprolétla představa té čepelovité trávy v Maanitu, blýskavice pum, které museli oba slyšet. Měl celou dobu trému. Její prádlo a knoflíčky odolávaly jeho prstům jako uzávěry šperků. A pak se svlékl sám. Zdálo se mu, že se odstrojuje nepřipadně dlouho.

Ocital se v bezčasi, v prostoru mimo prostor, v tajemství blízkosti, z které se rodí ještě větší, ta nejzazší blízkost spojení. Pronikalo jím tajemství, které jím přestávalo být a zároveň zůstávalo tajemstvím. Otevřenost z uzavřenosti, lehkost z tíže a břímě z beztlíže. Volnost z těsnosti, uvolnění z úzkosti. Sevření, které pominulo. Cítil spojení, které si uvědomoval, jako by si objevil, že žije. Jestliže nevěděl s určitostí, co je to štěstí, jen kdy ho potkalo, cítil se šťastnější než kdykoli předtím. Vnímal její blízkost, jako by byli jedinou bytostí. Propojoval se na ni jedinou nekonečnou

myšlenkou, kterou nemusel vyslovit, aby byla jasná jako polední slunce nebo nejjasnější hvězdy. Cítil její tělo a duši, obnaženou, jako když se dítě svlékne do naha nebo matka odhalí svůj prs, aby nakrmila nemluvně. Byl jí tak blízko, jak ještě nikdy nikomu nebyl. A cítil se obnaženější než nahý. Byl otevřený, jako dveře, aby do něj mohla vstoupit, stejně jako se otevřela jemu a jako vstupoval do ní. Připadala mu čistší než čistá, pravdivější než pravdivá a odvážnější než odvážná. Byla dívčí i mateřská, dětská i dospělá, svěží i zralá. Krásná. A dělila se o svou krásu s ním, odevzdávala mu ji, jako si ji svobodně bral, bez nejmenšího zaváhání nebo skrytých zábran. Nepoznával se. Byl jiný. Víc než předtím. Byl svůj. Dávala mu, co je tajemstvím a nádherou ženy, co mimo ni není.

Čím je muž mužnější, jako je žena ženštnější. Byl příjemně vyhrátý, sluncem i zevnitř. Cítil sílu, jakou od sebe nečekal, a přicházela samozřejmě, jako vychází a zapadá slunce, a jásavě, jako když kohout ohlašuje rozbřesk, sebevědomější než slunce.

Objímala ho oběma rukama a držel se její hrudi jako na srázu do nejhlubší propasti mezi životem a smrtí.

Cítil sladkost blízkosti, sladkost těla a tichý křik duše. To milostné, mateřské a mužné, co je skutečné, jen když je ryzí.

A poprvé mohl vyslovit slovo miluji, aniž by lhal, sobě nebo druhému tělu a bytosti.

A v duchu křičel, jako by provolával slávu životu, aniž hlesl.

Slyšel svůj i její dech, a vnímal ho, jak vnímají obdivovatelé zahrady vůni růží, krásu gladiol nebo se bříškem prstu dotknou ostnů tenounkých prutů, z nichž růže vyrůstají.

Slyšel její ano, ano, ano, a vyšeptával nebo vykřičel svá ano, ano, ano.

Blížkost nabyla jejího jména. M.

Cítil se, jako by oběhl zeměkouli, a ještě běžel, aniž by pohnul nohama, nebo se díval, před sebe nebo dozadu, do stran, a přitom ležel, vedle nejpřítulnějšího těla, jež předčilo všechny jeho představy.

Ano, ano, ano. Ano, ano, ano.

Později už nemohl myslet na nic, jen na to, že jsou spolu. Bylo to jako plamen spalující nejistotu, úzkost, opovržení a dychtivost. Byli dohromady, jako když se otevře sopka a láva, místo aby vytryskla ven, pronikne horce dovnitř, hořká, zahanbující a skvělá, balzám a pižmo, parfémy těla a pot, láva, v níž se ztrácí člověk sám sobě, a je potom jiný než předtím, i kdyby to poplival slovy, myšlenkami, strachem nebo počty, anebo na to chtěl zapomenout. Už to nebyla jen ozvěna prvotní úzkosti, pokušení a hříchu a vtažení do ráje, který trvá jen v čase, duši a těle, les v chvějivém větru, vřesoviště. Byla to neúprosná lačnost, jež může být nasycena jen zdrsněním nebo zničením, skoro zvířecky, sladká vzájemná kořist, něha a surovost objetí.

Ústa a klín.

To nejhezčí. Blížkost.

Bezmezné odevzdání.

Kapitola 15

Měl potom dojem, že věděla od první vteřiny, kdy vešel, co se stane. Sevřela rty a pohlédla na něho jako zpod mlhavého závoje. Zdálo se mu, že jí po čele přelétl stín. Ale zároveň se usmívala. Cítil, co je spojilo. Čím to trvalo a trvá, poté překročil meze. Z jakých se vyprostil obručí. Byl neklidný a pyšný, ale nebyla v něm již úzkost, v níž byla obsažena porážka. Rozplývala se v něm nejistota a vystřídalo ji uspokojení a skromné sebevědomí. Tichý jásot. Měl dobrou náladu, plnou úlevy. Snad si to zasloužil, protože si to tolik přál. Jen trochu se styděl za vlhkost na prostěradle, ale ne tolik. Venku bouchaly minometry. Létalo to pořád obloukem přes ně. První slova, která mu přišla na mysl a která jí pošeptal do úst, když je pootevřela, byla „miláčku, Magdo M.“

Nebylo to, jako když četl posledního Pitigrilliho, Osmnáctiletou pannu, půjčenou od Lampela, a bylo mu protivné, když si tam pořád vykali a najednou si začali říkat ty.

„Miláčku –“ odpověděla. A přitáhla ho k sobě, příjemně unavena, a políbila ho, jako se prve snažil líbat on ji.

„Je to,“ řekl. „Čestné moje slovo. Všechno.“

„Trochu mě bolí srdce,“ odpověděla.

„Proč?“ zeptal se a znovu věděl, že se dopouští chyby.

I to už bylo jiné. Obrátilo se to i v otázkách. Už neměl tak zastřený hlas.

„Víš proč –“ řekla. „Tak, když zaslechnu jiný hlas, jiné jméno.“

„Vím,“ odpověděl. Ale nevěděl. Napadlo ho, že to přece nemohlo být prvně, kdy zaslechla jiné jméno a jiný hlas.

„Jsi silný.“

„Myslíš?“

„Bude to tajné?“

„Jak budeš chtít.“

„Jsi dobrý milenec.“ Cítil ještě na rtech vůni jejího těla. Připadala mu čistší než čistá.

Byl jako klidné moře a slova jako loďky, bachraté, naložené, jak měly být, a bezpečné. Napadla ho dvě slova, kterými by to snadno vyjádřil, aby to nebylo laciné. Zkusil jí místo toho vyprávět, jako by to šlo přivolat nazpět a ještě znásobit, jak to pro něj začalo, pád do mechu a vůně smolného lesa. Magnet jejích úst, ňader a klína. Dopadal naznak. Vyjížděli si předtím na koni do hor. Vyráželo mu to dech. Do toho bušily minomety. Dvojí vrstva hustých mraků nad sebou, tmavomodré nebe a červený západ slunce. Písečná bouře. Zatemnění.

„Chtěla bych vědět, kdo jsem byla v té představě a kdo ty.“

Ležela vedle něho. Zůstala nahá. Cítil její bezbrannost. Měl dojem, že ještě neviděl krásnější ženu. Poslouchali drnčení okenních rámu a dveří, vzdálený pohyb u hrotů města. Držel ji kolem krku, opírala si hlavu o jeho loket, dotýkal se jí celým tělem ramen a boků až ke stehnům. Čekal, až přijde ráno. Byla to neprostupná, těžká krajina, rozevřená cestou. Dlouho mlčel.

„Slunce i uprostřed noci,“ řekl pak.

„Výbuchy na slunci. Nebo skvrny na slunci,“ poznamenala.

„Co není v zrcadle, i když stojíš blízko –“ řekl. „Můžou se setkat –“

Zasmála se. Věděl, že nelituje. Už nemusel spěchat. Odhadoval dunění. Dlaň levičky si položil na její bok. Poprosila ho, aby otevřel okno. Udělal to, blýskaly nad nimi hvězdné roje, mezi větvemi a vysoko a do šíře nedohledna. Smál se na ni očima. Vydělili se ze světa, jehož součástí zároveň byli, spolu s nocí, větrem a válkou, hvězdami a mléčnými oblázky, světlou narezlou hlínou a drobouč-

kým protivným pískem, vánkem, který měl hlas, jako když šeptá žena nebo zvíře.

Za oknem je chránila kromě silných stěn domu i zeď, bariéra protipožárního opatření a žebřík, přistavený proti oknu, kdyby museli vyskočit a přelézt na druhou stranu. Když to tu zkoumali s Lampelem, usadil se tam červený pták s přízračnými očima v boku hlavy. Mohl přiletět odkudkoli. Mapy a rozdělení pro něj neplatily.

Pohládl Magdu po boku. Pohlédla na něho, jako by odcházel. Přivřela oči. Opatrně zase vstal. Zavřel okno, vzal si ručník a šel ke gramofonu. Pustil ty pařížské slečny, aby se točily příslušnou rychlostí, tmavě zbarvený, zrnitý hlas, který znamenal první noc. Vrátil se k posteli. Podal Magdě druhou polovinu ručníku.

„Budu hodně spěchat, abych zas mohl přijít,“ řekl.

„Budu čekat.“

„Lepší pozvání neznám.“

Přidržela ho prstem, než ho pustila nazpět ke gramofonu. Bylo příjemné se takhle bavit. Slova měla ještě jiný obsah.

„Poslední *amandy*,“ usoudil. „Z toho už velká škoda nebude.“

A potom: „Lampel je někde jinde. Počítám, že asi ne tak spokojený.“

„Má to úroveň,“ řekla.

„Tu nejvyšší,“ odpověděl.

Přehodila přes sebe ručník. Usadil se do nohou lůžka. Uchopila jeho dlaně a řekla, aby jí potěžkal srdce. Položil si její nohy na klín. Hladil jí kotníky a nártý jako předtím ruce, a chtěl jí vdechnout všechno teplo, co v něm bylo. Shodil ručník na zem. Vzala si ho tak, jak si vždycky přál. Měl dojem, že je ráda, když mlčí. Líbal jí potom nohy, jizvy. Cítil se s ní spojen vlnou, jež neměla nic společného s časem a vzdálenostmi. Asi existuje taková vlna, vedle touhy

zabíjet. Jakmile se na ni člověk dostane, s někým nebo někomu vstříc, nedá to námahu se druhému přiblížit. Pohnula nohama.

„Chceš si sednout?“ zeptal se.

„Není to jen tak.“

Neurčitě se usmála. Naklonil se k ní, aby ji políbil. V koutcích očí měla slzy.

„Proč?“

„Nevím –“

„Kvůli mně? Něco se stalo? Na někoho sis vzpomněla?“

Lampelovi potom nedokázal říct slovo. Blízkost k ní vylučovala slova. Slova cetky, slova jehly, slova zdechlíny. Slova kočky, rdoušení, ráhna. Vraky, lehkověrnice, pěna z pěn. Slova trápení, slova jitření, slova běhny. Slova krysy, kaluž, soumrak a zrada. Jen někdy krajíc chleba. Lampel mohl mít za to, že mu přeskočilo. Tak se mu nemohl svěřit ani s pocitem, který obsahovalo v téhle chvíli jejich vzájemné mlčení. Nehlučné vítězství, jež přichází, a jako je cítí matka, když se jí narodí dítě, nebo muž, když najde ženu a nezmocní se ho vzápětí stud a opovržení a chuť odejít i sám od sebe, nebo se otočit zády. Otřel jí oči bříškou prstů. Nechala si to líbit. Přinesl jí zrcadlo v talíři, aby se na sebe podívala.

„Když stojíš na vysoké zdi a musíš skočit dolů, aby tě nesestřelili jako švestku, zdá se ti někdy, že zeď je tak vysoko jako tvoje oči a že se zabiješ,“ řekla. „Ledaže je někdo dole, kdo ti dokáže povědět, že zeď i skok se měří od nohou, a ty mu uvěříš. Než dopadneš, myslíš na to, jak si přelámeš nohy a vaz, a v duchu už umíráš.“

„Anebo se trošičku skrčíš,“ řekl.

„Na každého je příděl, co se týče konce světa. Ostatně, už byl.“

„Dokonce jsem to zažila, i když nejsem ještě tak stará. A přežila. Možná, že jsem se občas maličko skrčila. Taky tys to už jednou přežil. Máme trénink.“

„Možná,“ řekla ještě. Měl dojem, že ji docela nepochopil.

Vypozoroval rozdíl, který se s ním stal. Tkvěl v tom, jak rozmlouvali. Připadal si zralejší, jiný, ne hlasem, ale co říkal a jak jí odpovídal. Snad i hlasem. Jistě to bylo i proto, jak s ním mluvila Magda. Byla o pár let starší nejenom léty, i jinými zkušenostmi, jako žena, jako člověk, voják, čím prošla za druhé války a co od sebe i od jiných, v téhle chvíli od něho, očekávala. Mluvil s ní samozřejmě jinak než s Lampelem nebo pilotem Jonnym. Brala ho rozdílně, nejen proto, co se mezi nimi odehrálo. Byla jiná. Snažil se odpovídat věcněji, neříkat ani hlouposti, ani nezavdávat pochybnosti o tom, co říkal nebo jak jí odpovídal, nebo čím navazoval řeč. Vnímál, oč je s ní vážnější, ne v tónu, spíš v obsahu.

S každou odpovědí nemyslel jen na tady a teď, i na příště, zítra, někdy.

Zamlouval se sám sobě o něco víc. Určitě na ni chtěl zapůsobit, každým slovem, větou, i dotazy. Také proto, že věci, o nichž mluvila, vyžadovaly jinou vážnost, i jinou legraci. Rozmýšlel si své dotazy i svoje odpovědi svědomitěji.

Tak spolu rozmlouvají milenci? Nebo lidé, kteří jsou proti sobě, k sobě po pomyslném mostě blízkosti, před ní, při ní a po ní?

Lidé, kteří si chtějí dokázat, co spolu míní vážněji než při letmém nebo náhodném nebo služebním setkání?

„Ráda tě poslouchám,“ řekla.

„Taky tě rád poslouchám,“ odpověděl.

„Chtěl bych ti říkat to lepší.“

„Říkáš mi to lepší.“

„Vím o tobě málo.“

„Třeba bys víc ani nechtěl.“

„Chtěl,“ vyvracel jí to. „Všechno.“

„To nevím ani já.“

Usoudili oba, že lidé se neznají nikdy natolik, aby to bylo všechno. Kdoví, k čemu by to bylo dobré nebo horší. Pozorně se mu zadívala do očí.

„Lidé se spíš cítí, vnímají pohledem, instinktem, než aby si zjišťovali podrobný životopis. A zajímá je také spíš charakter a vlastnosti, sklony, ctnosti a nectnosti než podrobné curriculum vitae,“ řekla. „Udělal jsem s tím zkušenost. Podívám se na někoho a v duchu si kladu otázku a zároveň si na ni odpovídám, kde a za jakých okolností bych s tím člověkem chtěla být, na frontě, v zákopech, v boji nebo jen v kavárně Atara nebo Arnon na Ben Jehuda. Nebo na dovolené někde u moře nebo v teplých pramenech mezi Tel Avivem a Haifou. Tam bych si ráda zajela s tebou, kdyby to bylo možné. Je tam moc hezky. Potkávám se tam se spoustou známých. Slyšel jsi o Sachne?“

„Snad jsem slyšel,“ řekl Dany.

„Říkáš mi hezké věci. A pěkně se poslouchají. Ale neptal ses mě, jestli jsem sama. Nechceš to vědět? Nebo ti na tom nezáleží?“

„Nechci dotírat.“

„Nebylo by to dotírání. Třeba jsem zadaná.“

„Stačí mně, že jsi se mnou. Jak jsi se mnou byla. Trvá to pro mě.“

„Od příležitosti k příležitosti?“

„Ještě jsem nepotkal nikoho jako tebe.“

„Neměli bychom o tom mluvit. Zaplétat se. Dělat si to těžší.“

„Jsi krásná ženská.“

„To by ti stačilo?“

Měla v očích ženskou pochybnost, kterou se vidí daleko dopředu, všelijak.

„Neříkal bych ti miláčku.“

„Třeba říkal. A jistě to budeš říkat i na jiných adresách, kdoví kde. Tady, tam daleko nebo ještě dál, blízko, snadno a bude to možná vždycky pravda.“

„Nevím, jestli jsi zadaná,“ řekl.

„Co by sis s tím počal?“

„Dej mi čas.“

„Kolik času potřebuješ?“

„Magdo...“

„Dany.“

Slyšel z jejího hlasu vroucnost i pochybnost, ujištění i váhání. Chápal to. Nebylo to tak složité. Chtěl si přidržet, čím to bylo krásné, nezvyklé a nečekané. Díval se na ni a viděl ji s jejími několikerymi já, včetně myšlených já ne. A viděl při tom její urostlé, dobře zformované tělo, doslova všude, včetně symetrie klína i pod sukní nebo přes ni.

Byla velice ženská, tím, jak vypadala, jak mluvila, obsahem toho, co říkala i co asi zamlčela. Vyzařovala z ní blízkost, vlídnost a kamarádství a ženskost.

„Nevím, čím se to u tebe řídí,“ řekl.

„Jsme jenom lidi,“ řekla. „Lidi jsou slabí i silní, v něčem, víš v čem. Je to někdy silnější než my. Má to hranice. Jen občas nevíme kde. A tělo je naše druhé já. Nebo někdy třetí, čtvrté, kdovíkolikáté já.“

„Moc se mi líbíš,“ řekl.

„Taky se mně líbíš,“ odpověděla.

„Je to víc, než jenom že jsi hezká.“

„Máš rád lidi v armádě?“

„Ještě nevím, co všechno mám rád, když to mám rád.“

„Půjdeme někdy do Atary?“

„Co nejdřív.“

„Vlastní to Maďaři, jako kavárnu Arnon. Dělají báječné dorty.“

„I ve válce?“

„Za války se musíme spokojit se suchary.“

„To znám.“

Chvílemi na něj mluvila slovensky a chvílemi německy. Nemohl říci, že naštěstí neumí ještě ivrit, protože to byl její nejmilejší jazyk. Lámal si hlavu, proč zavedla řeč k tomu, že se neptal, je-li nebo není volná. Jemu stačilo, co bylo. Měla měkký způsob, jak mluvila. Obsahovalo to vlídnost, jako by napolo mluvila a napůl zpívala. A mělo to přesvědčivost nebo moudrost, vyvolávající důvěru. To měly i její hnědé oči. Její hlas. Její vystupování. Rychlost, s jakou jim vyšla vstříc, když přišli poprvé, a Lampel uznal, že dělostřelci, aniž by se zaměřili přímo na ně, dosahují svých cílů blíž a blíž k nim, takže nakonec byli mezi dopadajícími granáty jako sendvič, svíráni těsněji a těsněji z obou stran, a nezbývalo, než se co nejrychleji schovat do bezpečnějšího úkrytu než pouhá zeď a otevřená ulice do údolí. Nechápala, že se byli na ulici jen projít, protože se Lampel v kantýně mezinárodních novinářů nudil.

Nezeptal se, kam půjde, protože to řekla sama. Měla schůzku s velitelem severní fronty. Slíbil jí, že ji v tuhle dobu vyzvedne se svým džípem. Zůstalo mu to v paměti. Velitel severní fronty.

Později, když se vracel k tomu, co bylo závratné i v ozvěnách, usoudil, že vstoupil do jejího života náhodou a měl by brát v úvahu, co znamená náhoda, příležitost, a jakou může hrát úlohu v soutěži mnoha jiných, známých i neznámých ve všem, co vytváří trvalost a stabilitu, společenství známých, přátel a samozřejmě jemu zatím mnoha neznámých. Jako například zmíněný velitel severní fronty. Obával se, že asi nenajde rovnocennost v tom, jak a v co se asi promění to náhodné, i s tím, co je v tom trvalé.

„Všichni jsme něčí vzpomínka,“ řekla prve.

Na to jí řekl: „Někoho potkáš a je dárek.“

„Někdy,“ odpověděla hezky, klidně svým příjemným způsobem hovoru. Potom řekla, že už si všimla, jak se lidi vzájemně posuzují. Většinou soudí toho druhého podle sebe. Je to nejjednodušší

a pro hodně lidí to ani jinak nejde. Ale zároveň vyzpozovala, že to nefunguje, protože každý je jiný, a projevuje se v tom dobro i zlo, to příjemné i nepříjemné na lidech. Takže je to i nejčastěji zdroj omylů, jak se lidi vzájemně posuzují.

„Někdo tě překvapí, protože promluví nebo se zachová a jedná jinak, než by ses zachoval, jednal a mluvil, protože jsi ho posuzoval podle sebe. Párkrát jsem na to narazila. A nepomohlo mně, že jsem věděla, jak jsem se zmýlila. Přidržuju se radši lidí, s kterými si rozumím. Asi s těmi, s nimiž jsme si podobní.“

Nebyl si jist, co mu tím přesně chtěla povědět. Mohl se domýšlet.

Spali obloženi duněním za zavřenými a zabedněnými okny, které mohlo znamenat konec války, anebo začátek nové. Zdátky jim neubližovalo. Přitiskli se k sobě. Dany vnímal, jak usíná. Zeptal se Magdy, jestli už také usíná. Usínali oba, ústy v pomyslném mechu představ, pod nachovým nebem, u kmenů borovic čekali přivázání koně. Vrchy se táhly do ztracena. Vyznali se. Mech voněl po Magdě. Podobala se silnému štíhlému zvířeti. Cítil její prsa na svých a její klín a nohy. Objímal ji, skoro hladově. Připadal si dospělý, s kořistí, od které se nedá odtrhnout.

Kapitola 16

Kolem půl šesté ráno, když se oblékala, vytanulo mu na mysli, jak ji svlékl a svlékl se sám. Byla to příjemná nestoudnost, už ani ne nestoudnost. Tomu už rozuměl jinak. Netkvělo to jen v tělesnosti a zároveň tělesnost sama by nic nesvedla, i když to bez tělesnosti nešlo. Jak ji prosil, aby už nic neříkala, a opakoval to jako zaříkání. Nebylo za ním už tak nevinné prázdno. Pohyby, které užívají ženy, když se oblékají. Spánkem se něco oddělilo. Bylo příjemné se na ni dívat.

Dal si ruce pod hlavu. Bylo dobré mít k tomu čerstvou pomerančovou šťávu z poslední sklizně, kterou prodávali z ručního lisu staříci na ulicích.

„Dobré ráno,“ upozornil ji na sebe.

„Dneska už druhé. Doufám, že bude dobré,“ odpověděla.

Bylo mu líto, že už musela vstát. Usmíval se na ni očima. Naklonila se nad ním. Nastavil rty a políbila ho.

„Jsem nevychovaný, jinak bych vstal první,“ řekl.

Měl dojem dosaženosti. Narovnal se. Couvla pohledem. Měl pocit, jako by se s ránem něčeho bála, jinak než v noci. Lámal si tím potom hlavu. Pohlédl k petrolejce. Udělal a řekl pár věcí, které neměl?

„Máš z něčeho strach?“ zeptal se.

„A ty?“

„Leda z toho, kdo sem chodí.“

„Abys tu postavil stráž.“ Rozesmál ji.

Upravila si sukni. Hledala vhodnou díрку na opasku s vojenskou přezkou. Čekal, co ještě řekne. Nebylo to nic o pilotovi. Stejně jako

s jejím oblékáním se dobře cítil tímhle druhem řeči. Zapjala si knoflíčky košile.

„Mohl bych tu stráž držet sám.“

„Našel bys na to vždycky dost času?“ Zahledl se na ni. Vracela mu pohled a zastavila se očima na jeho ústech. Nezničil to ani její rychlý a odlehlý úsměv.

„K čemu člověk chce, si vždycky čas udělá,“ řekl.

„Když potřebuje teplo?“

Nastrážil se k opatrnosti. Měl okamžik dojem, jako by v jejím pokojném úsměvu ani nebyl smích.

Byla to odlehlost i díl zahanbení. Nejistota. Váhání. Dávný žal nebo zapomenuté radovánky a jiná jména. Vzpomínka? Byl té vzpomínce budíčkem i překážkou?

„Taky mně se noc líbila. Jako málo nocí předtím,“ řekla.

„Zasloužím si, abys byla tak smrtelně vážná?“

„U tebe je to něco jiného.“

Vzhlédl. Nerozuměl. Nebo jen napolo. Vzpomněl si na její slzy v noci. Stáhl se rychle jako hlemýžď do ulity?

Myslel na to, jak se po něm asi v noci sháněl Lampel. Protékalo to jinam. Řeka, která neplyne k moři starým korytem a dostává se, kde to nečekal. Třeba si ji prohlížel z postele jako poslední z harému, napadlo ho. Byl by rád zařídil, kdyby mohl, aby mohla déle spát. Bylo by asi trapné to vyjádřit nahlas. Zdála se zpětně sama sobě příliš snadná?

„Dlouho mě nikdo tak nehladil,“ řekla. Dodala: „*Sof ha sipur*. Konec příběhu.“ Pozorovala ho napjatě. Pochopil, že čekala, až jí to vyvrátí. Zaplavila ho vedle zmatku úlevná vlna. Radost. Byli si daleko, i když se zdálo, že jsou si blízko? To už si nemohl ověřit.

„Všechno je pravda,“ řekl. „Jestliže něco neřeknu včas, není to proto, že bych nechtěl.“

Vzal láhev a nalil do skleniček víno od včerejška, na dva prsty ode dna. Podal jí skleničku a zvedl svou. Tázavě ho pozorovala.

„Všechno je dobře,“ řekla. „Jak mělo být. Ráno jsem ještě nikdy s nikým nepila.“

„Nejsi ještě zkažená,“ usmál se. „Ani pro mě to není jen tak.“ Neměl zrovna jásavý hlas. Byla to vlastně odpověď, ujištění i vyvrácení toho, co řekla prve. „Máš moc hezké vlasy,“ řekl.

Položila mu dlaň volné ruky na ústa.

„Jsou to dvě slova,“ začal. „Co ti teď řeknu, jako bych přísahal, není lež. Dej mi možnost.“

Skoro se spletl a řekl „dejte“. Byla vážná.

„Nemusíš o to prosit.“

„Když tu stojíš, vypadáš jako vojenská královna. Jako z knížky o životě, co mně ještě v Praze půjčil Lampel. Jsem rád, žeš mě tu nechala. Hodně jsem to chtěl. To se nemůže vyčerpat. Vypadáš čistá. Máš dobrou povahu. Jednou jsem mluvil s paní jako ty. Řekla, že nemá proč být zlá, v životě se jí nikdy nic nestalo. Všechno jí vyšlo. Neměla strach z minulosti ani o budoucnost. Třeba lhala, aby mi udělala radost. Řekla mi, že někdy je důsledkem všech dobrých vlastností určitá vlastnost špatná. Tak někdy nechci o něčem, co cítím samozřejmé, mluvit. Je to asi chyba.“

„Měla bych se stydět?“

„Naopak,“ ujistil ji.

„Neptáš se, co cítím já –“

„Děláš správné věci na správném místě, ve správný čas.“

„Možná. Někdy. Nejsem si jistá. Alespoň bych ráda. Neměl bys mě přeceňovat.“

Vstal. Přistoupil k ní a políbil ji. Pohladil jí rty a pak bříšky prstů vrásky pod očima a spánky a tváře. Měl dojem, že v ní přece jen opadal smutek, který ho rušil včera a v noci i teď.

„Máš krásné oči,“ řekl.

„Děkuju,“ odpověděla.

„Asi ses trápila.“

„Kdo se pro něco netrápí.“

„Nejsi sobecká. Ne pro to v noci –“

„To se hezky poslouchá, i když to třeba není pravda. Budu už muset jít. Také budeš už asi muset jít, ne?“

„Vypadáš, jako bys dítěti vařila kaši a při tom mimochodem vešla spojovací čtět. Představuju si už pár dní, jak to děláš. Přál bych ti čistý vzduch, jako je teď. Vypadáš hezky. Všiml jsem si toho tu první vteřinu, co nás Miriam Livinová přivedla. Jak jsi vyslovila první slovo.“

„Nepamatuju si, co jsem říkala.“

„Mluvilaš pomalu –“

„Tak normálně mluvím –“

„Když lidi mluví rychle, je to, jako když střílí kulomet. Jakmile mluví klidně, jako by se tě ostýchali zastrašit nebo polekat. Aby ti dali čas.“

Ohlédla se ke dveřím. Napadlo ho, že by se měl obléci. Napětí, jež ho lekalo, se uvolnilo.

„Nevím, třeba bych kaši ještě uvařila,“ řekla.

„Kopce. A museli bychom se prokousat.“

Čekal, než se usmála, jako se usmívá dospělá žena, která odhaduje, co přijde, protože to už zažila. Vycítil v tom i odraz jiného vztahu, i k tomu, co je obklopovalo.

„Budu někde zapsaná jako střepina?“

Přelétla ho rychlým pohledem. „Někde před někým a někde po někom?“

Říkala to, jako by spěchala nebo ani nestála o odpověď. A jako by ho chtěla načisto zmást, pohládila ho nečekaně po vlasech a usmála se, jako by jemu i sobě odpouštěla.

„Nikdy nic by se nemělo zesměšňovat. Dělat to menší.“

Cítil, jak zrudl. Bylo to převrácené. Přišla mu na pomoc palba. Měl dojem, že nerozumí.

„Není na tobě milimetr ničeho, co bych mohl nebo chtěl zmenšit.“

„Asi nechceš. Mluvím o tom, co –“

Nedořekla. „Kdo by chtěl, proboha?“ přerušil ji.

„Nejsem asi ráno snadná ženská.“ Doplnila, v čem ji přerušil: „Nemělo by to nikdy být lacinější, než je to teď. I kdybych tě už neměla vidět –“

Stál vedle ní, nahý. Dělal pitomosti, o nichž nevěděl? Políbil ji na víčka.

„Co myslíš, že mě dřív trápilo? Proto mě líbáš na oči? Nechci, aby ses bál, že od tebe budu něco chtít. Co bys o mně ještě měl vědět, kromě toho, co už víš. Ještě padáš?“

„Magdo –“ začal.

„Jsi ještě mladý,“ řekla.

Líbal ji znovu na víčka, vrásky pod vnějšími koutky. Nebylo mu příjemné, že to říkala.

„Taky padám, ale není tam les. Je to tady. Na tomhle místě. Nemohu se pohnout ani o píd.“

Dunění začalo sílit. Dal se rychle do oblékání. Takhle nahý by se asi na ulici vyjímal, kdyby musel prchat. Napadaly ho v nejnevhodnějším okamžiku blbosti. Náhle dunění ustalo. Pomyslel si, že se Magda zvedne a odejde. A také, co tyhle záludné přestávky mohly znamenat, útok muže proti muži, na některém z vyprahlých uzavíracích prostorů, které žádná strana nemohla nebo nechtěla vzdát? Když mluvil o střepinách, měl na mysli i Lampelovy barevné bubliny, jimž se podobaly jeho psané věty. Nikdy nepřišel na kloub tomu, čím to Lampel dokázal. Ještě se mu zdálo, že toho bylo víc, co jí neřekl nebo co nepověděla jemu.

S oblékáním neměl potíže. Trvalo ticho, v němž si představoval mrtvé. Mrtví byli ze všeho nejhorší. Bylo to definitivní. To se už vymykalo nesvědomitým praktikám. Pojmům dobra a zla. Na tom nebylo dost. A nemohly to změnit ani nejzdatnější vojenské mozky. Ti mrtví byli naběhlí vedrem, vypadali jako utopení nebo opaření anebo otrávení, celí opuchlí, někteří ohryzaní mrchožrouty, plni puchu a much kolem a larev a červů všech barev zevnitř, polití levnou dezinfekcí a občas přikrytí plachtou, o krvi nemluvě. Snažil se tomu vyhnout, aby mu nebylo na dlouhý zbytek dne nebo noci na zvracení. Děsně to smrdělo. Přál mrtvolám požehnání práchnivět. Někdy měl dojem, že jim závidí, ačkoli měli za to, a sám si to taky myslel, kdovíjaký je optimista. Pohlédl na ni. Věděl, že se odtud nehne ani o čtvereční centimetr. Jako když se Lampel nastěhoval do dražšího hotelu a rozumělo se, že je to i se snídaní.

„Chlapi to mají s oblékáním jednodušší,“ řekl. „Košile, kalhoty. Bez ponožek a střevíců by se člověk ve spěchu i obešel –“

Snažil se vložit do hlasu omluvu. Lampel by mu předhazoval nemyté nohy. Náhle se mu na Lampela líp vzpomínalo.

Čekala, až bude hotov. Vzala jeho dlaň do své. Přiblížila si ji k ústům a políbila. Bylo to, co ještě nezažil. Všechno bylo zatím obráceně, říkal si. Mimo jeho zkušenost. A vrátil jí to. Nemohl mluvit.

Kapitola 17

„Půjdeš do Notre Dame, nebo pojedeš ven z města?“ zeptala se ho, jako by zároveň chtěla vědět, co řekne Dany Lampelovi. Česala se a zhlížela se při tom v zrcadle v talíři. Musela vidět, že vypadá dobře, když se češe. Se zdviženými lokty, napjatým tělem a výraznými prsy jako by chtěla dohonit, co dělala prve nakvap. Jednotlivé prameny se lišily odstíny hnědi, jako léto a přicházející podzim. Tam, kde je slunce vyšísovalo do zlatova, odrážely lesk okna.

Vyndal ruce z kapes.

„Nevím, a ty? Zůstáváme, počítám, ještě ve městě. Budu se snažit dostat se sem co nejdřív. Mohl bych tě někam doprovodit?“

„Ne, to nejde,“ řekla hned. Napadlo ho všechno dohromady. Livinovi, lidi ze sousedství nebo nejbližší posádka, a pilot. Velitel severní fronty. „Klíče jsou pořád na stejném místě.“

„Vím, že mám chování pod psa. Na nic nepřijdu sám. Mrzí mě to. Nejhorší je, že se tak jako z uděláním chovám zrovna, když mi nejvíc záleží na tom, abych držel figuru.“

Pohlédla k němu a podala mu místo odpovědi hřeben. To pochopil.

„Včera, než jsem sem šel, se mi zdálo, že je zemětřesení. Mám někdy dojmy.“

„Nebyl by div, kdyby bylo.“

„Ta paní vedle by mohla přijít domů?“

„Sotva.“

„Ty bys ji slyšela, kdyby přišla? A co Miriam Livinová?“

„Nevím,“ odpověděla. Podívala se na hodinky. „Asi ne. Bojíš se zemětřesení? Co se ti zdálo?“

Přestal se česat. Vrátil jí hřeben.

„Přibližovalo se to jako vzdálená dělostřelba, tlumeným duněním, hřměním, otřesy země, která se otevírala jako trhlina. Čekal jsem, jestli se to zastaví dřív, než to dojde ke mně. K tomu začal liják. Sranda, vážně.“

Políbil ji za to, jak se na něho usmívala.

„Půjdu napřed,“ řekla. „Dej klíč na místo pod kamenem za chvíli sám. Bude to lepší.“

Bylo v tom uspořádání věcí. Dal si to dohromady. Neuvažoval o tom už dál.

„Do večera bude děsně dlouho,“ řekl. „Můžeme jít klidně spolu.“

„Ve snu o tom zemětřesení hodně přišlo?“ zamluvila to.

„Krupobití,“ pochopil. „Přilétalo tmou a naplnilo tu trhlinu. Mohl by tam jet ledoborec.“

„Tak to nebylo u nás,“ usmála se dospěle a vlídně. Měla znovu tu odlehlost v očích. Po hodech hlad, pomyslel si. Začala uklízet, jen rychle. Láhev nechala, kde stála. Připadalo mu to víc než jako odpověď ve slovech příprav, až přijde příště.

„Budu mít dlouhý den,“ řekl.

„Tady?“ ohlédla se od prádelníku, kam zarovnával pokrývku.

Trvalo mu okamžik, než pochopil. „Udělám to podle tebe,“ řekl mírně. „Jak dlouho tam budeš?“

„Nevím jistě. Může to trvat tři dny.“

„K čertu se životem, jen když jsme zdraví,“ řekl.

„Ty víš.“

„Snažím se.“

„Jenom chvíli, kdyby byli nahoře doma –“

„Chápu. Klidně jdi.“

„Taky bych to na tvém místě pochopila.“

„Bez starosti.“

„Doufám.“

Přišlo mu to k smíchu. Jednou mu jistá paní řekla, že kdyby měla mít dítě, musela by se vyspat s vlastním mužem.

Přimhouřila oči a sama ho políbila na rty. Měl vteřinu dojem, jako by nevěřila, že ho ještě někdy uvidí.

Odcházela verandou podél sloupů. Připlouval sem jitrní chlad. Spodní větve cypřišů a keře i trávy byly plny pavoučích sítí. Slunce svítilo krvavou červení a nebe bylo tmavomodré. Zdálo se mu, že porozuměl, proč chtěla jít sama. Viděl zezadu její vojenský opasek. Souměrné, velice ženské tělo. Pevný krok. Měl dojem, jako by od večera uplynulo víc než jediná noc. Uvažoval, proč ta dvě slova neřekl. V miliónech šlágrů to šlo snadno. Byla urostlá a jeho obdiv trval, i když si to mohl jen myslet, jako prve, než vylezlo slunce nad kopec. Ráno pachole, v poledne muž a večer stařec. Ale na rozdíl od pohádek jen jednou. Přistoupil na to, co chtěla zachovat jako tajemství, pro stud, jemuž nerozuměl, a spoléhal se na večer, nebo zítřejší, nejhůře přespříští večer. Měl chuť se za ní rozeběhnout, třebaže věděl, že to neudělá. Všechno se vešlo do tří dnů. Už teď to něco znamenalo, i kdyby třeba jen pro jednu, proti jeho vůli, vzhledem k okolnostem, které ani v nejmenším nezáležely na něm nebo na ní. I kdyby Lampel prohlašoval, že všechny ženské, včetně jejich matek, sester a babiček, jsou v něčem děvky. Dokonce i kdyby s tím souhlasil.

Dlouho si tu nepobyl. Procházel chodbou a dolů po schodech. Dům byl prázdný. Litoval toho jediného „tady“, co řekl v odpovědi na otázku, s kterou vlastně začal sám. Šel pomalu. Vybral si ochrannou tlustou zeď na druhém chodníku. U hotelů stály zesílené stráže. Domy, na něž spadly miny, byly rozervané. Bylo mu divné, že v noci, kdy se hroutily, nic neslyšeli. V postranní ulici pálily pušky a odpovídaly jim automatické ruční zbraně. Nikde,

kam mohl po King George dohlédnout, už neleželi mrtví. A jako se mu od večera zdálo, že uplynulo mnoho vrstev jedné noci, měl dojem, že se stejně rychle odděluje, co přišlo potom, z kadlubu skoro už neuvěřitelné chvíle. Snažil se rychle zorientovat a nevšímat si palby. Myslel na Lampela. Člověk se fakt naučil časem rozlišovat střelbu, která by nebyla nebezpečná. Dokud se nebodnul. Byla to hloupost, stejně jako si myslet, že nebýt téhle války a jeho v ní a jí v ní, sotva by se potkali. Myslel si to přesto. Bylo mu skoro do zpěvu. Byla by sranda, kdyby za těchhle okolností na ulici zpíval. Pak myslel na svou matku. Cítil v těle a myslí druh síly, která se dostavuje i z vyčerpanosti.

Už párkrát mu v téhle zemi bylo takhle hezky. Jednou, když otloukal za dvojnásobnou mzdu v přístavu rez z podpalubí nákladní lodi, poněvadž mu zamrzly na poště peníze a pobožní dělníci nechtěli znesvětit sobotu, sedmý den. A taky, když se koupal v zálivu vedle Bat Galim mezi nemocnicí a vojenským dokem. Světlezelené moře dál od kraje temnělo a v pruzích přecházelo do modré. V celých pásech podél pobřeží zachovávalo tvar břehu a modř temněla do kovově drsné. Při klidném moři viděl až na dno, i když plaval co nejdále. Potkával stříbrné létající rybky, vyplašené jeho tělem. Veliké jako sardinky, skákaly v houfech. Prvně se jich polekal. Pak si zvykl. Byly neškodné, jen nepříjemné, jako všechno cizí, co se člověka ve vodě dotklo, jako by ve všem mohl být žralok. Voda byla vlahá, velice jemná, a zároveň hustá, jako zvláštní druh hleny. Cítil, jak se voda dotýká těla, skoro hmotně. Rajské druhy hleny, napadlo ho. Jak pro koho. A zároveň žralok, zuby jak pila.

Šinul si to po ulici směrem k Notre Dame jako součást života, v němž se mu Magda Wilderová připomínala, i když už potom byla na jiném místě a měl dělat něco jiného.

„Věříš v Boha?“ zeptal se ho Lampel.

Vypadal, jako by zuřil.

„Asi jako v mraky,“ odpověděl mu.

Cítil stále tu dobrou náladu, která se nedala zprostředkovat. Měl pocit tajemství, jako by se vrátil z procházky na dně moře a našel potopenou Atlantidu a bylo to jinak, než se předpokládalo. A jak se díval na Lampela a krotil se v duchu, vzpomněl si, bůhvíproč, na žábu, s kterou se seznámil na hornické brigádě. Prodělal si tam za dva letní měsíce osm tancovaček, každou sobotu jednu. Druhou sobotu stáli na lávce nad říčkou, jmenovala se Bělá a byla černá jak boty. S tou holkou to měl lehké jako ona s ním, měla dojem, že něco zmeškala a že se na ni snad už nikdy nedostane. Seděli na břehu, opírali se o příkop a za nimi voněla zelená lučinka, pod nimi šplouchala řeka a hvězdy svítily jak talismany. Horníci rádi v sobotu pili a nenapít se s nimi znamenalo svým způsobem poklesek. Říkala mu zkušeně: Nehoň mě. Copak to jsou dostihy? Copak ti uteču? Potom ho k nim pozvala na nedělní oběd. Měli koňské karbanátky. Namlouval si spíš jejího dědečka, který znal zpaměti půl Jiřího Wolкера a nejhezčí sonety Williama Shakespeara.

Začal to vykládat Lampelovi, náležitě připeřeně. Vytanul mu v duchu rozdíl mezi děvčetem a ženou. Lampel by tu mezeru přeměřil možná vzdáleností mezi panenstvím a porodem.

S Lampelem byla vždycky zábava. Lepili se na něj nejružnější existence. U Latrunu, což byla vzorná izraelská operace, která trvala jen tak dlouho, než jejich džípy s kulomety a střelbou a vytím klaksonů dorazily na mýto Latrunu a arabští vojáci vzali nohy na ramena, je přijal společně se zahraničními novináři, kteří u toho byli, velitel akce Moše Dajan, a ve tmě čekali na dovoz.

Italský a francouzský dopisovatel se bavili anglicky, dalo se jim rozumět. Tmou pronikaly jednotlivé věty.

„Je to machr,“ řekl o Dajanovi Francouz. „Kanón. Ví, co chce.“

„Vzala by ho každá armáda,“ usoudil Ital. „To byl ale kravál.“

„Holky jsou tu jedna á kvalita,“ řekl Francouz. „Byl jsem včera v Tel Avivu s jednou, všechno k nakousnutí, čistounká, hezká, a zítra k jednotce. Vzal jsem ji na hotel. Byla plachá, rozpačitá a měla strachy devatenáctiletých, abych na ni něco nepřenesl nebo ještě víc, a nenosila malého Francouze v zárodku. Spravilo to šedesát devět. To si dala říct. Abych jí nebyl dlužen a ani ona mi nezůstala dlužna. Hlídala si svůj vak, který bych snad ani neunesl, a samopal, myslím, že odjištěný. Jak tu holky vypadají.“

Ital mlčel.

„V Paříži mám známou, rozvedenou pětadvacítku. Normálně to nechce. Buď jí to bolí, nebo z toho dole nic nemá. Ale je to machr rukou a pusou. Když to polyká, se udělá. Poklad.“

Neslo se to do noci, vzduchem ještě čpějícím střelným prachem, benzínem a vedrem, které se drželo v olivách. Noc byla tichá. Lampel měl nastražené uši, aby mu neutekla ani ruka, ani pusa a dál. Musel si myslet něco o tom, jaké má někdo štěstí.

„Co ty?“ řekl do tmy. „To mlaskání, to bylo taky šedesát devět?“

„A to si říkáš džentlmen?“ vydechl po chvíli Dany.

„Džentlmen to snad nedělá?“

„Asi nevyzvídá.“

„Tak si to nech pro sebe. Domyslím si to.“

Za chvíli je naložili a vrátili se do Tel Avivu, aby se ještě kousek noci vyspali. Lampel už měl v hlavě báseň o operaci Latrun. Myslel na pěkný zadek té paní, která mu to zítra odjiskruje na ministerstvo zahraničí, aby se to obratem dostalo do rádia. Francouzský a italský dopisovatel se vezli v autobusu docela vzadu. Většina novinářů spala.

Napsal dopis a položil ho ke klíči jejího bytu a domu pod kámen.

Magdo, miláčku, psal. Přehrávám si každý zlomek vteřiny, všechno, cos mně řekla a co jsem řekl tobě. Vidím tě nepřetržitě před sebou, tvoje nádherné tělo, slyším tvůj moudrý, vlídný a pomalý hlas. Vím, že ani tvoje krásné, souměrné a pevné tělo z tebe nedělá, co a čím jsi. Vím, že co jsi, z tebe dělá i kde a proč jsi. Přeskakuje z tebe na mě, do každé buňky mojí bytosti jiskra nebo inspirace, takže všechno, co dělám a v čem tě vidím, i když jsi jinde a nevím nikdy přesně kde, jen co asi děláš, dráty, spojení, granáty, krytí, spolubojovníci, tak si tě v představě dosazuju. Omlouvám se, že i pouhá myšlenka na tebe mně zvedá sebevědomí nebo ctižádost. Dosazuju si tě ke všemu a do všeho, co dělám, kam jdu a vidím, slyším a co chci udělat nebo kam jít. Protože jsme si dali slovo o tajnosti, domýšlím si, proč ses mě ptala, proč jsem se tě nezeptal, a nechtěl vědět, jestli jsi volná. Pomíjím, co se k tobě nehodí a čím se snad ani nezatažuju nebo nezdržuju. Cítím k tobě blízkost, jakou jsem ještě k nikomu necítil. Je to tichoučký oheň, který hoří, a vím, proč a co mu předcházelo. Ale i kdybych nevěděl nic, zdá se mně, že vím tolik, aby mně to stačilo a naplnilo. Mám o tebe strach, ale není to jenom strach, je to družnost, jsem v duchu s tebou a obsahuje to naději, že tak jako do nynějšíka ze všeho vyjdeš se zdravou kůží. Propojuju si štěstí, zkušenost a tvoje druhy a družky, s nimiž jsi na stanovišti nebo bojišti.

Nemusím se dlouho domýšlet, proč jsi navrhla, abych si nechal pro sebe, kam došlo naše setkání. Ani já nechci nikomu, kdo si to nezaslouží, ublížit. Tím méně urazit nebo poškodit, třebaže bych byl schopen tě ukrást, unést, uchvátit pro sebe. Vidím tě v duchu jako malou holku někde na Slovensku u maďarských hranic, hubenou a vylítanou, holku, která leze po stromech jako kluci a rozeznává stromy, motýly a ptáky, propojená s lesy, krajinou, loukami a dospívající s myšlenkou na stav světa, do kterého ses narodila,

jako to bylo se mnou, v konfrontaci, na kterou nejsou dorůstající děti připraveny, ale musí jí čelit, stejně jako jejich rodiče, prarodiče, známí, široko daleko.

Pokud jde o ty známé tady, skoro je ani nemusím znát, i když bych je asi chtěl poznat, podat si s nimi ruku a vědět, kde je u tebe moje místo.

Snad je dobré s tím nespěchat, Nemusíš mít strach. A asi nemáš. Probírám si, o kom ses zmínila. Ale jak říkám, nemusíš se bát. Kdybych byl bůh nebo polobůh, uznal bych, že o tak krásnou ženskou jako ty by se měli muži dělit. Když říkám krásnou, spojuje se mi to s dobrou. Myslím, třebaže je válka a všichni vědí, oč jde, na život, na to dobré v životě, na lidi, kteří by měli žít v bezpečí, když ne v hojnosti, aby si vynahradili ty horší roky, a na prvním místě jsi ty, hezká, příjemná a vlídná, zkušená, jaká jsi a jak to do mě prostupuje, jako bych se ztotožnil s každou tvou buňkou, s tvou vůní, s každým dotekem, kdekoli jsem se tě už a jak dotknul. Je to zvláštní, jak tě vyjímám, jako bych mohl, ze všeho nebezpečí a ohrožení a spoléhám se na štěstí, šikovnost a zkušenost, na tvoje velitele, že budou moudří, opatrní a vítězní. Omlouvám se, že je mi skoro k smíchu, když slyším v překladech z arabštiny, jak nás zaženou do moře, bez výjimky, do posledního dítěte, starce, ženy a muže a vezmou si, co pokládají jen a jen za své. Žádná válka asi nesmí být k smíchu, leda dlouho potom, když už dávno skončila a zapomnělo se na krev, na bolest, zmrzačené, slepé a ohlušené nebo na všechny, co byli a už nejsou. A musel bych se omlouvat i proto, že válka, v které jsi voják, je pro mě něčím, co snad ani nedovedu popsat, abych nikomu nekřivdil, nikoho neurazil a nic nezkrasil, krásná, čímž je romantická. Asi i tím, že lidi, kteří byli do včerejška v okovech, o kterých se napsalo a řeklo tisíce slov o jejich méněcennosti, nečistokrevnosti a rasové podřazenosti,

podlidi, jako by mohli být nadlidé, vzali do ruky pušky, poklekli u děl, opatřili si bojové letouny a brání se, protože vědí, že prohrát znamená nežít. Miláčku, to není, co bych ti chtěl povědět. Spíš to, že jsi ve mně, jako by to bylo možné, abych tě nosil s sebou všude, kam vkročím, jako klokaní samička nosí svoje klokaní mláďe, nebo abych se ztotožnil s každým tvým pohybem, myšlenkou a byla jsi, co a kde jsem a sám jsem byl čím a proč a kde jsi ty. Jsi krásná a dobrá, a snad není víc, čím by mohl být člověk, žena nebo muž. Jestli je pocit blízkosti, čemu se říká láska, mohu s čistým svědomím říct nebo vykřičet, že tě miluju. Má drahá, nejdraší Magdo, moje M. Dany.

V druhém dopise, který přiložil k prvnímu, takže viděl, že ještě nebyla doma, psal o svém snu o zemi, kde se neválčí a kterou by jí přál, aniž by se musela vystěhovat o píd'. Psal o radosti, která má tolik tváří, kolikrát se nadechne, kolik ujde kroků, kolik ho napadne myšlenek, o čemkoli. Psal o vidině míru, o kterou se s ní dělí, jako s tolika lidmi, které tu potkává, vojáky, starci. Lidí z celého světa. Nechtěl by srovnávat zemi s pavučinou, na které se setkávají všichni pavoučci všech barev a získaných národností, kteří se rozprchli na všechny strany větrné růžice, do všech pěti světadílů, a kdyby se už dalo žít na Měsíci nebo na Marsu, i tam.

Psal o vojácích, které potkal a museli překonat plachost a vyhrát sami se sebou soukromou válku mezi strachem a odvahou, chutí ustoupit, utéct nebo sevřít pušku o slzu pevněji a strílet.

Mohl jí jen vyznat blízkost, jakou ještě v životě nepoznal.

Oslovit ji, celým jménem a písmenem M., a podepsat se.

Nedovedl si představit jednou, až budou všichni staří, místa s pamětními věnci, pomníčky a kamennými plaketami se jmény padlých nebo se jmény pamětihodných. Připomněl si, jak minule

srovnala válku s velkým úklidem. Učil se od Emanuela Lampela, na jehož přátelství byl pyšný, i ze sobeckých důvodů, protože byl zkušenější, i ve válce, i v psaní, nezveličovat ani to kladné, ani to záporné, aby si po sobě mohl člověk v představě všechno znovu přechíst třeba za dvacet let a nestydět se za to.

Lampel se domníval, že působit na čtenáře nebo ho vyburcovat z lhostejnosti, k tomu je nutné psát pravdu, a jestliže se zdá, že není jen jedna pravda a že někdy stojí pravda proti pravdě, vybrat si pravdu, za kterou by byl ochoten jít do války. V jeho slovech nacházel Dany démony minulosti, ale ne po lopatě, spíš jako báseň. Lampel byl básník a snažil se zbásnit pravdu.

Ani jeden z nich neměl o inspiraci nouzi. Minulost byla jedna obrovská křivda.

A zase myslel na Magdu, na krásnou M. Na to racionální i iracionální. Co pro ni bylo, je a bude vodičko. Zdejší válka byla jen vnitřním i vnějším pokračováním druhé světové války, z židovského hlediska.

A vracel se k objetí, z něhož se ani nechtěl vyprostit, kdekoli nebo s kýmkoli byl. Ctil ji v její člověčí velikosti, podmanivou, laskavou a dobrou.

„Je to absurdní myslet si, že všechno vyhraje a bude na dlouho klid a mír,“ řekla minule paní Livinová.

„Nestraš,“ napomenula ji Magda.

Byly to pohodlné, bezbolestné obruče, z kterých se v duchu nedokázal a snad ani nechtěl vyprostit. Zpřítomňoval ji v její nepřítomnosti.

„Máme štěstí,“ řekla Magda rovněž minule. „Ještě nikdy do nás neuhodil blesk.“

Ani ji nenapadlo mluvit o dělostřeleckých granátech, létajících přes střechu. V její přítomnosti měl pocit, že je s to vymanit se ze

zmatku, který vyvolával stav světa a zdejší válka, nebo alespoň chtěl. Připadala mu skromným způsobem vznešená. Co a jak cítila, co a jak říkala. Co se vedle ní snažil postihnout.

Vnímal v její přítomnosti prapůvod sebe, jí a všeho kolem.

Nemluvila tolik o válce. Byla její součástí. Hovořili o vzduchu, vodě, o zdravotnictví. Lesích, které tu rostly a které vykáceli už Římané, na kříže, na které přibili víc než milión tehdejších rebelujících židů, kteří jediní povstali proti nejmocnější říši své doby. Mluvila o moderní zemi, o které zatím mohli jen snít. Jak zapřáhnout mozky ne do válečného umění, ale k vybudování staronové země.

A hezky se usmívala a skoro se jí dalo věřit.

Skládala si znovu svět, který byl většinu jejího života vzhůru nohama, jako malíř maluje svůj stěžejní obraz, své mistrovské dílo, svůj odkaz. Nemyslela na to, že ji mohou jednu chvíli najít mrtvou. Nebo ano? Bylo možné na to nemyslet, jako by to nebylo?

„Jednou nás budou zajímat jen kytky,“ řekla. „Stromy. Olivy. Jabloně. Třešně. Hlavně pomeranče.“

Než minule odešel Lampel, řekla: „Mír je na spadnutí.“ A také: „Každá válka je surová.“ A: „Je to požehnání, když se ti země, po které šlapeš, zdá sladká.“

„Mně se líbí,“ opáčil Lampel, „že jsou tu přijatelná i protižidovská opatření.“ Pak řekl svým polotajemným způsobem: „Je to cesta.“

Obsahovalo to pojem cíl.

Minule rovněž paní Livinová udělala poznámku: „Měla by ses do čeho převléknout?“

Dany si pamatoval Magdino vyprávění o její rodné slovenské vesnici. Vryl se jí do paměti obraz, jak profašističtí vesničané přiměli svoje děti, aby se shromáždily na návsi a ve chvíli, kdy se z repro-

duktoru linuly melodie a slova Dokud Slovák na Slovensku pánem nebude..., děti nadšeně zvedaly ruku k nacistickému pozdravu, jak to měly nacvičené. Rodiče se nadýmali pýchou. V dětech viděli budoucnost.

Pamatovala si vesničana, který se díval na zdravící děti vodnatýma očima, s nadšením dementního muže, z něhož odchází život, ale ještě se něčeho drží.

Paní Livinová řekla: „Pohřby nikdy nejsou veselé. Spíš svatební cesta.“

Lampel si myslel, že všechny ideologie a jejich pohříchu často fanatičtí zastánci jsou na cestě do pekel, protože ideologie, které se řídí heslem, kdo není s námi, je proti nám, vyvolávají zlo, to zlé v člověku. Proč? Proto.

Znamená to, že kdo se neřídí žádnou ideologií, je na cestě do ráje? A vyvolává to v něm dobro? Víc než naopak, ale ruku do ohně by za to nedal. Lampel měl v sobě stejně cosi dobrého, jako Magda Wilderová. Laskavost. Taky něco zastával, ale rozhodně ne fanaticky. Bránil to mírně, asi výtka do budoucna, aby si ti, kteří se toho vzdávají, jednu neolizovali všech deset.

Dany se držel svého. Základním heslem jeho desatera byla slušnost. Chovat se a jednat, pokud to svede, správně, aby si nemusel zítra nebo za čtyřicet let nic vyčítat. Ctižádost, zdroj nebo pramínek sebevědomí.

Porovnával se s Magdou Wilderovou. Uznával, že pro ni má slabost. Slabost byla malé slovo.

Magda W. M. Em. Em. Vlídna krásná tvář. Nádherná prsa. Všechny ženské křivky na jedničku. A voják. Holka, která umí střílet, ochotná se bránit, a nejenom sebe. Blízkost. Teplo. Přijímání neviditelných signálů nebo paprsků, bez ohledu na dálku. Hlas, který hladí a hojí.

Miláček.

Oslovoval ji bezhlesně, bez ohledu na to, kde byl, co dělal, s kým.

Magdo.

Miláčku. Miláčku. Miláčku.

TŘETÍ ČÁST

Kapitola 18

Dany nevěděl, jak dlouho spal od večere, kde se mu povedlo zmizet Lampelovi a znovu mu hodit na krk amerického Arména, a jak dlouho bude muset ještě čekat. Připadal si jako špendlík přitahovaný k magnetu. Naštěstí to nebylo navenek vidět.

Promnul si oči. Naposled byl s ženijními jednotkami, které vyhrabaly na okraji města rok staré hroby. Mrtvoly se ještě nepodařilo identifikovat. Předtím je vzali ke třem mužům, kteří jim k mrtvolám měli opatřit ideje. Profesorům Hugo Bergmanovi, od něho pak i Martinu Buberovi a potom skončili u spisovatele, jenž vyvolával v život vesničky a lidi, kteří už nebyli. Jmenoval se Agnon a byl asi starý, už když se narodil. Bergman znal osobně Tomáše Masaryka a oznámkoval ho jako člověka číslo jedna a s velkým začátečním písmenem, protože na sebe na univerzitě u tabule nechal radši házet křídu, papíry a knoflíky, než by řekl, že pravda se prozatím odkládá. Buber ze sebe dělal šaška a asi mu nepřišlo, že vypadá jako tajtrlík, navzdory proslulosti. Lampelovi řekl, že je nespokojený s hnutím, jako by šlo jinak, než mu uráčil určit. Měl ješitné modré oči, kterými sledoval, kdo ho sleduje, a sám nesledoval nikoho. Agnon tiše vyprávěl o svých vymřelých polských židovských vesnicích, jako by v tom byl i smysl téhle války. Buber se pochlubil, že jeho knížky posloužily jako podstavec ke kulometu u okna, a byl v tom i spis *Ty a já*, který několika lidem podepsal. Bergman jim nabídl kafe a bábovku, a měl radost, když mu ji snědli.

Okno odolávalo nárazům vzduchu zvenčí. Staženou roletou splývalo se zdí. Myslel i na to, že tu třeba Lampel na jeho místě nebyl, poněvadž měl ženské jako noviny: po přečtení odložit. Vy-

vracel to taky svým „jídlo podporuje chuť“. Byla by škoda, kdyby ho to mělo zasáhnout mezi tím. Proč nemyslel dřív na to, že by to nemělo zasáhnout ji? Asi se jí nepovedlo, aby ji někdo vystřídal. Nebo se o to moc nesnažila.

Chvilku si lámal hlavu, jak asi vypadal její muž. A jak to s ním bylo, než umřel. A kdo a jaký je asi pilot, nebo velitel severní fronty, který si ji přijel vyzvednout džípem. Co to bylo za věci, které se jí tu nepovedly? Letce by tu rád zastihl. Z kohoutí marnivosti, již si člověk nasazuje jako hady proti sobě. Lampel mohl mít klidně harém a propouštět a přijímat otrokyně jako král Šalomoun. Trpěl by asi jak zvíře, kdyby i ta nejškaredší nebo plachá opustila dvůr ze svého uvážení. Zaručeně mu mohutně cinkalo v uších.

Loni byl Lampel v Himálaji u Mount Everestu. Bydlel v horské vsi, bez tlumočnicka, a musel vstát v půl třetí ráno, aby viděl úsvit nad horou a horu. Večer za ním přišli vesničané s náměstkem ministra obrany a blahopřáli mu, že spatřil horu. Ujišťovali ho, že je šťastlivec a že se mu otevřelo nebe, protože předtím bylo osm neděl pod mrakem. Pili kořalku ze společné bambusové láhve a neznali jediné společné slovo. Do rána se opili a skamarádili. Lampel na to dával čestné slovo. Vyprávěl, jak ho Mount Everest zklamal. Byl jen nepatrně vyšší než okolní hory, ale tak nebo onak, byla to nejvyšší hora světa. Nakonec uvěřil, že je šťasten pro bratrství k těm neznámým lidem, jako by to byl důkaz, že lidi byli dřív bratři než třídy, národy a skupiny a kdovíco všechno. A vysílají si myšlenky, ne slova.

Zato tady bylo dost lidí, kteří ho pokládali za lenocha. Fakt, že tady byly i exempláře, jež neuznávaly Dostojevského, poněvadž nebyl ve víře. Lampel je převezl. Vsadil se o pět citronád s ledem, že napíše, odešle a nechá všechny poslechnout svou zprávu v rozmezí šedesáti minut nebo ještě méně. Sehnal si na konzulátu telegrafist-

ku, která mu ji odjiskrovala na ministerstvo zahraničních věcí, to telefonovalo do rádia a za dvacet minut zpráva byla nazpět. Za to mu půjčovali mládenci z United Press svůj služební džíp. A měli pro něj vždycky v kantýně místo u stolu. Takhle blízko jako s Lampelem si byl i s Otou Popperem. To byl kamarád, který by šel za člověka i na Sibiř, i když by na Sibiři asi od večera do rána nadával, že ho ještě jaktěživ takhle nebrněly nohy, jako než tam došel. Popperův tatínek pokládal nevěsty obou jeho bratrů, Huga a Jiřího, za děvky, tu druhou proto, že ji nemohl před svatbou svést, když se opil na zásnubách, a první vystrojil svatební hostinu, kde se místo údajného srnčího ragú na smetaně podával pes místního antisemity. Taky s Viktorem Adlerem si byli blízcí. Lampel byl nejchytřejší, i když byl posedlý tím, že lidi si navzájem vysílají myšlenky, bez ohledu na rozdíl jazyků, jimiž hovoří. Popper nejupřímnější. Tenkrát v Himálaji dostal Lampel zánět spojivek a myslel, že má trachom a oslepne. Vyléčil ho místní polský lékař, který mu předepsal asi na rok oční kapky. V Kalkatě navštívil Lampel Thákurova vnuka, jenž se zastával Trockého proti Stalinovi a mezi chatrčemi a milióny chudých až k pláči měl mramorovou vilu s loveckými psy a knihy s osobním věnováním Maxima Gorkého. O nerušenost vily dbala policie. Pod levým okem měl Lampel dodnes váček, i když mu otky už dávno splaskly. Na cestě potkal Američanku, která jela z Dillí do Káthmándú. Na tu vzpomínal víc než na Mount Everest.

Teď měl Lampel za to, že Dany čeká někde u Romemy na konvoje. Velitel města žádal posily a štáb mu denně telegrafoval, že je to vyloučeno. U Golanských výšin žádali osadníci totéž. Velení odpovídalo negativ, jak vzít chlup, kde není. Zpod Golanu poslali depeši, že dávají velení dvacet čtyři hodiny. Buď pošlou vojsko, nebo tam nezůstane do příštího úsvitu noha. Nejspíš by odešli, po-

něvadž k nim poslali vojáky, i když se předtím dušovali, že nemají muže a ani patronu. Chybělo to tady?

Myslel na to, co řekla Magda, že nemusí mít strach, že by od něho něco chtěla. Byla někomu nevěrná? Nebo jen sobě? Asi na to šel ze špatného konce. Bylo možné, aby se něco neřídilo železným pravidlem dát a brát? V žádné jiné zemi se mu ještě nestalo, aby jako tady přišel neznámý člověk, pozval ho a dával všechno a nechtěl za to už nic.

Vzal si ze zásuvky v šatníku Alberta Londra. Na sedmdesáté sedmé stránce stálo: *„Ve Felčíně, v Šargorodu a v Peščance jsou kozáci ještě kozáctější. Vyřezávají jazyky, vypalují oči. Nutí matky, aby jim podávaly své děti v náručí, zatímco jim usekávají hlavičky. Svlékají muže, vážou je rukama k sobě a poroučí jim, aby tančili, zpívali a pak: Pal! V Braclavi věší židy za ruce, šavlí jim osekávají maso. Spadlé kusy vaří. Hrají pak kuželky s jejich hlavami.“*

Nechal toho. Věděl i bez toho, že tahle země se dala vysvětlit jedině tím. V Polsku zapalovali střechy na židovských domech ještě rok po válce s Hitlerem.

Člověk chtěl, aby to, co napíše, říkalo lidem něco teď hned. Jestliže šlo o možnost svět měnit, aby se nepodobal ani Felčínu, Šargorodu ani Peščance nebo hořícím židovským domům v Polsku rok po Hitlem, bylo by svinstvo se k tomu nepřidat, kdekoli ho měnili. Někdy měl dojem, jako by mu bylo souzeno, aby to zažil. Chtělo to trochu trefit hřebík na hlavičku jako Londres. Přijít na to, co bylo pravdivé teď a bude zároveň pravdivé v každém budoucím teď, které teprve přijde.

Na úřadě, kde dávali razítka na povolení pobytu, potkal slečnu, která snědla nejvíc uklidňujících prášků, co kdo denně spolykal. Byla v jednotce, která dostala za úkol strhat v Galileji vedení a přerušit silnici. Padl velitel, převzala četú a věděla hned, že silnici ne-

dostanou a co se stane. Pozabíjeli všechny mimo ni. Prchala mezi keři do stráně. Nezabili ji, jen si s ní zadováděli. A pustili ji nazpět, aby se mohla pochlubit. Barvila si vlasy na blond a rty křiklavou červení. Když si poodhrnula výstřih, bylo vidět jizvy.

Doma se profesor na dějiny ideologií učil psát, aby se za to nemuseli za dvacet let stydět. Ale sám si pospíšil a zkurvil se za pár měsíců. Jeho nejdůslednější vlastností se stala absolutní nedůslednost. Byl proměnlivější než počasí a stal se ministrem.

Lampel si odpoledne sehnal hlasatelku, která mu slíbila, že mu odvysílá zprávy i komentáře na krátké vlně po skončení nočního zpravodajství. Ujistil ji, že to napíše ve slohu Písně písní krále Šalomouna. Říkal, že má nejhezčí zadek v zemi, jako ze smetany. Na to ho užili.

Pohlédl na hodinky. Mohl sledovat na vteřinách, jak strříleli. Byl asi dost bezstarostný. Patrně po tatínkovi. Po mamince spíš rád pracoval. Měl jako ona v práci klíč, jímž se všechno vyřeší. Tak to prý měli v krvi židi a Číňani. Když někdy sháněl peníze a pustil se do práce, měl dojem, že se už nemusí o nic starat.

Zase to trvalo dvanáct minut. Myslel na Magdu a na to, že kdysi chtěl být letcem. Nebylo to tak dávno. Některé jeho vlastnosti si odporovaly jako země a moře, světlo a tma nebo sucho a voda. Byl sám sobě nevypočitatelný jak sedmička. Nebo třináctka. Měl asi hodně vlastností, které nedovedl určit.

Příští přestávka byla o několik minut delší. Kdyby si dal záležet, zaručeně by tu pilota někde potkal. Odshora z Rosch Hanikra, na bílé skále s tunelem a přetrženou železniční tratí u hranic, až dolů k Berševě, na začátku Negevské pouště, se dalo sjet v džípu za den, když nebyly zátarasy. Na silnicích si zatím stavitelé dávali záležet. Mohl minout tři nebo čtyři druhy pouště. Bylo příjemné jezdit delší štreky. Obsahovalo to pohyb v pohybu. Od mostu a ronda u Kiriat

Motzkin, rozcestím u Checkpostu, kde si to dřív šinuli leda velbloudi, k známému v kibucu Hachotrim, který měl tatínka Němce a maminku pod kopcem hlíny. U Furiedis prodávali ve dne v noci melouny, papriky a pomeranče. Na svažité návsi běhal kolem dokola koník, uvázaný ke kůlu, a dřevěným válcem mlátil zrno. Bylo to hezké, protože to bylo tak prosté. Někdy oral a vláčel mezi kamením rozsochou s hrotem jako pluh. Z kopců Kalkilie jedenáct kilometrů na šířku dostřelili legionáři pohodlně lehkým polním dělem až do Tiskového klubu v ulici Hajarkon u moře v Tel Avivu. Tam byly hotely s nočním provozem. Dan, Jarden anebo Karmel hotel. Cestou silnici přecpaly vojenské džípy, nákladáky, koně a osli. Muži a ženy doslova z celého světa, které přitáhla vidina rychlé změny. Vedro nebylo nepřijemné, poněvadž chladil vítr jízdy. Vytvářelo to div ne píseň, které naslouchal, jako by si ji v duchu zapisoval. Vždycky si sliboval, že jestli jednou napíše něco o téhle zemi a téhle válce a o tom, bude to, jako když se jede vleže na zádech na korbě těžce naloženého nákladáku, čelem k nebi, proti pražícímu slunci. Pláně a nebe sálající vedrem, horské hřebeny porostlé hubeným mechem a měnící barvu spolu s proměnlivou polohou slunce a pahorkatiny, na nichž vyrůstaly osady a města, a pustiny, vysušené a skvrnitě jako zedřené boky oslů a nákladních velbloudů. Vyprahlé prázdné roviny, kde nebylo kouska stínu, jen tetelivý žár, ohnivé polední slunce soustředěné na jediný bod vesmíru, oslnivý třpyt balvanů. Země, vznášející se pohybem jízdy na písčitých vlnách, skvělá, prokletá a vysněná, nejistá, silná a slabá, minulá, přítomná a budoucí, přátelská, nepřátelská a dvojaká, spravedlivá i nespravedlivá, složitá a svobodná, plná smyslu pro sílu a čin, pro rovnováhu v nerovnováze, pro vyrovnanost v propasti zoufalství, v něčem, co člověka odzbrojovalo, jako všecko, co je přítomné a nevypočitatelné.

Potom myslel už jen na to, kdo byl a jak vypadal Magdin muž. Nevěděl, proč mu na mysli tanuly Karpaty. Asi proto, že tu první noc hovořili o tmě, husté jak hluboké lesy? Zkoušel si představit, jak asi zahynul. A jak se stěhoval sem. Všechno, co souviselo s jejím životem, si mohl kreslit do nekonečna.

Snad i pobyla v některém z přípravných táborů, jako byl v Chedeře. Možná že sem přišla, protože už žádný domov neměla.

Napadlo ho, co by měl někam napsat. Taková charta, která by chránila domov slušných lidí, ještě nebyla ustavena. A kdyby byla, asi by se našlo dost lidí, jež by ji odmítli podepsat. A pár lumpů by ji klidně podepsalo, protože by jim bylo od začátku jasné, že se tím nikdy nebudou řídit.

Sledoval trojí explozi, jako by přemísťovali některý z kopců padesát kilometrů odtud. Střílení povzbudilo hodně lidí. Dost jich taky zvrtačilo. Někdy mu šel druh sebevědomí, který už nepočítal s žádným jiným sebevědomím, na nervy. Třeba by se to bez toho nedalo vyhrát. Taky ho dráždila samozřejmost, s jakou všichni předpokládali, že přijel, aby už zůstal. Pupek světa. Pohlédl na hodinky. Někde to muselo zůstat mezitím na padrtí. Zahlédl v duchu konvoj, plný zkažených a rozbitých vajec.

Kapitola 19

Zaklepala, otevřel dveře, pozdravil ji a zamkl za ní, jako to dělala ona. Projela jí prudká radost. Zrychlil se mu dech. Skoro ho rozbolelo v břiše. Držela v ruce růži, smála se na něho, odhodila chlebník na postel a podala mu stonek.

„Díky,“ řekl překvapeně, místo všeho, co chtěl říci.

„Není zač,“ odpověděla.

Vůbec ji neudivilo, že ho tu našla. K dvanáctiminutovým salvám, mezi nimiž přišla, se zdála růže šílená a neuvěřitelná.

„Musíš být ospalá,“ řekl. „Kdes přečkala to poslední krupobití?“

„Přežiju všechno. Nedostanou mě. Čekáš dlouho? Říkala jsem ti, že to budou možná tři dny.“

„Párkrát jsem se tu stavil.“ Růžička ho přiváděla z míry, kromě toho, že ho přiváděla z míry tím, že tu byla, jak vypadala, jako by přijela z výletu! Měl asi vždycky štěstí na ty druhé, pomyslel si. Fakticky.

„Co dělá ten tankista, měl taky službu?“

„Ne –“

„Našel si zase výhodné stanoviště? Jak na tom je?“

„Špatně,“ řekla.

„To mě mrzí. Mám pitomé otázky. Ty na tom nejsi špatně.“ Špatně, myslel si, to tedy znamenalo nejhůř. „Jsi hodně unavená?“

„A ty?“ odpověděla mu otázkou.

„Nemůžu dýchat, když tě vidím. Vážně.“

„Víš, jak to je,“ řekla. „Říkáme, bude dobře, a až bude jednou dobře, nebudeme to muset říkat. Mám nechat otevřené okno?“

Přál si pak, aby pustila rádio a chytila stanici, kde je jen hudba a nikdo nemluví, a aby mohl začít tam, kde posledně přestali. Dobře, špatně, nejhůř. To nejhůř se ve výsledku přibližovalo Peščance, i když možná ne pro živé. Museli by mít možnost se na to zeptat těch mrtvých. To byl i případ jeho lágru. „Děsně jsem se na tebe těšil,“ řekl. „Vypadáš svěží.“ Snažil se ji na některém místě dostihnout. Potřeboval vyrovnat, že byl jinde než ona. Připadal si laciný. Políbil její vlídný, skoro nahořklý úsměv. Ujišťoval se v duchu, že ji nechá nejdříve vyspat, nebo ať se na fleku propadne. A nebude myslet na sebe a bude jen ležet vedle ní. Pěkně voněla. To ho odvádělo od původního předsevzetí. Voněla mýdlem a vodou a asi by ji neměl tak líbat, myslel si, a počínal si přesně opačně.

„Ještě nikdo mi nikdy nedal růži,“ vysvětloval. „Je to úplně převráceně.“

„Jeli kolem vojáci s kamionem a naschvál zpomalili. Volali na mě, abych jim ji dala. To nejde, řekla jsem jim, tu mám pro někoho jiného. Křičeli, abych jim dala alespoň adresu.“

Zaslechl v jejím hlase dychtivost, jakou pocítoval sám. Neměla už tak smutné oči, jako když mu říkala o tankistovi. Co proboha měla dělat? Byl jistě nedočkavý. Hltal ji pohledem a těšil se, až si lehne. Uvolnila si opasek a rozepla pár knoflíčků u košile. Zkusil jí stáhnout košili pod záminkou, že je vedro a že by si ji pomačkala. Stejně jako posledně se nebránila, ale moc mu nepomáhala. Připadala mu bezbranná a skoro už neměl strach, že mu unikne anebo že bude sám ve srovnání s ní slabý, připadal si naopak silný. Všechno na její tváři, oči, ústa a hrdlo a prsa a břicho a klín se podobaly magnetu. Přál si s ní mít dítě.

Kapitola 20

Vyprávěla mu potom, co bylo venku. Zmínila se o tom, co vysílali v rádiu. Opíral se zády o stěnu, vsedě na její posteli.

Dřevo dveří, sbité v šikmých přímkách, seříznuté na koncích, aby přiléhalo jedno k druhému, už trochu zežloutlé, mu připomínalo svěžest lovecké chaty. Vybavil si vůni puškvorce nebo jasanového dřeva, sáně nebo dům. Zprávy měla jako most, po němž chtěla přejít ze zbytku noci do dne a k němu.

„Bombardovali jsme je dnes prvně ze vzduchu nad jejich územím,“ řekla. „Až do rána jsem si myslela, že je to jen pověra, že se zločin vrací na místo, z něhož vyšel.“

„Fajn.“

„Pospíšili si s hlášením, že sestřelili naše letouny do posledního. Až naprší a uschne. Vrátily se do jednoho. Tady by si nikdo nevzal na svědomí říkat o někom, kdo padl, že žije –“

Měl od Lampela náčrt telegramu, který začínal: BOMBARDOVANI OZNACENE ZA NEJTEZSI DRZI SVATYNE MESTA TRI NABOZENSTVI.

„Spojovala jsem oddíly, co přišly ze Starého Města. Myslím, že nejsou v nejlepším stavu. Posílaly příliš dlouho svoje panické zprávy: umíráme, padneme. Žádný velitel je nechce. Mohly se udržet i bez posil. Snad je rozpustí v ostatních oddílech. Chtěly vyvěsit bílou vlajku. Pobíli by je i s tuctem bílých hadrů. Teď když máme letadla, co unesou bomby, by jim bylo lehčeji –“

Domyslel se, od koho se dověděla o zásahu ze vzduchu. Příště alespoň pozná, co je z letadel. Není to ve vzduchu tak roztažené.

Pocítoval k pilotovi ubohou žárlivost, s jakou se v sobě ještě nese-
tkal ani vůči Lampelovi.

„Jsem ráda, že už jsem doma. A žes na mě čekal,“ řekla.

„Voníš střelným prachem,“ usmál se.

„Dostali na pamětnou,“ řekla. „Bylo hezké ráno. Poslední hvězdy
v prořídlé modři. A první úsvit, potom už jenom mléčně bílý.“

„Všechno jsem prospal,“ přiznal se. „Máš pohodlnou postel.“

Její přítomností dostával pokoj atmosféru. Otočila se na bok.
Pokrčila nohy.

„Jak říká můj španělský kamarád, co bydlí v Praze v Italské ulici
číslo tři. Chlap má mít dobrou ženu, ohnivého koně a ostrou kapesní
kudlu.“

„Máš hodně kamarádů?“

„Některý fajn,“ odpověděl.

„Co ještě prohlašoval?“

„Má desatero pro nešťastná manželství.“

„To znám. Udržuj žaludek i šaty svého muže v dokonalém stavu.
Poskytni mu hodně sexu bez ohledu na vlastní únavu, anebo jestli
je to v deset ráno nebo v šest večer. Nežádej ho o peníze. A douška,
že manželství je jako demokratický systém. Má spoustu nedo-
statků, ale zatím nikdo nic lepšího nevymyslel. Kromě diktatury
proletariátu.“ Smála se očima.

„Má být jen dočasná. Jestli klasikové z hrobu nerozhodnou ústy
svých nástupců jinak.“

Snažil se pochopit její tři dny. Pokrývka ho začala zrazovat.

„Je to prima, že se všichni vrátili,“ řekl.

„Podruhé se už připraví.“

Usmála se.

„Jistě se zas něco vymyslí, od čeho by tu byli lidi?“

Viděl, jak je unavená. „Trochu jsem si tu četl,“ nenutil ji už mluvit. „Seženu ti něco povzbudivějšího než Londres. Jeden kamarád píše o sportu. Úplně nové věci. Jak se lidi snaží, co za to platí, i když je kousíček za maximálním vypětím a vítězstvím zase propast. Jmenuje se Ota Popper.“

Zatáhl roletu. Bylo šest hodin. Ráno vypadalo pěkně. Hvězdy a mléko. Udělal čaj a pozoroval ji, jak pila. Odhadoval poznávací znamínka jejího světa. Bylo mu líto prostoru, kam za ní nemohl. Každý dům, písek, snad i prapísek, jestli něco takového existovalo, jí něco říkal. Napadlo ho, že měl být alespoň déle v Romemě u konvojů nebo se Saharofem, s kterým se seznámil v Notre Dame. Měl najednou pocit, jako by v něčem lhal nebo kradl.

„Co se ti stalo?“ zeptala se.

„Nic,“ odpověděl rychle. „Strašně jsem se na tebe těšil, přes to všechno, cos mi posledně řekla skoro už jako na rozloučenou.“ A když se tázavě podívala: „Věříš mi?“

„Věřím, ale něco se stalo –“

„Nestalo se nic.“

„Žena ví přesně, kdy je člověk s ní a kdy ne. Jsi naplněn jinými věcmi?“

„Ze všeho nejvíc asi tou jedinou,“ usmál se.

„Je to na mě moc rychle. Umíš být trpělivý?“

„Jak beránek,“ odpověděl.

Bylo mu příjemné takhle mluvit. Připadal si tím sám jiný, zralejší. Připravenější. Mužnější. Byla zajímavější zkušenostmi, které neznal, překážkami, kterými si zaplatila i to, že si mohla takhle pohodlně zkrřížit pevné, pěkně růžové nohy. Vybavil si minulou středu večer, tu první vteřinu, kdy mu připadala moudrá, za hodinu skoro nešťastná a osamělá, pak vděčná a opatrná, a když plakala, mohl si myslet, co se skrývá v hloubi, zdaleka nevysvětlené. A zároveň celou

tu dobu smysl pro družnost a přátelství a aktivita, která netkvěla jen v uniformě, a dojem, že jsou v ní věci, o které se snad ani nemohla rozdělit. Vlídny, skoro výsměšný úsměv, kterým ho mátl, jako by to bylo na jeho i na její vlastní adresu. Náhle věděl, že se přiblížili, aniž se pohnuli o milimetr. Vycítil, že chtěla, aby přišel blíž.

„Zůstaneš takhle oblečená?“ zeptal se.

Pohlédla na něho bez odpovědi a odložila hrnček.

„Zkoušel jsi v noci chytit něco v rádiu?“

„Bez tebe jsem se neodvážil.“

„Zkusil bys chytit něco tichého?“

Měla tmavé kruhy pod očima. Rozepla si háčky sukně. Ne víc. Uvázal si kolem boků ručník. Měl pocít všeho, co mají společného. Bylo možné, aby člověk vedle něho ležel a měl v hlavě něco docela jiného? Už byla nahá. Krásná, pevná, vláčná. Svůdná.

„Chce se mi kapku spát, to je pravda,“ řekla. „Ale přejde to za chvíli. Už se znám. Vezmi mě za ruku. Jenom mě drž. Nic víc nemusíš –“

A pak: „V noci jsou podmínky pro příjem nejlepší. Ráno to taky někdy jde. Přes den je to slabší. Asi proto, že jsme v kopcích. Málokdy chytinu ráno nebo brzy odpoledne severnější evropskou stanici. Jen občas, nejčastěji Londýn. Ráno tam pak někdo zpívá. Jako by mu ji půjčili, nebo vydražoval minarety. Dobře se chytají řecké stanice. Nikosie a Famagusta. Drnkání. Mandolíny. Jejich nástroje. Připomíná mi kytaru. Mám to ráda. Už jsem si zvykla.“ Protáhla se. „Jsem celá zemdlená. Trvá to vždycky strašně dlouho.“ Položila si dlaně pod hlavu.

„Klíží se ti oči. Měla by ses fakt kapku prospat.“

Přitom se díval na její prádlo, sukni, zelenými nitěmi prošitou horní obrubu, úběl prádla, krajky, hladké hrdlo a růžovou pokožku prsou.

„Budu tě hlídat,“ řekl.
Tázavě na něho pohlédla.
„Nahá jsi krásná,“ řekl.

Usmála se.

„Dala jsi těm vojákům adresu?“

Zavřela oči. „Víš, kdy to začalo?“ zeptala se, jako by ani neočekávala odpověď. Připadal si jako lovec, číhající přes všechna předsevzetí na nejkratší cestu ke kořisti. Zamrzela ho na vteřinu nevyrovnanost podmínek. Jak se dal slyšet Lampel, když citoval Buddhu, že poutník se má vyhýbat dvěma věcem – marným přáním a umrtvování těla. Pozadím ke všemu byla její únava.

„Nemám tušení, co myslíš –“ řekl tiše.

„To tady,“ dodala. „Před třemi roky a deseti dny.“

„To je tvoje výročí? Nebo věříš v soustavu čísel?“

„A ty?“

„Snad v některá jednotlivá čísla.“

„Která?“

„Sedmičku. Nebo osmičku. Třináctku.“

„To se smí křížit?“ zasmála se.

„Je to jen pověra. Pár věcí mi na třináctku vyšlo. Sedmička je trochu záhadná, protože je nevypočitatelná, nedělitelná. Osmička má inspiraci i spolehlivost. Když je v něčem osmička, mám lepší pocit. Je to kravina, jistě, ale stejně. O sedmičce, jako o trojce, je spousta historek. Třináctka je pro mě jednička a trojka žádná smůla a zdaleka ne smrt. Začátek a minulost, přítomnost i budoucnost, co by mělo být obsaženo v každém teď, co o něm píšu. A štěstí, bez kterého to nejde, alespoň myslím. Ale tos mi neodpověděla.“

Ležel vedle ní na boku a hladil ji. Byla opravdu krásná, všude. Přál si líbat jí prsa a klín.

„Skončila druhá světová válka,“ řekla. „Ale někdy si nejsem jista, jestli skončila. Anebo pro koho ještě neskončila. Pořád to počítám, něčemu nemůžu přijít na kloub. Začal nový letopočet? Nejspíš nezačal. Třeba si to myslela kdysi moje matka a otec. A protože jsem tak dlouho čekala na ten poslední den. A když přišel, seběhlo se všechno jinak. Byl to pro mě nejdůležitější den války. Hodně jsem si od toho slibovala, všechno, myslím. Věřila jsem, že to nebude jen konec války, ale chvíle, kdy se s válkami skončilo jednou provždy. Víím, že jsem směšná. Nepřestala jsem to počítat.“

„Ale to neskončilo jednou provždy, i když to byla děsná úleva, to je fakt,“ podotkl.

„Co když už začala ta třetí?“ zeptala se.

Hladil jí čelo, vlasy a víčka. Držel se zpátky.

„Je mi fajn, i když to neskončilo jednou provždy,“ řekl. „Jsem živočích, promiň. Asi.“ Objal ji. „Ještě nevymřelej druh.“

„Chtěla bych mít děti,“ dodala. „Nevím, proč právě teď a tolik, když sama vím, že to nejde. Je škoda, že jsem žádné nemohla mít. Možná že k tomu nejsou nikdy správné podmínky a že se člověk nemá ohlížet, aby pro nejpříjemnější okolnosti nezmeškal všechny. Tos asi neměl říkat, že ti připadám, jako bych někomu vařila kaši. V noci to ještě jde. Ve dne je to horší.“ A pak: „Žena je v jistém směru taky jako rádiový přijímač. Někdy má lepší a jindy horší podmínky pro příjem. Někdy jsou v ní poruchy, že nepřijímá – nebo přijímá špatně.“

Měla zavřené oči. Cítil, jak se jeho údiv mění v něco jiného. Udiveně na ni pohlédl. „To se dá snadno dohonit,“ řekl, ale myslel také na něco jiného.

„Myslíš?“ odpověděla. Uhodla, co měl na mysli? Vzdychla si. Oprádal ji spánek.

„Někdy to nevypadá tak zle. Záleží taky na náladě, co zrovna máš. Někdy si připadáš skoro bezbranný, i kdybys byl ozbrojen po zuby. A že nakonec budeš muset zase jen škrábat a kousat.“

„Takového člověka jsem tu potkal. Slečnu, co mi dávala razítko. Udělala s nehty a zuby nějakou škaredou zkušenost.“

„Blondýnu?“

„Odbarvenou,“ upřesnil. „Ukazovala mi jizvy na prsou.“

„Asi ti neukázala všechno.“

„Počítám, že bych ani nechtěl.“

„Řekla ti, jak se z toho dostala, než utekla?“

„Ty ji znáš? Možná že něco vynechala. Víím, že se chovala jako kočka.“

„Znám ji. Neříkala ti, kolik dní tam byla?“

„Ne.“

„A co s ní dělali, než ji poslali, aby nám to vyprávěla?“

„Částečně jsem si to domyslel.“

„Vystřídali se na ní všichni.“

„Myslím.“

„Svině.“

„Je to na zvracení.“

Mlčel.

„Měly jsme společný výcvik. Nechali si ji tam pět dní. Dokud ještě vnímala. Udělali z ní zvíře.“

„Měla nuž a nepřišli na to, když jí vytrhli z ruky samopal. Prvního probodla už vleže –“

„Měl jsem strach, že je šílená.“

„Dělají to i s našimi mrtvými –“

„Měla bys spát.“

„Jsou věci, co se nedají vrátit,“ řekla.

Držel ji za ruku, jak si prve přála. Chvíli mlčeli. Cítil, že by měl ocenit, co znamenala letadla, schopná nést pumy. I když se desítky kilogramů daly počítat na prstech jedné ruky. Místo toho řekl:

„Jednou jsem si už myslel, že snad je lepší pro člověka nechat se zabít než žít špatně.“

„Jak to myslíš?“ zeptala se. Lekla se?

„Viděl jsem ve čtyřiačtyřicátém roce na podzim jít v Polsku přes pláň svou matku nahou, v dešti, chladu a mlhách, a přál jsem si, aby radši zemřela.“

„Je mi někdy, jako by to udělali mně.“

„Tobě to nikdo neudělá.“

„Mám asi štěstí,“ řekla. „Večer budete dostávat nové situační mapy. Viděla jsem je vytištěné.“

„Fajn. Bezvadně z nich vyčteš, co kde chybí nebo přibylo. Dosta-neš nový souhrn. Obsazená a neobsazená území. Mám poslední mapu číslo čtyři.“

„Proto vám je dávají. Jsou rafinovaní.“ Rozesmálo ji to. Přál si, aby mluvila o sobě. Otevřela oči.

„Jsem živočich,“ zopakoval.

Neodpověděla mu.

„Ledacos tu funguje,“ řekla. „Kromě toho, co nemůže fungovat. Člověk občas taky selže.“

I tak to pomalu přicházelo k tomu, co chtěli oba zmoci nejprve ve slovech a pak bez nich. Měl dojem, jako by se dotýkali ještě jinak než dlaní, bokem nebo dechem, ústy. Ještě řekla: „První dny jsme neměli ani dost nábojů. A když, nehodily se do zbraní, co se nám povedlo sehnat. V hospodách a kavárnách jsme kupovali od britských vojáků patronu za tři piastry. Náboje prodávali ochotně. Se zbraněmi se zdráhali. I v nepřátelství jsme měli něco společného.“

Šli do toho taky v roce 1940 proti přesile, protože si uvědomili, že bojovat má smysl, i kdyby je Němci měli pobít do posledního. I to by bylo lepší než žít v ponížení.

Nechci být zaujatá. Tak jako někdo třeba nemá rád Číňany, nemusí mít každý povinně v lásce nás. Ale není to zrovna spravedlivé, po tom všem, co se za posledních deset let stalo. Vykládají pro ně v Akabě ve dne v noci lodi beden z prvotřídních zbrojovek v Detroitu, Essenu nebo Sheffieldu. Máme jen děla, která jsme jim vzali. Taky nejsou hloupí a nebudou chtít zůstat věčně. S aeroplány to není o moc lepší. Nemáš představu, jak si musí letci pomáhat, aby vůbec vzlétli. Co riskují, když nakládají ty svoje kapesní bomby.“

„Otravuju tě, místo abych tě nechal vyspat,“ řekl.

„Vůbec mě neotravuješ. Nechci být jako Jeremiáš a jenom naříkat. Slabí si rádi namlouvají, že získávají i porážkami, a že tím jsou silnější.“

„Neberu to jako nářek.“

„Beseder,“ řekla. „V pořádku.“

„Jeremiáše si představuju jako ohavu,“ podotkl.

„Tenkrát nebyly přehlídky krásy.“

„Fajn. Už nejsi tak krvelačná. Spi.“

„Zvedá mi to náladu. Co mám dělat? Mám lhát?“

Uhodla, nač myslel, když mlčel.

„Velkorysost by v téhle chvíli pro nás znamenala luxus. Co si nemůžem dovolit.“

„Jasně –“ přisvědčil, ale myslel na to, že v tomhle druhu radosti byla vedle všech kladů i marnost. Byla voják a neměla si asi připouštět pochybnosti, jestli každou ránu pocítí na těle především ti, kterým to patřilo. I nejhoupější arabští generálové měli dost těl, jako kanónenfutr předsunutých před sebou. „Nechci, aby ses mi omlouvala.“

„Nebudeš se zlobit, když budu trochu spát? Mám na očích olovo.“

„Obracejí ti noc a den.“

„To mně ještě nikdo neřekl, že nejsem stvořená pro takovou životosprávu.“ Napadlo ho, že je jistě dost lidí, co by jí to rádi říkali. Vypadala příliš hezky, aby to nebyla pravda.

Kapitola 21

Nemohla usnout. Snad to byla jeho vina. Pootevřela oči.

„Jsi jako pavouček,“ řekl. „Vypadáš svěží jako červánky.“

„Máš rád červánky?“ Znovu zavřela oči.

„Ráno, když znamenají slunce. Nebo večer, když se díváš proti eukalyptům a poslední sluníčko zabarví okraj tmy na jemně rudou, pak vínovou a nakonec růžovou a vane vítr a kolébá stromy ve špičkách. Dech večera. Konec něčeho, co bylo a snad zase bude nebo nebude. Dálek, kterým nerozumím.“

„Zkus to s tou tichou hudbou, ale hned se ke mně vrať. A drž mě za ruku a já při tom budu dřímat. Jsi ještě mladý.“

„Vedle tebe se mi dobře stárne.“ Vyvolalo to v něm znovu dojem dráždivé hry. „Mít tu kytaru, hrál bych ti, než usneš,“ řekl. „Jako stanice Saloniky nebo odkud posloucháš mandolínu. K tomu bych ti zpíval, ale potichu a ne moc. Neboj se. Vypůjč si pro mne někde kytaru.“

„Tak nepouštěj rádio a zpívej mi. Zkusím usnout.“

Se zavřenýma očima dodala: „Chci to stejně jako ty, ale trochu se ještě stydím. Poslouchám rádio, jako když duševně choří berou prášky. Kromě bolesti žaludku věřím, že i když ne právě na mém úseku, došlo k rozhodujícímu obratu někde jinde. Taky si přeju přeskočit dny nebo měsíce, být starší.“ Tiše pak řekla: „Není ti to nepříjemné, když musíš být vedle mě jen tak?“

„Myslíš, že je mezi námi takový rozdíl?“ Už šeptal jako ona. Říkal to jako ukolébavku. Ve skutečnosti ji tím udržoval vzhůru.

„Ráda vzpomínám,“ odpověděla mu.

„Hezky se směješ,“ řekl. „Všechno je na tobě hezké.“

„To má svůj rub.“

„Mimo svůj dosah?“

„Řekls, že jsem krvelačná. Měl bys vidět naše letadla, samá záplata. Nové jsou austery, normálně poštovní aeroplány. Musí se vyrovnat spitfajrům a hurikánům.“

„Podle toho, kdo v nich sedí, ne?“

„Britové nám zavřeli dveře od skladišť s náhradními díly k austerům. Pár lidí varovalo, že to udělají. Je tu pořekadlo – nedůvěřuj princům. Politika krve a úsměvů, vždycky stejná, i když se zdá pořád hloupější. Rozděl a panuj. Je dost věcí, za které nemůžeme vyznávat Britům lásku. Zároveň udělali pár dobrých věcí, i když to, co nám udělali dobrého, udělali hlavně pro sebe. Čím větší země, tím větší egoismus. Impérium se asi chytře zakládá a hloupě rozkládá. Nevím.“ A ještě: „Chybí mi někdy duševní odvaha. Tolik skupin si povyšuje svou morálku na lidštější, než je morálka těch druhých. Připadám si někdy jako ve snu. Je to zlý sen. Namlouvám si, že probuzení bude hezké. Výsada slabších. Ve válce všechno, co je svou samotnou podstatou krvelačné, nese naděje. Vím to sama. Zkus ty písničky, než něco chytíš.“

„Byla jsi dlouho ošetřovatelkou?“

„Ne. Neměla jsem sílu dívat se na zmrzačené děti, co stály frontu na vodu. A každý slušný člověk šel do armády.“

„Máš někde někoho?“

„Rodiče skončili v Majdanku u Lublína. Taky Zuzana. Moje sestra.“ A pak: „Obě sestry odešly přímo z Bratislavy.“

„Tys odtamtud neodešla?“

„Ne. Pomáhala jsem převádět lidi přes Budapešť sem dolů.“

„Odkud jsi sem přišla?“

„Nakonec z Istanbulu.“

Umíral skoro přáním, aby se o ní víc dověděl. A bál se, aby si nemyslela, že je to mimo dosah jeho chápání.

„Jela jsem tehdy do Istanbulu na cizí pas, s parukou po jedné paní, co zemřela. Dostala jsem s sebou holčičku: česala si pěšinku uprostřed, měla plavé vlasy a modré oči. Ale nebyla stavu se naučit svoje nové jméno a data. Dala jsem jí nakonec uspávací prášek. Usnula a neprobudila se, když přišli na pohraniční stanici do vagónu Němci a ptali se na ni. Vlak tam stál dost dlouho, než byli hotovi s prohlídkou. Pořád spala. Měla jsem strach, že jsem jí dala příliš prášků. Můj pas si důstojník důkladně prohlížel. Přelistoval ho snad třikrát od první do poslední stránky a zpět. Ale prošly jsme.“

„Nebudu se ptát, když nechceš –“

„Z Bratislavy jsem utekla, abych nemusela do Lublína. Byla jsem malá a slabá. Pak se mě ujal mládenec, s kterým jsem se tak necítila. Vzal mě do skupiny, která načerno přecházela hranice a převáděla uprchlíky.

Opatřil si uniformu SS a ukradl dokumenty. Napadl sních. V zimě byly ze všeho nejdůležitější boty. Všude byly vylepeny německé plakáty. *Tvůj nepřítel*. Bylo mně patnáct a měla jsem být nepřítel? Žili jsme s věčně špatným svědomím. Obklopila nás lež a vědomí, co do tebe prosakovalo, že třeba na tom je stín pravdy, když to všichni tvrdí a sdílí, že jsem špatná, i když to třeba nevím, že jsem vyvrhel. Tomu se vysmál. Říkal mi, že fašisti lžou, i když říkají pravdu. Plakáty byly sugestivní. Člověk patrně ztrácí identitu pod takovým tlakem. Je u toho jediná výhoda: když z tebe udělají zvíře, získáváš i zvířecí instinkty a chceš jako zvíře přežít a vytrváš.“

„Kolikrát jste přešli?“

„Čtyřikrát. Pomáhalo mi vědomí, že nejsou nepřemožitelní a lze je oklamat. K spokojenosti jsem měla daleko. Jeden sedlák nás vydal na velikonoční pondělí četníkům. Vzal si peníze nejdřív od nás,

potom od fašistů. Nevěděla jsem tenkrát, proč žít. Tehdy jsem se vdala.“ A potom: „Měla jsem lepší nervy. Poslední týdny v Budapešti nebyly pěkné. Pořád jsme přemýšleli – ano – ne – a dokola, jet, nejet. Špatně jsem se cítila. Měla jsem tušení, že se už neuvidíme. Nevěděla jsem, jak se rozhodnout. Nerozhodnost je ze všeho nejhorší. Hloubání bez konce člověka rozleptá. Rozhodnutí, ať je, jaké chce, ti uleví. V Istanbulu jsem viděla prvně pomeranče, banány. Měla jsem tam známé. Den po mém odjezdu přišli Němci do Maďarska. Už jsem je čekala. Lidi mi říkali: Jeď dál, pak se to nějak udělá. Musela jsem vyprávět, jak to vypadalo v Budapešti, na přechodech, že jsou lístky na chleba, a co Němci dělají.“

Ležela a vlasy se jí rozestřely po polštáři.

„Co bylo potom?“

„Chtěla jsem jet ve čtyřiačtyřicátém roce odtud zpátky do Evropy jako parašutistka. Byla jsem v kibucu. Připravovali se tam na to dva lidi, muž a žena. Muž měl půlroční dítě. Vysvětlovala jsem jim poměry v okupovaném Maďarsku. Ptala jsem se ho: Jak to můžeš udělat? Máš dítě. Nevíš, kdo jsou Němci? Řekl: Mám tam matku. Nemohl bych žít, kdybych se o to nepokusil. Myslela jsem si, že bych ho mohla vyměnit. Každý může žít jen se svým svědomím. Zastřelili ho v lese vlasovci. Nebo ho oběsili. Vydávali se v lesích za partyzány a přidal se k nim.“

„A ta žena?“

„Je taky mrtvá.“

„Je dobře, že tě nepustili,“ řekl pomalu. Proč to vytýkala muži, a ne té dívce?

„Neměla jsem od té doby radost. Nejenom proto, že tu byly těžké časy, kdy nikdo nikomu nic nedal, protože sám nic neměl.“

„Měl bych asi přece jen zkusit zpívat. Teď tě to trochu potěší?“

„Teď spíš,“ připustila.

Cítila jistě, jak se jí dotkl, celým tělem. Snažil se vyloučit všechno, co nebylo žádoucí. Ale byla silnější než magnet, krásná, vlahá. Obličej, prsa. Zkusil za chvíli zpívat. V duchu ho to rozesmálo. Trampské písně o Niagare. Jimmy Kennedyho *Je daleko Šanghaj*. To tady znělo jako nesmysl. A teď to byl tím větší nesmysl. Asi překročil hranici, pomyslel si. Mělo to začátek a konec. A melodii, která mu pomáhala. Bůhvíproč vzpomněl na svého otce. Otec byl veselý. Utěšoval se až do konce spoustou mylných představ. Nikdy neskočil po nevhodnější příležitosti. Teprve po nejtěžším utiskování byl s to se vzchopit. To už bylo pozdě. Rád hrál na mandolínu. Snad nikdo ho neviděl malomyslného. Žil pro přítomnost. Pravda nebyla žádoucí, bez rozpaků si ji přikrášlil. Tenkrát byly noviny plné války v Habeši. Italové šli s tanky proti bosým vojákům, kterým jejich císař koupil šavle. Všude to vyhrávali lidi, kteří byli v stavu popravit Einsteina jen proto, že byl žid. Otce zabili, že nosil brýle. Nebylo asi těžké, aby tím, co řekla, to v něm vyvolala.

Sledovala, jak zpíval. Nechala mu svou dlaň. Měl dojem, že v neurčité odezvě se bála normálního života. Ležela nahá. *Dnes naposled, děvče, v náručí moji pojď*. A to další, o lodi do Šanghaje. Blízko, daleko? Hodně věcí bylo daleko i z blízka. Zkusil ještě námořnickou ukolébavku. Matka zpívala synovi, aby zavřel oči, že otec musel odjet „lodí do dále“ a „světla v přístavu už zhasla a svět je zlý“. Melodie by ušla, kdyby to zpíval někdo jiný, pomyslel si. Byl v tom smysl a smutek, jakkoli přeneseně. Nebo byl smutek někde jinde. „Mám povahu jako korouhvička,“ řekl.

„Uživil by ses možná jako zpěvák,“ povzbudila ho. Otevřela oči. Našel v jejím pohledu dost vlídnosti, aby se mu sevřelo hrdlo.

„Leda u tebe. To bych nechtěl, žít se tím u tebe –“

„Ode mne chceš něco jiného.“

„To je pravda,“ usmál se na ni očima. Obrátil se na břicho.

„Vyprávěj mi, co se ti tu líbí,“ požádala ho. Věděl, čeho tím chtěla dosáhnout. „Jen abych mohla usnout –“

„Líbí se mi tu vrchy a údolí,“ vyšel jí vstříc. Pletlo se mu do toho staré opovržení, otravující vzduch, stálá, až do přítomnosti dosahující a hrozící otrava pošpinění. „Nevím přesně proč. A nebe, když je večer a odněkud někam, z neznáma do neznáma, plujou mraky. Ve světle vypadají jak z perleti. Navečer mají nádech plovoucího peří. Jako by letěli čápi. Nebo kačeny. A když zapadá slunce. Purpur, něco, co už nikde nebude. Záhada, jako bys už neměla jisté, že ještě bude zítra. Napadají mě přitom kraviny. Co je a co bude. Jaký je člověk ve skutečnosti. Tajemství existence, lidských povah. A co v tom znamená jeden jediný človíček. Mám pocit, jako bych byl mimo a zároveň až po uši v tom. Mýho tátu by to v nejmenším nevykolejilo. Uvažuji o pevnosti charakteru, o práci, čeho by se dalo dosáhnout. Mraky jsou tu večer, jako by něco vykvrvácelo.“

Pohlédl na ni, aby se přesvědčil, jestli neusnula. „Jsou jako polštář, na který chceš dát hlavu, ale je moc vysoko,“ dodal.

„A dál?“

„Potom se mi líbí haifská zátoka. Má přijatelné rozměry. Světový přístav. A zároveň tak malá, přehledná, skoro rodinná. A když je jasno a nestřílí se, je vidět do kulata vykrojené moře. Celé pobřeží, městečka, osady a písek, až nahoru na sever, do Akka, co je bláznec, a Nahariye, kde se mluví česky a německy jak v Mariánských Lázních, až ke skále s tunelem, co nikam nevede. Znáš šlágr *Až ztichnou bílé skály*?“

„Zátoka vede až do Bejrútu,“ podotkla.

„Hranice, jako mají ryby nebo ptáci.“

„Není to tak kruté,“ řekla.

„A lodi v zátoce. Zdálky, zalité sluncem, když se díváš svrchu. Někdy vypadají jako staré dřevoryty. Bílé, osobní parníky, když

se blíží zvolna z širého moře s parádními komíny; a než rozeznáš červenou čáru ponoru a pak jméno. Nejraději mám nákladní. Je v nich důstojnost těžké práce. Myslím vždycky na svou matku. Sedí na vodě ztěžka jak najedené kachny. Je v nich únava. A vytrvalost. Stálost. Čtvero směrů anebo větrů, všech ročních dob; všeho, co je v přírodě pevné. Vypadají jako dělníci.“

„Ještě,“ řekla měkce.

„Nechci tě nudit –“

„Je dobře, že tvoje matka žije –“

„Hezky se na to kouká večer z Panoramy na Karmelu. Chodíme tam s Lampelem na pivo. Voda vypadá ve tmě, když je bezvětrí, jak kluziště. Barevné lodi tam sedí jak zamrzlé. Někdy mi to připomíná Matějskou pouť. Když je jich hodně. Ve dne se mi líbí frajeři na remorkérech, co jezdí naproti parníkům, s lanem v rukou, snědí nahatí čerti, silní, s tanečnickými kroky. V noci je v tom trošičku úzkosti, když se díváš do dálky a nevidíš konec. Když jsem u moře sám, kapku se té nekonečnosti bojím, i ve dne. Už usínáš?“

„Třeba ti toho hodně vadí,“ odpověděla.

„To je všude. Jak jsou lidi fascinovaní sami sebou, třídy, kasty a národy, malé větší a největší země, imperiální mocnosti, a snad i jejich domácí zvířata. Skoro starověká nebo předstarověká zavlí, co v tom je, jako by v každém člověku a za každým rohem číhalo kacířství. Ráno jsi svatá a do večera z tebe může být krvavý pes. A potom můžeš mít máslo na hlavě a nečisté ruce a hodíš se do krámu. Je lepší si z toho utahovat a něco si užít.“

A když mlčela a čekala: „Tady mi vadí, že tu není člověk ani doma, ani cizinec. Nechci ti lhát. Cizinec tu nejsem, poněvadž máme po tolika pohromách a nadějích fůru společného, i když si nerozumíme. A doma proto ne, že se tu člověk nenarodil. Je to peklo žít tělesně tady a duševně tam. Nebo obráceně. A pak, na něco si vsadíš, podle

povahy, sklonů, a máš to pak ráda, a dokud v tom vidíš naději, opus- tit to připadala by sis jako krysa.“

Začala se svlékat. Mezitím šel hledat v rádiu tichou hudbu. Evropské stanice se ztratily. Lehl si vedle ní a mlčel. Dalo mu dost sebezpřemáhání, aby ji nechal. V duchu udělal už všechno, co chtěl. Lákalo ho její tělo, nádherná pevnost, boky a křivky, ženské ta- jemství. Pokrývka se z ní svezla a dlaní na prsou se dotýkala sama sebe. Její pleť vysílala bílé paprsky, na které byl vysazen. Někde ve vzduchu byl neviditelný krok, který by museli oba udělat, aby se nestalo, co nechtěl. Odlišnost toho, na co si vsadili, ještě než se setkali. Začal ji líbat. Zpočátku jen zlehka, jako by jí vdechoval svá přání. Neměl se možná ptát na některé věci a na jiné odpovídat. Když je říkal potichu, nezněly tak bezostyšně. Usnul vedle ní, bo- kem přitisknutý k jejímu boku. Objímal ji a cítil ji celou, než tvrdě usnula, a sebe vedle ní, i ve spánku.

Ještě než usnul, mluvil s ní.

„Miláčku,“ řekl.

„Ano, miláčku,“ odpověděla svým pomalým hlasem plným tepla, laskavosti a něčeho, s čím se setkal poprvé.

„Miluju tě, miláčku. Myslím, že tě miluju.“

„Nevíš to jistě?“

„Vím to jistě. Víc než jistě.“

„Proč?“ opakovala svou otázku jako minule.

„Nevím. Tak se to stalo. Jako kdyby do mě vjel blesk. Nebo našel poklad. Obtěžuje tě to? Máš to jako něco navíc, co bys ani nemu- sela?“

„Taky nevím. Je to na mě rychlé. Musím se s tím vyrovnat. Jsem ráda. Neobtěžuje mě to. Nevím, jestli to je hřích, když to přišlo tak samozřejmě, nečekaně a rychle, najednou. Trochu mi to kompli- kuje život.“

„Je ti dobře jako mně?“

„Je mně dobře jako tobě.“

„Můžeš mě mít ještě s někým?“

„Jako bych byla vdaná a nevěrná?“

„Ne, jen s někým.“

„Myslíš vedle někoho? Nechci být jen nebo dlouho sama. Už jsem měla muže. Víím, co to je dělit se o tělo nebo být bez toho. Nebo myslíš současně s někým? Snad jen tajně, taky, jak říkáš, abych nikomu neublížila nebo někoho neponížila a neurazila. Současně s někým, ano. Abych byla trochu to...?“

„Ne. To nejsi. Pro mě jsi čistá. Krásná, dobrá. Nejčistší. Jako první a poslední jeptiška, jestli se to dá srovnat. Blízká. Milovaná. Za to snad nikdo nemůže. Není to vina. Je to požehnání. Štěstí. Mimořádná událost. Nevadí, jestli veřejně vyhlášená, nebo tajná, nemyslíš?“

„Nevím. Zní to hezky. Je to tvůj sen? Tolik mi už dopředu od-pouštíš?“

„Všechno.“

„Ale proč?“

„Na to není odpověď, jako nikdo nemůže mít definici lásky. Jen srovnání. Přibližnost. A zároveň je to skutečnost. Z masa a krve. Prsa, tváře a hrdlo, zvenku i zevnitř. Nádherné tajemství, které si odkryvám. Ústa, prsa, klín a třísla, stehna a kotníky, dlaně a bříška prstů, všechno, co je tělo, protože pak je to i duše. Všechno, co mi dáváš a čeho se dotýkám, rukama, ústy, dechem. Magnet, který mě přitahuje a kterému nemůžu a ani nechci odolat. Chceš to? Dovolíš mi to? To všechno, čím mi chutnáš, co vzývám a obdivuju a čemu jsem neskonale vděčný, protože už se nebojím, že mi to odepřeš. To mateřské a milostné a vlahé jako mléko, a kde se rodí děti a co mě přitahuje jako nejsilnější lano.“

„Jsi všude krásná, čistá a voňavá.“

Mluvil s ní, jak ještě nebyl ve skutečnosti schopen. Vyvolávala v něm otevřenost, totožnou s tou, již se rozvířala, tělem i duší.

Znovu jí řekl, že myslí, že ji miluje, a opakoval, že to nikdy nikomu neřekl.

Byla první.

„Nevěříš mně?“

„Nevím,“ odpověděla.

„Měla bys mně věřit.“

„Zkusím ti věřit.“

„Magdo, Magdičko, M.“

„Ano.“

Pak řekla: „Taky tě miluju. Také mně můžeš a musíš věřit. Je to jen na mě rychlé a najednou.“

„Magdo. M.“

„Dany.“

„Jsi krásná. Nejkrásnější, krásnější, než jsem si mohl představit, ze školy vím, co říkal Platon. Co je krásné, je složité. A jeho přítel, filozof od H., se divil. To je všechno, cos objevil?“

A ještě řekla: „Chci to. Děkuju za to.“

„Máš nejhezčí hlas, jaký jsem kdy slyšel. Nádherná prsa. Tělo.“ V duchu nevěděl proč, co by bylo krásné, by mělo být složité.

„Díky. Už spi. Musím spát. Taky už spím.“

Cítil se jí naplněn, jako by jedno tělo mohlo vstoupit do druhého, jako nosí budoucí matka děťátko v sobě, byl to pocit, jaký neznal, a cítil se s ní jako jedna bytost, plný čehosi, co bylo předtím prázdné, co bylo víc, než chtěl, a co dosud neznal a netušil, že pozná, a čím byl šťastný, skoro šťastnější než šťastný, jiným štěstím, než jaké dosud znal.

A spal, stejně jako spala Magda, spali spolu. Spal v ozvěně slova miláčku, a slyšel je, vyslovené jejími ústy, v melodii jejího pomalého hlasu, miláčku, miláčku, miláčku, do snového ztracena.

V duchu ještě říkal, že co je krásné, je hlavně krásné. Co je krásné, je šťastné, a co je šťastné, je krásné. Podle Lampela říkal Platon, že co je krásné, je dobré. A co je dobré, je krásné. Dostojevský nesouhlasil. Podle něho bylo krásné dábelské.

„Jsi krásná,“ šeptal v duchu. „Zkrášluje to i mě, celý svět. Zemi i nebe. Nemá to s Dáblem co dělat. I ten nejlepší spisovatel se může mýlit.“

Neodpovídala, protože spala. Neříkala snad, že musí spát?

Usnula, když si povídali. Uspal ji. Usnula uprostřed jeho slov.

Na dělostřelbu si natolik zvykli, že je ve spánku nerušila. Leda by to spadlo hodně blízko.

Slyšel snovou ozvěnu. Miláčku, miláčku, miláčku.

Pár dní nato, podle Lampela, měl říci Platon, že co je krásné, není snadné. To mohl Dany potvrdit. Co je krásné, není snadné. Naopak už se to natolik nerýmovalo. Co nebylo snadné, nebylo ani krásné. Nebo...?

Kapitola 22

Probudil se v poledne. Bylo vedro, uvnitř o poznání chladněji. Světlo propichovalo ostrými paprsky škvíry pod roletou a pode dveřmi.

Ještě spala, zpocena na tváři a na hrdle. Vlasy se jí přilepily k čelu. Udělala si pohodlí s roztaženými pažemi a nohama, velice roztomile. Dýchala pootevřenými ústy. Jak spala, bylo na ní všechno, o čem si myslel, že je v životě dobré. Jen v koutku vědomí potlačil, co dobré nebylo.

Chvilí ji pozoroval, jako by hledal, kde zároveň tak hezká nebyla. Trochu se zavrtěl v posteli, aby jí pomohl probudit. Potom usnul znovu a dřív, než se probudila, měl sen, na který potom hodně vzpomínal. Nejdřív se mu zdálo, že spolu mluví plynně anglicky. A pak, že se k ní přibližuje. Tělem a ústy. Dělal to pomalu, aby se choval správně a nesobecky, a jako kdyby si při tom něco šetřil. V okamžiku, kdy to nemohl vydržet, se probral, ucítil ji vedle sebe a musel se k ní dostat. Vlhkost, teplo, trhavá bolest. Zpola procitlý, a protože ležela vedle něho, udělal pak ve skutečnosti, co chtěl udělat ve spánku.

Ještě polospící se ho ptala, co se děje. Byl ohřátý pokrývkou, sluncem a jejím tělem. Poprosil ji, aby se na nic neptala, že jí to vysvětlí za vteřinu, musí to udělat, poněvadž se mu o ní zdálo. Proklouzl k ní jako dravá ryba. Po prvních pohybech, které ho naplnily ohromným, blažeností a klidem z neklidu, stále přitisknut břichem k jejím zádům, s dlaněmi na jejích bocích, jí šeptem sděloval, co se mu o ní zdálo. A taky, jak se bavili, jako někde v Oxfordu.

„Byla jsem tak blízko, škoda,“ řekla tiše.

„Odpusť –“ odpověděl.

Bylo půl hodiny po poledni. Vytvářela vedle něho, co nebylo pouhou existencí. Kaštanové vlasy, po stranách světlejší sluncem a u čela jako mosaz. U rtů něhu a v očích zlomek smutku nad pomíjivostí, obsaženou v každé chvíli, zružovělá spánkem a tím, jak ji probudil.

„Mrzí mě to,“ řekl.

„Je ti všechno jedno?“

„Jako bych umíral –“

„Nikdo se mnou tak nemluvil jako ty.“

„Umíral jsem už v tom snu. Ještě nikdy se mi nezdálo o někom, kdo by pak byl za vteřinu opravdu vedle mě.“

„Teď toho nebudu možná vědět víc,“ řekla. Měla v hlase úsměv. „Třeba to bude teď se mnou, jako by mě přibíjeli na dřevo, a budu ve sluneční výhni. Když to na tebe padalo, tak to svítilo?“ A potom: „Ještě nejsou ty nejpříznivější podmínky, víš. Mám spoustu povinností. Člověk jako já to musí mít rozdělené – na klady a zápory.“

Otočil ji k sobě na bok. Líbal ji na rty. Přepadla ho zase touha být u ní. A líbal ji na rty a všude a měl najednou chuť udělat všechno, jako by mezi nimi už nebylo nic, čeho by se dotýkal stud. Přál si políbit ji na prsa a břicho a klín a udělal to. Byl rád, že se nebránila. A také ona to udělala jemu. Měl pocit, že víc už není možné, a chtěl to jako radost na konci bezútěšnosti. Mírně se usmála. A pak řekla, že to, co on, a tak, s ní ještě nikdy nikdo nedělal. A za sebe řekla:

„Ještě nikdy, nikomu... Promiň.“

„Proboha, nemám ti co promíjet.“ A tišeji: „Člověk se přece omlouvá jen za to, co neudělal, jak chtěl.“

„Něco ti řeknu,“ odpověděla. „Možná že všechno, co člověk dělá, dělá naposled.“ V hlase jí ležel stín. „Odpusť mi tedy. Mám chvílemi dojem, že je to moje úplně poslední vteřina v životě.“

Vzal jí hlavu do dlaní. Podsunul pod ní pravou ruku. Později mu to splynulo do několika slov. Usmíval se na ni a usmívala se nazpět. „Miláčku, miláčku,“ říkal. „Můžu?“ A ona si dala chvílička načas a potom říkala také „miláčku“ a „můžeš všechno“, a znovu „miláčku“. Bylo to to nejzazší. Vzepětí prosby a hrubosti i něhy, kdy nemohl mluvit.

„Miláčku můj, Magdo,“ řekl pak.

„Miláčku, můj Dany,“ odpověděla.

„Tak, víš –“

„Ano –“ doplnila.

„I slzy, kdybych snad mohl, čestné moje slovo –“

„Všechno,“ řekla.

„Taky ty –“

„Ano,“ řekla, ale věděla, že to nejde.

Měl při tom všem, co dělala a říkala, dosud nepoznaný pocit. Zachytil její dech. A cítil, jak se v něm rozlévá mír, který se dotýká nejenom prostoru místnosti a duše a každého kousku těla. Připadal si jako jezdec na silném koni. Jako samozřejmá součást všeho, co bylo tady a teď, dozadu i dopředu, až dozní, co má odeznít, a doroste, co má uzrát. Vyměřená míra věcí jako jaro a léto, a slunce a obloha, činnost, touha a síla, kterou nelze zastavit, lidi, vojáci, stromy a zvěř a vzduch a vítr, čísla, slova, hvězdy. Pociťoval, že k tomu patří. Byl to hlad a nasycení, žízeň a její utišení, nebylo nic, k čemu by nepatřil. V jejím duchu byla jeho vůně a ze svého těla cítil ji.

Zase se chvěla, jako když spolu tančili. Dal si dlaně pod hlavu. Bylo mu prima.

„Chtěl bych, aby ti bylo, jako je mně,“ řekl.

„Nevím, co bys chtěl slyšet –“ odpověděla.

„Připadám si jako tygr, ovečka a sršeň nebo višnička. Najedený, spokojený. Zvíře. Lev, ryba a kůň. Nebo pták, když už nad ním nic není. Anebo kamzík na posledním skalnatém výběžku.“

Vzpomněl si, co mu jednou říkal Lampel: Viděl jsem pannu, nemáš potuchu, co to je dívčí tělo. Nejdřív tomu musíš rozumět, abys to uměl posoudit. Usmál se. Magda ho vzala za loket. Mohl zůstat pohodlně ležet. Před očima mu začali pochodovat vojáci v pestrých uniformách.

„Všechno, co děláš, je jako splněnej sen,“ řekl. „Děláš věci, co se o nich člověku zdá.“

„Budu prosit Boha, abys mi zůstal blízko.“

Byl unavený, hladový a měl asi tak málo síly, že kdyby zamával rukama, vznesl by se jako motýl.

„Jsi vážná?“

„Budu se snažit –“

„Miluju tě, myslím –“

„Podle čeho to myslíš?“

„Podle toho, jak se to člověku říká,“ zvažněl.

„Říkals to někomu někdy?“

„Ne. Nelžu –“

„Nevypadáš, jako bys neměl žádnou zkušenost.“

Cítil se jen napůl polichocen.

„Třeba je to moc rychle. Abys to mohl říkat.“

Věděl, že jí nelže. I když některá slova a ujištění odevzdává člověk proto, že by si spíš přál, aby to tak bylo. To už mu vyčítal Lampel.

„Neměla bys mi to vyvracet.“

„Milovals už v životě někoho, komus to třeba neřekl?“

„Měl jsem v dětství kamaráda, který už nežije,“ odpověděl. „Vzpomněl jsem si na něj, ještě než ses zeptala, vážně –“ A pak: „Znali jsme se už od třetí třídy. Bylo mi líto, když jsem ho nemohl vidět

déle než noc a den. Když odjížděl na prázdniny, bylo mi, jako by ze mne kus vylomili. Byl to rošťák. Zdeněk Pick. Rodiče nám vzájemně zakazovali se scházet. Byl schopný všeho. Určitě jsme to v sobě posilovali. Potom jsem si myslel, že si chce se mnou něco dokázat. Jestli jsem taky schopen všeho. Držel slovo. Jednou ti řeknu, jak to šlo daleko. Narodil se v první zimní den. O všecko se dělil. V létě a na podzim jsme jezdili na koních. Pronajímali jsme si je za jeho peníze. V zimě a na jaře jsme se plavili na ledových krách po Vltavě. Kradli jsme spolu zeleninu na tržišti – jen tak, a chodili do kolonky, kde jsme hráli s vagabundy karty. Trpěl na trojku. Věřil, že mu přináší štěstí. Nedělal rozdíl mezi jednou nebo deseti prohrami, protože věřil, že nakonec vyhraje. To šlo, až neměl ani findu a pokládal to za omyl. Nepřipustil si, že prohrál. Poukazoval na minulost, co všechno už vyhrál. Vrátil se mu to. Jeli jsme spolu do tereziánské pevnosti. Pro hodně lidí to byla poslední štace, ale pro nás to bylo jak dobrá hodina. Kradli jsme v německé pekárně fašírku. Hlídal po zuby ozbrojenej, ospalej tajtrlík. Jedli jsme společně obsah potravinových balíčků, které mu do pevnosti posílali rodiče, poněvadž byl míšenec a přijel do Tereziána sám. Jakmile mě zařadili do transportu do Osvětimi, hlásil se dobrovolně se mnou. Nebylo mu ještě patnáct. Dobrovolníky vedení vítalo. Měli pod palcem někoho ze svých lidí, co pak nemuseli jet, když nakonec chcipli všichni. Už jsme se neviděli. Vrazili nás každého do jiného vagónu. Na východě šel do plynu rovnou z rampy. Byl menší a nevypadal jako dělník. Říkal jsem mu předtím, aby nejezdil. To bylo jak mluvit do stěny. Bylo to jak stín, za kterým hasne šťastná hvězda, i když v ni doposledka věřil. Měli jsme pár průpovědek, jako: Moje štěstí, tvoje smůla, na obzoru bílej kůň. Nebo když někdy šlápnul na kanál. Odpověděl mi: Přece nepojedeš sám. Věděl jsem tenkrát, že je silný. A že je dobrý. Co to znamená mít kamaráda. Byla to dospělost. Nesejde na tom, kolik je

ti let. Měl jsem vědomí, že mít kamaráda, na kterého se dá spolehnout, je to největší v životě. Jeho rodiče dodnes nevědí, jak a proč už není. Potkávám je skoro nerad. Jeho otec pracuje v obilním skladu. Chodí v předválečných šatech ze zelené látky. Zeptá se pokaždý, jak se mi vede, tak. Mám někdy dojem, že Zdeněk zašel kvůli mně. Ví samozřejmě, kdo byl vinen. Ale uprostřed veliké viny jsou taky malé, menší a nejmenší neviditelné viny, pro něž neexistuje jiné odsouzení než to, cos mi ráno řekla, že každý může žít jen se svým svědomím. Začínaly mu růst vousy. Vytáhl se, byl hubenější než předtím, a tvářil se, jako by zrovna v tu vteřinu dospěl. To mi řekl, že se byl dobrovolně přihlásit. Seděli jsme na kraji hradeb a koukali na koně, jak se pásli na louce. Byl samá sranda, že nejedu sám. Jako bychom ve dvou měli větší naděje než jedna ke sto padesáti. Ten poslední večer jsme pak byli – to ti možná jednou řeknu, kde jsme se stavěli, a příští ráno jsme jeli. Tak toho, jestli to tak jde říct –

„Jistě,“ odpověděla. „Je to něco jiného.“ Obrátila se k němu a dlouze ho políbila. „Miláčku můj.“

„Byly to němečtí koně. Nejhezčí koně, co jsem kdy viděl. Jeřabiny byly krvavé, na horách kolem podzim, nejhezčí barvy. Světlemodrá obloha, blesky bez hřmění a deště. Zářezy v kopcích vypadaly jako tady, jako průrvy někam, kde budeme volní.“

„Už mi to nemusíš dokazovat,“ řekla.

Byla to přesná vzpomínka. Sehnal děvče, bývalou cirkusovou krasojezdkyni. Jmenovala se Darsala, voněla pilinami a manéží, ale byla starší, už skoro jednadvacet, a poskytla jim poslední večer pár lichotivých předpovědí, z obou z nich bude kus. Danymu, když s ní šel jako první, řekla, že má hezkou kůži. A aby po válce přijel do Hamburku. Pak šel Zdeněk Pick a Dany slyšel, jak mu říká, že je jako malej kůň.

Položil si tvář na Magdina prsa. Začala ho hladit po vlasech. Její dech, vůně a pohyby dlaně mu vnukaly pocit, jako by v ní byla síla rodit a živit příští děti, nejen mlékem. Jeho kůže byla ve srovnání s její tmavší. Její prsa a boky v něm vyvolávaly dojem plnost. Shrnul jí pokrývku z břicha.

„Jsi hezká, vážně –“

„Je to proto?“

„Je to pro všechno,“ odpověděl.

Teplo a střed jejího břicha vypadal jako otevřená dlaň, pootevřená dětská ústa, docela bílá. Políbil ji tam.

S Pickem si vždycky přáli mít havajskou kytaru. Nikdy ji neměli. Jednou spolu uzavřeli sázku, kdo skočí z šestimetrové zdi plynárny. Cena za nesplnění byla trapná. Políbit druhému zadek. Skočil jen sám. To jim bylo třináct. Nechal si od něj políbit půlky, na schodech, kde Pickovi bydleli. Bylo dusno, před deštěm, a schody vypadaly jako zpocené.

Mlčela a nepřetrhla to, dokud nepřestal sám.

„Nemůžu se toho nasytit,“ řekl.

„Můžeš všechno,“ řekla mírně. „Už není nic, co bys nemohl.“

Kapitola 23

Magda Wilderová ho vzala na pohřeb Motti Saharofa. Byl to první pohřeb. Další následovaly. Měl o tom rozepsaný článek, který asi neodešle. Vojenský rabín v hodnosti majora držel řeč. Smrt každého vojáka je přesmurná píseň, která ještě nedozněla.

Na tváři Magdy Wilderové viděl, co sám pocítoval. Neschopnost nebo nevěli přijímat smrt lidí, kteří by si zasloužili žít ještě padesát let. To byla druhá světová válka v nich. Nestrávená smrt nevinných. Včetně téhle války, neodvrácené strany osudu.

„Na pohřbech nejsem ten nejlepší,“ řekl.

„Jsme na tom stejně,“ řekla.

Podívala se na něj, krásná a důstojná.

V obou zůstával opar Motti Saharofa, dokud ještě dýchal, mluvil a válčil. Smrt kamaráda. Volal na svého setra a krmil ho i místo sebe tím lepším, co dostal. Jednou kouskem vykostěného kuřete. Sám obral kosti.

„Na smrt,“ řekl Dany Lampelovi, „si asi teprve musí zvykat.“ Lampel to nekomentoval.

Magda Wilderová přišla na pohřeb ve vojenské sukni a košili, s vojenskými podkolenkami a šátkem v košili. Napadlo ho, co dělá z ženy ženu s velkým počátečním písmenem.

„Sluší ti to,“ řekl.

Dělala, jako by ho přeslechla.

„Někdy se holka zdá klukovi hezká, ale je to jen zdání,“ řekla.
„Podruhé už vystřízliví.“

„Vím, jak ti je,“ řekl.

„Nechci vidět lidi jako spadané listí.“

Zdravila se s vojáky a důstojníky. Viděl, že byli rádi, že se s ní potkávají. Slyšel v jejích slovech sebe. Chvillemi zůstávala sama. Domyslel si, co se v ní odehrává.

Krajina kolem nich byla jak vystřižená z bible. Svěže zelená barva cypřišů, svahy porostlé žlutnoucí travou.

„Tady, kromě vzpomínky na to lepší o člověku, vyplave i to všeobecně bídné,“ řekla.

Vnímal dějiny v každém stéblu trávy. Vlnění horkého vzduchu. Padala na ně sluneční výheň.

Poprvé viděl ženu Saharofa a jeho tři děti, dvě děvčata a chlapce. Vedle nich nazrzlého setra (fenku – jeho sestru).

Dany si vybavil, co vyprávěl v přestávce mezi bojem Saharof o svém dědečkovi. V letní sezoně dělal plavčíka v Oděse. Přišel v místních válkách o pravou nohu pod kolenem. Měl dřevěnou protézu, v té době připevněnou koženými řemínky s přezkou. Někdo se topil, na dohled od břehu. Dědeček Herš byl připraven. Zatímco topící polykal andělíčky a zoufale lomil rukama, uvolňoval si dědeček Herš protézu, což chvíli trvalo. Nespouštěl oči ze slábnoucího plavce. Konečně odložil dědeček protézu na kamenitý břeh. Skočil do vln a tonoucího zachránil. Není to smutné i legrační? dodával Saharof. Mám dvě oči, jedním vidím vážné, druhým to komičtější. Příbuzné. Není takové všechno?

Je i není, myslela si Magda Wilderová. Měla Saharofa ráda. Tvrdil, že ho z příbuzných, kromě maminky, klepne pepka. Naznačoval, jaké měl pletky se švagrovou. Ve svém dvojitém vidění věcí se mýlil, soudila Magda Wilderová. Ne tolik už Dany, jemuž vidění Saharofa bylo blízké.

Výhoda hezké ženy je, že na ní není vidět její životopis, to horší, myslel si.

Spadané listí. Přesmutná píseň, která ještě nedozněla. V rabínovi bylo víc vojáka než rabína. Štíhlý, urostlý, vypadal jako Motti Saharof.

Motti Saharof naposled srovnával zdejší situaci s okolnostmi v druhé československé republice po roce 1938, v níž se německý živel chtěl připojit k Hitlerově říši a rozložil a rozerval republiku. Pak už stačilo poslat do země armádu a obsadit ji. Dopustí židé, aby se s jejich zemí stalo něco podobného? Ale, dodával Saharof, nemohli se na to Arabové dívat podobně?

V sázce zůstávalo ubránit se, nebo se neubránit. Pět arabských zemí se na ně vrhlo jako smečka.

Saharof byl kus chlapa. Metr pětáosmdesát, široká ramena, ruce jak lopaty, hlava s chytrou štíhlou lebkou, protaženou dozadu. Obr a silák. Plavé, sluncem vyšisované vlasy, ještě v kibucu až na ramena. Tvářil se, jako by neuměl do pěti počítat. Svou něhu adresoval psovi. Příležitostně vojenské nebo civilní sukni. Nepočítaně kibucničkám. Nerad se holil. To by radši menstruoval. Copak je anglická armáda?

Chlubil se, že ho maminka kojila skoro celou školní docházku, ne-li dodnes. Saharof byl živel. Tvářil se jako zvíře a nevinně se usmíval v přesvědčení, že mu všichni vidí srdce na dlani. Vyprávěl o velemohutných prsou své matky, dosahujících od ramen až na břicho a kterým, kdykoli matku viděl, odlehčoval košíčky svých velkých dlaní. Maminka byla zemědělská dělnice, otec už překročil devadesátku. Kdyby se dalo Saharofovi věřit, zásobila ho jeho matka svým mlékem. Na svého setra se díval tak láskyplně, že Janettu napadlo, jestli s ní nedělá, co se ve Starém zákoně výslovně zakazuje.

To vše už jen bylo, protože Saharof už nebyl. Bylo to řídké síto, jímž se lidé propadají do ztracena. Byly tu manželky obou jeho

bratrů - plukovníků dělostřelectva a pěšáků. Na oba bratry Saharof žárlil. Po manželkách házel svými upřímnými hnědými očima. Byly mimořádně krásné. Starší bratr, stejně jako dědeček Herš, přišel o nohu. Jeho manželka byla ještě hezčí než žena prvního bratra. S tím neměl Saharof problémy.

„Pořád ho mám ráda,“ řekla Magda Wilderová.

„V něčem byl kapku ujetej,“ řekl Lampel.

„Kdo není?“ zeptala se.

Bylo těžké zachovat vážnost v susedství Danyho a Lampela, když přišla řeč na Saharofa.

„Byl a už není,“ řekla.

Motti Saharof rád vyprávěl Danymu o svých vojenských dobrodružstvích. Jednou dostal rozkaz ustoupit. Znamenalo by to ztrátu území, strategického postavení, zmarnění obětí vojáků, s nimiž výhodného postavení dosáhl. Věděl, že na štábu to mají pomýlené. Chápal, že je jen částka na velké vojenské mapě, kde všechno souvisí se vším, ale ustoupit znamenalo se vzdát těžce získané výhody, snad trvale. Vzal si ho k telefonu generál. Říkal mu opakovaně: Negativ, negativ. Nemohli přece vidět jako pohádkový bystrozraký a zdálo se, že Saharofovy argumenty k ničemu nevedou. Generál trval na svém. Ustoupit. Stáhnout se. Zapomenout, čeho dosáhl. Rozumíš, řval generál. Rozumím. Stáhneš se. Slyšíš? Slyším. Neslyším. Negativ. Generál si to nedal vysvětlit. Šel po svém. Saharof nakonec položil telefon. Danymu to líčil jako kurva, která vezme peníze, a pak spustí sukně a nikde nic, než zmizí za dalším klientem.

Ale nebyl schopen poslechnout vyslovený nesmysl. Omyl. Chybu. Odstříhl se od generála. Špatné spojení. To je jako v lékařství bolest v zádech. Nejde to dokázat, vyvrátit, většinou ani vyléčit. Polní telefon měl u sebe. Nechal ho zvonit.

Saharof měl milou manželku, děvče ze stejného kibucu. Vypadala jako madam Curie, s brýlemi, bez kterých nemohla číst, s oduševnělou tváří, z které by nikdo nevyčetl, že dělá už od šestnácti dojičku mléka s dobrými výsledky. Měla podobný styl mluvy jako Magda Wilderová. Mluvila pomalu, vlídně. Saharof ji měl rád. Manželskou věrnost bral na přeskáčku. Soudil, že manželství, když o tom rozmlouvali s Danym, je jako novinářský žánr.

Obnovuje nebo se potvrzuje tím, že se neustále porušuje.

S ohýbáním pravidel si nedělal Saharof problémy. Vojenská pravidla nebyla výjimkou. Ještě v kibucu se rozhodl, že vystuduje elektrotechnické inženýrství. Byl na poloviční cestě k diplomu.

Akademických výsledků dosahoval svědomitě, třebaže se zpožděním. V armádě postupoval rychle. Pohřbívali ho v hodnosti kapitána.

Hranice mezi frontou a městem nebo městem a hřbitovem byla téměř nepostřehnutelná. To bylo v Jeruzalémě víc věcí. Letiště ve čtvrti Rechaviah zabralo dvojitou silnici, kterou přeměnili v přistávací plochu. Chrámy a kostely se mísily s obytnými domy, ulice se vinuly rovně i hadovitě a zdi a svahy lemovaly město. Starodávná čtvrť Mea Šarim patřila pobožným, kteří byli, podobně jako Arabové, jako vystřižení ze středověku a středověk připomínali. Armáda je neoslovovala, stejně jako pobožní, ortodoxní, neoslovovali spoustu jiných, kteří poslali své syny do vojska bojovat a bránit i ortodoxní, kteří se tvářili, jako by o Izraeli nikdy neslyšeli. V Danyho paměti vévodila třída King George, číslo 44, kde bydlela Magda Wilderová.

„Musím si vyprat,“ řekla.

„Nemáš všechno rezervní?“

„Jsem perfektně a neuvěřitelně nemajetná,“ odpověděla.

„Nejsme všichni? Alespoň se snadno stěhujeme.“

„Je chamsín. Leze mi písek do nosu i do očí. Má to trvat čtyřicet dní. Vedro, vítr, písek.“

„To snad vydržíme.“

„Perfektně to snáší Arabové.“

„My si snad taky zvyknem.“

„To bych spíš měla říkat já tobě.“

„Přijela jsi lodí?“

„Říkej spíš skořápkou. Plavili jsme se mezi životem a smrtí. Je to nepříjemné. Bouřlivé moře, vlny vyšší než loď. Ale přežila jsem to. Nechtěla bych se po Auschwitz-Birkenau utopit. A Řekové možná vybraně jedí, ale asi ne na lodích. I ti nejskromnější si stěžovali, že je to příšerná šlichta. A Řekové se tvářili, asi jako by říkali, co byste chtěli za své mizerné peníze, vy nahé zadky?“

Pak řekla, že jestliže se na něco těší, je žít beze strachu. Ale ne sama. Mezi všemi.

To vypadalo nadějně.

Víc než hnědá, vyprahlá krajina, kam se dívali. Málo zeleně. Jeden voják táhl kromě tlumoku s plnou polní černý papírový kufr, převázaný provazy a ztrouchnivělými řemeny bez přezky, takže jen na uzly.

„Je krásné modré nebe,“ řekla. „Bez mráčků.“

Pak řekla, že kdyby tu s Lampelem zůstali, dostali by každý od Židovské agentury železnou postel, dokonale nerozbitnou. Paní Livinová má dvě rezervní šedé vojenské deky. Voják si dal kufr na kameny a chlubil se, jaký má nádherný stůl.

Vypadali všichni příbuzní.

„Když na tebe myslím, uvažuji o tom, co je to láska. Asi všechno, co cítím, i když se to nevejde do slov. Ale jistě to je, co odpadá, když jsem s tebou, nebo na tebe myslím, to cizí, co k nám nepatří, co

odprýská jako slupka od vajíčka, když ho vaříš natvrdo nebo ti upadne na stůl.

Láska je všechno čisté, co je v nás. Co nelže, neobelhává, a je to krásné. A nikomu to neubližuje.“

„Možná,“ řekla.

Pak řekla: „Zní to hezky. Hezky to říkáš.“

„Je to možná i ozvěna. Nebo zrcadlo. Slyším to, protože jsi v tom ty, a vidím to, jako když se díváš do zrcadla.“

„Proč si tím lámeš hlavu? Ber to, jaké to je.“

„To dělám. Ale chci tomu rozumět.“

„Nemusíš.“

„Chci.“

„Jednou budu mít děti. To je taky láska. Jak máš rád maminku. To je láska. Láska je možná všechno dobré, co máme, čeho jsme schopni. To dobré.“

„Tak dobře,“ řekl.

„Láska jsou city i slova i to beze slov.“

„Dobře,“ opakoval.

Věděli oba, k čemu dojde, a došlo k tomu.

Nahou ji obestírala cudnost, nevinnost a vyzařovala z ní půvabná ženská zkušenost, která se dotýkala nedotčenosti, dotčenosti, i toho neposkvrněného, co má žena, něčeho pradávného, co připomínalo někdejší rajskou dívku, hada a jablko, stržený nebo odkrytý fíkový list a nádherné dívčí ženské tělo. Obnaženost. Neodolatelný půvab vyvolávalo v jejím mužském protějšku chuť, touhu a chtění, a bylo zdrojem náhlé síly, mužnosti a čím je muž více mužem podle toho, s jakou ženou a k čemu, čeho se odváží.

„Máš na mě chuť?“ zeptala se, jako by říkala vezmi si mě, jako si sama vezmu tebe, neboj se, jsme na tom stejně.

„Není to chuť,“ řekl.

Věděla, jakým slovem by nahradil chuť.

„Ano, miláčku, pojd,“ řekla.

„I nahá jsi voják,“ řekl.

Ale to už ze sebe dostal tiché, tišší než šepot, a ryzejší než zlato nebo démant, stejně tak pravé.

Vyzařovala samozřejmostí ženy.

Dany si zvykl psát zprávy nebo reportáže, malá zamyšlení nebo sloupky každý den nebo v noci, bez ohledu na hodinu. Stačily mu Lampelovy zásady. Všechno musí být zajímavé, zábavné a poučné, a samozřejmě krásné. Ale místo reportáže o burmské cestě, kde byli s Lampelem na dotek tajné židovské silnici z údolí a rovin do Jeruzaléma, za zády Arabů, psal dopis v duchu Magdě. Vybuchovalo to v něm jako tichý gejzír. Odnikud nikam. Ještě to nezažil. Blízko. Víc. Schopnost myslet na někoho jiného víc než na sebe, nebo stejně tolik. Vžívat se do kůže toho druhého. Tajemství ženy.

Miláčku, drahoušku, M. Drahá, nejdražší. (V duchu si nemusel klást překážky, stydět se, bát se, že je příliš otevřený, mohl psát absolutně bez zábran.) Myslím na tebe, kde asi jsi, jste, kdekoli jsi. Co se děje, kam poslali tvoji jednotku. Mám tě pořád před sebou. Slyším tvůj hlas. Když se ptám, co je člověk, je to i jeho hlas. Tvůj hlas. To měkké, pomalé, vlídné. Kromě jiných vlastností, ctností, sklonů nebo schopností, podle kterých oceňujeme člověka. Přehrávám si, co jsme si povídali. Mluví se mi s tebou hezky a dobře, jinak, než o čem jsem se bavil s jinými lidmi předtím. Co vyvoláváš, aniž bys to snad chtěla nebo na to myslela. Ze všeho nejvýrazněji před sebou vidím tvou tvář. Jistě je člověk i to, jaká je jeho tvář. Řekl jsem ti, že jsi hezká, moc hezká, a smála ses, že v uniformě na tom asi tolik nezáleží, ale uznala jsi, že to pro tebe občas něco dobrého udělá. Jsi krásná. Sám bych si přece

nelhal. Ve tváři, tak jako v tvém hlase, je tvoje duše. To niterné, co se nedá předstírat. Tvoje zkušenosti, osud, myšlenky a sny, naděje i obavy, výhry a ztráty, plány, den za dnem a noc za nocí od doby, co ses narodila a udělala první krůčky a ptala se své první otázky, malá židovská holčička na Slovensku. Je v ní i tvoje maminka, otec, staří rodiče. Sestry, tví známí i neznámí, lidi, které jsi sem propašovala z Budapešti, živí i mrtví, příbuzní a cizí, tvoje lásky, o kterých vím i nevím. Zahrnuje to i mě. Jonnyho. Tvého muže. Výsledek druhé války, tolika mrtvých, je, u mne a asi i u tebe, že pro nás neumírají. Žijí s námi. Ne jako duchové, ale tím, jak a čím byli živí. Je to možná na pováženou, ale pomáhá to. Nemůžeme přece žít v říši stínů. Udělat si ze života hřbitov. Mohl bych se na tebe dívat, donekonečna. Třebaže si myslíš, že se ti ze všeho nejvíc dívám na prsa, břicho a třísla. Na to, čemu v legendě říkal Adamovi Bůh v ráji, když chtěl vědět, co má Eva mezi nohama, láska. Had si myslel něco jiného. Já taky, ano, ano i ne, ne. Kdybych byl na místě toho, kdo odpovídá, řekl bych krása. Ale krása je asi sestra lásky. Miluju tvoje tělo, tvář, ruce, dlaně, prsty. Oči. Neviditelné, ale citelné srdce. M. Miláčku. Miláčku. Miláčku. Mluvím s tebou a píšu ti, i když vím, že to nedostaneš. Jako by se daly vysílat a přijímat myšlenky. Vyznání. Škoda, jak říkáš. Vidím tvoje prsa, miláčku, nemůžu si to odpustit, kromě toho, co v duchu vidím, aniž bych si to usmyslel. Tvoje duše, co jsi, jsi, jsi, je v tvé tváři. V očích, hlase, na rtech. Každou myšlenkou se s tebou oddávám. Musíš být dobrá i proto, jak jsi krásná. Máš ve tváři a v očích a hlase blízkost, o kterou se dělíš s každým, s kým zrovna jsi, kdo se na tebe dívá. Než jsem odjel z Prahy, viděl a slyšel jsem Hoffmannovy povídky. Hráli Barcarollu. Zní mi ještě v uších, i když to tady zahlušuje střelba děl, dojemně krásná. Broukám si ji pro tebe, abych zahlušil děla, a přeju si, aby nestřílela, kde jsi.

Každou myšlenkou se s tebou oddávám, jako by to šlo bez obřadu, stejně krásné a plné, jako v chrámu. Všechno, co je krásné, se mi spojuje s tebou. Jistě je krása dobro. Tvoje krása, pro mne, je víc, je-li možné, aby něco bylo víc než dobro. Máš ve tváři blízkost a lásku, celý svět, život v tom nejplnějším Zároveň výzvu, tvoje pojd', nepřestávej, neboj se.

Bylo by krásné mít s tebou dítě. Máš v očích a tváři i mír i válku a otázky, na které nejsou odpovědi. Čím jsi ve tváři nahá. Nemůžu se dočkat, až tě uvidím. Potevřená ústa, zářivě bílé zuby, oči, které mě zvou a říkají, že mi rozumí. A jak rozumí i sobě. Vidím ti v očích i plachost a odvalu, sestry.

Povzbuzení i nabádání k opatrnosti. Co ti říkám, je známá písnička. Miluju tě a bojím se, aby to neznělo banálně, aby tě to neomrzelo opakováním. Ale může se pravda zmenšit jen proto, že se opakuje? Pravda je jako démant, jako modlitba, nesmrtelná melodie, láska. Pravda a láska musí být sestry. M. Miláčku. Přijď domů zdravá, silná, jak si zasloužíš. Čekám na tebe. Miluju tě.

Dany. D.

P. S. Jdu psát, co mám. Jen ještě doušku, že mě tvá krásná tvář a duše inspiruje a povzbuzuje. Přinejmenším k tomu, abych byl lepší. A vypadal líp i pro tebe. Jsem nedočkavý, ale omlouvám se i sobě. Přeju ti šťastný návrat. Bezstarostný spánek. Miláčku. M. Tvůj.

Nechtěl psát, z jakých vláken si spřádá svůj strach o ni. Co se jí může přihodit. Cítil touhu i obavy. Zaháněl představy a zážitky z vojenských nemocnic, kde byli s Lampelem a tiskovým kapitánem, který se neostýchal projevit svůj strach o děti a ženu a její starou matku.

Strach a naděje tu šly v zápřahu jeden vedle druhého. Bylo snadnější snít o zemi, tady i daleko odtud. Vzávat každý doušek vzduchu mezi nebem a zemí a mořem. Nešlo vyloučit strach. Město bylo obležené a skoro nepřetržitě pod dělostřeleckou palbou. Na to si lidé nemohli zvyknout, měli trvalý strach. Stačilo slyšet děla. Vidět ohně. Hořící domy, ulice, lampy. Země připomínala víc než chvění v srdci sud střelného prachu. Pruh mezi mořem, horami a pouští. Kaktusy a zmije. Překrýval to blízkostí, jakou ještě v životě k nikomu necítil, kromě blízkosti, jakou je člověk spojen i přetrženou pupeční šňůrou s matkou. Kdyby byl pobožnější, srovnal by to s požehnáním matky, které se přenáší na příští ženu v životě syna. Mohl snadněji popisovat boje na přístupech k obleženému Jeruzalému, ztráty, vyrovnanost, dočasná nebo trvalá vítězství. Uzemní zisky. Obranu, o které doufali, že se promění ve výpad všech jednotek podporovaný silami vnitrozemí a v osvobození svatého města. Má drahá, nejdražší M., šeptal v duchu. Musí se pustit do práce. Jako by to psal i pro ni. Aby mu mohl vytknout prohnaná liška Lampel, že to psal pro ni.

Dýchám pro tebe, vzkazoval jí v duchu. Končil představou, jak Magdu představil mamince a matka by si ji prohlédla během vteřiny a shledala by ji dobrou. Tak dobrou, tvář, oči a vrásky a ústa a hlas a způsob, jak mluví a co říká, zuby a rty v úsměvu, aby ji přijala, jak mohou nebo nemusí anebo nemohou přijmout matky nevěstu.

Myslel na kouzlo doteku. Co v něm vyvolávalo něhu, oddanost, přátelství.

Byl by rád představil Magdu Wilderovou matce. Pozvala by ji na pečenou husu?

To byla odvážná představa, vzdálenější než Praha nebo severní pól.

S Lampelem se mohou příště bavit o tom, co znamená krásná tvář. Čím se lidé k sobě vzájemně přibližují. Z čeho se rodí družnost a její děti. Čím nemůže být krásná tvář na škodu.

Sešli se na King George. Byla v pořádku, *beseder*. Měl do poslední chvíle o ni strach. A bylo skoro směšné, jak z něho opadl v okamžiku, kdy ji spatřil. Žena ve vojenské košili s našitými kapsami na prsou. A viděl, že se s ní nic mimořádného nestalo. Obavy byly skutečné, a když se rozplynuly, i dodatečně chabé.

„Můžeš mi vyprávět, co jste dělali?“ zeptal se.

Usmála se. Moc mu neřekla.

Byl na ni pyšný. Našel dívku, která se hodila do světa, do něhož se narodila. Slušela jí uniforma, vojenské boty, ponožky ke kotníčkům. Uměla střílet, házet granáty, řídit auto, bránit se. Ujít pětadvacet nebo padesát kilometrů s puškou a plnou polní. Určitě ne holka pro parádu. Spíš děvče do nepohody. Neměla chyby, které stály pokolení její matky a otce život, ponížení a hanbu. Nenahraditelné ztráty.

A byla hezká, zdravá a měl u ní otevřené dveře, klíč na domluveném místě.

„Co jste dělali s Lampelem?“ zeptala se.

„Dostali jsme se blízko k té nové cestě.“

Kopce a cestu lemovaly trosky vojenských vozidel. Transportéry nejrůznějšího původu. Země spálená granáty. Hadry uniforem. Sluncem vyprahlá země, nažloutlá zeleň.

„Lampel má básnické střevo. Já to budu mít autentické,“ řekl. Pak řekl, jak se dostal k místnímu spisovateli Josefu Agnonovi. K trojici Agnon, Bergman a Martin Buber. Bergman byl přítel Tomáše Garrigua Masaryka, který dal kibucu Kfar Masaryk, mezi Rosch Hanikra na libanonské hranici a Haifou, tři milióny korun na výstavbu.

Dany se stal členem kibucu. Dali mu jméno. *Ben ami*. Přítel lidu. Vylepili si dva jeho články na nástěnce. Snažili se mu dát školení,

kdo byl a co chtěl Theodor Herzl a jeho spolupracovníci. Věčný žid před cílem od Alberta Londrese.

Bergman mu poslal pytel se starým oblekem, prádlo a košile. Buber se chlubil, že mu Hitler povolil vystěhování i s nábytkem a knihami. Díval se mu přes rameno do zrcadla na sebe. Na stole měl štos svých knih, *Ty a já*, něco podobného, co četl Dany od Feuerbacha, předchůdce Karla Marxe. Agnon byl skromný. Trochu poustevník. Stůl, dvě židle, otlučenou kredenc, která potřebovala nalakovat. Snaží se člověku rozumět, víc než slovy. Chvillemi je zadumaný i v přítomnosti návštěvy. Vyvolává dvojí dojem. Jednak je vnitřně spokojený. Je tady. Za druhé mu něco chybí.

„Komu už něco nechybí?“ řekla.

„Čte ti myšlenky.“

„Co dělá paní Livinová?“

„Má vždycky jednou za měsíc dojem, že by se sebou měla něco udělat.“

„Neřekla jsi mi, co jste dělali.“

„Nechceš znát má vojenská tajemství? Musíme mlčet. Zeptej se kapitána.“

„Jsi ve tváři osmahlá jak oliva. A od krku dolů máš pleť jako mléko.“

„Leda sražené,“ usmála se.

Vyprávěla, jak se bavili o modré krvi. *Sangre azul*, ze španělštiny. Vzniklo to v souboji bílých křesťanských rytířů s arabskými muslimy. Rytířům prosvítaly bílou pletí modré žíly.

„Kdo už tu může mít modrou krev?“ pronesla. „Leda by se o to postarala některá z mých prababiček. Ortodoxním bych to skoro přála. Soudí, kdo je a kdo není žid. Odmítají sloužit v armádě. Hlavně se modlí. Dělají děti. Nechávací za sebe pracovat svoje ženy. Čekají me-

siáše. Izrael to pro ně ještě není. Drží se všeho, co je starozákonní. Máme to radši zamíchané. Originálně smíšené. Kamarádké.“

Těšila se na nové silnice. Sady. Domy pro dělníky. Podporu pro přistěhovalce z Maroka, Tunisu a Iráku. Římané tu vykáceli stromy, na kříže, na které přibili židovské rebely, milión sto tisíc duší, jestli má pravdu Josephus Flavius. Podle starověkého právníka Drakona, opaku laskavějšího Solona, za nedovoleně pokácený strom bylo vyhnanství i hrdelní trest. Lidi pojmenovávají podle Drakona zuřivé psy, rozeklané skály nebo prudké říčky.

„Jak hlásá Lampel, je krásné mít ideál. Nebo alespoň jméno.“

„Co je menší, je asi lepší.“

„Byli jsme s Lampelem v kibucu Dan. U říček Dan a Dafne. Moc drakonické zrovna nejsou. Nechali nás přespat a jedli jsme u společného stolu, co jsme spolykali.“

Zeptal se, co jí tu chybí.

„Nic. Pár věcí si zakazuju. Nebo nedoporučuju. Nehledám štěstí v lásce,“ lhala.

Měli s Lampelem namířeno k Masadě. Skalní pevnosti, kde se židovští rebelové bránili Římanům a radši spáchali hromadnou sebevraždu, než aby upadli do otroctví, poraženi a poníženi. Svoboda tu má už dlouho dlouhé ruce.

„Hýří to tu dějinami,“ řekl Dany skoro jako stížnost.

„To taky přejde,“ řekla.

„Miláčku,“ řekl.

„Miláčku,“ odpověděla.

Dořekla, že v lásce se asi smí lhát, přinejmenším sobě.

Dotkl se jejích pootevřených rtů bříškem ukazováčku, pak ústy.

„Miláčku,“ řekl potom.

„Tělo a blízkost, to je tvoje,“ řekla.

Slyšel, co odnímá slovíčku miláček faleš, předstírání a lež.

„Miláčku,“ šeptal. „Miláčku. Miláčku, miláčku.“

„Musíš mě tam už znát nazpaměť,“ řekla.

„Rád se dívám. Jsi jako z alabastru. Bílá jako slonová kost a závojčky něžné a jemné a bělostné a zevnitř jako růžové poupě, čistounká, svěží a voňavá. Magnet pro moji pusku, pro moje břívška prstů a oči.

Nejzazší blízkost, stejně tajemná a krásná, jako nejzazší hloubka nebo dálka, miláčku.“

„Jsi romantik. Díváš se i ve tmě?“

„Jsem jen, co jsem, a vidím, co vidím, a mám rád, co mám rád. Jsi světlo i tma.“

„Ještě jsem nepotkala nikoho s takovou chutí jako tebe.“

„Odpovídám ti, na co ses ptala. Co na tobě vidím. Nádherná třísla, když se nesmím, ačkoli bych mohl, vyjádřit otevřeněji, jak se vyjadřují kluci. Závidím malířům, že smějí malovat, co vidí.“

„Jsem od slunce.“

„Tam ne.“

„Cítím slunce všude.“

„Schraňuje se v tobě. Jsi kousek slunce.“

„Vidíš mě lepší, než jaká jsem.“

„Nehádej se. Nechci se s tebou hádat.“

„Nemusíš.“

„Jsi nádherně teploučká. Vláčná. Měkká. Jaká jsi.“

„Počkej, až bude mír a ztloustnu.“

„Pochybuj.“

„Všichni ztloustnem. Už aby to bylo.“

Nemusel si lámat hlavu a hledat příměr pro to, co pro něj znamená její tělo. Stačilo mu vedle ní ležet, vnímat ji, oblečenou nebo nahou, hlavně blízko a blízkou. Neměl pro to slova. Vnímal, co vyzařovala, i když neprohodila slovíčko. Byla urostlá, vláčná,

s plnými prsy, připravená mít děti a krmit je mlékem, v kterém je láska a síla a zdraví, vůně a sladkost matky, s hezkými vlasy, brunátná do zlatova, ve tváři, všechno mezi dívkou a ženou a snad i vzdálenou stařenou, když bude mít štěstí a válka ji nesežere, jako tolik jiných, s pohledem, v němž byla moudrost a vlídnost a vstřícnost, snaha porozumět, a hezkým štíhlým hrdlem a hrudí a pasem a boky, vytvarovaná přírodou k dokonalosti vajíčka, pevná a svěží, opálená izraelským sluncem a ošlehaná větrem po slaném moři a sladkých vrších a otužilá po probdělých nocích a svízelných dnech, vedrem dne a chladem noci, s krátce přistřiženými vlasy, jako většina žen v armádě. Měla upracované ruce a hladké dlaně. Přátelský úsměv v pootevřených plných rtech a pár vrásek na spáncích u koutků očí, které měla občas maličko nateklé, protože nespali.

„Co vráska, to vzpomínka,“ řekla.

„To budu jednou taky říkat,“ odpověděl.

Měl dojem, že je toho hodně, co se od ní může naučit, a překvapilo ho, když řekla, že se učí od něj.

„Jsme trochu, co jsou všichni s námi a kolem nás,“ řekla.

„Mám strach, že ty jsi jen jedna, jednou. Mám štěstí, že jsem tě potkal.“

Zblízka vnímal její tváře jako barvu dozrávajících oliv nebo slupku zralých broskví. Hrdlo blíž k hrudi si zachovávala bílé, vláčné.

Prostupoval ho pocit jejího těla, ale byl by dal krk za to, že to bylo víc než pouhé tělo. Ale bylo to tělo, přesvědčoval se, marně. Čím znamená tělo život, jako oči, srdce a krev. Blízkost. Magnet. Čím přitahuje a čím se chrání. Víc, co nemá jméno, jen vstupuje do povědomí a říše citu, citů, chtění. Čím zve nebo odrazuje, ale víc zve. Vědomí těla krásy, která je víc než krása.

Přijímal signály jejího těla. Signály její duše. Signály jejího přátelství, její blízkosti, čím byla andělská a zároveň vojensky zemitá, zdejší, se souhrnem všeho, co a kde a s kým a proč a jak byla předtím.

Přijímal signály její duše svou duší.

Bylo to hlubší a vážnější než cokoli, co prožil dříve.

A bylo to současně povzbuzující, tiše jásavé. Co měla v pohledu, na rtech, v pohybech.

„Nejsem ani první, ani poslední na planetě,“ řekla.

To obyčejné mu na ní připadalo jedinečné, to prosté bohaté.

Hladil ji celými dlaněmi, aby jí oplatil, jak a kde hladila jeho. Měl chuť ji oslovit drsnějšími, nebo dokonce nestoudnějšími výrazy, jak oceňoval její tvary, všude, doslova všude, včetně nebo nejen klína, podobného pootevřené broskvi, a ňader, zružovělých plností nebo zralostí, pasu a boků a ramen, ale i na čem lidé sedí a co je na ženách krásné a co na ní shledával nejroztomilejší. Odvíjelo se to hlavně jen v jeho mysli, než jí to řekl, zbaven zábran a posílen nebo povzbuzen chtěním, a odpověděla mu nezapomenutelným já vím.

Nemohl být první, kdo ji ocenil, jak nahlíží zamilovaný muž na ženu, a kde.

Byl vedle ní odvážnější nebo otevřenější, zralejší.

„Jsi hezká holka,“ řekl.

Chtěl povědět i elegantní. Nenacházel dost rychle dost trefných slov.

„Myslíš?“

„Určitě,“ opakoval. „Nelžu. Byl by to hřích. Moc hezká.“

„Přiznal bys mi, kdybys lhal?“

„Možná.“

„Díky.“

Nacházel v jejích očích návraty, v nichž se dostávala tam, kde už kdysi byla. Neslušelo se, jak si myslel, aby se u toho zastavoval nebo se vyptával, i kdyby chtěl povědět, že mu na ní nic nevadí, že všemu u ní a s ní rozumí, a má štěstí, že se nenarodil s malichernou povahou.

„Jsem trochu zvíře,“ řekl a platilo to ve větší míře, než jak to byla. Přál si, aby pochopila, jak to mínil. Kolik je v tom porozumění a snad i nevyslovené lítosti. Musela to vidět v jeho očích, jak se na ni díval, z očí do očí, z nejbližší možné vzdálenosti, a vědět, co to znamená, když se k ní naklonil, velice blízko, ještě blíž, na dotek, a leskly se mu oči a vzrušeně a rychleji dýchal, a vyložila si to jako touhu a zároveň víc než jen touhu.

Kdyby byl básník, říkal si pro sebe, vychrlil by každým pohledem, slovem nebo dotekem verše, opěvující to ženské, mateřské a milostné v ní, to srozumitelné, přitažlivé a neodolatelné i tajemné, co ani nemusel vědět. Stačilo, že to je blízko. Blíž než blízko.

„Jsi dobrá,“ řekl.

„Chtěla bych.“

„Všim, co jsi, co děláš. Co mi dovolíš.“

„Ještě mi to nikdo neříkal jako ty.“

„S nikým jsem nebyl tak blízko jako s tebou.“

„Musíš mít někoho, komu věříš,“ řekla. „I tělem.“

Oba mysleli na to, co znamená blízkost. Ve slovech, v pocitu, v objetí a v pohledech. Příslib, naději, družnost. To kamarádké a víc než kamarádké.

„Chtěls mně něco říct?“

„Máš krásné tělo. Tělíčko.“

„Spíš tělo. Dlužím mu ledacos.“

„Mám štěstí, jak dobře vypadáš. Všude.“

„Co bys říkal, kdyby ne?“

„Lhal bych.“

„Byla bych tím hezcí?“

„Lhal bych jinak. Abys to nepoznala. Nebo abych to sám nepoznal.“

„Pamatuju si vedle tebe na školu. Na dětství. Kde. Co máme společného. Učili jsme se o lidoopovi. Žil před čtyřmi a půl miliónem let.“

Nebyl to už šimpanz a nebyl to ještě člověk. Měřil metr dvacet a vážil půl centu. Z židovské školy udělali štáb okresních fašistů Hlinkovy gardy.

V Budapešti házeli židovské manželské páry, svázané k sobě za ruce, do ledového Dunaje z Markétina mostu. Párkrát jsem ho po válce přešla. Hlinkova garda a Šípové kříže. Učitel, který nám vykládal o lidoopech. Vedle tebe si vzpomínám. Samičky prsa jako my, samečkové, to víš už sám. Učitel byl archeolog. Byl u vykopávek Zlatého domu císaře Nerona. U bájně jídelny, vystavěné do kruhu a otáčející se kolem své osy, aby ohromovala hosty. Včera k nám přidružili dvě holky ze Sicílie. Vysokou kostnatou zrzku a baculatou menší, její kamarádku. Jsou zvyklé na horko. Říkaly, že na Sicílii zraje réva dlouho, mají nejlepší víno. Na otázku velitele, co se jí tu líbí nebo nelíbí, odpověděla, že se vrací se zpožděním do normálu. Ta druhá to hned první den dostala. Střepiny jí poranily míchu. Už nebude nikdy chodit. Nechce tomu věřit. Nikdo nechce být na obtíž. Štítíme se porážky. Spraví to snad tvrdohlavost, podráždění? Jsme jako na věži, a spadnout znamená ztratit sebevědomí.“

„Hezky se tě poslouchá,“ řekl.

Zněla z toho pravda.

„Padám s tebou do tmy i do světla,“ řekla. „Daleko dozadu. A zpátky sem.“

„Snad se to té holce spraví,“ řekl.

Nerozuměl, co myslela zřícením z věže, ale nic neřekl.

„Potkala svůj osud,“ řekla.

Připravil se, že jí poví ne docela příjemné zkušenosti, jak přijímá nebo odmítá Izrael nadšené, ne židovské utečence a co nepatří k nejzářivějším nebo nejkladnějším zkušenostem, s nimiž se tu setkal, i když je to malé ve srovnání s tím, co si zaslouží jen a jen přitakání. Asi dvacetiletý jinoch z Moravy se rozhodl, že po útěku z Evropy by chtěl žít v Izraeli. Nedostal povolení k pobytu. Důvod? Nebyl z židovské matky s židovským otcem. Potkali se náhodou a svěřil se mu. Byl rozladěný, zklamaný, překvapený. Čekal, že země rozevře náruč každému, kdo přichází s dobrým úmyslem, jak si myslí idealisté, romantici a fandové země. Po všem, co se stalo za druhé války židům, by chtěl stát na jejich straně. Dali mu sice vstupní vízum, ale jen na pár týdnů, aby si vyřídil nebo nevyřídil papíry. Nevyřídil si je. Především tady nečekal papírování. Byrokracii. Předpisy. Div ne rasovou obezřelost. Odešel ze své země, protože mu bránila odejít.

Kdoví, co se s ním stalo? Chápal, co bylo legitimní, obrana, strach z cizích živlů, ale přivítal by více velkorysosti, méně úzkoprsosti ze strany úřadů. Osobně měl Dany jen malé zádrhele, když se hlásil u kapitána tiskového oddělení. Připadal vedoucím příliš mladý na válečného dopisovatele důležitých novin, ačkoli mu písemná pověření nechyběla. Musel si počkat týden, než přišlo z Prahy ověření, že je tu za Věstník židovské obce pražské a Lidové a Zemědělské noviny, stejně jako tu byl Emanuel Lampel za rozhlas. Byl jelimánek a benjamínek mezi ostrílenými veterány světových agentur velkých amerických, anglických a francouzských nebo jiných novin. Shodli se, že je to skvrnka na bílé košili. Jistě jde vyprat. Ale kdoví, kde jinoch skončil, jestli zůstal, nebo odjel.

„Měli bychom být trpěliví,“ řekla Magda Wilderová. „Nechtít všechno najednou.“ Nebyla to nejhorší výmluva nebo omluva. Sama by ho tu jistě nechala.

„Třeba bude jednou rád, že tu nezůstal,“ dodala. „Je to židovská země. Máme omezené prostředky. Především pro naše lidi. A máme dost starostí, co bude s Araby, kteří se tu narodili a žijí s námi. Snad se to za pár roků srovná.“

„Co bych mu řekl, až se vrátím, kdybych ho potkal?“

„To už musím nechat na tobě,“ řekla.

Připravovala si věci, které si vezme k jednotce. Hebrejsko-anglický slovníček. Zelený svetr. Bílý šátek se zeleným okrajem. Navlíkala dlouhé černé tkaničky do svých vyčištěných vysokých bot. Dala si do chlebníku rezervní ponožky. Sáček mentolových bonbonů.

Leštila sedmiramenný stříbrný svícínek, ale nešlo jí to, jak chtěla, do oslnivého lesku. Nasadila do něho sedm svíček. Hezky se to u okna vyjímal.

„Umíš se modlit?“ zeptala se.

„Trochu,“ odpověděl.

Podívala se na hodinky.

„Máme čas?“ zeptal se.

„Pár hodin,“ řekla.

Potom se tichounce, velice žensky otázala: „Máš na mě chuť?“

Znělo mu to v uších dlouho. Věděl, že je to jedna z vět, které stačí zaslechnout jednou, aby už člověka neopustily.

Ještě něco jí chtěl povědět.

Lampel se spřátelil s funkcionářem ministerstva zahraničních věcí, který byl jako stín ministra Shertoka. Dany ho znal z Terezína, byl to jeden z tamějších sionistů, vychrtlý a vzdělaný, s hebrejským křestním jménem Zeev, Vlk. Jeho milá byla majitelkou

Lampelem obdivovaného pozadí. Dany o něm slyšel, že v Terezíně shromažďoval všechno, co zahrnovalo třeba sebemenší zmínku o vedoucím Rady starších Jakoba Jaikiva Edelsteina, který se vrátil z Palestiny do Evropy, aby organizoval od Užhorodu až po Prahu sionistické hnutí. V Terezíně se znelíbil nacistům, takže ho deportovali i s rodinou do Auschwitz-Birkenau a připravili mu nenávistnou smrt. Zastřelili mu před očima jeho matku, pak syna a ženu, než zastřelili kulí do čela jeho.

Zeevovi se podařilo po druhé válce přestěhovat bednu s bohatým materiálem cestou ministerstva zahraničních věcí, jako diplomatickou poštu. Chystal se na svou knihu, nespěchal, a Lampel to věděl. Znělo to slibně, jako duchovní most mezi Terezínem, vraždou nevinných a Izraelem.

I strohý osud Jakoba Edelsteina si loudil o zasvěcenou knihu.

Pro Zeeva měla bedna cenu zlata. Dizertační práce. Odkazu hrdiny. Životního díla. Strážil svou bednu jako oko v hlavě a chodil se přesvědčovat do skladu písemností, že jeho poklad je netknut, na místě. Hodlal se do toho pustit po zdejší válce, které se říkalo osvobozenecká.

Magda Wilderová ho znala. „To je Zeev Shek,“ řekla. „Byla jsem s ním u zdejších pramenů v Sachne.“

„Ano. Tak se jmenuje,“ potvrdil Dany.

Těšilo ho všechno, co měli společné.

„Měla bych tě tam jednou vzít,“ dodala.

„S tebou i na konec světa.“

„Stačí na konec tady. Nahoru nebo dolů. Nebo do stran.“

Oba mysleli na osud zavražděného předsedy terezínské Rady starších. Na zločiny, které neodnese čas. Co patří k sudičkám země. Čím se liší paměť zdejších lidí od paměti všech ostatních.

Miláčku, oslovoval ji v duchu. Cítil, nejen podprahově, čím byla vážnější, zároveň velice ženská, prostá i vznešená, kdyby si dovolil to vyjádřit. Ověřoval si u ní, co dělá z ženy ženu s velkým začátečním písmenem. Lampel by to zbásnil. Kdyby mu to dovolil. Neřekl, že některý druh žárlivosti může být zdravý. Jen se v duchu pouсмál.

„Jak sis tu zvykla na tolik vedra?“ zeptal se.

„Neříkám tomu vedro, letní nálada.“

Pak řekla, že měla sen. „Byla jsem vlčice mezi vlky. Žila jsem se starším vlkem, vůdcem smečky. Rád spal. Přiblížil se ke mně mladý vlk a chtěl si se mnou začít. Odehnala jsem ho.“

Na to Dany nevěděl, jak reagovat. Vlčice, která odehnala mladého vlka? Jak si takový sen měl vysvětlit?

„Sny,“ řekla, „je možná lepší si nevysvětlovat.“

Když byla mladá, chtěl ji zdejší voják líbat. Nechceš? zeptal se.

„Ráda bych, ale ne,“ odpověděla.

„To bylo hodně dívčí,“ řekl Dany.

„Určitě. Holka je často ano i ne. Ráda bych, ale ne.“

Nedodala nic o důvodech k dívčí opatrnosti.

„Dostala jsem se do spojovacího oddílu, kde jsem našla starou známou, která přežila Terezín. Psala si deník. Vlastně náčrt své příští knížky. Všimla jsem si řádky: Kde je ta země, kde budeme šťastni? Kde můžeme začít znovu? Jmenuje se Eva. Je to roztomilá holka a jistě se kolem ní budou točit kluci. Je roztomilá tím druhem roztomilosti, který nehraničí nebo nepřekračuje míru a nemění se v protiprávnost. Je chytrá, ale ne přechytralá. Krásná, ale ne panenka pro parádu. Holka do štrapáce.“

Jako ty, myslel si Dany. Jako spousta zdejších holek.

„Co se ti na mně tak líbí?“

„Jak se umíš smát.“

„Když si to něco nebo někdo zaslouží, proč ne?“

„Znám lidi, kteří vidí devět z deseti možností černě.“

„Já jsem tak na půl. Checi ve checi.“

„Jak říká Lampel, nejlíp se jinou řeč naučíš od holky.“

„Vzájemně.“

Hezky se usmívala. Měla dobrý den. Vycítil z ní vyrovnanost, dobrou náladu.

Slušelo jí to.

„Vypadáš tak trochu jako myslivec. Celá zelená. Vodník.“

„Jsem ráda, když mě tak vidíš. Mohl jsi taky říct veverka. Nebo žralok.“

Vycenila zuby.

„K tomu máš daleko.“

„Kdyby ses musel narodit jako zvíře, co bys chtěl být?“

„Vlk. Tygr. Lasička.“

„To musím být občas taky.“

Usmála se: „Všechno dohromady.“

„Zdá se mi to s tebou všechno lehčí. Veselejší.“

„Zdání klame.“

„Mě neklame,“ řekla.

„Jsem z tebe opilý, i bez vína nebo piva.“

„Má mně to lichotit? Budeš řídit džíp?“

„Ani lítat aeroplánem.“

Pořád se usmívala, ale nyní jinak než prve.

Díval se jí do očí a viděl, i co není vidět a co si domyslel. Měla oči jako dvě hluboké studánky. Někde pod povrchem, zdaleka ne na dně, byla její minulost, minulá válka a přiřazovala k ní zkušenosti téhle války, o které nemohla tvrdit, že je v jejím životě poslední. Četl jí z očí o jejím životě, ale nejen z dávnějšího dávná, které pro pětadvacetiletou nemohlo být od žádné nepaměti a co si sestavil z úloмок, o nichž mu pověděla nebo co mu o ní řekla paní Li-

vinová. Viděl tuhle zemi nejen jako trosečník ostrov na obzoru, ještě s dostatkem síly, ale ne přespříliš, doplavat ke břehu, snad nebo poslední dobrou příležitost, která se už nemusí opakovat. Nemohla si dovolit zahodit žádnou. Pokládala se za šťastného plavce. Zakrývala to vlídným, všeobjímajícím a všemu rozumějícím úsměvem ženy, velice ženským, možná víc, než si uvědomoval, lehčí konverzací, která by se hodila i do jiné doby a odlišného místa, mimo veškerou válečnou vřavu. Díval se na ni, a třebaže se opírala o hranu stolu a nikam nešla, viděl ji skoro nehybnou a zároveň v pohybu. Nikdy na ní neviděl šperky. Jen letmo ho napadlo, co už musela mít za sebou. To pravé i falešné, úspěšné i nepodařené, opar vítězství nebo slávy i úpadku, malé a krátké lidské dějiny, které nebudou v žádných letopisech nebo učebnicích, ale navzdory tomu dějiny jejího století. Byla šťastná tím, čím si byla rovna s ostatními, cizí k jakékoli výlučnosti, a zároveň výlučná, čím je jedinečný každý člověk, bez něhož by byl svět chudší. Bylo by zajímavé vědět, co všechno vtrhlo do jejího života a k čemu se tvářila, jako by to snad ani nebylo, k čemu si ji vybral, určil osud, a čím se podobala lodi i kotvě. Službu v armádě brala jako práci, která se neodpočítává hodinami. Líbilo se jí pořekadlo námořníků, kteří věděli, že se nikdo nemůže zachránit, když nezachrání loď. Mezi stovkami a tisíci nevýznamných hledala svůj význam, smysl a dívala se a tvářila, jako obrázek letní nálady.

„Myslíš, že jsme si něčím podobní?“ zeptala se.

Otázala se na to svého prvního muže, napadlo ho? Některých z jejích nápadníků?

„Co se tím ptáš?“ vznesl protiotázku.

„Jestli bych s tebou mohla žít.“

„Kdybys chtěla,“ polekal se.

„V něčem jsme si podobní,“ řekla.

Neptal se dál.

„Miláčku,“ utekl se k něžnosti a cítil, jak vážně to míní.

„Ano, miláčku,“ řekla.

A dodala: „Uvidíme.“

„Jak dlouho budou trvat takováhle vedra? Kdy začne pršet?“

„Kdoví, co bude,“ řekla do ztracena. „Co nás čeká.“

„Zhruba to vidím skoro jasně,“ řekl.

„Musel jsi mít často v životě štěstí,“ řekla.

„Máš krásné hluboké oči,“ řekl. „Dvě studny. Pohled do daleka.“

„Určitě,“ usmála se. „Máš podobné oči.“

Ve výrazu měla to vědoucí, co je tajemství i kouzlo ženy.

Saharof vycítil, že Dany Polnauer má rád jeho válečné epizody, i epizody z kibucu, kde Saharof, jak se nakonec přiznal, svedl sestru své ženy a pěkně si zavařil. Saharofův charakter vylepšilo zacházení s jeho psem. O kibucu mluvil Saharof jako o zdroji životních moudrostí a nutností, které se do poslední naučil sám. Jediné, s čím se nevyrovnal, byly společné sprchy, oddělené jen řídkou rákosovou zástěnou, skrz niž bylo vidět doslova vše.

Saharofovi se líbila epizoda, jak Dany uštval koně cestou na vojenské letiště u Haify a nazpět. Byla to svěhlová klisna a pila, když měla žízeň, a měla ctižádost předhánět na silnici nákladáky. Dany byl rád, že se na ní udržel.

To by v Praze ocenili.

Saharof byl pro sociální solidaritu, ale ne pro despocii stranických sekretářů, pro výsady vedoucích. To si vyjasnil v kibucu, kde měl sekretář nejhezčí ženu, jeho děti lepší práci. Nemusel to Danymu přespříliš vysvětlovat.

Spěje svět k sociální solidaritě? Určitě. Saharof byl optimista. Neměl jen spolehlivý kalendář, ani zaručený jízdní řád.

I Amerika? Jistě, jako Švédsko. Jinak by svět zašel.

Izrael? Ať přijede Dany za deset nebo dvacet let. Uvidí.

Saharof se obviňoval z dětinskosti, ale za povahu nikdo nemůže.

Je zbabělost vlastnost povahy? Ne docela. Za některé rysy si může člověk sám. A sám se jich taky může zbavit. V armádě je toho denně svědkem. Ze zbabělců jsou nejdřív opatrní, pak statečnější a nakonec odvázní.

Saharof rozlišoval dva druhy lidí. Normální a zbabělce, jako Dany normální a lakomce. V tom si rozuměli. Saharof nesnášel zbabělce. Viděl je všude. Na židovské i na arabské straně.

Sám k nim nepatřil. Ale měl v tom směru o sebe strach. Byl k sobě přísný.

„Je toho tu hodně, co chybí.“

„Ještě to nehodnotím jako ty. Zatím jsem chtěl mít po lágrech život jako karneval.“

„Mám strach, že se to tříští na dvě volby. Karneval, nebo fiasko.“

„Trochu je to karneval.“

„Zbytek fiasko. A když ne rovnou fiasko, kompromis.“

„To mám s každým článkem, reportáží. O co se snaží Lampel. Zbádnit pravdu. Dostat z toho to nejpodstatnější. Určit si, kde je tvůj strop, a přinejmenším se ho dotknout. Dosažení a fiasko. Mezitím kompromis. Dosažení a lítost.“

„Má to ještě jednu stránku. Zachovat, co by se nemělo zapomenout.“

Připadalo mu úžasné, že se mohli bavit nazi, tváří v tvář, na vzdálenost dlaně. Vdechoval její vůni. Připomínala dech oliv, když vane vítr přes vrcholy svahů, podmanivou vůni, smíšenou se suchými stromy a vyprahlou trávou.

„Máš hezké tělo,“ řekl. „Příjemnou kůži.“

„Stejně jako ty,“ řekla.

Dodala, že si ho představuje jako mladého rabína.

Myslel na tajemství a mysterii ženy. Na dvojakost všeho, čeho se myšlenkami dotkl. Kde končila veškerá moudrost, včetně Starého zákona, lidových pravd a pravdiček, kam až dosahovala země v minulosti, kdy se na písku, v kamení a po horách proháněli lvi a náboženští vedoucí doporučovali lidem, aby se množili a zalidnili zemi, a odvolávali se na Nejvyššího, všemohoucího.

Kolikrát se zklamali?

Myslel na ženu, tělo a duši, jak to s ní souviselo, nebo jak to vnímal za sebe.

Na náboženství, věštby a mýty a sny a babské zaříkání, žalmy a legendy od mladistvých představ až po zralé vidiny, dosahující až sem, v tuhle chvíli.

„Bude to někdy země bez násilí?“ otázala se.

Hladila ho celou dlaní jako sochař, který osahává své hotové dílo.

„Byls někdy s prostitutkou?“ zeptala se.

„Jednou. Když jsem začal. Měl jsem všeho dost. Chtěl jsem to mít za sebou. Nebyla to posvátná dáma, ale nemyslím na ni nikdy zle.“

„Jsem ráda, že se neptáš, s kým jsem kdy spala.“

„Mám pocit, že u mě a u tebe všechno začíná znovu, od začátku. A je jedno, co bylo předtím nebo s kým.“

Nebyla to docela pravda, ale byla to pravda.

„Není asi dobře vyhrabávat minulost,“ řekla.

„Na nic se neptám. Stačí mi, co vím.“

„Určitě je dobře, že lidi o sobě tolik nevědí, rozhodně ne všechno. Byly by to kameny na cestě, kterou chceš někam dojít.“

„Máš tělo jako svaté písmo,“ řekl a hladil ji stejně, dlaní, jako Magda Wilderová jeho.

„Je toho hodně, co si můžeme zprostředkovat jen tělem,“ řekla.

„Pro tělo je všechno dobré mravné. Nechci být ani bohyně, ani modla. Stačí mi být žena. Vnímat, co cítím, a vidět, co vidím, a slyšet, co slyším. Postačí slyšet, když mi šeptáš do uší svoje miláčku, objímáš mě, jsi silný, abych tím byla sama silnější.“

Pak řekla, že kabala uznává ženu. Navzdory ortodoxním a ultra-ortodoxním. Dodala, že potlačovala dlouho své chtění a touhy i svoji zkušenost, aniž dodala, že byla vdaná a vdávala se jako panna. Jaký byl její manželský život? Provdala se za manžela, židovského hrdinu, oddaného sionistu. Uměl maďarsky jako ona. Měl mít větší strach, aby možná přežil? Neztratila v armádě jen zábrany, kde si vystavila vysvědčení trestního nebo mravního rejstříku. Kdovíkam se nechala unášet na vlně času?

„Skrz tebe uznávám ženu, a nemusím o tom přemýšlet, musím to mít vrozené.“

„Máš to vrozené,“ řekla.

Pak řekla: „Co mě zaujalo hned na začátku, bylo, jak tu ze života odpadá to bezvýznamné.“

„V tom se teprve orientuju.“

Pouze se na něj podívala.

„Přijíždějí lidi ze všech konců světa. Jsou nervózní, nevědí dost dobře, co mohou čekat, a výsledek je, že jsou snášenlivější, než když přijeli. Asi má každá země své tajemství. Snad je to zdejší vzduch. Minulost. Vědomí, co bylo. Jsme pokornější. Překročili jsme jistý práh, za kterým už se nikdo nenafukuje jako dřív, nejenže nebo proto, že nemá proč. Asi to taky přejde.“

„Když myslím na návštěvu u Martina Bubera, moc mi to s pokorou nebo přehnanou skromností nesedí.“

„Je to filozof. Hora. Měli jsme strach, jak přijme válku.“

„Určitě. Mám rád název jedné jeho práce: Ty a já.“

„Byl jsi vždycky rošťák?“

„Nikdy jsem nepřestal.“

„Mezi rošťákem a filozofem možná není takový rozdíl,“ řekla.

„Jak by řekl Angličan. Madam, jste příliš laskavá.“

„Myslíš?“

„Jak říká Lampel: Je to Evropa a už to není Evropa a začíná to být Evropa.“

„To nevím.“

Ještě řekla: „Byli jsme dlouho bez země, bez vlády. Měli jsme jenom rabíny. Teď jsme tak trochu každý sám sobě rabínem.“

Usmála se. „Vryla se mi do paměti biblická epizoda o pramáti Evě. Bůh ji trestal za to, že podlehla našeptávání hada. Toho, kterému ty říkáš had, hádě. Uvedla tím podle psaného zákona na svět smrt. Způsobila Adamovu smrt. Tak prolila krev a trest byla její následná měsíční krev. Krví se kála za krev.“

„Myslíš, že to psali zamilovaní?“

„Snad požehnaní.“

„Je požehnaní tvoje i moje síla?“

„Podle toho, čemu věříš. Mně? Sobě?“

„Pro mě jsi nejčistší z čistých. Medově čistá. Krásná. Za všech okolností.“

„Jsem ráda, že mě tak vidíš.“

Polkl, že nemůže být sám, kdo ji tak vnímá.

„Miláčku,“ řekl jako vyznání.

„Miláčku,“ odpověděla. „Je to krásné slovo. Jako bys jím nasazoval život. Ponoření. Vzepětí. Vyznání.“

„Uznání,“ dodal.

„Všechno.“

Cítil, jak ho slova zvnitřňují, snad pro její blízkost. Jak se na ni díval a jak ji viděl.

„Divil by ses, čemu všemu tady lidé věří,“ řekla.

„Mojí mámě stačí, že se jí narodily hodné a zdravé děti. Nemusela se rozvést. Je to pravda, že podle zákona ortodoxních se směji rozvádět jen muži, ne ženy?“

„Bohužel to pořád platí.“

Cítil v ní intuitivní moudrost, kterou mohou mít jen ženy, matky nebo budoucí matky, někdejší nebo současné panny, neporušené tělesně, ale poučené instinktem a tradicí i poučením učenců, matek, sester, přítelkyň, strachem.

„Někdy mě nutíš myslet si, že ses zamiloval víc do mého těla, do té části, která ti připadá tak vábivá a sladká, než do mě.“

„Jsi mezi nohama jako magnet,“ řekl po pravdě. „Přitahuješ mě tam.“

„Je to jen tělo, to ženské,“ řekla.

„Kdybych byl pobožný, mluvil bych o svátosti. O něčem, co je božské i lidské.“

Čemu rozumím i nerozumím, jako věčnému tajemství, bez kterého bych byl chudší. Je to med.“

„V Mea Šarim, pobožné čtvrti, kde jste byli s Lampelem, se muži probouzí s modlitbou k ránu, která říká, děkuju ti Bože, že jsem se nenarodil jako žena.“

„To je přes dva tisíce let stará lež, ne modlitba.“ O lidech v Mea Šarim si myslel svoje. Nebyl na jejich straně. Odpuzovali ho, navzdory jejich náboženské horlivosti, oddanosti. Stačilo mu, že bijí své ženy, nechávají je dřít a jen se modlí. Studují.

„Je to modlitba. Tak se dívali tenkrát na ženu.“

„To už není můj případ.“

„Proto si možná tak rozumíme.“

K tomu, co by rád vyjádřil, neměl slova. Tajemství i netajemství, které nacházel mezi jejíma nohama. To lidské a současně posvátné. Čeho se nemohl nabažit. Co posvěcuje ženu i muže, odkud rodí

jeho i její děti. Kde a čím ho přijímá a povyšuje sebe na ženu jako jeho na muže. V čem viděl součást ženského těla, součást života, to přirozené, a proto dobré. Neměl asi v povaze schopnost nebo vůli, záměr degradovat nic z ženského těla do kategorie méněcenných. Rozhodně ne v případě Magdy Wilderové. Ortodoxní a ultraortodoxní ať se jdou vycpat. Dosahovala, přinejmenším, úrovně bojujících mužů, a navíc byla ženou. Připadal si s ní znovu jako s nevěstou před svatbou. Nebyl by asi v stavu to vyslovit, ale tak to vnímal. Nechtěl beze zbytku pohrdat ortodoxií, která měla na svém účtu zachování židovských tradic a podstaty židovství, co přežilo Řeky, Babyloňany a Asyřany i Římany a nakonec i německou Třetí říši. Ale nemohl ze sebe vymazat opovržení k jejich vztahu k ženám. Co by byli bez žen? Byli by snad vůbec? Proboha, myslel si. Vracel se v duchu, aniž to dokázal vyslovit, k tajemství a posvátnému pocitu jejího těla. Nechápal nikoho, kdo to vnímal opačně.

„Je ti dobře?“ zeptala se potom.

„Je to znovuzrození,“ odpověděl.

„Asi mě miluješ,“ opakovala, jako už jednou.

„Všechno, co jsi, co k tobě patří, co bylo nebo teprve bude. Tvoje tělo. Maso, kosti, krev, dech. Co je pro tebe všední a pro mě div ne zázračné.“

„Přeháníš.“

Myslela na to, že se oba očišťují tím, jak se do ní vnořuje a jak jsou tím svobodnější, co tím zažehává. Čím je to samo o sobě. Zvnitřnění. Oduševnění. Krajiní uspokojené. Čím oba ctí svá těla. Znovuzrození.

„Je báječné, že žijeme dneska,“ řekl.

Probouzela v něm vroucnost, pohnutí. Bylo toho víc, co bylo bezeslovné.

Líčila mu rozdíl mezi Slovenskem, Maďarskem a Evropou a Izraelem. Všechno je tady skromnější. Odnaučíš se chtivosti. Mít víc, než potřebuješ. Víc než někdo jiný. Je tu ve vzduchu solidarita, kamarádství, stav nouze, jako na lodi, kterou ohrožují piráti a díry v boku, a hrozí se potopit. Je možné jediné: zachránit ji. Je to tu všechno smíchané k neověření, od domu k domu, od ulice k ulici, čtvrti k čtvrti. Židé, křesťané, muslimové, Arméni.

Housku ti upeče italský žid, šťávu z pomerančů ti vymačká za čtyři piastry žid z Buchary. Ve vzduchu je opar Litvy, Ruska a Čech a Moravy a Slovenska, Ukrajiny a Francie, Anglie a obou Amerik. Ale jsme židi a víme to a je to lepidlo a hnací síla, podnět k životu, existovat jako ti druzí. Lidé pracují, ale bez pocitu, že dělají víc, než by museli nebo měli. Bojují, třebaže je to předtím ve snu nezapadlo. Snad, až budem zajištěnější, se vrátí život k někdejší představám, jak žít, a budou se chtít míň potit a být schopni si koupit vodičky a parfémy a spoustu zbytečností, které, jak se už přesvědčili, ani nepotřebují ke štěstí. Nemůžu říct, že se máme všichni rádi, ale víme, že patříme k sobě. Vezmi si cukr. Nebyl už dva týdny nikde k mání. Včera přistála loď z Marseille, naložená cukrem. A Izraelci jásají, div netančí, máme cukr. Jednou, doufám, budeme mít všechno, co potřebuje člověk, aby nehladověl, neměl pocit méněcennosti, aby se vyrovnal těm druhým. Teď potřebujeme pušky, děla, municí. Letadla, dobrou náladu a sílu.

A jednou, proboha, mír. Život bez viny. Mír, mír, mír. Osud.

Co si nosíme asi jako klokaní maminka mládě v bříšku.

Říkala to pomalu, vlídně, hezky. Slova jí plynula ze rtů jako příjemná hudba.

Byl na ni pyšný. A byl pyšný na to, že si byli blízko.

„Izrael a Palestinci jsou na tom asi jako Češi a Rakušani,“ řekl Dany. „Už odnepaměti, co jsem rozum bral, mně tatínek líčil, jak

mu šlo na nervy Rakousko-Uhersko. A jaká je to slast a blaho, že se republika osamostatnila. Nebýt tatínka, snad bych se na to nedíval jen jeho očima. Časem se hrany obrousí.“

„Zvláště když nám oběma nic jiného nezbyvá,“ řekla.

„Co by se ušetřilo munice, přinejmenším,“ řekl.

„Musíme spěchat. Mám jiný jízdni řád než ty.“

„Doufám, že se uvidíme co nejdřív.“

„Určitě. *Beseder*. V pořádku. Oukej.“

Pak poznamenala, bez souvislosti s tím, o čem se bavili dosud:
„Nechtěla bych to jinak. Být někde jinde. Chápeš mě?“

Nemusela říkat, že její svět je tady. Vyzařovalo to z každého milimetru její bytosti. Z očí, kůže, pohybů.

„Nestýská se ti ani trošku?“

„Záleží na tom po čem. Tatranskou Lomnici mám ráda, asi jako Franz Kafka, který se tam osm měsíců léčil. Nebo Banskou Bystrici, kde za Tisova a Hlinkova Slovenského státu začalo povstání proti nim a proti Němcům. Ale to je tak většina toho, po čem by se mi mohlo stýskat. Nestýská se mi po paní, které jsem hlídala děcko, aby si mohla vyřídit na úřadech papíry, a za odměnu mě varovala: Slečno, dejte si pozor, židi táhnou Nitrou a kradou děti, aby na svoje velikonoční svátky pili jejich krev a krev křesťanských panen.“

„Cos jí na to řekla?“

„Zůstala jsem beze slov.“

Srovnala předsudky na Slovensku s předsudky v Evropě a s minulostí poznamenanou Německem. Slovany pokládala za třikrát nebo čtyřikrát mladší, než byli židé. A s tím, jak se rozšířily a v co se proměnily předsudky v Německu. Snad z toho Evropa vyroste. Už u toho nemusí být.

Měla smutné oči.

Pak se usmála.

„Mám izraelské papíry a izraelský pas. Je to lepší než uklidňovací prášky.“

Byl skoro rád, že už o tom nemluvila. Věděl, jaké epizody a zdánlivé maličkosti si pamatuje člověk dlouho, snad navždy. Neslyší ozvěnu, ale jako by to slyšel právě tady a teď.

Myslela na štěstí, že Arabové zůstali ve středověku, neschopní se vzmužit, jen křičet o porážce Izraele, o sjednocení všech arabských sil, o obětování a o nemoci, zanesené do pradávnej Palestiny, že nejenom lžou všem kolem, i sami sobě. Neuznali nikdy a sotva uznají existenci Izraele.

Izrael bude židovskou zemí živých, jen dokud se dokáže ubránit.

To byla pravda včetně slov i mimo slova. Doplňující pravda tkvěla v arabském vlastnictví třetiny zásob světové ropy, která pro ně byla cennější než krev, stejně jako pro většinu světa. Kdyby Arabové mohli, nevymazali by z mapy středního východu pouze Izrael, ale z mapy světa Francii, Spojené státy, Anglii.

Nebála se náboženské války. Náboženství sice nebylo jen zástěrka, ale nebylo tou hlavní překážkou dorozumění, řešení, východiska.

„Víš, jak to vidím?“ řekla. „Jako pravdu proti pravdě. Vyhraje, kdo se dokáže ubránit.“

Mezitím musela válčit, jako skoro všichni kromě nemluvňat.

Bylo vedro.

„Je těžké být stroze objektivní, když ti jde o krk,“ dodala.

„Mě nemusíš přesvědčovat,“ řekl Dany.

„Kdyby se mě někdo ptal, co opravdu chci ze všeho nejvíc, musela bych říci mír, mít mírové zaměstnání, dítě, děti. Žít.“

Vyplul jí na pootevřené rty opět její teskný úsměv.

„Kdo by nechtěl,“ řekl, skoro zbytečně.

Byli s Lampelem v Mea Šarim, čtvrti pobožných. Lampel se ptal dvou rabínů, kudy vede cesta na Hebrejskou univerzitu na

Mount Scopus. První, vysoký urostlý a čerstvě oholený, na rabína mimořádně elegantní, se podíval na svého společníka. Hebrejská univerzita? Nikdy jsem o ní neslyšel, řekl. A ty? Také ne, připojil se druhý. Lampel nevěřil svým očím.

Cesta vedla jednou z uliček, které připomínaly Staré Město v Praze. Mít Lampel samopal, asi by střílel. Organizaci tak světskou jako Hebrejská univerzita nebrali v potaz. Co nebylo jejich, jimi samými posvěcené, neuznávali. Vymotali se a za pět minut byli na cestě k univerzitě.

Lampel věděl o ortodoxních z první ruky. Byl z polské vesnice, kde byli chasidi. Dostal od rodičů a prarodičů hebrejské jméno Sodom. Bral je jako jedny z mnoha. Sám se jim vymkl. Emanuel Sodom Lampel. Znal zákony ortodoxních. Ženu pokládali za své vlastnictví jako šaty, boty nebo knihy. Byli spolu na východě Slovenska v Humenném, Michalovcích, v krajním cípu republiky, mezi Zakarpatskou Ukrajinou a Runinou, kde viděli mikve, rituální lázeň, kde se očišťují ženy po měsíční nebo šestinedělní krvi a kde se koupou i pobožní muži a židovské nevěsty před svatbou, aby vyšli čistí, když už ne svatí, i jejich manželské postele jsou místem jiných zvyků. Žena udělá, co chce muž. Ne-li, stačí jí odepřít, co mu podle přikázání pobožných patří, a muž je rozveden. Ne tak žena. Rozvést se může jen muž. Voda v mikve musí být živá voda ze studny, potoka nebo řeky, rybníka. Muž otevře oči a v jitřní modlitbě děkuje bohu, že se nenarodil jako žena, zatímco žena děkuje pánubohu za to, že ji vytvořil podle svého přání.

Na jejich otázku, kdo jsou, kam a odkud jdou, odpovídají svaté knihy už dva tisíce let stejně, protože z nich mluví ten, který nemá jméno. Je neviditelný, všemocný a milosrdný i nemilosrdný. Lampel přetrhl napětí mezi udržovanou tradicí a touhou vstoupit do moderního, současného světa.

V Mea Šarim byl jen jednou. Co vyznával, nepokládal za extrém. Bojoval jako nadporučík v Rudé armádě proti Němcům. To byla dlouhá a krkolonná a současně jednoduchá a přehledná a pochopitelná cesta. Udělala z něho Lampela, s kterým se Dany Polnauer rád kamarádil a od něhož toho měl hodně, co se naučit. Z židovství zastával Emanuel Sodom Lampel bez rezervace základní požadavek. Plodte a množte se.

Naplňte zemi. Chutnalo mu, jako by doháněl, co měl po lágrech právo dohánět Dany, a jestliže neměl nic jiného, louskal slunečnicová semínka. Izrael prohlásil za setkání s božstvím, ale netvářil se přitom zbytečně vážně. Měl baculatou, zružovělou tvářičku, měkké syté rty a hlavně dobře psal. Souhlasil s eposem Gilgameš, že erotické projevy patří do řádu světa podle božské moci. Bohyně není bohyně, pravil, když není nahá. Proč by žena neměla právo se mstít, střídat partnery, nedovolit, aby ji někdo zneuctil. Nebo být kurva.

Danyho bavilo o Lampelovi vyprávět Magdě Wilderové, která váhala, kolik z toho může brát za bernou minci. Taky Lampel tvrdil, že erotika a sex se nedají regulovat. Důkazem toho je starověká kultura, židovství i křesťanství. Ženský klín, a co dělá muže mužem, byly osou, kolem které se točil svět. Jestli se dovolával požehnání, tedy požehnání medových částí těl. Z ctností byla pro Lampela nejposvátnější spravedlnost, ale ne pro jednoho, pro všechny.

„V armádě se naučíš něco každý den. Jsou tu zajímaví lidi všeho druhu, z nejrůznějších končin zeměkoule, kam všude nás rozprášil osud. Včera. Martin Graf. Padesátiletý americký seladon z Nového Yorku, alkoholik, nevytáhne cigaretu z úst. Dělostřelec. V americké armádě sloužil u protiletadlových dělostřelců. Nevsa-dil bys na něj ani piastr. Už z tváře – pihy, jizvy a šrámy – mu čteš, co má za sebou. Sedl si ke mně a kouřil své tlusté cigáro. Vyprávěl

mi. Sedmého prosince 1941, když Japonci zaútočili na Pearl Harbor na Havaji, propil u karet noc. Pil, kouřil a hrál. Vracel se do kasáren v sedm ráno.

A Japonci zaútočili, když procházel branou kolem protiletadlových děl. Byl to šok pro všechny. To nečekali. Zasedl k dělu a sundal pět japonských letadel. A pak bys řekl flink, hráč a piják, nic pro armádu. Vidíš.“

„Naučila jsem se už dřív nikoho nepodceňovat ani nepřeceňovat. Cos mi říkal, že je jediná moudrost, kterou máš od svého otce.“

Pak řekla: „Nic neodnese čas, dokud jsi naživu. Málokdo to ví tak dobře, bohužel i bohudík, jako my. Výhoda v nevýhodě.“

Dany si v duchu přehrál vojenskou epizodu židovského Američana s maďarskou matkou a litevským otcem, Martina Grafa, čím může posloužit židovské armádě. Představil si hazardního hráče, o pár stupňů hlouběji, než co si pamatoval. Roxy, začátkem války, kdy ještě fungovala židovská pražská kavárna.

„Přijel s bratrem. Bratr je zlatník. Teď taky v armádě. Kromě toho, že jsou bratři, se nepodobají ani chloupkem.“

Zkušenost, s politováním, byla většinou to jediné, co si vojáci cizích armád do Izraele přivezli. Zbytek vojenského vzdělání doháněli tady.

„Jsme všichni amatéři,“ řekla.

„Máš na zlatníky štěstí,“ narazil na Jonnyho, letce.

„Snad mám všeobecně štěstí,“ řekla.

„Vypadáš na to,“ řekl.

„A teď mi řekneš miláčku, vid’.“

„Miláčku,“ dal jí za pravdu.

„Měli jsme psychologické testy,“ řekla. „Vybrali třicet děvčat, podle plukovníka doktora medicíny a psychiatrie zdravých, pod pětadvacet, poměrně úspěšnějších v životě než naopak. Ptali se,

na co se dívám u druhých. Na oči? Ústa? Posuzuju člověka podle tváře, očí, hlasu, pohybů? Sledovali poruchy. Paranoi. Halucinace. Neurózy. Megalomani. Agresivnost. U holek z Evropy je zajímala traumata. Útěky. Lágry. Diskriminace. Ponížení. Smrt. Nehody v rodině. Potíže. Podle plukovníka jsem prošla. Podtrhl si smysl pro humor, nezištnost. Sobectví nikomu neprospívá. Dokážu potlačit nejintenzivnější vzpomínky? Vyhrál si se mnou. Mají nejružnější psychologické špílce. Zabíla jsem nepřítel? Spím v noci?

Strašidelné, řekl, se promění časem v dobrodružné. Jistě, v bezpečí se vzpomíná na nebezpečí pohodlněji. Mohla bych být taky doktor psychologie. Potlačení nepěkných vzpomínek je sebeobrana. Je lepší držet se těch povzbuzujících.“ Usmála se. „Třeba noc s miláčkem.“

„Určitě.“

„Váhu si hlídat nemusím,“ řekla. „Nepřiznala jsem, že nerada přiznávám, co mi vadí. Nemoce.“

„Jsi nemocná?“

„Kdybych byla. Hranice je pro mě tuberkulóza. Tu měla sestra. Podvýživa. Strach. Vysílení. Nervy.“

„Kdovíjak bych prošel?“

„Podtrhla bych si u tebe štěstí.“

„Jistě. Zabíli vždycky místo mě někoho jiného. Naštěstí jsem nikdy nevěděl koho. Zabíjeli tehdy přednostně maďarské židy.“

„Jsme na tom zatím oba dobře,“ řekla.

„Zapomínat je důležité umění.“

„Dovedeme si toho spoustu namluvit,“ řekla.

Myslel na letce, Jonnyho, o jehož životě toho moc nevěděl, jen ho vnímal jako odvážného a šikovného kluka, pilota, bez rodičů, s bratrem, který se chystá do Austrálie, a na Lampela, co by rád vytlačil z paměti. Polsko za války. Sedláka jako prase, který mu

pronajal zemljanku a pak jim pro pár zlatek a židlí rozsekl hlavu sekerou.

Na hodně věcí je lepší nevzpomínat. Lampel směl bojovat. To ho narovnal. Rudá armáda mu byla dobrá, jako by mu byla dobrá každá armáda, která bojovala proti Němcům. Tady platila pro všechny stejná rovnice. Nutnost se bránit.

„Hezky se s tebou povídá,“ řekl.

Viděl na ní, co mu, jak to vnímal, nemohlo zevšednět. Byla jako mladá cibulka, z níž se odloupává jedna slupička za druhou, všechny výrazné. Nezapomenout? Podržet v paměti? Potlačit?

„Miláčku,“ řekl.

Viděl na ní to krásné, co nemůže zevšednět, jako se člověk nemůže přejít chleba anebo si zošklivit vodu, když má žízeň. Nezapomínala na to, odkud přišla, co jí to dalo, co se stalo potom. Přišla sem. Znamenalo to pro ni duši, mozek a tělo.

Smysl všech věcí.

Žila svou nadějí, v izraelské armádě. Rotná. Nemusela se vyznávat z náklonnosti k zemi, nazývat naději nadějí, cestu cestou a cíl cílem. Tep srdce tepem srdce. Žila svou možnost, již vycítila citem a rozumem, z nutnosti i zkušeností, tím vědomým i podvědomým, dlouhým rozmyšlením, které sahalo daleko dozadu i do neznámého přístě.

Nebyla to složitá rovnice. Utichala v ní ozvěna těch, kteří umírali, nevinní. Znamenalo to víc než jen lesy, pole a osady, kibucy, mošavy a města, vyrůstající na písku, jako Tel Aviv. Návrší jara, rybníky, řeky a moře, nové hranice a nebe nad hlavou, území, do něhož náležela a které patřilo i jí.

„Čím bych mohla být tak krásná, jak mi namlouváš,“ řekla.

Asi byla ráda, že se nepokoušel o odpověď.

Za chvíli se mu svěřila, o čem uvažovala. Souviselo to s tím, jak se musela smířit, že osud nevycházal člověku vždycky vstříc. Láska člověka povznáší. Zkresluje nepříznivé, zveličuje příznivé.

„Nikdy jsem tolik nepřemýšlela o štěstí jako s tebou,“ řekla.

„Je to štěstí. Dar. Slavnost i v tom všedním.“

Mluvila o rovnováze, která se rodí ze sebedůvěry, z paměti a ze zkušenosti. Snad i ze zapomnění. Co mění iluzi za pravdu, stesk v naději.

„Chci si namluvit, když to potřebuju, že jsem se, navzdory všemu, přece jen narodila ve správné době, do správného světa. Jistě je víc světů.“

Jako máš rozličné nálady. Poznala jsem ty horší a můžu se pohodlně vracet k dětským střevíčkům. K lidem, kterých se rodí jen málo. Psal jsi mně, že mi přeješ bezstarostný spánek. Myslím na to, když se probudím a už neusínám. Je to moje válka. Víš, jak to myslím. Stojí mi za to, abych vsázela všechno. Mám dojem, že mi rozumíš, dokonce i když mlčím. Nedá se taky všechno vyklopit. Znáám víc lidí, kteří se raději se svými pocity nebo zkušenostmi nesvěřují. Nevím, jestli to člověku ulehčí. Přinejmenším to ty druhé nezatíží. A pár věcí, jak víš sám, je mimo možnost sdělit. Ne mimo zkušenost.“

Věděl, o čem mluvila.

„Máme to společné,“ řekl.

„Asi mohu být jen s někým, s kým to mám společné nebo podobné. Nejenom přání, ale i schopnost zapomenout, co je jen břímě. Mám v hlavě několik poschodí. Základy, sklep a schodiště a půdu pod střechou, okna. Skladiště, místo na odpadky.“

Dal si načas s odpovědí. Mohl si domyslet, nač pro ni bylo lepší nevzpomínat, i když si myslel, že je to nemožné beze zbytku. Věděl, co si nosí, stejně jako Lampel nebo Jonny v podvědomí. Kdyby to měl pojmenovat, spokojil by se s výrazy společný osud.

Nezdržovala ho příliš, když ji sváděl. Párkrát ho u ní napadlo, že co je pro někoho paměť nebo dotíravost vzpomínky, vzpomínek, je pro něho tělo. Vnímal, jak si ji prohlíží. Podobalo se to slunečnímu svitu, který nemá stínu nebo vánku, který odvane to nepříjemné nebo nechtěné. Tělo a blízkost a čisté svědomí. Čest muže a čest ženy.

Hroužil se do ní a myslel na ni, aby všechno, co dělá, bylo dobré i pro ni. Měl božský pocit vnoření do vesmíru, mezi hvězdy, měsíc a slunce, do hvězdného prachu, do něčeho, pro co ještě nejsou slova nebo jména, božské tajemství, něco hlubšího než hloubka, medovějšího než med, krajnost, které dosáhne člověk dotekem a objetím. A vnímal její tělo, její klín, tu nádhernou hloubku, ponořenou do tajemství ženy.

„Ano,“ šeptal.

A odpovídala stejným šeptem, jejím tichoučkým, mírným a medovým hlasem, v němž byla blízkost a tajemství, které snad ani není tajemstvím: „Ano.“

„Miláčku. Všechno.“

„Všechno. Miláčku.“

„Ty.“

„Ty.“

„Má krásná, čistá a dobrá,“ šeptal.

„Můžeš,“ šeptala.

Pak už neměl sílu šeptat.

Cítil sílu a něhu jejích paží, jimiž ho objímala, jako se držel jí.

A cítil krajnost, kterou znamená objetí, když ho vyvolala nejzazší blízkost. Bylo to znovuzrození, volnost a uspokojení, jaké nemělo předchůdce.

To dané, nevyvratitelné, čím se člověk polidšťuje, je-li ryzí, jak to cítil a vnímal a jak vycítil z ní, z jejích očí, zružovělé tváře, pootevřených úst a uvolněnými zuby.

Než mu do vlny blaha vnikaly myšlenky, kde jsou, co jsou a co přijde nebo nepřijde.

„Rouhal bych se, kdybych řekl, že jsi moje náboženství?“ zeptal se.

„Určitě,“ odpověděla a políbila ho pootevřenými rty, vlaze a sladce. Pak řekla, že doufá, že není vždycky stoprocentně plodná. Ale nebylo by neštěstí, i kdyby byla. A hezky se usmála.

„Co když si kvůli tobě budu myslet, že hřích je krásný?“

„Většinou.“

Ještě řekla, že bez sebeúcty by to nešlo.

Vnímal to nepopíratelné i neuchopitelné, co se mu vlnilo za čelem.

„Jsme jako prales. Ještě je to nespoutané, jenom příroda.“

„Jsi milá,“ řekl.

„To bych chtěla,“ řekla.

Měla za to, že instinkt, který člověka chrání a současně se mění v hybnou sílu, se řídí sám sebou, snad předchozími zkušenostmi, čím je člověk nejbliž přírodě.

„Jsem těžká životem,“ řekla.

Pak řekla: „Jsi dobrý milenec.“

„Díky.“

„Obstál jsi.“

Smála se. Zbavovala ho rozpaků, nejistoty, hodnocení.

„Kdybych s tebou měla mít dceru, přála bych si, aby se jmenovala Luna.“

„Nezní to špatně. Proč?“

Co v něm probouzelo nepotlačitelnou touhu a chtění a vroucnost. Živočišná síla, která se mění v nejhlubší cit. Smířila se s tím, jak si ji prohlížel, jako si děti prohlížejí svá dětská těla, k čemu je žene pud a zvědavost i nevinnost. Vpíjel se pohledem na všechno,

co mohly spatřit jeho hladové oči. Její vlasy, čelo a spánky, obličej, oči a rty, ňadra a břicho, a doleji, kde se jí dotýkal a co smylo, o čem hovořili před krátkou chvílí. Její tělo a zmizení všeho, o co nestál.

Mohl v duchu popsat nebo postihnout všechno, co z ní dělalo ženu. Do posledního záhybu nebo kousku kůže a masa.

Znamenalo to konec věčné potyčky s pamětí. Alespoň okamžitou schopnost zapomínat nebo si už nevybavovat, co nechtěl, ale nemohl odestát, protože se to už stalo. Pro Magdu Wilderovou i pro něho.

Byli na tom stejně. Jen Dany byl krůček vepředu.

Jediným objetím vytěsnili, čemu si přál se vyhnout. Objal ji pevněji.

„Lahodná,“ opakoval potom. „Miláčku.“

Voněla olivovým olejem.

„Jsi mužný a něžný,“ řekla.

Znělo mu to v uších. Nemusel odpovídat. Ztrácel pojem času, na který nepřestávala myslet. Pluli na lehkosti mysli, která přicházela s objetím. Plnost, vyprázdnění a plnost.

Vnímal její pot, dech a stisk nebo tlak jejích prstů a paží a stehů. Tulila se k němu ňadry, stehny a tváří.

„Máš zavřené oči?“ zeptal se.

„Vidím, cítím a беру si, co mi dáváš,“ řekla.

„Zničila jsi mě,“ řekl.

„Připadá ti to tak?“

„Nestěžuju si, naopak.“

„Je to pro mě mimo všechno, miláčku.“

„Luna je žena. Symbolem ženské síly.“

Pak řekla: „Tím, že v naší armádě jsou i ženy a vyžaduje se od nich zhruba totéž, co od mužů, snad kromě útoku muž proti muži

na bodák, a staráme se víc o telefony a jsme z velké části ošetřovatelky, vtáhlo nás to do rovnoprávnosti, do světa mužů, kam nás tisíciletí nepouštěli. Co vím ze školy, snad pět tisíc roků.“

„Lampel slyšel, že Bůh má dvě tváře. Ta druhá je ženská.“

„Jsi zlato,“ řekla.

„Jsem denně propojena na zem, z které jsi přišel. Mám českou pušku. Máme české kulometry a děla. Je to zvláštní, jak za to Čechům odpustíme, i kdyby se pářili s Ďáblem. Moje velitelka, kapitánka Malvína Fantová, bojovala s východní armádou. Přišla o devadesát příbuzných v šoa. Je přísná, nic nám neodpustí. U pušky mně řekla: Máš volbu – žít, nebo zabít. Zabij. Není to proti příkázání. Nezakazuje ti bránit se. Hájit se. Je to pořád ještě pěkná ženská. Měla techtle mechtle s generálem, který na východě velel. Rusové měli všeho málo. Před českými jednotkami se rozdělili o výzbroj s Poláky a Poláci odešli do Persie. Rusové zopatrněli. Generál slíbil, že bude zacházet s výstrojí co nejpřísněji. Za ztrátu kusu oděvu se šlo do vězení. Jednou mu přišla udělat večeři, svou proslulou polévku ze tří mas, hovězího, vepřového a jehněčího, a bez kabátu. Kde máš kabát? Udeřil na ni. Nechtěla říct. Dám tě zavřít. Mluv. Rozbrečela se. Byli po boji. V mrazu na sněhu umíral voják. Přikryla ho svým kabátem, aby umíral pohodlněji. Spíš si jí vážím, než bych k ní hořela láskou. Jako voják je skvělá. Je tu hodně lidí, kteří bojovali s generálem u Dukelského průsmyku, kde měli Němci pevná postavení.“

„Nechal ji generál zavřít?“

„Byla, jak bys asi řekl, všestranně dobrá. Nechtěl si to nechat ujít, když už vařila polévku. Byl na východě už léta bez ženy.“

„Byl to generál Svoboda?“

„Svoboda. Má tu hodně svých vojáků. Malvína Fantová mě učila střílet, i psychologii, kterou to obnáší. Zabij, nebo se nech zabít. Chceš,

abys odsoudila svým váháním Janettu, Riu nebo Ráchel. Projde tím každý. Není to lehké ani těžké. Je to. Kdo s koho. Ty, nebo on. Válka.

Nemusí často střílet, ale nikdy není bez pušky. Ztratila víc než stovku příbuzných v šoa. V Ponarech si museli vykopat jámy, do kterých pak padali s kulkou do týla nebo v těle. Teta Greta, strýček Berti, jejich děti, Simon, Věra a Sonička.“

„Je to možná puška, kterou je tam stříleli. Jsem jí vděčná, ale neřekla bych, že ji miluju.“

„Tu Janettu jsem s tebou viděl. Taková tenká, vždycky dost nalíčená.“

„Trápila Malvínu po svém. Když nechtěla cvičit, potřela si třísla malinovou marmeládou a ukazovala zamarmeládovaný stehna. Bere si plavčíka z Nahariye u libanonských hranic. Bobyho.“

Naslouchala ani ne tak vzdálené dělostřelbě.

„Budu muset odejít,“ řekla.

Odhadovala v duchu, kde se co pravděpodobně děje.

Přehlédli její košili a sukni, boty s ponožkami, prádlo.

„Pozdravuj vašeho tiskového kapitána,“ řekla. „Je něco mezi diplomatem, zámečnickem a překladatelem, nebo pošťákem.“

„Pokaždé začne s jak se máš, a když řeknu dobře, odpoví, že to taky přejde.“

„Patří k těm lepším. Jako Motti Saharof.“

Rychle se oblékla.

„Budeš mi chybět,“ řekl.

„Do příště.“

Zmínila se o plukovníkovi, s nímž prošla psychologickým testem. Zajímalo ho, co chtějí dělat po válce. Smál se jejímu popisu práce. Zahrnula do toho smysl pro humor.

„Myslím, že tě miluju,“ řekl místo rozloučení.

„Nevíš to určitě?“

„Díky tobě vím, co jsem zatím nevěděl.“

„Nepovíš mně to?“

„Narodil jsem se pro tebe. Narodila ses pro mě.“

„Asi mě miluješ,“ řekla.

„Někdy nemůžu věřit, že nás přepadlo pět zemí ve chvíli, kdy jsme mysleli, že jsme vyhráli a to nejhorší máme za sebou. Máme výhodu v tom, jak nás podceňují. Přeceňují se.“ Vlastně ho napomínala, aby o ni neměl strach.

Políbil ji. Milenku, ženu, sestru, spolubojovnici. Vstřebával ji očima. Tvářila se skoro lehkomyšlně. Bezstarostně. Nerad se loučil. To mělo své dějiny.

„Ano, miláčku,“ řekla.

To bylo poslední, co řekla. Předtím se bavili o obou děvčatech ze Sicílie. Než odjela ta vysoká, kostnatá a zrzavá, ptal se jí italský celník, co to vlastně je sionismus? Královská nabídka, odpověděla. Celník se na ni díval jako na pomatenou. Co může být královského pro holku z fabriky na slepičí konzervy? Nestačí ti Sicílie? Je to monarchie? Ne, bude jen na druhé straně moře. Danyho udivilo, jak a kolik lidí se tu pře o to, kdo je žid. Podotkla, že lidi nechtějí být jako ovce ke stříži.

Lámal si hlavu, co vyzařovala a co slyšel i v ozvěně jejích slov. Nedokázal to popsat, ani pro sebe. Mohl to cítit. Neviditelný hlas.

Krásné tělo. Charakter. Povaha. Zkušenosti. Prsa, břicho, klín.

Hlas. Oči, rty, vrásky na čele a u spánků, kolem úst.

Blízkost je láska. Přátelská propast. Vysoké nebe.

Říkal jí, i v její nepřítomnosti, co samozřejmě neslyšela. Miluju tě, M. Nemůžu tě vykukat. Smál se její výtce, jak a nač je zvědavý.

Mohla by vědět, čeho má plnou hlavu, přenášením myšlenek.

A čekal na ni asi hodinu, než přišla příště.

„Už zase se díváš a už dlouho,“ řekla.

„Máš krásná třísla.“

„Už mě musíš znát nazpaměť.“

„Neznám.“

„Už ses vynadával.“

„Musím tě luštit.“

„Nejsem hádanka.“

„Jsi unavená?“

„Přijatelně.“

„Nesmím tě ničit?“

„Mám říct musíš?“

„Jen co mi dovolíš.“

„Negativ, jak říkají důstojníci. Budu o tom přemýšlet.“

Nahá se nemohla soustředit na něco jiného, než k čemu ji přiměl.

„Dostaneš mě vždycky k tomu,“ řekla.

„Miláčku.“

Pak řekl, že má krásnou berušku. Usmála se. „Berušku?“

„To mně ještě nikdo neřekl. Proč je ti tak krásná?“

„Je milá, hezká a čistá a sladká.“

„Jsi blázen,“ řekla.

Obdivoval její tělo. Znásobovalo to blízkost. Křivky, které se u ní přírodě podařily, dokonalé jako tvary vejce, oblak na modrém nebi, vzdálených hvězdných bodů vytvářejících Velký a Malý vůz, a kus od nich Severka, stříbrný kruh měsíce v úplňku.

Byla krásná, a asi nejen v jeho očích. Nechtěl žárlit, ani v duchu.

„Miláčku,“ vyšeptával.

„Miláčku,“ odpovídala.

„Nechci, abys byl kvůli mně slabý.“

„Můžeš mě oslabit, ale ne vyčerpat,“ řekl.

„Něco chci, něco nechci,“ řekla.

„Kdybych byl žena, řekl bych znič mě. Nelituj mě. Nešetři mě.“

„Jsi hodně prostopášný,“ řekla.

„Jen s tebou.“

Později večer ho vzala Magda Wilderová do kopců, kde se nestřílelo. Měsíc ozářil vrcholky kopců stříbrnou září, skoro silnější než ohně u arabských děl.

„Podle ohňů poznáme, odkud na nás střílí,“ řekla. „Kde jsou ostrůvky stromů, tam mají stanoviště. Ve dne je chrání před žářem slunce. Žár vojáky vyčerpává. Ale víme, kde jsou.“

Chtěla, aby viděl ještě jiný Jeruzalém. Připomínalo to dávné časy, kdy město bylo jen nevýznamná nepatrná vesnice v kopcích. Vyhledávala cesty v porostu, podobném kleči.

„Tady vidíš a slyšíš, odkud na nás střílí,“ řekla. „Kam to dopadá. Kde jsou naši hasiči.“

Ukázala mu prostor, který chce správa města po válce zastavět kamennými domy z kvádrů z nedalekých lomů.

V šeru byly svahy a údolí mezi nimi krásné a strašidelné.

„Už to nejsou jen dějiny,“ řekla.

Pak řekla: „Co nás dva spojuje, že žijeme s duchy. Dá se říct, že jsou v přesile. Šest nebo sedm miliónů duchů. Doufám, že vidí i mou vojenskou košili. Jak umím zacházet s puškou, kulometem nebo s granáty. Slyší naši střelbu. Naše děla. Naše aeroplány nad hlavou. Víc než močály a komáry. Nemocné malárií.“

Nechtěl, aby viděla mrtvé, děti, starce a muže a ženy, nevinné a hubené jako hmyz.

Stačilo mu, co musela vidět tady a nyní.

Byl vlahý večer. Vánek se proháněl od jihu k severu.

Do pachu střelného prachu, který přivál, se vmísila vůně borovic, cypřišů, dech vyprahlé země.

Vraceli se, když noční dělostřelba zesílila.

„Bude lepší, když zůstaneme pod střešou,“ řekla.

„Jsi hezká,“ řekl jí.

Opájel se jejím tělem, stejně jako Magda Wilderová cítila opojení z jeho i ze svého těla. Bylo to doznívání touhy, ale spíš neslábnoucí než utichající a nahrazované dotyky. Cítili oba svá těla jako opojný dar. Zprostředkovaly jej oči, bříška prstů a dlaně a místa, o kterých nikdy nemluvila, jako je rád pojmenovával Dany Polnauer, protože v něm vyvolávaly to milostné, čím ztrácel hlavu, kromě jediné myšlenky, aby se choval správně a neublížil jí snad ani škrábnutím nehtu. Na jeho rtech bylo slovo miláčku, které jí četl v pohledu, a byli si očima od sebe vzdálení sotva na délku dlaně. Cítil, že svým objetím mu vyjadřuje nejzazší důvěru, s kterou se může žena svěřit jen nejbližšímu muži. Mohl vyjádřit rovněž vyšeptávaný obsah slova miláčku, jehož bohatství bylo nedosažitelné, nedozírné a nádherné, protože vyslovovalo všechno, včetně pojmu, které ještě nemají jméno, nebo jen náhradní, nedostatečné pojmy, ale co dva milující cítí, protože to musí být ryzí. V tom dozněla slova, která si vyměnili předtím, včetně zbytečné otázky, jestli jí smí svléknout a s tím i sebe.

Jedno po druhém, usmívala se svým mírným úsměvem, který ho odzbrojoval. Snad nemyslela, jak jí říkal v takové chvíli její muž, snad také miláčku nebo zlatíčko, nebo mu stačilo její jméno, vyšeptávané s láskou i touhou a chtěním, a neviděla v duchu, jak se pro něho svlékala a co přišlo potom.

Měla krásné tělo a nerozpakoval se jí to vyšeptat, docela zblízka. Co všechno může znamenat tělo, bleskla mu hlavou myšlenka, napájená vděčností, čím je člověk vděčen sám sobě.

Tělo bylo jako ještě neobjevená, povědomá země, plná příjemných překvapení. A oceňoval, co je tělo ženy, její vlasy, čelo, nos a ústa, oči, hrdlo, prsa, pas a boky a klín, nohy, kde začínají nebo

končí, a vychutnával své opojení jako náhlý, dostupný elixír. Navíc voněla mýdlem a čistotou. To nemohl opominout a dal si práci, aby totéž mohla povědět o něm. Uléhalo na ni večerní šero, které ještě změkčilo její pokožku, hladkou samu o sobě.

Předtím řekla, že je po dlouhé době první, s kým se v takové situaci necítí zmatena, je sebevědomější, žena, která ví, co chce a co si může dovolit. Bylo těžké tomu uvěřit, ale ani v duchu se jí neodvážil podezírat ze lži, přehánění nebo lsti. Chtěl ji čistou, bezelstnou a odevzdanou, navzdory jejímu bojovému zařazení v armádě, a co to znamenalo a co o ní už věděl a co vytušil. Brala ho do úst jako Dany ji.

„S tebou to nikdy není bolest,“ řekla.

„Miláčku,“ odpověděl.

Připadala mu silnější, moudřejší a zkušenější a snažil se jí vyrovnat.

Věděl, jak ji – snad na dlouho – poznamenala cesta po Středomoří z Řecka. Proto mu řekla, že budoucnost je pro ni tak trochu cesta lodí, ve dne i v noci, do hlubokých, neproniknutelných vod, kde se potkávají ryby, živly, a záleží na štěstí, na jakou se člověk dostane loď.

Včera řekla: „Myslím, že židé si v sobě nesou nebo vedou tři války. Tu druhou světovou, v níž prohráli na celé čáře a ztratili šest nebo sedm miliónů lidí. Tu druhou tady a teď, kterou nesmíme prohrát, když chceme žít. A tu třetí, kterou jsme nevyhráli ani neprohráli, s vlastní a všeobecnou minulostí.“

Brala jeho tělo samozřejměji než Dany její tělo, které, třebaže nenápadně, zkoumal. Vycítil zkušenost ženy, která jednak zná, rozumí a uznává své tělo a tělo člověka, s kterým je důvěrná.

Její samozřejmost byla přátelská, hřejivá a vstřícná. Vážil si toho, stejně tolik, jako skoro potlačoval, ale ne úplně, svou lačnost,

své chtění, touhu ji obejmout a zároveň s tím ji vstřebat do sebe, jako vstřebávala do sebe jeho.

„Jsi dychtivý,“ řekla.

„Nevím,“ zašeptal váhavě, nejasně a potlačoval rozpaky. Cítil svou dychtivost.

„Hladový,“ řekla.

„Určitě.“

Neřekla nic o lačnosti, ačkoli to byla právě jeho lačnost, která jí ho přiblížila ještě dřív, než se přiblížil ve skutečnosti. Byla krásná, plná, obdivoval a vychutnával její prsa, jimiž mu připomínala matku a dívku, to první a prapůvodní. Jeho lačnost si překládala do výrazu, který zahrnul nejen chtění a obdiv a sílu okamžiku, ale asi i upřímnost, druh vyznání.

„Jsi hezká,“ šeptal, jako by snad prve přeslechla nebo jako by i její mlčení, jen pousmání, znamenalo souhlas se vším, k čemu docházelo. „Milá. Milá. Něžná.“

Věděl instinktivně, i rozumem, že ženě jako ona nestačí být hezká.

Na vteřinu měl dojem, že se vracela někam, kde nebyl doma, a potlačil myšlenku jako nechtěného vetřelce. Nemusela říkat, že pravděpodobně není její první muž a její první důvěrnost. A nebyl schopen se rozptýlit ničím než jí, co byla Magda Wilderová, její tělo, její hladoučká pleť, její dotek a její teplo.

I způsob, jakým se obnažila, mu připadal jemný, něžný a správný, s vyloučením všech proč, kdyby, co asi. Vyvolávalo to v něm chvění, jemuž nerozuměl.

A teď ji objímal a měl pocit dosažení, doteku nejvyšší hory, vůně vzácné květiny a splněné touhy. A napadlo ho, jako už několikrát, jaké by to bylo mít s ní dítě.

V pokoji bylo vedro, do kterého by se mohl zakousnout, ale nevadilo mu. Nevadily mu vzdálené výbuchy jako poprvé granáty, létající přes jejich plochou střechu, podle vojenské zkušenosti Emanuela Lampela, že střela, kterou slyší, mu není nebezpečná.

Její zmínka o jeho lačnosti, hladovosti a dychtivosti mu lichotila. Za to se nestyděl. Tak to přišlo. Snažil se myslet na ni. Co je to správné a to nejlepší pro ni. Ale nebyla to myšlenka, jen druh omámení. Zbytek bylo jeho tělo, její tělo.

„Jsi jak drak,“ šeptala. „Dráče.“

Zpomalil.

Zdálo se mu, že se třásla.

„Není to bolestí,“ řekla.

Vrátil jí pousmání. Domyslel si, čím to bylo. Měl by rovněž právo se třást.

„Jsi vášnivý,“ dořekla.

A políbila ho s takovou vášní, že cítil, jak ho vnímá, nejenom ústy a očima, ale celou svou bytostí, souhrnem všech jejích zkušeností, i tím, co ještě nemělo jméno. Cítil její polibek, její rty, měkké, vlhké a vláčné i pevné.

„Když jsem přijela, začalo pršet. Udělala se duha. Bylo to krásné a věřila jsem, že to znamená štěstí.“

Sálala z ní duševní síla, stejně jako zdraví a tělesná energie.

„Myslím na to, jak jsme se potkali, jak vás vyděsila střelba na ulici,“ řekla.

„Nejdřív to bylo bezpečně daleko. Pak se to k nám začalo blížit. To už vyvedlo i Lampela z míry a poslal mě najít úkryt a našel jsem tebe, vás.“

„Zpětně je to skoro legrační.“

„Je to zvláštní, co se s člověkem děje, a jak se na to dívá a co dělá,“ řekl.

„Snažím se – třeba – nemyslet v jednom kuse na druhou válku, kde jsem byl a co se stalo. Ale asi je to ve mně podvědomě, někde jako uhlí pod zelenou loukou. Takže i když na to nemyslím, myslí si to nebo se to připomíná ve mně to svoje samo. Asi je to se všemi, co přišli z Evropy, stejné. Tady to překrývá nová válka. Těší mě i děsí, když potkávám kluky a holky z druhé války. Možná že kdyby osud řešil, trestal nebo odměňoval spravedlivě, zasloužili by si, přinejmenším, víc klidu, nebo dokonce doživotní bezstarostnost. Potkám je a vybaví se mi, kde, kdy a co s nimi bylo, co jsem viděl na vlastní oči. Ale jestli je důstojnost nejdůležitější vlastností člověka, jak už objevili staří Řekové, tak to, že mají pušky, kulometry a pár letadel a mají možnost se bránit, je nová židovská, nebo znovuvzkříšená židovská důstojnost. Doufám, že to nezní moc pateticky nebo monumentálně. To je přesně to, čeho se v psaní střežím, stejně jako básník Lampel.“

„Vím, co myslíš,“ řekla hezky. „Taky bych to ráda viděla jako mlžný opar, nic víc, a neviděla, co je tam skutečně, až se mlha zvedne.“

Ještě řekla, že díky své příslušnosti k armádě cítí, jako všichni, co přišli z Evropy, a má něco, co potřebovala, jako potřebuje člověk kyslík. Nikdo už nesmí beztrestně zabít žida. Ani ten poslední se nesmí cítit opominut, opuštěn. I židovský, stejně jako každý život, je posvátný. Je to, co tu mají lidé navíc, aniž hnuli pro to prstem.

Na to mlčel. Měla pravdu na sto procent. Byl rád, že to řekla tak stručně. „Jedna věc se tu nestane,“ řekla. „To můžeš napsat, když se ti to bude zdát pravda. Nebudem poražení bez boje, bezbranní. Nebudeme mít pocit hanby a studu. Nebude se už opakovat, jak nás zabíjel Herrenvolk v Evropě.“

Ještě řekl, že něco mají společné. Není rána, kdy se probouzí se sluncem, aby pohledem na nebe, v prvním rozbřesku, nemyslela na roky v Evropě. Rodiče bez dětí, děti bez matek a otců, bezmocní

a bezbranní proti nejsilnější armádě světa, ponižování, urážení a zabíjení, v lhostejném světě. Stačí, když dostane v poledne nebo v přestávce v boji do esšálku polévku a jí lžící, aby si mžikem, jen letmo, nevzpomněla na hlad. Víím, jak zní, když děti hladem pláčou a mámy jim nemají co dát, protože nic nemají a Němci je nechávali hladovět, pokládali to za účinnou zbraň, aby nikdo nemyslel na vzpouru nebo neposlušnost. Hladoví mají krátké ruce. Když sem doplouvala na lodi Hermes na Středozemním moři, viděla v noci hladinu rudou krví. Nechtěla a snad ani nemohla to nikomu povídat. Myslel by, že jí, chudinca, přeskočilo. Nebo že je doživotně poškozená a snad se jaktěživ nevzpamatuje. Měla svůj žebříček, stejně podprahově jako Dany Polnauer. Bylo něco ještě horší než masová vražda v Ponarech, kde si museli židé vyhloubit hrob a stáli na dostřel německých kulometů, nahé ženy, některé s dětátky v náručí, ve větru, v předsmrtné hrůze. Myslím na to, na co asi mysleli. Na konec člověka? Na konec světa? Na konec Boha? Bála se představit si ty poslední vteřiny, než začali padat do jámy, někteří jen smrtelně zranění, ale ještě živí, aby vnímali ty vedle sebe a nad sebou. A německý generál Hans Frank se vyslovil, že nemůže vyhubit všechny vši a židy během jediného roku. Ale časem, s pomocí ochotných, svůj úkol mít Polsko Judenrein, židů prosté, splní, spolehlivě. Jistě je v ní ne tak dávné ponížení všeho židovského, ústrky, zákazy, diskriminace. Odlidštění vrahů i obětí. Na co ještě nejsou a snad nikdy nebudou slova.

„Tady válčíme, za sebe, za svůj život. Kamarád vedle kamaráda, druh vedle druhu. Nevím, proč s tebou o tom mluvím, jako bys nevěděl.

Může být ponížení horší než vražda? Normálně se tu o tom nebavíme. Ale je to v nás, je to tu ve vzduchu. Škoda že tomu těch tři sta miliónů Arabů nechce rozumět. Taky si nemyslím, že čekáš na moje dojmy nebo informace. Jen bezděčně si připomínám, jak

ještě nedávno jsem byla nenáviděnou, méněcennou rasou, která měla z německých a dobytých území zmizet do posledního dítěte, starce, muže nebo ženy. Celý národ. Všichni. Nikdo mně neříkal, jako ty, že jsem krásná, urostlá, čistá a dobrá. Nebo že mě miluje. Byla jsem pro ně mrtvá ještě zaživa. Těm lepším mě bylo líto. Většinou jsem byla lhostejná. Nesměla jsem dýchat stejný vzduch.“

Viděla esesmany, jak plivali s opovržením na hladové, vyčerpané vězně, otroky, kteří už neměli sílu dřít na ně bezplatně, za vodovou polévku denně, a hnali je z fronty, kam se drali Rusové, aniž věděli kam.

Ve vesnicích je popoháněly děti klacky, jak je to učili už od mateřské školky a v Hitlerjugend a ve škole. Starší děti měly dovoleno a doporučeno po nich střílet. Jejich matky je za to vynášely jako malé, slibné dorůstající hrdiny.

„Nemluví se o tom,“ řekla. „Snad se stydíme.“

„Bohužel stačí o tom vědět.“

„Mluvíte o tom s Lampelem?“

„Nikdy.“

„Někdy mě někdo vyzve, abych vyprávěla. Motti Saharof. Je jim to cizí, nepochopitelné, jako bych to snad sama dokázala pochopit.“

Měl stále se vracející dojem, že si rozumějí, v tom, v tom i v tom. Na jedné vlně, s podobnými zkušenostmi. Hladil jí ruku. Byla vyhrátá sluncem. Svým vlastním živočišným teplem.

„Jsme všichni zajedno. A není to jednota smrti,“ řekla. „Snad se dá zvrhlost zapomenout. Paměť je moudrá. Vytřídí si to. Doufám.“

„Určitě máš pravdu,“ řekl, ale nemyslel si to na sto procent.

Jistě nepotřebovala pochodeň, aby viděla ve dne v noci, kam a proč jde. Země vydechovala z její bytosti způsobem, jaký se dal jen cítit.

Bylo příjemné vedle ní a s ní odpočívat.

„Naděje někdy klíčí jako plevel,“ řekla. „Ale naděje není plevel. To víš jako já.“

„Někdy, když si představím pět armád, proti kterým válčíš, a kolem dvacet dva arabských zemí, mám husí kůži.“

„Jinak to nešlo.“

Pak řekla: „Nesmíš to tak brát. Za ty nervy to nestojí.“

Myslela na osud, který jí už párkrát ukázal zuby a neohlížel se na to, co by člověk chtěl, nebo si dokonce zasloužil? Brala většinu jako samozřejmost. Co člověku zbývá občas než spoléhat na štěstí, že se mu to nejhorší vyhne? Soustředil se na to, jak byla nahá krásná. Rysy těla, souměrnost pasu, boků a klína, pokládal to za svátek a dárek.

„Doufám, že tě neuráží, když říkám, jak jsi hezká,“ řekl.

„Tebe by to mohlo urazit?“

„Jsi moudrá.“

Neřekla, že tak tomu má častěji než naopak.

Pousmála se. Předtím mu řekla, že v armádě se vzájemně doplňují a učí se od všech, doslova, i z jejich chyb, protože co jeden má, postrádá druhý a naopak. Jsou dobrý kolektiv. Směsice povah, sklonů. Ožívá tím. Jednou mluvila o tak zvaných nepoužitelných. V armádě se ztratí.

„Můžu jen opakovat, že jsi nejhezčí, koho jsem kdy poznal.“

A potom jí řekl, že vyčerpát se s ní, vydat se ze všeho, do poslední krůpěje energie je balzám.

Čekal na její pousmání. Místo toho zůstala vážná, ale jinak než jindy.

Na okno u koupelny se sprchou pověsila usušit dvě vojenské košile s našitými kapsami na prsou, a sukni. Vyvolávalo to v něm představu, jak se obléká nebo svléká. Ženy, která se vyzná. Nebojí se práce. Počínala si jak zkušená prادلena.

„Za chvíli to uschne,“ řekla.

Slunce pražilo do okna.

V sousedství jejího vojenského prádla a sukně a šněrovacích bot u dveří, na už dost opotřebované a ztenčené šňůře, vyzařovala její příslušnost k armádě. Se všemi vojenskými svršky se pro něj v ní mísila samozřejmost, neokázalá pýcha a skromnost, ženský smysl pro čistotu, pořádek, příslušnost. Tušil její vytrvalost, důkladnost, všeho, co podnikala. Líbilo se mu, jak nakládala s prádlem a jak jí to šlo od ruky.

„Všechno můžeš vyměnit, kromě sebe,“ řekla.

„Proč bys něco měnila?“

Myslela na svoje vojenské oblečení? Proč to vlastně řekla?

„Kdo na tom nechce být lepší?“

„Mně stačí, jaká jsi.“

„Vcelku je to se mnou, jak to má být,“ řekla. „Alespoň si to namlouvám, když jsem s tebou.“

„Ta hezkost je navíc.“

Bylo mu příjemné takhle se s ní bavit, jen tak. To se ví, že nic nebylo jen tak. Ale všechno s ní se mu zdálo správné, plné, na ničí úkor a opravdu si musel i v duchu říkat, jak je pěkná. Bylo toho víc, co se dalo pouze vycítit. Byla to země v ní, ale nejenom pouhá země, od moře k mírným skalním pouštím, nedohledných pustin s rozpraskanou, vyprahlou krajinou a rozestavěnými městy, pod žhnoucí oblohou, s Bohem nebo bez Boha. Obsáhlo to kajícnost, lítost a odhodlání. Povinnost neustoupit. Držet se. Nedoznívající tichý zpěv jako křik. Maják. Obsah srdce a duše. Nový domov. Cíl.

Byl bohatší tím, co v ní nacházel. Nechtěla se dívat na své okolí jako na zemi sirotků, ubohých přežilců, brala si z armády to veselejší. Družnost. Slunce, které svítí a bude svítit stejně pro všechny.

A byla mladá. Měla život teprve před sebou, i když toho měla nemálo za sebou. A byla zdravá a silná. Měla možnost se učit. Měla sen o zemi, kde se nebude cítit nikdo ubohý, chudý, podvyživený, ustrašený nebo zakřiknutý. Bylo to zvláštní sebevědomí, které se ještě nikde nenarodilo. Lampel tomu někdy říkal drzost. *Chucpe*.

Vdechoval vůni schnoucího prádla. Myslel na život, který přijde. Spravedlnost pro všechny. Dobré zákony. Odmítnutí života jako oběti.

A pocit, že je na správném místě, se správnými lidmi.

Proti nepřátelům tady i za mořem, pro antisemity, kteří pro svůj antisemitismus ani nepotřebovali židy.

Cítila za zády lidskou zeď, za kterou nelze ustoupit. Vydechovalo z ní, o čem nemusela mluvit, že každá budoucnost tu bude záhy minulostí.

Jednou byl svědkem jejího rozhovoru s Motti Saharofem. Chtěl vědět, kdo by byl její ideální volba. Hrdina? Mudrc? Samec? Odpověděla mu v opačném gardu. Koho by nesnesla, je zbabělec. Saharof ji zkoumal, jestli by se bála nebo ostýchala anebo byla ochotná položit se na trávu nebo do postele jen proto, že to někdo chtěl nebo byl její nadřízený (jako Saharof) a tykal jí a na jméno by se jí zeptal až potom. Zdálo se, že ji hovor se Saharofem skoro těší. Měla v sobě to ženské, co je důstojné, hrdé i sebevědomé. Na otázku, jaký druh mužů má ráda, odpověděla, že chodit kolem novostavby, když zedníci a přidavači i políři začnou hvízdát obdivem nad jejím zadečkem ve vypasované vojenské sukni. To se i ráda stejnou cestou vrací a čeká, až začnou hvízdát. Měla ráda v sobě to ženské, s čím se narodila a proč se nakonec rychle provdala, třebaže to netrvalo dlouho a nedopadlo to dobře, což Saharof věděl. O svém muži, kterého zabili příslušníci maďarských Šípových křížů za to, že pašovali lidi přes

Turecko, Sýrii do Palestiny, mluvila velice zřídka. Znali ho dobře manželé Livinovi. Na Maďarsko neměla dobré vzpomínky.

Viděla, jak Šípové kříže svazovaly židovským manželům ruce k sobě u zápěstí a svrhovaly je přes hrazení Markétina mostu do ledového Dunaje. Budapešť v ní vrhala trvalý stín.

„Je vedro,“ řekla. „Chvilé, kdy není ani stín, jen ráno a chvílička večer. Když svítí měsíc a hvězdy.“

„Je tu krásná noční obloha,“ navázal na to, aby ustoupili z říše minulosti. Hvězdy jsou blízko. Máš dojem, že by stačilo zvednout ruku, aby ses jí dotkl. Neřekla už, že spousta lidí lpí na Evropě, jako by to byl spolehlivý záchranný člun.

„Dostane se to vždycky k souboji dobra se zlem,“ řekla. „Mám svůj kompas.“

„To máš z bible?“

„Ne. Z povahy: Čára, kterou se přiměju udělat, abych věděla, odkud a kam, a odkud a kam už ne.“

Košile a sukně už uschly.

Čekal na chvíli, kdy budou moci vleže rozmlouvat. Chtěla vědět, proč novináři píšou o rozdílech bez rozlišení. Čím to dělají složitější. Podle hlasu poznal, že už není tak vážná, nezachází v duchu tak hluboko.

„Všichni se chtějí narovnat za pochodu,“ řekla. „Rozeznat, co je dobré, horší, správné. Třeba Janetta. Je ješitná, marnivá, je jako šminka na tváře. Také sobecká. A najednou přijde a začne se dělit o pečivo, ovoce, cukroví. Dokonce i o květiny, které dostává od nespočtu nápadníků. Nic zvláštního, až na to, že je to Janetta. Vezme si za tebe noční službu. Věnuje z žoldu nemocnici. Tušíš, co v sobě překonává. Žádná krajnost. Nestojí před rozhodnutím, kterou ruku si nechá uříznout, pravou nebo levou, ať si vybere. Saharof by odpověděl žádnou. Používá obě. Hledáme rovnováhu. U druhých je to zřetelnější.“

Dany Polnauer poslouchal a v duchu jí dával jedničky.

„K tomu rozlišení,“ řekl. „Není to jako jeden za osmnáct, druhý bez dvou za dvacet?“

„Když to kolem tebe praží, prská a vybuchuje, není to moc leg-race.

Ale nechtěla bych být palestinská žena s dítětem v břiše a v náručí s druhým a vidět, jak se proti tobě řítí tank. To už není ani židovské, ani palestinské. Jen hrozné. To víš, že jsou věci, které nechci.“

Nezeptal se, co by chtěla, a odpověděla sama, že by radši viděla než kupovat nové shermány, anglické tanky jako krabice, které musí zastavit, aby namířily dělem, peníze na vodovody, domečky pro dělníky a zemědělce, silnice. Jak říká Motti Saharof, je to pravda proti pravdě. My nemáme kam jít, oni nás tu nechtějí. Budou si muset zvyknout.

„Vím, jak máš rád tělo,“ řekla. „Všechno tělesné, u mě i u sebe.“

„Je to krajnost,“ odpověděl. „Šílenství. Znovuzrození. Královská odměna.“

„Možná. Osud.“

„Štěstí, že jsem tě potkal.“

„Co je osud? Bůh? Zeptáš se mě, co je štěstí?“

„Ty.“

„Ty taky. Ty a já.“

„Nahá jsi krásná.“

„Nahá jsem krásná.“

„Jsi ráda nahá?“

„Jedna na jednoho,“ řekla, a v duchu doplnila, že ne jako nahé v Ponarech, což nevyslovila. „S tebou. Jako předtím.“

Domyšlel si, co to zahrnovalo. Snažil se zachovat se správně.

„Rozumíš mi,“ řekla.

„Snažím se, miláčku.“

„Každý jsme světlo a tma,“ řekla. „Souhvězdí, za nimiž jsou další konstelace. Bouře na slunci. Nekonečno.“

S nikým ještě nemluvil jako s ní. Vnímal, co v něm vedle ní dozrává. Dospíval a byl bohatší o cosi, pro co neměl jméno, ale co cítil. Zřetelně.

A pak se to opakovalo. Chvění v podbřišku. Úzkost. A svrchované uspokojení. Těla a těla. Samozřejmost, kterou zná jen příroda.

Nemusel říkat, že nahá je krásná, předtím, přítom i potom.

Měl to v očích, výrazu kolem úst, v celé své bytosti. Dva, nedávno ještě si cizí, spojení blízkostí.

Lampel měl v tom ohledu víc pochyb než Dany. Opíral se o jiné zkušenosti. Proč mu rodiče a prarodiče v Polsku dali jméno Sodom? Ale nelil mu vodu do ohně. Nesypal sůl na sladkou bábovku. Objevil krám s polskými herynky.

Jedl by je snad i sladké.

Doznívalo v ní bludiště doby, kdy neměla co jíst, kde bydlet, nejistotu, kdy je fašisté chytí, jako chytili jejího muže. Co naučí člověka držet se při zemi. Ponary, kde za útok židovských partyzánů zabili nacisti tři tisíce šest set lidí. Není to pouhá skromnost nebo pokora, je to zkušenost.

Vystačí na zbytek života, i kdyby žila déle než Methusalem.

Pomáhá tu, že mají mnozí stejnou zkušenost.

Jednou mu řekla, co si pamatoval už napořád. „Dobro a zlo se učíme rozeznat, většinou proto, že to druhé je namířeno proti nám. Ale jakmile se to naučíme, jsme v pořádku. Dobro a zlo je jako světlo a tma. Dá se to rozlišit snadno. Dokud to budu umět, jsem v pořádku. Ty taky.“

To se mi líbilo. Dobro a zlo jako světlo a tma. Schopnost je rozeznat a tím být v pořádku.

„Myslíš si, že to mám v hlavě vylízané?“

Na to mlčel. Myslel si svoje.

Dívala se na něj skoro stejně, jak mluvila, pomalu, vlídně, jako by člověka, s kterým mluví, zároveň hladila. V jejím pohledu, jako vždycky, s ohledem na to, co řekla o Ponarech a své zkušenosti z Maďarska, i s ohledem na to, co asi neřekla, bylo něco navíc.

Musela si pamatovat, kolikrát jí řekl, jak je hezká.

„Jistě nejsem jen to.“

„Vím, co jsi.“

Zapálila svíčku. Pustila na kotouči desku s francouzským šlágrem, který dobře znal. Zula si vysoké šněrovací boty a odkládala si.

„Co na mě vidíš, proboha?“ otázala se.

Ztišila hlas, a věděl.

Už měl napsáno, co potřeboval odeslat. O tajné burmské cestě, stavěné pod rouškou noci za zády mezi arabskými jednotkami.

Byli tam tři reportéři, fotograf. Lampel, slovenský reportér L. M., kterého oprádkala legenda, že po druhé světové válce čekal na nádraží na první vlak s židovskými ženami, které se vracely z lágrů. Tu první, kterou viděl vystoupit, oslovil a později si vzal za ženu. V tu chvíli vypadala jako Bavorská smrt. Připojoval se k jednotkám vpředu.

Kdysi stavěli Britové v Burmě stejně tajně svou cestu. Lampel z toho udělal báseň.

Dany popisoval večer. Myriády hvězd, které svítily jasně, že měl dojem, jako by se jich mohl dotknout, natáhnout ruku. Roztříštěné vesmírné světlo. Zbytky rozstřílených pancéřových vozů, nákladních a osobních aut, transportérů všech značek, Vysloužilé, už když je vykládali z lodí. Hadry potrhaných uniforem na keřích a po vyprahlé zemi.

„Pojď ke mně,“ vyzvala ho.

Nebylo to jen, co jí tělo pomáhalo zapomenout.

„Jsem s tebou,“ řekl.

Měl v kapse přehled válečné situace k dnešnímu dni, který jim dal tiskový kapitán.

Obdivoval na ní to nejženštější, zjevné i tajemné, růžové a pootevřené i kryté.

Objímala ho něžně a pevně.

Mohl se projevit tím, co proměňuje muže v muže.

Podobala se pootevřeným ústům, očím a srdci, kdyby jí rozhrnul hrud'

Připomenul si ticho v kopcích, vlahý vítr, šumění stromů, cypřišů a borovic.

„Jsi jako květina,“ řekl. „Jsi květina.“

„Už mě musíš znát nazpaměť, miláčku.“

„Musím tě ničit, miláčku. Ale nechci ani vyhrát, ani prohrát. Není to válka.“

„Jsem ráda, že to není válka. Jedna mi stačí.“

„Jsi jako ta kytka, kterou máš ráda,“ řekl.

„Kalaniot.“

Viděl ve světle svíčky na židli odložené její vojenské svršky a pod židlí boty.

„Miláčku,“ šeptala. „Dojdu s tebou daleko.“

„Miláčku,“ odpověděl. „Tvoje daleko je pro mě blízko.“ Šeptal.

„Je mi horko,“ řekla.

Představil si, co měla za sebou.

„Otužíš se tu, i kdybys nechtěl,“ řekla.

„Kdo by nechtěl?“

„Dokážeš tu zapomenout. Ne na strach. Ten se ti pořád připomíná.“

Myslel na její tělo. Byl pyšný, že je s ní, a jak blízko, jako ještě s nikým, co byl na světě. Vnímal pýchu samečka, aniž by snad chtěl, skoro královský pocit, opojení, kterým se nepovyšoval, ale

odměňoval. A byl pyšný na její povahu a charakter. Pronikala jím vroucnost a vděčnost a slévalo se to do pocitu štěstí.

Stačilo mu být v její přítomnosti. Zahrnovalo to vše, co předcházelo, i příslib.

„Nejsem tak tvrdá, jak bych chtěla. Měla jsem strach, že po druhé válce znecitlivím. Nejen proto, čím jsem prošla, jaké zkušenosti jsem udělala, a co se stalo tolika lidem, kteří už nejsou. Němci nám vtloukali do hlavy, kdo jsme, i když to zamýšleli jinak. Tady tomu říkají filozofové totožnosti. Stačí se stát vojákem. Není to jen pohoda. Vědomí smyslu.

Je u toho hodně všeho, co není pěkné, snad ani dobré. Krev. Zranění. Strach. Zároveň vědomí nutnosti. Jinak to nejde. Je to štěstí být v armádě. Nejednoduché štěstí. Jistě mi rozumíš. Jsi jeden z nás, kdekoli žiješ, chceš nebo budeš žít. I proto jsem s tebou. A láska je cesta s otevřeným koncem. Máš rád moje tělo, jako miluju tvoje. A vnímám, co pro tebe, jako pro mě, tělo a tělesnost znamená. Nechci to rozebírat. Naplňuje mě to. Není to jen tělo a tělesnost, v čem si rozumíme a tolik lidí si nerozumí. Ale vracím se, i proti své vůli, k naší bezbrannosti. Jak snadno nás zabíjeli. Čísla jsou nepochopitelná, nestravitelná a mrazí. Matka, otec, sestry a bratři. Příbuzní, známí a neznámí. Nevinní. Být tu v armádě, i jenom tu být, vrací těm zavražděným důstojnost, kterou jim brali. Být v armádě je pro mě jako být v jiném druhu chrámu. Modlit se. Tak promiň, že jsem se o tom rozpovídala. Víím, že nemusím. Mohu si být blízko jen s někým, kdo tomu rozumí.“

„Nevypadáš, že by tě zlomili,“ řekl.

„Nezломili mě. Poškodili mě.“

„Vypustil jsem je ze svého uvnitř.“

„Někdy se divím, že ve mně není nenávisť. Chtěli, abychom uznali, že jsme méněcenní, a měli bychom jim být vděční, že nás vyhubí.

Asi jako blecha není v žádném případě ušlechtilé zvíře jako lev, tygr nebo slon. Z odstupu je směšné, jak se pokládali za nadlidi. Vylučuje to odpuštění. A nemyslím, že se to dá nebo mělo zapomenout. Až budu mít děti, budu jim to vštěpovat, doufám, a chťtí, aby to odkázali svým dětem, a ty zase dalším, od pokolení k pokolení. Aby už nikdo nesměl vzít živou posvátnost. Nenahraditelnost. Aby ani tebe, ani mě už nikdy nikdo nesměl beztrestně zabít ani ponížit.“

„Je to za námi,“ řekl mírně.

„Těžko,“ namítla.

„Kdo by chtěl žít na hřbitově?“

Navrhl přejít k něžnějšímú námětu.

„Jsi nestyda. Pomáhá ti to?“ Nevyžadovala odpověď.

Některé záležitosti mezi nimi se obešly beze slov.

A nechtěla se bez přestávky vracet k časům, kdy je německá společnost a její šéfové pokládali za bacil. Věděla, že jejich nynější nepřítel je jiný. Jen v nich připomínal, co bylo. Čím si to podávalo ruce. A v čem byl rozdíl. Tady se svářeli dva o jednu zemi, kterou to nemohlo zvětšit. A z židovské strany zmenšit. Dostalo se to k biblickému ano, ano, ne, ne.

„Jednou jsi mi zpíval operetní kousek, jak šťastný je, kdo dokáže zapomenout, co se nedá změnit.“

„Vnímám to jako ty. Skrz tebe.“

„To by bylo málo, i když je to hezké. Bez volnosti se dá žít, ale svobodnou mě to oduševňuje.“

„Ty moje krásná sionistko.“

„Miláčku.“

Byla nahá a krásná a vnímal, jak čekala na jeho objetí, a neváhal. Měla mléčnou pleť, chápavé oči, než je přivřela a nechala se políbit na pootevřená ústa.

Pohřbili tím, o čem byla řeč prve, jak z jejich popela dělali hnojivo na svá pole a chléb jim chutnal, jako jim chutnalo vše, o co je okradli, co jim uloupili, čeho se zmocnili.

Na chvíli to nemuseli vědomě vytěšňovat. Už to vytěšnili. Byli jinde.

Tady.

Zvykli si už na svět bez odpovědi.

„Chtěl bys k tomu hudbu?“

„Tu jednu desku?“

„Po válce si opatřím diskotéku.“

„Pošlu ti pár desek.“

„Díky.“

„Máš krásné tělo. Nemůžu se tě nabažit.“

„Taky na všechno zapomínám.“

„Je to uvnitř.“

Potom se ptala, co dělá, na jeho práci. Dávala mu najevo, jak je to pro ni důležité, doslova osobní. Snažil se vysvětlit co nejjednodušeji, co by chtěl, aniž by musel říkat proč. Neplést do toho pojmy jako odpovědnost. Co cítí v konečcích prstů. Kam až v tom může, musí. Neřekl, co si vždycky myslí, kolik nadanějších, kteří už nejsou, by si počínalo lépe.

Bylo příjemné si s ní povídat, i tím, že cítil, v čem mu rozuměla.

„Přinesli jsme si z minulosti strach,“ řekla. „Dodnes se bojím psů. Začnou štěkat, už když nás vyčenichají zdálky. V každé vesnici. Nejsem ráda, že je někdo z nás musí postřílet. Strach je asi to hlavní, co nevytěšníš.“

Pak řekla, že zahání strach vůlí. Jde to. Pomáhají kamarádi ve zbrani. Jsou na tom podobně. V druhé válce viděla lidi, kteří strachem oněměli. Vyličil jí, jako by byl skoro za branou živých. V lágru, kde

čekali na svůj turnus do plynu. Mezitím co čekali, plynovali nacisté maďarské židy. Z osmi set tisíc od léta zaplynovali už polovinu.

„Každý z nás, kdo přežil, žije proto, že místo něj zabili někoho jiného,“ řekl.

Řekl jí, jak prvních pár let doslova vymazal Německo ze svého vědomí.

Pro něho neexistovalo. Jistě existovalo, ale myslel na něj, jako vyléčený myslí na nemoc, která ho málem stála krk. Snaží se na ni zapomenout. Vygumovat ji z paměti. Ponížení je jako ozvěna, která utichla, ale ve vědomí poníženého nikdy neutichne.

„Izrael je moje důstojnost, stejně jako pro tebe,“ řekla.

Usmál se. „Ještě se bojíš psů?“

Přikývla. Nebyl to asi jediný strach, který se u ní hlásil.

Myslel na to, co pro něj znamená její tělo. Její povaha. Co o ní už věděl.

Sama neměla špatnou. Alespoň si to myslela. Chtěli si přečíst, co napsal o burmské cestě. A co a jak si připravil na výlet k Masadě, kde vojáci skládají přísahu.

Tak řekla, že armáda ji připravuje na stáří, ačkoli se to mohlo brát i z druhého konce.

„Je to pro nás nové umění, stárnout,“ řekla. Řekla to jako vtip.

„Taky mě zajímá hlavně, co je tady a teď,“ řekl.

A potom: „Mám tě rád nahou. Jsi krásná, milostná a mateřská, a chtěl bych si tě brát do zásoby a odnést si tě s sebou, kamkoli půjdu.“

„Jsi romantik. Nosil bys mě v kapse jako Lampel slunečnicová semínka?“

„Je to tvým tělem. Tebou. Co už o tobě vím. Co to ve mně probouzí. Můžeš si to domyslet.“

„Mám tě taky ráda beze všeho.“

Vychutnával její obnaženost i svoji nahotu a neměl pro to slovo.

Potom se ho zeptala, kam od ní půjde? K Lampelovi?

„Čteš mi myšlenky,“ řekl.

Cestou se vzpomíná: „Musím mu pár věcí vyřídit.“

Odcházel od ní nerad. Byl by rád, kdyby mohl přeskočit čas a opět se s ní sejít, být už tak daleko.

„Těšíš se, až ti bude sedmdesát nebo osmdesát?“

„Možná. Skoro. Někdy.“

Lampel dočetl Danyho momentku o procházce po zšeřelých kopcích, obklopujících Jeruzalém. Ticho a válečnou vřavu. Ozvěnu děl, odlesky arabských ohňů. Domyslel si, že tam byli s Magdou Wilderovou. Hledal ji mezi řádky.

Bavili se o tom, kdo koho a kde potkal. Lampel toho měl víc. Domyslel si.

Diskutovali o rozdílu, co o sobě vypovídají lidé různého věku.

„V pozdější fázi existence lidi spíš ukazují, čím byli,“ řekl Lampel. „V mládí, čím budou.“

Vyzpovídal řádku lidí. Domluvil se německy, rusky a polsky nebo česky. Někdy i anglicky.

„Myslíš nás dva?“

„Děvko vošklivá,“ pravil Lampel.

„A pak se řekne miniaturní válka. Jedna armáda na pět druhých.“

Vzpomínali na studené plzeňské u stolků hotelu Dan na břehu moře. Palmach, dělnické a rolnické oddíly izraelské armády potápěly Altalenu, loď o výtlačku pěti tisíc brutto registrovaných tun, naloženou zbraněmi pro organizaci Menachema Begina Irgun Zwei Leumi, a jeho ostré chlapce, kteří to z izraelské strany chtěli vzít do rukou, a Ben Gurion to považoval za pokus o převrat a vydal příslušné rozkazy.

Dany měl na palubě Altaleny kamaráda z Terezína, Hermana Pfeffera. Viděl ho, jak skočil do moře, aby unikl požáru, když se po dělostřelbě ze břehu Altalena vznítila a začala se potápět, už skoro na mělčině.

Pfefferův tatínek byl esesák, který poslal svou ženu, Pfefferovu maminku do Polska, kde ji zabili německé einsatzgruppen v akci Heydrich. Pfeffer ho chtěl po válce najít a potrestat vlastní rukou. To poslední, co o něm slyšel, bylo, že se tu Pfeffer oženil s krásnou osmnáctiletou židovkou, má už dvě děti a žije se jako taxikář. Od té doby se neviděli.

„Mám chuť a hlad,“ řekl Lampel.

Život byl pro Lampela, mimo jiné, jídelní lístek.

Dany si přehrával, o čem mluvili s Magdou Wilderovou. Řekl jí, že život s ní je krásný. Bez tebe by to nešlo, odpověděla.

Lampel plánoval sníst si něco menšího. To byl signál, aby šel na jídelním lístku odshora dolů.

„Vezme tě ta tvoje dáma k jednotce?“ zeptal se.

„Dáma to možná je, ale jestli mě vezme k jednotce, je ve hvězdách.“

„Znáš vojenské heslo prověřovat a nedůvěřovat?“

„Kdy se ti zdá ženská nejženštější? Když má hezkou, víš co.“

„Narážíš na tu slečnu, co mi jiskruje zprávy do Prahy?“

Zmínil se o rabi Loewovi – Maharalovi. Nezajímal ho předsudek, jak jsou židé chytrí, ale čím jsou protivní. Od Babyloňanů, Asyřanů a Římanů a Řeků až k Arabům. Všem byli protivní, nerozuměli si a byly z toho jen potíže a sváry.

„Víš, proč naši arabští bratrance nepotřebují toaletní papír? Mají v sedle velblouda lahvičku s vodou, a když si uleví, prstem se omyjí, a pak se otřou do písku, nebo pokud jsou v oáze, o listí keřů nebo stromů.“

„Takže lahvička a fíkovník a mají toaletu?“

„Přesně. A víš, proč mají Arabové vždycky čtyři ženy? Ne jednu, ne pět, ne tři?“

To Danyho zajímalo. Lampel mu to rád vyložil poukazem na rovnováhu a důkazem, proč kvartet, a ne trio nebo kvinteto.

„Jsem ti taky preventivně protivnej, abys mi nemusel závidět nebo mě litovat?“

„Pro mě jsi spíš přežranej. Chvillemi hltavej. V nejlepším případě mlsnej.“

„Tobě chutná jíst dva měsíce dennodenně baklažán a cpát se olivama?“

„Válečný hospodářství. O tom bys mohl něco vědět. Byls v Rusku.“

„Mám větší žaludek. Spaluju kalorie pět set kilometrů za hodinu.“

Lampel měl kulatou dobráčkou tvářičku, trochu jako batole a částečně jako z pohádky dlouhý, bystrozraký a širokoučký. Ten širokoučký. Emanuel Lampel. Reportér, který se narodil polské mamince o krok, než mezinárodní rychlík přešel hranice, a tak měl v rodném listě Slezsko. V očích měl vlídnost, chápavost a bystrost, což dohromady vyvolávalo dojem dobroty. Poněkud žensky vytvarované tlusté rtíky. Něžný pohled. Vzkazoval lidem už na první pohled, že jim rozumí, chápe je a dovede mlčet.

Po lekci o muslimské hygieně na cestách ve společnosti velbloudů přešel Emanuel Lampel k mnohoženství. Proč čtyři? Začalo to někdy kolem let 622, 623, a znamenalo to pro nomády z Adenu nebo Arábie radikální zlepšení. Lahvička s vodou. Skok asi jako pro Angličany vynález WC. Arab podává při setkání pravou ruku. Jí pravičkou. Omývá se a češe pravou. To méně čisté, ale nutné, provádí levou. Čistí se prostředníčkem levičky. Takže podá-li někomu levou, vyvolává podezření, že se chce otřít. Na to má na poušti písek. Palmové nebo fíkové listí.

Manželky. Předně na to musí mít, aby uživil čtyři ženy. Větší domácnost. Rozvětvenou rodinu. Za první manželku si vezme mladou a má s ní dítě. K ní si časem přibere další, zase mladší, která první manželce, už matce, pomáhá jako chůva a pomocnice v domácnosti. Ve věcech lásky ji zaučí ta první. Pak otěhotní a porodí i mladší, druhá manželka. Stará se o ni první, která není v jiném stavu, ale má zkušenosti. Po několika letech se dvěma manželkami si muslim vezme třetí, opět mladší. Obě starší ženy jsou už z něj, řekněme, mírně unaveny, třebaže se k nim občas přiblíží, ale hlavní milostnicí je ta nejmladší. Ta pomáhá oběma starším s výchovou dětí a ony jí zase s jejím prvním. Ale ve třech nefunguje v rodině rovnováha. Dvě se paktují proti jedné, hádají se starší s mladší, dvě starší proti té krásnější, takže si muslim vezme čtvrtou ženu. Množí se hlavně s oběma mladšími. Ve čtyřech nikdo nemá navrch. Nejzkušenější proti méně zkušeným, méně hezké proti pěknějším, lhostejné proti přitažlivějším, nejstarší proti mladším, a naopak, nebo nejmladší proti prostředním. Nejroztodivnější kombinace. Vládne mezi nimi smír. Neboť je to vyrovnaná válka.

Čtyři je vynikající počet. (To věděl už starověký počtář, Řek Pythagoras. Čtyřka pro něj byla pilíř, na kterém stojí svět.)

Dobrý příklad je kvarteto. První housle, které vedou, udávají melodii a jsou nejvýraznější, jako sólový zpěvák, ale housle jsou slabé samy o sobě. Posílí a podpoří je druhé housle. Třetí je viola, sama o sobě silná, hlubší a doplňuje a podporuje housle. Udržuje tempo a rytmus, celou skladbu pohromadě. Určí začátek a konec. Trojka je mezi sourozenci dobrá. I dvojka. Ale v rodině je lepší čtyřka. Čtyřka se osvědčuje už dávno. Čtyři roční doby. Čtyři světové strany. Přednost sudých čísel. Dvakrát čtyři je osm. Dokonalé číslo, symbol nekonečna. Je to i vhodné číslo pro rodinu, aby rod nevymřel.

„Jasně,“ podotkl Dany. „Čistota, půl zdraví. Jedna ruka je polovina horních končetin. Nepodávej mi levičku.“

„A ty mně jen palmový listy,“ pravil Lampel.

„Koupíme si lahvičky?“

„Viděl jsem chlápka, myslel, že ho u zdi nikdo nepozoruje, a měl vodu v plechovce od piva. Hezky se vyčistil a pak si omyl prsty v té plechovce, než ji zavřel jako termosku, a našel pouštní ručník, dva palmové listy.“

„Lepší, než kdyby mu to na dlani uschlo, a pak ti podal ruku.“

„Fuj, fuj, fuj,“ pravil Lampel.

„Není nad to vědět, s kým žijeme,“ pravil Dany.

Lampel usoudil, že by mohl obrátit list.

„Víš, co by Menachem Begin, ten nejpravější, když nepočítáš ortodoxní, udělal, dostat se k moci? Otevřel by státní kasu. A rozdál prachy chudým jako Jánošík nebo Robin Hood, kdyby je osmej den po narození obřezali. První na řadě by byli utečenci z Maroka, Tunisu a Iráku.“

„Kdes to slyšel?“

Lampel to viděl po svém. Věřil, že nesmí věřit svým očím. Srovnání Davida s Goliášem jsem taky viděl. Kdovíjak to tehdy bylo. Co bylo P. R. Propaganda pro povzbuzení poražených.

Pro cestu na Masadu si museli zajistit dopravu. Lampel nestál o drncání obrněným transportérem značky Hackel z německé kořisti poslední okupační armády v Čechách, než je vystřídali Rusové. Smířil by se i s tím, kdyby to jinak nešlo. Minule jeli s Dany na nákladáku po ose jih sever, směrem z Tel Avivu do Haify, a někde u Karmelu Dany fotografoval vojenský nákladák, který je předjížděl, a vojáci jim zatarasili cestu, rozčilovali se, co má Dany co fotografovat, a nebyl na ně nejpříjemnější pohled.

Oba zaznamenávali nejroztodivnější původ izraelských zbraní. Létaující pevnosti z Ameriky, uniformy po wehrmacht, včetně opasků s německým nápisem Gott mit uns. Bůh s námi, pušky a kulomety z Francie, donekonečna.

Přišla řeč na Magdu Wilderovou. Bylo by s podivem, kdyby si Lampel nedopřál sem tam si štouchnout.

„Taky bych si dal líbit takovej křest ohněm,“ povídá Lampel.

Ušetřil si nabízet se k účasti. Kamarádství se přece projevuje i schopností toho, kdo má, se rozdělit. Domluvili si čas schůzky v tiskovém středisku v Tel Avivu, u řeky Hajarkon, blízko hlavního štábu letectva. Lampelovi nabídl tiskový kapitán výlet k teplým pramenům v Sachne. Dany se může přifařit.

Na letišti si Lampel prohlížel izraelské letecké uniformy, z nichž vojenští krejčí a švadleny odpárali německé znaky a nášivky a nahradili je hezoučkou šesticípou hvězdou v bílém kruhu.

„Ještě pár týdnů a začnu se na to dívat jako na fotbalovej zápas,“ začal Lampel. „Fandíš a nadržuješ svojí straně.“

Lampelův kousek o burmské cestě byl, jak bylo Lampelovým zvykem, napůl zpráva, napůl báseň. Trčely z toho trosky ocelových pancéřů, strhané pásy, vyhřezlé motory a kusy plechu. Pach střelného prachu a nafta a krev. Jak byl Emanuel Lampel kulaťoučký a cupital na krátkých tlustých nožičkách, jako kdyby japonská gejša byl chlap, jako válečný zpravodaj byl na svém místě a dovedl ve stručnosti podat, co se dělo.

„Zase si natřesem těžiště,“ postěžoval si, když nic jiného než transportér na cestu k Masadě neměl místo. „Kdy začnou konečně židi vyrábět autobusy?“

Přidržel se Danyho kolem ramen, jako by ztrácel rovnováhu. Vyšli do vedra na ulici blízko Sionského náměstí.

Kapitola 24

V noci se probudil chladem. Překvapilo ho, že ho neprobudila dělostřelba, která naplňovala prostor hluboko do kraje. Magda připravila k posteli talíř s jídlem. Zvětšila plamínek v petrolejce. Byla to argentinská antipasta a tvrdý chléb. Dával pozor, aby nenadrobil. Byli by tu hned mravenci, *nemalim*. Musela by přestýlat. Děla připomínala lom na okraji města, kde vylamují kámen. Těšilo ho takhle jíst. Už byli mimo oblast ztraceného času, který si přivolali včera, každý sám za sebe. No fajn, myslel si. Pustil gramofon, jejich první desku. Přivolal si k tomu představu krajiny u Ein Gedi, kde byli s Lampelem u Mrtvého moře, v zahradě, kde byly všechny stromy dovolené, kromě jednoho. Červená pevnost v stržích, roztroušené jeskyně, kam utíkali dezertěři obou stran. Vyhnanství mezi smrtelným žářem ve dne a mrazivým chladem v noci. Provozoval se tam nějaký předpoptní komunismus. Jedl skoro vojensky rychle. Bylo jasné proč.

„Nejsi přece tak slabý,“ řekla, když zase zašeptal, jak mu je. „Jsi vážně v pořádku. Jsi silný. Snad ještě párkrát přijdeš –“

Objala ho a měl na vteřinu dojem, jako by v ní převažovalo to mateřské. Bral ji raději kolem krku sám. Potom ji nechal, aby se nad něho naklonila.

Měl pocit, že dostává to nejvýsadnější.

„Proč sis nade mnou povzdechla?“

„Nechtěla bych, aby ses pro to na mne zlobil. Bylo to jen částečně kvůli tobě.“

„Zeptáš se mě, proč jsem tu zůstal přes noc? Nebo že nic nedělám a nejsem alespoň u konvojů v Romeně, když zas takhle praží?“

„Ne. To je čistě tvoje věc, Dany. Snad je to i tvoje válka. Nevím, do jaké míry. Máš některé jiné povinnosti, já taky. Vím to od první chvíle, cos vešel. Každý máme jen jeden život a člověk by měl mít právo se rozhodnout, která země je pro něj dobrá, a kdy nebo proč. Proto je válka, protože právo je víc než mír. Jsem starší, i když tebe také zkušenosti dělají starším, než je tvoje tělo a oči. Vím, že bys byl rád bezstarostný jako Jonny nebo Saharof. To bychom se museli narodit jako motýli.“ A potom: „Tady se dá žít vysloveně, jen když chceš. Jinak to nejde. Nebo to jde, ale to není život, živování. Vyhnán z vlastního srdce, mrtev zaživa, něco jako svá vlastní ozvěna, kdo by to chtěl? Budeme normální ve chvíli, kdy dopřejeme každý za sebe každému jeho právo jít odkudkoli a kamkoli.“

„Miluju tě,“ řekl. „Řekni mi tedy i to druhé.“

„Nebud' zvědavý –“

„Už jsem byl zvědavější, než jsi chtěla?“

„Je to vždycky, když takhle ležíš na boku. A když na sobě nic nemáš a vypadáš jako chlapec. Vypadáš, jako vypadal on, úplně na začátku.“

„Jako tvůj muž?“

„Zhasni, miláčku.“

Ležela chvíli nepohnutě. Políbila mu hřbet ruky a dlaň. Třebaže to zažil už předtím, naplnilo ho to stejným vzrušením. Vrátil jí to. Chtěl vyjádřit, že si váží všeho, co je spojeno s ní, včetně její minulosti, jejího nikdy, i muže, který už nebyl a jehož jméno neznal a kterého chránila, možná i před sebou samou.

„Ti nejchytřejší říkají, že když konflikt narostl k válce, byla by chyba se jí vyhýbat. Kromě nás samých za nás nikdy nikdo nevytáhne ani kaštan –“

„Jistě,“ řekl. Šlo o něco jiného. Věděl, že to hlavní teď pro ohled jednoho k druhému vynechají. Mohlo ho napadnout, že bude

myslet na svého muže. I mrtev existoval, nejen jako vzpomínka, za níž a před níž nikdy nebude prázdno, dokud bude naživu. Každou vteřinu pro ně všechno znovu začíná a končí. Dunění to jen připomíná. Uvědomil si, že přijala jeho ujištění, aniž ho sama v nejmenším ujistila.

Snažil se to rozehnat, co měl kromě slov. Ale nedosáhl odpovědi. Chtěla to v sobě zahnat dřív, než půjde ráno na své stanoviště. Asi by i Lampel měl krátké ruce. Nebylo mu zrovna do skoku.

„Vím, že to máš těžké,“ řekl.

„Ne tolik,“ překvapila ho. „Drž mě za ruku, prosím. Budeš si možná muset víc lámat hlavu.“

„Mám znovu pustit tu desku?“

„Zůstaň u mne. Nemusíš nic říkat. Byla bych směšná. Věci přijdou. Neboj se. Říkala jsem ti, že nic nechci. Ten den, kdy nebudeš chtít, prostě pro tebe už nebudu.“

„Miluju tě,“ opakoval. Pohladil jí dlaní ruku, bok a hlavu. „Řekla jsi, že to není jen tak. Ani pro mě. Pamatuju si do písmeňka, cos mi řekla. I co jsem ti sám řekl. Nedělej to tak těžké.“

„Jako třeba?“

„- stojíš u plotny, ale nemáš toho o moc víc na sobě, bílou zástěru.“

„Učila jsem se jako holka francouzsky. *Sous les fois de Paris*. Představoval sis někdy domácnost, která nemá ani kamna? V jednom domě jsme zamaskovali střílnu plátem z litiny sporáku a první koule z pušky ho rozbila.“

Dal si její hlavu do klína a hladil ji.

„Něco ti řeknu,“ řekla. „Žije se víckrát. Miluje se možná taky víckrát. Alespoň ten, kdo je toho po tom všem vůbec schopen.“ Pomalu mluvila. „Snad jsem alespoň někdy dostala, co jsem chtěla. Ale kdo se domnívá, že je to snadné, velice se mýlí.“

Hladil ji, líbala mu ruku, a slyšel naléhavost, která byla i v její pomalosti. „Nemá se možná chodit nazpět. Už jednou jsi mluvil o střepinách.“

„V jiném smyslu,“ řekl rychle. Odmítl dvojdomost, již mohla vložít do všeho, včetně střepin. Nechápal, k čemu se odsuzovala. Vedle minulosti a snad budoucnosti byla i přítomnost. Tady a teď. Dosahuje člověk něčeho nedosažitelného tím, že mu to uniká každou kapkou, kterou to získal?

„Budu tě radši trápit teď,“ řekl. Zaslechl v tom svou prosbu. Cítil, že to tak pochopila. Trochu se opřel zády a hlavou a zavřel oči. Hladil jí vlasy a ramena. Potom nemohl dýchat. Zdála se mu smutná.

„Nechtěla bych, aby ses mě proto nakonec zošklivil nebo litoval. To by mě trápilo. Nebo kdybys byl se mnou jen proto.“

Tiše zpíval. *Zavolá srdce tvé.* Kousek anglicky. *You belong to my heart.* Uměl z anglických vět jen úryvky šlágrů. Myslel na svou matku. To byla taky pořádná ženská. Jeho matce se to mohlo stát. Vlastně se jí to stalo. Jenže dřív.

Sledoval. Na hodinkách, jak dlouho to bude trvat. Trvalo to do tří. Díval se na hodinky se světelnými rafijemi, kvůli kterým ho Lampel v noci otravoval dotazem, kolik je.

„Řeknu ti všechno,“ dodala potom. „Přišla zpráva, že ho na hranicích při pokusu o přechod chytili a poslali transportem do Osvětimi. Ztratil na cestě nervy a vzal si tabletku. Měli jsme je u sebe, když jsme přecházeli. Bylo to na přechodu, kterého jsem se bála, protože nebyl dost obtížný. Myslela jsem si, že je to moje vina. Kdyby nechtěl jít za mnou, udržel by se možná jako ponorka. Měla jsem výčitky svědomí. Dlouho jsem neuměla mít radost.“

„Nemá cenu si to vyčítat.“

Asi to chtěl položit jako závaží, aby se to lehké v jeho povaze potopilo a nepodlehlo tomu, co nechtěla. Naslouchal jejímu hlasu.

Napadlo ho, že lehkost přinášel i jako klad. Byla v něčem jako Livinovi. Zaboha by nepřiznala, že jí něco vadí. Střelci u děl udělali přestávku. Pohlédl na hodinky, kdy to zas přijde.

„Naše osudy pořád ještě nejsou ustálené a jde to z generace na generaci,“ řekla.

Začali znovu ve tři osm minut. Dunělo to jakoby několika řadami nad nimi.

„Víš, tahle země byla pro mě jako hojivá mast. Slunce svítilo, lidi pracovali, všechno šlo dál. Jeden černý mě pozval na výlet. Jemenita. Lidi pokřikovali, proč s ním jdu. Tady se dělí všichni na dva druhy, Sefardy, černé, a aškenazy, evropské. Neměla jsem nic, ani peníze, ale o nic jsem se nestarala, ani o distanc mezi barvami. Pak jsem sloužila. Nechala jsem toho, až když mi dali znát, že jsem jen služka, abych jedla v kuchyni.“

„Lidi jsou někdy svině,“ řekl. „Největší snobi se projeví spolehlivě jako zbabělci. Udělal jsem takovou zkušenost už asi stokrát, a napálím se pokaždé znovu. Tváří se nejdřív, jako bychom byli všichni z jednoho těsta – to známe. Lidi zabíjejí zvířata, aby jako druh dokázali sami sobě svoji nadřazenost nebo prvenství, a zabíjejí někdy duši. Je to choroba druhu. Možná že se dá překonat.“

Měl dojem, jako by to, nač myslel a jak se vyjadřoval, bylo jako korek, který ho udržuje nahoře, takže se nemůže ponořit tak hluboko, jak by možná chtěla. Kanonáda trvala deset minut. Objal ji.

„Jsi pěkně pevný,“ řekla. „Ráda tě cítím a dívám se na tebe.“

„Je to spíš obráceně.“

Přejela mu bříšky dlaní ramena, hrud', břicho a stehna, nakonec, co čekal a co měl nejradši.

„Kdes to vzal?“ zeptala se, když se vrátila k ramenům.

„Pracoval jsem. Tohle, co chci dělat, je těžší. Než jsem si přál stát se pilotem, líbilo se mi být kovářem. Už to praží třináct minut.“

„Kde?“ opakovala.

„V pevnosti jsem chodil porážet stromy a nosil kameny. Někdy jsme to tahali dva nebo tři. Do dvou a půl metru jsem to bral sám. Chodili jsme kopat protiletické kryty. Později jsem nosil cement. Někdy jsem si nechal naložit na každé rameno padesát kilo. Němci měli za to, že mám v hlavě vygumováno. Dělal mi dobře, že to unesu. Zedník, který nám to házel na ramena z vagónů, křičel, že jsme líná a pomalá židovská prasata. Řekl jsem mu, aby mi dal dva pytle na každé rameno. Už nekřičel. Jednou jsem vyhrál sázku, že oběhnu kasárenskej dvůr se stopatnáctikilovým pytlek mouky. Skládali jsme pytle z nákladáků. Potíž byla dostat ho na záda. Klusal jsem a napínaly se mi i střeva. Vyhrál jsem třešňovou zavařeninu. Čas od času si potřebuješ ověřit sílu.“

„Jistě,“ řekla.

„Konec, trvalo to dvacet minut,“ poznamenal.

„Budeš mi psát?“ zeptala se. „Znáš tu rakouskou písničku *Adieu mein kleine gardeoffizier? Und vergiss mich nicht und vergiss mich nie?*“

Naplnil ho spíš stesk než údiv. Pomíjela, co dělal a říkal? Všechna vyznání? Váhal s odpovědí. Necítila, že by měl mít spíš strach on o ni než opačně?

„Udělám, co bych chtěl, abys udělala ty pro mě –“

„Nebudu ti vteřinu v cestě,“ dodala.

„Nechci, abys to říkala.“

„I snad kdybys chtěl, abych umřela.“

Kapitola 25

Bylo ráno. Vzal Magdu za ruku. Byla vzhůru.

„Mám ti číst z dlaně?“

„Radši ne,“ odpověděla.

„Máš strach, co bych vyčet? Mně jednou prorokovala amatérská prorokyně, že umřu, až mi bude devatenáct. To už zmeškala, počítám. Nebo se propadnu na lodi, až mi bude čtyřycet dva, anebo padesát. Doufám, že se kvůli tomu nebudu bát lodí. Říká se, že šestka je jedno z nejšťastnějších čísel. Znázorňuje ho šesticípá hvězda. Lidi narozený ve znamení šestky trpí rozptýleností zájmů. Jsou věrní. Jen to, když jsou věrní všemu najednou, se někdy vysvětluje jako nevěra.“

„Byla hezká?“

„Příšerná. Jezinka. Nepořádné černé vlasy, cikánskou pleť, měl jsem chuť kousnout ji do zadku –“

„Člověk se bojí všeho, co nezná –“

„Nikdy se mi s nikým nemluvalo jako s tebou.“

„V Sýrii, v Aleppu nás vyšetřovala na cestě sem anglická tajná služba. Odtamtud jsme jeli s mužem, který nás doprovázel už z Istanbulu. Byl únor, přišla jsem ze zimy a ptal se mě, jak se mi líbí město. Řekla jsem, co mě napadlo, že jsem už od Istanbulu neviděla sochu. Řekl, že mohamedáni, stejně jako židi, neztvární lidi. Abych ho neurazila, podotkla jsem, že všude jsou krásné květiny, růže a něco podobného. Ptal se, jestli bych chtěla natrhat. Myslela jsem, že si dělá legraci. Potom vlak zastavil, a to jsem prvně viděla, že jsem někde jinde, natrhal mi kytici.“

Jak doznívala ozvěna výbuchů a přicházely nové, dostával chvílemi strach jako v bouřce.

„Nikdo nesmí z města,“ dodala. „Než jsme se naučili snášet bombardování, chtěla jsem v Romemě naložit jedno děvče na kamion s plachtou. Neuměla vylézt dost rychle. Byla nervózní, že přestupuje zákon. Zahlédl nás velitel. Co děláte? Kdyby lidi odešli, můžou si vzít legionáři naše domy zadarmo. Jen plakala. Zkusila jsem to příště u stěhovacího vozu. Nabídla jsem řidiči cigarety a veliteli víno, aby si je přišel vypít sem. Dala jsem mu adresu. Smála jsem se. Víím, že lidi jsou radši, když ti kolem nich jsou veselí. Povedlo se nám to.“

„Přišel?“

„Nechci zacházet do podrobností,“ neusmála se.

„Abys to tedy věděla. Nevadilo by mi, kdyby přišel. Slovo. Nevadilo by mi ani, kdyby tvůj tatínek byl El Tel.“

Vydělil si ji ze všeho, z čeho chtěl. V ledačem asi byla mezi mužem a ženou rovnost, a v něčem nebyla, i když člověk chtěl, a bylo jisté, že vždycky nechtěl. I když se snažil nebo se k tomu nutil. Myslel na Lampela. Ve dne to bylo jiné než v noci. Nebyla v něm nejistota, když se snažil dohlédnout dál, než mohl. Měl v kostech, co ještě neprožil. Věděl, že nesejde na tom, jestli je to menší, než aby se to vešlo do špendlíkové hlavičky. Taky, že se pro příště vystříhá slov jako „střepina“ a „tady“, mohla mít naruby obrácený nebo dodatečný význam.

Detonace trvaly zase dvacet minut. Hodinky šly na obou stranách stejně. Fosfor už vylínal. Sklíčko měl poškrábané od stromů, zdí, oč se odřel.

Magda ležela, když se oblékal. Připadalo mu, že sám, když nemá kalhoty a košili, vypadá jako Magdin muž, který pro ni zemřel na přechodu něčím zaskočený, ve sněhu, jenž už párkrát napadal, roz-

tál a znovu napadal. A že se mu podobal jen v něčem. Vzpomínka na něho nezemřela a nezemře. Nebylo těžké se s tím smířit. To něco si Magda na něm zvýraznila. Potřebovala to?

Určitě to byl člověk, který dokázal někoho podepřít. Sám ztroskotal. Samota měla nešťastný rub. Přejít, na kterém zahynul, skleslý, osamělý a zoufalý, označila za nebezpečný, protože byl snadný.

„Miláčku,“ řekl a byla v něm plachost a znělo to, jako by ji ujišťoval, že to není jen vrtoch nebo příležitost, ať se stane cokoli.

Odpověděla stejně: „Miláčku, Dany –“

„Škoda že nemůžeš spát –“

„Vedro.“

„Úžasně se rozednívá. Jako by s hvězdami padal sníh.“ U Abu Tor se střílelo z automatických zbraní. Slunce stálo šikmo nad kopcem. Oblaka na modré obloze se chovala jako bílé beránčí kožichy. Pásla se na obrovské louce. Kulomet na jedné straně udělal přestávku. Mohl se jen domýšlet. Obě strany byly opatrné. Chyba, jak říkal Lampel, se dala zaplatit jen jednou.

„Není to vždycky,“ řekla. S rukama pod hlavou ležela jako brouk.

Potom, už oblečena, se protáhla, jako by nikdy nebyla v nejmenším nebezpečí.

„Člověk má umět být vděčný. Nic, ani sám pro sebe, neumenšovat. A pak – jeden den nebo tisíc dní – kdoví, co je lepší?“

Pohlédl jí do očí.

„V některé chvíli, když se na mě díváš, mám dojem, jako bys něco hledal,“ řekla.

„Jsi hezká jak puška,“ odpověděl. „Jsem rád, že existuješ.“ A pak: „Dneska tu asi nebudu spát. Stavím se v Notre Dame. Nazítří se asi uvidíme. Zaskočím do Romemy a svezu se s nimi. Nebo něco –“

Všechno, co člověk dělal, bylo vlastně hledání, napadlo Danyho. Nejenom tohle otevřené a příjemné, kdy něco potlačoval, nebo naopak, skryté, bezohledné i dobrodružné, a taky poctivé, protože riskující. Od všeho něco. Člověk něco hledal a nacházel, míjel nebo ztrácel, souzvuk, vyrovnání s něčím, někde; byl ochoten nasadit kůži, aby si potom nemusel nic vyčítat. Toužil přitom po pohlazení a po blízkosti. Válka a blízkost se nevylučovaly, naopak. Po porozumění. Nebo chtěl získat něco, co se už nemůže nikdy ztratit, leda s tím posledním, když už nemá štěstí. Bylo to vždycky dát a brát. Rozumět sobě za cenu, že porozumí těm druhým. Odvaha podívat se na sebe, alespoň cípkem. Zabíjet skleslost a zranění činem. Dokázat i pár vlastností. A v čem to není marnost, i když to někdy bylo jako ta Popperova hora, co k ní člověk šel tak dlouho, až potom u její paty neměl sílu, aby na ni vylezl. Magda. Lampel. Pilot, o němž se zmínila. Velitel severní fronty Artur Friedman. Zdeněk Pick, než se rozhodl, a potom, když ho za to zabili. Nebo jako vojáci, kteří na ni křičeli, aby jim dala růži, či alespoň adresu, jasně. Komandant z Romemy, co si sem přišel vypít slíbené víno. Fajn. A styděl se zároveň za to, že se uspokojoval vědomím toho, čeho dosáhl, a byl tím současně nejbliž tomu, v čem tušil smysl.

Ale nic z toho by nedovedl říci nahlas, kromě toho, co ledabyly řekl, že půjde k Romemě nebo kamkoli jinam, a že se uvidí potom, když budou mít štěstí.

A vyjádřil tím skoro všechno, co chtěl.

Miloval ji, ale docela jí nerozuměl. Pokaždé na něco narazil, co neznal a nepředpokládal. Stalo se mu to několikrát. Něco ji rozladilo, zaskočilo nebo překvapilo. Nebyl si ničeho vědom, ničeho se nedopustil, ale někde byla chyba. Jak říkal Lampel. Všechny ženské jsou neurotičky. Nediv se ničemu.

ČTVRTÁ ČÁST

Kapitola 26

Dvě noci čekal Dany na možnost dostat se k pějšímu transportu, který nesl do Jeruzaléma pytle s moukou. Nechal Lampelovi vzkaz na rubu blanketu via imperial, kde mu telegrafovali:

POSLETE MATERIAL STOP POSILAME PENIZE BANK LEUMI. Na druhou stranu načmáral:

Jedu s týlovou jednotkou do hor. Nedělej si starosti. Zbytečně nečekej. Vracím se pěšky. To si nechtěl představit.

V zeleném stanu velitelství měli vyhrnuté postranice, aby protahovalo. Důstojník mu říkal „hochu“ a díval se tázavě, jako by to už neměl písemně. Stokrát se ptal, co sem Danyho přivádí.

„V nose už to mám,“ řekl mu Dany. „Potřebuju to dostat do nohou.“

„Nám by víc prospělo, kdyby se to dostalo do novin,“ upozornil ho týlař. Přidal pár poznámek k razítkům. Choval se jako elegán nebo přinejmenším jako druh kapánek přihřátých, kterým i kvůli tomu vojna hověla. Možná že když mluvil o věci, představoval si na první stránce sebe, s maximální fotografií.

Konvoje se několik nocí setkávaly na východišti k cestě prosekané ve skalách a pokřtěné na Burma Road. Seřadiště bylo mezi Ekronem a Chuldou, v olivovém háji. Ve dne tu vládlo nejprísnější ticho. Všechno odumřelo. Poslední bombardování srazilo život na nulu. Ranní nálet zničil makety z plechu a papíru dvanáct kilometrů odtud. Čekaly tu pytle s moukou, cukrem a solí, munice, léky, olej a sudy s petrolejem. Jako kryty v porostu sloužily díry v zemi, kam si mohl stoupnout člověk nebo dva a přetáhnout si přes hlavu bednění s pár přilepenými větvemi a kameny.

První etapu jeli v autech. Vyrazili přes Bab el Waad do Judejských hor, kde byla původní silnice násilně přerušena. Pěšky měli dojít k další etapě a odtud zase na autech k Romemě. Týlový důstojník ukázal Danymu na nákladák.

„Neradi bychom tě posílali nazpět v rakvi,“ povídá.

„Nejsi špatnej na nohy?“

„Dal bych vám avízo,“ dojal ho Dany.

„Doufejme, že seš z toho pravýho fládru,“ na to týlař.

„Dali mi napít z Šalamounovy flašky,“ povídá Dany. To si tedy užili.

Vyjeli z paseky v rozestupech po patnácti metrech. Automobily skákaly z kola na kolo jak obuté žáby. To se nezlepšilo ani potom. Cesta se ztrácela v kopcích. Lemovaly ji trosky obrněných i obyčejných židovských aut. Vzpomněl si, co kdysi slyšel o četaři aspirantovi Grünbaumovi z legionu u Tarnopolu. Řídké vesnice, které míjeli, byly opuštěné, hůř než kdysi Jericho, jestli to nepřehnal kapitolka 6, Kniha Jozue, Dobytí a zkažení Jericha, a 26. Prokletí města, Lampel to znal nazpaměť. Operace Latrun byla jiná liga. Jednička. *A pohubili ostrostí meče jako proklaté všecko, což bylo ve městě, od muže až do ženy, od dítěte až do starce, a až do vola, dobytčete i osla. Zvláště mu medilo tohle: ... dvěma pak mužům, kteříž shlédli na zemi, řekl Jozue: Vejděte do domu ženy nevěstky, a vyvedtež ji odtud, i všechny věci, kteréž má, jakož jste ji přísáhli.* Znělo to. Stihli to vrazit do dvou řádků. Jako zázemí pro nejrůznější tlupy a jednotky to bylo nebe na zemi. Vystrojili tu pár pohřbů konvojům. S kořistí odtáhli kdovíkam a udělali místo zas jiným. Židovští vojáci zas v chatrných domech kradli železné a bronzové šperky, korále, spony a náramky.

Podobnou silnici stavěli Britové za druhé světové války v Burmě, za noci, pod nepřetržitou nepřátelskou palbou. Tady to udělali podobně, přímo ve stržích, na převislé klikaté stezce, ve větším

chvatu. Nejdřív měl ujít celou trasu jeden voják pěšky, aby dokázal, co nešlo hned napoprvé štábním rozoumkům do hlavy, že je možné se sem dostat z pobřežních rovin po svých. Pak to zkusili džípem. Nakonec mu uznali, že i s dvěma třídami obecné může objevit Ameriku. Na tom nezměnilo nic, že z některých konvojů nedošel ani muž. Dost návnady spolklly cizí ryby. Ani Arabové nebyli hloupí.

Jeli hluchým prostorem hor a voják v rohu začal vyprávět anekdotu, která kolovala mezi městy, jak se po válce přidělovala trafika; vypsalí konkurz pro veterány a bojovníky s maximálním vyznamenáním, až nakonec zbyli dva, jeden bez rukou a druhý bez nohou, a kdo to dostal? Ben Gurionův synovec, jasně. Vojenským zjevem občas klamali. Šedovlasí byli služebně, jako vojáci mladí. Jen někteří měli mezi stehny zapřené pušky. Pár jich mělo na starosti kulometry, jež pamatovaly Abraháma, rozebrané na části. Maxim, Lewis a dva Bergmany. Na podlaze leželo pár bedýnek s puškovými náboji. Šest celých pět a osm milimetrů. Taky kysinky granátů. Při pokoutních nákupech jaktěživ nebyla záruka, že vybuchnou v tu správnou chvíli. Jeden voják měl granáty ve dvou nákupních taškách. Ještě šátek na hlavu, soudil Lampel, a mohl dělat Červenou Karkulku.

Potom si říkali anekdotu o tom, jak člověk vrazil nervózně do ordinace, pane doktore, mně to upadlo, a doktor to chce vidět. Člověk se šacuje, až konečně podá svitek papíru doktorovi, lékař ho rozbálí, chlape, vždyť je to cigáro, a ten člověk se lekne, proboha snad jsem to nevykouřil? A další, jak ten člověk přijde ke známému lékaři a říká mu, hele, namluvil jsem si židuli, budeme se brát, uříznout. Doktor váhá. Uříznout? Uřízne to a pacient se praští do čela. Proboha, neříkala obříznout?

Dokud bylo vidět, snažil se zapamatovat si tváře a cestu. Připomínali chvílemi školní třídu. Danyho napadlo, že by si měli udělat

společnou fotku. Kolik jich bude naživu, až škola skončí? Hodně jich řekne á, už nedořekne bé. Debatovali o tom, které kulometry jsou lepší. Protřásli pragu, vickerse a madsona a hotchkisse, než se domluvili na tom, že nejlepší jsou ty, co mají. Praga byla páně Livi-nův BZ vzor 26. Ty měla mít ve výzbroji až do druhé světové války americká armáda. Slyšel slovo bren. Z brněnské zbrojovky.

V dálce se rýsovaly vesnice v druhém věnci hor. Domečky jak šedivé krabice. Špice, prořezávající údolí. Pahorky jako strílny. Výběžky dalšího pohoří se už ztrácely ve tmě. Dokud bylo ještě vidět, byla to pustina, jediná Asie, moc to zrovna nepovzbuzovalo. Trsy zeleného vřesu, mimóza a tamaryšek a ostrá tráva na písčité zemi, nic, šutry a bodláčí. Mohl by si vsadit na to, že toho, z kterého údajně upletli Kristovi korunu. Napadlo ho, že by se dalo pochybovat, jestli byl blondák. Lámal si hlavu, jak popsat transport. Měl by vědět o každém alespoň stokrát tolik, nejenom v oblasti porozumění.

Tu neviditelnou anténu měl nastavenou na Magdu Wilderovou. V duchu si říkal posté, jak to bylo fajn, a že je hezká jak Dalmácie. Mít někoho, jako byla ona, znamenalo přinejmenším už nebýt sám, i kdyby byl sám, jako teď fakticky byl. Měl ji obtisknutou v šeru; tvář s dolíčkem po neštovicích, oči, a cítil, jako by ho to spojovalo s muži na nákladáku. Kdo byl dobrý, byl *chevremán*. Fajn – *beseder*. Bude to dobré – *jihije tof*. Tak to je, po všem, co bylo. Jedem. Žít, umřít, třeba už zády k poslední zdi, protože dál už nic není, ale ne jako psi. I kdyby veleříše žvanily až do umdlení.

Devatenáctiletý mládenec naproti němu se ozval:

„Nejlepší lež je pravda.“ Měl vysoký dětský hlas. „Ten blbec tvrdil, že z těch šesti miliónů zabitých jich zaručeně pět miliónů devětkrát sto tisíc chcíplo nevinně, a proč? Nevěděli, že jsou židi. To mě dojalo k slzám. Litoval těch uvědomělých sto tisíc.“

„Osel zůstane oslem, i kdyby mu dali zlatý sedlo,“ povídá na to soused, který mohl být jeho otcem.

„Kurva, taková tíha,“ postěžoval si dětský hlas. „Vysrat se na to. Kde už jsme, chlapi?“

„V prdeli,“ ujistili ho.

Okolí vypadalo jako zšeřelá, zanedbaná zahrada.

„Potopa úplný hovno,“ poznamenal ten dětský hlásek.

Nikoho nenapadlo se bavit, jestli to nebyla chyba, že chtěli nazpět sem, podle mapy bible, která taky nemusela pro všechny platit. Britové jim dali jablko, červivé už předtím, než si do něj mohli kousnout. A Britům tohle jablíčko patřilo asi jako ukořistěná pirátská loď pojišťovně ve Spálené ulici. Platilo, že se počítá, co si dokážou uhájit železem. O tom se dalo milionkrát mluvit, desetmilionkrát o tom pochybovat, ale tak to bylo. Buď byla šaškárna tohle, nebo byla šaškárna to druhé. Dalo se taky těžko rozeznat, co a kdo a kdy komu přesně ukrad a jak. Ale kromě toho, že to možná byla chyba pro nejvyšší a neposkrvrněnou stolicí mezinárodního práva (jaká ještě mohla být ustavena), a poněvadž tu nemohli být sami, aniž někoho vyhnali (jakkoli si nepřáli zrovna vyhánět) nebo vybili (třebaže by dali přednosti čistému svědomí) mezi starousedlíky, vinné s nevinnými, byl to teď taky jejich život. Nebylo to už první pokolení. Dostalo se to vždycky k železu. Jestliže byl muž vedle devatenáctiletého jako fotr a měl na vrubu víc hříchů než vrásek na čele, devatenáctiletý už měl jenom čisté ruce a hájil si svoje.

„Kam se na nás srali, s celou tou potopou,“ dodal dětským hlasem.

„Vyper si slovník,“ povídá starší.

„Na prádlo se ti vyseru,“ ujistil ho dětský hlas. „Na velký i na malý –“

Později se musel soustředit na to, aby nespádl. Protahovali se skalami jak hadi. Člověk se musel nejdříve odevzdat do rukou řidi-

če, kterého jaktěživ neviděl, a pak spoléhat na náhodu, související s úmysly a schopnostmi protivníka, který území ovládal. Hodně věcí bylo zrovna takhle zařízeno. Dostali už ve tmě rozkaz nasa-
dit si přilby. Sdělovali si to tichou poštou. Lahvová by byla lepší, napadlo ho. Mládenec mu poradil, aby si neutahoval řemínek.

„Nech si vyprávět, jak nás Angláni, ty kurvy prodejny, nechali vy-
jet až na vršek hory, a co z toho bylo,“ poznamenal dětský hlas.

„O pár případech jsem už slyšel,“ odpověděl mu.

„Ať ti řeknou o masakru na Scopu. Pustili je tam s anglickým
klidem, aby to jako nevypadalo, že jim chtějí v jednom kuse jen
bránit. Zapomněli jim říct, kdo na ně bude uprostřed cesty čekat.
Zapíchlí tam sedmdesát duší, doktory a ošetřovatelky, na cestě do
nemocnice. Příroda je krutá, budeme ještě krutější, jak to říkal pán
s pitomým knírkem. O takových masakrech se nikomu nesnilo.“

„To už nemáš, o čem by sis chtěl povídat?“ napomenul ho starší.
„Koho to zrovna teď zajímá?“

„Mě, do prdele!“ ujistil ho chlapeček. „Můžu si kecat, co chci!
Jsem snad svobodnej a voják jsem jako ty! Jsem alespoň tak plno-
letej, jako seš ty, ty páprdo!“

„Kdo je u tebe páprda, usmrkanče?“

A tak si krátili cestu. Proprali, i jak mazaně přefik král Šalo-
moun královnu ze Sáby, na kterou měl dlouho chuť a marně na ni
líčil. Nechtěla, měla být údajně až do návštěvy v Jeruzalémě panna.
Ale ne jako americké holky, co se sem přijely vyspat za dvacet dní
s pětadvaceti klukama a odjížděly zase jako panny pro ty blbce, co
tomu v júesej hodlali ještě věřit. Musela být chytrá. Bohatá byla
určitě. Jestli tedy legenda o darech, které králi přivezla, nepřehání.
Jak to na ni večer Šalomoun ušil. Poručil podávat večeri s nej-
ostřejším kořením. Slíbil jí, že ji nebude svádět, leda by si vzala
něco, co patří jemu a nepatří jí. Přisvědčila. Došlo jí to, až když

dostala překrutnou žízeň. Sháněla se po vodě a nejbližší džbán byl za plentou v králově ložnici. Podívala se, jestli spí. Sáhla po džbánu, a to byla chyba, která ji stála blánu. Šalomoun byl vzhůru. Chytil ji za slovo, za ruku a uhasili žízeň oba dva. Zdálo se, že to král Šalomoun neměl zdaleka tak složité.

Hráli bez falešných karet. S poznamenanými kartami se nedalo vyhrát. Nedali se oblafnout ismem, který slouží velikým, aby byli ještě větší.

Země měla i za noci nejvěrnější podobu v kamenech. Někdo věřil ve význam čísel, jiný v kameny. Věří se v ledacos. Někdo rozkrajuje na Štědrý den jablka nebo pouští skořápky po vodě. Někdo si uhlídá svůj osud nejlíp puškou. Některé kameny vypadaly jak kosti dávno vyhynulých zvířat. Na inkoustově modré nebe naskákaly myriády měňavých hvězd a hvězdiček. Než je vyklopili z kamionu, měl čas uvažovat o rozdílu mezi zapřením zoufalství a zoufalstvím nebo hrdostí, co to porodilo. Co cítili a věděli, a co by na jejich místě cítil a věděl někdo jiný. U zdi nevypadá svět jako laskavá královna krásy. Spíš se podobá zadnici.

Nemělo smysl couvat ještě dál. Těžko by tomu rozuměl, kdyby tu nebyl. Bylo to hloub a dál než ražbičky o prvních přistěhovalcích, kteří se při vylození málem utopili, věřili jen ve vlastní práci, dřeli do úpadu a měli k večeri leda pečené moskyty na pekáči vlastních zad. O hvězdných počtech vajíček malárie ve snu o slepičkách, kde rostly melouny a div ne ledničky i s ledem. Když je vyklopili, přetrhli tomu devatenáctiletému historku, jak jim rozstříleli velitele jako cedník, jako maso na fašírku.

Kapitola 27

Pod pytlem se mu úvahy smrskly. Soustředil se spíš na to, jak překonat, aby se mu pod sotva třiceti kilogramy nepodlamovala kolena. Možná že si to s jásavým poklusem kolem kasárenského dvora časem zkreslil. Kládl si jen v koutku duše otázku, jestli by si to tu šinul jak pašerák, kdyby v cíli přesunu byl Lampel, a ne King George 44 a Magda Wilderová, krásné tělo a duše, povaha, ruce a ústa a měkký pomalý hlas.

Vanul mírný vítr. Měl by rád vedle sebe Lampela. Vedle Lampela byl lepší sám. Slabost v odrazu povzbuzuje zrovna tak jako síla.

Mládenci, kteří vlekli kulometry a bedýnky s municí, to měli horší. Šli jako kočky – dráždit sršně. Velitel se jmenoval Rafael. Byl blond, hotová nordická rasa. Dělal v Maďarsku něco podobného jako Magda. Šli husím pochodem, v pořadí, v jakém prve seděli na autech. Rafael mluvil tiše s mužem, který se jmenoval Egon-Luis. Ten předal svůj vak dvěma chlapům za sebou, kteří už své pytle měli a podrželi třetí navíc. Devatenáctiletý šel před Danym. Byl tenký jako komár. Svět vypadal ze země jako propast v namodralé záři. Měsíc svítil na vrcholky stromů a na porost.

„Nemluvte,“ napomenul někoho Rafael. Řekl to nejprve ivrit, pak anglicky a německy.

„Nasrat na hrob, žádný kytky,“ řekl jen tak devatenáctiletý.

Dany cítil, jak si pomalu odírá záda. Napadlo ho něco o tvrdosti kamenů. To nepomohlo. Nemohl je taky navést, aby kvůli němu udělal přestávku. Dlouho nic s tělem nedělal, kromě toho, co dělal. Cítil se unavený a nespokojený. O síle se dobře kecalo. Osobní vlastnosti mu připadaly horší v souhrnu, který si tady

musel spočítat předtím, než se do něčeho nakýbloval. Klopýtal za tím tenkým ve vzdálenosti dvou kroků. Jistě si zvykne, utěšoval se. Po zádech, čele a krku mu stékal pot. Kdyby přišel k Magdě takhle, asi by si neužili, jako když přišla zbědovaná ona. Člověk se dycinky do něčeho cpal, co vypadalo jinak, když se do toho hnal, a co bylo nakonec jako zkouška, z níž neměl nikdo nic, leda on sám. Kdoví. Nemohl čekat s Lampelem u Abu Toru? Kdo by to řekl, že nést pár kilo mouky je taková svízeľ? Komár šel, jako by sto dvacet let nedělal nic jiného, než pronášel mouku horským pásmem. Pytel vypadal, jako kdyby nesl toho komára. Napínaly se mu stehenní svaly. Dochází mu pára? Vypni motor, houžvičko. Popperovi v duchu odpovídal: Tak si ten pytel potěžkej, ale uprostřed, a poděkuj živlům za služby. Nechtěl šlapat mládenci před sebou na paty a plést se tomu, kdo šel za ním. Zvykl si i na tmu. Mládenec před ním si vysoukal rukávy košile. Měl paže jak sirky. Zápalky – *gafrurim*. *Jituš* – komár. Plamen – *lehava*. *Even* – kámen. Babička říkala: Paměť mi ještě slouží. Magda. Milenka. Z těchhle lidí tu měl babičku leda jeden na tisíc. Spíš tisíc na jednoho přidělili generálu červíčkovi. Představil si hřbitov, kde by bylo jediné příjmení: Roubíček. Roubíčková Lhota. Lev Roubíček. Rafael Roubíček. A pak křestní jména pozůstalých: Abidail, Ada, Adéla, Agnes. A: Aron, Abel, Adam, Alfréd, Artur, Arnošt. Všichni Roubíček. Řada od bé: Barbara, Beatrice, Bella, Berta, Blanka. A zase: Benjamin, Bertík, Bruno. Vždycky Roubíček. Nápisy na hrobech. Jeden: Byl večer, vykopali si hrob, políbili se, ulehli a zastřelili je. Otec a syn. Nebo: Hnali ho bičem do lesa a tam ho donutili, aby si vykopal hrob. Nerozuměl německy, tak mu to ukázali rukama. Brzy pochopil. A: Narodena v Rusku. Znásilněna ve věku čtrnácti let. A vedle: Znásilněna ve věku osmnácti. Jména a datum smrti se nepodařilo zjistit. Anebo: Dvě stě padesát židů, kteří putovali tak

dlouho, až se zapomnělo, odkud jsou, a nezůstal po nich ani papír. Jména od ká: Kateřina, Karolína. Od dé: Dorotka. Od á: Anička, od é: Eva. Říkal si to do rytmu: párátka – *machcacá*. Eva, Eva, Eva. Anna, Hana. Květa, Květa. Dana, Alena, Milena. Markéta, Markéta, Markéta. – Proto neměli rádi, když se mluvilo o minulosti, která nebyla ani tak vzdálená, aby se dala zapomenout, ačkoli ji nemohli vynechat, jako se musí rozkousat, rozžvýkat a spolknout, a nejde jenom kousat, nebo jenom trávit, i když by možná šlo jenom polykat. A protože si před určitou minulostí připadali jak ošklivá žena před zrcadlem. Méněcennost. S krásnou duší se jít vycpat. Leda by rozšvihali všechna zrcadla. To znal dobře. Určitou a neodvolatelnou minulostí začínala hranice bezmocnosti. Dost. První výstřel a první vrácená rána v téhle válce. Dojít až na konec svého strachu a rozhlídnout se teprve odtamtud, aby to člověk viděl správně, i kdyby si zapomněl nebo nechtěl vzít brejle.

To, jak se četař aspirant Grünbaum přivázel u Tarnopolu řemenem k protiletckému kulometu proti letce německých bombardérů. Než stačil zavelet k palbě, byl zbytek obsluhy v krytu. Po náletu ho doktor operoval na místě. Povídá: Grünbaum chtěl dělat hrdinu a chcípnul. Na vlastní blbost. Doktor byl kurvička. Tady to Grünbaumové dělali pro vlastní legiony a výsměch ležel někde jinde. Vytřít si s tím zadek, jako svazečkem trávy, jako za Markomanů. Jasně. Člověk potřeboval vždycky nějakou zkušenost, aby mohl porovnat ty další. Do nebe nesmí, do pekla je nechtějí. Seno – sláma. Tatínek, než ho zabili, maloval koně. Buď poštovní, nebo vojenské. Na prvních prázdninách po druhé světové válce se ho jeden Rus ptal, jak daleko je do města. Když mu odpověděl, že co by kamenem dohodil, daroval mu koně, kterého předtím získal za pět prstů. Měl náramkové hodinky od zápěstí až po loket, a kdyby

Dany měl svoje, dal by mu je za toho koně. Než odjel, podal mu Lampel telegram, jehož kopii našel pod postelí:

Z NOVE SITUACE VYPLYVA ZE NENI NADEJE NA POMOC V LIDECH ANI V MATERIALU STOP PRO NEJBЛИZSI BUDOUCNOST BUDOU MUSET OBSTAT S TIM CO MAJI PROTI PETINASOBNE PRESILE STOP DEJTE K TOMU CO PRINESE DNESNI REUTER A ZAKONCETE NASLEDOVNE STOP NIKOLIV ONI JSOU V TETO CHVILI NEBEZPECI PRO SVET ALE SVET JE V TOMTO OKAMZIKU NEBEZPECIM PRO NE STOP POSLETE PENIZE ZA POSLEDNI TRI TYDNY LAMPEL

Srovnával, co bylo a co by mohlo být, jako by měl kus ženské duše. Proč byla skoro odevzdaná ve všem, co se týkalo toho druhého, a zdrženlivá pro zbytek? Mohl Magdinu zdrženlivost připisat na vrub toho, že nemohla vědět, co bude, až bude muset odjet? Zvědavá – *sakranit*. Krásná – *jafá*. *Nehederet* – nádherná. Zadek – *tachad*. Co vlastně mohl vědět, co bude, a co ona, kromě toho, co mu sama řekla? Šel sem, aby se s ní bez ní o něčem domluvil?

Z těžkých kulometů jim chyběl německý *schwarzlose*. Lampel k ní možná zašel, aby si zkusil zamlsat, zatímco on se tu táhnul s pitomou moukou. Nohy se mu posunovaly už docela slušně. Lampel by jí mohl vykládat, jak si to přišinul Kristus do Jeruzaléma, porazil ho kamion a už houkala ambulance s červeným křížem na dveřích. Kristus okamžitě vstal a prchal, že mu jeden kříž stačí. Lampelovi mohl leda vzkázat – seš hrbatej pes, a ještě k tomu fena. Taky si představoval, jak vypadá pilot, a že lítá na strojích z roku dvanáct, jako Blériot, kola jako velociped. Mládenec před ním si to šinul ve šněrovacích botách úplně filmově. Na ruce měl

vytetované pětimístné číslo. Minulost tu nebyla zhasnuté hlediště, odkud můžou po představení všichni odejít.

Přidržel se v duchu Magdy Wilderové. To ho povzbuzovalo. Svaly na stehnech se mu napínaly. Představil si na nich Magdiny dlaně. Sáhl si dlaní na levý bok. Cítil, jak mu tělo pracuje. Viděla ho v duchu také jako pracující, dobře chované zvíře, s fungujícími svaly na bříše, bocích a v pažích? Věděl sedmým smyslem, že také Magda myslí v téhle chvíli na něho? Byla to legrace. Prostě to věděl. Lampel posílal telegramy jako v anekdotě o bláznech, co je přišla navštívit choť prezidenta republiky, a jeden jí seriózně povídá: Milostivá paní, prosím vás, abyste intervenovala s ohledem na to, že jsem tu omylem. Když mu to slíbila, překvapena, jak slušně a normálně jí vysvětlil svou žádost, a otočila se ke dveřím, ucítila, jak ji někdo nakopnul do zadku. Byl to ten blázen. Usmíval se: Milostivá paní, doufám, že nezapomenete intervenovat. Lampel to nakonec taky nakopl. Pokaždé se topil v potu. Vypadal na slunci, jako by umíral námahou, i když nic nedělal. Figurou spíš visutá zahrada. Oči měl hluboké jako okna do ložnice. V nich porozumění. Nebylo to ve slovech. Chápal lidi tím, co zažil a co možná nikdy nikomu neprozradil. On se zase snaživě vyspal. O tom se Lampelovi nesnilo.

Někteří vojáci měli kolem beder, hrudí a boků obtočeny pásy s nábojnicemi a na nich zarolované svetry. Některým u pásů visely granáty jako přívěsky. Člověk je špindíra. Upouští, co by mělo být jen čisté, do bláta, ze strachu, aby ho to nezlomilo, kdyby to tam vážně spadlo. V Německu měli vojáci na hlavní pušky jméno, jako na modlitební knížce. V Německu taky neměli rádi, když si někdo utahoval z armády a vojáctví, snad ani pacifisti.

Nad protějším kopcem se blýskl hvězdný roj. Museli teď to údolí a zase nahoru. Dany si bezděčně vzdychl. Mouka se pronesla. Byl by tu měl docela rád Otu Poppera. To by se střídali. Poppera bavilo cho-

dit na ryby a nosit si s sebou těžké rance. Chlapík za Danym vypadal jako egyptský plukovník. Měl hlavu jako pštrosí vejce a počínal si v poušti jak filmový herec, a když ho filmovali, zas jako plukovník. Dolů se šlo hezky. To by se mohli vést za ruku s Magdou. Jako by klouzali. Občas se skulil oblázek, udrolila se hlína, praskla větévka nebo po stromě přeběhla veverka nebo chameleon. Slyšeli jen sebe.

Kdykoli vzhlédl Dany k nebi, vzpomněl si na pilota. Klínové útvary hvězd si pokaždé sestavil, aby se podobaly klínovým. Pohyblivé stříbrné světlo, tušené letecké formace. Rozhvězděné nebe. Létající světelní mravenci. Jednou se mu ve spánku zdálo, že se mu zvětšují vnitřnosti.

V souvislosti s Lampelem ho napadlo, že nevypadala, že by půjčovala postel dvěma najednou. Vrtal mu hlavou velitel z Romemy, jak to bylo s tím pozváním. Tady to všechno stálo na národnostní otázce jako na hřbetu jediného koně, který je s to doběhnout. Jak říkal Adler: „S tím se v dělnickém hnutí sejdeš.“ A Lampel: „Všechny vize budoucnosti ať si všichni strčí za klobouk, když to nepomůže teď a hned těm maximálně nejpotřebnějším.“ Jasně: měli házet cukrovou vatu, když druhý po nich házel šutry?

Měl nos plný prachu. Nohy si zaručeně zkrvavil o bodláčí. Neměli se s Lampelem vysmívat zdejším vysokým botám. Prach měl chuť po uzeném sýru. Najednou byla citelná zima, větší o to, oč vyprahl. Odplivl si, aby se zbavil prachu. Ten, kdo je vedl, musel mít zrak jako sova. Radar a netopýr dohromady. Pitomá anekdota, jak učitelka ukazovala žákům netopýra na trámu kůlny a ptala se: Vonásku, co to tam visí na kůlně za ptáka? A Vonásek na to: Prosím, paní učitelko, tam visí za ptáka netopýr.

Šlapali zase do kopce. Přední už byli ve třetině. Musel si začít od začátku, jako každý. Náhle někdo nahoře vystřelil před ně světlici.

Kapitola 28

Dany zaslechl Rafaelův hlas. Světlice klesala pomalým obloukem. Pod ní se rozlilo bledé světlo. Začali padat na kolena, sedali si na bobek a lehali si. Slyšel cvakání pušek, rozkládání kulometů. Muž za Danym vypálil. Kule zahučela Danymu kolem hlavy. Komár něco zahučel. Obsahovalo to výraz pes – *kelev*. Pak slyšel anglicky:

„Človče, nemluv aspoň jak praštěnej vojenským nákladákem.“

„Do prdele,“ ulevil si ten s dětským hlasem. „Na tohle se jim vykašlu. O tom mně minulej měsíc neříkali.“

Rafael zalehl vedle podavače u maxima. Světlice zvolna pohasínala. Dalo se sledovat kus krajiny jako obrovskou lidskou dlaň, pokrytou křovím a střeplinami v kovovém přísvitu, stromy, zemi a lidi, pokryté prachem. Kopce jako kamenné stoly. Skalní vyvřeliny, propasti a kamení. Týlař jen nestrašil. Popolézali tak, že vytvářeli podkovu, jejímž středem byl Dany kryt. Necítil se moc příjemně. Ve tmě jim chtěli nechat natisknout pohřební vizitky. A oni zase na oplátku jim? Světlice zhasla. Cítil, jak se chvěje. Mezi zimou a nejistotou. Napadlo ho, jaká je hlína pod trnovými keři, kdyby se prohrabal jako krtek do metrové hloubky. Pytel na zádech byl tvrdý, těžký a studený. Ruce měl zkřehlé. Jednou si Popper vylepil na záchod obrázek slečny, která měla na zadku husí kůži. Odstříhl jí zadek, takže ji měl dvakrát. Napadlo ho, že zdržení je nepříjemné pro někoho, kdo na mouku čeká. Vybavoval si Magdinu pleť. Bude dlouho takhle hezká? Proč nebyla jeho náklonnost tak nezištná, jak by byl chtěl? Protahovalo se to. Loni četl ve Věstníku, že židovský chrám budovali Féničané. Zbořili ho Římané. Kdyby bylo na něm, stavěl by místo chrámů domy, v kaž-

dém bazén. Bylo sneseno už hodně důkazů nelidskosti. Škoda že se to ještě neobrátilo. Cukalo mu v těle. Představil si Magdu jako malou holku, trhá jahody. Vzápětí šedovlasou. A v záblesku, ještě je oba šedovlasé. Barvila si vlasy? Každá nejistota byla nejprve osobní – *be ofen iší*. Pašerák – *mestanim*. Ani se moc jako vojáci nelišili od těch v obležení. Čekali. Ruce na vypínači měli Rafael, Egon-Luis a třetí, Lev. S dobrým podavačem u kulometu to bude kolem tří set padesáti lampiček za minutu. Než začnou svítit na-proti nebo na stranách. Na ranní houstičky si bude zkrátka někdo muset počkat. Někdo tu mouku bude zkoušet prodat na černém trhu. A jiný mu zase rozbije hubu. Jsou tu škorpioni?

To ať mu Lampel řekne, jestli k tomu bude mít ještě vůbec příležitost, co formuje lidi do jedné země, když je z devíti desetin všechno, co v nich stojí za řeč, utvářeno někde jinde? Ta jedna desátka má vydat na nový charakter? Tady neviděl nikdo rád, když se o tom pochybovalo. Jak to asi bylo, když Bůh mluvil s Abrahámem a zkoušel ho, jestli nezapochybuje ani v krajnosti? Tady to bylo všechno v rodině. Seber si, kamaráde, toho nejmenšího kluka, kterého máš z celé rodiny nejradši, vezmi ho ke kopci, kterému říkáte Moria, obětuj ho, až ti řeknu. Hod' ho na ohýnek a nezapomeň přiložit. A žádný velký to – už víš sám. Zatím ho nech při tom, že si třeba budete pouštět draka. Jistě si už poradíš. Víme svoje. – A tak Abrahám asi šel, kluk se ani moc nevzpěchoval. Jak ho taky mohlo napadnout, že by ho táta, který se furt dával slyšet, že kluk je jeho ze všech nejmilejší, chtěl podříznout jako slepici? A Abrahám ho cestou hladil dlaní po hlavě, měl ho fakt rád, ale věděl, že rád nerad, nezapochybuje. To pak vrtalo hlavou i potomkům Sigmunda Freuda. Kdo asi pověděl komárovi: Seber se a běž, kamarádíčku, a nepočítej, že nám to stoprocentně vyjde. Jasný? A ten tenký řekl otráveně jasný, a šel: teď tu byli spolu. Kdo mu taky měl říct, že je to už někde možná

spočítaný? Měl tu někdy dojem, když viděl lidi se modlit, jako kdyby mu s důvěrou ve svého Boha po všem, co se stalo, zároveň kladli výčitky nebo připomínky. Znal je jménem. A nebyla to jména, jež by člověka povzbuzovala: Terezín, Osvětim, Buchenwald. Bylo fakt lepší tu ležet, vypakovat ty železné strojky a chcípnout, i kdyby se to zdálky mělo podobat sebevraždě?

Utáhl si přilbu. Leželi potopení do tmy. Ozvala se dávka, asi deset ran. To bylo vážně buď anebo. Pytle s moukou. Pár kilometrů, které měli ještě dojít k druhé stanici, počítáno od Bab el Waad. Zpevňovací řemínek se zahřál jeho teplem. Byl by měl rád alespoň pistoli. Další dávky byly vydatnější. Komár se k němu nahnul. Lítal to přes ně. Už věděl.

„Prasata,“ povídá komár.

„Drž hubu,“ řekl Rafael.

„Prasata jsou těm sviním džentlmeni,“ zašeptal komár.

Vlastně to tak bylo vždycky, pokud se dokázal upamatovat. Nejdřív se museli lidi ujistit, že ti proti nim jsou prasata, aby pak s nimi dokázali jako s podsvinčaty zacházet. Na to nemuseli mít bibli. Snažil se zmenšit, zavrtat se do země a být menší než mravenec. Měl vztek. Bylo mu úzko. Komár si vedle něho šeptal:

„Hyena musí bejt proti takový svini učiněná krása. Jsou zbabělí jak Heinrich Himmler. To bych rád viděl, jakou má tlamu ten jejich Kawkji, aby mi ho nebylo líto, až se mu do ní budu moct trefit.“

Ptal se svou nejkrušnější otázkou. Byla osudem téhle země, těchhle lidí, jen smrt? Byla osudem všech, dřív, než měla přijít, těch, kteří sem přivandrovali i kteří tu nebyli? Bylo jim souzeno čekání na to, kdy a odkud přijde nová smrtelná rána, od kterého nepřítel, od kterého přítele? Muselo tu být nějaké proč. Nebo nemuselo?

„Ten krajní je náš,“ řekl komár. „Do prdele, to se mi zamlouvá.“

Pražily proti sobě dva kulometry. Jakmile jeden z nich ustal, začal druhý a pak třetí, a tak mátl ty naproti. Ti začali vystřelovat světelné střely. Měl ústa v prachu. Když se zvedl, viděl, že ostatní poklekli. Ale klečeli, aby mohli pohodlně střílet. Trvalo to třicet nebo čtyřicet vteřin. Už nemohl myslet na to, že nezáleží, jestli někdo chce vymést od špíny svět a jiný jen před vlastním prahem. Barevné včelky bzučely vzduchem jako dlouhá přerušovaná čára. Proud světelných střel odumřel první. Čekal zvuk druhého kulometu naproti. Položil si čelo do mechu. Plech přílby zaskřípal. Střelba ho přilepila k zemi. Připravil si kapesní nůž, který měl od Poppera. Bylo mu líp, když něco udělal pro svou obranu. Možná že ten důstojník u mostu měl pravdu. Jakýpak osud, určení a fangle, všechna velká slova, když se to vešlo do pytlů s moukou?

Vítr přinášel mraky. Obloha se těžce zatáhla. Vítr ustal a hvězdy a měsíc zmizely. To měli dobré. Vzpomněl si, bůhvíproč, na kočky v Jeruzalémě. Nejhubenější kočky, co kdy viděl. Taky psi byli vychrtlí. V hladovém městě byly hubené asi i myši. Kočkám strašidelně svítily oči, osvětlené autem. Jak zelená kola. Taky přejeté kočky vypadaly. Cáry masa, krve a kůže. Nejrůznější druhy tmy. Týlař měl pravdu. Jakmile mohl člověk důvěřovat těm, kteří ho obklopili, hodně úzkosti odešlo. Když byl malý, chodil s maminkou do kostela, třebaže se to Lampelovi nechtělo věřit. Dobře rozuměl, že když byl Bůh se vším hotov, stvořil ticho. Možná, že ticho stvořilo Boha. Čertví. Kdo stvořil Julia Striechera? Asi mu z napětí zpívají v kebulce cvrčkové. Lampel měl v tom ohledu velevýznamné předky. Neznámou tetičku, za kterou ještě nezašel. A v Polsku slavnou rodinu. Jejich dědeček nosil na hlavě širák s liščím ohonem, vyznal se v magii čísel podle kabaly, říkal černému černé a bílému bílé a nemusel vracet slovům význam, poněvadž jim ho nikdy nebral. Lampel kabalou v lásce neměl, asi proto, že to s rodinou nedopadlo,

navzdory tomu, že se v kabale vyznali jako v kuchařské knize. Marně vycházeli z toho, že každý předmět a pojem má svou číselnou hodnotu určující vlastnosti, kterými se liší od ostatních pojmů a předmětů, a umožňující předvídat osud. Oči jako studny. To měl Lampel po něm. Jen asi jeho dědeček nedělal na ženské dojem, že je chápe a ve všem jim rozumí. Nebo snad taky? Třeba na to hrál Mojžíš, co v anekdotě řečnil vždycky z kopečka, poněvadž nedorost na vojenskou míru. Páni, těch prcků v dějinách! Kdovíjak na tom byl Mojžíš se ženskýma? Jiná anekdota: proč vodil židy čtyřicet let po poušti? Styděl se s nimi na ulici. Některá příkázání vzhůru nohama napovídala. Ta tři poslední. Nechodil zrovna do kostela, aby se přetrh. Líbila se mu atmosféra, která se dala zničit jediným cukrátkem na dlouhý den, kdy se všichni postili. Hodiny si někdy představoval, jak se houpe na lustru, který visel ze stropu chrámové lodi. Tahle tma byla dokonce i jiná než ta, když zhaslo světlo v kostele ještě předtím, než z něj udělali Němci a čeští kolaboranti skladiště. Jakmile začala modlitba za mrtvé, posílala ho matka ven. Otec do kostela nechodil. Nevysvětlil proč. Ale žil zbožně. Nekrájel si z cizího bochníku. Nikomu nepomohl do bláta. Nikomu nelízal boty. Rád hrál na mandolínu, kterou si přivezl po první válce z Itálie od Piavy.

Mušky taky vypadaly jako hvězdy. Svatojánské mušky znal taky ještě odjinud. Byla to dobrá tma proti kulometům. Pro Lampela mělo náboženství chuť po buchtách a čistém prádle, když se v pátek údajně doma koupali. Postupně ho začalo napadat, že o ideální myšlenky už asi šest tisíc let nouze není, leda o realizaci. Nejlepší bylo tak deset let si počkat, co to udělá po deklaraci. Marx, když ještě nebyl sám za sebe tak bdělej a ostražitej a nevěděl, že je ještě klasik, a tvrdil, že je dobře pochybovat o všem.

Asi šedesát vteřin už nikdo nestřílel. Ticho. Slyšeli i kašlat cvrčky. Došlo to k bezcestí? Drželi se vzájemně v šachu? Vleže si Dany připadal jak na lavici provinilců, jen co se rozsvítí. Vrátil se v duchu k Magdě. Otloukalo se mu ve spáncích, co řekla, chuť její vůně. Přivřel oči. Vleže pocítil, jak se mezera mezi zemí a jím zmenšila. O nákladu na zádech na chvíli nevěděl. Potom slyšeli letadlo. Zvuk přicházel nejprve přímo, jako prve kulometry, potom odrazem, jako druhotný zdroj, propojený chvějivě s původním. Stroj přeletěl tmavým nebem nad nimi. Mohl to odhadnout na šest nebo osm set metrů. Mohl to být letec s velkým el? Jonny?

„Jdeme,“ řekl Rafael.

„To letadlo prdí, jako by nemělo vejfuk,“ na to komár. „Samí uprechtí –“

Měli před sebou ještě dvě hodiny chůze, erozí vymleté strže, vychladlá spáleníště, kosodřevinu, kleč. Dany se cítil zdřevěnělý. Sotva vstal.

„Zahráli to na betla,“ povídá komár. „Jsou v prdelce –“

A pak: „Musí se to riskovat, jasně –“ A nakonec: „Tady je to vždycy jako z udělání. Jenže on to táhnul jen jednou a já už to vleču počtvrtý –“

„Myslíš, že to bylo taky tak těžký?“ zeptal se ho starší.

„Ani bych neřek,“ odpověděl komár. „Nepříjemný.“

Transport se posouval do tmy. Rafael je znova okřikl, aby laskavě drželi jazyk za zuby.

„Někdo to po nás vyžere už s betonem a asfaltovaný,“ neodpustil si komár. „Ve dne jsem ještě ty pitomý tři metry na šířku neviděl.“

„Já to viděl. Nemusí ti to být líto,“ na to starší. „Já to tu kopal –“

„Když jedeš v obrněném kamionu a hasíte si to padesátkou, máš dojem, že letíš v aeroplánu. Hází to jako v tanku. Jeden můj tlustej známej si udělal bouli,“ doplnil Dany.

Šli rychleji, aby je nepředhlonil úsvit. Rafael, Egon-Luis a Lev je pobízeli. Měli k tomu dost krátký slovník: *beseder, jihije tof*. V pořádku. Bude dobře. Komár si k tomu ulevoval svým doprdele jazykvrazit. Ranní mlha, která padá těsně před rozedněním, začala prosakovat do měsíčního světla, když odpluly mraky. Měli štěstí. Všechno se zdálo jako utkané z vlhka, které bývá v horách, z vůně borovice, které tu rostly hustěji. Na všem ležela rosa. Dany zakopával a měl pořád pocit, jako by měl kotníky a lýtka samou krev. Prve těžkopádně vstal a teď ztěžka šel. Chvillemi viděl, jak se levý okraj strmě propadal dolů, až splynul s šerem. Spadnout by nechtěl.

Dělostřelba je našla, když zase jeli na autech. Unikli jí během dvaceti vteřin. Nákladák měl budku pro řidiče pobitou plechem.

Směrem ke střelbě komár poznamenal: „Tam někde je Latrun, doprkýnka.“

„Tam jsem byl,“ řekl Dany.

„Žebráci jim říkaj kamaráde,“ poznamenal starší. Devatenáctiletého se v jednom kuse držel.

Začal zpívat. Komár se k němu přidal. „*Přijde den, kdy ti bude dobře, to ti slibuju.*“ Už byli v Romemě. Svítalo. Slunce vypadalo čisté a jasné. Byl tu i týlař. Vypadal, jako by se zrovna nafintil. Měl asi smlouvu s vojákem, který byl v civilu krejčím, nebo někým, kdo mu to pral a žehlil.

Komár se díval zpět k Latrunu: „Jsou tam jak doma a vždycky v přesile. Mám je v prdeli.“

„Rodí se tam víc dětí. Každá vesnice jeden Betlém,“ řekl ten, který byl jako jeho táta. „Lepší bylo Jericho.“

„To ti bůh řek,“ na to komár. „Příště ať pošlou jinou partu. Popátý nejdu. Se mnou nepočítej. Já už to vyžral čtyřikrát.“

Ostatní hulákali. Najednou to nevypadalo jako taková kurvárna, pomyslel si Dany. Byli zpocení, špinaví, utahaní a šťastní. Zničehonic všechny kuplířské velmoci se proti každému z nich smrskly na nicku. Každý by šel znovu, kdyby šílence, který spolykal z blázna mozek, napadlo, aby se jich zeptal, kdo má sílu jít zase, zvedl ruku. Týlař zrovna hlas neměl. Dostali rozkaz složit pytle, vickersy a spol. Házeli to dolů. Bedýnky s municí, granáty a pušky. Dole to od nich jiní vojáci přebírali a mazlili se s každým kouskem. Přišel povel vybit pušky. Hezky to zacvakalo. To byly pušky, které tu měly zůstat.

Skladiště bylo v někdejším Rothschildově špitále. V organizaci už měli vyježděné koleje. Trvalo to chvíli. Dany přišel konečně na řadu, vzali mu pytel a odplivl si. Komár se na něho zašklebil.

„Mám tu tetičku a šest hodin volno,“ řekl. „Chtěl bys tam se mnou zajít?“

Dany se na něho podíval.

„Kam bys šel,“ dodal komár. „Kde by ses tu flákal a nudil? Dělá přes den ošetřovatelku. Je už stará a kulhá. Nikdo nás tam nebude otravovat. Víím, kam dává klíče. Má dva gauče. Tak co?“

„Máš to v nohou?“ Přišel sem týlař. Snad o to přímo loudil, aby mu člověk pověděl, kde to má. Jeho přepečlivá elegance by jednoho umrtvila. Vypadal jako kadeti z ruských filmů. Než to začaly být Pády Berlína a Kubánští kozáci a tak. Až do filmu Dva vojáci, kde zpívali *Tichou noc*.

Komár se na něj podíval.

„Sprostáci,“ povídá týlař. Vážně vypadal jako trpajzlík, i když asi nebyl. „Ne aby vás tetička krmila křepelkama,“ dodal. „Nejsi špatnej na nohy?“

„Na křepelky se jí vyserem,“ na to komár. „My jdeme po jinejch trefách.“

Myli se v jedné vodě. Dany vychutnával požehnání očkovacích sér proti moru, svrabu a tyfu nebo kdovíčemu. S krví na kotnících to nebylo tak zlé, jako to vypadalo ve tmě. V šeru se všechno chorobně zvětšovalo. Proboha, to ať ho podrží, každý tu měl tetičku jako Lampel.

„Umej si líp nohy, tady Absolon by ti moh povědět, co to dovede udělat s prstama,“ řekl komár a ukázal hlavou na toho, který by mohl být jeho táta. Měl na předloktí vytetováno 60363. Měl to, jako by nechtěl zapomenout na telefonní číslo.

„To stačí, dík, škoda vody,“ na to Dany.

„Pofičíš se mnou?“ chtěl vědět komár.

„Ne dík, už něco mám,“ řekl Dany.

„Alespoň na jeden drink, ne?“ dodal komár.

Kapitola 29

Na King George, zastíněné z náhorní strany svahem, našel Dany dům číslo 44 potopený v řídké, průsvitné mlze. Před domem stála ambulance. Vyděsil se. Lapiduši vynesli cizí ženskou. Zastavilo se v něm srdce a vzápětí se mu ulevilo. S dábelskou nevinností leželo na dlažbě pár šrapnelových kuliček. Klíč za kamenem nebyl. Zaklepal. Bude tam letec? Otevřela mu Magda. V jejím dospělém úsměvu se rozteklo, co mu našeptávalo, že si už vybral svoje.

„Ahoj,“ pozdravil.

„Meajin ata ba?“ zeptala se. „Odkud přicházíš?“

Udělala bezděčný pohyb po spáncích, jaký dělají ženy, když jsou překvapené. Ambulance odjížděla. Bylo slyšet bouchnutí dvířek, startér a vzápětí nato odjezd.

„Kulhám na všechny čtyry,“ řekl. „Nejdu nevhod?“ Byl by ji rád objal a stiskl, odehnal všechny čerty a čertíky ve spojitosti s letcem z hlavy. Podal jí ruku a políbil ji na tváře a byl zdvořilý, jako když přišel prvně. Byla tu sama. Snažil se vypadat ledabyle. Zamkla za ním. Cítil puchýře na nohou. Měl zlost, že to tak pánilo.

„Je to prima, že jsi sama,“ řekl.

„S kým bych mohla být? Myslíš, že by to šlo?“

„Budu za to černej a strašit,“ přiznal se, co myslí. Pohlédl na ni. Nemělo by asi smysl se něčeho doprošovat. A kdoví, jestli by to šlo. Ale když člověk něco tolik chtěl, asi se vždycky kapku doprošoval. A zároveň měl dojem, že dýchají jedním tělem.

„Je to div, že ses sem dostal. V noci rozvázali všechny čerty. Pořád někoho odváželi.“

„Od rána jsem si ještě neleh,“ usmál se.

„Myslela jsem, že jste dali přednost tomu odejít, aby to člověk zjistil až třetí den.“

„Třetí den by ti to nebylo už líto?“ nenechal ji odpovědět. „Přinesli jsme mouku. Byl jsem s proviantáky. Náhodou mě jeden důstojník nevyhodil. Mám v legitimaci o štempl víc. Šel jsem po čichu. Jestliže už si má každé zaplatit daň, mám první splátku za sebou.“

„Posledně byla červivá,“ projevila radost poměrně nepřímou.

„Vyhodili jste ji?“ Přistoupil na to. „To by byla hezká šaškárna.“

„Blázníš? Prostě ji přesili. Kdy jste přišli? Ted’?“ Konečně jí to došlo. „Musíš být unavený.“

„Ještě jsem se stačil umejt,“ ulevilo se mu.

Začaly pracovat ty trojí vlny – ta první, že byl rád, že existovala, ta druhá, že o sobě věděli navzájem, a ta třetí, co vedle pudu sebezáchovy a pudu hladu v něm zapalovala ten třetí. Rozepnul si košili, otřel se vlhkým ručníkem a snažil se zapomenout, že ho bolí nohy. Za vteřinu se všechno změnilo. Z očí mu odešel stesk. Usadil se mu tam spokojený lesk nebo ozvěna signálů, vyvolaných čistě tím, že byl s ní. Byla to živočišnost a zároveň to nebyla jen živočišnost, mohl jí říct, že ji miluje, a byla by to svatá pravda, a že je z ní zmatený, jako tu první noc, a jak je hezká k zbláznění, k nakousnutí a k pomilování. Jednou ležel v zátoce na písku. Lampel se někde coural, vedle něho se slunilo pár děvčat a on v duchu věděl, že by šel s kteroukoli z nich, jen aby byl někomu blízko. Prostě by přišel, objal ji a cítil, jak je vyhrátá. Asi by byl děvka, narodit se jako děvče. Byl nerad sám. Taky ho napadlo, že by tolik už nevadilo, ani kdyby ta mouka byla červivá, protože v těch vickersech a spol. červi být nemohli.

„Vypadáš jak francouzská princezna,“ řekl. Připadala mu velice hezká.

„Proboha,“ odpověděla. „Nemusíš tak spěchat.“

Bolela ho ramena i svaly na bedrech. Snad i kosti. Potom jí říkal, aby se nehněvala za jeho pitomosti. Bojí se, aby ji tu vždycky našel, včetně ambulance, co by jemu i jí mohla udělat čáru přes rozpočet.

Přidržovala ho u sebe oběma rukama. Pletly se mu do toho myšlenky, které nechtěl a které s tím neměly co dělat. Cítil svoje tělo jako nějaký nedostatečný nástroj, který ho mohl zklamat. Jakmile mohla vydechnout, zeptala se, kudy šli.

„Všude kopce a děsně úzká cesta. Díra do pekla.“

„Jsem ráda, žes přišel.“

Konečně, myslel si.

„Jsem taky rád, že jsem přišel.“

A potom: „Nikdy jsem nikomu neříkal, co tobě. Zní to asi chabě.“ Chtělo se mu do toho vplést slovo přísahám. Něco, co by zrušilo malost, která byla asi jen v něm. Miluji tě, holčičko, opakoval si v duchu. Proč to ještě neřekl nahlas?

„Moc pěkně voníš,“ řekl. „A jmenuješ se po hruškách.“

„Nějaký znalec tvrdil něco jiného. Podle města Magdaly. Člověk, který všude byl, všechno viděl, i kam chodí čert na večeři.“

Její oči a pohled mu připomenuly podzemní řeku, která vytékala na světlo a zase se schovávala.

„Máš krásné oči,“ řekl. A pak: „Miluju tě a je mi jedno, co bude.“

„Jsem to já, které to říkáš?“ Držel svou tvář u její.

„Přísahám.“

Měla Magdina matka milence? Milenci obvykle nemají ženská jména. Chvěly se mu rty. Nedokázal tomu zabránit. Držel ji za zápěstí. Vlasy se dotýkal jejího hrdla. Tváří cítil její tvář. Uvolnila si pravičku a hladila ho jako dítě.

„Jsem sobec –“ řekl.

„Kdo někdy není?“ nevyvrátila mu to.

„Asi jsou všichni lidi sobci, aby mohli existovat ve světě, do kterého jsme se narodili. Je určitá míra, která je přípustná a do které to ještě jde. Snad za tou čarou by si člověk nepřipadal dobře.“

„Bolí tě nohy?“

„Ne –“

„Něco jiného?“

„Nic.“

„Nelžeš?“

„Jen trochu.“

„Čeho se bojíš? Myslíš, že jsem na tom jinak?“

„V těch kopcích jsem si přál zalézt do díry. Vypadalo to tam jak někde v severní Itálii. Dokud bylo světlo, bílé, pak růžové, nakonec modré. Asi hodinu jsme leželi a nikdo se nepohnul. Rozdaly si to kulometry a pár pušek. Potom přeletělo letadlo a nikdo nevěděl, čím je. Používají často svítící střely?“

„Nemusíš se bát,“ hladila ho a líbala na tváře a na spánky. „To, čeho se bojíme, by v nejhorsším případě bylo pro všechny stejné.“

„Miluju tě, přísahám,“ opakoval.

„Můžeš přijít, kdykoli tu budeš a kdykoli tu budu já. Taky tě miluju. Věřím ti.“

Bylo mu příjemné se na ni dívat docela zblízka.

„Ukaž mi nohy –“

„Ne,“ bránil se.

„Moje matka mi říkala, že člověk po něčem touží, nikdy toho nedosáhne, ale nepřestává si to přát. Tenkrát jsem tomu nerozuměla. Jeden aby byl kouzelníkem.“ Líbala ho dlouze a hezky, jako by mu líbala rány.

„Nemáme od cikánů daleko,“ řekl. „Zelený vůz, koně, chvílku na sebe a sládnout červům na horských cestách. V kolik musíš dneska pryč?“

„Proč? Spěcháš? Trochu, ano? Kolik jste toho nesli?“

„Na začátku to vypadalo na dvacet kilo, pak se to provážilo na třicet. Nakonec na čtyřicet. Asi ne víc než pětadvacet. Pár lidí se proneslo. Měli navíc pušky, granáty a kulometry. Zaručeně pár pušek loveckých. Tu starou cestu lemují od začátku do konce bouračky. To je za stohy komentářů. Půjdu se přihlásit do Notre Dame, jestli nepřišla pošta. Čekám, že mi napíše matka.“

„Nech mi v tom cikánském voze místo,“ řekla Magda. „Nemusíš se bát. Na cikánské vozy jsem zvyklá. Dovedu včas vystoupit.“

„Měl jsem strach, že tu někdo bude.“

„Kdo?“

„Nebo sem něco padlo.“

„Zdálo se mi o tvou matce. Ptala se mě, co jsem zač. Zůstala jsem zticha. Tys říkal, maminko, je to pořádná ženská. Potom jsme šli na večeři.“

„Co jsme měli?“

Usmála se. „Mám tě ráda, Dany. Ani já to neříkám každý den a na víc adres. Láska je asi vždycky složitá. Jen ty bys byl rád jako motýl, bezstarostný, lehkomyšlný, jako by to šlo. Láska je i skála.“

„Vím, že tu nemáš nádraží,“ řekl. Vycítil, že ji asi svým hlasem neuspokojil.

„Tak mi řekni, čeho se bojíš?“

„Můj miláčku,“ odpověděl.

„Nemáš se čeho bát.“

„Pojď ke mně.“

„Jen tak. Budeme jen tak ležet v míru.“

„Víc nechceš?“

„Musíš si oddechnout. Šli jste celou noc. Vím, co to je.“

„K čertu se životem, jen když jsme zdraví, jo?“

„Víš, jak to je –“

„Pověz.“

„Tys to už řekl sám, Dany. Nechtěla bych nikdy, aby to bylo zkažené. Čím jsem starší, tím si víc představuju, snad mi rozumíš.“

„Tak pojd' ke mně. Takhle –“

„Ano,“ souhlasila, ale nezdálo se, že by to hned chtěla udělat.

„Víc –“ požádal ji.

„Ne, buď jenom tak. V míru.“

„Něco se zkazí,“ řekl.

„To nechci –“

„Tak pojd' –“

„Nesmíš být nenasytný.“

„Pojd' ke mně do vozu. Mám tu pro tebe dost místa. Tráva je suchá, bez rosy. Vlaštovky lítají nízko nad zemí. Bude pršet. Nikam nepojedeme.“

„V takovém cikánském vozu jedu prvně v životě –“ řekla.

Někde kokrhal kohout. Lekl se, co přijde. Zaslechl, jak vydechla.

„Nechci být protivná.“

Víc neřekla, ale domyslel si, co asi chtěla. Měla svého muže. Když pak nebyl, věděla, že cokoli je, není už nikdy navždycky. Ani nechtěl, aby to říkala. Bála se, aby si to špatně nevyložil. A nechtěla, aby ji urážel, taky ho neurážela.

Měla smutné oči, napadlo ho, že v nich nemá pojd', ale sbohem.

„Chtěla jsem si párkrát od té doby dokázat, že mě někdo chce, Dany. Nebylo to nikdy nic pro mne. S ničím jsem už nepočítala. Jednou jsem z toho stonala. Nemohla jsem mluvit ani jíst. Měla jsem deprese. To když mě nechtěli ani jako parašutistku. Nepustili mě k tomu, že nejsem dost dlouho v zemi. Byla jsem jak rozbitý džbán. Měli pravdu. Není to jen hra.“

„Pojd' ke mně.“

„Půjdu,“ řekla tiše. „Nespěchej. Bude to.“

V jejím hlase bylo pohnutí, které ho přimělo, aby ji hladil a nenaléhal. Od chvíle, kdy vzal za kliku, se vše převrátilo?

„Jenom takhle,“ řekl. „Dej mi hlavu do klína.“

„Jak chceš,“ odpověděla. „Nechci nic zkazit. Co chceš.“ „Jen když ty chceš.“ „Chci.“ „Díky, miláčku. Nemůžu se soustředit.“

„Promiň, že tě tak chci.“

„Nemusíš se omlouvat, Víím. Mám tě tu takhle ráda. Nemusíš spěchat.“

Prohodil si v duchu slovo nemusíš za slovo nechci.

„Pojedeme jako cikáni, tak ať,“ řekla. „Budu ti uvnitř uklízet. Ty se budeš starat o koně, budu vařit, a když nás přepadnou, vezme si pušku a budeme střílet. Zvenku to bude zelené, zevnitř bílé, červené záclony na oknech. Všechno budu prát. A zatímco ty půjdeš prodávat košíky nebo lovit divoké kačeny, trhat jedlé jeřabiny podél cest a jablka z cizích zahrad, budu ti připravovat postel a stůl a chránit vůz, kdyby nám ho chtěl někdo odvézt nebo kdyby chtěl odpráhnout koně.“

Nevěděl, nakolik se mu vysmívala.

„Miluju tě,“ opakoval potřetí a cítil závrať toho slova, když bylo vysloveno.

„K tomu cikánskému vozu mám blíž,“ řekla. „A lepší to bude, až čert umře a peklo shoří. Nechci počítat jen západy slunce, abych si nepřipadala ještě starší. A nemám tolik odvahy jako lidi, co přemlouvají kdekoho, aby změnil rovnováhu, kterou zrovna má, v emigraci. Víím, co se musí v člověku zlomit a co musí sám v sobě znásilnit, aby z nedomova dokázal udělat domov. Leda by domov bylo peklo. A jak dlouho to trvá, protože jsem tím prošla. Odhodlání nebo úvaha nestačí. Jde to jen v mezních situacích, kdy ti něco hrozí. A je to skoro neproveditelné, když je to naopak. Leda bys ty dosud neohroženě strašil. To bych taky nechtěla. Víím, co to

je dýchat strachem. Máš už svůj život, matku, své lidi, svou zemi. A já mám taky svůj. Máme často zemi radši než ona nás. Je to daň hříchu, a neříkám, že našeho. Přijela jsem taky v cikánském voze, i když to byla loď. Rozpadla se a potopila, leží na dně, jako můj první cikánský život. Na novou bych se bála vstoupit. Nechci říkat nic nepříjemného, Dany. Hezky se mi s tebou mluví. Asi mne miluješ. Jsem starší a některé věci vím. A jiné vím jako žena. Není to zrovna výhoda vědět je. Ale není nevýhoda je nevědět. A kdyby měl člověk některé vědomosti už v mládí, nebyly by mu nic platné a spoustu věcí by mu to jen pokazilo. Chci rozumět, Dany. Přeju si, abys mi rozuměl. Nechci to kazit. Proto mi nic nevysvětluj, až toho budeš mít dost. Řekni, že mě už tolik nepotřebuješ, nemáš čas, nebo něco, anebo že koně v tvém záprahu už neutáhnou takový náklad.“

„Nestýská se ti nikdy po tom, co bylo, nebo kde to bylo?“

„To bych lhala. Už jsem to zničila. Hodně toho zabila doba. Okolnosti, za kterých jsem musela odejít. Celá řada katastrof. To tlumí stesk dříve, než by mohl být nebezpečný. A pak – co neudělá rozum, udělá čas.“

„Jde z tebe strach, miláčku –“

Byl nervózní, že nemohl odpovídat jinak než mlčením.

„Lampel by si tě odvezl se vším všudy,“ podotkl.

„Nikdo mě nikdy neodveze, s tím se u mě nedá počítat,“ ujistila ho.

A po odmlce řekla: „Ze začátku se ti stýská úplně po všem. Po zemi, stromech a lidech, po jídle, písničkách, jak vypadá nebe u řeky, skály, jak voní tráva. Po Evropě. Časem to vstřebá nová země. Nebo vědomí, že tím vyřešíš pro sebe i pro ty, co teprve přijdou, něco definitivně. Možná, že to tak není. Málokdo to ví. Nakonec se ti stýská po něčem, o čem už předem víš, že není a ani nemůže být takové, jak si přeješ, protože čas nestojí. Je to jen nutkavé přání, kousek snu

uvěřit, že věci jsou ještě takové, jak jsi je opouštěl. Mohou být i lepší, ale jsou neodvolatelně jiné.“

Nakonec ho zase začala hladit, ale jinak, než chtěl, myslel na její ruce a ústa.

„Tak jako nezapomeneš na svou matku, nemůžeš ze sebe nikdy vyškrtnout zemi, kde ses narodil, miláčku. Jistě víš, co tím chci říci –“

„Puchýře mi začínají lízt na nervy,“ řekl.

Cítil, jak mu nabíhají. Přitiskl se k Magdě, aby na to zapomněl. Snažil se vydat ze všech sil, z nichž se u ní mohl vydat. Ta čára, kterou mu vyměřila, pronikala i tím. Nevypadala ani na vteřinu, jako by to pro ni byla chvilková záležitost. Byla hezká. Sen. Chtěl se vyčerpat a ji současně s tím.

Chtělo se mu pak spát. Vnímal, jak usíná. Skoro se styděl, že byl tak unavený. V okamžiku, kdy myslel, že mluví a myslí víc na ni, nepřipadala mu únava a ospalost tak trapná.

„Nemusíš tolik žárlit,“ řekla tiše.

„Vím, žes měla svého muže ráda,“ odpověděl. „Chci ti něco říct. Je mi líto, že není. A že tu není místo mne. Je to tak a já to vím. Ale nemá to co dělat s tím, co k tobě cítím. Na to ti taky přísahám. Miluju tě. Snad vím proč, i když je toho hodně, co nevím. Díky tobě vím, co je to všechno milovat.“ Slyšel a vdechoval její dech. Čím byla blíž, tím víc ji chtěl.

„Miláčku. Byl jsem, to se ví, s pár holkama. Musel jsem si roztrít v duši, jak to je a co a proč dělám. Někdy někoho potkáš a je to jako ve sportu. Běh na krátkou nebo delší vzdálenost, ale jen pro jednu. A nic. Vyběhneš a doběhneš a konec. Možná vzpomínka. Pak máš kamarády a kamarádky. A dojde k tomu a nevztahujete k sobě žádné závazky, abyste si nemuseli nic vyčítat. Kluci to neberou tak vážně jako děvčata. Střídání nevidí jako zvláštní hřích.

Holky jsou na tom jinak, ale ne o tolik, aby si to odepřely. A pak je to jako s tebou. Díky tobě vím, co je láska. Nedá se to postihnout ve slovech. Snad o tom napsat báseň, pokusit se o srovnání. Jako když nejstarší židé srovnávali mravnost s letem motýla, který nesmí přestat mávat křídly, aby nespadl do moře a neutopil se. Aby člověk věděl a rozeznával, co je správné, a dělal to nejsprávnější. Dá se srovnat láska s tím nejkrásnějším a nejbohatším, co šlo, cítím, čím mně tvoje tělo připomíná vůni růže a okvěti tulipánu nebo lilie, anebo oliv a pomeranče, to nejhezčí, nejčistší a nejkrásnější, a slovo krása je jako inflace, ztrácí používáním. Miluju tě, a už když to říkám, vím a cítím a mohl bych odpřisáhnout, že je to něco vzácného, asi jako když oceňuješ matku. Proč mi stačí na tebe myslet nebo se na tebe dívat, brát si tvoje tělo a vědět, že mi dáváš i duši, a stejné je to se mnou.

Mohl bych opakovat donekonečna miluju tě, miluju tě, miluju tě a nezmenšilo by se to ani o setinu milimetru. Je to možná i sobecké, protože tím tolik dostávám a nechci se toho vzdát, chci to mít, jako by končil svět, nebo to byla poslední chvíle posledního dne. Víam, že se bojíš, aby to nebylo laciné, menší, než si to v tvých očích zaslouží. Miluju tě, a není to posedlost, je to nejryzejší cit, jakého jsem byl kdy schopen. Neptej se proč, nevím, nemohu odpovědět, je v duchu ano, a je to uspokojující, sytá odpověď, bez štěrbin nebo něčeho, co v ní chybí. Je mi s tebou dobře, navzdory komplikacím, které musíš cítit a které tuším a které si zaslouží, abych o nich přemýšlel. Tak mi věř, miláčku. Vejde se to do pár slov. Mám tě rád. Jsem šťasten, že jsi, že mohu být s tebou a smím věřit, že mě taky miluješ.“

„Hezky se to poslouchá. I za to tě miluju. Taky to neříkám jen tak nebo často. A pokud miluješ někoho, kdo už není, nesmí to být hřích.“

„I mně odešlo hodně lidí a musel jsem se s tím smířit a žít s tím.“

„V tom jsme na tom stejně.“

„Udržuju si ty nejlepší mrtvé v sobě živé, nebo jako by byli.“

„Od těch nejlepších a nejdražších se nedokážeme odtrhnout, to znám.“

„Musí být něco, čím jsou s námi. Možná že my ne tak docela s nimi, ale oni s námi. Můj otec, tvůj otec a matka a všichni, kteří ti chybí.“

„Jsi miláček.“

„I ty jsi miláček. Můj Miláček. M.“

„Děkuju.“

„Já ti děkuju.“

„Miláčku.“

„Miláčku.“

Pootevírala ústa, která v něm vyvolávala touhu a propouštěla svým pomalým, neuspěchaným způsobem řeči slova, která ho hladila a žila v něm, a kdyby to byl oheň, dobrovolně a pohodlně by v něm shořel.

„Bohatnu s tebou, vedle tebe,“ řekl.

„Ano, miláčku. Dany.“

„Magdo.“

„Víš, jak to tu s námi je.“

„Nežárlím. Snad trochu. Skoro ne.“

„Dělíš se o mě?“

„Zatím ne. A ty?“

„O sebe?“

Usmála se. Byl by rád věděl, co jí procházelo myslí.

„Není to telefonní seznam,“ řekla.

„Asi je to vždycky závod. Jsme možná jako vlci. Nový vlk se uchází o družku staršího nebo starého vlka a družka vyčkává, jestli vyhraje moudrost a zkušenost nebo mládí, čímž je vlče ještě divočejší, chti-

vější, připravenější vykrvácet, aby dosáhlo, po čem touží. Lampel mi kdysi dal přečíst knížku o životě včel. O královně. Co znamená královna.“

„Tak ti připadám?“

„Jako královna určitě.“

„K tomu mám daleko. Snad včela. Včelka.“

„Včela, včelička.“

„Ano, miláčku.“

Každým slovem k němu přistupovala, hrudí, tváří, svým živočišným teplem. Čím byla. Co a koho v ní viděl.

„Bylo to štěstí, že jsem tě potkal.“ Už skoro šeptal.

„Stejně je to se mnou.“

„Se vším, co ti to ztěžuje nebo komplikuje. Co se snažím pochopit.“

Mluvil k ní zblízka, protože tiše, aby mohla číst z jeho rtů, tak jako Dany četl z jejích.

„Ano, miláčku, ano.“

„Jsem tu pro tebe,“ řekla.

„Pojď.“

„Ano.“

Voněla sebou a zemí, která pro ni tolik znamenala a za kterou byla hotova položit život, jako by tím ožívala. Odhadl, kolik knoflíčků má její zelená vojenská košile, a jak si poradí s tím, do čeho se upíná žena, čímž dobrovolně svírá to nejkrásnější, čím se může pyšnit, příští nádoby budoucích dětí, mezitím bílá oblaka, to něžné, co dělá ženu ženou. Co si přál zvažít a podepřít košíčky dlaní a líbat, jako když se dítě přísaje ke zdroji nejlepšího mléka, které může dostat, aby se nasytilo, uklidnilo a žilo.

Sukni si po straně rozepla sama.

„Kolik vás šlo?“ zeptala se a on rozuměl proč.

„Asi dvě stě,“ odpověděl.

„Nesli jste granáty?“

„Někteří, myslím.“

„Kam až jste dojeli v autech?“

„Až k Bab el Waad.“

„Mají spolu roztržku. Nedorážejí na tolika místech najednou. Postupují proti nám jeden za druhým, ale zároveň postupují proti sobě s nožem za zády.“

„Myslíš, že je to tak daleko a že budou střílet místo na nás na sebe?“

„V té položce, kde jsme obsaženi, se moc nemění. Hádají se jen o to, kdo si odnese hlavní trofej. To jsi ty a já. Udělám ti něco s nohama. Pár dní budeš mít puchýře.“

„To nemusíš, mně to hned zmizí,“ lhal. Bylo mu trapné dát si od ní ošetřovat nohy. Chtěl být pořád sám sebou, i vedle ní, a věděl, že taky ona tím, co řekla, podepřela, čím chtěla být: sama sebou. A když měli dobrou chvíli, setkali se jako dvě podané ruce.

„Ještě mi něco povídej,“ řekla.

„Chci, abys mohla spát.“

„Tak mluv a já při tom budu spát.“

Všiml si dopisu s hezkými známkami, ale nezeptal se, kdo jí píše. Sledovala jeho pohled. Kdy mlčela, řekl:

„Nebude ti vadit, když budu spát?“

„Chceš, abych ti to přečetla?“ zeptala se. „Je to z letiště. Měli pohřeb letce. Kamaráda.“

„Mluvíš, jako bys člověka hladila –“ řekl. „Všecko zvrzám. Nechci.“

„To nevím,“ odpověděla na tu první polovinu. „To, co se ti taky asi jen zdá.“

Vstala, protože usínal. Otevřela okno. Hvězdy, které vypadaly jako vodotěsná světla rybářských člunů na nočním moři, už zmi-

zely. Měsíc zůstal naproti slunci, pravidelný, a přitom v neustálé změně, v téhle chvíli prolomený, strnulý a pružný tvar. Symbol odvrácené tváře, dvojakost každého okamžiku, vliv, který se dal odhadnout jen přibližně. Cítil ji blízko. Připadala mu tak zralá, tušil, že má málo možností ji dohonit. A věděl, že slovo milovat se mu naplnilo, i když docela jinak. Hladila ho, jako by spal. Nemohl dlouho usnout. V duchu se mu všechno začalo vracet. Její tělo, klín. Kopce, potopené v mlhách, strže s klikatou stezkou a to, že v té rozhodující chvíli nesvítila jediná hvězda. To jim možná zachránilo kůži. Svítící střely, mládenec jako komár a dopis, v němž psal pilot Magdě o pohřbu kamaráda, místo něhož pochovali kamení, protože se rozbil na kaši. V rakvi to lítalo nahoru a dolů, a když ji nesli do kopce, museli dát pozor, aby se to nevysypalo. Letec mu dlužil nějaké peníze, ale už mu je nemohl vrátit. Nemusel ani posílat do Vídně dopis, jako posledně bratrovi jiného zabitého pilota. Popsal den pohřbu jako na barevné fotografii. Měl v paměti její ústa.

Dany zaslechl, jak Magda vstává. Zůstal ležet se zavřenýma očima. Byla to hranice mezi poslední bdělostí a spánkem. Podobalo se to běhu po louce, která se stále zužovala dálkou. Vítr si lehal na vrcholky trav jako na vodu.

První, co Magda udělala, když měla za to, že spí, byl obklad na puchýře na obou nohou. Měl mlhavý, malátný pocit, plný vděčnosti a ohromení, jako kdyby ho snímala s kříže a potírala balzámem, který si vylévala do dlaní z dlouho schovávané lahvičky od parfému. V duchu cítil vůně. Tajně pootevřel oči a znovu je zavřel. Měl dojem, že nablízku cítí nasládlý pach koní, řídký horský vzduch, v němž člověk usíná těžce a tvrdě. Lásko, oslovoval ji ve spánku. Lásko. M.

Kapitola 30

Americký Armén nechal Danymu v pokoji lístek: *Pan Lampel ráno odletěl do Negevu. Sháněl se po vás. Vrátil se dnes, později. A podpis: Samy Birlian.*

Večer v devět přišel Lampel do knihovny v klášterním sklepení. Vonělo to tu po víně a ztuchlinou starých knih. Tady si mniši s jeptiškami asi moc neužili. Lampel vypadal, jako by dojel rovnou z negevské pouště. Na jemnou kůži se mu nalepil prach a písek. Ráno se nehohl a ještě se nestačil umýt. Měl na sobě světlešedé flanelové kalhoty, v nichž se mu tolik nedělaly opruzeniny, a vojenskou košili s kapsami plnými tužek, papírků, drobných mincí a slunečnicových semínek a potvrzení. Táhl kufřík s konzervami, kondenzovaným mlékem, rezervní košilí a asi tuctem kapesníků, kdyby dostal rýmu.

Probudil Danyho spícího v křesle s ročenkou 1947 v ruce. Dany si mnul oči, aby Lampela poznal. Lampel vypadal jako vojín císaře Cvrčka. Měl řídkoučké vousy, nestejně dlouhé a tlusté. Připomínaly štětiny.

„To už seš tady, čest práci,“ vzpamatoval se Dany. Snad se i usmál.

„Ty zase vypadáš,“ umrtvil ho Lampel. „To tě tak zdolala tvoje veselá vdova?“

„Nechal jsem se doma,“ na to Dany. Rudnul. Kromě toho měl dojem, že nemůže vypadat hůř než jindy, nejen proto, že se u Magdy prohlížel v zrcadle. Vypadal by mizerněji, kdyby u ní nebyl.

Lampel si začal zpívat. Zpíval *Já jsem mladá vdova, vdala bych se znova*. To bylo roztomilé. To mohl zůstat na tom olověném biřmování, které rozdávali dole v Negevu.

„Cos dělal?“ chtěl vědět Lampel.

„Díval jsem se z kopečka,“ na to Dany.

„Lavičko, seš divnej a tichej, když lžeš, až je mi tě líto –“

Lampel si utíral pot. Dany zíval. Tohle byla sprostárna. Nesměl mu na to skočit. Takhle ho Lampel už dojal párkrát. Říkal to proto, že něco věděl, anebo naopak nevěděl nic? Tvářil se, jako by se ho nedotýkala většina trampot, co znervózňovala ostatní. S jeho pletí vypadaly i čmouhy nebezpečně. Odpolední palbě ušel. Co nezažil člověk na vlastní kůži, snášel líp, to byla stará vesta. Tím to Lampel ještě neskončil.

„Pomalu sto let o tobě nevím, lavičko.“

Usadil se do křesla naproti. Zafuněl úlevou.

„Seš na dlouho přivázaněj. Vylejzaj ti drápký. Nemám rád, když mě někdo vyhání v papučích do bláta. Shazuješ jako džokej před závodem. To ti nedávali jíst?“ Zkoumavě se na Danyho díval. Předstíral, že si prohlíží jeho boty.

Dany mlčel.

„Vylhal by ses čertům i z pekla,“ začal zase Lampel.

„Zdálo se mi, že už je ráno,“ zkusil to Dany. „Byl jsem v noci u Bab el Waad pro mouku. Nechal jsem ti na posteli vzkaz.“

„Děkuju. Jsi sviňka. Bejt ženská, ležíš i tady s roztaženýma nohama jak fena. Jen přijít a přilehnout. Měls letět se mnou. Nejdřív jsi o to moc stál, a pak ses na to zvysoka vykašlal.“

„Nic mi nejelo, nemohl jsem se tam dostat,“ zalhal Dany.

„Odkud ti nic nejelo?“

„Tam, co jsem byl. Navštívil jsem česnekovej institut pro vyznačče bible a školu pro poslední přistěhovalce.“

„Jaký to bylo?“

Vyslýchal ho?

„Vyloučili jednoho, co vzal do ruky pušku,“ zkusil to Dany. „Šaškárna. *Naturejkarta*. Nechtějí urazit mesiáše takovou nepozorností, jako je samostatnej židovskej stát. Hřeší na to, že odtud jaktěživ nevytáhli paty. Mají dokonce pro mesiáše, až přijde, kancelář, psací mašinu a papíry. Už na to asi dvě stě let vybírají. Tajtrlíci. Jeden přišel s nápadem, že možná sám stát je mesiáš.“

„A co dělá Magda?“ vybafl Lampel.

Dany se sklonil. Začal předstírat, že se mu rozvázala tkanička. To by musela mít pět metrů.

„Nesu jí něco na zub. Zabavili to řidičům v Romemě, kteří kradli, a dali to nám.“

„Fajn,“ povídá na to Dany. Lampel si domyslel, kolik bije.

„Podle jakého rozvrhu ta tvoje dáma válčí, abychom ji chytli?“

„Mluvíš o ní, jako by to byla lovná zvěř,“ řekl Dany.

„Je to prima mít tu takovou známost,“ vzdychl Lampel. „Myslíš, že by mě nepotěšilo se kapku rozptýlit? Nejsem ze dřeva. Já bych se na tvém místě s kamarádem rozdělil o všechno. Tak mi ji půjč.“

S tkaničkou už to Dany vzdal. Mluvil na dluh. Lampel byl liška.

„Co paní Landwehrová?“ zkusil to odvrátit.

„U kurev a kurviček jsem jako doma. Ty ne?“

„Byl jsem fakticky v tý škole,“ začal. Naštěstí tam byl. Odnal si dojem potřísněných stolů, plných drobečků, i když z toho, co viděl, bylo jasné, že se tam nepřežírají. V té druhé škole šedesátiletý žák Max z Los Angeles, chirurg, prohlásil, že odjede do Austrálie, poněvadž je tam taky vedro a mluví se tam anglicky. Opustila ho manželka. Měla třicet let dvě želízka v ohni. Učitelka ho napomínala, aby mluvil ivrit. Namítl, že slepé střevo by jí mohl vyoperovat, odpovídat jen ivrit sotva. Pak Ewelyn ze Somerset v New Jersey ovládla abecedu a rozplakala se. Učila je mladá sabra. Když seděla, bylo jí vidět až tam. Měla modré kalhotky s krajkou. Učila

je skloňovat. Jásala, že to zní jako hudba. Nakreslila křídou na tabuli z rohu dole do kouta nahoře čáru. Napsala, že je třicet tři stupňů Celsia ve stínu, a ujistila je, že učení je jako stoupání na špici kopce. Kdo vyleze až nahoru, uvidí zemi s náramným přehledem, jinak, než na to koukal zdola.

„A na King George jsi nebyl?“ zeptal se Lampel.

„Stavil jsem se.“

„Už jsi s ní aspoň něco měl?“

„Na to se gentleman neptá.“

A aby mu vrátil tu veselou vdovu, začal si zpívat jako prve Lampel:

*Ked' som si som si
na hornom konci,
nabrúsil som si
kosu...*

A potom:

Hej, ta kosa veru dobre kosí -

Najednou ho Lampel umrtvil: „Víš, že bych si ji skoro vzal?“

„Koho?“ „Počítám, že tu šenkýřku, jasně.“

Šli nahoru a Lampel se holil.

Kapitola 31

„Nechá tě pozdravovat Saharof, velitel zdejší stráže,“ vzpamatoval se Dany podruhé. Saharof byl jejich zlatá rezerva. Měl vždycky pod palcem pár příběhů, které se daly snadno převyprávět. První, jak správce kláštera nechtěla dát Saharofovi klíče. Vytáhl na ni pistoli. Přetáhla si sukni přes hlavu, ale lekla se, že by ji mohli v tři sta padesáti pěti znásilnit. Saharof odjistil pistoli, natáhl kohoutek a počítal do tří. Dala mu klíč u jedničky. Nechtěla, aby Saharofova židovská noha šlápla na posvátnou půdu. Mohamedá-ny sem pouštěla, i když nebyli křtění.

Za války chtěl Saharof k partyzánům. Mohl kácet duby. Ukrajin-ská jednotka nestála o židovské vojáky. Chytili ho Rumuni a strčili do lágru. Tam je drezíroval cikán. Měl svou filozofii. Vyložil mu ji při nástupu ke kácení stromů na příkladě slepice. Šla na procházku, hladová, v mizerné náladě, ještě v poledne ani zrníčko. Našla červa, sezobla ho, a v tu ránu se jí zdálo nebe modřejší, slunce jasnější, den radostnější. Pak šel na špacír člověk. Měl hlad, bylo mu smutno, než potkal slepici. Jen co ji podřízl a uvařil, připadal mu svět jako taneček. Časem vypustil ducha a pohřbili ho dva metry pod drn. Zavrtával se tam červ, mrzutý, že od rána na nic nenatrefil. A to, židi, je život, povídá cikán.

Když se sem dostal, šel Saharof rovnou na vojnu. Udělali ho velitelem. Neměli lepší. Ocitli se u Guše Cionu, sto pušek na dvě stě lidí. Na silnici padli do pasti. Zůstali sedmdesát dvě hodiny bez vody a jídla. Jeho lidi chtěli bojovat.

Lil jim do nadšení vodu. Mrtvé hrdiny nepotřebujeme, živé vojáky ano. Nejde přece o šutr, co člověku postaví. Jde o to žít, když

máme svobodu na dosah. Na Saharofův popud vyjednal vrchní duchovní s Brity, aby domluvil Arabům a zabránil masakru. Zavázal se, že odevzdá těch sto pušek. Pasovali ho na zrádce. Nařídil jim, aby každý na své pušce poškodil součástku a klidně je odevzdal.

„Ráno se vrchní mnich v baráku obořil na Saharofa kvůli díře v levé věži,“ dodal Dany. Saharof mu na to řekl: „Tak my tam podle vás sedíme a sami na sebe střílíme?“

„Jak říkají Ingleze, lavičko. Plot se přelejzá, až když se k němu doběhne,“ řekl Lampel. Odřezával si černé štětiny. Byl zázrak, že nevykrvácel.

„Hned jinak vypadáš,“ začal zase Dany.

„Jsem hezkej kluk. Zato ty seš děvka ošklivá převlečená za kamaráda. Lítám v nejhorším vedru a ty si hoviš v chládku.“ Funěl. Byla v tom zlost i přátelská výčitka.

Venku je zdržela mina, odpálená u zdi Starého Města.

„Ještě nejsme doma,“ prohodil Lampel. Oprašoval si čepici.

„U mne ani jedna,“ na to Dany.

Usmál se na Lampela. Ve skutečnosti už zase doma byli, alespoň mezi sebou. Z rádia, postaveného na protějším okně, vysílali reportáž BBC o sedmdesáti nebo kolika letech firmy Fisch and Chips z Londýna. Dany nesl Lampelovi kufřík. Přiznal láhev *chianti bianco*. Škeble si k tomu budou muset přimyslet. U někdejšího anglického Institutu visela plechová tabulka. Padla tu Sára Wedekindová. Dany se pokoušel představit si ji jako blondýnku nebo černovlásku. Byla ještě včera zed' prázdná?

„To znáš?“ zeptal se Lampela. Vyprávěl mu, jak maminka přišla k doktorovi s čtyřletým capartem, že dítě nemluví. Doktor ji těšil. Jsou takové případy. Nedá se nic dělat. Doma najednou kluk ohrne nos nad polívkou. Že se to nedá jíst. Proboha, dítě, ty mluvíš, žasne

matka. Jak to, že do dneška jsi byl jako němý? Zatím nebylo nutné nic říkat, na to kluk. Všechno bylo, jak se patří.

„A to ty znáš?“ na to Lampel. „Kluk jaktěživ neusnul, dokud nestrčil mamince prst do pupíku. Jednou spí s tetou a o půlnoci tetu povídá: Bože, dítě, kde máš ten prst, to přece není pupíček? A dítě: To taky není prst.“

„A to znáš,“ začal do třetice Dany: „Pán v černém obleku jede v kupé, po stranách děti a naproti němu chlap čte noviny. Ten v obleku dá tu facku holčičce, tu box do nosu chlapečkovi. Pane, ještě jednou udeříte ty děti a udělám vám na nejbližší stanici nepříjemnost. Pane, umřela mi žena a jedeme na pohřeb do Brna, a jsme ve vlaku na Ústí nad Labem. Holčička sežrala jízdenku a chlapeček se posral. A vy byste mi ještě chtěl dělat nepříjemnosti?“

Šli dál.

„Jestli se hodláš takhle loudat, Poly, padne ti stoprocentně na hlavu železo. Nejsem Izák a ty nejsi Abrahám, abys mě obětoval.“

„Jak chceš prosím tě spěchat v šeru?“

Přidali jen maličko. Lampel i beztoho nerad spěchal.

Kapitola 32

Livinovi už byli dole. Možná že by tu byli, i kdyby nepadalo železo. Miriam Livinová nedala hnutím tváře najevo, jestli něco tuší. Musela vědět svoje. Nepřišla ani jednou, aby je vyrušila. Přál si, aby se uměl taky tak chovat. Lampel vytáhl láhev. Magda byla nadšená. Nalila jim do hrníčků.

„Neměli by strkat prsty mezi dveře,“ usoudil pan Livin. Bavili se o politice, daleko od otevřených dveří, kde měli všichni stejné podmínky. Jak si tu přes jejich hlavičky vyřizují účty Rusové s Američany. Dělají, co si na očích vidí. Co je dneska dobré, může být pozítří horší a naopak. „Západní část už máme celou. Krásně řvou, samá mobilizace, ale kde nemají přesilu jedna ke stu, válčí pod psa.“

„Už jsem na jednom pohřbu tančil,“ povídá Lampel. Měl na hlavě baret nasazený na tři facky.

„Všechno mít nemůžeme,“ na to pan Livin. „Pamatuju doby, kdy nás beztrestně stříleli na ulicích, v obchodech a hospodách. Nenechali na pokoji ani pohřební vozy.“

Měl trošku arogantní tón. Jako by s ním snad nesouhlasili. Dodal, že tady je zase stokrát tolik lidí ochotných padnout, než je na druhé straně. Buď mu to někdo řekl, nebo to někomu dal vědět. Těchhle průpovědek bylo všude víc než mouky, pomyslel si Dany. Jakmile byl unavený, jak teď byl, neměl chuť se bavit. Lidi pokládali nedostatek nálady většinou za slušnost. To už si všiml.

Lampel pil víno jak vodu. Vyprávěl o přistěhovalcích ze Španělska, které potkal. Posledně vykládal o přistěhovalcích z Gruzie. Každý druhý se jmenoval Džugašvili, představoval si je, jak sedí vedle Lenina na lavičce v Gorkách, jako na známé fotce, na plátně

barevné letadlo, a kdo si zaplatil korunu, letěl za slavným stíhacím letcem a akrobatem kapitánem Novákem. Jednoho Džugašviliho tu v novinách podezírali, že dělal dvojitého agenta, pro revoluci i pro carskou ochranku. Španělé si vezli pejsky a kanára v kleci. Psi se oba jmenovali Pedro. Lampel popisoval díry v hradbách, postavených ještě nebožtíkem císařem Hadriánem, jako agent pro firmu ementálského sýra. Ben Gurion navrhoval hradby zbořit. Tenhle ministerský předseda vrážel do všeho rovnou dveřmi. Byl první, kdo řekl, že by se narovnal s Německem, kdyby začali, dejme tomu, jedenácti torpédoborci, příslušným počtem pušek a plynových masek. Pár lidem tím popletl násobilku, kromě pana Livina. Měl čelo až na ramena. Škoda že nebyl krásnej jako chytřej. Mít, co měl Ben Gurion na mysli, nemuseli daleko pro dříví do lesa.

„Už jste viděli norské fjordy?“ zeptal se pan Livin. Chtěl obrátit list. Obracel ho vždycky roztomile.

„Mám v Praze kamaráda ze Španělska, který nebyl už dvanáct let doma. Bojí se, že už nikdy neuvidí matku,“ poznamenal Dany.

„Ty lidi pustil generál jen proto, aby se jich zbavil a nedělal si ve světě zlou krev,“ na to Lampel. „Má na svědomí tři milióny mrtvol, svině.“

„Takových je víc, a ještě se uvidí, která je nejhorší. Bude stačit to sečíst,“ usoudil pan Livin. „Vrahy nad deset lidí už nikdo netrestá.“

„Já náhodou jeden krásnej norské fjord viděl,“ povídá Lampel.

„Měli byste si zapsat,“ trval na svém pan Livin, „že jsme měli dnes na přístupech ke Starému Městu proti celé svaté válce dva kulometry dohromady. Jeden český BZ, druhý britský. Dva tisíce nábojů. Jako když plivne. Jeden granátomet, sedm celých pět milimetrů, devadesát tři granátů a sedmnáct anglických pušek.“

Trpký tón přidával jako předběžnou sebeobranu.

„Je to dobré víno,“ řekla Magda.

„Zabavili to řidičům se slabším charakterem,“ povídá Lampel.

„Konečně jsme jako ostatní,“ usoudila pohotově Miriam Livinová. „Máme i svoje vlastní zloděje.“

„Svoje kurvy jsme měli už dřív,“ k tomu pan Livin.

„Ben Gurion se s tím netají. Dokud nebudeme mít svoje lupiče, nebudeme stát jako ostatní,“ řekla Miriam Livinová.

Dát ji teď do klece, vypadala jako tygřice před krmením. Zároveň vypadala jak perokresby Käthe Kollwitzové.

„Musí to jako odborník vědět,“ neušetřil se Lampel. „Ale nesmí jich bejt moc. Ačkoli moc kurev ještě nikdy nikomu neublížilo, na rozdíl od jiných povolání. Spíš by moh škodit nedostatek. Rád se s nima kamarádím. Kupuju jim knížky Lenina a Stalina. Sartre jim v Paříži předplácí L'humanité.“

Obrátil se k Magdě: „Měli jste vidět ty španělský grandy. Edviges Maria Cordillo del Socorro del Passo.“

„To všecko malá tlustá ženská s krajkama na rukávech, manželka Fernanda del Passa, železničáře. Čeká, že mu tu opatřej drezínu. Maria del Rozaria Perez a Maria Perez, vzájemně si úplně cizí. Manolo, Ismail. Přifíčeli z města, kde umřel Kryštof Kolumbus. Vezli si i obrázek kardinála Mendozy. Vypadal jako žid. Nos měl červený pitím.“

Miriam Livinová je vzápětí umrtvila.

„Myslíte, že Kolumbus byl žid?“

„Unitář to nebyl,“ na to Lampel.

Miriam Livinová se tvářila vážně.

„Žít před pěti lety, šel do plynu,“ určil ho pan Livin. „Nebo dostal kulku do týla.“

„Nebo do kibucu,“ dojal ho Lampel. Všichni si nechali znovu nalít.

Věděli s Danym od Magdy, že matka Marie Livinové skončila v Osvětimi. Jejího otce zlomilo ruské zajetí dávno předtím. Odešel ve čtrnáctém roce a pracoval v Turkestánu jako oráč. Doražen malárií se vrátil v jedenadvacátém. Nejprve ho vzali jako rukojmí. Řekli, že kdo bude schopen pracovat alespoň šest neděl v zemědělství, bude propuštěn. Matka paní Livinové mu potom posílala léta obrázky dětí, Miriam Livinové a jejího bratra, doktor mu je ukazoval místo chininu.

„Norsko je daleko,“ řekla Miriam Livinová. Vznášela obžalobu proti všem.

Tomu rozuměli. Neměla pro nikoho pardon. Odplata za to, že značná část světa zůstávala tak dlouho a krutě lhostejná k osudu jednoho národa ze svého středu. Někdy i ve jménu nejkrásnějších ideálů. Obrátila si to. Neuznávala jiný názor než zdejší. Kdo nebyl v její kůži, ji nikdy nemohl pochopit. Šlo to daleko. Kdyby měla atomovou bombu, a měla by ji pustit třeba na Moskvu, kdyby šli Rusové proti nim, bez váhání by rozbila Kreml. Ještě by ji v duchu pokřtila roztomilým nebo historickým židovským jménem. Ve srovnání s tygřicí vlídná kočička. Stačilo se na ni v takovou chvíli podívat. Nebyla to jen její vina.

Lampel dělal bez ustání na Magdu svoje očička, plná porozumění, nejhlubší chápavosti a soucitu, včetně opilosti, aby si kryl zadní vrátka. Byl schopen nalhat každé sukni na deset let dozadu a třicet dopředu, že jí rozumí a chápe; hodně ženských mu na to skočilo.

Dany myslel na to, že v Lampelových očích byla taky tisíciletá moudrost nebo dlouhé utrpení, sto norských fjordů a jeden a půl den Guriona, a bylo to svinstvo, že s tím dovedl takhle zacházet. Byl to taky švindl vědět, jak se umí tvářit a dívat a dělat to utrpení a oddanost. Danymu stačil pohled, aby věděl, že je na jedné vlně

s Magdou. Byl jí blízko. Naplňovalo ho to tajnou radostí i něžným smutkem.

Magda nechala kolovat Lampelovu láhev. Každý si doléval podle sebe.

„V noci jdeme nakládat pytle pro postavení v Katamonu,“ řekl pan Livin. „Ulice ještě nemá jméno. Je to naproti, co byla anglická tajná služba. Předali dům Legii.“

„Je tam tma, že by se mohli fackovat,“ na to Lampel.

Pan Livin v noci nespal. Schrupnul si jen odpoledne. Tvrdil, že nedostatek spánku podle hodin je předsudek, který věda vyvrátí. Kontroloval, jestli vojáci nespí. Nikdy nenašel, že by někdo zaspal. Možná že předtím pro jistotu zadupal. Měl na starosti tři pozorovatelný v Rechaviah, kde bylo místo kusu široké silnice letiště. Dany nechtěl mlčet jako ryba. Začal vyprávět článek Luise Goldinga z posledního Věstníku o setkání kardinála a španělského biskupa, který se pro horlivost ve víře měl brzy dočkat rudého klobouku. Předcházely ho v Římě skvělé zprávy. Večer se oba hodnostáři sešli v chodbě u zeměpisných map. Pozdravili se z nevysvětlitelných příčin, jak se zdraví židi. Do dvou měsíců se biskup stal i přesto kardinálem.

„Vidíte,“ řekla Miriam Livinová. Líbilo se jí to.

„Mauser za další láhev,“ řekl Lampel.

„Naopak, království za mauser,“ protestovala Miriam Livinová, už trochu opilá. „Kluku – kluku –“

„V Persii začaly vykopávky ve starých Susách, co měla žít královna Ester,“ vložil se do toho Lampel. „Vede to francouzské profesor. Musela bejt hezká, když přemluvila krále. Počkejte, to tam měl harém?“

„Jinak by to nešlo,“ podotkla Magda.

„Musela to s ním umět,“ na to Lampel.

„Kdykoli chce člověk muže uklidnit nebo přesvědčit, nemůže říkat jen ne,“ přisvědčila Magda.

Patřilo mu to, myslel si Dany.

„Vy byste to asi s králem taky skoulela,“ řekl Lampel.

„Nejsem si u králů jistá,“ smála se.

„Tak my půjdeme,“ prohodil Lampel.

Šla je doprovodit. Lampel si odskočil do koupelny. Mezitím jí mohl Dany říci, že někdy, když je s ní, mu ledacos nejde, jak by chtěl, ale jsou-li u toho cizí lidé, nejde mu to vůbec. Umíral strachy, že Lampel něco pokazí a jí nebude moci už nikdy nic povědět. Blbá vteřina. Voněla jako jablko. Lampel se už vracel. Magda je oba políbila na tvář.

Kapitola 33

Na Ben Jehuda zapadli do první čajovny, zřízené z bývalého kadeřnického salonu Sarrah.

„Příště jí řeknu, aby se na tebe vykašlala, zapletla se se mnou, vzala si mě a odjela se mnou na Capri.“ Lampel se tvářil jako norský fjord.

„To už abys začal šetřit na společnou domácnost,“ na to Dany. „To znáš, jak si ten pán přál mít ženskou kuchařku v kuchyni, dámu v salonu a děvku v posteli? A jak mu to vyšlo na přeskáčku?“

„Ještě není všem dnům konec,“ utěšoval se Lampel.

Čajovna byla zařízena jako kryt, kdyby to někoho přepadlo na ulici. Pytle s pískem u zdi, na stěně krumpáče a lopaty, kompletní protipožární výbava. Hodinu denně se tu na osobu podával hrníček hořkého čaje. Za pultem stála servírka ve vojenském úboru.

„Vojenskej komunismus na čaj,“ dal se slyšet Lampel.

Na zdi visel plakát:

Jestliže vůbec něco můžeš, pak ukazuj nepříteli, že už vůbec nemůžeš. Třeba bys byl blízko, ukazuj mu, že jsi daleko. Jsou-li jeho řady jednotné, rozvrť je, přepadej ho, není-li připraven, zaútoč, když to nejméně očekává. Je třeba jít cestou, na kterou ani nepomýšlí, útočit tam, kde se nebrání. – Sun-č.

„Hele, polní rabín u Čankajška,“ povídá Lampel.

„Jasně. U Maa by to nešlo. Nebud' tak vážnej, Poly. Myslíš, že si nás ta slečna všimne?“

„Neházej předem flintu do jetele,“ na to Dany.

„Asi ví, jakou máme firmu.“

„Myslíš, co se týče toho mostu?“

„Seš blbec.“

„To proto, abys moh alespoň vedle někoho vypadat chytřej.“

„Ještě že mají ženský krámy. Jinak by si vyskakovaly ještě víc.“

„Hele, tady je nápis z kuchařské knihy,“ povídá Dany.

Stálo tu: *Zabíjení drůbeže.*

Drůbež zabíjíme rychle a šetrně, abychom zvířatům zbytečně nepůsobili bolest, a tak, aby drůbež úplně vykrvácela. Maso špatně vykrváčené drůbeže je tmavé. Holubům ostrým sekáčkem usekneme hlavičky, slepici, kuře, perličku, krocana zařízneme tak, že si ptáka položíme na zem, podržíme ho za křídla, nohy přitiskneme k zemi, ohneme mu hlavu zpět a velmi ostrým nožem řízneme pod krkem. Počkáme, až vykrváčí. Husu a kachnu zařezáváme za hlavou. Husí a kachní krev zachycujeme do hrnečku a mícháme, aby se nesrazila. Sraženou krev při úpravě napravíme tím, že ji vidličkou rozšleháme. Sražení krve zamezíme, když do nádobky dáme předem několik kapek octa a špetku soli. (Příště škubání a čištění drůbeže.)

„Jasně, krocana tak, že si ptáka položíme na zem, podržíme ho za křídla, nohy přitiskneme k zemi, ohneme mu hlavu zpět a velmi ostrým nožem řízneme pod krkem,“ četl Lampel s náramným potěšením.

Začali se chechtat. Všechno se v nich uvolnilo. Lampelův lví spár byl měkký, i když se chtěl zaseknout do masa. Bylo mu dobře, že byl s Lampelem a že byl Lampel, jaký byl. Byl rád, jako už kolikrát předtím, že je Many Lampel jeho kamarád. Byl by nerad, kdyby ho měl ztratit. Už mu neházel na hlavu větičky jak bouchací kuličky.

„Kolik takových ženských člověk potká za život, jednu, dvě, a někdo žádnu. Mně se o ní v noci zdálo, ty bejku, abys věděl.“ A: „Začínáš se ke mně chovat jako úředník z přistěhovalecký organizace.“ Anebo: „Myslel jsem, že máš doma vážnější známost.“

Olinu nebo Květu. Jarušku. To si chceš budovat světovou síť? Co ještě v Teheránu? New Yorku nebo Bostonu?“

Dany to odrážel mlčením.

„To mi připomíná,“ povídá Lampel, „jak jsem byl odpoledne kousek od místa, co se podle bible střetnou síly dobra a zla. Tuhle fintu si schovám pro sebe. Radši ti neřeknu, kde to bylo.“

Slzel smíchem.

„Víš, proč pan Livin nechodí nikdy do krytu?“ vrátil mu to Dany. „Děti tam pláčou.“

„To velká sranda není,“ na to Lampel.

Mezitím jim slečna od pultu připravila čaj. Zjistili okamžitě, že je to čistokrevná Němka. Tady nebylo žádné překvapení vyloučené. Přišla z Hamburku, a proč, to bylo u boha. Snad chtěla napravit, co spáchal její papá? Jmenovala se Klaudia. Měla v očích tolik tázavosti, jako Kristus, kdyby byl Němec a narodil se jako ženská. Lampel podotkl, že Klaida je prima jméno.

„Danke schön,“ řekla. „Jmenuju se Klaudia.“

„To máte dva pasy?“ vyzvídal Lampel. Chtěl vědět, jestli je svobodná. Tvářil se zhýrale.

„Zatím,“ odpověděla, kupodivu poslušně.

„Klaudie, já vám něco řeknu, a tady kamarád mi to potvrdí. Po vás bude šilhat minimálně starostův syn,“ řekl Lampel.

„Nejdřív musím udělat ošetřovatelský kurz,“ řekla. „*Ich habe zwei Reisepasse und ein Herz.*“

Nakonec jí sekl poklonu: „*Auf Wiedersehen, Klaudia.*“

Odpověděla: „*Grüss Gott.*“ To znělo.

V nejlepší náladě šli do Notre Dame.

„Bejt slušnej není povinnost, ale výsada,“ povídá Dany.

„Ty bys mě dojal. Jak si ty banality objevuješ? Seš na to sám?“

„Už bych si radši fakt zalez do hadrů –“

„Mám taky oči jako mimino,“ řekl smířlivě Lampel.

Zářila nad nimi jasná červnová noc. Nízké modré nebe opalizovalo světlem vzdálených hvězd, mezi nimiž se pletly svatojánské mušky. Miliardy rozházených střepů, záhadný, neobjevený řád, skrytý smysl, jehož význam byl možná v každém teď, i kdyby bylo malé jaké jediné slovo, úsměv, myšlenka. Zaslechli palbu u severní části. Bylo to blízko. Od kopců se vracela ozvěna, jiná letěla dál od nich. Logicky vzato, muselo být město za dobu, co tu byli, rozbité. Pořád zbývalo hodně věcí, jež se daly rozstřílet. Od Romemy příjížděla k přístupům na výpadovou silnici k Betlému nákladní auta, barvou nebo hadry zatemněné reflektory, oddíl za oddílem. Děla, tažená traktory, koňmo, nebo lidmi z kibuců. Noc příjemně chladila. Nebe s hvězdami se propadalo vzhůru, pohybovalo se samo v sobě, jako rozsvícená signální soustava pro lodi a lidi všech moří a ulic, aby nezabloudili.

Dostali se k Notre Dame. Teď se nedalo zabloudit, leda zakopnout. Dlažba byla samý výmol. Na opak toho, co znamenalo jít, nechtěl Dany myslet. Obloha se nad nimi nesla tónem přelétavého stříbra. Hvězdy jako rozházené šperkovnice. Malé jako špendlíkové hlavičky, osvětlené neviditelným světlem shora. Jiné měly stálý a silný jas jako kovový plamen. Obloha byla cizí, nekonečná, blízká a netečná. Mezi milióny lidí a věcí myslel na jednu jedinou.

Zapadli dovnitř. Lampel šel rovnou spát. Tvářil se jako mrtvola. Dany se ještě stavil v knihovně. Napsal na King George dopis.

PÁTÁ ČÁST

Kapitola 34

Třetí Danyho dopis došel Magdě v den, kdy vyhlásili příměří. Mělo trvat čtyři neděle. Dany seděl v džípu. Byli čtyři a startovali od hotelu Ron, kam je kapitán Ascherman přestěhoval. V protisměru je neminul ani automobil. Za hodinu byli zaprášení doběla. Dany přivřel oči. Přestával vnímat krajinu, granitové balvany, kužely a činky, jakoby vybělené kosti dávno vyhynulých zvířat. Přemáhal malátnost, aby mu nic neušlo. Potom dřímал a oželel vše venku. Svět a obrazy uvnitř byly příjemnější. V duchu spal v Magdině posteli. Přišel Lampel. Zlobil se, že v její posteli vypadá jako pan domácí. Vymlouval se, že dostal pozvání. Lampel by při takovém pozvání neváhal. A pak mu říkal, že to není snadná ženská, rodinu jí pobili někde v Lublině, muže jí zabili na přechodu maďarských hranic. Lampel se tvářil jako mamčin mazlíček. Vymydlené dítě s cumlem. Dovedl si představit, jak byl jako dítě chytrý. Ale byl tím, co škola nepodmiňuje. Nebo podmiňuje jen zčásti. Měl dojem, že ho u ní Dany shazuje, ale Dany ho neshazoval. Usmíval se na Lampela. To bylo svinstvo, ale taky otrava. Dělal mu docela dobře vžívat se do role Magdina obhájce. Lampel měl dobré oči, špatně se jim lhalo. Šel v duchu s Magdou na večeri do hotelu Ambassador, kde byl vrchním pan Kašpar, který jeho matce říkal milostivá paní. Chodili tam občas s Popperem a Adlerem, když někdo z nich dostal honorář. Hráli *Jericho*. Zpívali a foukali tam na trumpetu tři černoši. Po večeri vedl Magdu po Stalince. Padal sníh, měsíc bylo chvílemi znát z pozadí, s narudlými okraji vypadal jako okradená jahoda v talířku se šlehačkou.

Otevřel oči. Uviděl zpoceného řidiče a vojáka, který si odložil samopal na podlahu; ani si nedal práci, aby hlaveň koukala ven

z vozu. Všichni se potili navzdory větru. Opíral s o plátěné sedadlo. Měl úplně propocenou košili.

Zkusil se pohroužit nazpět do příjemné malátnosti, kde šel vedle Magdy a měla bílý kostým, atlasové lodičky s vysokým podpatkem a pěkné nohy, odshora dolů. To věděl nejlíp jak odshora dolů. Předtím to věděl její muž. Hráli *Mexiko*. Bylo to prvně, kdy zpívala ona jemu. *Tam v dáli jedna krásná zem* –

Takhle už jednou s Lampelem jeli, říkal si a dřímал. V duchu to viděl místo všeho, jak jeli, než vystoupili, a potom když vystoupili. Lampel už od začátku vypadal jako vorvaň. Byla to ubohá vesnice. Sotva byla ubožejší, dokud ještě byla osídlená. Ze všeho, co bylo živé, zůstal u sýpky kůň. Ostatní bylo pobito. Kůň byl uvázan na dlouhém provaze a měl po stranách plecí a boků plesnivou vyrážku.

„Podívejte se do ambulancí,“ řekl někdo panu Porterovi, fotografovi z americké agentury.

„Už jsme se pokoušeli,“ podotkl Američan. „Mají ostře nabito a pustí vás leda na tři kroky od dvířek.“

Vojáci s šesticípyými hvězdičkami hlídali studnu a sanitní vozy. Zbytek vojáků a řidičů si našel stín pod stromy. Jeden krmil koně senem. Pak mu podržel štoudev vody. „Kibucník,“ povídá Lampel.

„Nevím, jsem tu prvně jako vy,“ řekl kapitán Ascherman.

Řidiči sanitek se začali něčemu smát. Kapitán se pohroužil do svých myšlenek. Ty, co mu nařídili exkurzi zrovna sem, by patrně rád viděl ve vsi místo sebe. Vážně ho asi dojali, jen co je pravda.

„Mají hezoučkový remingtonky,“ povídal Lampel a díval se na některé členy družiny. „Jedna taková mašinka váží sotva kilo a pár deka. Chceš to se mnou obejít?“

A potom: „Ten můj džíp měl hnusně přehuštěný pneumatiky. Vydrncalo mě to jak červenýho psa. Necejtím prdel.“

„Je děsný vedro,“ uznal Dany.

„Děsnej smrad,“ připojil se Lampel. „Pojď se projít, Poly, je mi z toho na zvracení. Fakt. Pojď takhle zprava, abych se tě mohl chytit. Div nepadám. Někdy mám práci udržet rovnováhu.“

„Neblbni,“ řekl Dany.

Lampel občas pitomě simuloval a předstíral, že ztrácí rovnováhu. S ním si člověk užil, bez psiny. Taky křičel ze spaní. To asi nesimuloval. Nemělo to nikdy smysl. Byla to úzkost, která nejde vysvětlit. Hodně dělala noc.

„Můj džíp skákal jako koza,“ opakoval Lampel. „Mám snad utržené brzlík.“

(Jednou byli s Lampelem v hotelu Ambassador. Many, Popper a Dany. Lampel si pocákal klopy béarnskou omáčkou. Pan Kašpar mu to chtěl odstranit citrónem a horkou vodou. Lampel se pak o něm vyjádřil, že vypadá jako pavián ve fraku.)

Pan Porter odvázal koně. Zvíře stálo chvíli nehybně, jako kdyby vyšlo z přitímní do světla. Po chvíli přeletělo vedle nich po svahu kopce. Cítili nasládlý pach. Na svahu se kuň zastavil. Začal se točit kolem dokola, jako by tu byl žernov, než znovu vyběhl proti dalším kopcům. Běžel nahoru a dolů a asi každých sto metrů se zastavil. Asi mu chyběl hlas, který ho předtím vedl.

„Rozumíš koním?“ zeptal se Lampel.

„Ne moc –“

„Už je mi líp. Pojď pořád takhle zprava, abych se mohl opřít, kdybych to potřeboval. Je to pokaždý jen chvilinka –“

„Že váháš,“ na to Dany.

„Docela fajn se tě člověk může držet –“

„Normálně dycinky.“

„Já jinak než normálně nechci, lavičko.“

„Aby nám nakonec neujeli. Kam koukáš?“

„Seš taky tak děsně zpocenej?“

„Proto si s těma ambulancema tak pospíšili.“

Čím dál se člověk díval přes těla zabitých oslů, která do aut nastrkat nešlo, tím víc spálená země splývala s pískem. Dávno sežehnutá zeleň vcházela v dotyk s holou půdou. Tam, kde přestávaly keře a bodláčí a slunce pronikalo zrnitou pustinou, všechno bylo nazrzle světlé. Podobalo se to hasnoucí pláni, po které přešel požár.

Zpočátku bylo znát, kde pustinu rozdělily cesty. Okoralé stroupky na pokožce země. Vzadu rozdíl mezi zemí a nebem mizel. Propast prostoru, neznámá věčnost bez času, kam už člověk neměl co vložit, protože tam nedosáhl. Koryta vyschlých řek. Brunátná poušť.

Kůň se vracel. Pan Birlan ho pomáhal panu Porterovi chytit. Kůň se jim nebránil. Díval se šílenýma očima. V daleku se zaleskl osamělý kámen, jak na něj padalo slunce. Vypadalo to, jako když z letadla vidí člověk v noci ztracený rybářský člun nebo jen acetylenovou lampu, kousek slunce v naprosté tmě. Slunce se posunulo o setinu milimetru a kámen zmizel.

Lampel se ptal, kolik je hodin. To byla taky kravina. Nikdy neměl hodinky. Buď si je zapomněl, nebo o ně měl strach.

„Slyšíš mě?“ ptal se Lampel.

„- že váháš,“ na to Dany.

„Vypadáš umořeně. Máš kruhy pod očima. Pouštíš si moc šťávy. Mně zase teče občas zničehonic krev z nosu, věřil bys tomu? Neměli bysme je tedy zmeškat -“

Táhl pořád Danyho ke stromům, kde končila vesnice a kde byli od studny co nejdál.

„Měli bysme si na chvíli lehnout,“ navrhl Lampel.

„Aby nás něco nekouslo -“

„Tak sundej košili -“

Dany to udělal. Roztáhl ji na písku a lehli si na ni. Odtud některé vrchy vypadaly, jako by vyvřely ze země, aby se o ně muselo bojovat jako o pevnosti, anebo jim to tak vyvřelo dodatečně v hlavě.

„To bych rád věděl, proč nás sem tahali?“ prohodil Dany.

„Asi nechtějí, aby se z toho stala legenda. Druhý Jericho. Jednou už se takhle bodli. Hele, jedinej mrtvej, a co to udělalo.“ Přelétl pohledem Danyho, jak byl do půl těla svlečený. „S tímhle pitomým tělem chceš někoho svádět?“

„Kam tě vede slepá vášeň,“ dosekl Dany. „Na to mám jiný.“

Zůstali tu, dokud neslyšeli startovat sanitky na druhé straně. Oblaka zabalila stromy do zrzavého prachu, stejně jako studnu, kam naházeli, co se dalo. Na cestě k autům se Lampel zase Danyho chytil.

„Takhle se vyhnem alespoň těm blbým zvířatům.“

Obcházel na svých krátkých tlustých nožičkách zcepenělé oslí trupy.

Američan se nahlas vyslovil:

„Ideály židovských proroků – bratrství, sociální spravedlnost, mír mezi národy.“ Jako by říkal, že větší šaškárnu ještě nezažil.

Angličan se ohlédl:

„Byla to chyba. Neměli jsme odcházet –“

Kapitán Ascherman zbrunátněl. To bylo prvně, co ho viděli, jak zuří, i když jen v duchu.

Lampel se otočil k Danymu.

„Budou si muset zvyknout, blbci. Děsně to smrdí. Zatím si nechali dělat na hlavu a uctivě poděkovali. Když na ně plivali, tvářili se, jako že prší. Teď vrací, co dostávají, do poslední opičky. Fajn. Jestli je to na správnou adresu. Některý ty teroristický blbci si myslí, že tím vyrostou. Leda jako trpaslík, co není velkej, ani když stojí na hoře.“

Angličan vyndal dunhillku ze zubů:

„Vypadá to, že zprávy z Amánu, Damašku a Káhiry ukazují správně –“

Kapitán Ascherman ho probodl pohledem.

„I hodiny, které stojí, ukazují dvakrát denně správně,“ řekl.

Než nasedli, dostali rozkrojenou housku se studeným krocaním masem a kalíšek s pomerančovou šťávou. Plavaly v ní kousky ledu.

Ať mu pak ukazovali, co mu ukazovali, mělo to vždycky šmak po tomhle.

Vystupovali zase u hotelu Ron. Chvillemi vypadalo město k nespravení. Cihly, trámy a rozbitá okna a zpovyrážené dveře, vylámaná vozovka a kusy dlažby, rozstřílená omítka na čelních zdech domů, muzeí a kostelů. Dany věděl v hloubi duše, že by bylo nespravedlivé posuzovat cokoli jen podle ran. V tomhle městě bylo hodně určujících a pevných věcí, které se nedaly rozbít, jen zničit. A nejen proto, že většina domů byla z kamene.

Na hranicích města vyhrávala dechovka. Hráli *Wien bleibt Wien*. Jako kdysi *Hoch Habsburg*, podle J. Schrammela.

Fanatici byli všude. Šaškárna byla v tom, že všude měli slovo. Škoda že se taky nenarodil jako fanatik. Zapadalo slunce. Svítilo jako včera a jak bude svítit ještě pět miliard let, jestli mají astronomové pravdu, ohnivá koule, netečná, aby to všechno osvětlovala a ohřívala. Čertví co do té doby bude. Co když se druh, zvaný člověk, vzájemně vyvraždí. Už se vyhubily jiné druhy – a nic se nestalo. Vešlo se to ostatně do větičky, jak někde nastražili minu pod autobus s dětmi, stačilo nechat na silnici pneumatiku s pekelným strojem; a zase jiná bojůvka navštívila na úsvitu vesnici, odkud záškodníci byli, mohli být nebo snad ani všichni nebyli, a bez ptaní pobila muže, ženy a děti, do poslední opičky, jak říkal Lampel. A kromě těch opiček je naházela do studny nebo do příkopů. Mystérium zabíjení? Tak nebo onak. Byl blbec. Nestačil mu na to rozum.

Kapitola 35

Na King George to už Lampel dotáhl příště dál, že si s Magdou Wilderovou tykal. Vytěžil z toho vzájemná políbení.

Na zdi nechal pilot další nálepku, výnos britského ministerstva zahraničí z 2. listopadu 1917.

Milý lorde Rothschilde. Vláda J. V. pohlíží se sympatiemi na výstavbu národní domoviny (tady byl kus stržen a na další stránce:) a podnikne vše, aby usnadnila dosažení cíle, přičemž budiž řečeno jasně, že se nestane nic, co by mohlo poškodit občanská nebo náboženská práva stávajících nežidovských společností v Palestině nebo práva a politické postavení židů v kterémkoli jiném státě.

Pod to pilot načmáral: *J. V. by se divil. Když to psal, měl ještě kníry černý a nebyl na známkách jako pták ohnivák.*

Danyho napadlo, co se stane, když sem bude Lampel chodit jako domů.

„To znáte, jak se jim Lenin v mauzoleu nakazil a ptali se Ben Guriona, jestli by ho nepohřbili tady, když měl tu nezdůrazňovanou židovskou babičku, a Ben Gurion poslal rychlou odpověď: Tady radši ne, tady už jeden vstal z mrtvých.“

Dodal: „To o tom ptáku ohniváku znám. Doktor nevěděl, kde mu to ohnívá.“ Nakonec si vzdychl: „Byli jsme tam už dvakrát. Co je moc, je moc. A kdyby ses mě ptala proč, řekl bych nevím.“

„Vím, kde jste byli,“ na to Magda. „Tak se to nemělo stát. Tak já to nechci. Většina z nás to tak nechce. Bolí mě to, jako by se to stalo mně. Stydím se za to.“

Minulou středu Magda Wilderová pozvala Saharofa na večeři. Lampel byl kdoví kde a přizvala Danyho Polnauera. Připravila

bramborové placky s česnekem. Dala si s tím práci. Sehnala tři lahve českého piva a stačila ho vychladit. Po večeři položila na stůl krabici s italskými čokoládovými bonbony s oříšky, *baci perugina*. Saharof si vzal tři, ale bral si dál a dával si je do kapsy. Magda dělala, že si toho nevšímá. Potom sešli na dvorek, kde uvázal Saharof svého psa, irského setra, krásné velké zvíře, a začal vyťahovat bonbony z kapsy a krmil ho. „Dane, Daníčku, vem si.“ Pes zvaný Dan si rád bral, až slintal. Dojedl do posledního bonbonu. Saharof už se jen marně šacoval. Bylo po bonbonech.

„Musíš být z bohatého kibucu, když krmíte psa čokoládovými bonbony,“ řekla.

„Zaslouží si to,“ opáčil Saharof. „Je lepší než člověk.“

„Jak to?“

„Měli jsme za úkol vyhodit v Libanonu, hned za hranicí u Rosch Hanikra, do povětří rozhlasovou věž. Bereme s sebou vždycky psa. Je neocenitelný. Helikoptéra nás vysadila i s dodávkou a Danem. Víš, jakou to dá práci vycvičit vojenské psa. Roky. Provedli jsme to a vraceli se. Zpozdil se jeden voják o pár vteřin. Řidič byl nervózní. Hrál se o čas. Byli nám na stopě. Voják přiběhl, skočil do dodávky, ale pes tu ještě nebyl. Zdržel jsem dodávku o pár vteřin. Pes dobíhal. Ale než se stačil odrazit a skočit, zabil ho granát.“

„Odletěli jste v pořádku?“ zeptal se Dany.

„Bez psa,“ řekl Saharof.

„Takže ty krmíš bonbony psa, který už je po smrti?“ zeptala se Magda.

„To je jeho sestra,“ pravil Saharof.

„To jo,“ uznala Magda Wilderová.

Bylo jí vidět na tváři, že na Saharofa nedá dopustit.

Mezi oběma panovala družnost, kterou Dany postřehl a rád by popsal.

Čím si byli lidi tady blízko. Čím byli zemi, jako jsou zemi květiny, ovocné stromy. Co je spojovalo. Solidarita.

Saharof vyprávěl, jak dostal na jihu za úkol eskortovat egyptského důstojníka. Trvalo to pět dní. Šli pěšky, přes hory, doly. Saharof měl pušku, egyptský důstojník v noci spal. Třetí noc mu Saharof řekl: „Podívej. Já musím taky spát. Tady máš pušku a hlídej mě, jako jsem hlídal tebe. Nemáš kam utéct. Slovo?“ Slovo, slíbil Egyptan. A tak se střídali, než ho předal vyššímu velení, kontrašpionáži.

„Proč jsi mu věřil?“ zeptala se Magda.

„Podívám se na tebe a vím, jestli bych s tebou chtěl být v zákopu. Nebo tě nechat házet za mě granáty. Čich. Instinkt. Zkušenost.“

„To vás učili v kibucu?“

„V kibucu taky.“ Myslel na volnější druh lásky v kibucu, kde si byli všichni blízko a všichni se znali a nevěra nebyla pokládána za nejhorší hřích. Ne všude, kam Saharof příslušel. Jeho žena s ním rok nemluvila, protože se vyspal s její sestrou. Saharof nemusel mluvit o solidaritě, zrozené z nutnosti. Jeden za všechny, všichni za jednoho, jako francouzští mušketýři. Byli jako loď na rozbouřeném moři. Buď se zachrání loď, nebo všichni zahynou. Jednotlivec neměl šanci.

Magda tím žila. Nemusela o tom přemýšlet. Měla to v buňkách, v krvi, v každé ještě nevyslovené myšlence. To byl neviditelný židovský generál, židovská strategie. Nutnost. Pak dlouho nic než zase nutnost.

Najednou se Saharof zvedl a že musí ke kapitánovi. Slíbil mu jména anglických plukovníků, kteří naváděli do příměří zdejší čarostřelce na cíl. Mezi nimi generála. Vypadl, co by mrk. Nestačili se divit. Magda zamkla dveře.

Vytáhla zpod postele kytaru. Podala ji Danymu.

„Teď jsme teprve v tom správném cikánském zeleném voze,“ řekl.

Hrál Jaroslava Ježka a V+W, na které si vzpomněl. Hrál *Bugatti step* a *Isabel valse* a *Ezop a mravenec* a potom, jak ho postupně napadalo, *Spálené kosti*, *Hostinu bohatých*, *Potopu* a *O Španělsku si zpívám*. Měl dojem, že nemají kam spěchat. Byl rád, že se o spěchu ani nezmínila.

Později leželi vedle sebe, slepeni potem, a mlčeli. Magda ho otřela ručníkem. Přijala hru na zelený společný vůz, včetně hudební vložky. Voněla po mateřském mléku. Začali se bavit. Vyměňovali si vzájemně život, některé kousky. Venku šumělo listí akátu, pod kterým pan Livin uklidil, aby se tam dalo večeřet. Mimochodem, řekla, podařilo se mu přivést Miriam Livinovou do jiného stavu. Asi zbytek noci, kdy se Danymu zdálo, že se vleče s moukou a pilot Jonny nebo Lampel sdílí jeho místo. Byl rád, že nevěděla, co si při tom myslel.

Položil si kytaru na klín. Vyprávěl Magdě, jak to s ním bylo za minulé války. Zničení jednoho světa a zárodek, nebo jiskřička nového? Jakmile Saharof odešel, měl dojem, jako by byla připravená být s ním sama. Mohla by s ním žít? Mohl by s ní žít? Zdůraznila to i kytarou. Nemusel ji dobývat jako dosud pokaždé. Takhle se s ní bavit bylo něco, co přivádělo slova a příběhy k něčemu, co mělo všechny rozměry, o kterých snil, o jakých jí psal. Cítil se součástí všeho jako příroda, působení času, co je vymezené včetně všech vybočení. Měl pocit souladu. Společný cikánský vůz. Kodrcal po cestě, její konce neznali. Kytara znamenala lože, stůl i vůz. Opmenuli, co by mohlo rušit.

„O čem přemýšlíš?“ zeptala se, když chvíli mlčel a dal kytaru na zem.

„O ničem,“ odpověděl. „Je mi fajn.“

Byla to pravda. Na devadesát osm procent. Ta dvě pozůstávala z pochybnosti, že se přece jen neuměl v rozhodující chvíli zachovat správně. Hladil jí ramena a paže. Byla tak hezká, že ho muselo napadnout, čím to bylo, že si nezkoušela vybudovat svůj soukromý život. Měl si lámat hlavu, proč si vybrala zrovna jeho? Přitiskl ji k sobě. Povolil, až když cítil, že mu vyšla i tak vstříc. Současně mu bylo líto, že to dělal a nerozuměl tomu.

„Byl jsi velký uličník jako kluk?“ zeptala se vlídně.

„O tom nepochybuji –“

„Myslela jsem si to.“

„Jak se to pozná?“

„Myslíš právě teď?“

Přitiskl ji k sobě. Cítil, jak se směje. Objímal ji oběma rukama. Sklonil bradu a líbal ji, kam až dosáhl. Pohlížela na něho s tichou zvědavostí. Položili se na podlahu.

Bylo příjemné vědět, že temné nebo nejasné překážky lámali i tím, jak se na sebe dívali a jak se bavili. Je tak pěkná, myslel si, že by si ji mohl vyfotografovat a na fotce, velké jako nákladní osmituna, ji vylepit do kopců. Cítil, že ho potkalo, co si, navzdory jednoduchosti, nedovedl vysvětlit. Cítil sebe i ji jako část neustálého proudění. Zvážněl. Dotkl se jí znovu rty a cítil, jak se chvěje. Šeptala mu, co ji trápilo. Šeptal nazpět, že nemá jiný důkaz než slova a tohle. Tmělo se mu před očima. Všechno se urychlovalo. Na vteřinu si připadal jako páté roční období. Myslel na to, aby se krotil. Byl rád, když ho sevřela dlaní, skoro pevně. Snažil se myslet na ni. Potom se to zvrtilo a byl nejnešťastnější a nejšťastnější zároveň. Dělal, co nemohl dělat předtím.

Setkal se s jejím pohledem, když se mu zklidnil dech.

„Mám sny o zemích, kde jsem nikdy nebyla, a jsou ohromně podobné v maličkostech, v barvách jako film,“ řekla.

Políbil ji nohy na nártech a ona mu to oplatila.

„Asi mě máš rád, když tohle děláš.“

„Ty ne, já,“ řekl.

„Co s tebou je?“ zeptala se.

A potom, když neodpověděl: „Hlad' mě, ještě, jako prve –“

Přejížděl jí dlaní po ramenou, pažích a ňadrech a bocích. Cítil a slyšel její srdce. Lámal si hlavu, proč byla střídavě spokojená, pak odevzdaná až opuštěně. Napadlo ho, jestli příčiny jejího nejasného neklidu a změn jsou vůbec v něm.

„Tak se vracím,“ řekla potom.

„Nevím kam.“

„Kdybys úplně chtěl –“ nedořekla.

Nespěchala ve slovech.

„Co kdybych chtěl?“

„Nemáš z toho strach?“

„Neměl bych strach, ani kdybys měla mor.“

„Tenkrát, když jsem přišla z Istanbulu, dali nás do karantény v Atlítu. Registrovali nás podle anglických mandátních zvyklostí. Mne si vyzvedli lidi z jednoho kibucu. Všechno ohromně chudé. Než třeba dostala žena polštář pod hlavu nebo druhou přikrývku, trvalo to a sešlo se kvůli tomu pět schůzí, kde se hlasovalo, co koupit dřív. Pro vedro jsem usínala o jedné z půlnoci. Ženy vypadaly špatně. Měly vrásky, a když jsem přišla, dívaly se na mě jako na čerstvou květinu. Zajímaly je moje příběhy z Evropy, ale jen po určitou mez. Trochu žárlily, chápu to. Byla jsem nešťastná. Víc kvůli tomu, co se stalo dřív, než co mi vadilo tady.“

Políbil ji.

„Po roce jsem cítila, že jsem ještě mladá. Myslela jsem pořád na svého muže. Měla jsem strach, nakolik jsem ještě žena.“

A když mlčel: „Dověděla jsem se podrobnosti z Lublína, jak se postupně vraceli lidi. Otec měl cukrovku. Vzali mu inzulin. Stál v řadě na polévku. Voják, který tam dohlížel, někoho uhodil. Tatínek se neovládl. Nemohl bez inzulínu existovat. Zastřelili ho na místě. Zuzana, moje mladší sestra, zemřela druhá, taky v Lublině. Byla to krásná holka. Plavá, s copy, s modrýma očima. Německý typ. Všichni mysleli, že jsme křesťani. Ještě když jsme byli doma, vzal hitlerjugend tatínkovi před domem z rukou koště a zametl místo něho. Pak stejný kluk, když viděl, co jsme zač, nám rozbil okna. Snad to časem vybledne. Tady jsem chtěla a potřebovala žít a vědět, že mám cenu. Připadala jsem si, jako když počítáš a pořád jsou čísla lichá. Stále jsem nemohla něco jednoduchého pochopit. Někde je dno, konec poklesu, říkala jsem si. Musí být. Nebo ne? Nemohla jsem se přinutit a mít někoho ráda. Nedokázala jsem si vybudovat soukromý život. Chyběla mi duševní odvaha. Životní síla. Snad i fyzická síla. Mohla jsem, a snad i chtěla si čas od času dokázat, že mě někdo chce.“

Mlčel.

„Je to období, kdy člověk pořád hodnotí svůj život.“

Napadlo ho, jak často si to dokazovala a s kým. „Bylo to země-třesení,“ řekl.

„Cos mi psal o té kryse, a jak to je pořád v tobě, je pravda.“

„Píšu kravinu. Jsem blbec.“

„Víš sám, že je to pravda,“ usvědčila ho. „Hodně z toho byly pa-dělky.“

„Vím, co myslím.“

„Dany...“

„Snažím se,“ řekl bezmocně. Snad ani nechtěl, aby mu říkala tohle. Nebyl si jist. Možná že by si nepřál, aby mu řekla, co je mu do toho, kdyby se ptal na to, do čeho mu nic nebylo anebo mu nebylo po

chuti. Odpustil by jí. V Německu jednou viděl krysu, nemohl se toho zbavit. Kdyby si člověk mohl umýt mysl jako ruce. To jí psal.

„Pak jsem opustila kibuc. Bylo to všechno spojené s mým starým životem. Přistěhovala jsem se do Jeruzaléma. Potřebovala jsem být sama, někde, kde mě nikdo neznal. Mrzelo mě, že mě nevzali jako parašutistku. Slabého člověka všechno zraňuje. Slova, vzpomínka, společnost. Samota, neuvážené odhady, rady. Omyly, cizí i vlastní. Plány. Všechno, v čem selhal. Jednou poslali z Egypta, kde byli s britskou armádou na paravýcviku, fotografie s pyramidou. V pozadí byla skupinka, s kterou jsem chtěla odjet. Vypadali na snímku jako turisté. Jedna z těch dívek, to jsem viděla prvně, se smála. Všichni seděli na bobku. Chovali se jako reklama na štěstí.“

A potom: „Tu ženu, co vycvičili k seskokům a naučili ji střílet, také zabili Němci. Našli ji potom ve společném hrobě v povodí Hronu. Tady jsem plakala, když jsem viděla první padlé. Bylo to něco jiného. Nudím tě?“

„Myslíš, že by to šlo?“ vrátil jí, co mu řekla minule.

„Bylo to pro mě hezké a zajímavé město, kosmopolitní. Zajímavé bylo i to, že ten rok moc nepršelo. Byla jsem pořád rozbitá. Nevěřila jsem, že se naučím ivrit. Než jsem ráno vyšla, Miriam Livinová mi podrobně vysvětlila, co mám dělat. Vydržela jsem to tři měsíce. Ze všeho nejvíc někdy urážejí slova. Drobné poznámky. Co si o nich ti, kdo je pronášejí, myslí, že nejsou tak štiplavé. Šla jsem pracovat do kavárny Atara na Ben Jehuda. Zůstala jsem tam tři čtvrti roku. Šidili nás. Starší číšnice mi řekla, že je u Hagany. Chtěla jsem se přihlásit. Společensky bylo jedno, co člověk dělal – službu, doktora nebo u vojska. Jednou mě pozvali do nemocenské pokladny. Byl večer, v tmavém pokoji. Neviděla jsem nikoho, ale oni mne ano. Vyslechli mě, co jsem zač, kde jsem kdy byla a co jsem dělala. Pak mi řekli, že dostanu zprávu. Do týdne mi dali úkol, abych zůstala

v kavárně. Budu dostávat lístečky, z kterých se dočtu, co mám dělat, a hned je roztrhám a spálím, aby nešlo číst ani z popela. První byl rozkaz pozorovat, s kým pijí kávu angličtí důstojníci. Jindy jsem dostala příkaz poslouchat, o čem se baví. Potom mě Hagana posílala do nemocnice, abych se účastnila základního výcviku. Učila jsem se zacházet s puškou. Stála jsem na stráži sama ve tmě. Učili jsme se orientovat v noci. Měla jsem teplou čapku, svetr až ke krku a teplou bundu. Posílali nás různými směry a museli jsme se vrátit v určitém časovém limitu. Nejvíc věřili v sabre, ty, co se tu narodili, pak těm, co byli za vojáky v Evropě jako já. Dostala jsem ošetřovatelský kurz a odešla jsem z Atary. Dávala jsem injekce u ženského doktora a v Haganě jsem pokračovala. Měla jsem českou pušku, kurz první pomoci a dva roky jsem byla ošetřovatelkou. Přidělili mě na letiště v Rechaviah. Později mě přeložili k spojovacímu pluku. Denně nás přidělovali jiným velitelům a jednotkám. Spojářský kurz trval dva týdny. Jen jeden trval šest neděl. To nás učili morseovku, vysílat a přijímat minimálně sto dvacet značek za minutu. Měla jsem trému, že stihnu sotva devadesát. V květnu jsem dostala povolávací lístek. První místo mi přidělili v muničním skladu. Procházeli tudy komandýři, vojáci všech zbraní, minometníci a kanonýři, všichni, co něco opravdu dělali. Tady jsem ožila. To je všechno, co má cenu. Ostatní už víš.“

Znovu ji objal.

„Když je člověk uprostřed, ví méně, než bude vědět potom. A to, jak jsem minule říkala, že o tobě nic nevím, platilo na Lampela jen částečně. Mám ráda, když mi vyprávíš věci, jako třeba jak jste se tam, kdes byl za války, hráli v kruhu jeden o druhého. Tady mají lidi většinou zničené nervy. Dlouho to tu nebude jako v Evropě. Lidi budou citlivější a snad někdy i směšnější. Nebude to jen jejich vina. I když jistě taky ne jejich přednost.“

„Jsi někdy bolavá, jako –“ ale nedořekl.

„Jsou to dvě věci. Ty staré a ty čerstvé. Obojí dohromady.“

„Mám v tom prsty?“

„Ne. Včera našli mezi zajatými Egypťany jistého Bredowa, velitele Treblinky. Myslím, že ho rovnou zastřelili. Snad se báli, co by při výslechu řekl. Než jsem přišla domů, spočítal nám někdo na štábu, že v úseku, který jsme opustili před klidem zbraní, byla munice a možnost se udržet minimálně ještě tři hodiny. Každý měl deset nábojů.“

Pohládl jí tvář, jizvu po planých neštovicích.

„Štábní krysy by dovedly vyčíst člověku i to, že nezastřelil ba-
bičku,“ řekl. „Musí to počítat,“ řekla. „Vyměňují pět tisíc jejich
zajatců za jednoho našeho –“

Vzal si kytaru a hrál *Na severu chatu měl dřevěnou*, dokud mu ne-
řekla, aby šel blíž.

Kapitola 36

Nemohl se soustředit. Pletlo se mu v hlavě, co řekla. Myslel na lidi, s nimiž se setkal Saharof. Před příměří byl s jeho jednotkou od rána do večera. Stařík mu přinesl hodinky, Saharof je odmítl. Stařík se divil, proč by se nemělo rabovat. Od kdy se ve válce nerabuje? Naftu, jídlo a vodu vezmeme rodinám. Předně žádnou rodinu nemáš, na to Saharof. A když mu stařík řekl, že ty hodinky, jestli má ženu, dceru nebo matku, by mohl dát jim, vytáhl Saharof pistoli. Děda si připadal znásilněný a zahanbený. Svět se převracel. U Saharofovy jednotky bylo patnáct zlodějů, které převzal z vězení. Učil je zacházet s puškou. Jakmile je chtěl vzít s sebou, měli v kalhotách. Naštval se. Jako lupiči, lapkové a mordýři jste neměli strach, a teď se bojíte?

Byl se Saharofem také na akci s pěti minometníky. Chtěl se spojit přes údolí s jednotkou naproti, spodkem, který drželi El Telovi lidi. Zatím se ani jedna strana neodvážila pokročit nahoru nebo dolů. Střídavě si v noci kradli domy, řvali na sebe, stříleli nebo si vzájemně zpívali. Zalezli do baráčku na kraji. Saharof napomenul mládence, aby byli zticha. Jeden lákal ostřelovače klackem na míchání prádla. „Nedělej lamprdónky,“ povídá Saharof, „nebo ti do hlavy udělaj díru.“ Pod nimi vedl tunel, kterým se vojáci dostávali na Mont Sion. Legionáři si marně lámali hlavu, kde se tam berou noví. Potom se po tunelu sháněli pozorovatelé Spojených národů, vedl je francouzský inženýr. Za tři dny našli jen roští, kbelíky a hrnce, harampádí, kterým byl vchod zamaskován. Odtáhli s nepořízenou. Vystřelili a čekali na odpověď. Ta přišla. Asi se jim nezdálo, že by den před příměří měli o spodek údolí a kus svahu z obou stran

přijít. Saharof se rozhodl tam poslat ze strany dva mládence. Erika z Anglie a Golda z Rumunska, aby si vzali kulomet na starost. V Mukačevu absolvoval gymnázium s vyznamenáním, poněvadž ho naučili vylučovací metodu, že musí být lepší, aby obstál, když ti druzí byli dobří. Za minutu se kulomet znovu ozval. Saharof to pochopil první. Vracel se Erik. Vysvětloval, kde leží Gold. Dostal to do hlavy. Na mrtvo? ptal se Saharof. Na mrtvo, přisvědčil Erik. Křivil tvář a ukazoval Saharofovi, kam dostal Gold střepinu. Ze stehna se mu řinula krev. Saharof mu to obvázal. Ujišťoval ho, že noha mu zůstane. Bude ještě dělat děti. Když se dostali nazpět, čekala ho zpráva o příměří. Poslal ty bývalé kradaře pro mrtvolu. Nechal se slyšet: Jakmile to skončí, rozšíříme tu díru a dostaneme se tam, i kdybysme je měli zašlapat do země. Zloději přinesli mrtvolu za hodinu. Tvrdit, že Gold vypadal se svým řetízkiem na hrudi andělsky, byla by mizerná a špinavá lež, špatná i pro pozůstalé.

Kapitola 37

„Už umím líp, co chceš, abych uměla?“

„Proboha,“ bránil se tiše. „Nevím, co bys neuměla. Copak jsem ztratil soudnost?“

Hladil jí víčka, vlasy a spánky, drobné vrásky v koutcích, jako písmo, kterým může člověk beze slov sdělit, co se v něm děje a co by se mluvením pokazilo. Nechápal, kde se berou zvraty, které nemohly být jenom zvraty okamžité nálady. Vždycky něco, s čím nepočítal.

„Budeš mít jistě úspěch u děvčat,“ řekla.

Zrudl. Bože, choval se jako honimír? „Proč mi to říkáš? Protože jsem se ptal, jestli vypadám jako kluk?“

Myslela něco opačného.

„Potřebuju pomoc?“

„Vypadáš unaveně.“

„To není kvůli tobě.“

Přešel jí prstem po rtech. Tomu rozuměla po svém. Byla tichá jako prve, když jí vyprávěl, jak za války, když je odvezli do Polska, stáli ve větru a starší ho hráli vlastními těly, oblečení v hadrech. Vykládali jim, jaké to bylo v Itálii, kde kdysi měli pušky a bajonety. Sliboval si, nakolik si bude vážit toho, že je mu teplo a není mu zima. Proto mu potom vyprávěla o pušce, kterou dostala. Myslela v ozvěně prostoupené jinými ozvěnami na baráky v Polsku z hrubě sroubených klád, kam sněžilo. Nedostávali nic k jídlu. Lízali sníh, který navál ledový vítr. Nechtěli umřít. Odnaučil se tenkrát sám sobě lhát, nebo se to tehdy právě naučil?

Dlouze ho políbila.

„Mám tě tu takhle ráda, Dany,“ řekla svým klidným hlasem, vyrovnaná, jako když mu podala kytaru. „Je to, jak to má být. Pro mne to nejlepší. Jsem žena do toho zeleného vozu, dokud tam pro mne bude místo a dokud pojedě.“

„Miláčku,“ odpověděl.

„Ještě mi to říkej.“

„Miláčku můj.“

„Ano.“

„Miláčku můj –“

„Asi jsem se pomátla.“

Mlčel. Měla za to, že buď neslyší, nebo nevnímá.

„Asi jsem se pomátla,“ řekla. „Nenapadlo tě někdy, když jsme spolu sami, že třeba nejsem docela v pořádku? Nemusíš mi odpovídat.“

„Miláčku,“ řekl. „Co když zrovna já nemám všech pět pohromadě? Vážně.“

„To ti tak připadám?“ šeptala.

„Lampel tvrdí, že ženské jsou trochu seknuté,“ šeptal nazpět. Vzpomínal si na sen, za který se skoro styděl, poněvadž se mu zdálo, že se vyspal s vlastní matkou, ale hůř než v legendě chlápek, co to nevěděl. Oidipus. On věděl. Viděl záda své matky a udělalo to s ním svoje. Asi by nebyl nejpovolanější soudce. Ty sny měl potom, kdy to zkoušel se starší ženou. Trvalo mu dlouho, než se vzpamatoval. Až se jednou probudil a s úlevou zjistil, že nemůže pohodlně ležet na břiše. To mu i teď zvedlo náladu.

„Nač myslíš? Kde jsi?“

Myslel na okolnosti přivolávající zážitky, o kterých měl za to, že už dávno zapomněl –

„Je ti se mnou dlouhá chvíle?“

„To tedy není,“ šeptal. „Ještě se ti vedle mě příjemně stárne?“

Políbila mu ruku. Projelo jí to jak elektrický proud rybou. Proboha, z posledních tří let války taky nezapomněl jediný den.

„Jsi krásná jak světlo. Mám vedle tebe pocit jako první den po válce.“

„Ty druhé byly jiné?“

„V cikánském voze jedu prvně,“ ujistil ji, skoro pyšně. „Chceš spát?“

„Trochu. Jak to chceš udělat?“

Vzal si kytaru. Všechno bylo pomalé. Myslel přitom i na to, od koho si ji vypůjčila. Proč se na to nechtěl zeptat. Byli oba namočení v minulosti i budoucnosti zároveň, jedno bylo závaží, druhé nejistota a třetí naděje i obava. Od všeho něco. Touha po změně a zároveň strach ze změny. Touha po činnosti a současně náklonnost k tichu, klidu a vzpomínkám. Dělal mu dobře spojovat to s ní a zároveň oddělovat. Musel si sednout a opřít se zády o zeď. Brnkal *Klobouk ve křoví*. Melodie mu přinášela zvláštní druh smutku. Udivilo ho, jak se to sem hodilo. Potom hrál *Svět naruby* a *Nebe na zemi*. Má rád slova chytrá druhem chytrosti, který nepotřeboval nikoho ohloupit. Usnula pět minut po tom, kdy přestal. Pozoroval ji mlčky jako svou ženu, kterou se stala, a mohl si lámat hlavu, proč je to jiné, během návštěvy, hodiny nebo dne. Zastrčil kytaru pod postel.

Zhlížel se v její krásné tváři. Měl štěstí, že byla tak hezká. Lempel by olízal všech deset. Vyhlížel ven. Ptal se ho, když řekl, že jde za M., kdo to je. Rychle pochopil. Em. M. Magda.

Byla už zase tma. Díval se na nebe, jako se rozhlíží rybář po vodách oceánu, kde je nezná, zvědav, jestli chytí z nesmírné rozlohy rybkou. Nejdál, kam mohl dohlédnout, padalo vedro bílé jako sníh. Roztékalo se jako tavené stříbro. Vlny. Doleji tma řídla. Dostávala z tmavomodré světlemodřejší barvu, jako by se díval tenkým těstem, které matka dělala na závin a které se zdálo potřhané a scelilo

se, až když několikrát celou tu jablečnou tříšť zabalila. Co bylo uvnitř, byl druh mnohokrát rozkrojeného jablka, s kterým spojuje člověk svůj osud, trvale nebo na jak dlouho je mu určeno. Leželo to v temnu, mezi záhadnými planetami, jejichž světlo možná nebylo světlem. Oblohou prostupovalo mihotání, jak nevýslovné množství nočních mušek, které létají všemi směry.

Vzal Magdu jemně za hlavu, když se mu zdálo, že spí dost tvrdě, aby ji to neprobudilo. Držel ji, jako by ji podpíral. Zároveň tím něco podpíral v sobě. Nebe, neviditelná sněhová vánice, vedro, třeskatý mráz, lité stříbro. Co se nemohlo usadit. Vůně lidského těla. Pocit družnosti. Jemnost, jež vyslovena, by mohla být trapná. Soucit. Co narůstalo a změnilo se v něco jiného.

Za chvíli se uvolnila z jeho objetí.

„Ty nespíš?“ zeptala se.

„Miluju tě,“ odpověděl. Všechno se v něm podobalo uvolněnému mihotání mušek, hvězd a oblohy, které nejde zachytit.

„Proč nespíš?“

„Už se tě nebudu na nic ptát. Když myslím na tebe a jak jsme tu spolu, myslím na všechno, co se stalo. Cítím úctu k tvému muži a ke všemu, co s tebou bylo. Cikánskej vůz –“

„Proč nespíš?“ zopakovala potřetí. „Jsem pořád unavená.“

„Tak spi, miláčku –“ zašeptal nazpět.

„Je to tak úžasné, že jsi, že existuješ. Děkuji ti za to, že jsi. Za to teď, které je navždy, jak dlouho budeme i my, navždy.“

„Miláčku můj, Magdo – Víím, že je to a jak to je. Válka.“

„Ano, miláčku –“

„Magdo –“

„Každá vteřina –“

A pak by byl plakal, kdyby to uměl, a nevěděl proč. Bože, vyčítal si. Proč na to nebyla slova?

Kapitola 38

Byl úsvit. Na zem padlo ticho odněkud shora, kam už nedosahovaly ani nejvyšší vrcholy kopců.

Magda postavila na čaj a vrátila se k Danymu. Vařič hezky bublal. Petrolej naplnil pokoj svou mastnou těžkou a nasládlou vůní. Otevřel oči. Na okamžik měl pocit něco mezi zajícem a hlemýžďem. Kde je? Za vteřinu se vzpamatoval.

„Už je ráno,“ řekla. „Je mi to líto. Budu muset jít.“

Měla osušku kolem pasu. Potom šla vytáhnout roletu. Vypadala v bílém frotýrovacím ručníku jako slovanská kněžna v horách na louce u ohniště. Představil si bílé boubelaté koně, jak se pasou. Měla bílá a těžká, pružná ňadra a pevné boky. Paprsky se jí rozlily po tváři. Pokožka, ožehlá sluncem, kaštanové vlasy, krátce přistřižené k vojenskému zaměstnání, vzadu pokroucené špičky. Měl dojem, jako by všechno díky ní dospělo. Byla v ní samozřejmost, kterou nebylo znát, dokud ležela.

„Bože, spali jsme jako zabití. Mám hlad, že bych polykal cvrčky.“

„Už přikládám do pece a modlím se ‚dej nám dnes a teď hned‘. Jak ti je –“

Protáhl se.

„Nemáš asi tušení, jak jsi v tom ručníku pěkná,“ odpověděl.

Dokázal si ji představit ve sněhu, jak přechází slovenské, maďarské, turecké a syrské hranice. Nedovedl si ji představit slabou. Vypadala vznešená. Tím, jak byla prostá. Byly jen chvíle, kdy nebyla prostá. A byla čistá. Cikánský vůz. Ptáci v hníždě. Čápi. Po každé, když se chystala odejít, v ní bylo něco svěžího, kurážného a taky mateřského. Mám krásnou tajnou milenkou, myslel si.

Obrátila se k němu od okna hlavou, s veselýma očima. Takhle asi vařila čaj pro vojáky na své centrále. Našel tu zatím pokaždé víc, než hledal. Nejenom jinak. A ještě pokaždé si tu užil, když si myslel, že si už neužije. Nebyla nervózní jako včera kvůli desíti nábojům. Byla důstojná jako tři a tři a tři a taky tak šťastná. Protahoval se. Všichni ti dřímající čerti se zdáli být utišení. Tak dobře, nebyl usazen, jako by měl polovinu života za sebou. Přenášelo se to z ní na něho a nemusel se bát, že kvůli tomu u ní ztratí.

„Poslouchají tě vojáci, když dáváš rozkazy?“

„Jako hodiny,“ usmála se.

„Můžu tě o něco poprosit?“

Pohlédla na něho už předem s podezřením.

„Sundej si ten ručník.“

„Beze všeho,“ odpověděla, ale nevyšla mu vstříc zrovna rychle.

Pak už neřekl nic. Zasmála se a použila slovo „execírka“. Udělala pár kroků k plotně, jak si to opravdu přál, a smála se a snesla jeho pohled od hlavy až k patě, ze strany, zezadu i zepředu, i to, jak se protahoval a polkl naprázdno.

„A potom -?“ dořekla. Šla zpět.

„Cikán s cikánkou v cikánském voze.“

Otočila si znovu osušku kolem beder. Byla v ní družnost i vyzývavost, která mu pomáhala. Měl dojem, že se vedle ní nedalo nic prohrát. I kdyby byl docela dole. S některými děvčaty se prohrát dalo.

„Moc ses dneska nevyspal,“ prohodila.

„Rád bych si to zapakoval víc nocí.“

„Můžeš se jít sprchovat, jestli chceš. Do té doby dovařím čaj.“

„Bude studená voda?“

„Jen teď. Za chvíli ji slunce ohřeje. Takovou karmu nikde nemají na střeše. Studená je lepší.“

„Vyháníš mě?“

„Jistě ne –“

„Pojď společně,“ vyzval ji. „Než přijde Lampel, jestli přijde.“

„Tys mu řekl, že tu zůstaneš přes noc?“

„Víš, že jsme přišli spolu?“

„To předpokládal, že tu zůstaneš?“

„Tak hluboko do něj nevidím. Posledně mě tu sháněl, ale tos nebyla doma.“

Nechtěla se vyptávat.

„Někam spolu jdete? Mám skoro lepší pocit, když jste spolu –“

Lampelem vyhrožoval trochu falešně. Nakonec ho zase překvapila.

„Jestli nechceš, aby nás spolu viděli, nemusíme jít dohromady. Jdi první a já tam budu v mžiku za tebou.“

„Až po čaji,“ přisvědčil.

Uvařila narychlo vajíčka. Danyho nemohlo být ve vodě déle než minutu. Uřízl mu nožem špici. Musel to rychle vypít, skoro syrové.

Pak to udělala sama.

„Abys věděl, jak to chutná.“ Umrtvila ho. Musel se smát.

„Taky dobré,“ řekla.

Přehodil si košili přes ramena. Natáhl si kalhoty.

„Škoda že musíš odejít.“

„Řekla jsem za chvíli.“

„Ale jak dlouhou –“

„Za jak dlouhou bys chtěl?“

„Záleží na tobě. Totiž – teď to záleží na tobě. Když jsi takhle veselá, je škoda se rozcházet.“

„Snažím se.“

„Máš bezva smysl pro humor.“

„Možná, někdy. Když jde do tuhého, mají mě vojáci rádi blízko.“

A když tázavě vzhlédl, div se nezakuckal čajem: „Doufám, žeš tomu porozuměl správně.“

Přehodila přes sebe košili, jako to prve udělal sám. Stoupla si před zrcadlo.

„Když se češeš a oblékáš, připadám si fakt jako tvůj muž –“ řekl.

Vyklouzlo to z něj. Za chvíli pochopil, že to byla chyba. Nemohl by říci, že by to byla chyba, kdyby naopak na jejím místě byl. Asi u ní ještě nebyl docela doma, i když to vnitřně tak cítil.

Česala se a nebyly to asi vlasy, co viděla. Dívala se, jako by na sobě něco hledala. Snad neviděla sebe ani jeho, ale něco, čeho se dovolávala a co se dovolávalo jí. Údolí nebo svah, na němž se rojila vojska, v šarvátce, která zůstala za tenkou pokličkou. Pocítil rozmrzelost? Proč? Začal počítat, že ještě než půjdou do sprchy, bude u ní tak blízko, že už to blíž nepůjde? Snad skrze sebe v zrcadle spatřovala zběsilost, která jí už nic nezběsilého nedovolovala? Nebo ty obrazy viděl naopak jen sám, jako když se mu na dvaadvacáté narozeniny zdálo o nemocech starých lidí, jako by je sám měl? Pes byl zakopán, kde se toho bál.

„Máš fotku?“ zeptal se.

Teď už asi byla chyba všechno.

„Měli jsme doma album,“ řekla. „Už neexistuje. Na první stránce nahoře byla maminka. Měla na krku na blůze se špičatým límcem špendlík ze tří bronzových kroužků. Vedle stála babička. Držela v rukou noviny. Článek s tlustým titulkem: *Toledo padlo*. Pak malý obrázek do legitimace s tatínkem. Měl fous jako Franz Josef. Taky výraz jako spíš k císaři než k písaři. Za ním rostly větve bílého bezu. Potom tam byl obrázek – sestry, já, Zuza a Věra. A moje fotografie. Dole na obrubě stálo: 1940/28. III. Foto Rembrandt. A pak tam byli

příbuzní, teta Běla, strýček Adolf a děti, Lili a Andy, a maminka v plstěné modré čepici.“

Nepřestávala se česat. Napadlo ho úplně všecko.

Místo toho mlčel.

„Tam, co je banka Leumi, k nám poslali matku s dcerou. Mladá nenáviděla Angličany chorobnou láskou. Byla v organizaci Lechi. Matka se od ní nehnula od okamžiku, co je vylodili. Jednou šla ta malá napřed, nechtěli ji pustit, cpala se do toho. Přinesli ji nazpět na nosítkách. Dostala to z kulometu. Matka tomu nemohla věřit. Zakryla si tváře dlaněmi. Podlomila se jí kolena. Rozplynula se jak voda. Ta malá se jmenovala Soňa. Bylo jí šestnáct. Dostala tři dávky, do stehů, do prsou a do hlavy. Matka se jmenovala Ráchel.“

„Proč se tak dlouho češeš? Beztak si to ve vodě zničíš.“

„Když to začalo, dostávala jsem lístečky: buď tam a tam. To byla Hagana. Jednou jsem měla vystřídat ošetřovatelku. Řekli mi, abych si vzala šaty na tři dny. Nemohla jsem se dostat dovnitř. Byly tam kované dveře, jako mají banky. Zevnitř mě neslyšeli, musela jsem se vrátit. Jeden náš voják vzal pancéřový vůz a jeli jsme. Vyrazil ty dveře ramenem. Dělal se tam Molotovovy koktejly. Jedna stará tam vařila pro vojáky. Říkala: Už nic nemůžu, ale vařit ano. Bylo tam vždycky plno raněných. Bylo to ve sklepení banky Leumi. Leželi tam místo peněz.“

Vypadala učesaná hezky.

„Bylo to horší, než co jsme tady?“ zeptal se.

„Mnohem,“ odpověděla. Věděl, že potřebovala získat čas, než se půjdou sprchovat. Vyvolal v život něco, co potřebovala zamluvit. Měl na okamžik pocit, jako by tu stál v cizích šatech a věšel cizí hlavu. Pak se napomenul.

Kapitola 39

Ve sprše byl ze začátku zase tak nejistý, že nemohl mít radost, kterou to předtím slibovalo. Už to, že tu byli, mu vrátilo vzápětí dar staré bezstarostnosti. Byly to vteřiny, kdy zapomínal na minulost a nemyslel na budoucnost. Stál proti ní, docela zblízka. Pustil proud vody a přitiskl se k ní tak těsně, aby mezi nimi nemohla protékat. Nemohla ani mnoho říkat. Lapálie s pořizováním vody se ztratily. Zapomněl i na to, nač myslel ve sprše pokaždé: z jaké čerpací stanice to sem šlo.

Leskly se jí zuby v pootevřených ústech. Jakmile maličko podstoupil, protékala jí voda žlábkem mezi řadry. Voda po nich stékala, cítil, jak byla chladná. Její tělo bylo náhle mimo. Mimo všechno, co by mohl vysvětlit.

Několikrát se ho dotkla dlaní. Sevřela ho, jako by se zároveň bránila. Vnímal ji přivřenýma očima, padajícími proudy vody, v tříštícím se hluku. Bylo to zase jiné, až na jedinou vteřinu. Mhouřila oči, pootevřela rty, nadechla se a voda z ní crčela.

„Tady ne,“ řekla.

Proto ho tak zdržela?

Mohl odpovědět, že je mu všechno jedno.

„Dole nebo tady –“ řekl.

„Spotřebujeme spoustu vody,“ namítla chabě a pustila ho.

„Ne, ne –“ řekl. Musela se ho znovu dotknout.

„Jak chceš,“ řekla. Měla jen díl předchozí naléhavosti.

Vzal její dlaň a přitiskl si ji k sobě. Pak zvedl paže a objal ji pevně. Zaslechl její hlas, jako dvě cesty, které se spojovaly a oddělovaly a přibližovaly a vzdalovaly a po nichž šli nebo jeli, v zeleném voze,

který ze začátku chtěla přestavět, ale o to už nedbal. Měl dojem, jako by to všechno, co dělali, dělali první nebo poslední, vyňati z nesmyslného panorámatu světa, sami jediný smysl. Mohl by na to přísahat. Byli začátkem a koncem a smyslem koloběhu čtvera ročních dob, času, života. Tady, kdekoliv. Byla to najednou jediná možnost, kdy se na té dvojí cestě, ohrožené blouděním, mohl s ní setkat a spojit. Přestala to být hra a byl to život, i když to byla i hra i život také předtím. Zněl v tom její hlas, i když mlčela, a jeho mlčení, i když opakoval „Ano, ano, miluju tě, přísahám –“ a chrčel skoro zvířecky a ona dýchala, jako by se bála, že je to vichřice, nejněžnější z dechu. Nechtěl už minulou bolest a co ji přinášelo, když byla sama, jen její sílu, díl radosti, kdy se ohlédla od okna a svítily jí oči. Bylo to v tom, jak ji k sobě tiskl a jak ji líbal a co jí říkal a jak se ho dotýkala. Líbal jí oči, nos a ústa a prsa a klín a viděl na okamžik vodu jako krev a ztracením připlouvali do skutečnosti, která byla tou jedinou, skutečnou skutečností.

Do konce hodiny, o níž mluvila, měli ještě čas. Smrsklo se mu to znovu na to, přes co šla voda. Tělo, její nádherné bílé, jen někde sluncem ožehlé tělo.

„Tak čistá –“ opakoval.

„Miláčku, můj miláčku –“ odpovídala.

„Milovaná –“

„Miláčku –“

„Tak čistá –“

A bylo to ryzí i potom, kdy voda splachovala budoucí děti, které v sobě nechtěla.

„Tři milióny dětí –“ šeptal omluvně.

„Miláčku,“ odpovídala, i jako výčitku a zároveň ho omlouvala.

„Jsi pořád ještě uličník –“

„Jsi tak teplá –“ ujišťoval ji. Voda mu stékala po rtech. Pak ji namydil a museli se sprchovat znovu. Stíral dlaněmi vodu z celého těla, ze všech míst, kterých se mohl dotýkat. Otřel ji ručníkem. A s rukou kolem ramen a druhou dlaň v dlani ji vedl dolů.

„Co chceš – všechno, co chceš,“ řekla.

„Teď nemáš strach, že nás spolu někdo uvidí?“

„Oknem? Dveřmi?“

„Klíčovou dírkou.“

„Jsi s hanbou jedna ruka,“ řekla pomalu a hezky. Byl rád, že je veselá.

„I s čertem,“ uznal.

Uvnitř ještě zamkla. Nevěděl, jestli to udělala bezděčně, nebo jak si to měl vysvětlit.

„Připadám si s tebou jako na začátku světa,“ řekl.

„Skoro bych chtěl, aby to začalo znova. Odteďka.“

„Kdo by to nechtěl? Proto asi člověk závidí stromům.“

Znovu se oblékala a česala. Nebylo to už jen trápení, dobrá hra, i když dospěla, jako dospívají vztahy a lidi, jakmile se dostanou za překážku, u které se rozhoduje, jestli půjdou dál, nebo naopak. V její tváři byla hodnota toho, co prožila. Váha toho, co neznal. Měli oba dobrou náladu. Minulý i budoucí strach byl přijatelnější. Voda ji osvěžila. Byla hezká. Napadlo ho znovu, jaký by k ní měl asi vztah, kdyby se to neodehrálo. Byl radši, že vypadala, jak vypadala. Byl děvka, přesně podle Lampela.

Slunce stoupalo. Ptáci křičeli. Zaslechli kočku, nepřítomné lidské hlasy.

Zatímco Magda už byla oblečena a učešána, začal si odkládat, co měl na sobě ještě ze sprchy. Pak k ní přistoupil a objal ji. Dotýkal se jí prsty a dlaní a pažemi a čelem, jako by byla křehčí než pavučina.

„Vypadáš jako křišťálová hvězda,“ řekl. „Ach.“

„Miluju tě, miláčku můj,“ řekl.

„Jsem ráda, že to říkáš.“

„Miláčku,“ opakoval.

„Jsi tak mírný –“

„Můžeš všechno, ale já už budu muset jít –“ řekla.

„Víš, jak to se mnou je.“

„Slovo –“

„Už vážně nemám moc času,“ opakovala. „Obleču tě. Vím si s tím rady.“

Pořád se tak dívala. Čekala, co řekne?

„Dneska jsme si užili,“ prohodil.

„Jsem ráda, že sis užil,“ usmála se.

Ještě než odemkla, políbila Danyho na ústa. Zdálo se mu, že kromě vlhkých rtů měla i vlhké oči.

„Proboha,“ řekl. „Proč teď?“

Bylo vedro. Opředlo je to, jakmile otevřela dveře. Prohodila něco o strachu, který má, a že jí není pomoci. Je unavená, ale ne tělesně. Dívala se na něho, jako kdyby říkala, že neví, jestli si jí může vážit. Unikalo mu něco uprostřed toho, co mu neunikalo.

„Máme asi někdy jiný slovník,“ řekl.

Mlčela.

„Půjdu tě doprovodit, alespoň kousek,“ řekl.

„Budu ráda.“

Po ulici šli chvíli mlčky.

„Nejdeš rovnou?“ zeptal se.

„Stavím se v modlitebně.“

„Proč? Něčeho se bojíš?“

„Ne, někdy chodím,“ odpověděla.

Šel po straně, kde měla pouzdro na pistoli. Šněrovací boty jí obepínaly ztěsna kotníky. Odešel od ní na konci ulice, s otiskem její dlaně v mysli, jako by ho vyhnal. A byl zároveň skoro rád, že už jde jiným směrem, nahoru k třídě Princess Mary.

Kapitola 40

Na Danyho poštu odpovídala Magda obratem. Skoro na to takhle nebyl zvyklý. Psala:

Ve středu přišel Tvůj dopis. Můj miláčku. Kdy tě uvidím? To bude ještě dlouho, vid'. Ale to nevádí – mám-li Tvůj dopis, mohu žít kdekoli na světě a jakkoli – a budu šťastna.

Tu středu se mi zdálo, že je to nejkrásnější den od té doby, co jsem se s Tebou rozloučila. Byla jsem smutná, ale to bylo. V duchu jsem Tě tisíckrát políbila, za to, žes nezapomněl. Já, miláčku, nemyslím na nic jiného jako na Tebe. Budím se v noci a hodiny si sprádám setkání s Tebou – bylo jich hodně a každé bylo tak jiné – pořád Tě vidím před sebou –

Nazítří napsala:

Neděle. Můj drahý. Dnešek znamenal věčnost – čekat, než všichni odejdou, na chvíličku ticha, abych mohla v duchu mluvit s Tebou. Jakmile Ti píšu, cítím, jako bych dosáhla a dotkla se Tvé ruky, nebo si položila hlavu na Tvoje rameno, anebo ještě líp, cítila Tvé ruce kolem sebe. Jsi neustále v mých myšlenkách –

V noci jsem měla dvojitou službu. Dívka, se kterou se střídáme, není v pořádku. Nevadí, endavar. Dokud dýchám jeden vzduch s Tebou, je to dobré. Beseder. Musím každou minutu vědět, kdo a kdy a kde a s kým nastoupí. Jak jsou na tom vojáci a oddíly. Všichni říkají „bude dobře“, jihie tof. A tajně se těší na den, kdy to nebudou muset říkat tak hlasitě, aby přesvědčili především sami

sebe. Včera mě půjčili k Abu Tor. Měla jsem strach, že zmeškám Tvůj dopis. Porušili jsme příměří, protože nám nacpali tanky nebezpečně blízko a za noci se ještě posunuli. Kdybychom je nechali, dělali by to každou noc.

Velí tu tvůj známý Motti Saharof. Říká, že respektuje jedinou jejich činnost – nulovou. Leká se až třetí den. Nemá vůbec strach. Ptal se mě, odkud jsem. Řekla jsem neurčitě, že z Karpat. Chtěl vědět, kde to je. Vyprávěla jsem mu o horách, černém chlebu a sněhu a trávě, o ovcích a vlčích, jak prší a hřmí a jaké je tam na podzim nebe a co to je jinovatka. Viděla jsem v duchu Tebe. Někde je krásné jaro, jinde léto nebo zima, měla jsem v Karpatech nejraději podzim. Jeřabiny, vysoká mraveniště, dobytek a koně a ovce na pastvě. Podzim jsou barvy a zralost, klid větrů a lesů, krásné louky a údolíčka a údolí, opakovaná zkušenost, které se říká příroda. Mezitím přivezli sud dynamitu. Motti Saharof vyzval nejhlučnějšího ze záložníků, aby to pomohl jeho chlapům vyložit. Dostal strach a vymlouval se, že má ženu a dvě děti. Nabídla jsem se, že jim pomůžu. Saharof si mě změřil: Ty myslíš, že to uneseš? V tom případě by totiž tady ten silák mohl odejít. Máme na to čtvrt hodiny. – Obrátil se na něj, aby si zatím skočil k ženě a dětem. Zůstal a za deset minut to bylo dole. Saharof se mě najednou zeptal: Jak se máte, slečno? Tak pojdte s tou kozou na led. Kde je ten váš čaj? Máme tady kosti bez kostí a skáčou jako blechy v Evropě. Řekl, že je z Mukačeva. Je snědý jak havraní mládě. Málem mi vypadl kotlík s čajem z ruky.

Strídáme se teď s mladou Kurdkou. Je dobrá ve službě, ale musí se na ni křičet. Je to člověk nevyzpytatelné nálady a osobnosti. Nevím, jestli je úplně normální (kdo už je?). Nikdy se nesměje. Má svoje tajemství.

Za Motti Saharofem přišla dnes podruhé žena odněkud z Krymu. Tvrdí, že je její syn, hladí ho po ramenou a tváři. Bude Tě možná zajímat, že moje sousedka se vrátila včera z Tiberiasu a dostala půl roku staré rakouské noviny, kdykoli mě vidí, čte mi, jaké jsou sněhové podmínky v Kültzbühlu, kdy prší a mrzne v Kültzbühlu, nebo sněží na vrcholu nebo v údolí Kültzbühlu. Ptala se mě – podezřívavě, vážně – jestli se v noci zamykám a jestli snad taky nerozšiřuju úkladně, že je z Tangeru, a ne z Gibraltaru. A že by nerada, kdyby ji někdo v domě špehoval. Taky o nikom nevyzvídá. Skoro si myslím, že tě se mnou viděla.

Můj miláčku. Lásko moje. Objímám Tě a líbám. Žiju s Tebou každý zlomek vteřiny. Miluju Tě. Na celý život.

– přece něco znamená, jaké jsou sněhové podmínky na úpatí a špičce Kültzbühlu. Nevím, proč tak nesouvisle píšu, když ve skutečnosti chci jen říct, jak Tě miluju, potřebuju Tě a postrádám. Líbám Tě teď na dobrou noc. Buď šťasten.

Ve třetím dopise psala:

Nejdražší. Četla jsem Tvůj dopis nejméně šestkrát předtím, než jsem došla vůbec z pošty domů.

Děkuji Ti za všechny ty báječné pozornosti, třebaže ve skutečnosti jsem daleko od toho, co se o mně domníváš. Probudila jsem se ráno s myšlenkou, že pomalu polovina „dovolené“ minula a že to nebude dlouho trvat, než Tě zase uvidím. Miláčku, miluju Tě a tolik mi chybíš.

Ta kurdská dívka mě dnes vystřídala. Nechce se mi jít samotné spát. Nedělej si výčitky. Ta loď, o které mluvil Lampel, se kymácí a houpe s námi se všemi. I kdybys mne miloval jen od jednoho vyspání k druhému, bylo by to pro mne provždy. Už o tom nikdy

nemluv. Nejde přece jen o to. Jeden velice statečný muž mi jednou v žertu řekl, že „bez lásky a úcty by si lidi museli připadat jako ošklivá, nečistá zvířata“. Tvrdil, že není v stavu brát sportovně kus od kusu, stanici od stanice, jako poštovní koně. Co já, chtěl vědět. Co já? Řekla jsem mu, že se hodím spíš do cikánského vozu, ale mám u toho ráda dobrého cikánského kočího. Miláčku.

Přivezli zrovna čtyři kusy těžkých kulometů špandau. V něčem mají německé věci trvale dobrý zvuk. Saharof je hladí jako asi ta paní jeho. Jeho žena má schizofrenii, ale nemá nikterak ďábelské oči, naopak. Chápu, proč Ti bylo se Saharofem dobře. Je příjemné potkat takového člověka. Není v něm nejmenší sklíčenost. Vím, že se každý projeví teprve ve skutečném nebezpečí. Představuju si, jak jsi nesl tu mouku. Jednou jsme v Maďarsku spěchali ve tmě, ve sněhu. Byl krvavě červený východ slunce, krákaly vrány, každé slovo se neslo do dálky, mlha stoupala vzhůru. Pamatuju si ten pocit, jako bys měl v plicích palčivý chuchvalec a potřeboval sis odpočinout, ale nešlo to, protože by Tě odpočinek zabil. Člověk jen těžce dýchá a je rád, že může alespoň dýchat, a každé vdechnutí je jako ostrá jehla. Celý život je možná taková cesta, ale na některé míli je člověk šťasten. Na burmské cestě jsou na jednom místě borovice a kytky, které prý jinde nerostou, nebo jen vzácně. Vláda je už prý zakázala trhat. Kalaniot.

Saharof se špandau dovede zacházet. Má na to školou. Nechce nosit distinkce, někteří důstojníci na něj mají proto zlost. Říkají, že je komunista. Směje se. Říká jim: Je to něco jiného. Bojujeme vedle sebe, jsme všichni stejní. A co bude, bude beztoho všechno jiné.

Chybíš mi a potřebuju tak zoufale o Tobě slyšet. Je pozdě, musím končit. Moje první a poslední myšlenka dne, za soumraku

i v noci a s úsvitem patří Tobě, stejně jako v hodinách mezi tím. Zdá se mi o Tobě. Líbám Tě – tam a tam a tam – všechno.

Je noc, jak máš rád. Něco člověka povzbuzuje. Modlím se k Bohu, abych Tě neztratila. Posílám Ti v tomhle dopise všechnu svou lásku k Tobě. Chybíš mi strašně a jen těžko dokážu čekat, než Tě uvidím. Dobrou noc. Miluju Tě. Magda. M.

Magdin čtvrtý dopis, datovaný 25. června, dostal za chvíli nato, kdy jí odpověděl na poslední dopis.

Miláčku – psala. Porušili příměří. Byli jsme v boji. Bylo mi špatně. Nikdy si nezvyknu na mrtvé a krev. Motti Saharof je mrtev. Zabili ho snajpři. Nikdy si nebudu jista, jestli je lepší zabít, nebo být zabit. Když spolu zápasí kočky, nezabíjejí se jako lidi. Jestli se příště narodím, chci se narodit jako kočka, ne jako člověk.

Zabili Mottiho Saharofa ve chvíli, kdy se mě ptal, jestli se bojím. Odpověděla jsem mu, jestli není blázen, proč se mě ptá. Když se zeptáš ženské, jestli se bojí, udělá všechno. Nemohl mi už odpovědět. Mám dojem, jako bych šla do prázdna. Všechno se rázem vrací. To je náš osud, Dany, i tady, kde se cítíme poprvé doma, nebo to křečovitě chceme, protože to potřebujeme, jako tam, kde jsme byli jen hosti. Vítaní, nevítaní, trpění. Užiteční, neužiteční, zneužívání. Můžeš se mi klidně posmívat, že jsem sionistka. Je správné, když člověk dělá všechno, co je dobré, jako by to dělal naposled.

Můj miláčku, Dany. Ten starý, cos mi o něm vyprávěl, ke mně přišel. Vypadal němý, jako by ho spálil mráz. Dal mi ty ukradené cibule, co chtěl dát jemu. Tak jako Lampel mám někdy dojem, jako by rozum člověka už dosáhl svého horizontu a dál už to nejde. Za všechno, co máme, platíme tím nejlepším, krví, lidmi, co by měli

žit sto let. Škoda že málokdo má, co si zaslouží, že nejde vynahradit, co jsme ztratili. Je mi zase, jako by ve mně něco odumřelo.

Jsem taková hloupá husa. Potřebuju, abys mě ujišťoval. Začala jsem blouznit, jestli mě v nepřítomnosti nebudeš mít méně rád. Nedělej si starosti. To, co říkáš, je důležité – ne to, jak to říkáš. Jsem ráda, když říkáš tady.

Byla bych ráda, kdybys tu byl. Prosím Boha, aby se Ti nic nestalo. Buď šťasten. Miluju Tě. Magda. M.

Lampelovi nechal vzkaz, že Motti Saharof padl. Nechtělo se mu s nikým mluvit. Byli to parchanti. Měl milión důvodů, proč ztratit trpělivost. K polednímu odjel.

ŠESTÁ ČÁST

Kapitola 41

V Jeruzalémě, o týden později, čekal na Lampela a nepodařilo se mu Magdu ani na den zastihnout. V Allenby, když neznal linku, zásadně nikoho nespojovali. Dany napsal matce. Matka psala dlouhé dopisy, ležatým drobným písmem, se spoustou chyb na každé stránce. Nevěřil po válce, že se s ní ještě někde uvidí. Byla asi ve více než třech táborech v Polsku a Německu a Rakousku. V Terezíně, Auschwitz-Birkenau a v letecké továrně ve Freibergu v Německu a v Mauthausenu, v Alpách, v pekelné zimě, v hadrech skoro nahá, nosila kameny v lomu. Ve Freibergu pracovala v továrně na junkersy, nýtovala kusy křidel a trupy, vyráběli neznámou dálkovou střelu. Skončila v Mauthausenu pár hodin potom, co Němci vyhodili při zametání stop plynovou komoru do povětří. Proměňovali ruské zajatce v ledové sochy. Na místě tu spálili asi sto padesát tisíc mrtvol, zorali zemi a zasadili trávu, aby až odejdou, tu byl překrásný park. Poslední, co matka pro nacisty dělala, bylo nakládání cyklonu „B“ do vagónů s označením Červeného kříže, asi pětadvacet tun plynu. Psal jí o Lampelovi, že je starší a spolehlivý, a ona mu přesto opakovala, že o něho má starost a radši by ho viděla doma. Pracovala ve vojenské továrně na uniformy. Přišívala rukávy a manžety. Za operaci dostávala pár haléřů. Přesto měla dohromady za měsíc slušný obnos. Byla vyrovnaná, nezatrpklá a moudrá.

Kromě toho poslal osm pohlednic. Škatule hejbejte se. Psal Otovi Popperovi, Adlerovi a děvčatům do rádia. Pak četl znovu Magdiny dopisy. Večer konečně přišel do Ronu Lampel.

Byl samá energie.

„Ahoj, ty parchante,“ začal. „Ty děvko ošklivá, proradná, chlíp-ná. To byla cesta! To byl týden! Nikdo nemá podceňovat význam testamentu.“ Jen se převlékl: „Bylo tam plno děvek, proto jsem tam byl tak dlouho. Ale jedna víc nebo míň nehraje roli.“ A potom: „Nemá smysl oplakávat loňskej sníh, Poly. Pojď to někam roztočit. Otevřeli tady pár pekelných podniků, například hotel Hagelberg. Nebo Gagelberg, nevím. Hora na vidličku, no zažils to už někde? Na Olivetské hoře zas je pro bratrance hotel Astoria a Palace hotel. Tam to dostal Motti Saharof. Svět je fakt hezčí rozvázaněj. Pustíme si chlup. Budu ti dělat holuba – všecko platím.“

Dopadlo to stejně tak, že platil Dany. To ho mohlo pokaždé umrtvit, že někdo, kdo psal jako pámbu, mohl být takový škrt, že by se měly podle něj opravit i skotské anekdoty.

Hotel působil zevnitř dojmem, jako by ho pan Hagelberg s paní Hagelbergovou přenesli z Německa před padesáti lety. Postavili se u baru a pozorovali děvčata v uniformách, tančila *Ramonu*. Dvě děvčata, jimž se vydávali druhý červnový den za piloty, je spatřila ještě dřív, než si objednali.

„Opravdu jste letci?“ zeptala se ta menší, Dina.

„Kam vás vede slepá vášeň,“ na to Lampel.

„Tančíte?“ zeptala se ta větší, Rina.

Rina šla s Danym. Začala s tím, co se sem hrne turistů. Zlaté oči. Tím zahájila jen proto, aby mohla dokumentovat, jak spatra se na turisty dívá. Málem ho umrtvila. Minimálně se na turisty dívala s lítostí. Jako že pokud to byli židi, nepochopili, kam patří. Nebo se ještě nepoučili. Sektáři měli i bez organizace vysokou morálku. Neviděli k nižším významům.

„Živíme se perem,“ řekl Dany. Velká zábava s ním asi nebyla.

„S puškou je to zajímavější, nemyslíte?“

„Jasně,“ uznal.

Nenechal se vyvést z míry. Byl to židovský zvyk. Dívala se na Danyho jako na ubožáky, kteří jsou v každém momentu svého života buď na útěku, před ním, anebo po něm. To už ze sebe svlékala jak had starou kůži. Pokud sem nepřišel natrvalo, jen se zdržuje.

K baru si ze školy, kde tehdy Dany byl, přišel stěžovat vousáč, že hraje hudba, je kravál a lidi si pletou vchod k Hagelbergům s jejich vchodem. Ženista s obočím jak kníry skrčil ruce v lokti a označil palbu z automatu na dva ortodoxní, které viděl oknem na ulici, a dělal „ratatata“.

Došel k vousáči a navzdory jeho osmdesáti kilům ho vynesl za flígr. Důstojníci u baru se ani neohlédli. Dina jim za Danyho zády něco zašeptala. Tiše se usmáli.

„Sekta, co zásadně nebojuje, k čemu nám jsou?“ podotkla k Danymu.

Rina to uznala. „Zbabělci. Všechno svádí na boha. Místo bojovat se od rána do večera modlí, ženy nechají za sebe pracovat a dělají si z pátku na sobotu děti.“

Hudba začala hrát hóru. Rina se zmiňovala, že ti odvedle chodili ve dne v noci v prostěradle, aby vypadali už z dálky jak bílá fangle. Křičeli na vojáky Legie, aby je vzali pod ochranu. Blbci. Jiná sekta stavěla alespoň silnice. A ještě jiná se dala na křesťanství a tvrdí veřejně, že Kristus může klidně přijít do města jako mesiáš. Vrchní rabinát je už prohlásil za choromyslné. Tihle si dali platit, aby mlčeli, když se hlasovalo v Organizaci spojených národů, aby to nerozešťvalo zemi zevnitř. Dali si za to vyplatit dvakrát sto tisíc. V sobotu si v Romemě lehali na silnici, aby sem konvoje nemohly.

„Já je tam nikdy neviděl,“ řekl Dany.

„Kolikrát jste tam taky už mohl být?“ na to Dina.

Byla vážně uvědomělá. Přišlo mu zvláštní, že hudba, která nesvedla pořádně ani argentinské tango, dokázala hóru, podobnou

rumunské. Rituál Danymu neseděl. Kdyby měl říct proč, musel by kecnout proto. Cítil při tom druh sebestudu, jako by docela rád přeskočil sto nebo tisíc let, a který si nedovedl vysvětlit, a zároveň si ho uvědomoval.

Proklouzl kolektivním tancem zpět k baru. Třeba si s Lampel-lem taky jako vytržení v jeden čas říkali tajně: „Konečně jsme slepí a vidíme jen, co chceme, nebo se díváme barevným sklíčkem, pro změnu rudým jako vycházející sluníčko. Anebo jako zapadající?“ To se hned nepoznalo. Myslel na to, že nikdo nemůže zůstat trvale nezařazen, i to je nakonec určité zařazení. Bránil se jen tomu, aby ho někdo nepřišpendlil na svou zeď jako brouka. Někdy může být dobrá země, lidi, nebo naopak, práce, sen, odjinud to může vypadat jako síť lágrů a věznic. S patřičným štěstím se může dostat do lepšího, nejlepšího, ale nikdy už ven. Svět jako síť. Nebo klec, past, kdovíco. Byl blbec, že ho to napadlo ve chvíli, kdy se všichni chechtali. Měli trpce palčivou žízeň se pobavit. Fakt. Byl blbec i na druhou. A někdo by ho měl nakopnout do zadku.

Voják vedle něho vykládal kamarádovi:

„Roberte, pamatuj si: Mužskej jako ty si musí dát na sukně ba-cha. Máš jenom jednu municí.“

„Ne na ni,“ na to Robert. „Ta fasuje svý patrony jinde.“

„Jen abys pak na ni neměl vlhkej prach.“

Důstojníci, kteří netančili, působili při pití u baru dojmem upracovaných lidí. Jeden mínil: „Narazili na souš, jasně. Začnou se uzavírat mírový smlouvy. Vyjednávači už jeli na Rhodos. Taky počítali, že to dopadne jinak. Z loňského smíchu pláč. Budeme jezdit na Hermon lyžovat. Do Evropy autobusem. Mezitím se pobijou mezi sebou. Jako turisté přes Bejrút, Sýrii a Istanbul až do Athén. Dostane to naši pečeť. Neřeknou ani jahoda. Ty pitomci si vážně mysleli, že nám nezbejvá než zdechnout, aby nás nějakéj

blbej jejich generál odkop svou elegantní botou do moře. Měli to spočítaný jak hokynáři: buď uhodíme a dostaneme na držku, nebo neuhodíme a do dvou tejdnu si poserem kalhoty.“

Druhý důstojník poznamenal, že na Rhodu už byl. Koupil tam v podhradí své třináctileté holčičce k narozeninám prstýnek s větrným mlýnkem za dva pětníky. První soudil, že by to mohla být víza na počkání. A že Turci chtěj stavět most přes Bospor, nebo co.

Fajn.

Vrátili se Lampel a Dina s Rinou, celí zmáčení potem.

„Co se vám stalo, proč jste tak zesmutněl?“ ptala se Dina Danyho.

Usmál se na ni.

„Proč netančíte?“ chtěla vědět Rina.

Obě pak odešly k diskutujícím důstojníkům „Má divný názory,“ utrousil Dany. „Říkala mi, že když si bílá holka veme černýho chlapa, řeže ji.“

„Asi to odněkud ví, ne?“ na to Lampel.

Prve si stěžovala Dina při tanci, že mít schopnější důstojníky, nemuseli pustit Staré Město. Byla samý úsměv. Asi byly šarže moc blízko.

Lampel se obracel na paní Hagelbergovou.

„Tančí pani engelského valza?“ Měl za to, že je to polsky.

Pan Birlian vysvětloval, že se všechno zapomene, nebo alespoň přejde. „Pane můj, milý příteli,“ říkal kdekomu. Anebo: „Pane, milý můj příteli. Turci pobili před první válkou přes milión Arménů. Nikdo je nepotrestal. Za jedno pokolení se to přešlo. Snad ještě dřív, než vyhynou pamětníci. Zkuste to Turkům připomenout a urazíte je. Mají už taky milión výmluv. Čas je bestie. Pane můj, milý příteli. V Rusku to taky nebyla ve třicátých letech samá sranda a nezabíjeli tam jen medvědy na kůži a králíčky na jídlo. Pak vyhubili milióny lidí Němci. Hůř než Turci, jestli je tady vůbec nějaké líp nebo hůř,

pane můj, milý příteli. A co Španěl? Co Angličan? Katolíci, inkvizice. Pane, milý můj příteli. Nejde je potrestat. Kdoví, nač se ještě přijede. Řeky mohou klidně téci nějaký čas červeně. Moc lidí to nedojme.“ „Tahle,“ ukazoval fotografie, „je nejhezčí z Nahariye. Je ošetřovatelkou v dětském oddělení. Je jí jedenadvacet. Jmenuje se Ilana Nani. Učí se anglicky a francouzsky. Mohla být letuškou. Ale nejsou ještě aerolinie. Mám v tom oboru známého jinde. Je možná nejkrásnější v celé zemi, pane, milý můj příteli.“

Nejhorší i nejlepší bylo, že měl v obojím pravdu.

Kapitola 42

U Magdy v pokoji byl černovlasý mládenec. Seděl s nohama pohodlně nataženýma dopředu a ne zrovna u sebe; opíral se temenem hlavy o vršek křesla. Byl v rozepjaté pilotní bundě s beránkem na límci. Dany byl doma cobydup. Zarazily ho už otevřené dveře.

„Ahoj,“ řekl. „Neruším?“

„Ani náhodou,“ odpověděla Magda. „Ahoj. Seznamte se.“

„Šahoj,“ na to pilot. „Ahojáci ahoj, šalomáci šahoj. Já jsem Jonny. Dřív Pepík. Teď nám mění Ben Gurion jména podle svých samorostlých názorů, dřív než si vyzvednem frčky.“ Měl příjemný stisk ruky. Bylo v něm něco přátelského. „Už jsem o vás slyšel.“

„Já tu dokonce o vás něco četl,“ na to Dany.

„Doufám, že jen to nejlepší,“ povídá Jonny.

„To se můžeš spolehnout,“ řekla Magda. Nevypadala na svoje poslední dopisy, myslel si Dany.

„Já bych si taky nic jinýho nezasloužil,“ vstával Jonny ke gramofonu. Byl tu jako doma.

Dany měl spletité pocity. Snažil se nedat je na sobě znát. Vzpomněl si na pana Birliana. Pane, milý příteli. Jonny položil na gramofon desku o pařížských dívenkách.

Magda se rozesmála.

„Co je?“ divil se Jonny. Rozpínal si opasek. Odložil pistoli na šatník.

„Něco mě napadlo,“ na to Magda.

„Něco o mně? Mám nohy ze vzteklýho vlka.“

„To jsi tak v ráži?“ zeptala se Magda.

„Jsem v ráži, zuřivej a taky žárlivej, abys věděla, kdybys chtěla vědět,“ řekl pilot. Šel pro ni a začal tančit, něco mezi panem Birlianem a Lampelem.

Magda mu vyšla na chvílku po vůli, a zase si se smíchem sedla.

„Proti komu?“ zeptal se Dany. Tak, myslel, a je to venku.

„Všeobecně,“ zahrál to Jonny do autu. Ujal se láhve a nalil Dany-mu, Magdě i sobě.

Dany vynechal týden, kdy ji sháněl. Pochvaloval si autobusy Leyland s tygrem na chladiči. Vypadaly sto let za opicemi, ale měly silné motory a nepřehřívaly se ani do vrchu.

„Tak Dany, příteli, abys byl zdravěj a šťastnej, kdekoli seš –“ řekl Jonny.

„Nápodobně,“ dojal ho Dany.

„Já budu jenom tady,“ řekla Magda.

„Já taky,“ na to Jonny. „Jenom kdyby tu chtěli postavit koncentrák pro běžový bratrance, tak bych tu přechodně nechtěl bejt.“

„Jak tě to může napadnout?“ na to Magda.

„Na jak dlouho seš tady?“ ptal se Jonny Danyho.

„Proč?“

„Kdo přijde na minutu, vidí jen chyby,“ zachechtal se Jonny.

„Chcete, abych vám povídal, jak pan Porter fotil svou *Bell and Howell* šestnáct mm strašáka v pokusném rejžovém poli a vletěl tam po zádech?“ zeptal se Dany.

Jonny bez ustání naléval.

„Byl v rejži?“ zeptal se Jonny.

„Koupali jste se?“ zajímala se Magda.

Rozuměl a odpověděl s ohledem na Jonnyho: „Jen já. Vykoupal jsem se do zásoby. Lampel moře nenávidí. Tvrdí, že má revma a slaná voda mu nedělá dobře. Jinak ho moře uklidňuje. Říká, že

víc než deset prášků. Pak jsme byli v táboře pro přistěhovalce a potkali tam kluka z Irgunu.“

„Tvrdil, že mau-mau jsou čuňata?“ chtěl vědět Jonny.

„Náhodou to tvrdil. Maroko a Jemen, mau-mau. Taky se jim říká Fini, poněvadž za mau-mau je občas kudla. Když je mau-mau déle na fleku a rozumí i co znamená Fin čili ‚von Maroko‘, říká se jim Švédi. Nebo Češi. Marokánsky se mau-mau řekne čš. Viděli jsme ho při bitvě o latrínu. Chlapi vnikli s řevem do ženského stanu. Dámy je s ještě větším vřštěním odrazily. Má v Americe údajně tetičku. Čeká, až se obrátí bradou vzhůru a z mošny se jí vysypou zelený papírky. Už bere za kliku hřbitova.“

„Byli jste u toho, když potápěli tu loď?“ ptala se Magda.

„Lampel šel právě na pivo, když začala hořet,“ řekl Dany.

„Co ještě říkal ten kluk z Irgunu?“ chtěl vědět Jonny.

„Říkal, že jsou tu nejhezčí holky z celého světa. Vylezou z lodě a už rodí. Tatínek se utopil v seně a děti chodí na svět potmě. Ně který se sem podle něj přišly jen dát zahrabat. Tvrdil, že bezvěrce nikdo nezahrabe. S tím už si užil. Ani v kibucu. Leda načerno.“

„Můžou prodat těla univerzitě,“ řekl Jonny. A pak: „Magdo, udělej si zejtra čas. Chci ti koupit boty, dokud jsou otevřené krámy. Dostaneš krásný červený.“

„Jak k tomu přijdu?“

„Z lásky,“ umrtvil ji Jonny.

„Jestli nelžeš.“

„Nelžu, a když, tak jen trochu,“ na to Jonny.

„Děsně rád oblíkám ženský. Poněvadž je potom rád svlíkám.“

„To bych ti nemohla dosvědčit,“ rozesmála se Magda.

A k Danymu: „Kde je Lampel?“

„V hotelu Hagelberg,“ odpověděl Dany.

„Tak tam pojdte. Zvu vás,“ řekl Jonny.

A šli. Za dveřmi narazili na paní Landwehrovou. Byla trapná a couvla o dva kroky dozadu, aby mohli otevřít.

„Nejsou páni náhodou z Gibraltaru?“ zajímala se.

„Je Gibraltar obydlený?“ divil se Jonny.

„Oba jsou z Tangeru,“ řekla jedovatě Magda.

A potom: „Už jsem si párkrát říkala, že moc noblesy škodí, žádná ještě víc.“

„Nemáte o přátele nouzi,“ vrátila jí to paní Landwehrová.

A ještě za nimi mumlala: „Tu německou barovou děvku na gramofonu si pouštějte příště, abych alespoň mohla usnout. Nebo si dojdu stěžovat. Vy si snad na svou stravu můžete dovolit nespát. Já jak neusnu rovnou, nespím celou noc a jsem z toho nemocná.“ Měla hlas, jako když řeže stromy. Připojila, že jako dítě byla podvyživená.

„To mě podržte,“ na to Dany.

„V Gibraltaru nedávají malým holčičkám jíst?“ zajímal se Jonny.
„V Tangeru taky ne?“

Kapitola 43

V Hagelbergu se ještě tančilo. Lampel tu už nebyl. Jonny pozval Magdu na parket. Tančil s ní tělo na tělo.

Vyprávěl, jak to válel v Romania baru v Praze, ještě než se stal letcem.

„Poslední noc, než mě naverbovali sem, jsem dělal na Příkopě stojky na rukou. Přišel policajt. Proč to prej dělám? Pro život radostnější. Bylo to před barákem Komunistický strany Československa. Nato mě upozornil, abych nezesměšňoval učení strany, nebo spláču nad vejdělkem. Propili jsme děsný prachy.“

„Myslela jsem si, že ses učil zlatníkem –“

„Jasně. Každou sobotní vejplatu,“ vysvětlil Jonny. „Spitarský orgie za korunu dvacet. Strašně se mi po Praze stejská. Chtěl bych se tam podívat dřív, než půjdu do penze.“

Hráli foxtrot *Každý jednou velkou lásku potká*. Dany šel s Magdou.

„Ještě nikdy jsem nedostal tak hezký dopis jako od tebe. A nikdy jsi mi neřekla, cos napsala.“

„Nikdy jsme takhle ještě nebyli,“ řekla Magda.

„Měl jsem strach, že budeš smutná.“

Důstojníci od baru ji zdravili. Odpovídala pohybem rtů, pohozením hlavy. Dívala se na něho, jako by byl jiný než jindy.

Myslel na dopis, ve kterém mu psala o Motti Saharofovi. Jak ho zabili vedle ní. Vracela se z neznámé země, jako se možná vracel pro ni z neznámé země. Srovnával ji s jejími dopisy. Měl dojem, jako by se ocitl uprostřed hlučného ticha.

„Musel jsem si to číst několikrát. Seděl jsem na břehu na překlopeném člunu s rozpraskaným dnem a slyšel tě v duchu. Papír měl

tvou vůni. Odnosl jsem si na zadku a na chodidlech pár térových nálepek. Nikdy mi nikdo nepsal věci jako ty. Slyšel jsem, jako bys mi to říkala. Nikdy to neříkáš. Dokážeš to jen napsat –“

Chtěl říct, že lituje, že se tu nenarodil. Bylo by to snadnější.

„Pane,“ řekla. „Vy si to můžete na svou stravu dovolit. Já ne. Spím ještě hůř, když tu nejste. A když tu jste, nespím vůbec.“

Dovolila mu, aby ji přitáhl. Zůstala i na další tanec. Hráli *Poincianu*.

„Ty to vážně na svou stravu nevydržíš,“ šeptala.

„Ani nevíš, ani si to neumíš představit, jak mi je – a všechno, kdy je člověku smutno. To jsem ti chtěla napsat.“

Jonny si objednal u hudby *Vyvalte sudy*. Kapelníkovi se to vymklo z ruky. Jonny se s každým rychle sbratřil. Vybavoval se s Dinou a Rinou. Čekal na Danyho.

„To je šlechtická vnučka,“ představil Dinu potom Magdě.

„Tak vida, a pak že nemáme modrou krev. Ale zelenou už jsme měli, ne?“ povídá Jonny.

„Pár litevských šlechticů sem přišlo už po první válce,“ řekla Rina.

„To už musej bejt páprdové, počítám,“ na to Jonny.

„Jen bych se divil, slečno, kdyby mezi nimi byli našinci, slečno,“ řekl pan Hagelberg. Ještě mohl říci pane, milý můj příteli.

Venku Magda řekla:

„Nemám na to stravu –“

„Romania bar jsem znal,“ na to Dany. „Ještě než ho přejmenovali na Sekt pavilon. V té ulici zhasínají lampáři tyčemi s háčkem.“

„Taky byla fajn kavárna Lloyd, ale tu už zrušili,“ zmínil se Jonny.

„Zrušili toho víc, ale to se obnoví, počítám,“ soudil Dany.

„Co duši?“ doplnil Jonny. „Bylo by to neurotický jak blbá, nafoukaná a neuspokojená ženská. Některý si myslí, že bez ní a po ní už nikdo nemůže bejt krásnej.“

„Přisuzujete tanci vysokou úlohu,“ řekla Magda.

„Když mě někdo přesvědčuje, ptám se rovnou, kde člověka míň mlátí. Tam je to lepší,“ na to Jonny. Vystrčil zarostlou hrud' z košile rozpjaté až k pasu.

„Dobrou noc mládenci, půjdu už sama,“ řekla Magda.

„Proč?“ zeptal se Jonny. „Co kdyby tě přepadli a to -? Nechceš to radši se známými?“

„Jdu do kurzu, nevracím se na King George. To bych si zašla.“

„Tak to si nezacházej. Jak dlouho budeš pryč?“ chtěl vědět Jonny.

„Tak deset dní,“ odpověděla.

„Dá se ti tam volat?“ zeptal se Dany. Bylo toho dost, čemu nerozuměl. Chvíli čekal na znamení, které by patřilo jemu. Pochopil, že kvůli Jonnymu žádné nepřijde. Neměl důvod pochybovat o jediném řádku, který mu napsala.

„Nemají to rádi,“ odpověděla.

„Tak děti. Vemu to západním směrem, vpravo,“ na to Jonny. Věděl, že v tom hraje úlohu a udělala to, aby se nepohádali.

„Zavolej mi, Dany,“ řekl Jonny. „Zařídím návštěvu na letišti. I u protější strany. Měli jsme jejich návštěvu. Máme jim co oplácet.“

„Ahoj,“ řekla Magda.

Podali si ruce. Každý z nich to vzal na jinou stranu.

Kapitola 44

V noci se Dany probudil. Měl tři sny. Nejdřív se mu zdálo, že stojí u mostu nad potokem, který vyrážel z okrově hnědé, vyprahlé a rozpraskané země, zmírající žízní. Kolem kvetly sabres. Kaktusy s červenými květy, plné bodláků a uvnitř sladké. Najednou se most vzepjal, rozlomil v půli a s rachotem padal. Z útroby země se vyvalila špinavá voda. Zaplavila krajinu. Stoupala z ní pára. Zatopená země se podobala nejprve jezeru čaje, potom obsah kalněl; čím dál tím víc; břěčka. Voda začala stoupat. Mizely keře a domy, holubi seděli a umírali nehybně na střechách, žáby skřehotaly, dobytek na pastvě mořil hmyz. Mizely i stromy. Lidi utíkali na horu. Spojili se v houfu na vrcholku, kam voda ještě nedosáhla. Čekali, až je zatopí. Najednou začala země záplavu vsakovat, opadala, až zmizela. Viděli rozbitý most. Lidi šleli radostí. Chytali se za ruce. Vydali potom společný zákon, že každý musí mít loďku.

V druhém snu se ocitli s Lampelem na návsi vesnice, kde byli předtím. Začali se bavit o rodičích, což Lampel nikdy nedělal. Oba se shodli na tom, že někteří otcové mají mateřské srdce.

Dany mu říkal: Neuznávám mrtvé. Po válce jsem neuznával ani Německo. Pro mne neexistovalo. Pak jsem je musel vzít na vědomí. Mrtvé jsem ze začátku taky neuznával. Nikdy jsem nebyl za žádným ze svých lidí na hřbitově. Můj otec nemá hrob. Jeho popel se usadil někde v polských polích, v močálech nebo na hnojišti. Dřív se na mne zlobil, že s ním nechci jít na hrob dědečka nebo babičky. Protože jsem je neznal. Bylo to těžké uznat z jeho strany. Teď se na mne proto občas zlobí matka. Ano i ne. Pro mne ty lidi existují, jako by pořád byli, i když vím, že to není pravda. A vím to čím dál

tím víc. Jak dlouho si může člověk sypat sůl do očí? Asi to byla po válce jediná možnost, jak se smířit s tou hromadou mrtvých. Smířit není to nejlepší slovo. Neznám jen lepší. Snad bych i dokázal odpustit, kdyby se mě v duchu ti mrtví neptali, jestli mám právo odpouštět jejich jménem a za ně. Kdoví, jestli mám právo odpouštět sám za sebe? Kde je míra odpuštění, které by neumožnilo spáchat to všechno znovu? Třeba už po mně. Potřeboval jsem si najít most, aby od toho člověk odešel a nežil jako na hřbitově. S mostem máme mizerné zkušenosti. Víím, že to není pravda, a přece mi to pomohlo. Je to věc povahy. Chci si myslet, že když někdo stál za to, abych na něho nezapomněl, žije, i když třeba jen ve vzpomínkách někoho, komu za to stojí, aby na něj nezapomněl. Můj táta za to stál. Kuřeti neublížil. Nejlepší člověk na světě. Snad to byla ta jeho prazákladní chyba, že ve světě, kde se ubližovalo, ubližuje a bude ubližovat, se ti nejlepší nenaučili bránit a dělají místo těm nejhorším. Třeba ten pitomec tam v kasárnách na konci mostu, nadutej posera, mizera s tím sekretářským asketickým ksichtem měl pravdu. Na železo železem. Dobro vypadá jako blbeček, když se neumí bránit. A zlo, lež a špína si můžou hrát na pravdu, když mají dost síly tak dlouho, dokud je nesmete jiná síla. Taky sem přišla spousta lidí jen proto, aby tam, kde se narodili, nežili jako na hřbitově. Nikdo nikomu nic neřekne, a kdyby nakrásně ano, musí si na to beztak přijít každý sám. Bolí mě z toho hlava. Nerad si natahuju žíly.

Lampel zíval. Zákon je, co je závazné bez rozdílu pro všechny. Samotný princip je stejně důležitý jako snadno zranitelný. V bibli se nařizuje soudcům, aby ve sporu mezi bohatým a chudým rozsoudili spravedlivě, i kdyby jim nad chudým krvácelo srdce a bohatý měl pravdu. Zdálo se mi to krutý. Možná že těm nejvyšším soudcům se to taky zdálo krutý, ale kdyby to porušili, nebyla

by to spravedlnost, zabili by princip. Nejdřív by ho jen maličko nahnuli, pak zlomili, nakonec zničili. Je nezničitelný, jen když je nedotknutelný.

Dany v druhém snu Lampelovi řekl: Taky M. sem přišla, aby odešla od toho, co bylo. Ta cesta nevede jen vůlí, úmyslem a povahou, hlavně časem. Jak ti osud podstrojuje. Skoro mi nelže, když počítáš, že je to ženská. Má krásnou sliznici. Povahu. Je to skvělá ženská. Krásná, chytrá, statečná.

Ty parchante, ty honimíre, ty nádivo, ty frajírku libovej, řekl Lampel. A potom: Moje rodiče utloukli někde v Polsku sekerou. – Dodával to, jako by se omlouval. Měl oči jako světec.

No fajn, povídá Dany, nechme toho.

Nějakej Polák je schovával v zemljance, a pak jim roztrískal hlavy sekerou, aby měl o pár korun, židlí a kredenc víc, na to Lampel.

Jak to víš?

Naneštěstí to přesně nevím, řekl Lampel. Je to sranda. Nemusíš to přece brát vážně.

Kolem dokola ležely v tom snu snopy obilí. Strniště do zlatova. Krajina jako obrovitý opečený koláč, viděný zdálky. Many Lampel měl oči jako magické přijímací a vysílací stanice. Byla v nich moudrost, jako by se vrátil pohledem z neznáma, nebo měl s mrtvými signální soustavu. Už mlčel, jako by chytal znamínka a šifry, kterým rozuměl sám, a bylo mu pekelně horko.

Třetí sen Dany zapomněl. Vzpomněl si místo toho na kavárnu Lloyd. A na kavárnu Luxor. Na nedělní odpolední čaje. Na tanga v Romania baru, *Pepita tango*. *A zítra bude tvá ústa líbat někdo jiný*. Utahané melodie. Elektrické varhany. S člověkem to dělalo svoje. *Všechno se jmenuje láska, i bolest, i soucit a strach*. Úzkost a naděje. Miláčku.

Otočil se k vedlejší posteli. Lampel už byl doma a chrápal. Přišel asi pozdě, ani se nemyl. Ulehl jako vždycky beze všeho, s prostěradlem protaženým mezi nohama. Na to, jak tady na něj v nejostřejším létě pražilo slunce, byl neuvěřitelně bílý.

Kapitola 45

Na letišťe Rechaviah přijel Dany v nákladáku pobitém pancéřovými deskami. Ve snu by ho nenapadlo, že bude trávit skoro víc času s Jonnym než s Magdou. Tak to bylo. Jonny je uvítal u jedné z nisonek, což byly plechové boudy z vlnitého plechu, které tu nechali Angličani. Buldozery se tu zřejmě činily. Plošinku vojáci postupně rozšířili. Střed ranveje a pojížděcí plochy byly betonové, pak asfaltové, jako dvojitá silnice, dál byly už jen zrezivělé ocelové rohože, které v kombinaci s trávou vytvořily solidní ranvej, aby se stroje nebořily.

„Pojď se nejdřív napít, mám žízeň jak generál,“ povídá Jonny. „Když to do nich praží, podávají si u nás tyhle nádherný kliky, abysme jim ulehčili. My to na ně taky občas hrajem jak v pohádce o kohoutkovi a slepičce. Pitomá pohádka. Když jsem byl malej, děsně mě štvála. Fandil jsem slepici, ale nikdy to nestihla. Taky mi nešlo do hlavy, proč kohoutek ležel vždycky s nohama nahoře. Maminka mi to přeříkala asi tisícpěťsetkrát. Nikdy to nestihla. Až pak.“

A aniž by mohl povědět proč, byl v tu ránu Dany na letišti jako doma. Náhodou taky měl strach u pohádky, aby slepička vodu, kterou nesla v zobáčku, nakonec nespokla, když si dala tolik námahy ji sehnat. Chamtivý kohoutek obživil. Fandil nezištné, uštvané slepici, asi jako Jonny.

„Nejdřív jsem tu pohádku asi milionkrát slyšel, a potom asi pět-milionkrát prožil,“ povídá Jonny. „A asi milión lidí jsem podle toho natahoval. Fakt.“

„Taky byla prima pohádka o zlaté rybce,“ na to Dany.

„Koukni tady na ty vyměřovací kolíky,“ upozornil ho Jonny. „Na letišti v Berševě se ztratily za noc do posledního. Přistěhovalec, co potřeboval prachy pro holku, aby si nemyslela, že je blbej, je vytrhal, aby snad neřekla, že ji nedokáže uživit. Nejdřív vytrhal z lásky k novému vlasti jen každé třetí, pak to vzal hákem. Taková kurva. Taková ta slušná.“

„Ten chlápek?“

„Taky. Některý ženský chlapa zničej, i kdyby se předtím potral; záhadná nenávisť jednoho pohlaví k druhému,“ na to Jonny. „Některý povzbuděj. Tak tady jsem král. *King. Car. Le roi. König. Melech*. Králík. Jistý Béda Králík nás učil letecký motory. Miloval ochotnický divadlo. Na motory byl bezvadnej. Začátkem hodiny se sázel, že ho zavřou.“

Tvářil se, jako by pomáhal tomu přistěhovanci kolíky trhat. Ještě mu čistě kvůli ženě půjčil erární džíp, aby je měl v čem odvézt k překupníkovi.

Šli do baráku velitele.

„Povídala mi Magda, že jsi taky chtěl bejt pilotem,“ prohodil Jonny.

„Málem,“ na to Dany. „Nevyšlo mi to v akademii. Kvůli očím.“

„V akademii hlídají oči hlavně proto, až budeš starší. To mě vždycky dojmou, když stoprocentně počítaj, až bude pilot starší. Jakej máš žaludek? Ty druhý základní dispozice?“

Barák velitele měl tři místnosti, z toho jednu obyvatelnou. Vzali si po plechovce piva, postaveného v průvanu, i tak zteplalo. Oknem viděli tři mesršmity stodevítky. Hvězdy na chabě přemalovaných hákových křížích. Když se Dany díval na oba austery, Jonny říhnul.

„Tohle když vyletí, si křeše kolo o kolo. Co říkáš tomu pivu? Blbý, co?“

Ve vaně z kameniny, na kterou bylo otevřenými dveřmi vidět, páchlo prádlo, které si namočil velitel letiště, než odjel. Jonny kopnul do dveří, aby se zavřely. Ztratil se jim výhled záchodem na oleandrový keř s bílými květy. Na zdi byla fotka velitele. Americký rabín, námořní letec. A fotografie hydroplánů a vojáků s nažehlenými kabáty.

„Henry F. Skirball. Sloužil na mateřský lodi Iowa. Ted' se v Berševě přeškoluje na skromnější poměry. Tady si čte komiks, trhá si neostříhanýma nehtama palců u nohou síť proti moskýtům a já ho tu zastupuju,“ povídá Jonny. „Obsadí někdy vysílačku na dvě hodiny, aby si poslechl, jak válí jeho zamilovaná Kalifornie v bejsbólu proti Filadelfii. Nekecám. Je už tak pokrokovej a jeho církev natolik zreformovaná, že marxismus je proti tomu hadr. A výsledek silnější než heroin, květ zářivých snů, stav blažený povznešenosti.“

„I v pátek?“ na to Dany. „Neříkej mi, že i v sobotu večer.“

Jeli džípem asi padesát kroků k jídelně. Úplně vysušenému kopci říkal Jonny Jahodovej vršek, díře po bombě, v níž bylo smetiště, Na Starém bělidle. Povídá: „Kus starý vlasti. To když bylo na Starým bělidle zase jednou hovno co dělat. To znáš?“ Plácek před jídelnou se jmenoval Banánová plantáž. Latríně říkali Růžovej záhon.

Nad vchodem jídelny byl nápis:

Páni vojáci se žádají, aby pánům důstojníkům laskavě nedávali rady.

A: Linka Jeruzalém-Amán-Káhira. Vyhlídkový lety. Do konce roku vyprodáno. A Jonnyho rukou: Tady už seš jenom krásnej, nezapomeň.

„To už jsem viděl v přístavu,“ povídá na to Dany.

„Jasně, chytrý jsou všichni.“

Jonny nabídl Danymu místo u volantu s tím, že noví řidiči musí mít možnost rozšvihat alespoň jeden erární auták.

„Drž se stranou, kdyby proti nám vyjel takovej blbec jako my.“

V jídelně si sedli ke krajnímu stolu. Jonny se zmínil ostatním, že Dany bude možná o jejich základně psát. Pak se opravil, že to bude možná jen poznámka, a *základnu* vynechal. Jedli společně s ostatními piloty. Všichni měli košile s krátkými rukávy a místo frček šedomodrá křídélka s hvězdou.

„Kdejakej frajírek si tu nechá tetovat ruce, bez psiny,“ povídá Jonny. „Hlavně si potrpí na číslíčka na předloktí. Za války byli asi v Německu děsně pověřčivý.“

„Já to mám taky,“ na to Dany.

Vlčák z kouta se začal Jonnymu otírat o nohy.

„To je Abdala, královskéj pes,“ povídá Jonny. „Patří mému pobočníkovi.“ Ukázal na zrzka, čáru. „To je džinží. Zrzek.“

„Já to měl v rodině,“ prohodil Dany.

Za chvíli se Dany seznámil s ostatními. Kuchař jim přinesl maso s bramborem a ovocný salát z pomerančů, hrušek a máčených sušených švestek. Původně mechanik, měřil dva metry a jmenoval se Edgar. Potil se, a když jim prostřel, povídá:

„Přijel jsem, abych to taky měl jednou v životě lehčí,“ a říkal to, jako by tvrdil, že má malé boty a jak se na to těšil.

Pilot naproti nim vypadal jako boxer. Měl rozplácly nos s pohyblivou chrupavkou. Když je Jonny představil, pilot řekl:

„*Miluška moja, prečo ma nemaš ráda?*“ což ho naučil Jonny stejně jako „*bác bác bác a přes co ji plác*“ a tak dál.

„Jez rychle a moc se nezdržuj,“ upozornil Jonny. Říhl. „Během minuty ti tohle maso odpochoduje z jednoho kraje talíře na druhěj, v rytmu *Markýza a bubeníček*. Odnese ti ho tam červi.“

Dany si svou porci pro jistotu rychle krájel. Jonny se rozřehtal.

„Jaký to je, skopový?“ zajímal se Dany.

„Podle chuti spíš opičí,“ na to Jonny.

„Tos už taky jedl?“

„Ještě ne, ale počítám, že malý opičky tak chutnaj.“

„S těma ženskýma mi to nevychází,“ řekl Jonnymu pilot naproti. „Když tu desku, cos mi půjčil, slyšej, padaj do postele, ale já u toho nikdy nejsem. A když náhodou spadnou a nevšimnou si, že jsem v posteli taky, bojím se vstát, aby si to ty kurvy mezitím nerozmyslely.“

„Taky ti psali do posudku, že se brzo sžiješ s personálem? Mně to jednou napsali v Čechách, když jsme dostali za úkol zalidnit prales Boubín. Dělalí jsme to údernickou metodou. Natahali jsme tam děvky ze všech okolních vesnic. Měli jste pitomou sexuální referentku. Pošlete ji školit do Švédska,“ na to Jonny.

A k Danymu: „Tady fakt jsou lidi pyšný i na to, že Ben Gurion smrdí, když se dvacet čtyry hodin neumeje.“

„Tedy, já ti tu Prahu nezávidím,“ povídá pilot jako boxer k Danymu. „Ale nemusíš litovat ani minutu, že tu nejsi doma.“

„S kdekým to tady ještě mává,“ na to Jonny.

Skončili poledne u Jonnyho bückera 104. Někdo mu na bok přišrouboval nápis z gladiátora, který už nemohl vzlétnout a stál jako maketa do stříbrna vyleštěný venku před hangárem. Dokud ještě mohl létat, sloužil v západní poušti jako kantýnské letadlo; vozil z Alexandrie do Tobruku pivo, čokoládu a žiletky nebo zubní krém a podobný válečný materiál.

Bylo rovných dvanáct. Jonny se vyhoupl na křídlo dvojplošníku. Začal se procházet po špičkách a pyšně vystrkoval břicho, jak se nacpal. Každý dotek země páčil. Vlezl si do kabiny.

„Tohle když spadne, ti nic neudělá, ale jen když je pod tebou hromada sena,“ povídá Jonny. „Počkej tu na mne. Udělám si rozcvičku.“

„Kde máš seno?“

„To jsem zatím nepotřeboval, ale hajzlpapíru už mi chyběla fůra.“

Za chvíli se vznesl nad domky, podobné stodolám, nabral výšku a kurz a jako nad stodolou s tím taky zacházel. Vývrtku, přemet a výkrut a zvrát a překrut a souvrat, maximum obrátů. Stroj se chvěl v každém lanku. Zespodu byla křídla a stroj světle-modrý jako obloha. Nalétával na jídelnu, na dům komandanta i nad hangár, kde stál Dany. Dany si srovnával v hlavě, co si zrovna snadno nesrovnal. Bylo to asi šest figur. Někdy viděl Jonnyho hlavu. Jonny létal a přivolával představu, že se mu mašina rozletí na kusy, lankové výztuhy zvonily a motor řval a pištěl, a Dany myslel na Magdu. A napadlo ho, bez zjevné souvislosti, jak se Jonny vracel souvratem zpět a vypadalo to, jako by dělal na obloze obrácené U, že nenapsané se nikdy nepočítalo a nepočítá, i kdyby okolnosti nenapsání byly pohnutější a zajímavější než všechno ostatní a dojímaly nebo pobuřovaly k slzám. Počítalo se jen černé na bílém, čin. Jonny kreslil na nebe převratem druhou polovinu písmene D. Dělal ty nebeské tanečky plynule, soustředěně a lehce. Dany mohl jen tušit práci s kormidly a plynovou pákou. Co asi měl s Magdou Wilderovou? Trochu mu záviděl.

Nalétl na přistávací pruh a přistál. Pomalu vylézal. Zubil se. Chytil se za horní křídlo. Aeroplán se zhoupl.

Kapitola 46

Dany se procházel u mesršmitů. Jonny k němu došel.

„Odsloužily si svoje za druhý války. Vylepšili jsme si je kanónkama. Vydržej tu víc jak v luftwaffe. Až budeš mluvit s Bédou Králíkem, popiš mu to. Něco ještě máme dostat. Ingléze byli vždycky na náš leteckej park skoupí. Ty austery jsme z nich tahali jak tele z jalový krávy. Byly zaplacený daleko dopředu, ve zlatě, dali nám jich jedenadvacet a na moc jich tam ještě zůstaly prachy.“

„Lítals jak vlaštovka,“ ocenil jeho výkon Dany.

„Mám na to komunistickéj výcvik,“ usmál se Jonny.

„Moji rodiče byli taky. Tak napůl. To bylo ještě v době, kdy na to mohl bejt člověk pyšnej. Co chtěli a dělali, se srovnávalo s pokrokem. Fotr byl prudkej pacifista. Jaktěživ do nikoho nestřelil. Říkal, aby se na něj nezlobili, ale že to pro něj není možný, aby v takový běžový tváři viděl nepřitele. Tak se ptali, jestli by dopustil, aby mu vyvraždili famílii, a jestli by nestřílel ani pak. Na to fotr povídá, že by se snažil změnit okolnosti. Prima, ne? Nakonec ho zamordovali a matku jakbysmet, ale ne tady.“

Loudali se kolem mesršmitů a Jonny si je prohlížel. Leskly se jak před leteckým dnem.

„Matka s otcem sem přišli v devětadvacátým s o dva roky starším bráškou, a já se tu narodil. Myslím, že stařík dostal malárii. Měl sen o vlasti a socialismu. Chtěli žít podle Herzla a Komunistickýho manifestu. Kraviny. Nemají už nic než své okovy. Jo. Matka z něj byla jelen. Ale kdybys jim dal tenkrát vybrat bibli nebo Lenina, šáhli by bez váhání po velikým Vé Í. Degenerovaná Evropa se jim zošklivila. Nalinkovali si ideální novej život. Malárie mu udělala

čáru přes rozpočet. V roce třicet šest se vrátili do Čech. Za druhý války už byl otec asi blíž tomu střílet. Nezobal už nikomu z hrsti. Pakt mezi Pepou Džugašvilim a Hitlerem ho zlomil. Bratr za války zkoušel chytat kapry na mucholapku. Marnost. Jasně. Schovával se jako ponorka, ale dostal se až na parter a udělal za sebou tečku.“

Tu a tam se dotkl Jonny trupu nebo lanka.

„Na tohle jsem přisedlal náhodou,“ dodal ledabyle. „Popíjel jsem s jedním zlatníkem, co šel na prohlídku k letcům. Cvičili je Češi. Ráno mi povídá, jestli bych s ním nejel do Prahy. Doprovodil jsem ho až do ordinace a doktor nás prohlídl oba. Dal se slyšet, že mám náramný dispozice. Fakt. Od té doby jsem letcem. Není to sranda? Lítám v tom jedna báseň.“

„Mohli jsme se potkat,“ na to Dany.

„Ta putyka v Brně byla můj osud. A že se mi nechtělo příští den fachčit. Doktor, co možná taky nebyl střízlivej a měl za každého pilota korunu. Změnil si v Americe jméno z Toníka Kóna na Anthony Colby. Píše čuničiny. Ještě mu to nezveřejnili.“

„Ten tvůj kámoš si nestěžuje?“

„Už nemůže,“ usmál se Jonny.

„Kolik vás cvičili?“ zeptal se Dany. „Jestli to není tajemství.“

„Kam tě vede slepá vášeň. Padesát. První polovina byla dole, než jsme se stačili rozkoukat. Naproti měli lepší piloty a kvalitnější protiletadlový kanóny a kulometry a neseděli u nich jen sami. Jasný. A princátka z královských rodin mají většinou i lepší mašinky a nějaký kadet jim pomáhá s rezervním řízením.“

„Jasně. Myslel jsem si, že asi nejseš pacifista.“

„Rozhodně ne prudkej,“ potvrdil Jonny. Do tváře se mu opíralo slunce. Mhouřil oči. „Všichni jsme ještě nechcípili. Z té poloviny jsem tu jedinej. Jednoho kluka vyhodili z letectva, ten to má jistý.“

Druhej se oženil a jeho pentle ho přemluvila, aby si hleděl víc ro-
dinnýho života, že nemá na černý šaty. S Milanem, co ho vyrazili,
jsme střídavě dopravovali velitele pěších vojsk do Negevu, kde
měli stanovej tábor. Jednou si generál nahoře moc dlouho něco
vyřizoval a museli vynechat mezipřistání; generál to chtěl jen
odvysílat, ale bouchla jim vysílačka; zkoušel se dorozumět řvaním.
Nebylo to kvůli motorům slyšet. Milan mu chtěl vyhovět. Vypnul
motory. Generál svoje pokyny předal. Zato jim už nenaskočil mo-
tor. Rozmázli se o stany. Generál si zpřelámal nohy, ruce a žebra.
Zastavili se o kolík. Ted' váží kufry a cvaká lístky u Panam.“

Jonny si rozepnul kalhoty.

„Když si dám meloun, čůrám červeně. To budeš mít časem
taky.“

A pak: „U vás nějaký naše kluky ještě cvičí. Doufám, že s tím
budou hotovi dřív, než začnou trénovat bratrance z Legie. Co když
budou zítra britský nebo jiný impérium krájet oni? Vy pomáháte
zásadně jen těm, co krájej impéria. Aby nakonec impérium ne-
rozkrájelo vás.“

Byl hotov. Zapnul si poklopec.

„Nejlepší revoluční jídelní lístek, fakt, krájet na cizím stole,
cizíma rukama, pro cizí zuby a cizí žaludek. Pak že ručnice sluší
hlavně židovi.“

„Třeba se tím mění okolnosti, jak o tom mluvil tvůj prudce pa-
cifistickej tatínek.“

„Letecká válka je jiná. I když po tobě jdou jak vlk po slepici. Letíš
a střílíš, jak nejlíp umíš, a za to se vrátíš, k ženský nebo manželce,
a znovu vyletíš a děláš na ně bububu a oni na tebe. Víš, že letíš, abys
ho zabil. Taky letí, aby tě zabil. A oba se maximálně snažíte, abyste
to přežili. Přežije jeden. Většinou nevidíš krev. V tom je to jiný.“
Pořád ráčkoval. „Vždycky mě napadá, jestli nejsem nemocnej.“

Začal se řehtat. „Pro jistotu se vždycky dole ptám, jestli mám kalhoty zezadu žlutý, nebo červený. Mít je žlutý, jsem střelenej.“

A potom: „Válka ti změní psychologii. Vrátiš se a je ti všechno fuk. Máš dvacet liber v kapse, nebo je nemáš. Klidně je utratíš, nebo ne. Jsi velkorysej. Máš prima náladu. Když potom pár dní neletíš, zase se to srovná. Nezapomněl jsem ani na jedinej let. Na jedinou vteřinu. Vážně.“

„Nejsi prostě pacifista.“

„Jsem vrah. Na to, kolik mi je let, už jsem se nazabíjel dost. Faktum. A kdybych nebyl, byli by oni. A jak to vypadá, budu ještě větší, než zestárnu. Je to jako fotbal. Můžeš vyhrát a můžeš prohrát. Kdybych byl jednou ve škole, vykládal bych válku jako fotbalovej zápas. Má to pravidla, řád a strategii. Taktiku. Nevyzpytatelnost. Řekni Bédovi Králíkovi. Sranda je, když se snažíš a vrátíš se a kousne tě maláriová moucha do prdele a seš vyřízenej jako můj fotr. Žereš chinin a zpívá ti v uších. Někdy si myslím, že je to s námi už špatný, když dávají na jednoho vojáka takový prachy.“

„Jak to chinin?“ zeptal se Dany.

„Chinin zpívá, jasně,“ na to Jonny. „Ale nemysli si, že na to pořád myslím. Ani o tom tolik nekecám. Ve vzduchu myslím na práci, co s tím mám. Jednou jsem myslel na to, jak by bylo prima, kdyby tu se mnou byl alespoň bráška.“

Nakonec se zeptal: „Bylo by hodně lidí, co by po tobě plakali?“

V jednu chvíli měl Dany pocit, že s ním Jonny zachází, jako by tu byl místo jeho bratra, který tu už být nemohl.

Kapitola 47

Ve dvacet nula nula se vypravili do baráků k ošetřovatelkám. Pod lištou kuchyně byl nápis: *De los Angeles*. Křiklavě modrá emailová barva. Než vyšli, dali si silnou přeslazenou kávu. Jonny se navlékl do těsných světlých kalhot a do khaki košile, všechno k tělu. Obul si erární vycházkové polobotky. Nejprve si navlékl levou a vstoje si ji vyčistil šlapkou pravé ponožky, pak se vyzul a udělal stejné opatření obráceně. Nejméně pět minut se česal. Dany se vykoupal v kameninové vaně. Jonny svému nadřízenému prádlo vypral a rozvěsil na oleandrovém keři. Hodil Danymu lněný ručník, drsný jak drátěná houba na nádobí, a zeptal se ho, jestli mu může půjčit stejně světlé Lee kalhoty, pěkně naškrobené a s ostrými puky, a zbytek. Výbavu.

Voda z barelu byla horká, jak na ni pražilo od rána slunce.

„Potřebuješ bejt pěknej,“ vyjádřil se Jonny. Hodil mu i tričko a z vedlejšího baráku přinesl polobotky. „Můžeš si to nechat. Pro vojsko je už včetně benzínu všeho dost.“

„Vypadá to fajn,“ řekl Dany. „A je to moje míra. Díky.“

„Tak si to nech. Zatančíme si jak na výletní lodi.“

„Budem v tom vypadat jak dvojčata,“ řekl Dany.

„To jsem zrovna chtěl,“ zařehnal se Jonny. „Jeden lotřík a druhej svatej, jak to v tomhle kraji občas bejvá. Sosnový nebo olivový dříví. Díky kibucům už je toho dost. Jako kamarád je to skoro víc, ne?“

Už na cestě do lazaretu se dal slyšet:

„Až se vrátíš, budeš vypadat jako dobrovolník. Budou si o tom povídat až v Moskvě.“

Ve dvacet nula nula dostali první skleničku. Podávala se citronáda, do které vrchní sestra ukápla pánským hostům slzu lihu. Hudbu obstarala stanice Radio Libanon, vysílání pro cizince, maximálně jedna vítězná zpráva a dvě hodiny tanečních melodií. Hráli *Měsíční serenádu*.

Dany na chvíli uvažoval o tom, proč by si mohla Magda vybrat pilota, aby zabila, nač ještě nepřišel, a co s ním možná nemohla zabít a co ho mátl. Chovala se po svých dopisech skoro zdrženlivěji.

„Kdyby ti šlo o život a praly se ty dvě hlavní strany, než se probudí Japonec, Němec a Číňan, na čí vojáky by sis vsadil?“ zeptal se Jonny.

A aniž čekal na odpověď: „Víš, jak Magdu dojal spojařskej šéf generálního štábu? Děsnej počtář.“

„Náhodou to vím,“ prohodil Dany.

„Někdy mám dojem, že ji snad mužský ani nezajímají. Na letišti za ní chodil svého času hlavoun z Hagany. Myslím, že mu nafackovala. Jednou ji při koupání v Sachne podplaval machr z ministerstva zahraničí. Něco si na ni zespođu dovolil. Moc si nerozuměli. Je v něčem choulostivá. Není to dráždivka. Musela někde na přechodech něco zažít. To nikomu neřekla.“

„To ty víš?“

„Ne přesně o ní, o jiných ženských. O blondýně, například, i když je blond asi jen nahoře. A pak o jedné krásné ženské, které drželi při znásilnění četníci ruce – jeden jí stál s pistolí u čela a druhý – Bylo jí čtrnáct. Jednou něco naznačovala Miriam Livinová, když jsem tam čekal. Počítám, že jsem vypadal potřebnej. Někde jí hořela koudel, to je jistý. Ale jak a co a kdy a proč přesně, je mi záhada. Byla dlouho v Maďarsku. Psali si tam za války nosem po rukávě, ale chodili ve zlatem vyšíváných uniformách, nádhery. Vyřizovala

certifikáty. Jeden certifikát za čtrnáct dní. Každéj pitomej papír jeden zachráněnej člověk.“

Napil se.

„V kibucu na ni ženský žárily. Proto si šla hrát na jinej píseček. Dva sekretáři si kvůli ní málem natloukli. Děsná rivalita. Ale než se dověděli, co se stalo, a než se změnila ona, byli na ni milí. Je v něčem vadná. Vyhrála los, ale zároveň asi hezky vysokej los projela. Nechci po ní jezdit jazykem.“

„Jak se jmenoval její muž?“ zeptal se Dany.

„To tedy nevím,“ povídá Jonny. „Vím jen, že toho dělala spousta. V kibucu ji nechali u inkubátoru na slepice. Fachčila taky u dětskýho doktora. U těch čuňáků, co prohlížejí ženský a ještě si dávají platit. A na letišti.“

Skočil jim do toho navigátor: „Bavíte se taky o znásilnění? To jste asi nečetli v novinách, jak ten chlápek, věk dvačtyřycet, středně velkej, v ruce kufr, stopoval auta a vzaly ho dvě holky, na který pak hlásil na policii, že ho znásilnily.“

„Kde, hned mi dej adresu toho blba. Řekni, na co si stěžoval?“ chtěl vědět Jonny. Představil je.

„Asi nebyly nejhezčí,“ zasmál se navigátor. Byl velice upravený, včetně pěšinky a brilantinou uhlazených vlasů.

Na stěně lazaretu visel plakát, který znázorňoval zatemnění mozku množstvím alkoholu, utlumení bylo zakresleno oranžovou. A vedle grafické znázornění venerických chorob, ohrožujících lidstvo už šest tisíc let. Aby se nikdo nemohl poplést, byla gonorrhoea označena v několika jazycích a se všemi přezdívkami, jako „ranní kapka“, „starej Džou“, anebo „dávka“, „potlesk“, „sifon“, a bylo uvedeno, že postihuje na zeměkouli každé čtyři minuty jednoho člověka.

Nastalo všeobecné představování. Dívčích jmen na telefonní seznam. Rita, Chemda, Dalit. Nani, Lehava, Sára. Esti, Adi a Batševa.

Dajana. Lehava znamenala v překladu Zlatušku. Vrchní sestra byla bachratá elegantní dáma s hustým obočím a zkoumavými hnědými očima. Člověk si už předem připadal jako nemrava, kromě toho, kdyby šel s ní. Jmenovala se Majerovičová. Jonny si šel pro další dávku. Při té příležitosti, aby řeč nestála, se jí ptal, jestli ví, že si na štábu letectva vykládají válku jako agrární záležitost. Oni chtějí vidět pod drnem nás a my zase je. A k Danymu, když dostal líh i pro něho:

„Chtěl bych mít v mašině tolik nabitejch kanónů, kolik jich tam už měla.“

Většina děvčat byly ošetřovatelky. Hráli postupně *Chattanooga Choo Choo*, *String of Pearls*, šlágry Glenn Millera, včetně *Little Brown Jug*. Jonny se napil, vstal, povytáhl si kalhoty a šel si to poslední odtančit s asi dvacetiletou kostí, o něco vyšší, než byl sám.

Navigátor, který dělal instruktora, se bavil s pilotem, jenž vypadal jako boxer, a bylo jim vidět na nose, o čem se baví. Vyfintili se všichni. Život, co je teď, teď hned, s hudbou. Úplně to člověka ohřívalo, fakt. Patrony, co by mohly zvlhnout dřív, než se vystřelí, něco jako když se prý ve Florencii maximálně bavili v době, kdy tam zrovna vypukl mor. Navigátor sám netančil. Do kola šel boxer. Bavil se zato s kdejakou ošetřovatelkou, s každou se chtěl líbat. Bledé plavovlásce, která stála k Danymu zády, sděloval štiplavě:

„Já jsem Henk. Henry. Bejvalej válečnej letec. Navigátor-instruktor mimo službu.“

Muselo to mít ještě další smysl, poněvadž dodal: „To kdyby tě ještě bavilo dělat, že mě neznáš.“

Blondýna na něho koukala, jako by darovala zrovna dvojnásobnou dobrovolnou dávku krve. To byla Chemda. Zachránil to Jonny:

„Víte, co mi to tu připomíná?“

„To víme všichni, a *geveret* Majerovičová je toho bordelmamá,“ na to boxer.

„Bába tě koupala v moc horký vodě,“ řekl Jonny k boxerovi.

„Ale nebouchám dřív, než jsem si namířil,“ řekl navigátor.

Chemda si místo odpovědi vzala banán z mísy, kterou nosily Nani s Ilanou. Pomalu si ho olupovala a ukusovala a navigátor dělal šílené oči. Ukusovala zamyšleně a pokládala rty na dužinu banánu pomalu a vypadala při tom jak dva tisíce let staré erotické vykopávky v Indii. Dany se díval, jak navigátor sleduje Chemdina ústa a banán, když si ho zase zasunula dovnitř. Napadlo ho, aby pro ni šel tančit.

„To víte, že jednou takovej banán vystřík a ta dotyčná se zadusila?“ ozval se Jonny.

„A co se mu za to stalo?“ chtěl vědět navigátor.

„Nic. Šel se sám udat na policii. Náhodou to bylo hned naproti přes ulici. Osvobodili ho. Dusit ženský štávou z banánu není trestný,“ řekl Jonny.

Jonny zase šel s tou snědou. Navigátor se mezitím věnoval Batševě a za jeden a půl vteřiny ji políbil na rty. Jakmile podal Dany Chemdě ruku a objal ji, měl pocit, že je jak z kamene. Byla při tanci tuhá, skoro odlehlá, jako by nebyla z masa a krve. Napadlo ho, že je to trest za to, že se baví bez Magdy. Myslela snad na něco, co bylo vzdálenější než hora Fidži. Nechali toho po kousku, aniž si mohli vyměnit slovo.

Při pokusu o další polibek řekla Batševa navigátorovi, že by se měl stydět. Je snad největší sukničkář na letišti. Henry, zkráceně zvaný Henk, zrudl. Zatvářil se na vteřinu jak padlý anděl. Zpotil se. Tlumeně do ní hučel. Nahořkle se při tom usmíval. Hráli *China boy*. Potom *Whispering*. Navigátor přesvědčoval Batševu, že líbat se je zdravé. Co bakterie? Otázala se. Ještě později hráli *Sweet Sue*,

Just You a *Batševa* o tom asi ještě nebyla přesvědčena. Začala zpívat *Sarita Montiel* a navigátor byl v cíli. Zdálo se, že dosáhne maxima snad na místě u plakátu.

„Tady ne, tady by ti každě radil,“ řekl Jonny a odtančil.

Stáli s Danym a viděli, jak navigátor sleduje *Chemdu*, i když se baví s *Batševou*. *Chemda* si to namířila k záchodům. Oranžově znázorněný oblouček jim klesal z velkého mozku do mělkých hlubin.

Jonny se zmínil o snědé: „Tuhle žábu chci dostat do postele, i kdybych už měl jinde píchat prstem do melounu. Je to mrcha, že dokud si ji prej nevemu, neužiju si, ani co se za nehet vešlo. S *Chemdou* jsem si užil. Kdekdo si s ní už užil. Teď si s ní můžeš užít, když chceš. Jdi za ní.“

Montielová v rádiu zpívala, něco mezi kurtizánou a světicí, *Violetem* a *Mimózu* a *Flor de té* a nakonec *Rosa de Madrid*.

„Jdi pro ni a řekni mi, jak válí,“ vybídl Jonny *Danyho*. Díval se na jemenitskou ošetřovatelku.

Dopadlo to bledě. *Dany* dostal košem a vrátil se.

„Tahle netančí,“ řekl.

„*Leda* se mnou,“ zazubil se vítězoslavně Jonny.

Danyho napadlo, že tahle jemenitská *Kleopatra*, až bude mít s Jonnym pár let po svatbě a narodí se jim tři princezny, bude chtít Jonnyho kočírovat, jako se kočírujou divocí koně, když si čas od času vzpomenou, jak byli na začátku divocí. Nebude mít daleko k pár pohlavkům. Skoro mu to přál. Jí to taky přál. Ještě kvůli něčemu jinému. Byla figurou moc pěkná, to se jí muselo nechat. Bude jí muset hlídat, aby jí nenarostla prdelka. Vypadala při tom všem zároveň jemně. Bude z ní šlechtična, něco jako *Luciperova* sestřička. Nebude chtít s nikým tančit, jen se svou šarží. A rodit nejhezčí zebry mezi *Eufратem* a *Nilem*. Po Jonnym bílé, po sobě snědé. A divit se, proč chlapi z Evropy tak málo fachtí, aby se do-

stali nahoru. To už budou na vojně a v kibucech klany, nebude už to tak nezištné. Nebo ostrouhá mrkvičku a bude to jinak. A dost.

„Je prima, mohli by ji mazat na chleba,“ podotkl Dany.

„To je fakt,“ na to Jonny. „Jenže já s ní chci něco jinýho. Jasně. Hlídadí ji dva tucty příbuzných. Holka, povídám jí včera, jsi napůl doktorka, musíš vědět, jak mě to bolí, ale kde, ne u srdce. A ona: Nejsi první, co přijel z Prahy. To se tam vážně pěstuje volná láska? A já: Víš vůbec, kde mě to bolí? A naučil jsem ji česky říkat kuličky. Vajíčka. Velikonoční pomlázka. Závaží u velkého bimbam. Ukázala si na hlavu. Abych si šel tu svou velkou kuličku opláchnout studenou vodou. Je to veliká kráva, slovo.“

Dany si připil na její zdraví a Jonny dodal:

„Holkám z Maroka ještě nacintáš, že si ji nemůžeš vzít, dokud se nedá vyzkoušet před svatbou, a pak zase, že si ji můžeš těžko vzít, když už zase není panna, ale jedině ze začátku. Holka z Jemenu ti na to druhý den už neskočí. Děsným fofrem se okoukaly a zcivilizovaly. Uznej, že vypadá jako princezna.“

„Jak královna,“ připustil Dany.

„Ben Gurion doporučuje brát si barevný holky a dělat děti zebry. Vyhlášenéjšašek. Má úžasně blbý nápady. Není s ním ani trochu nuda. Vypukla tu móda brát si barevný holky a měnit jména. Budu se už brzo jmenovat Alon. Sami jsou příkladem. Dajan přefikne všecko, co se mu dostane na dostřel a co má nohy. Na barvu se ptá, až když mu zakrejou i druhý oko.“

„To už ji tak dobře znáš?“ zeptal se Dany na jemenitskou sestřičku.

„Ošetřovala mě, když jsem chytil zdejší svrab. Houbou mezi nohama. Nemohl jsem pořádně ani to. Ošetřovala mě jak maminka, čestný moje slovo. Pravá mau-mau. Chevremanka. Neví, kde se narodila. Kdyby nevypadala na osmnáct, mohlo by jí být klidně

pětadvacet. Nebo čtyřicet. U mau-mau holek to dřív než v padesáti nepoznáš. Taky se na to radši neptej. Mně bude osmdesát a jí pořád dvacet osm. Faktum.“

„Na těch osmnáct vypadá,“ usoudil Dany. A myslel si, že za války i v příměří, pokud je součástí války, je všechno jinak. Je to zkušenost i pro to, co s válkou souvisí jen vzdáleně, nebo vůbec ne, pro lidi to možná znamená pořád, co pro lovce před deseti tisíci lety, když zabil oštěpem lva, tygra nebo slona, a pak jedl a pil a odpočíval a zpíval. Bylo mu teplo, navzdory otevřeným oknům. Fakt z toho udělali náramnou dupárnu a potírnu, jen co je pravda. Sedli si stranou.

Na Jonnyho přicházela dřímavá bezstarostnost.

„Měl jsi někoho v Čechách?“ budil ho Dany.

„Tři žáby a jednu paní,“ povídá Jonny. To ho dovedlo probudit. „Byly úžasný, všechny čtyry. Každá mi potom povídala: Mlč, nebo všechno zkazíš. Myslel jsem si vždycky: Škoda, copak člověk nemůže říct po těch věcech ani slovo? To jen kecaj. Je to záhada. Nebo se ptaly. Co si o nich myslím, jako by si třeba nemohly stejně tak dobře myslet něco voni vo mně.“ Začal se řehtat. Řeč o tom mu dělala dobře.

„Někdy jsme našli sobotní anabázi v baru U Vítězných praporů, kde je teď Srdíčko. Nebo v Romania baru a brali to přes Lucernu nebo Embassy, anebo Bristol hotel, a táhli to třeba přes Luxor nebo Fénix anebo Adrii. Anebo jsme zapadli do Esplanade nebo Cascade, a nakonec bys nás většinou našel ve Slovanském domě, kde zpívaly sestry Skovajsovy. Mezitím vypukla neděle.“

A když se rozpovídal: „Jednu pitomou holku, židovku, jsme na Moravě svlíkli do nedbalek, nekecám. Odnegli jsme jí věci s kámošem, co vypadal, jako by ti z oka vypad. Nechtěla se od nás nechat políbit. Moc hezká. Kravička. Pak už chtěla, ale to jsme byli s jejím

šatníkem za horama. Pootvírala pusinku, mhouřila očička. Asi brečela. Byli jsme v ozdravovně pro válečné děti. Naházeli jsme jí to do strže. Trvalo jí hodinu, než našla alespoň sukni a blůzu. Jednou jsme tam načůrali do největšího kuchyňskýho hrnce na čaj.“

„Vyvařili jste to pak?“

„Jasně. Vyvařovalo se to denně. My to první tři dny pro jistotu nepili,“ povídá Jonny.

Kapitola 48

Jonny vytáhl ze zadní kapsy u kalhot peněženku a svazeček dopisů, častým skládáním roztřepených. Dal je Danymu přečíst. U prvního chyběl úvodní list. Druhé psaní začínalo:

Pamatuješ na 20. III.? To hráli „Dárek na památku“. To už bude rok, co se to stalo prvně, a víc než osmý měsíc, co naposled. Ten den uplyne rok do 13. III. To bylo krásné. Proč všechno krásné už bylo? Možná, že ještě bude, ráda bych tomu věřila, ale není. Napiš mi něco hezkého, čemu se dá věřit. Když jsi mi napsal, kde jsi a kam jedeš, byla jsem zoufalá. Po druhém čtení jsem se rozzuřila. A když jsem to četla po čtvrté, tak mě to dojalo. Vrať se ke mně, nebo se vdám a bude mi jedno za koho. Nemůžu se objímat v noci jen s polštářem. Usychám. Tvoje Marie (A na druhé straně:) – mám strach, že to není, jak říkáš. Je 7:00 – 8. II. a Tys nebyl celou noc doma. Pláču, ahoj a nelži. V 11:00 budu volat.

Měl to děsně zmačkané. Na hezkých modrých dopisních papírech s obrázky zimní krajiny v Holandsku stálo:

Nejdražší cikánský manželi, 2. srpna

Tenhle dopis nebude dlouhý, protože všude kolem mne jsou tu lidi – ale jen poznámka, abych Ti řekla, jak moc na Tebe myslím...

Je krásný den a ležely jsme s maminkou na prknech na vodě. Cítím slunce jako Tebe a nechce se mi dovnitř. Každou chvíli zavírám oči a Ty mne líbáš a miluješ. Děláš mi život krásný. Chybíš mi, ale nejsem spisovatel, tak neznám slova, abych Ti řekla, jak moc.

Líza mně volala, aby mi řekla, že ses pokoušel volat mně po divadle, a je mi líto, že jsem nemohla zůstat tak dlouho. Ani mě nenapadlo, že A. bude v divadle také!!! Doufala jsem ve večer s Tebou, má lásko. Četla jsem to první pozdě v noci a byla jsem zničena, že někdo byl v životě tak zoufalý. Jestli jsi ten chlapec byl Ty (- a modlím se, abys to nebyl Ty), je mé jediné přání nahradit Ti ty strašné roky. Miluju Tě tolik a chci, aby Tvůj život byl teď krásný dar...

Napíšu víc, až budu sama. Líbám Tě - buď šťasten.

P.S. Nevolej mně před 7. srpnem.

A 7. srpna:

Dobré ráno, můj cikánský manželi. Je sedm třicet ráno a má matka a moje tři neteře právě odjely do K. S. nepřijde pozdě do noci, a tak mám „volný“ den. Musím vyčistit chatu a pak půjdu nakupovat. Děti budou dlouho spát, a tak mám „dáreček“ - čas myslet na Tebe. Časná jitra jsou tu krásná - slunná a tichá - snad jednoho dne se budu o ně moci dělit s Tebou. Můj R. má dnes narozeniny - čas letí! Představ si, čtrnáct let - cítím se jen o málo starší než tenkrát. Musím být nejšťastnější děvče na světě - tři takové děti a nejkrásnějšího muže, který mě miluje. (Škoda že nejsou všichni v jedné rodině!)

Mám některé desky, hraji si velmi tiše a právě teď „Miluji, jak mne miluješ“. Jsou to opravdu krásná slova - cítím, jako bych je říkala Tobě. Tvoje píseň poslední („Myslím, že tě miluju“), a tak to nechám hrát a hrát, dokud to někdo nevypne. Dala bych cokoli za to, mít Tvé ruce na sobě, právě teď. Miluju Tě a líbám Tě. Buď šťasten. Tvoje „cikánská manželka“.

P.S. Bylo by strašně pěkné slyšet o Tobě.

Třetí byl ze 17. srpna:

Nejdražší c. m. Jsem tak šťastna za Tebe. Znělo to tak vzrušeně, cos říkal o své m. Víím, že to bude velký úspěch, protože v mém srdci a myslí je jistota, že jsi dobrý letec. Chci pro Tebe všechno a víím, že to přijde. Miláčku, miluji Tě tolik, a jsi-li šťasten, jsem také šťastna. To nejkrásnější na světě musí být pocítovat to, co cítí k Tobě někdo jiný, jako by to bylo Tvé vlastní. Víím, že to musí být pravda, kvůli Tobě.

Jsem ráda, že se Ti líbí můj dopisní papír. Vybrala jsem ho zvlášť pro Tebe. Dovází ho z Itálie a koupila jsem ho v malém dárkovém obchodu. Mám ještě tři kromě těchto, a jistě Ti napíšu ještě mnohokrát předtím, než přijdu domů. Musíš mi slíbit, že mně je necháš pro Tebe zarámovat.

Vypadám jako mořský rak S. M. – bylo dnes příliš mnoho sluníčka. S mým štěstím doufám, že nedostanu žádnou tropickou nemoc do 30. srpna, než pojedu po silnici k šestce. Zdá se mi o tom dni. Vážně.

Miláčku, je pozdě – myslím na Tebe každou vteřinu, kdy nespím, a dlouho do noci, každou noc. Buď šťasten – miluju Tě. Tvoje „cíkánská žena“.

P.S. Kdybys mi napsal, tolik by to pro mne znamenalo.

„Dávej pozor, jak ty kraviny skončí,“ povídá Jonny. Dany rozečetl čtvrtý dopis, datovaný 23. srpna.

Byla jsem si jista, že dnes dostanu od Tebe poštu.

– Jsem zklamaná! Nejrůznější druhy myšlenek mi víří hlavou, proč jsi nenapsal. Doufám jen, že jsi nezměnil svůj názor na náš vztah, nebo už nemáme společné „tajemství“? Prosím, nenech mne čekat v úzkosti. Jestli budeš mluvit s J. (před pátou hodinou), vysvětli jí, prosím, zpoždění. Jak to vypadá, vrátím se k večeri

29. srpna. Nech mi vědět, jestli bychom se nemohli vidět 30. srpna. Bude-li v neděli hezky. S. tu pravděpodobně zůstane o pár hodin déle a vrátí se domů pozdě.

Miláčku - má láska k Tobě se nezměnila - a ani snad nikdy nemůže. Líbám Tě něžně. Tvoje cikánská žena.

P.S. Je takové staré rčení: Jestliže nepíšeš dopisy, žádné ani nečekej. (C. ž.)

A pak:

Miláčku,

děkuji Ti za Tvůj krásný dopis - znamenalo to pro mne tolik, slyšet o Tobě. Zdá se mi, jako bych čekala na Tvůj dopis celé roky! Jsem taky smutná a bez Tebe osamělá. Miluju Tě tolik, a když jsme oddělení, život se mi zdá prázdný - žiju jenom vzpomínkami a sny - vzpomínám na to, jaké to je, když se mě dotýkáš a objímáš. Být ještě šest dní a sedm nocí od Tebe se mi zdá skoro nesnesitelné.

Vzala jsem prstýnek ke klenotníkovi u Jezírka duchů, aby mi ho zmenšil - trvalo to jen tři dny. A od té doby jsem ho už nesundala. Připoutává mě to k Tobě a dává hřejivý pocit jistoty. 24. srpna se oblaka nad jezerem snažila napodobit jeho barvu, ale nemohla docela zachytit tu krásu. Bude to provždy můj nejdražší poklad.

Snažím se překonat čas spoustou věcí - čtením, šitím a natíráním nábytku, plaváním, opalováním a cítím se dobře.

Byla jsem pozvána na několik hezkých večírků a děti našly své staré známé. Koupila jsem si nové štěně. Jsou jí teprve tři měsíce. Jmenuje se Kořalka. Myslím, že se Ti bude líbit. Nemůžu se ani dočkat, až Ti ji ukážu. Je černá. Její srst má přesně tu barvu jako Tvoje vlasy. (Promiň.)

Četla jsem Jarní vody, hned jak jsem dostala Tvůj balíček. (23. srpna večer.) Je to úžasný spisovatel. A tak romantický. Chápu už, proč ho asi máš tak rád. Jakmile budu mít pár chviliek času, přečtu si další jeho čtyři krátké povídky. Možná že prostřednictvím té knížky Tě líp poznám. Děkuji Ti za krásný dárek.

Měj se hezky v N. A nezapomeň na naše heslo:

„Nestřílej veveryky!“ Miluju Tě celou svou bytostí a zůstanu vždycky Tvoje... cikánská žena. (S. přijde zítra.)

A potom poslední 26. srpna:

Nejdražší cikánský manželé.

Už se blíží konec mé dovolené a ušila jsem, co jsem chtěla, záclony pro přízemí v chatě. Bude to hezčí s nimi začínat den. Vnitřek pokojů a oken vypadá hezky – modrá s červenými pruhy, mé oblíbené! S. přijde dnes v noci nebo zítra ráno. J. to nikdy nestihla přijet, protože má čtyři hosty. Chce přijet na pár dní ke konci měsíce, ale nemyslím, že sem budu chtít tak brzy zase odjet. Snad v říjnu...

Miláčku – čtyři dny, než budu doma a konečně Tě uvidím. – Je to věčnost! Jsem tak napjata, chci slyšet o Tvém letadle – musíš mi vyprávět všechno! Miluju Tě z celého srdce a líbám Tě něžně. Tvá „cikánská žena“.

Dany vrátil rozhadrované dopisy Jonnymu. Skládal si je do starých záhybů jako papíry, které mají nikým neodhadnutelnou cenu.

„Tak vida,“ řekl Dany zamyšleně. „A já si myslel, že jsem první, co si vymyslel zelenej cikánskej vůz.“

„Náš roťák říkal: Vař, dokud ti hoří dříví,“ na to Jonny spokojeně. Mezitím se probral z ospalosti. „Odjeli jsme ten den, co přijela.

Třicátého srpna, jako z udělání. Mrzelo mě, že se to tak seběhlo. Nedalo se udělat ani ň. Nešlo to ani nechat jí vzkaz. Děsnej maglajs. Seznámili jsme se tenkrát na mysliveckým bálu, blízko Elektrických podniků. Byla to vdaná kamarádka známý, co mě tam vzala. Bála se stárnutí. To pro mě bylo prima. Chtěla mermomocí vědět, co jsem dělal za války. Poslal jsem jí asi tři listy, počítám, že ji to umrtvilo. Byla někde u Doks. Poslal jsem jí taky zelenookýho lva, co roztáhnul tlamu, když jsi rozevřel dopisní papír. Do toho jsem jí napsal, že se to s námi nemůže nikdy změnit. To mi děsně děkovala. Psal jsem jí, že některý věci jsou tajemství, že se to nedá poslat ani po vlaštovkách. Pak jsem jí ještě poslal hrníček, jaké se prodávaly na nádraží u Hlavní pošty. Kafáček. Napsala mi, že z něj má obrovskou radost, a pije z toho všechno, i bramborovou kaši.“

„Co ještě říkal váš roťák?“ na to Dany.

„Neuč pítí mluvit,“ zasmál se Jonny.

„Mlč, nebo všecko zkazíš,“ zkusil to Dany štiplavě.

Všechno se to najednou podobalo. I ty povrchní a jepičí známosti těm vážným. Henry-Henk stál sám. Snad si myslel, že ho nikdo nevidí, a škrábal se v zadku. Měl hemeroidy.

Dálka to znásobila. Časem se změnilo skupenství. Bylo to jako šaty, které dlouho visely ve skříni. Nic se s nimi nedělo a po čase byly obnošené. Čas to zároveň změnil, zrušil a zachoval. Proč je nosil Jonny bez ustání v zadní kapse u kalhot, aby s nimi seděl, běhal a lítal, obědval i večeřel? Ohlédneš-li se, zkameníš, napadlo Danyho. Jonny se přitom tvářil bezstarostně. Románek v dopisech byl jediným důkazem, že to tak nebylo. Jenom z ješitnosti je asi taky nenosil. Tvářil se, že mít je jako u sebe je přinejmenším záruka, že návrat toho, co bylo nenávratnější než včerejší den, je jen otázkou štěstí, náhody nebo času. Nápadně se zubil.

Poslouchali *Tango bolero*. Pak *Růži jižních moří* a *Vím, že tě nepřivolám*. To hráli v někdejší Německém domě, *Deutscheshausu*, kde byl teď Slovanský dům. Kdekdo se vysmíval tomu, co mohlo píchat. Do minulosti stejně jako do zítřka.

„Je to ve tmě jako v noci,“ povídá Jonny. „Všechny byly prima. U první jsem měl vždycky strach z jejího táty. Byla strašně hodná, vážně. Taková vysoká holka, někdy nosila brejle. Kus, Jarka. Pan Jarka byl vazoun. Jednou říkala, že to se mnou má úroveň. To jsem si sehnal auták. Její táta si opsal číslo, když jsem předjel před jejich barák. Naštěstí to stopila. Jinak by její tatínek nabil pusinku ženáci s dvěma dětma, přísnou manželkou a řeznickou dogou, co mi fáro půjčil. V duchu jsem už viděl maglajs. To jsem si pro ni přijel po setmění. Tu bych si dokázal vzít o půlnoci. Ta druhá byla vznešená. Hezkej labutí krk a psa, že se mi tajil dech. Pohled jak hraběnka. Vyšší třída. Ženská, co máš strach, že se ti dá a zároveň vyčte. Milovala se bez přestávky, až jsem na ní usnul. Jednou mi říkala, abych zase přišel, nebo se utopí, a podruhý, že když přijedu, utopí se stejně, ale ve víně. O tom se mi nesnilo, že budu mít tak krásnou žábu. Co dělala, byla básnička. Já byl mlíčko a ona kočička. Jednou jsem se těšil, jak mě zlíbá do poslední kapky, a přišla, stáhla si sukni, klekla si, jako pokaždé, přetáhla vršek přes hlavu, pohybem, že jsem šílel už předem, ale pak plakala. Báł jsem se, proč pláče. Nikdy jsem na ni nezapomněl. Svatá pravda. Měl bych duši z hadrů, kdybych to nepřiznal –“

„Chápu,“ vyklouzlo z Danyho skoro v Lampelově stylu.

„Ta Marie,“ na to Jonny, „mi psala sem, že si snad taky zaslouží, abych jednou udělal něco kvůli ní. To jsem ztratil při poplachu. Pak mi už nenapsala. Zuřila. Já taky nepsal. Nebo jsem psal v duchu. Té vdané jsem asi třikrát zatelefonoval na dálku, na její účet.“

„Asi se mazlí s polštářem,“ na to Dany.

Pili potichu. Bylo tu to nikdy, nebo už nikdy, jichž bylo hodně. Za některými z nich se příjemně ohlíželo. Tohle ho stačilo umrtvit. Uvažoval o povaze vzpomínek, které byly i nazpět skutečnost.

„Lítals hned, jak vás sem přesunuli?“ obrátil to Dany. Nechtěl, aby se to zase dostalo k Magdě. Stejně to u ní pořád bylo. Jonny ještě podotkl, že s ní na takovém potlachu jednou tančil a měla zrasované dlaně.

„První dny nám nevěřili, jestli nejsme cizí buňka,“ povídá Jonny. „Sváděli to na výcvik, jasně. Museli jsme se projevit.“

„Jak ses projevil?“

„Poslal jsem je do jetele. To ti říkala Magda? Vysedávala tu u rádia. Kromě toho, u čeho tu tedy nevysedávala.“

„Začínám to všechno vidět oranžově,“ na to Dany. Díval se na tu snědou, čekající, až pro ni Jonny zase půjde: „Vypadá jako Kleopatra.“

„Kleopatra by se mi možná tolik nelíbila,“ podotkl Jonny.

„Začínám taky cítit na každém víčku po jedné opičce,“ povídá Jonny. Pokukoval po Kleopatře. Měla silnou postavu, broskvovou pleť na tvářích a krásné oči. A Dany jí najednou odpustil, že mu dala košem. Odpustil by všem všechno, poněvadž začala zpívat Marlene Dietrichová *Lili Marlén*.

„Do prdele, ta kurva ale krásně zpívá,“ povídá Jonny. Zpívala to něžně a smutně, jak to za války němečtí vojáci zpívali smutně, ale drsně. „Zpívá jak nahá v kopřivách. Fakt. Je to nejcharakternější Němka v tomhle století.“

„Žeru ji,“ připustil Dany.

„Zpívá fakt jak kurva na zámku nebo princezna v bordelu,“ na to Jonny.

Se zalíbením se díval na Kleopatru. Něco vyjednávala s vrchní sestrou.

„V Jemenu, co ji vyvedli na světlo, je taková demokracie, že si tam může, kdo chce, kdy chce a jak chce, zapíchnout prvního žida, na kterého trefí.“

„V Praze ho zas můžeš hodit do Vltavy. Hele, řekni, dokázal by sis vzít ženskou, jen aby ses přesvědčil, jaká je v posteli?“

„Když se zblázníš, je ti všechno fuk. Kromě toho jednoho. Myslíš, že to jde až na kraj bez toho?“

Všechno barvila svým hlasem Dietrichová.

„Hodinu, den, nebo čtrnáct dní,“ uvažoval nahlas Dany. „Nevím.“

„V Berševě nám spadli dva kluci už nad letištěm,“ řekl Jonny. „Jeden byl na cucky. Nikdo se neodvážil na ně šáhnout. Ona je z těch trosek vytáhla. Tomu jednomu zachránila, co se dalo. Horší bylo vyprostit mrtvolu. Trnuli jsme, že to mezitím bouchne a shoří i s ní. Na začátku války vytáhla z tanku súdánského dobrovolníka. Má žaludek. Jestli mi to s ní vyjde, udělám jí dceru. Nebo dvě. Anebo tři – princezny.“

Dany mrknul na hodinky: „Já tě nechci zdržovat.“

„Ta první se bude jmenovat Ráchel. Druhá Sára. Třetí Izraela. To bude červíček pro vrchního velitele německé branné moci, jestli ještě neshnil. No řekni. Mohla by se v Praze jmenovat moje holka Ráchel Nováková nebo Sára Benešová? Šlo by to?“

„To ti neřeknu,“ na to Dany.

Henry-Henk od doby, kdy mu odešla Chemda, líbal už asi desátou sestřičku.

„Než Ráchel Benešová,“ povídá Jonny, „to ať se už radši jmenuje Izrael Prdelka a nedělá si žádnou dceru, čestný slovo. Nahlaš to tam u vás, jo?“

Potom se odebrali na onu místnost, kde asi půldruhého metru nad žlábkem stálo:

Přibliž se bez obav, není to tak dlouhé, jak sis myslel.

Kapitola 49

Pracovní den začínal ve čtyři ráno. Bylo tu plno hmyzu a myší. Sledovali pomalý, zkrvavělý východ slunce. Vypadalo to, jako by si kopec a sluníčko hrály. Mravenci se rozlézali v neuvěřitelném množství a rosa skoro studila. Jonny zařídil, aby se mohli nechat na ranveji oholit a ostříhat. Na dvorního holiče pasovali piloti skladníka proviantu. Museli mu držet každý konec řemenu, když znalecky a elegantně obtahoval břitvu. Jmenoval se Jankele. Dany si ho představil v Polsku. Působil dojmem, jako by si svou vyhublost přinesl odtamtud, jen z větší zimy. Měřil maximálně sto čtyřicet centimetrů na délku a třicet na šířku, když si zapnul kalhoty. Mezitím mechanici a zbrojíři plnili nábojové pásy do palubních kulometů. Dany s Jonnym seděli pohodlně na stočených pryžových hadicích a lazebník je holil a stříhal. Bez ustání mluvil. Jonnymu říkal:

„Velitel nebo maník, v boji proseroš všechno, když nemáš sebe-důvěru. Bejt nafoukanej a nemít čím střílet, to je taky už předem vykopanej hrob. Ale bez sebedůvěry se to dá už jenom zabalit.“ Měl uši jak cvičný cíl pro lehké dělostřelectvo. Ušima se mohl vydávat za loveckého psa.

Poněvadž oběť, kterou holil, nemohla při jeho šermování břitvou ceknout, měl lazebník možnost zkrřížit Freuda s Marxem, Clausewitze s Leninem a bibli s Vorošilovem. Taky nelenil.

„Jenže vy jste samej Jahodovej vršek, Růžovej záhon a Nevytřená prdel. Chybí jen ředkvičkový koutek. Žlutější vejce a podobný kraviny, v normálním světě by o ně ani nezakopnul. Pořádný betonový kryty, dvanáct metrů pod zem, jako měli v Německu, na to vám je líto materiálu. Každěj blbec šilhá, že se budou stavět

činžáky. Až se vám rozbřeskne, budou už knedlíky rozvařeny. To si zapamatuj.“

Jakmile začal holit Danyho, mohl mu konečně Jonny odpovědět:

„Mám tvrdý černý fousy a chlupatý prsa, hotovej mau-mau. Ně kdy to chce holit dvakrát denně. Jenže za to mě nutěj poslouchat, jak se někomu třesou lejtka. Mám ti koupit na to holení sekerku, Jankele?“

„Spíš kupte helikoptéry, poseroutkové. Má je dneska každá kapku obstojnější armáda, včetně Švýcarů a Rakušanů, kde se podává pět druhů sejrů i k snídani. A zalette mi tam pro břitvu Solingen, abych nedělal hanbu řemeslu.“

„Jdi se vycucnout,“ řekl Jonny místo díků.

S Danym si dal Jankele práci. Dany si skoro přál, aby ho tu viděl Lampel. To druhé si ve skutečnosti přál pořád.

Přes poledne spali. Nebe se zatáhlo jako před bouří šedými hrady s cimbuřími plnými mraků, ale nepršelo. Dany napsal odpoledne dopis, který mu Jonny po spojce odeslal.

V jedenáct večer seděli u strojů na rezervních pneumatikách. Nebe se vyčistilo. Jonny se stavil u Edgara v kuchyni a přinesl dvě americké plechovky, které se na trhnutí uzávěrem ohřály, a oslazená bílá káva se dala rovnou pít.

S mechanikem přicházel zrzoun – džinží. Vedli bělouše a hnědáka. Jonny vyslechl džinžího. Něco mu řekl ivrit. Pak podepsal mechanikovi převzetí stroje. Koně za měsíčního světla nabyli přízračného lesku a nasládle páchli.

„Víš, co mi ten blbeček říkal?“ začal Jonny o svém adjutantovi. „Je lepší, že nás napadli, jinak jsme podle jeho úsudku za pár let zdegenerovali. To mě podrž, co je tady blbých židů. To se snad nedá spočítat. Dal bych ruku do ohně, že přišel s kytkou po funuse, blbec. Je sám beznadějně zdegenerovanej. Hovno prdel sračka, to je naše značka.“

Hovno prdel kamení, to je naše znamení. Moje štěstí, tvoje smůla, na obzoru bílej kůň. Tak vážně, takhle džinží bych teda bejt nechtěl.“

„Můj táta byl taky džinží,“ řekl na to Dany.

Jonny vstal k letadlu. Dany mu nahodil vrtuli. Jonny stál na brzdech a přidával na maximál. Zamával, rozjel se po ranveji, odlepil, zakolíbal jak noční můra, nabral nad kopcem kurz a ztratil se ve tmě. Ještě chvíli bylo slyšet utichající motor.

Vál tichoučký vítr. Červencová noc. Všechno připomínalo najednou knihu, které člověk porozumí až dlouho po přečtení. Dany čekal na Jonnyho v rozházené posteli velitele, kterého Jonny zastupoval. Vyčkával, až se z tiché oblohy přiblíží zvuk roztřeseného tenkého plechu. Připravoval se na klapot motoru, který připomínal na začátku cvakání dětských žabek a zároveň dotek vesmíru, blíž k zemi, a potom jako když se sype kamení, nebo jako když má tatra hadimrška z roku dvacet pět rozbitý výfuk, rouru i hrnec.

Pozoroval ze záchodového okna myriády světel, která pro něho nic neznamenalala, a čekal na jedno. Napadlo ho, jestli se třeba Jonnyho matka a jeho matka neznaly. Nacházel postupně, co měly jeho matka a Jonnyho matka společného. To jedno určitě. Zkusil si představit Jonnyho pacifistického otce. A pak něco z toho, co mu Jonny svěřil, i když tu byla ještě neurčitá proč. Cikánská žena s necikánským manželem, třemi dětmi a spoustou neteří. Psala Jonnymu, svému druhému, cikánskému muži, jak šije šaty do školy pro svou holčičku, která rychle roste, že by musela jít jednoho dne do třídy nahá. Její muž S. koupil dětem motorovou loď, jezdí na ryby a chytají kdejakou ohavnou vodní potvoru. Nahánějí jí strach, poněvadž teď můžou lovit. Zároveň se utěšuje, že už jsou samostatnější. Co kdyby jednou oni dva, atakdál. Jasně. P.S. Aby prominul, jestli je její psaní dětinské. Asi nebylo dětinské až do 30. srpna, a pak to asi zase bylo něco jiného. Spousta toho šla do pekla.

Myslel i na zbylá Jonnyho děvčata, co si asi užila. Na ranveji mu Jonny vyprávěl ještě o té druhé, která byla tak krásná a řekla, že myslí, že ho miluje. Dala mu k Vánocům dřevěnou kočku, jmelí a šišky i se skleněnou vázou. Šišky i jmelí vydržely déle než jejich vztah. Nebo to vydrželo déle, než mohli zůstat spolu? Bylo to skutečné, i když to už nebylo? Nemusel si asi lhát do kapsy.

Co povídal v pauze mezi ocucáváním ošetřovatelek Henry-Henk. Jejich paraoddíly obsadily vesnici u Abu Gosch, kde jim předtím zabili pilota sekerami. Druhého pilota přivázali ke kůlu a namazali medem a marmeládou, aby si mouchy a včely užily. Smysl ceny. Dobře. Někde byla vždycky hranice, kterou musel člověk překročit, než to mohly vyprávět. Ta hranice obsahovala smysl, cenu a podobu událostí, které ohrožovalo zapomenutí a příval nových událostí. Šaškárna. Tady si podávaly ruce dva smysly. Jeden byl smysl toho, co dělali s Lampelem a co to zpětně dělalo s nimi. Za odvalu vidět a připustit si, co člověk vidí, se platilo tím, co nikdo nemohl dostat dvakrát. Včetně příběhu Dietrichové, která se i jako Němka zdála nejstatečnější. Myslel na Magdu Wilderovou. Pak na Lampela. Lampel neměl rád hyeny. Čekaly, až něco zajde. Události taky hynou. Ožívají navzdory neúprosnému přírodnímu času jen za jedinečných okolností. Jasně. Psal znovu Magdě.

Jonny se vrátil k ránu. Už svítalo. Bylo jasno. Hory a rokle a stromy se zdály i zdálky blízké. Nepotřeboval ani polohová světla. Divil se, že tu Danyho našel nad právě zalepenou obálkou. Vysvětloval mu s rukama v kapsách, kapku unaveně, že na ranvej se dosedá na tři body, na všechny tři kola najednou. Do toho momentu se podrovnává mašina, srovnává do horizontu a ubírá se plyn, aby to kleslo k těm třem bodům. Ptal se Danyho, jestli chce, aby mu to nakreslil. Ani ne. Jonny spal dvě hodiny. Slunce bylo jasné a čisté. Planulo světlemodrým a oranžovým nebem. Vstali spolu. Ve vedru se ani nedalo spát.

Kapitola 50

„Posral se mi plyn,“ začal u snídaně Jonny. Jedl hladově, rajčata, chleba, zapíjel to kávou.

Navigátorovi Henrymu-Henkovi vysvětloval, že mu to zhaslo nad kopcem u Givat Šaul. „Nešlo ubrat ani přidat. Nic.“ A k Dany-mu mimochodem:

„Při přistávání musíš mít vyhlídnutý místo nad letištěm, v určitým bodě určitou vejšku a rychlost. Snažil jsem se vydržet do světla, jestli se mi plyn neumoudří. Umoudřilo se mi hovno, jasně. V český škole nám vtloukali, že je nejlepší čekat, až dojde benzín. Zmenšuje se tím nebezpečí exploze. Něco mi našeptávalo, abych to udělal sám. Počkal jsem si na slunce, vybral si nejlepší místo a přistál bez motoru.“

Henry-Henk se tvářil, jako kdyby snídal pelyněk. Hladil si vlasy, žvýkal neobyčejně pečlivě a utíral se ubrouskem jako dánský princ.

„Matko, rozsviť, jsem posranej nebo tonu v krvi, jak říkal v Praze roťák,“ zakončil Jonny popis noci a rána. „Hlavouni by vyšetřovali, co jsem předtím vypil. Ze všeho nejdřív hledají vinu u pilota. Všude. Když to vzal zkrátka, nemůže se bránit. U aeroplánu jde vždycky o velký prachy. U kámoše jsme místo tělesnejch ostatků naložili bednu kamením. Zpíval jsem mu *Kladno, ty černé Kladno*. Příbuzní mysleli, že je to pohřební píseň. Dostal se nad letištěm do vývrtky a rozmáz se na placku. Na rakvi se pozná, když ji neseš prázdnou. Musíš udržovat parádní krok a dělat pohřební hubu. Sranda, že by ses pozvracel. Vynahradíš si to u věčnění hrobu.“

„Jsme statistika,“ podotkl boxer.

„Někdo dřív, ale nezmešká nikdo.“

„A klouže to k zadní stěně, když si to sereš do vršku,“ přisvědčil Jonny. Dany si vybavil dopis Magdy.

„Jak to víš? Alebo si věstec, alebo diabol,“ povídá Jonny. „Jako v tom fóru, co se děda ptá vnuka, kolik snedol pekár, když upekol tri chleby a dva mu zbolí, a vnuk se zamyslel a povídá konečně: tri, ded.“

Edgar přinesl Danymu dopis. Dany ho zastrčil rychle do kapsy. Edgar pustil rádio, stanici Damašek. Pilot s boxerským nosem houkl na Edgara:

„Dej ty zprávy rychleji, spěchám.“

„Řekni mu, co říkáj,“ řekl Jonnymu kuchař a ukázal na Danyho.

„Že se máme stáhnout ze všech obsazených míst, včetně latríny, nebo nás utopí v medu, strdí a slaný vodě. Stáhnem si leda kalhoty, abysme se na ně mohli zvsoka.“

Ošetřovatelka Batševa se zastavila ve dveřích. Kývla na Henry-Henka. Zvedl se a šel k ní. Padlo něco o Chemdě. Navigátor se otočil. Pak vyšli. Edgar přeladil na hudbu. Nikosia vysílala cikánské španělské písně flamengo.

„Dojez, jsem tu hned zpátky,“ řekl Jonny. Vyšel za navigátorem a Batševou. Když se vrátil, odkašlal si a přehlížel, jestli je Dany po snídani.

„Pozdravuje tě Kleopatru,“ prohodil. Chtěl původně něco jiného.

„Jak se má?“ zeptal se Dany.

„Vždycky skoro dobře, nebo líp, poněvadž se měla předtím špatně,“ na to Jonny. „Chemda, jestli si vzpomínáš, sežrala v noci asi o padesát osm prášků na spaní víc, než potřebuješ, aby si zaspal i soudnej den. Líkala v tom tak dlouho, až skončila, kde zmrzlí ptáci. Kráva,“ ztišil hlas. „Pojď, jdeme.“

Šli do místnosti, kde se střídali piloti v službě. Dvě třetiny mašin musely být podle nařízení štábu ve vzduchu, aby jim je bratrance nevyřadili na zemi, kdyby je průměří uprostřed omrzelo.

„Hodně lidí je tu nemocných,“ natáhl se Jonny na pryčnu. „Musí se jim nechat čas, aby se z toho dostali. Nesměj spěchat. Jednou jsem se Chemdy ptal, jestli by mi udělala, co někdy od holek chceme. Ptala se mě, co bych tomu řekl, kdyby při tom stiskla zuby. Nevadilo by jí, kdybych při tak radostný příležitosti vykrvácel. Vážně. Byla tvrdá jak šutr.“

Broukal si *Kladno, ty černé Kladno*.

„Věřil bys, co se mi stalo fakt v Mikulově, kde jsem byl na výcviku? Instruktor nás vzal do katolickýho kostela. Kněz nesl v náručí vyřezávanýho Krista. Stařena v černých šatech mu najednou zastoupila cestu, poklekla, políbila Ježíšovi nohy, pak se zvedla, líbala mu kolena, a najednou přitiskla pusku k jeho klínu. Instruktor věděl, že to udělá. Bylo tam šero. Vrylo se mi to do paměti. Jako chvílky s Chemdou. Červ, hniloba a znečištění. Je to v každým z nás, možná. Nebo v ovzduší. Jako úlomky meteoritů, hvězdný prach. Přísahám ti. Mráz po zádech. Půjdeš mi za svědka?“ zeptal se nakonec.

„Jestli tu ještě budu, až to dotáhneš tak daleko, tak na sto dvánáct procent,“ na to Dany.

„Mohli bysme fakt mít krásný děti. Trochu černý a chlupatý, ale oči by mohly mít hezký, nemyslíš?“

„Kleopatra má fakt nádherný oči,“ uznal Dany.

„Má strašně chlupatý nohy,“ povídá Jonny.

„To ti snad vadí?“ podivil se Dany.

„Jestli budou k mání žiletky, ne tolik,“ připustil Jonny.

Konečně přišel mechanik. Byla řada na Jonnym. Zvedli se a Jonny usadil Danyho po své pravici v kabině, kde už nebylo místo ani na chlebník. Stěny a strop kabiny byly polepeny do posledního

místečka výstřižky z minulého ročníku Dikobrazu, nejlepšími kreslenými vtipy. Na palubní desce, kde byly některé přístroje vykuchané, byly obrázky z časopisu *Icare* – francouzští váleční letci z první války na strojích *Spad* s bílým čápem na trupu, jeden s dívčím jménem *Anette*, a pak výstřižky tučných titulků z arabských novin: *Fawzi el Kawkji*, *LEV DAMAŠKU*, *vyznamenaný v Berlíně Adolfem Hitlerem ŽELEZNÝM KŘÍŽEM*, *novým spojencem ANGLIE*.

„Není to sranda?“ zeptal se Jonny. Viděl, že si to Dany čte. „Už ho zapíchlí nebo vodpráskli. Teď řve v pekle. To s oblibou opakuje při proslovu náš plukovník, co bude po válce guvernérem. Opakoval to už asi třistaosmdesátkrát.“

Pak tu bylo: *V rozhovoru s americkou agenturou Associated Press prohlásil generál Ismail Sawat, že armády arabských států vpochodují den po ukončení mandátního panství do celé země.*

A vedle toho: *Jednou divizí zničíme židy v Jeruzalémě, a druhou, to přísahám, zaženeme židovské vojsko do moře. Nebylo tu, kdo to odpřisáhl.*

Hned pod tím: *Zabíjíme židy, kdekoli je potkáme! Postupujeme všemi směry! Nešetříme ženy, starce ani děti. Zabíjíme bez milosti. Džamal el Hussaini: rozhodnou zbraně!*

„Jak to proserou, fňukaj, že to tak nemysleli. Byly to jen slovíčka. Extrémní rétorika pro ukrácení chvíle. Jasný? Obráceně by to totiž nemuseli nikomu vysvětlovat. S tak pitomou chytristikou snad nenachytaj ani socialistický státy,“ zazubil se.

Z kuchařské knihy tu měl pro změnu: *Zabíjení ryb. Nevýhodou u rybího masa je, že po zabití rychle podléhá zkáze. Nejdříve se rozkládají vnitřnosti, žábry a kůže. Proto zabitou rybu ihned vyvrhneme. Ryba před delší dobou zabitá má zakalené oči a vybledlé žábry. Ryba leklá má křečovitě otevřená ústa a skřele. Ryba zkažená a v rozkladu má zapadlé oči, rohovky potažené slizem, který páchne, rozměklé*

vnitřnosti a žábry prostoupené páchnoucím slizem, šupiny a kosti uvolněné, maso změkklé. Stahování ryb: Mladé ryby vůbec nestahujeme. Stahujeme jen ryby staré, velké a ty, co mají příliš silnou a tím i těžce stravitelnou kůži.

Vypadalo to jako doprovod k obrázkům francouzských válečných pilotů Alberta Deullina a George Guynemera se starými aeroplány ze série spa 1 a 3 z první války. Nejhezčí byl rudý baron ve vlněné šále a v placaté čepici na tři facky. Jonnyho letadlo vypadalo jako muzeum, i když vypadalo jako muzeum i samo o sobě.

Mechanik nahodil vrtuli z jedné vody načisto. Jonny nastavil už v letu kurz na čárečku 18. Přikurtovali se. Bylo jim oběma skoro lehčeji než na zemi. Něco z té zátěže, zlehčené kuchařkami všech národních kuchyní, zůstalo.

„Seženu ti obrázky francouzských generálů,“ sliboval Dany, když byli ve vzduchu. „Jestli tedy chceš –“

„Od tebe spíš ruský,“ na to Jonny.

„Nebo sekandy?“

„Jasně. Rusi jsou Rusi a šoustat se musí.“

Měkce stoupali a pronikali mraky rychlostí sto čtyřicet kilometrů v hodně. Drobná oblaka se měnila v záplavu skoro těžkých bílých mračen. Pak to zřídlo. Stroj se propadal, zhoupával a znovu dorovnával. Všechny rafije měly třesavku. Bylo to dobré, asi pro tisíc důvodů, myslel si Dany. Možná že si Jonny chtěl vážně vyzkoušet z ošetřovatelského kádru aspoň třetinu, než se vrhne Kleopatře pod palec.

„Slyšíš mě?“ řval Jonny.

„Ne –“ křičel nazpět Dany.

„Máš strach?“ řval Jonny.

„Mám mít?“

„Je to v prdeli –“

„Neslyším.“

„Slyším, že je to v prdeli –“ na to Jonny.

Dany se nadechl.

Bylo to z absolutně jiných důvodů, než si myslel tehdy, když na něj mířil nacistický poručík a mačkal kohoutek, a nemyslel si už vážně nic než ta tři slova, že „je to v prdeli“, a polkl.

„Mám to taky,“ řval nazpět Jonny. „Někdy by ses utopil jen proto, že je ti trapný řvát, že se topíš.“

„Jak ti je?“

„Prima –“

„Drž se!“

„Jsem přikurtovanej –“ řval Dany.

„Dobrý –“ ráčkoval Jonny.

Sletěl mračny k zemi obloukem, při němž se Danymu stěhovala krev na vnější stranu jako v odstředivce. To bylo za to, že si mohl vyslechnout pár příběhů, které si přestavil, jako by je viděl. Nalétali nad horu v barvě pískovce a vyprahlé žuly. Oči mu lezly z důlků. Ne kvůli tomu, co viděl. Měl na chvíli dojem, jako by Jonny zapomněl, že ho má vedle sebe. Skála vypadala jako bábovka s uříznutým vrškem a vykousanými zuby. Nebo náhorní planina, chráněná svahy jako hradbou, přírodní pevnost. Oblételi ji asi třikrát, než přistáli.

„Tohle je Masada,“ povídá Jonny. „Hrobka.“

„Takový ticho,“ na to Dany. „Počítám, že na to nebudeš chtít šplhat.“

„Na to bys potřeboval minimálně týden,“ řekl Jonny.

Tázavě na Danyho mrknul.

„Vypadá to jako jeden barák v Súdánský ulici, když jedeš k le-tišti,“ řekl Dany. „Číslo 6. Bydlí tam ženský. Znal jsem tam Květu a Julii, mistryně ve velterový váze. Měly spoustu kamarádek.“

„Byly by na mě hodný?“

„Počítám, že jako na izraelského pilota všechny najednou.“

„Nekecáš?“

„Možná.“

„Jednou jsem tu tejdén coural a šplhal.“

„Jsem rád, že nemáme tolik času,“ na to Dany.

„Tak tady nám Herodes odřezal za Římanů přístupy. Po schodech lezli jeho vojáci navrch, kam až si vydlabali ty zuby. Vystřelovali na ty nahoře prakem šutry. Nahoře je můj pradědeček chytal a zase valil dolů. Dělal si navzájem roztomilosti. Co si na očích viděli. Tak si myslel Herodes, že Řím je od slunce západu k slunce východu a že má čas nechat vyhladovět pár židáků. A můj praděda s babičkou tu hru přijali. Taky jim nic jiného nezbylo. Ale než se nechali zajmout, udělali si navzájem poslední službu. Jednou ráno vytvořili kruh, bokem do středu, takže se každý díval na zátylek toho před ním a tak pořád dál. A každéj jednotlivěj bodnul toho před sebou, když se ukázalo naproti za horama slunce. Stáli, čekali a možná že zpívali. Lidi můžou líp dělat věci, když trochu zblbnou sami od sebe. Když srdce vypumpuje všechny krev do mozku a mají z toho utkvělou myšlenku, až se jim tmí před očima. Bylo to krvavý slunce, to je jistý. Aby to šlo rychle, nařídil jim vedoucí, že se musej bodnout do ledvin. Nechali žít jen slepou stařenu, co to ani neviděla a co beztak už neměla sílu bodnout a ještě zalomcovat nožem v ráně, kdyby už sama měla dýku v sobě. Chtěli, aby vyprávěla římským vojákům, jak si tamtu dobu krásně žili. Byli možná už v komunismu, ale ne v tom z Ruska. To by se nedohodli. Spíš kibuc. Pili ranní rosu a jedli –“

Musel kýchnout, dostával sennou rýmu. Dany mu chtěl pomoci.

„Moc toho tu nenapršelo,“ řekl. „Vypadá to skoro jako pouštní emirát vedlejšího krále.“ Chvíli mlčeli.

„Nechceš vědět, co jedli?“ utíral si nos Jonny.

„Nejspíš lilek, jako my.“

„To nebylo tak pikantní,“ povídá Jonny. „Jejich manželky a dcery je kojily.“

„To říkala ta stařenka?“

„Možná že to byl stařík, nebo dítě. To se neví. Třeba to bylo dítě.“

„Hm.“

„Ty by sis to od urostlý paní nedal líbit?“ vycenil Jonny zuby. Vystrčil prsa, nabídka ke kojení. „Proč by si to pár hezkých lidí neudělalo k vůli? Neměli moc z čeho vybírat.“

„Co asi jedly jejich ženy a dcery? Nemluvě o tchyních.“

„Tak daleko má fantazie nejde. Třeba si taky na ledačems pochutnaly. Hodí se ti to? Nic památnějšího už neznám.“

„Divil bych se, kdyby to už nebylo napsaný,“ zklamal ho Dany.

„Všechno se dá napsat znovu, když k tomu přijdou nový lidi a znovu to vidí, vlastníma očima, po vlastních zkušenostech. Musí to mít přece jinou duši. Nebylo by to mrtvý, kdyby to bylo jednou provždy, absolutně neměnný?“

„Hlídá to spousta profesorů, vážně, bděle a ostražitě, jako staříci, co se scházejí v Rothschildově bance v Londýně přesně v deset třicet ve zlatém pokoji, každý den, kromě neděle, aby určili světové kurz zlata.“

Sedli si a opřeli se o podvozek stroje. Kolem byla pustina a narzlá náhorní planina.

„Myslíš na Chemdu?“ zeptal se Jonny.

„Něco mi říkalo, že je divná,“ odpověděl Dany.

Myslel na lidi z pevnosti.

„Jednou jsem potkal holku podobnou Chemdě. Jmenovala se Blanka. Stonala na úbytek krvinek, nevím už jakých. K tomu do-

stala zánět mozkových blan. Pěkná, až ti zatrnulo. Udělal bys jí, co bys jí na očích viděl. Vypadala, že je to možná to poslední, co si užije. Třeba bude žít do dvě stě osmdesáti a fintit se a malovat a my už budem žrát hlínu. Rozumíš mi?“

„Zatím ti rozumím.“

„A na džinžího se vykašli,“ řekl Jonny.

„Nevím,“ řekl Dany. „Vím jen, že můj táta byl nejlepší chlap na světě; a že všechno, co udělal, i když to nedopadlo nejlíp, bylo pro mě dobré. Užil jsem si s ním.“

„I to, že včas neodešel, nesundal si brejle a chcípnul jak špatnej motor?“

„Všechno, přísahám ti. Nikdy bych mu nic nevyčítal. Člověk má fotra rád i s chybama.“

„I když je prudkej nebo jemnej pacifista?“

„Fotr je fotr.“

„Džinží je jiná liga. Ten pitomej typ, co se tváří jako mučedník, a přitom by utejral všechny kolem sebe tou svou pitomou pohřební tlamou. Chodil svýho času s Marokánkou, měli na starosti stanoviště. Museli spát ve stanu. Dost se s ní hádal. Je to hádavej blbec. Tak si to dělal venku nejdřív sám, aby pak na ni už neměl chuť.“

„Tos mě umrtvil.“

„Je i na sebe tak tvrdej. Ve válce je to přínos. Slovo. Musel bys tu bejt s náma. Je možná nemocnej. A musí dostat svůj čas. Má jistý nepěkný sklony a bylo by lepší je nemít, to je jasný. To jsem se naučil až tady: žít s lidma, jaký jsou, a ne jaký bych je chtěl mít, poněvadž jsem pro ně taky jiná liga. Už sis oddychnul?“

Dany se udiveně podíval. Měl pořád pocit, že je mu skoro líp, než by si zasloužil, kdyby si to člověk mohl zasloužit.

Vstali. Jonny vlezl dovnitř a kurtoval se. Poprosil Danyho, aby mu nahodil vrtuli.

„Na toho kluka, co vyprávěl Henk, se pamatuješ?“ zeptal se. „To byl ten osmadvacátej sestřelenej z těch padesáti. Seskočil padákem a dopadnul živěj. Tu vesnici jsme pak navštívili. Bylo jim to skoro divný. Mají psychologii z pohádek Tisíc a jedna noc. Něco si představujou, a pak tomu věří, jako by to byla pravda. A milión tajtrlíků to v nich podporuje. Je to prima, když cucáš hašíš, blbý, když je z toho válka. Pouští se do boje s vervou, než padne první voják. Nejsou schopný poučit se z porážky. Jsou v zajetí představy, že jsme slabí a vyklepli jsme je jedině díky cizí pomoci. Budou nám moct dát po držce příště. Teď vydá jeden náš voják za čtyřicet jejich. Ale kdyby to mělo pokračovat, nemuselo by to zůstat na těch čtyřiceti k jedný, ale klesnout třeba na dvacet k jedný, až to nakonec bude jedna k jedný.“

„To by bylo nepříjemný. Počítáš i Henka?“

„To neváhej! O tom vím na beton, že když bude muset stát na fleku a střílet, provede to, i když se už neměl nikdy vysrat,“ ujistil ho Jonny. „A k tomu ještě nevíš, proti komu budeš muset střílet. Vážně. Třeba zejtra proti svým včerejším bratrům a dneska proti zítřejším spojencům. Tady se naučíš nevěřit nikomu, leda sobě. A to taky ne na sto dvacet procent.“

Dodal: „Tady by měly bejt podle archeologa zahrabaný římský ohniště. To by se dalo později využít. Doufám, že tu bude stát hospoda. Nemám rád mrtvý místa. Studený pivo, turistickéj salám a propečený housky.“

„Už to mám nahodit?“

„Jo. Sem vezmu jednou prohnat chlapy. Jen bez těch slečen.“

Ve vzduchu měl motor bückera stočtyřky zvuk kovového šroubu pracujícího pod vodou. Bublalo to jinak, než když to slyšel zdola.

„Sleduj, co dělám a jak jsem spořivej –“ řval Jonny. „Dávalš pozor?“

„Jo –“ křičel Dany.

„Tak si to vem –“ řval Jonny.

„Co mám dělat?“

„Strč si nohy na pedál. Ujmi se kormidla. Já budu mít to druhý a kulomet. A sleduj, jestli nás někdo nesleduje. Drž si tuhle vejšku.“ A předal mu řízení.

„Jo,“ řekl Dany krotce. To ho umrtvilo. „Prima.“

„Víš, co to je mít armádu, čelit všem našim bratrancům dohromady?“ smál se a křičel Jonny. Sledoval Danyho ruce, nohy, pohled. „Spousta z nich chce asi taky ještě jiný věci než řvát, bodat a strčít a chcípat. Já je teda vraždím, ale mám jako můj pacifistickej fotr dojem, že by se to dalo změnit, kdyby se změnily okolnosti. Slovo. Jestli na to nepřijdou dřív než jejich pitomý generálové a ještě pitomější poradci, budou mít mrdadla v prdeli. A já možná taky. Mám jenom jedno. Oni šedesát miliónů.“

„Krásně to lítá,“ pochvaloval si Dany. „Co budou mít v prdeli?“ křičel.

Dany najednou pocítoval znásobený smysl a platnost věcí, sebe, všeho, v čem měl svoje místo. Věděl, že ho Jonny hlídá, ale nezasahuje mu do řízení stroje. Stroj Danyho poslouchal jako prve dole džíp. Připadal si, jako když prvně lyžoval na těžkém terénu a měl v každém zlomku vteřiny pocit, který člověk má, když terén zvládne. Díval se okénky do stran a pod sebe. Sledoval pláň bílých mraků a slunce a nebe a zemi. Cítil se bohatší. Člověk denně hledal, ztrácel a nacházel smysl toho všeho, bylo mu smutno, když promarnil den nebo noc, a cítil se dobře, když k tomu, co bylo, něco přidal, i kdyby to nemělo být nic než kapitál pro příští vzpomínku. A kdyby k němu teď někdo přišel a řekl mu, aby dal dva decilitry krve neznámému vojákovu, zebře nebo klukovi ze Súdánu, černějšímu než ta říčka, co se jmenovala Bělá, odpověděl by mu, aby si vzali rovnou dva nebo pět litrů a zbytečně o tom nekecali. Cítil

náhle krev jako platidlo, které se nedalo ošvindlovat. Bylo to víc než zlato, papíry, prázdná kariéra. Něco se dalo zaplatit jen krví, většinou vlastní. A dát ji nebylo to nejhorší. Málokdy se cítil jako v tuhle chvíli. A Jonny řval:

*Já ti ho tam našroubuju,
já ti ho tam dám –
dřív ho nevyndám –*

a když takhle vyvedl polku J. Poncara, zvanou *Chodouňská*, předzpíval to Danymu znovu, a potom řvali spolu:

– než ti ho tam vybryndám...

Jonny si hlídal kulomet, aby je nic nepřekvapilo.

Dany byl zpocený. Už chápal, proč může být někomu dobře, i když je válka, a neví ani na vteřinu napřed nic. Světlo ve tmě. Co je teď, když je to dobré. Jonny ho vyzval, aby si laskavě hlídal i kulomet. Začal si číst v papírech. Dany vedl letoun. Rozhlížel se kolem sebe. Držel se kurzu vyznačeného čárečkou osmnáct, modravou plání, která znamenala život.

„Byl by z tebe slušnej poštovní letec,“ řekl potom Jonny. „Nebo alespoň pingl v letecký kantýně. Já taky chtěl spíš jezdit v závodním automobilu.“

A převzal řízení, povytáhl razantně řídicí kolo. Zvedl bückera nosem prudce vzhůru. Nahnuli se doprava po křídle, a pak si to řezali jak mečoun modrou vodou nad Judejskou skalní pouští, jako by tu byli doma.

Jonny očistil kulomet a navlékl mu přes hlaveň červenou špecuku z vikslajvantu, aby nerezivěla. Ve všem, co dělal, říkal a jak se

tvářil, byla pýcha letce. Teprve s oběma nohama na zemi mu ji Dany odpustil.

„To se musí při přistání tak vzpínat?“ zeptal se.

„Ne, to jsem zvrzal,“ na to Jonny.

Šli do baráku kolem petrolejových lamp postavených na zemi po ranveji asi osm set metrů dlouhé a pětadvacet široké.

„Někdy nám tyhle petrolejky půjčujou civilisti,“ řekl Jonny. „Magdina lampa je od nás. Tu jsem jí štíp. To by ti asi žádný evropskej pilot nevěřil. Asi by ti nevěřil víc věcí. Mám strach, že jsme zmeškali karty. V pátek večer mažeme pokra, nebo mariáš. Chtěli si to už čtvrtý den zaválet s tebou. O prachy s nima nehraj, děsně by tě oškubali.“

Kapitola 51

Cestou si půjčil Jonny od pilota s boxerským nosem gramofon a kufřík desek. Desky nechal nést Danymu. Sedli si na zem ve velitelském baráku, otevřeli pivo, opřeli se o zeď a poslouchali.

Na deskách byla fůra písniček. Ty, co se jim líbily, si pouštěli do zblbnutí. Zpíval mužský sbor, asi vojáci. Bylo to *Červené údolí*, *My Darling*, *Clementine*, *Dobrou noc*, *Ireno*, kterou někdy Dany vlastizrádně poslouchal doma z amerického vojenského vysílače z Mnichova s Adlerem nebo Popperem, a *Billy Boy*, a ta o medvědovi, který si vylezl na vrch, aby viděl, co by mohl spatřit na druhé straně, a uviděl opačnou stranu kopce. Možná to udělalo pivo, ale znělo to chytře. Bylo to zmoudřelé zvíře. Škoda že se to nepovedlo všem medvědům a ostatním zvířatům. Pustil se v dalších slokách přes řeku, aby se podíval, co se dá vidět na druhé straně, a uviděl protější břeh. Jednodušší než facka. Zase bylo na medvědovi v písničce prima, že pořád doufal v překvapení, i když to bylo, jak mělo být, každý chléb má dvě kůrky, hrnec dno, kopec druhý svah a řeka protější břeh. Krásná byla písnička *Už koníček pádí* a v anglickém originále *On the Top of the Old Smoky*. Česky zněla prima. Ani v originále nebyla špatná. Jonny chvílemi zpíval, zíval a říhal, někdy všechno dohromady. A tak postupně vypili všechno zteplalé pivo.

Taky Dany zíval.

„Teď by bodnul Mariin polštář,“ povídá.

„Byla někdy kazimrdka. Někdy se zamilovala víc než do mého těla do nočního nebe, kytek a vůní nebo hvězd s měsícem. Mohla snad spát s přírodou. Ale vždycky jsem ji převez.“

„Jak se jmenovala ta druhá, ta hezká?“

„Lucie. Už asi bude mít dceru. Ale kdoví, jestli se mnou. Malou hraběnkou, kterou nosila pod srdcem, krmila ji vlastní krví a vzpomínala při tom, jak jsme si vzájemně chutnali, poněvadž jsme si dávali ty nejlepší šťávičky.“

A pak: „Dostals hezký psaní? Nemělo to zpáteční adresu.“

Na budíku dozorčího pilota začalo crčít pól třetí. Šli spát, aby na úsvitě vstali čerství.

Kapitola 52

Danyho nejdelší dopis, odeslaný ráno, když ještě nevěděl, že z letiště odjede, se ztratil, takže ho Magda nedostala. Psal jí:

Miláčku. Jistě jsi dostala všechny moje dopisy. Pořád na Tebe myslím. Chvillemi jsi v celé zemi pro mě jen Ty. Zpívám si v duchu In Paris, in Paris a je to o Tobě. A potom jsem o Tobě měl sen. Zdálo se mi, že jsme spolu byli někde v Itálii, živil se tím, že má matka hrála na housle a já seděl v křesle v poslední řadě, kde sál tvořil trojúhelník s obloukem na konci, jako výřez z kulatého koláče. Znenadání jsi přišla, sedla si vedle mne a podala mi ruku. Voněla jsi tak příjemně jako vždycky a byla tak čistá – a dívala ses pořád tak soustředěně před sebe a poslouchala. A pak jsme se začali líbat a Tys měla tak vážnou tvář jako na fotografii v medailónku, trochu suchou sluncem nebo do světla šeda, zaprášenou po dlouhé cestě pěšky. Nedovedu Tvou tvář popsát, jen vím, že je krásná. A pak ses zvedla a sestupovala po schodech s černým dřevěným zábradlím, které se tam objevily. Byla jsi štíhlá a půvabná, trochu vyšší v sametovém cestovním kostýmu nebo možná v dlouhých kalhotách s manžetami do zvonu. Podala jsi mi zdola ruku, otočila se ke mně tváří a znovu jsi mne políbila na rty. Všechno bylo tiché, čisté a důstojné. Vůbec jsme nemluvili. Potom jsem si přál Tě obejmout. Víš co všechno a kde.

Ještě se mi zdálo o mravencích, kteří byli malí jako nejjemnější zrníčka písku. Nikdy jsem takové mravence neviděl. Je to neuvěřitelné, že jsou na zemi živočichové tak malí jako tečka, kterou uděláš na papíře ostře řezanou tužkou, a že se to hýbá. Leze

a kdovíco ještě. Ten sen mi neodpověděl na to, jak dlouho žijou. Ale takoví mravenci vlastně ani nejsou. Byl to sen. Jak někdo už napsal, naháč, o kterém se ti zdá, není naháč, ale sen.

Papír, na který píšu, mám ještě z Prahy. Ta zelená kaňka nahore, tu jsem udělal už tam. (Neměl jsem piják.) Miláčku. Posledně, když jsme byli sami, to bylo zvláštní. Vlastně jsme potom už nemohli být jen spolu, kromě pár ukradených vteřin. Opakuju si, cos mi říkala, a taky, co jsem Ti říkal. Tak bych Tě chtěl vidět a dělat, co děláme nejradši. Mohla by ses ptát, jestli jsem uličník. Líbám Tě, Dany.

Pak byl nervózní, že psal hlouposti, a připsal:

Připadám si jako chlápek, který hází do moře láhev s poštou, a ještě než odnesou vlny tu první, posílá do ztracena další. Na letišti je mi dobře. Všechno tu má smysl, jako by se člověk narodil, aby to bylo tak, jak to je. Všechno má pravidla a řád a všichni je dodržují. Jde o život. Nedbalost je smrt.

V tom arabském domečku to bylo prima. Jonny mě vzal na místo svého pomocníka, který je džinží (a Jonny říká, že ho rád poslouchá, když mlčí). Byl to chudý domeček, ale oni se možná tak chudí ani necítily. Jedna větší místnost dole, salonek, předsíň a obývací pokoj dohromady, uvnitř stůl a pár židlí a na zdi, skoro u stropu, obraz jejich zemřelého otce, aby zakryl díru po vypadlých cihlách.

Matka důstojníka, který nás pozval, se jmenovala Kamila Arbidová. Čekala nás s dvěma dcerami. První Jannet, druhá Núr, což znamená arabsky světlo. Tím, že její syn byl s návštěvou na letišti spokojený, mapsut, byli milí a pozorní. Mám asi sklon vyznávat lidi, ne národy a státy, ale asi člověk potřebuje pořád

nové důkazy, nevím. (Dva dny jsem musel myslet na Dietrichovou, kterou jsem slyšel v rádiu, že musela mít sílu, aby se přiměla zpívat vojákům, ne uniformám.) Hostili nás. Svátá pravda. Po arabsku pečené masíčko z jehněte, skopce a prasátka, fazole, hrášek a saláty a kuřátko dozlatova, pro každého jedno, pivo, víno a kořalka, kdo co chtěl. Nakonec kafičko. Skoro jsem se vyděsil, že na hostinu utratili všechny úspory. Dovedeš si asi představit, jak nám chutnalo. Jonny říhal a oni taky a byli jsme mapsut.

Jannet mi pak z kávové sedliny hádala budoucnost. Maličko jsem si z toho utahoval, trochu jsem trnul. Pokud jde o čísla, je to šestka, sedmička a osmička, v šestce vyrovnanost a spolehlivost, v sedmičce štěstí a nevypočitatelnost. A navíc neukázněnost, neočekávanost, dobrodružnost, uspokojení přítomnosti. Ocitne se pod vlivem přízně ženy, kterou miluje. Může být dobrým obchodníkem, právníkem, možná spisovatelem, když v souhvězdí nedojde k neočekávaným posunům a změnám konstelace. To se ukáže až za padesát let. Podceňuje peníze, odpovídání na dopisy a význam jmen. Touha cestovat se unaví za deset let, která vydají za dvě cesty kolem světa, bude chtít domeček a naučí se pokoře před majestátem přírody. Rychlý úspěch a zklamání, že většina věcí je mimo dosah lidského snažení. Cesty, jež se rozdělují. Veliká města, noví lidé, dlouhý čas, městečko uprostřed zeměkoule. Trápení a láska s vdanou ženou a výčitky vůči jejímu muži. Jizva na její tváři. Děti – chlapec a děvče. Hoch ve znamení Blíženců, číslo 6, a děvče ve znamení Lva, také šestka. Symbol – planeta Venuše, nejšťastnější ze všech čísel. S dětmi bude dobře a hůř a nakonec zase dobře, ale dohromady už nikdy jako předtím. Ztráta přátel, kteří se v cizině zabijí při nejasném otřesu v autě. Soulad mezi štěstím v kartách a lásce. Vyhýbat se politice. Pak podala Núr šálek, aby ho umyla a nic nešlo vyvrátit, dokázat, nic opakovat.

Jonnymu řekla, že je trojka. Mars. Jeho veselost je někdy bujná, až přehnaná, takže ztrácí vážnost. Číslo 3 se dobře přizpůsobuje novým podmínkám. Svou první lásku vyhlíží vytrvale z hospody, kde pije pivo za pivem. Ta ho tedy vystihla. A že má strach ze sestry své vyvolené, která si vezme jeho nejlepšího kamaráda. Jonny ji ustavičně přerušoval a chtěl vědět, jestli je alespoň hezčí než jeho kamarád. A aby spíš říkala sourozenci než sestra, a tak toho nechali. V každém věštění je něco šíleného, jako v něčem, co se už bezpočtykrát opakovalo, zlomek pravdy, že žádný lidský úděl není zrovna od začátku do konce jistojistý. Vzpomínám si, jak jsi mi nechtěla ukázat dlaň. Nechal jsem věstit i za Otu Poppera. Řekla malomyslnost a tygr. To mě tedy umrtvila. Neřekla kdy a jak. Ale s tygrem to rozhodně trefila.

Paní Arbidová se na mne usmívala, jako bych patřil do rodiny. Dala si taky věstit z hrníčku. Ustavičně říkala inšalla, když dá Bůh. Měl jsem celou dobu dojem, že je podobná mé matce. Středně velká, s nachýlenými rameny, ještě statná, s hnědým očima a šedými, hladce sčesanými vlasy, vzadu s uzlem. Myslel jsem celou dobu na svou matku, aniž bych mohl říct proč. Někdy, když odjíždím z domova, na den nebo déle, mám vždycky strach, že svou matku vidím naposledy. Měla v životě dost málo radosti, vážně, a nevím, jak bych jí to mohl vynahradit. Nevím, proč mám strach. Je zdravá a silná.

Jonny prohlásil, že je škoda, že izraelský stát nevznikl na půdě Německa, poněvadž kromě Němců by asi sotva kdo protestoval, a ušetřila by se hromada munice. V telegramu, který poslal Lampel, bylo popsáno, že se El Tel s Dajanem zdravili při podpisu dohody a klidu zbraní jako staří známí, plácali se po ramenou a šaškovali. Tel měl majorovi říci, že nemá cenu střílet na Omarovu mešitu, poněvadž štáb Legie už tam není a byl by hřích stavbu

zničit. Počítám, že kdyby se lidi přestali zabíjet, byla by i tahle stará zemská kulička prima. Už kecám. Syn paní Arbidové řekl tohle: Měli byste dokázat, že jste sem přišli žít s námi, ne místo nás. Paní Arbidová kývala. Matky jsou všude v něčem stejné. Jen synové jsou různí, kromě toho, v čem jsou stejní. Hady nasazuje někdo jiný a jinde. Nakonec jsme se s Kamilou Arbidovou políbili, fakt. Války jsou pro někoho vždycky nesmysl, i když je jedna strana vede spravedlivě, nebo mají obě strany pravdu, a je to hrůza, poněvadž i když máš stokrát pravdu, že právo je často víc než mír, je otázka, koho pošlou, aby si za to právo nechal prostřelit břicho první. Kecám. Promiň. Spousta tajtrlíků se na to kouká ze sucha, to uznáš jistě taky. A pak kecají o morálce, když už je po všem.

Taky můžu napsat, že Ti píšu proto, miláčku, abych mohl skončit tím, že Tě miluju, potřebuju, postrádám, jako Ty mne. Buď šťastna. Dany.

P.S. Nemůžu spát. Chodil jsem po ranveji a hledal Tvůj stín vedle svého, jako v tom slágru. K tomu, co jsem Ti napsal o Chemdě, ještě tohle: Henry-Henk, bejvalej válečnej letec, jak si sám ze sebe někdy utahuje, byl jako navigátor v Británii. Zřítíl se s liberátorem, přežil to, sešili ho na šestatřiceti místech, má v těle místo spousty kostí zlaté protézy (asi čtrnáct) a někdy se podělavá, poněvadž má uvolněné svalstvo. S ženskou nemůže přes tři roky nic mít. Chemdu si chtěl vzít. Tvrdí, že měla některé orgány v orgánech vyvinuté jako chlap a doháněla to tím, že nedělala nikomu potíže. Pak spolkla prášky. Henry-Henk ji fakt miloval. Ale ten večer v lazaretu se pořád někomu dvořil a kdejakou ošetřovatelku ocucával a jí selhaly nervy.

P.S. Je písečná bouře. Už jsem to zažil. Noc se zatmívá a mizí nejbvzdálenější i nejbližší hvězdy – jako by se rozpouštěly v prachu. Nevidím ani světla v hangárech, stájích a kuchyni nebo domech

pilotů. Těším se na ráno. Je tu klid, modré nebe, zpívají ptáci, nějaký druh kvíchal. Pak myslím na Tebe a na všechno. Na Tvého otce, na Jonnyho otce, na Saharofa, fakticky. Jsem pitomec a není mi pomoci. Představuju si, že Tě slyším. Pomalý hlas. Voláš mě, přicházím a udělám, co má člověk udělat, aby nikoho nezklamal, a hlavně, aby nezklamal sebe. Přál bych si, abys mě volala. Líbám Tě v duchu, všude, doslova, to už mi asi věříš.

Ještě Ti napíšu, jak jsme byli s džinžím, poněvadž Jonny měl moc letů, a jeli jsme koňmo po západu slunce. Krajina vypadala panensky vznešeně, jako v bibli, nebe jiskřilo a ozařovalo svahy rozličnými druhy a silou světla. Jeli jsme asi hodinu. Měla bys dojem, jako bys projížděla hvězdným sloupořadím. Pak zrzek zastavil koně, upozornil mě, abych se do ničeho nepletl, a vyrazil. Taky můj sívák letěl tryskem. Bylo to peklo, poněvadž na to nejsem zvyklý. U kukuřičného pole džinží vystřelil. Narazili jsme na osly, přivázané na dlouho k sobě, po bocích pytle s nakradenou kukuřicí. Donutil je, aby to vysypali, a pořád práskal bičem. Pak postřílel zvířata. Poslední osel stál ve tmě, díval se s klasem mezi zuby na mne, ani nezahýkal. V měsíčním světle měl oči moudré jako něčí matka. Je neuvěřitelný blbec, vážně, ale prej dobrej voják. Zabíjí rád, jako někdo třeba rád pije, a když je příměří, alespoň zabíjí zvířata.

Miláčku. Píšu tolik nesmyslů. Víím, že když se na úder kamene odpovídá chlebem, je to spíš sranda. Narodili jsme se do světa, kde Tě každěj druhej prodá i bez peněz. Jonny říká, že džinží je nemoc a chce to čas, aby se vyléčila. Co když to není nemoc a nedá se to vyléčit? Připadám si jako proutkař, který by rád pronikl hlouběji, kde možná leží pravda. Možná že je to mimo kategorie pravdy a lži. Prostě to je. Čím déle tu jsem, tím méně víím o světě, o sobě, o téhle zemi. Každá jednotlivá otázka vyvolává sedmdesát dalších. Spousta vojáků na obou stranách vypadá jako tatínek Oty Poppe-

ra, který má u Prahy domeček a zahradu s angreštem, jahodami a třešněmi a jabloněmi a náruživě pěstuje králíky. Ale má sílu a energii, že by mohl pěstovat lvy, slony a tygry, snad i krokodýly, poněvadž se nebojí ničeho, leda sebe a toho, aby svým synům nesváděl nevěsty. Po setmění normálně krade uhlí z hald na protějším nádraží, kde je vápenka. Jakmile tam zastihne někoho, kdo krade místo něj, děsně se zlobí a tvrdí, že je antisemita. Pěstitelské výstavy zatím prohrává. Vždycky něco zapomene; jednou ostráhat králíkům drápy, podruhé je umýt tam, kde dělají místo dalšímu přidělu jetele a lucinky; svádí to na to, že s předsudky proti nám se ještě neskončilo; a na nejvyšších místech sedí požehnaně přesvědčených antisemitů. Nechci psát o ničem, co by ztěžovalo situaci už tak dost těžkou lidem, kterým držím palce. Má se psát o všem. I když je to někdy kyselé jablíčko, kousneš a trnou ti zuby. Je to pořád jako před tisíci lety. Jako to bylo. A jak to možná bude. Co znamená nakonec jeden džinží mezi šesti sty padesáti tisíci ostatních? Vím, že pro hodně lidí nejsou našinci vojáci jako Saharof, piloti jako Jonny nebo psavci jako Lampel, ale Shyloci jako pan Fleinz, který dal v jednom českém městečku za války milión korun na německou armádu, aby nemusel nosit žlutou hvězdu a aby se zachránil; a nezachránil se stejně; a který potom nedal nikomu ani klíč od bytu, kde měl spoustu věcí, aby si to lidi nerozebrali, než odešel do transportu. Zním to na vlastní kůži. Prokletí majetku a taky záští z jeho nedostatku. Šaškárna. Poněvadž to obsahuje někdy spoustu let dřiny, piplání, užitečného života. Ale o tom jediném se bude mluvit nejdéle. Fajn. Shyloci jsou všech národností. To bych se mohl vsadit. Kdybych si byl jist, že všechny naše sny a tužby o zítřku jsou oheň, který spálí koukol, aby se pšenice napříště dostávala už jen jedině do správných rukou, byl bych s to vyznávat generálního tajemníka strany jako svatého, a ani by mi

nevadilo, kdyby ho z titulu vědeckého socialismu nabalzamovali jako egyptského faraona. Zatím platí síla, moc, válka. Teprve kdo vyhraje válku, vyhrává při. Kdo je dost silný, s tím se mluví. Je to možná škoda, ale je to tak. Kdo to nevidí, je slepý, nebo hraje falešně. Vím taky, že pro hodně lidí souvisí vývoj posledních věcí s politikou takzvaného světového židovstva, které si vymysleli caři, císaři a prezidenti s ostatními tajtrlíky proti Rothschildům, když si předtím vymysleli Rothschildy, stejně jako při všech nejasných událostech, které si lidi nedovedli vysvětlit. Přitom se mi to někdy zdá prostinké: lidi chtějí líp žít. Měli by vidět ty, kterým se říká mau-mau. Přál bych jim vidět, v čem Jonny a jeho kamarádi lítají. Tady neplatí násobilka roj krát tři je letka, krát tři je peruť. Troufám si říci, že kdo v tom nebyl na vlastní kůži a zevnitř jako žid v krizové situaci, neví a necítí ani milióntinu toho, co to skutečně obnáší, i kdyby měl bujnější fantazii než Jules Verne.

Už je ráno. Promiň mi tenhle druh dopisů. Je mi, jako bychom leželi v posteli, a potom, co je tak fajn, že už nic nemůže být lepší, si povídáme. Chce se mi s Tebou jen tak ležet a povídat si.

Myslím na větu, kterou jsi mi jednou řekla:

Přítel není ten, koho nejčastěji vidíš, ale na koho nejčastěji myslíš. Miláčku. Ten pilot, který vypadá jako boxer, a náhodou taky boxoval, přebral prý bratrovi nevěstu. Jsem děsná drbna. Vyšlo červené slunce. Je po bouři. K zemi padá mlha. V noci sem nalezlo spousta pavouků. Edgar zotevíral okna a pouští si v kuchyni rádio na plné pecky. Podle hudby nikdy nepoznáš, kdo je kdo a odkud. Je to orientální muzika jako koberec, který není možno utkat až do konce. Jonny tvrdí, že už si tak zvykl, že mu chybí, když ji dlouho neslyší. Ale radši má Červenou sukýnku. Odesílá mi dopisy po spojce, snad ani nechce vědět, že je to Tobě. Má možná za to, že si je u Tebe vyzvedne Lampel. Prostě se neptá. Ten boxer to fakt bráškově udělal.

Spousta židů boxuje jen proto, aby si o nich nikdo nemyslel, že jsou padavky. A možná, aby si to ani sami o sobě nemysleli. Chtěl jsem ze stejného důvodu být jako kluk kovářem, bez psiny. Tatínek Oty Poppera nechal všechny své tři kluky boxovat, jako jiní tatínkové objednávají do rodiny domácího učitele hudby.

Počítám, že si budeš myslet, že jsem moc pil. Vážně mi straší ve věži. Miluju tě bezmezně. Ahoj, Dany.

Jonny poslal dopis po vojenské poště v červeném autobusu. Musel se domluvit telefonicky se Skirballem a vypadal skoro nervózně. Dany ho šel doprovodit k štábnímu baráku.

„Díky,“ řekl.

„Není zač,“ na to Jonny. „Neblbni. Uvidíme se asi u Magdy, ne?“

Plácli si dlaněmi. Jonny myslel na něco jiného. Dany se vrátil do pokoje, který měl ze záchodu vyhlídku na bílý oleandrový keř styl *Havaj, krásná Havaj*. Jonny spěchal za Kleopatrou do lazaretu *De los Angeles*.

Dany si potom prohlížel Jonnyho fotky. Sítě nad lůžkem rabína Skirballa, který se měl vrátit s kvalifikací na menší stroje, nepropustily ani komára. Bylo zas pekelné dusno. Jonnyho nově namočené prádlo začínalo pomalu ale jistě čpět. Dany se podíval na hodinky. Kapitán Ascherman, který odejel na dovolenou do Tivonu, kde byla spousta zeleně, se už vrátil a slíbil, že ho během dopoledne odveze. Kameninová vana byla skoro plná. Bože, fakticky to začínalo děsně smrdět. Vstal, svlékl se do trenýrek a pustil se do prádla, přesně jako to udělal Jonny pro svého velitele v den, kdy Dany přijel. Rozvěsil to pak na větve oleandru s bílými květy, který zušlechťoval konání pod malým okénkem koupelny. A v něčem, co by těžko vyslovil, ho to uspokojilo, kromě toho, co si říkal beztoho, že je blbec a není mu pomoci.

SEDMÁ ČÁST

Kapitola 53

V pátek desátého července, den nato, co se Dany vrátil do Jeruzaléma, začala zase válka a trvala deset dní. Lampel skončil nejzajímavější rozhovory svého života a vojáci a důstojníci zmizeli z dohledu. Posílal via imperial a potil se. Depeše byly drahé. Arabové uposlechli hlasu svědomí, jak hlásil Amán a Káhira, a vzali opět do rukou pušky a nože a poklekli k dělům.

Prostředník Organizace spojených národů varoval, že budou zničena místa patřící celému světu; a tato místa byla zničena. Byla to neomezená válka, dokud nebylo vyhlášeno devatenáctého července neomezené příměří. V Jeruzalémě o dva dny dřív. Prozatímní guvernér prohlásil: Naše město trpělo pod pumami nepřítelů a bude trpět znovu. Padli naši kamarádi a budou umírat i zítra. Ale naši nepřátelé nebudou určovat osud toho města silou svých zbraní.

Noviny byly plné nejrůznějších zpráv; daly se odesílat téměř beze změny. Docházely na místo určení všelijak. Lampel dostal telegram: ZADNE ZPRAVY OD VAS STOP DEPESUJTE REDITEL.

Po silnici z Damašku do Kuneitry jely vozy s nákladem nových anglických, francouzských, německých a amerických zbraní, aby odshora od Rosch Hanikra srovnaly Galileu se zemí. Tanky, zakopané až po věže na Golanských výšinách, ostřelovaly osady, které měly pod sebou, a samy byly nezasažitelné. Děti a ženy zalezly do děr v zemi. Matky vyprávěly dětem, jak vypadá slunce.

Syrské jednotky postupovaly od prvního dne, protože donost izraelského dělostřelectva byla příliš krátká, ustoupily teprve, když došlo k boji muže proti muži. Stáhly se úplně, jakmile Izraelci nasadili letadla. S posilami se později vrátily na původní

linie. Země, které jim předtím zbraně braly, je nyní výbrojí a výstrojí zahrnovaly. Jejich generál vydal prohlášení: Můžeme prohrát jednu bitvu nebo sto bitev. Ale nemůžeme prohrát válku. Vzkázali mu, že se to ukáže za jeden, dvacet nebo sto let. Mezi válkou ohněm a železem zuřila válka slov. Ale počítalo se, jako ostatně vždycky, jen to, co se vyhrálo železem.

Na středním úseku měli iráčtí vojáci převahu obrněných svazů a motomechanizovaných jednotek. Podařilo se jim postoupit až k pahorkatinám Gilboa a byli zadrženi teprve u údolí Izrael, kde byly dříve bažiny.

Tvrdě se bojovalo o přístup k Nazaretu, Tiberiasu a Kfar Taboru. Kawkjijho následníci se snažili proniknout obrněnými vozy do srdce Galileje, a byli vrženi zpět. Ve čtvrtek šestnáctého července v 16:30 zahájily spojené izraelské oddíly frontální útok a v 19:15 nabídla Kawkjijho armáda kapitulaci.

Egyptané zesílili sevření dole u Negevu, byli odraženi, zaútočili znovu a dobyli Kfar Darom. Postupovali pouští a ztroskotali až na malé osadě Negba, která jim stála v cestě na sever. Mohli ji obejít, ale rozhodli se vyhladit ji z povrchu země. Bylo tam sto čtyřicet devět lidí, muži, ženy a děti; proti nim šli Egyptané, vedeni plukovníkem Abdulem Násirem, s třemi oddíly pěchoty, praporem obrněných vozů, baterií polních kanónů, motomechanizovanou jednotkou a protipancéřovým oddílem. Za součinnosti spitfajrů, nalétávajících na osadu ve vlnách po několik hodin, takže se zdála mrtvá, se dostali až na vzdálenost padesáti metrů k poslednímu zákopu před sídlištěm. Vystřelili odtud čtyři tisíce granátů, a pak se stáhli, aniž věděli, že obránci už nemohou vzdorovat. Dobyli jiné postavení v poušti, kde se nedala žádná pozice dost dobře bránit.

Izraelská vojska, vyčerpaná minulým bojem a jakžtakž zase vyspravená, se stáhla k Jeruzalému, aby se pokusila dobýt nazpět

Staré Město a čtvrť Šejka Jarrahu, která znamenala spojení s univerzitou na Mont Scopu. Ani jednoho z obou cílů nedosáhla. Zato byla uvolněna silnice z letiště v Lyddě přes Ramle kolem Latrunu a obránci si zároveň podrželi železnici.

V Jeruzalémě, jak hlásilo vrchní velení, pronikly ženijní oddíly dvakrát Jaffskou branou, ale vyhodily do povětří jen hnízda ostřelovačů. Arabská legie však byla připravena a všechny pokusy o hlubší proniknutí vrhla nazpět. V sobotu ráno, sedmnáctého července v 5:45 místního času, zastavily obě armády v Jeruzalémě palbu. V neděli ráno v 5:45 bylo příměří porušeno palbou z pušek a kulometů. Ale v podstatě desetidenní střetnutí jedné armády s pěti armádami, které ji chtěly zničit, skončilo.

Izrael ztratil za deset dní čtrnáct sídlišť, Latrun, velký díl Negevu, část západní Galileje a Staré Město v Jeruzalémě. O dva dny později bylo příměří všeobecné. Dobyto bylo severní Galileje a části západní Galileje. Přelidněným přímořským rovinám, zabírajícím na mapě jen patnáctikilometrový proužek úrodné země mezi horami a mořem, se ulevilo.

V pondělí dvacátého července vylétlo v Jeruzalémě do vzduchu horní patro kláštera proti Notre Dame, čímž vznikla barikáda, z jejíž hrotů se dalo pálit na izraelskou část města. Ale dech Sedmi zastavěných pahorků se přesto uvolnil. V ulicích bylo vidět hodinu za hodinou a den za dnem víc civilistů než vojáků, mužů a žen v khaki uniformách a bez nich, ve smíšených šatech, s břichy obtočenými sumkami a zatíženými revolvery, než i to zřídlo.

Kapitola 54

Večer dvacátého prvního července dostal Dany nefrankovaný dopis od hoteliéra v Ronu. Předal ho neznámý důstojník.

Miláčku, Dany, psala Magda. Je to tak strašně dlouho, co jsem Tě neviděla, a pošta je nemilosrdná, jen jeden dopis, a já bych jich potřebovala sto – nebo bych místo nich chtěla vidět Tebe a slyšet Tě nebo Ti to povídat a vidět Tě a mít Tě blízko sebe. Nechci o tom víc psát, je toho příliš mnoho. Měl bys mě vidět. Miláčku, Dany, toto, kdy nejsem s Tebou, jsou nejdelší dny v mém životě.

Tolik Tě miluji a mám strach, že to třeba ani nemůžeš pochopit a že je Ti to třeba protivné a směšné, když Ti to říkám. Vím, že bych mohla umřít, kdybys to ode mne chtěl. A jsem úplně zoufalá, že Tě třeba neuvidím, anebo snad ano, ale jen nakrátko – anebo se sejdem a Ty mi řekneš, že už to nejde – pro Tvé závazky – nějaká slova a věty – Miláčku můj, proč nejde pošta desetkrát za den? I v noci a v boji.

Miláčku, nebudu Ti říkat všechno to, co jsem Ti říkala stokrát a myslela tisíckrát, protože by to bylo, jako bych Tě neviděla a nepocítovala na každém kroku. A taky už nemám nesplněný sen, myšlenku, touhu, všechno jsem našla v Tobě, moje snění bylo chudé a směšné proti tomu, co žiju s Tebou. Miláčku, je-li Bůh, prosím ho, aby mi Tě nevzal – a přitom si přeju (přisahám, že je to pravda, co jsem napsala), aby to nikdy ani v nejmenším neublížilo Tobě – nikomu – Tvé matce a Tvým lidem, které máš rád a od kterých je Ti těžko se odtrhnout.

Je možné, že se ztratily všechny moje dopisy a došel jen jeden? Nebo mi víc nepíšeš? Nemám od Tebe řádku a bojím se o Tebe. Chci, abys věděl, že Tě miluji nade všechno na světě, víš, a že jsem Tvoje – Lásko...

Pak psala:

Je noc 16. na 17. července. Mám pocit, jako bych psala do prázdna. Jsi příliš dlouho pryč. Miláčku můj. Chvillemi mám dojem, že kdybych umřela, bylo by to třeba už jenom tím, že jsme se poznali a že jsem se tolikrát s Tebou cítila šťastna, že se tím vynahradilo všechno. Někdy, když si vzpomenu, že to bylo a že to třeba zase bude, úplně mě svírá v břiše, je mi skoro špatně rozčilením a trvá chvíli, než se vzpamatuju. Umím si to představovat úplně nepřetržitě, dokud nemám co dělat a dokud na mne nikdo nepromluví.

Stojí přede mnou zeď a v ní brána. Ať se dívám, jak chci, nevyjadají zrovna majestátně. Je to arabsko-židovská zeď, podle toho, na které straně stojíš, s dírou a vraty. Díra je menší, než abychom se dostali dovnitř. A vrata si obě strany hlídají. S dveřmi je to jako s Židy a Araby. Mají z každé strany kliku. Dva národy a jen jedna země. Pravda proti pravdě.

Mám strach, miláčku. Není to o život, o sebe – jinak než předtím. Jednou jsem se bála a Saharof to poznal. Obrátil se na pomocníka: Vem ji dolů do sklepa na čaj. Věděl, co má dělat. V poledne, když ho zastřelili, hlásilo jejich rádio, že pobili celou naši četou. Naše rádio to vyvrátilo: není pravda, že padla celá četa, padl jen jeden voják.

-- je tři čtvrti na tři ráno. Nanosili jsme dynamit k ruce pyrotechnikům. Musí to být provedeno přesně podle složitých předpisů. Velitel nám právě vyložil, jak úspěšné byly naše jednotky během

těch deseti dnů. Slibuje, jak to vyhodíme do vzduchu. Měla bych mít radost. Máme železnici, udrželi jsme koridor z hor k moři, máme mezinárodní letiště pro přistávání velkých strojů. Egypťani jsou se všemi čtyřmi svazy na útěku, bez bot, aby se jim líp běželo, ale král Faruk si pochutnává v nejlepších řeckých a italských restauracích. Nevím, proč mě to spíš deprimuje. Vypadá to, jako bychom jen my u téhle pitomé zdi nebyli s to ničeho dosáhnout. Už je všechno na místě; pekelné stroje, prach, rozbušky, a až to bouchne, bude se to jmenovat Siónská brána už jenom na papíře v nějakém příštím dějepise. Zkousím si říkat, jako bys tu byl Ty: Zákony zní - zemřeme za zeď. Byla bych ráda tak daleko, kde se můžeš všemu vysmívat. Chtěl jsi vždycky být u toho, až budu v ohni.

- - musela jsem přestat. Velitel oddílu se na mne usmál. Počítá, že se mi plaší hlava. Říká, že jim ukážeme, jak snáší čert vajíčka.

- - to začalo. Nebyly to jen jejich kanóny, co strřílelo. Nezůstali jsme jim nic dlužni. El Tel to prý čekal. Má taky zprávy, že Spojené národy tlačí na okamžité skončení palby aspoň tady. - - Noc končí. Válka končí. Je zima. Proti zářezům hor jsou exploze skoro krásné. Jako západy slunce, které už byly, takže ztratily smysl. - Konečně rozkaz tu tlustou zeď sundat. Na vteřinu přesně ustala naše palba. Vojáci se rozběhli proti arabským domům - -

- - El Tel byl chytřejší a zaštitil se tam dobře. Zeď se nejdřív osvětlila, stěna se maličko nadzdvihla, skoro v celých deseti metrech kořene a výšky a šířky nahoře u koruny, a potom se začala pomalu bortit. Bylo to jako zpomalený film. Vojáci padali jeden přes druhého. Jen pár se jich dokázalo schovat za balvany - -

- - telefon z velitelství, že musíme zastavit palbu. Položila jsem telefon a za námi vyletěl do vzduchu vůz s municí a několik mužů to roztrhalo. (Byli to naši chlapi). Prvně šly všechny jednotky

společně – Irgun, Lechi, Palmach – a všichni jsme prohráli. Pro smrt je každá strana správná.

– – takové divné ráno. Ti mrtví tam leží. Nedostali jsme se tam, oni se nedostali sem. Slunce vychází nad Getsemanskou zahradou. Je tři čtvrti na šest. Palba měla ustát už před půl hodinou. Tohle ráno je vážně osud, který určuje nejen, kdo bude hezký, škaredý, bohatý, chudý, šťastný nebo – sama nevím co –, ale všechno, co bude.

Tak Tě mám ráda. Měla jsem celou noc chuť vzít auto a jet za Tebou. Nesmím být nespokojená. Co mi schází? Mám dvě ruce, nohy a hlavu ještě na krku, žiju, za pár dní odtroubí a možná, že se uvidíme. Jestliže budeš chtít do té doby zůstat. Přemýšlím o tom, že budeš muset odejet. Bude Ti stačit mi psát? A mně? Tak tedy začíná mír –

– – dívám se na mrtvé, které přinesli přikryté, jednou jsem se ptala Saharofa, co se dělá s lidmi, kteří utíkají, jakmile se na ně začne střílet. Podíval se na mne pobaveně. Každý hrozí kočce, když je daleko, nebojí se ani bejka, dokud je na řetěze. Říkal: To si pamatuj, koroptvičko, že v boji mají všichni strach. Jedni utíkají dozadu, to jsou jako ti zbabělci, druzí běží dopředu, to jsou ti stateční. Všechno mám v pr-. To říkal on. Ale sám se nikdy nebál. Neviděla jsem ho utíkat dozadu. Je v tom rozdíl. Jestli je nějaké světlo, je to statečnost, i když někdy statečnost ustrašených. Zezadu ho jen zabili. Měl první ve svém oddílu lidi z Lechi a Irgunu. Nenechal si příslušností k organizaci zakrýt, že lidi nelze vtěsnat do jedné krabice, i když asi taky. Když slyšel výraz jako „sklon k teroru“, viděl to jako stín, který vrhá všechno, co bylo, a měl za to, že by se mělo dopřát každému vsadit si znovu do loterie, jíž se říká budoucnost. Osud, boží vnuknutí, nehody. To neočekávané, nevyzpytatelné. Slyšela jsem ho se vymlouvat do telefonu: Za to

nemůžu, to udělali Lechi. Štáby mají vždycky víc jestliže a kdyby než řadoví vojáci možností. Chlapi z Lechi a Irgunu si celou dobu dělají, co chtějí. Přestože to jde společně líp. Tři chlapi z Lechi, ještě za Angličanů, byli odsouzeni k smrti jako odstrašující příklad. Jejich kamarádům se podařilo propašovat jim do vězení granát; před popravou se v cele objali, dali hlavy čelem k sobě a nechali ten granát vybuchnout ze své vůle; gamze kore. To se stává –

Když jsem šla prvně do Hagany, nikdy nám ani slovem neřekli, že se zabíjí od rána do večera, nikdy se nemluvílo o krvi, o vraždách, o zabíjení. To všechno vždycky bylo. Nikdy nám při žádném výcviku neřekli, že děti křičí, když dopadne granát. Řekli jen to, co říkají dodnes: Padáme, ano, ale už ne jako dřív. A nikdy už ne tolik. – Nebo nejdřív střílejte, potom se teprve ptejte. Je to vždycky zabij, nebo tě zabiju.

Zdá se mi, miláčku můj, že něco skončilo a nic jiného nezačalo. Ale asi se mýlím. Nikdo nemá monopol na jedinou pravdu. Nebo jsem k smrti unavena a neměla bych psát. Lásko moje. Líbám Tě. Magda.

Kapitola 55

Na letišti svolala armáda tiskovou konferenci. Přišli novináři. Jonny zajistil místo pro Lampela a Danyho.

„Novináři?“ Otázal se řečnický, do vzduchu, který bublal neviditelnými bublinkami vedra. „Stalo se tohle. V přestřelce v údolí zasáhla kulka – nikdo neví, z které strany – osmiletou arabskou holčičku. Zbledla, krvácela. Vypadala zle. Z izraelské strany vyběhl voják v maskáčích, se samopalem na břicho a blížil se, doslova mezi kulkami k tomu děvčátku. Sklonil se, vzal ji do náruče a běžel nazpět ke svým, kde už se snášela helikoptéra. Stříleli mu do zad, naštěstí ho nezasáhli. Skláněl se, aby ho to netrefilo, a nic ho netrefilo. Helikoptéra ji vzala do Rambam, nemocnice. Oslovil jsem reportéra z New York Times, bible Američanů. Holčička už je v nemocnici, v péči židovských lékařů. Je to arabské děvčátko. Náš voják se zachoval jako chlap. O tom napíšete, ne? Ne, odpověděl mi reportér. Proč ne? chtěl jsem vědět. Protože od izraelského vojáka se čeká to nejhumánnější zacházení. To není zpráva. Zpráva by byla, kdyby tu holčičku nechal vykrvácet.“

Jonny to říkal věcně. Už netápal v bludišti novinářské morálky.

Lampel se ujal slova. „Koukni. Novináře, reportéra nezajímá, že vlak dojel včas. Zajímavé by bylo, kdyby expres zmeškal. Koho vezl. Co se tím zmeškalo, prohrálo. Kdo to odnese. Ale koho by zajímalo, že vlak dojel na minutu?“

Jonny se držel hranice mezi dobrem a zlem. Správným a nesprávným. Spravedlivým a nespravedlivým. Odvážným a zbabělým. Měl v hlavě zkratku bible, pěti Mojžíšových knih. Co je povinen udělat člověk. To si má pamatovat a měřit a protiměřit,

co se bude líp číst? Uvažoval o ohledu člověka k člověku. Kdo to neplní, je srab.

Svět pilota není flirt jen s tím, co je zajímavé, napínavé.

Danyho zajímalo, kolik reportérů NYT tam bylo. Snad by o tom mohl napsat sám. Esej. Zamyšlení. Co člověk píše, protože si myslí, že by se to nemělo ani pominout, ani zapomenout.

„Ve válce je toho hodně na hraně,“ řekl. Sám hledal občas kompas. Co a jak a proč napsat, co ne. Měl v zásobě hodně proč, která s židovsko-arabskou válkou souvisela nepřímou, skoro odtažitě, ale přece. Propojil si druhou světovou a tuhle. To ho vedlo. Cítil, že je to v pořádku.

„Jak říkají marxisti,“ řekl. „Všechno souvisí se vším.“

To na Jonnyho bylo příliš.

„To si myslel můj fotr,“ řekl. „Jsme už dál, nemyslíš?“

Letadla seděla na letištní ploše jako aluminioví ptáci, krásná, elegantní a hlavně bojeschopná. Práce rukou českých dělníků, podle konstrukcí německých inženýrů, s izraelskými barvami. Češi sem prodali německé uniformy, na které si Izraelci přišli svoje znaky a frčky. Trochu všechno souvisí se vším. Na to nemusí člověk vyhrabávat z hrobu staříčkový Karla Marxe, jak si v tom liboval jeho tatínek s maminkou a trochu snad, ale spíš ne, brácha.

Přišla Magda. Ve slunci byl krásná. Hlava, prsa, zadeček. Jablíčko.

„Jsi krásná jako mesršmit,“ prohlásil Jonny.

„Kormidlo? Vrtule? Dveře od kabiny?“ zašprýmovala.

Letiště měla ráda. Letadla byla důkazem, že si opatřili, čím se bránit.

Jonny se vyprostil z myšlenek o hranici mezi dobrem a zlem. Snad je to horkem, vyndával ruce z kapes. Magda ho plnila ještě jiným vedrem nebo září než slunce. Tím ženským, co ho přita-

hovalo, ale nač neměl dost dlouhé ruce. Byla hezká, všude, jak si myslel. Vál větřík z hor, tiskl jí sukni mezi třísla, takže se části jejího těla zvýraznily, jako by ji vítr svlékal. Jonny oceňoval její třísla, stehna a boky, zadek a prsa.

Zahvízdal melodii italského capriča.

Krásná cikánko, vystrč prsa z okna...

Kdyby se ho někdo ptal, co pro něj znamená zemská přitažlivost, pokusil by se to srozumitelně vyložit. Jako letec se učil stručně vysvětlit i to nejnevyzpytatelnější, jako je holka, láska, co s tím má člověk dělat, aby obstál. Mužské tělo je prvotní příklad, že zemskou přitažlivost lze překonat. Vyznělo by to maličko nestydatě, ale je to svatá pravda. Dokazuje si to denně v tříslech.

Magda pochopila jeho broukání italského capriča. Usmála se, jako by říkala: To známe, ty rošťáku.

„Který aeroplán je tvůj?“ zeptala se.

Jonny ukázal na bückera stočtyřku.

„Krása, co?“ otázal se řečnický. Oceňoval na konci trupu modro-bílé pruhy. Ve slunci všechno zářilo, trupy a křídla letounů jako matné zrcadlo.

„Jako ty,“ řekla Magda.

Vedle Magdy se naučil myslet, třebaže ne mluvit, rychleji, a pokud možno jasně. Dosahoval té správné myšlenky, aby se to dalo rozeznat, pochopit, rychle a správně. Ve válce je ledacos na hraně. A z židovského hlediska zvlášť. Nejenom co vyvolává tělo. Dvě strany, jedna v přesile, s pomocí velmocí v zádech, protože krev je levná, nafta vzácnější. Tady vědí, že prohrát znamená druhé konečné řešení. Konec. Tečka. Mají příklad u otců a dědečků v Terezíně, Polsku, Auschwitz-Birkenau. Proč v každé židovské rodině nebo pospolitosti většina lidí chybí. Jestliže normální člověk vrhá ve slunci stín, má židovský stín podobu, tvar a hlas Německa za

války. V duchu se usmál. Židi vrhají německý stín. Jaký stín vrhají Němci, kteří sem posílají zbraně a peníze, aby trochu odčinili, co se stejně nedá odčinit.

Všichni už vědí, že je možné vyhubit jako štěnice třetinu každého národa, pokud na to má odhodlaný fanatik techniku, vůli a může se opírat o lhostejnost světa. My si to už líbit nenecháme. To je jediná odpověď.

To řekla včera Magda. Na některé otázky není a asi nikdy nebude odpověď. Na jiné ano. My jsme ta odpověď. Ty a já. A snad i Dany a Many Lampel. Jonny si liboval bavit se o tom, čemu říkala morálka v praxi.

„Myslíš, že by si dali práci nás všechny utopit?“ zeptal se Jonny.

„Aniž by si dopřáli odpočinku,“ odpověděla Magda.

„Máme to dobré.“

„Lepší.“

Vyprávěl jí o arabské holčičce a novináři z New York Times. Jak to vysvětluje Many Lampel. Měla za to, že pořád potřebujeme víc my je než oni nás.

„Vysvětlí mně, proč mají hajzlové vždycky navrch.“

„Bylo to někdy jinak?“

„Jednou, snad, doufejme,“ vložil se do toho Lampel.

„Už aby to bylo,“ povídá Jonny.

Jonny hladil pohledem aeroplány. Bavilo ho vnímat barevné značky na křídlech, šestícípé modré hvězdy na bílém kruhu na boku letounů.

Plnilo ho to zadostiučiněním, pýchou a odhodlaností.

Vnímal židovské barvy, aniž přemýšlel o tom, že jsou židovské.

Izraelské. To bylo o stupínek, dimenzi nebo kategorii výš. Vyvažovalo to nebezpečí, že je chtějí zase vyhubit.

„Jak to, že svět pořád baví zabíjet židy?“ zeptal se jako dítě.

„Dítě,“ oslovila ho trefně Magda.

„Kolik je věcí, které nepotřebují důvod,“ řekl, a ani ne jako otázku.

„Podvědomí,“ řekl Lampel. „To podprahové, o čem nemusíš ani přemýšlet.“

„Tím se ani moc nenamáhám,“ kasal se Jonny.

„Ten bílý kruh pro mě znamená čistotu,“ řekl Dany. „Ta modrá hvězda je modrá, už ne žlutá s nápisem německými tiskacími písmeny Jude. Ta bílá léčí. Přinejmenším oči. Co vidím. Modrá je obloha. Nebe. Moře. Nekonečnost. Příjemnost. Snad i nevinnost,“ podíval se na Jonnyho a Magdu.

„Až kam vyletím,“ řekl Jonny.

Vydechovala z něj důvěra v sebe, ve všechno, co znamenalo letiště, letouny, letce a mechaniky. Znali se mezi sebou, jako obyvatelé jednoho domu. Radost ze života. Touha a zkušenost po napětí, dobrodružství, co znamená být bojovým pilotem.

„Mám rád světlo,“ řekl.

„Co jídlo, holky?“ otázal se Many Lampel.

„Všechno,“ odpověděl Jonny jako žáček v první třídě.

Minule s Lampelem rozebírali prvotní a druhotné ctnosti, podle starých Řeků a Židů. O žádných, prvotních ani druhotných Jonny nepochyboval. Prvotní byly nesporné. Soucit, spravedlnost, svědomí. Druhotné byly kázeň, zdvořilost a poslušnost, píle, řád. V tom se mohl člověk polepšit.

Probírali s Lampelem dobré a problematické sklony.

„Kdekdo tě chce převychovat,“ soudil Jonny. „Zatím se nemám za co stydět. Jít do sebe.“

„Jsi letec,“ řekla Magda.

„Především,“ řekl Jonny.

„Některé ctnosti, například zdvořilost, když mi někdo leze na nervy, mi mohou být ukradené.“

„Snad se najdou dobrovolnice, které se pokusí tě převychovat,“ řekla Magda.

„Víš, co je bezva?“ řekl Lampel. „Že jsi nezapomněl česky.“

„To se nedá zapomenout. U letiště za zdi stálo: Růženo. Jemně mi ho mni. A na veřejné toaletě: Pojď blíž, není to tak dlouhý, jak sis myslel. A ve vesnici u Prahy: Je-li žena bledá, pozor dej, a potom co nemáš dělat, protože se ošklivě nakazila.“

Jonny se díval na svého bückera stočtyřku. Stál rozkročen. Svítilo mu slunce do očí, takže se pootočil.

„Vidím, že sis to zjednodušil: Musíš. Proč? Protože válčíš.“

„Je to jiná morálka. Nesmíš myslet na člověka uvnitř. Jistě. Má ženu, děti, matku a otce. Ale to tě odvede od zásady dostat se k němu dost blízko, abys mu to mohl nandat. Musíš vidět jen mašinu, kterou musíš sundat, nebo sundá tebe. Je to stará válečná zásada, ať se ti líbí, nebo nelíbí. Zabít ho dřív, než zabije tebe.“

A nakonec: „Ten proti sobě taky nevidí především člověka. Mašinu, kulomet, dělo, bomby.“

„Hm,“ řekl Dany.

„Válka,“ řekl Jonny. „Utíkáš sám od sebe.“

Pak řekl: „Je jedna schopnost, kterou se naučíš jen sám. Být součástí války. K tomu se přidává těch šest miliónů. Máme jen dvě možnosti: vyhrát, nebo prohrát. To je výhoda i nevýhoda.“

„Máte lepší letouny?“

„Zlepšujeme si je. Do jednoho aeroplánu jsme namontovali dopředu dělo. To dělá divy. Musíme zlepšovat zbraně i sebe. Věeho máme míň. Tak si spočítej, co musíme dělat.“

„I když to bude trvat dvacet let?“

„I sto let. Tisíc let.“

Pak řekl: „Mám českou leteckou školu. Ale učíš se od všech. I od těch, kterými pohrdáš a s kterými bys nechtěl sedět u jednoho stolu.“

A nakonec: „Chtěl bych žít jeden den za sto let. Vidět, kam to všechno vedlo.“

Vložil se do toho Lampel: „Za sto let nebudou auta už jezdit na benzín. Možná na elektřinu, snad na vodík, čert ví. A Arabové si budou moci dělat z nafty zmrzlinu. Snadné výtěžky budou ty tam. Možná že židi vynaleznou pohon z mořské vody.“

„Vody máme dost,“ souhlasil Jonny.

Dany viděl, že se to vždycky obrátí v taškařici. Tenhle smysl pro humor mu připadal smutný. Slepá ulička. Zády ke zdi.

„Dneska jsem toho nalítal, že bych měl doplácet na benzín,“ řekl Jonny.

„Ani mi nepřišlo, žes byl tak dlouho pryč,“ řekla Magda.

„Převtětil jsem se ve vzdušnou lasičku,“ doplnil Jonny. „Šli na mě dva. Naštěstí jsem byl dost vysoko a oni daleko. To se ví, že se nechci nechat sundat. Naopak. Lítají za ně Angličani, Iráčani a kdejakí žoldáci, všichni, co se někde naučili lítat. Saúdští Arabové a přilehlé kmeny. Toho bych se nechtěl dožít, že za ně budou ve vzduchu i Rusové. Zatím mně to vyšlo.“

„Měl jsi fajn sudičky,“ povídá Dany.

Jonny mu to nevyvracel.

„Blbý je, když ti vytknou, cos nemohl. Mně stačí, když ocení, co jsem stihnul.“

„Negativ,“ řekla Magda.

To byla hantýrka, s kterou se Dany s Lampelem teprve seznamovali.

„Vzdušnou lasičku jsem ještě neviděl. Jen jsem se dočetl v Bílém tesákovi Jacka Londona, jak půl vlk půl pes vyhodil lasičku do

vzduchu, nastavil tlamu a chytil ji jako do sítě a rozkousal a spolylkal, teplou a ještě živou,“ povídá Many Lampel.

„Dobrou chuť,“ řekla Magda.

„To neplatí jen pro piloty,“ ozval se Dany k Jonnymu. Odpověď nečekal.

„Škoda že nejsi pilot, sedělo by nám to dohromady,“ řekl Jonny.

„Nalétávali bychom na ně ve dvou, ve tvaru vé. To byla anglická taktika. Předtím německá. Odkoukali to od sebe. Vyhrát může jen jeden. To se počítá. Göring se přepočítal. Hitler na něj spoléhal a pak zuřil. To si rád představuju, rozzuřeného Hitlera. Debila. Šaška. Vůdce Germánie.“

Pak řekl: „Japonci, když už měli v kalhotách, protože Američani je tiskli a měli lepší letadla než japonská zera, nalétávali na Američany beranidlem. Narazí do nepřítele a oba slítnou v plamenech. Nic není pro Japonce sladší než chcípnout za císaře. Proto se báli Němci nad Anglií polských pilotů. Měli na Němce vztek nejvyššího stupně. Za Gdaňsk, za vraždu čtyř tisíc polských důstojníků v Katyni a za to, jak si je v paktu Ribbentrop a Molotov rozparcelovali s Ruskem, zkrátka vyřizovali si zatím nevyřízené účty. Naráželi do německých strojů jako beranidlem. Do stíhaček, bombardérů, to nebyla válka na život a na smrt, jen na smrt. Jakmile Němec zahlédl polský stroj nad Anglií, obracel.“

„Kamikadze,“ pravil Lampel. „To by se mně chtělo.“

„Narodit se jako Japonce a milovat císaře víc než sebe, ani by ti to nepřišlo,“ povídá Jonny. „Tos mi povídal ty,“ obrátil se k Lampelovi, „že ses narodil někde ve Slezsku, mezi Polskem a českou zemí, ne?“

„To je ono,“ povídá Lampel, jako by mluvil o počasí. „Správně se narodit, na správném místě, správným rodičům ve správné době. A správně vypadat. Mít ten správný rodokmen. Nelišit se. Aby na tebe

neplatilo, když vykážou lidi a jakým rodičům se narodili a kde, podle rasy a nosu, ze zaměstnání, z úřadů, pojišťoven, cestovních společností, zastaváren a bank, z restaurací i ze zeleninových stánků.

Aby mi nezakázali chodit k holiči, přespávat v hotelech, používat taxi. Kupovat ovoce, zavařeninu nebo sýry a ryby, drůbež a ne-
dejbože snad i houby. Odevzdat jízdní kolo, šicí nebo psací stroj, gramofon a saxofon a na co se dá hrát, chovat kanáry, psy nebo kočky, procházet se po pravém břehu Vltavy a dívat se na Hrad nebo snad vlastnit rádio. Nebo snad chodit ještě do školy.“

„Jak říkal bráškoví jeden advokát,“ vložil se do toho Jonny. „Když nenajdem kličku, budeme to muset řešit podle práva.“

„Navrhuju, abychom šli do Atary na levný kafe,“ povídá Dany. Všichni tři vrhli svůdné pohledy na Magdu.

„Proč ne?“ otázala se.

A šli.

Kapitola 56

Lampel se díval přimhouřenýma očima do hinnomského údolí na stanoviště tanků. Rozeznali značky Sherman a Kapitán Dawson. Země směrem k Samarii a Judeji vypadala jako část vyprahlého světa. V dálce se rozplývaly hory, terasy z drobného kamení, města a osady, jejichž obrysy bylo nejasně znát. Vyvolávalo to dojem, jako by tu vyhynulou část světa hmatem ohledával a hladil slepec. Byla to pustina, kávově hnědá, dál skoro černá, jako shořelá tráva, zánik něčeho a někde, a naděje, jestli se sem dostane člověk a voda. Písek byl tmavý, béžový a špinavý, kameny se v slunci podobaly sopečným pevnostem, byly to věnce hor se špičatými útesy, s výrazy želv, medvědů a ryb a nosů, brad a čel a lícních kostí lidských zkamenělin.

„Ta věž ale stojí, co?“ řekl Lampel a pozoroval špici věže YMCY.

„To teda stojí,“ na to Dany.

„Závidíš?“

„Jak kdy a komu.“

Seděli na terase hotelu King David, asi ve výši šestého patra. Bylo vidět až k olejově modré vodě Mrtvého moře, přes těžní věže, k vrchům před Betlémem a Jerichem. Věž měla špici jako žalud. Lampela to dovedlo dojmout pokaždé znovu.

„To znáš?“ začal zase. „Jak si ten turista plánoval prohlídku země a průvodce povídá: Pane, když začneme ráno, co budeme dělat celý odpoledne?“

„A to znáš, jak ten Američan chtěl vystoupit po hodině jízdy z auta a šofér ho chytá za rameno: Pane, druhou stranou nevystupujte, tam už je Libanon.“

„Skoro bych tu nechtěl bejt, když byl Jošua Kristus ještě malej a hloupej kluk,“ vzdychl si nad vysušenou zemí Lampel.

„Já bych ho zase nechtěl potkat, když povyrost a flákal se tady po kopcích s holí v pravičce,“ na to Dany, „a v noci.“

„Dali si načas,“ podotkl Lampel.

„Máslo na slunci –“ řekl Dany.

„Já beztak ještě žádněj pohřeb v životě nezmeškal,“ vzdychl Lampel.

Šli pak vedle zemědělských žen, které nesly na ramenou lopaty, občas některá krajní pušku, a kolem beder nábojové pásy nebo řemen se sumkami. Truhly se zabitými dětmi nesli muži ve vojenských košilích. Bedny byly z nehoblovaných bílých prken. Pokrývaly je vlajky, jako by v každé truhle ležel generál nebo prezident.

„Počítá se to od Adama,“ prohodil Lampel a sledoval špičky vlastních bot.

„Nebud' padavka,“ napomenul ho Dany.

„Ten chlap vpředu vypadal jako můj táta –“ divil se Lampel, „vážně, mně asi k stáru bude každěj druhej člověk připadat, že vypadá, jako vypadal můj táta. Je to divný. Nebo jsem divnej sám. Nedokážu ho pohřbít, jsem vadnej. Tak ten tucet křesťanských světců byli židi s velkým Ž a podívej se, kam se to za dva tisíce let dostalo.“

„Můj táta byl v sedmnáctým roce na Piavě zraněnej a dali ho do lazaretu. Byl tak slabej, že mu to musela sestřička držet, když šel na malou. Celej život pak na to rád vzpomínal.“

„Asi mu to ochotně a něžně držela, ne?“

„Nebo to tak něžně vnímal.“

„Takovou holku bych taky chtěl mít k ruce. Mohla by dělat gejšu.“

„Měla praxi, počítám,“ řekl Dany. „Kdoví kolika chlapům to ustřelili. Jsem vážně taky tak zpocenej?“

„Co tím chceš říct?“ utrl se Lampel.

Došli konečně na kraj údolí. Na holé zemi seděly vrány. Jakmile se průvod přiblížil, zvedly se desítky a stovky ptáků, v hustých hejnech přelétávaly a s krákaním zase usedaly. Údolí připomínalo koryto dávno vyschlé řeky, mrtvý proud, po němž zůstaly jen kameny a místo bahna prašná tříšť.

„V Indii jsem viděl ještě děsnější ptáky, supy,“ vzdychl Lampel. „Na věži, co se pohřbívalo. Mrtvola se položí nahoru a supi ji roztrhají.“

„To je ale hnusný,“ na to Dany.

„Nejsou červi podle nich ještě hnusnější?“

Pohřební projev měl brigádní generál. S brýlemi bez obrouček, v nichž se zrcadlilo slunce, působil trochu prusky. Jeho řeč obsahovala pár dat o starých a nevyrovnaných vraždách z roku 1936 a 1939. O tom, co se platí krví. Doslechli se, že byl z Německa.

„Mluví jak rádio,“ zamumlal Lampel.

Obloha byla hladká jak cín. Prve Lampel vyprávěl, aby jim uběhla cesta, jak byl v šestačtyřicátém v Oděse v podzemních chodbách; za naprostého ticha si připadali v katakombách jak ve škebli; slyšel jen hučení moře. Plamen svíčky v ruce průvodkyně se ani nehnul. Ukazovala jim nápisy napsané krví na zeď lidmi, kteří sem utekli před nacisty a které partyzáni nemohli už nikam evakuovat. Měla nemocné srdce a astma. Ze všeho nejvíc bylo slyšet, jak trhaně dýchala. Najednou se rozzuřila, poněvadž Američan, který šel s nimi, se na to ani nepodíval. Nápis mluvil o nespravedlnosti, jež nemůže být zapomenuta žádným živým; ten člověk to nemohl zapomenout prostě proto, že si toho ani nevšiml. Průvodkyně ho začala škrtit, cpát zády ke zdi, div ji netrefil šlak. Po cestě do muzea pak mlčela.

Potom Lampel řekl: „Jedna zběsilost vyvolává druhou, jasně.“

Pak jsme byli v Jugoslávii, asi tři měsíce. Nosil jsem svetr a pro jistotu jsem ho svlíkal až na jaře.“

„To ses taky až na jaře koupal?“ zajímal se Dany.

Nemohl se soustředit ani na generála, ani na Lampela. Měl dojem, jako by ho všude na skok pustili, a nemohl nic dokončit. Člověk. Je stvořen z lásky, důvěry a ze soucitu a porozumění, odvahy, spojení, oddělení instinktů, sklonů, tužeb a protichůdných zájmů, dobra a zla, za spravedlností jde zápor, za rovnováhou proudění; je zrozen ze strachu, statečnosti, z nenávisti a z únavy a zoufalství, z nemocí těla a duše. Bezedná záhada, nevyzpytatelná záhada, sfinga, ze které se nedá předvídat, slunce, moře a měsíc, vymezení v neomezenosti. Ale jen pokud žije. Potom je asi jedno, jestli jsou to červi nebo supi. Něco je vysoko, něco hluboko. Blízko, daleko. Sestra lásky je zášť, bratr obdivu žárlivost, než přijde na řadu závist místo vděku.

Generál si odkašlal: „Jako už není vůbec nic z hor lží. Co není pravda, nemá nikdy cenu. Rozbije se to a jednoho dne zmizí.“ Měl vyschlo v hrdle.

„Taky dobrý,“ utrousil Lampel. „Jen aby –“

Generál měl tvář samý fald. Krasavec to nebyl. Ani mu všechno nerozuměli. Znělo to chvílemi jak účetní výkaz. Z desetitisíce egyptských vojáků, nasazených od minulé zimy, padly čtyři tisíce mužů. Lupič Kawkji, než se obrátil naznak, měl ve svých oddílech tři tisíce Pákistánců, Jemenců a Britů, dobrovolníků ze Saúdské Arábie, Němců, Jugoslávců ze sboru fašisty Paveliče a Turků. Zbylo mu jich nejprve osm set na úseku, pak oči pro pláč, nakonec ani lidi, ani oči. V deseti dnech boje po prvním příměří ztratily arabské síly jen za jediný den pět tisíc mužů, pětinu svých jednotek. Legie měla padesát mrtvých, dvě stě padesát raněných a osmdesát dezertérů.

Lampel si to začal psát. Syřani měli čtyři sta raněných a dvě stě padesát mrtvých. Irák tři sta padlých. Jednotky Izraele ztratily od

vyhlášení samostatnosti sto dvacet čtverečních mil, které měly dostat. Zato se vklínily jinde.

Lampel slzel vedrem, možná že si myslel, jak jim to mohl kapitán Ascherman nadiktovat někde u citronády s ledem. Generál děkoval zemím, jež stály u kolébky státu, a řekl, že doufá, že toho nebudou nikdy litovat. Čechům za zbraně placené zlatem, Američanům za porozumění.

„Tak pohřby už jsou všude ještě něco jiného, jasně,“ zašeptal Lampel.

„Neblbni,“ lekl se Dany.

„Dávej pozor, co řekne: jsme ještě v brutálním obklíčení, ale ubráníme se. Sleduj to.“

„Sleduju to –“

„A že si to většina dobře pamatuje. Římští senátoři taky tak začali svou řeč. Kartágo musí být zničeno. Taky führer tak křičel.“

„Já si to náhodou pamatuju,“ na to Dany.

„Fakt. Říkali to tak dlouho, až se to stalo.“

„Já si to bez psiny pamatuju,“ opakoval Dany. „Náš táta si z toho dělal srandu. Soused nás vždycky volal k rádiu. Fotr měl z každý Hitlerovy řeči vytržení. My neměli rádio. Jen sluchátka, co táta ukrad na vojně v Itálii, ale to nefungovalo ani jedno, co se pamatuju. Táta myslel, že se nás to netýká. Nebyl si jistej, co se týče původu.“

Generál zvýšil hlas: „Naše životní tepny na východ, na jih a na sever jsou uzavřeny, jenom moře na večerní stranu je volné. Vy-křikují, že ještě nemáme proč se radovat, přijdou. Připomínáme jim arabské přísloví: Mysli na odchod, ještě než vejdeš. Ať tedy přijdou. Odejdu oplátkou zase bez bot a nazí. Jestliže vůbec odejdou.“

„Potlesk,“ zašeptal Lampel. „Ne, zpět. Sleduj to. My už nemáme kam odejít. Dávej bacha.“

Generál dal vzápětí Lampelovi za pravdu.

„Nebo zemřeme za Izrael – na to tu přísaháme,“ vykřikl generál.

Byly čtyři odpoledne. Slunce se chovalo a vypadalo jak hořící pomeranč. Měsíc už vyšel. Lampelovi naběhly na čele žíly. Prudké slunce a bledý měsíc si na obloze vzájemně odporovaly a současně se doplňovaly. Vrány krákaly, rušily, neustále přelétaly. Generál hledal nit a končil:

„I v ráji je dnes takový den, chvíle hrdinů. Jako mluvím já k vám, hovoří někdo k nim, a jsou tam všichni, od makabejských až po naše bratry, povstalce z varšavského ghetta.“

Dany si vybavil knihu Louise Goldinga Sláva Elsie Silverové.

„Přivlastnil by si i mého dědečka,“ na to Lampel tiše. „To bych rád věděl, jestli vůbec je ráj. Vážně.“

„Neblni,“ napomenul ho Dany. „Kdes vzal ty bílý ponožky? Máte s generálem stejný.“

Ozval se zpěv, kterému nebylo rozumět. Desky nehoblovaných beden sklouzly do jam. V Elsii Silverové to bylo krásně popsané. Jak bojovali do posledního, poněvadž toho bylo hodně, co měli oplatit. Vrány vytrvale poskakovaly po kamenech. Náboženské zpěvy tu zněly skoro jinak. Asi to sem patřilo a nepatřilo to naopak do krajů z ledu a sněhu daleko odtud. Znělo to jako odezva základny, jíž to mělo zde a v které se to narodilo. Nejspíš modlitby vážně potřebovaly slunce, aby nezněly naříkavě. Fajn. Podrážděné vrány létaly čím dál tím hustěji.

„To znáš, jak ten chlap vlez do modlitebny bez čepice a na vyhlášce čte: Vstoupit do svatyně s nepokrytou hlavou je, jako byste tu souložili. Působil poznámku: Zkoušel jsem obojí. Není k srovnání.“

Zaslechli hlas kapitána Aschermana:

„Nemohl jsem vás najít. Tohle je pro vás,“ podával oběma zprávy Reuters, United Press a arabských agentur.

„Co to je proboha tam vzadu?“ zamlouval to Lampel.

„Vrchy Judeje,“ divil se kapitán.

„To jsem věděl, ale ne tak dozadu,“ vymýšlel si Lampel.

Vždycky je to náhodou hezká krajina, myslel si Dany.

Podobala se té u Capuy, kudy sem jel, v místech, kde byla údajně gladiátorská škola a kde měl cvičit své povstalce Spartakus. Blíží k moři, u Brindisi. Nebo v okolí Říma, u zbytků Via Appia, kde se prodávají do chřupava opečená selátka v rozkrojené housce z chlebové mouky, s kmínem a nahnědle připečenými špičkami. Také se podobala španělské krajině v okolí Toleda, jak ji viděl na barevných pohlednicích u svého španělského kamaráda Kike Victorera. A zároveň byly kopce tak původní, s tenkými klikatými zídkami, jako žádná jiná krajina.

„Co to bude?“ zeptal se Lampel.

„Les,“ odpověděl kapitán. Otřel si zpoceně čelo.

„Dřív tu byly spousty lesů.“

„Moc velká spotřeba křížů a šibenic,“ na to Lampel, ale hned zmírnil hlas. Kapitán vypadal unaveně.

„Rostly tu houby?“ dorazil ho Lampel.

Nastala trapná pomlka. Římané za židovského povstání ukřižovali milión sto tisíc židů. Hitler a Německo měli předchůdce. Lampel se díval na kapitána: „Je vám špatně?“

„Ne, proč? Asi tak vypadám,“ řekl kapitán.

„Proto si nesly ty ženský lopaty?“ poznamenal Lampel.

„Některým pánům jsem to vysvětloval, ale měl jsem za to, že vám nemusím,“ řekl kapitán Ascherman. Byl hubený s předčasně zšedlými vlasy ve vlnách; viděli jeho ženu, vysokou tenkou Sloven-

ku, která si tu dala jméno Ráchel. Měl ji rád hezkým spolehlivým způsobem. Vůbec by asi svět byl fajn, kdyby se skládal z Arturů Aschermanů. Kapitán přelouskal denně všechny noviny, na které mohl dosáhnout. Včetně německých a rakouských. Samozřejmě anglické, francouzské a americké. Kromě toho, že to měl jako povolání, měl noviny rád.

Jejich konverzace se začínala vždycky stejně. Jak se máte? Dobře. To taky přejde.

Slunce nemilosrdně pražilo. Ptáci poskakovali. Několik set lidí se hnalo úvozem. Vypadalo to, jako by šli korytem řeky, již vypili anebo která se do nich vsákla a vyschla znovu v nich. Šli s kapitánem. I když si ještě před chvílí Dany nedovedl představit, jak to udělají, aby tu každý zasadil svůj strom nebo keř, došlo mu to, když se dav rozlezl po svazích. Každý si za sebe zahrabal semínko, jako symbol nějakého sebevypalování nebo sebezpotvrzení; něco tu vyroste, ale osobně z toho nikdo nebude mít okamžitý užitek, a zároveň ano. Mělo to rozměr, na jaký ještě nepřišel. Bude to les, božíčku, ve světě, kde každého vážně ze všeho nejdřív staví před volbu buď se stát zabijákem, nebo se nechat zabít. Každá soudná duše musí ze srdce souhlasit s nutností změnit takový svět. Měnit ho lesem mělo něco do sebe. Všichni na to měli. Sledoval, jak si každý zahrabával svoje semínko do důlku.

„Tady jsem ještě nebyl,“ povídá Lampel.

„Taky jsem tohle ještě neviděl.“

Začalo to skoro zničehonic. Budoucí les, se svahy plnými kamenů jako vejce mrtvých ptáků, se začal černat a hnědat otvory, do nichž zapadala semínka. Hory se táhly do nekonečna. Bylo tu něco, k čemu stačilo odhrnout kousíček vyschlé země, aby to přišlo? Z ničeho se stávalo něco. Z nesmyslnosti smysl. Zase si vzpomněl na román Louise Goldinga Sláva Elsie Silverové. Lampel držel ve

své malé pěsti semeno keře, jako když pes nese ježka. Vypadal směšně. Na žádnou truchlivou slavnost se nehodil.

Ženy a muži, ozbrojení lopatami, rýči a puškami odloženými vedle na zemi nebo opřenými o velké kameny, div ne s kapesníky na hlavních, aby do nich nenapadal prach, udělali nejdříve společně padesát důlků, desetkrát v řadě po pěti, v rozestupech na dva kroky, a pak dalších třináct důlků. Jakmile s tím byli hotovi, rozestoupili se a hloubili nové jámy a jamky v řadách po stu a docela vytlačili vrány, vzlétající se zlostným krákoráním a neklidně usedající vždycky jen kousek opodál. Nakonec, když první lidi už byli skoro pod vrškem, přelétly vrány nad temeno kopců, zakroužily a usedaly na odvráceném svahu, který nebylo vidět.

„Je po ftákách,“ zase Lampel.

Rodiče zabitých dětí přistoupili s generálem a vojáky k hoto-
vým stromkům, které čouhaly z vršků načechrané hlíny jako krtčí doupata, a vbodli do země tabulky se jmény a daty. Šesticípé hvězdy se tu skvěly jako znamení pevnosti, rovnováhy. Nato postupoval dav, jako by pročesával zemi, na začátku mrtvou. Byli hřeben a pročesávali zem, doplňovali se, střídali a vzájemně postupovali. Ti, kteří už dali svůj eukalypt do hlíny, se vraceli a další postupovali vzhůru a dál, až k novému svahu, kde seděly poslední vrány, a dělali místo těm, kteří svá semínka ještě nesli. Tak během pár hodin vysázeli v pekelném slunci nový les stromů a keřů, třebaže ho ještě nebylo vidět. A dole u paty svahu leželo padesát malých hrobů, které se jednou ztratí ve vzrostlých eukalyptech, v důstojnosti stromů, v tom, v čem jsou stromy jiné a lepší než lidi, a zároveň se nikdy neztratí. Ty děti, zabitě minou, to nebyla válka, to byla zbabělost. Ty stromy jsou odpověď. Ruka podaná příští statečnosti. Vklad důstojnosti a prozíravosti člověka. To ho dokázalo umrtvit.

„Vypadáme jako termity,“ řekl Lampel. „Pojď, nebo tu zůstaneš na semeno,“ Otřel se a rozmazal si prach po tvářích. „Udělal jsem chybu, měl jsem si koupit šampon. Myslíš, že už bude zavřeno v drogerii, až se vrátíme?“

„Je teprve šest,“ na to Dany.

„Jsem úděsně zaprášenej. No jasně, ty spěcháš z jinýho důvodu. S kým provozuješ ty svoje sexuální techtle mechtle? Pořád na stejný adrese?“

„Teď s takovou světlou jako havran,“ řekl Dany.

Skoro smutně. Měl dětskou tvář, vážné oči.

„Jak černou? Jako lógr? Nebo čínská tuš?“

„Jako inkoust.“

„Jaký má zuby? Jestli má ještě zuby,“ dodal Lampel unaveně.

„Hlodavý. Samá mezera. Rozcuchaný. Když kouše, je to jako mlejnek na kafe.“

„Na mlejnek? O maso nestojí? Ani o to tvoje?“

Dany mlčel.

„Tak, abys věděl, takovou se zubama jako hladová zeď už jsem měl, lavičko. Ale hlodaví jsou taky lidi. Seš děsná děvka, Poly.“

Najednou se Lampel sehnul. Zvedl dva kamínky – centimetr na šířku a asi pět centimetrů na délku. Jeden připomínal konec psího čenichu bez zubů. Oba vybělené žářem tisíců let, hladké po stranách ranami neviditelných dešťů, vlnami řek, které přišly a vyschly, a zhnědlé a zružovělé po délce jako po doznělém třesku země, prostoupené skvrnkami jako zaschlá krev, jizvy starých ran; jako barva, již je na mapě vyznačeno daleko od nížin stoupající pohorí: jemně žilkovanou a pak stále výraznější a temnější hnědou, jako by to bylo blízko slunce.

Lampel se chvíli na kamínky díval, jako by něco takového ještě neviděl. Pak podal jeden Danymu a druhý zastrčil do kapsy.

„Tohle si odtud vemem, to stačí. Talismany. Na to máme,“ prohodil.

„Díky, vážně,“ odpověděl Dany. A potom: „Můj táta taky nemá hrob.“

„Proto jsem ti to dal,“ odpověděl Lampel. „Taky si ho tak schovám.“

Za chvíli Lampel prohodil: „Pojď si na vteřinu sednout. Jsem špatnej na nohy. Skoro neudržím rovnováhu. Je to hezká země. Když takhle přivřeš oči, skoro růžová. Napadlo tě, že budeš sázet stromy? Ale nekecej!“

„Neměli bysme se už pohnout?“ zeptal se Dany, když se Lampela zmocnilo mlčení. „Aby nás ještě nějaký blbec nenechal odklízet kamení.“

„Že váháš,“ na to Lampel. „Já už chci alespoň hodinu jíst.“

Ani se nehnul.

Kapitola 57

Později Dany myslel na Lampela, jak říkal, že v dětech je vždycky ještě nespotřebovaná naděje na něco nebo na někoho, kdo dokáže víc, než se zatím dokázalo; některé z těch dětí mohlo být Albert Einstein nebo Erasmus Rotterdamský. To nešlo ani dokázat, ani vyvrátit. Čekal v botách vleže na Magdině posteli. Myslel na Adlera. Předloni se Adlerovi narodil kluk. Najednou si Adler začal brát noční služby. V noci v duchu viděl, jak němečtí vojáci v Polsku trhali židovská novorozeňata. Protože nemohli použít zavinovačky, pálili je v osmimetrových jámách, proložené poleny a polité benzínem, než se kojenci neuškvařili. Přes den byl vždycky o poznání veselejší, než měl. Člověka muselo napadnout, jak mu asi je, když je sám. No fajn.

Z Prahy Danymu poslali článek, který napsal o kibucu Maanit. Vylepil výstřižek vedle Jonnyho ozdob, vyhlášek a poznámek. Než to mohl napsat, snědl pár vajíček naměkko. Na to vždycky ještě měli. Děvče v oranžovém mu ukazovalo drůbežárnu. Každý, kdo byl z Podkarpatské Rusi, tvrdil, že je z hlavního města. Jasně. Proč by nebyl Užhorod nebo Mukačevo v hlavním městě? Té holce to bylo fuk. Kulomet je trapně zaskočil u spojovacího zákopu. Lehl si vedle ní. Kromě všech instinktů pracoval v něm jeden směšný, který fungoval i v mrazu. Jezdila s koňmi a hlídala děti. Vyprávěla mu, jak si opatří po válce traktor, caterpillar diesel. A že nežijou podle knih, jak si pár pitomců myslí, a že nemusí uvažovat podle rozhodnutí schůze, co má dělat a kdy jít na WC a jaký má smysl snažit se být šťastná. Občas byla. Teprve potom mu řekla, že má těsně před svatbou. To nevadí. To ho umrtvilo. Pak se vykoupal,

usušil a najedl. Maanit byl rozryt myšími cestičkami. Musela to být fuška a otrava dostat zákopy z téhle skály. Vápenec, granit. Poslal tehdy článek o dětech, jimž patří večery po žíznivých, vyprahlých dnech. Chtěl, aby v tom byla touha po míru. Položila je na plachtu, vykoupané, s učesanými hlavičkami, a její ženich ho provedl. Byli v betonové strážní věži s hranatou střechou. Kolem omotali anglický ostnatý drát, jako by se snad ani nechtěli dostat z věže živí, kdyby to mělo dojít tak daleko. Tyčila se asi šedesát metrů od pahorkatiny, kde hlídali a ostřelovali kibuc nepřátelští vojáci; mezi pahorkatinou a věží byly trojí ostnaté dráty, dračí zuby a trojzubec. Domky v Maanitu měly kulaté střechy jak Pullmanovy vagóny bez kol. Mezi stany a domy stály plechové krify, domečky z vlnitého plechu bez podlah. Když se snesla tma, vytvářel obzor pahorkatiny křivku v podobě chřestýše, který se plazí od jihu k severu, aby kibuc zardousil. Byla to chudá družstevní osada. Slepice si pekli, jen když je zadusil chamsin.

Pokoj se mu nejdříve zdál bez Magdy ošumělý. Uvažoval o některých věcech. Hledal smysl zařazení sebe sama. Kdo, jaká je a kdo a jaký je pro ni. Bylo to bludiště. Báł se tuctového života? Co si chtěl vynahradiť? Dohonit? Docílit? Stačí, aby člověk dával o něco víc, než dostává a má, a něco málo víc, než potřebuje? Nechtěl se moc sobecky zahojit na cizí všednosti, na to ještě měl. Kvůli tomu si přál být letcem, a když to nešlo, vzal tohle.

Četl Jonnyho poslední pozornost. Rozkaz pěšákům před útokem na Nazaret.

DŮSTOJNÍCI A VOJÁCI! ÚTOČÍME TEĎ NA MĚSTO, KTERÉHO POUŽÍVAL KAWKJI PRO SVÉ NEKALÉ ÚČELY, KTERÉ JE VŠAK KOLÉBKOU KŘEŠŤANSTVÍ. PRO MILIÓNY LIDÍ JE TOTO MĚSTO POSVĚCENÉ A OČI KŘEŠŤANSKÝCH SEKT VŠECH ZEMÍ JSOU K NĚMU UPŘENY. JSOU TAM ČETNÉ KOSTELY, SVATÉ HROBY

A KLÁŠTERY. BUDETE MÍT PROTI SOBĚ BANDY A JEDNOTKY, KTERÉ PROTI VÁM BUDOU BOJOVAT DIVOCE A ODHODLANĚ. TÍMTO SE VŠAK VYDÁVÁ PŘÍSNÝ ROZKAZ: NENIČTE ŽÁDNOU ZE SVATYŇ. NAŠI VOJÁCI NEVSTOUPÍ DO ŽÁDNÝCH CHRÁMŮ, LEDA V KRAJNÍ NOUZI A JEN NA ZVLÁŠTNÍ ROZKAZ. V TOMTO MĚSTĚ SE ŽÁDNÝ VOJÁK NEZMOCNÍ SEBEMENŠÍ KOŘISTI. VELITELÉ DOSTALI PŘÍKAZ POSTUPOVAT CO NEJPŘÍSNĚJI PROTI KAŽDĚMU, KDO BY ROZKAZ PŘESTOUPIL. NAŠI VOJÁCI JSOU VZDĚLANÍ LIDÉ, OD NICHŽ SE OČEKÁVÁ, ŽE PROKÁŽÍ ÚCTU A POROZUMĚNÍ PRO NÁBOŽENSKÉ PŘESVĚDČENÍ JINÝCH. KDO NEUPOSLECHNE TOHOTO NAŘÍZENÍ, BUDE PŘÍSNĚ POTRESTÁN. VPŘED! UDEŘTE NA NEPŘÍTELE! ZAÚTOČTE A DOBUĎTE MĚSTO!

P.S. Strašil jsem město ze svého pekáče. Vzdělaně a tak. Dostali pekelněj dardes.

Byl tenhle domeček jen jako rezervní doma? Kde má střechu nad hlavou? Teplo, bez kterého si připadal jako chudinka? Co je láska a co je to? Co je vášeň, hormony a chtění? Je to věc povahy, kromě jiného, kde je člověk doma? A kde není? Ideologii si udělá dodatečně každý a snadno. Někdy se lidi bodnou, a aby v tom nebyli sami, tahají do toho další. Snažil se představit si Magdu vedle Jonnyho. Nebo vedle Lampela. Moc mu to nepasovalo. Žárlí už dopředu? Závídí?

Lampel pokračoval v interview s velkými zvířaty. Minule vzal Danyho k ministru zahraničí Šertokovi, ještě než se přejmenoval na Šareta. V deset ráno je ministr čekal v úředním sídle, což byl domek s rybníkem, kachnami a agáve. Pomáhal manželce rozvšit peřiny k větrání. Uváděl je k němu sekretář, tenký jak tasemnice, v bílé košili s rozhalenkou, držel dveře v předklonu. Hned jim dal vědět, že je doktor a bude docent a píše knihu o minulosti. O německé masové vraždě. O otázkách, na které ještě nikdo nenašel odpověď. Možná nikdy nenajde. Byl přes dva roky v Terezíně.

V jednom tahu je poučoval ekvilibristikou mezi talmudem, Herzlem a Marxem, asi aby nesetrvávali v bludech; věděl dopředu, která vláda padne a kdy je škoda investovat do spojence i dobré slovo. Zato ministr s nimi mluvil, jako by si byli rovni. Nabídl jim vodu. Pak šli na dvě nuly. Nad žlábkem stálo: *Místo, kde držíš budoucnost lidstva ve vlastních rukou. A: Přístup blíž, není to tak dlouhé, jak sis myslel.* Dvořan jim slíbil data. Nechal je čekat hodinu na blbosti, které měli už dávno od kapitána Aschermana. Lampel počítal, že z těchhle tasemnic se stanou ministři a velvyslanci, jen co první garnituru vyřídí, jako Mojžíše vyřídily žaludeční vředy nebo tubera, těsně před cílem. Lidi kolem ministrů byli jako obsluha v dražší restauraci. Patnáct číšníků na hosta. Člověk si dřív nebo později připadal nemístně. Napadlo ho, jestli to nebyl činitel, který Magdu tehdy podplaval v Sachne. Později ho potkali s holkou s překrásným poprsím a zadkem. Lampel slintal. Obdivoval zadečky.

Vzpomněl si, jak před rokem procházel touhle dobou povodím slovenské řeky, v pěkném dni, který začal už ve čtyři ráno. Přespal v lese pod širým nebem a probudil se chladem. Cestoval od nejvýchodnějšího cípu republiky, aby poznal, čemu se říká domov. Někdy si člověk loudí o osud, pro neklidnou duši, nepokoj, čertví. Se svou povahou by možná uvítal, i kdyby ho poslali do pekla, uvidí Lucifera. Měl za sebou Ublu, Ulič a Runinu a poslední železniční stanici Stakčín. Stromy raněné válkou. Měl v hlavě sen. Žít podle knih? Probudil se do báječného dne. Řeka byla divoká, hladina střídala odstíny, pěníla se a modré nebe a zelené větve jí v odrazu slunce dávaly barvu dosažitelné nekonečnosti, kdyby se člověk odvážil, skočil tam a plaval. Stačilo, i když se díval. Ptáci zpívali. Les, maliní a tráva voněly. Šel dál pěšky, se zarolovanou dekou a kouskem chleba a salámu. Náhle zaslechl na protějším břehu

křik. Přiblížil se pasekou ke korytu. Spatřil beznohého rybáře, kterému štika vytrhla z rukou návnadu i s prutem. Táhla náčiní po hladině proti proudu. Nebylo to možná tak rychle, ale muž na pahýlech nemohl ničeho dosáhnout. Díval se na rybu. Unikala proudem v bělavé pěně, zmodralé sluncem. Sledoval ji nešťastnýma modrýma očima. Tak tam stáli a nevěděli o sobě. Tu se ten člověk rozplakal. Opíral se o kmen jedle a slzel, na zbytku svých nohou, ztracených blízko stehen a obalených hadry. Zarostlý, zaskočený, s kostkovanou placatou čepicí a starou vojenskou kazajkou. Otočil se a zmizel v malinových keřích za břehem. Křičel na něho, aby se vrátil. Asi to nebyl dost silný a statečný křik. Snad si ani nepřál, aby se rybář vrátil. Měl strach z jeho strachu. Z ubohosti člověka. Jen volal. Báł se bolesti z neštěstí. Toho nesdělitelného, volajícího v nebe. Nevěděl, odkud ten člověk přišel, kdo to byl, jaké ho potkalo neštěstí. Snad mu nohy ustřelili Němci, nebo mu je ujel vlak, čertví. Anebo se tak už narodil. Nikdy se to už nemohl dovědět a to nikdy ho polekalo.

Teď ho lekalo i zpětně. Jako když člověk potká osud a nevidí, jestli cizí, nebo vlastní, poněvadž každý cizí je v něčem vlastní, jako výzva nebo výstraha. Daleká řeka se mu teď přiblížila. Neúčastně svěží, prudká a stříbrná, protékla v jeho mysli až sem. Už by měl vědět, že všechno, co člověk prožije, v něm zůstává, provždy a kamkoli se dostane. Vysoké, jasné modré nebe. Les dýchající smolnými vůněmi. Paseka, tábořiště neviditelné zvěře, jedovaté zmije, ptáci. Slunce. Veliký, tajemný, nikdy zcela vysvětlitelný život. Šel dál, tak volně jako prve, a přece už to bylo zkažené. Některými zkušenostmi člověk bohatl i chudl zároveň. Jako kdyby obracel na ruby povzbuzení a jen tušil proč. Lidské vpředu bylo najednou vzadu, z kopce do kopce, pořád. Z kopce do kopce, nahoru a dolů, nebo jako na houpačce, je asi základní směr a druh lidského pohybu.

Taky si vzpomněl, jak vyšel loni na Svátek práce do ulic, v osm ráno, a myslel na otce, který si potrpěl na kapely a průvody a šel vlastně i za něj. Náměstí Republiky, Truhlářská ulice a třída Na Příkopě připomínaly slavnost. S jarem všechno prostupovala radost. Nepochyboval, že je to příslib. Bylo příjemné něčemu věřit. Cítil to spojeno s tím nejlepším, na co si lidi jako on přisadili. U aerolinek hráli *Internacionálu* jako šlágr k tanci a potom marš, jako by sem domašírovali od zdi, kde postříleli komunardy. Měl dojem, jako kdyby starý svět plynových komor, boháčů a sadistů dodělával; a pro něj a s novým se znovu narodí, jako Popper, Lampel nebo Adler. Zahřívalo to jaro, vejce, jež nenasadila falešná kukačka. Myslel přitom na matku, která pila své první šampaňské na zdraví socialismu a postavila si svou skleničku u stroje. Každý si projektuje své sny do toho, co je po ruce, a cítí se o tu naději víc doma; jako ta holka měla v Maanitu svůj kibuc. V duši si každý maluje svou myšlenku po svém. Před vchodem do kasáren Jiřího z Poděbrad stálo při pravém chodníku nákladní auto, kolem postával hlouček lidí a přijížděla ambulance. Pod vnějším kolem byl obtočen dělník. Nemohli ho sundat. Potom už šel sám, mimo zpívající průvod. Myslel na to celý den, měsíce i teď. Vždycky do člověka vstoupilo něco jako nešťastné bohatství, jehož se bude navždy bát, neštěstí, v němž je i opak. Krása, v níž je i ošklivost, jako pak tvrdí spisovatelé, je to i obráceně.

Někdy člověk sahal do prázdna a dotkl se té dosažitelné neko-nečnosti, nebo co tím myslel.

V červnu hned v pětáctýřicátém se potkali v Praze s Ruth Borzyovou. Modré žíly, hubená stehna, skoro bez svalů. Vzala ho do YWCY v Žitné ulici, kde po válce bydlely opuštěné děti. Někdo hrál v prvním poschodí desku o Havaji. Borzyová si lehla v pokoji nahoře na postel a vypadala jako skelet. Přežila čtyři koncentráky.

Naučila se bránit a přežívat tělem, prsty a kde začínají nohy. Občas ji pohladil po vlasech a poslouchali tu rozskřípanou havajskou desku a ráno byl rád, že mohl odejít. Tady sloužila vojákům, mimo armádu. Potkali se na Hajarkonu, byl u toho Lampel. Bral si její adresu a kecali spolu, aby si nemyslela, že se jí štítí nebo vyhýbá. Vypadala katastrofálně. Ztratili kvůli ní půl odpoledne, jen aby ji neurazili. Samozřejmě Lampela napadalo, že je nakynutý jako bochník. To si tedy užili. Lampel ji prohlásil za nejšerednější kurvu, jakou kdy na zeměkouli viděl. Nešel by s ní ani zadarmo. Ani kdyby mu platila. Asi by s ní šel, kdyby mu nenadávala a udělala, co měl rád. A zadarmo.

Podíval se na hodinky. Ležel tu už půldruhé hodiny. Myslel na koně. Před červnem vozil zprávy k českému letadlu z kibucu. K. M. na koni. Zjančil se mu pokaždé, jakmile zahlédl zadek nákladáku; zkoušel být rychlejší. To si taky užil. Po jednom takovém závodě se kůň napil dřív, než měl, nadmul se a nepomohl mu ani narychlo zavolaný doktor. Půjčili mu sice jiného koně, ale to už nebyla hvězda. Asi nevyslovil svou lítost dost zjihle. Člověk někdy vypadal zkaženější, než byl. Podobně to také bylo na lavičce na Hajarkonu s námořníkem. Chlap si ho popletl s děvčetem. Pozval ho do bytu. Klec uprostřed slepičí farmy a továrny na konzervy. Slepícím se svítilo, aby až do zařiznutí snášely vajíčka jako ve dne. Chlápek mu nabídl nejdříve slanečka, černé pivo a pár tmavých hroznů. Pak místo vedle něho na posteli.

S Magdou si přál být něžný. S Jonnym měl zase chuť dělat stojky, jako je dělal Jonny, když odjížděl z Prahy. Lampela měl rád jinak. Něco v něm zůstalo z každého člověka, kterého kdy potkal. Vzpomínal si na lidi, jež pro něho něco znamenali. Zdeněk Pick, Ota Popper. Některá děvčata. Božíčku, byl na tom zrovna tak jako Jonny, nosil si svůj harém v srdci a v mysli, nechtěl, a snad ani ne-

mohl, vzdát se nikoho, ani Borzyové. Byla tam Květa a Olga, Marta a Jarka. Teď tam byla Magda. Jen sám věděl, jak to bylo, a snad ani on ne. Některé věci a lidi člověka nikdy neomrzí. Taky člověka neomrzí slunce, chleba nebo voda. Měl strach z toho, když umíraly stromy, a taky některá čísla. Měsíční záře. Neznámé důvody. Ráno, když z moře vylézala spousta živočichů, krabů a mšic, pavouků. Škeble připlouvaly na pěně z vln a mizely v písku, v jeho zvláštní rotaci. Z moře, stromů a slunce měl radost. Měl rád i žabí skřehotání a pavučiny. Některá čísla. Proč? Proto. Jednou se málem utopil. Plaval k Altaleně, rozstřílené židovské lodi extrémistů Begina z Irgun Zwei Leumi, aby se nemohli pokusit o převrat. Ohořela a porostla chaluhami. Dostal se do víru zvednutých vln. Než ho to vrhlo ke břehu, zkoušel se postavit, poněvadž ztratil dech. Stačil, kupodivu. Připadal si jako pták nebo zvíře, které vnímá úzkost z nevyočitatelných žvlů a pak cítí úlevu. V člověku je hromada živočišného. Rád pozoroval lodě. Bylo mu příjemné se dívat, jak zdálky připlouvají. Nejdřív se jim vynořuje předek, až se nakonec vykutá z kulatého světa a vod loď. Představil si lidi uvnitř, i ty, kteří loď udělali. Pak si v duchu vylepšoval Gorkého větu a říkal si: Kurva člověk. V Jonnym taky ty holky žily. Marie s polštářem. Jaruška, jejíhož fotra se bál. Hladil ve vzpomínce i slovy. Pak mu ukázal hřebínek, který měl ještě od ní. Měl víc chybějících zubů, než co na česání zbyly. A ta, která mu připadala vznešená. Někdy jsou ženské vznešené, čisté, ale není to jen vodou a mýdlem. Vzpomínka, to nejskutečnější, co někdy člověk může mít. Jak je možné, že se člověk s někým setká, je rád, a myslí zároveň v hloubi duše, jak se odloučí? Všichni jsme nevyzpytatelnější, i sami sobě.

Zkoušel si pustit rádio. Začali půlhodinku z George Gershwina. Hráli, co měl rád. *Swanee* nazpívanou Al Jolsonem. *The Man I Love*, až po *Somebody Loves Me*. To hráli loni a předloni ve Fénixu na od-

poledních čajích. Chodil tam s černovlasou modistkou, která mu kupovala ovocný vermut. Také mu připadala vznešená a samostatná, chytrá a nezávislá, mimořádně hezká, jako by sama za sebe dokázala všecičko. V Kosím hnízdě vydrželi s jedním vermutem do rána. Hráli *Duben v Portugalsku*. Byla pěkná. Fakt. Bylo mu s ní hezky, dokud se nezačali hádat. Každou hádku cítil i mimo slova jako rozdělení, cizotu, skoro mrazivý rozdíl. Asi taky mohl o sobě říci jako Jonny, že na to, jak je mladý, je poměrně hodně zkažený. Přela se na národnostní témata. Pak mu jí bylo líto. Při pohledu na její tělo zapomněl na všecko. Hráli ještě *It's Wonderful* a *Američan v Paříži*. Hlasatel začal o něčem, čemu nerozuměl. Otočil knoflíkem.

Myslel na to, co znamená tělo. Bylo by asi směšné to podceňovat. A kdoví, jestli by to bylo správné. Tělo mělo svá tajemství, zvláště v oblasti třísel. Kde se sbíhají. Tělo a jeho svět mezi nohama. Tajemství těla dívek. To nepředvídatelné. Vroucnost. Vášeň. Láska. Tělo. Láska a chtění. Nedalo se o tom mluvit. Asi v pět hodin, když už čekal hodně dlouho, začal vidět v duchu stále splývavěji ženy, snášející v ošatkách ze svahů kamení, osly, koně a muže, přenášející pluhy mezi balvany, a kopce, hřebeny, porostlé nazrlyým mechem, eukalypty a roklíny a římsy z bílého a rezavého kamene, pustinu, kde nebylo kouska stínu, vysušené skvrnitě pláň, pole jako černá a vyprahlá krev, sálající vedrem, strašlivou výheň, jež padala z oblohy v celém prostoru a stoupala ze země v podobě tetelivého žáru, jaký je vidět nad kovadlinou. Země, která se při pohledu k moři podobala podkově. Kmeny eukalyptů jako břízy s oloupanou kůrou. Odsouzenci před popravou. Připletli se mu k tomu v mysli falešní revolucionáři, kteří v Pražském povstání v květnu v pětáctyřicátém hnali německé děti Bartolomějskou ulicí k Vltavě a bili lidi jen za to, že mluvili německy. Ta studna a ten

autobus. Bartolomějská ulice. Spousta nevinně pobitých Němců, Rusů, Arméni v Turecku, to bylo z jednoho hrnce.

S Magdou to nebylo tak v popředí. Spokojil by se s tím, že by jí držel ruku. Knoflíky u kalhot? Nedělal by fakt nic víc. Podržel by jí ruku. Jako v té pitomé písničce: *Jedinej báječnej dotek tvý ruky*. Držel by jí ruku dvě hodiny. Dva dny. Dva měsíce. Dva roky. Pořád. Neměl pro to slova. Měla krásnou tvář. Zaprášenou jako v medailónku, o kterém se mu zdálo. Udělal si ho z hodinek po babičce. Rytina psa a uvnitř, když otevřel dvojité pouzdro: Miláčku, miluju Tě. Tvoje – jméno. Tkaloun ze semišové kůže, aby to mohl nosit na krku. Chrt, který krčil přední běhy. Neměl peníze a nabídla mu dvacetidolarovou bankovku. Nechtěl si ji vzít, ale těšilo ho, že mu jí nabídla. Začalo se mu zdát, že přišla na návštěvu s neznámým mužem v šedém obleku. Seděla v kuchyni. Chlápek měl brýle, pořád si je nasazoval a sundával. Odešli spolu starou uličkou, šli skoro důstojně. Ani jednou se k němu neotočili. Něčemu se smáli. Cítil to jako nechtěné opovržení, které je spojené s tělem. S láskou. Se sny o holce. Vedle radostí, vzájemné ponížení. Ze všech představ usnul.

Probudil se a slunce už zapadalo. Šel si do zásuvky pro čtení. Ve Stendhalově knížce O lásce našel v obálce dopis, který mu neodeslala. Chvilí váhal. Začal číst. Nakonec si odůvodnil, co chtěl.

Byly to dvě samostatné osmerky.

Miláčku. Zdá se mi to strašně dlouho, co jsem se neviděli, i když nic jiného nedělám, než si přeríkávám těch deset dní (pořád). Včera mi jeden důstojník říkal, že s Tebou mluvil – že mě pozdravuješ. – (Snad si to nevymyslel.) A že mi nemůžeš psát – tomu už věřím, protože je to vidět. Ale nevadí – protože věci jsou, jak jsou a podle mého je všechno krásné – dokud je naděje, že přijdeš, zavoláš a já Tě uvidím.

V druhé psala:

-- za všechno. A já zaplatím i za to, že jsem starší. Trest za to, co člověk dostává podruhé? Zná v takovém případě už od začátku konec, který přijde? Jsem nemocná, a není to vidět. Chceš opravdu hlavně moje tělo? Mám někdy špatné nálady a všechno je špatné. Ráda bych Ti řekla zůstaň, neodcházej, obětuj něco a já obětuju vše. Kromě toho jednoho.

-- i tak to byl a je zážrak. Nevěřila jsem, že se to může stát. Mám dojem, že bych mohla umřít – a bylo by to po všem, co bylo důležité – že Tě znám – že vůbec nic na světě neznamená. Nechci se rouhat – ale Ty jsi to nejkrásnější v mém životě a nic není víc.

-- v tom, že Tě znám, je nějaký lék. Můj život je obohacen Tebou a ochuzen tím, že odejdeš. (Vidím Tě odcházet, i když vím, že člověk, když chce, se dokáže vrátit.) Když zemřel můj muž, byla jsem na pokraji šílenství. Nemohla jsem spát. Nedovedla jsem si vůbec představit, jak bez něj budu žít. Chyběl mi. Čas se bez něj vyprázdnil. Ptala jsem se sama sebe: Vedle koho budu spát, s kým budu mluvit, co budu dělat večer? Vždyť víš. Míra bolesti určuje míru štěstí. Může to být obráceně. Nedá se na tom nic změnit.

Tebe miluju tak, až se stydím sama před sebou a lekám se, snad nejsem vinna. Proto se dávám někdy tak, že Tě může napadnout, co není pravda. Byla bych kurva, kdybys chtěl. Jsem s tebou šťastna a zoufalá, jako bych zabloudila na cesty, kde se už vůbec nevyznám. Cítím se sama a nešťastná. Jsem hloupá, melancholická, všechno se mi zdá ubohé. Mám dojem, že jsem došla k nejzazší hranici a dál už moje cesta nevede. Mám zvláštní myšlenku, sny o Tobě. Miláčku. Někdy mám strach, že hřeším a že za to budu potrestána, že se něco stane, úplně trnu. Bojím se noci nebo rána. Strachuju se vyjít. Čekám nemoc, ledovec a smrt, trest, kulku, anebo že se nade mnou

zřítí dům, že to prostě tak nemůže zůstat. Jsem nevěrná jen jemu. Nikomu jinému. Přisahám. Nic jiného nebylo opravdové. Vypařilo se to s vteřinou, kdy jsem pak zase byla sama. Připadám si, jako bych blouznila, nebo se spolu dorozumíváme na dálku tím, co si myslím, přes všechno možné, v přeludech – –

Miláčku. – – Nikdo nenaslouchá jen hlasu mého srdce. Přivolávám si rozum i padělky, které jsou také součástí života. – – Chvilé, kdy je mi zničehonic smutno. Odpouštím Ti, že mě zabíjíš. – – Je mi tak teskno po Tobě; už si nedovedu představit, že to vše krásné bylo opravdická pravda a třeba zas bude. – – Bohužel jsem Ti toho řekla příliš a Ty si vše příliš dobře pamatuješ.

Pokaždé, když odejdeš, vidím Tě v duchu stát v pokoji přede mnou. Jsi takový miloučký – nechci se rouhat proti všemu dobrému, co jsem v životě měla, ale můj smysl života jsi Ty. Tak se to stalo. Ještě nic mě nenaplnilo takovou mírou štěstí blízkosti a lásky jako Ty. Možná že dělám chybu, že Ti to pořád říkám – –

Chtěla jsem Ti poděkovat. Dnes je to dva měsíce, co jsme se viděli poprvé. Takový divný čas. Nebyla jsem nikdy tak šťastná i tak nešťastná, ale to první je víc a naplňuje to každý můj den. Pořád jsi přede mnou – dívám se s Tebou na město, písek a na hory, na Tvoje milá místa. Budím se za úsvitu, dlouho si s Tebou povídám a myslím znovu a znovu, co jsem s Tebou prožila a co možná ještě prožiju. Už nejsem tak netrpělivá. Člověk se učí všemu, hlavně pokoře a vděčnosti, a já jsem vděčná za všechno – i za to, co jsem nechtěla. Třeba to smutné, tak smutné, že se mi nechce ani žít – –

Miláčku můj, Dany. Opakuji si ta slova stokrát za den. Líbám Tě a miluju každý den z těch dvou měsíců a za každý den Ti děkuju. Miláčku, má lásko, jsi v každé částě času, který žiju. Miluju Tě. Věřím, že se to vyřeší tak, abys byl šťasten a mohl dělat, co chceš – –

Kapitola 58

Nazítří dopoledne byl chamsin; Lampel skuhral v posteli, že se nedá dýchat. Dany se mu vymluvil, že si jde dát spravit stroj, písmenko „m“. S Lampelem bylo příjemné se bavit. Bylo to jakoby o ničem, ale dodatečně to nikdy nebylo o ničem. U Magdy psal Adlerovi. Bylo těžké vystihnout zemi. Byla drsná a neuspořádaná. Příslib. Nová nebo staronová země, obklopená lítými nepřáteli, napřažená přátelská ruka. Adler věděl, která země je mu nejmilejší. Vzal to pro začátek odzadu.

*„erotkiv ýlim
ádapyv ot kaj lěděv ňopsela syba
avarv od avelz*

a dál, než zaklepal Jonny.

Sháněl se po Magdě. Čekali spolu. Mluvil o Kleopatře, jako by se nechumelilo. Hlásil Danymu, že Kleopatra má ty královské věci. Baští v jednom kuse Jonnyho čokoládu, nejlepší masíčka a přitom, jak řekl, kráva, neví, co jí. Holka je záhada. Každá holka. A Kleopatra zvlášť.

„V ten den není schopná něco rozhodnout kromě toho, že mě chce a zároveň nechce, nebo něco chce a neví co. Nejradši by to prospala. Spí na bříše a vrní. Je si nepříjemná. Mluví k sobě, nikdo jí nerozumí. Co píšeš? Dopis? Napiš, že jsme v prdeli a loď se potopila. *Anachnu kulanu be tachad, amar kapitan ve onia tava.* Viděl jsi nahoře Miriam Livinovou? Počítám, že těhotným ženským se to už nalejvá tři roky předtím, než to své kotě nepořádně vyvrhnou. Snad se to sladí, už

když to dělají. Určitě je to už sladké. Je to jako kondenzované mlíko. Už jsem to koštoval. Báječné. Šmakuje. Čestný.“

Odložil si pistoli.

Dany myslel na to, že všechno, co si povídali na letišti, byla zároveň druhá možnost. Měla sto dvanáct podob. Jako jeho šéf, který mu vždycky říkal, že nemít možnost pracovat v novinách nebo v rádiu, dělal by taxíkáře nebo si vzal na nádraží stánek s občerstvením. Jonny nasadil desku o Paříži.

Hned vylezla paní Landwehrová. Měla tvář samou vrásku, jak jablíčko z minulé sklizně.

„Jdete za Magdou?“ zajímala se. „Nebo hledáte něco nebo něko-
ho jiného?“

„To je zas vedro,“ odpověděl Dany zdvořile.

„Co hledáte? Koho?“

„Ta teda musí mít tunel,“ podotkl Jonny.

„Víte, jak jsme to vyhráli?“ zdržovala se na prahu.

„Kapku jsem to sledoval,“ povídá Jonny.

„Rozhodlo se to u Davidovy věže. Legie byla v přesile. Tři metry od našich chlapců. Byly to nejmladší oddíly z Gibraltaru. Chlapci viděli prvně Legii zblízka. Báli se jich a plakali. Už se obraceli na útěk a najednou slyšeli harfu a uviděli krále Davida, jak sedí na hrobě a hraje jim a zpívá. Tak se obrátili a šli do boje a zvítězili.“

„To muselo být až k pláči,“ povídá Jonny. „Náhodou jsem ho při tom viděl. Seděl jak tajtrlík, neměl spodky a bylo mu vidět až do prdele.“

Zavřela uraženě dveře.

„To by se mělo podle slov Oty Poppera zapsat zlatým redisperem,“ rozchechtal se Dany.

„Takový prsa měla jedna holka v Brně,“ prohlásil Jonny. Krásně ráčkoval.

„Jistá Eva, s kterou jsem chodil do měšťanky, měla ještě větší, fakt. Jako hrušky máslovky. Pořádala večírky v Hradešínský ulici v domově pro holky. Bydlela s jistou Bětkou. Jednou je překvapila domovnice. Musely jí to uvazovat narychlo ručníkem. Vzpíraly kolenem.“

„Jen když to stihly,“ na to Jonny. „Ta moje měla zapínání na tři knoflíky. Na to nejsem línej, čestný slovo. Miriam Livinová po mně šilhala, když jsem sem šel. Chce mít hezký dítě, počítám. Jako kluk jsem byl jak cumel. Těhotný ženský se na mne chodily koukat.“

„Co dělá hezkej Henry-Henk?“

„Nemůže srát,“ odpověděl Jonny.

Vtom přišla Magda.

„Bavili jsme se zrovna o ženských, co mají veliký prsa,“ vítal ji Jonny.

„Nevěděla jsem, že jsi odborník,“ řekla.

„Stará vesta,“ odpověděl Jonny. „Ženský, žrádlo a starý mašiny a podprsenky do dvou knoflíků, někdy do tří, až čtyry, to jsou většinou dvě ženský. Přišel jsem kvůli těm červeným střevícům. Musím ti změřit nohy.“

„Třicet sedm a půl. Přijela loď s italskou obuví. Myslíš, že už nebudu potřebovat erární křápy?“

„Leda by bratrancům někdo postrílel krále, vůdce a generály i poradce,“ povídá Jonny. „Nebo kdyby jejich dnešní kamarádíčkové našli naftu jinde. To bys viděla, jak by to k nim měli najednou daleko. Račte se své nafty, svého černého zlata, dosyta nabumbat. Kupte si auta a jezděte z pouště do pouště nebo kolem dokola. Anebo kdyby strategické cesty do Indie a na Čínu vedly jinudy. Anebo kdyby jižní Evropa měla jinak kryté břicho.“

„Ahoj,“ řekl Dany. „Kdybych se na tom směl podílet, bylo by mi ctí a národním svátkem.“

„To jste se domluvili, abych vypadala jako vydržovaná?“ řekla. „To mě mrzí.“

Vlastně to udělal Jonny hezky, že to zvrhl na prsa a mohutnější nebo větší boty. Bylo dost věcí, v nichž si rozuměli kromě toho, v čem se člověk dělit nechce, ať se dušoval, jak chtěl.

„Tebe to mrzet nemusí,“ na to Jonny. Dělal mu dobře říkat slova s „r“.

Za chvíli si to nesli po ulici. Magda se zavěsila každému pod paží. Dany ji stiskl loktem, a když mu odpověděla, nebyl si jist, zda neodpověděla i na druhé straně. Nikdy nevypadala na žádný svůj dopis. Snad na některou řádku. Nebo co bylo v pomlčkách a po teče mezi řádky.

„Jaktěživ jsem nikomu nekupoval boty,“ řekl Dany.

„Chyba,“ na to Jonny. „Je to egoismus kupovat si střevíce jen pro sebe. Já při té příležitosti už nazouval a oblíkal eskadry ženských. Abych je pak zas mohl svlíkat.“

Zapadli do krámku bucharského žida. Magdu pustili první, pak šel Jonny a ve dveřích se obrátil k Danymu: „Mezi velký prsa, to je moje.“

Prodavač snášel hory krabic. Magdu boty proměnily. Za hodinu se rozhodla pro jedny. Chlapci se při placení rozdělili o účet na pět liber. Venku je oba políbila na tvář. Danymu se div netmělo před očima. Jsem blbec, říkal si.

Ještě se ptala Jonnyho na zítřejší program. To Danyho umrtvilo.

„Nevím, to mě mrzí,“ řekl Jonny.

„Tebe pořád něco mrzí,“ řekla Magda se smíchem.

„To je pravda. Jsem korouhvička. Hned je mi dobře a hned zase mě něco mrzí, ale nic netrvá dlouho. Nedám si kazit náladu starostí. Vždycky se pro mne nějaká příležitost najde.“

„Myslím to první,“ smála se Magda.

„Sranda až do hrobu,“ na to Jonny smutně. „Lidičky, je pozdě. Budu muset jít.“

„Je fakt pozdě,“ potvrdil Dany. „Víte, jak je rozdíl mezi manželem a milencem? Asi dvacet kilo,“ řekl Jonny.

„Vážně už musíš běžet?“ ptala se Magda.

„Jsem šťastnej, že tě to alespoň mrzí,“ řekl Jonny. Ráčkoval jako naschvál. Úsměv na rtech mu ztuhl. Napřáhl ruku k Magdě.

„Tak ahoj, byla to prima procházka.“

„Ahoj,“ řekla Magda. Stiskla mu ruku. „Dík za boty.“

„Chtěl jsem tě taky pozvat na svatbu,“ dodal Jonny. „Už se na tom pracuje. Dostaneš písemné vyrozumění.“

„Tak ti to vyšlo?“ zeptala se.

„Vždycky mi to vyjde, nekecám. Dobře se bavte. Ahoj!“ na to Jonny. A podal ruku Danymu.

Odešel jakoby nic. Dany si připadal nekamarádský, zlý, nechápal, kde se to v něm bralo. Jonny se ztratil ve tmě. Chvíli slyšeli jeho kroky.

Šli s Magdou tiše k domu na King George. Po Jonnym zůstala mezera, skoro rozladění. Nerozuměl tomu. Čekal, až se to překlene. Najednou to zas byla snaha dvou lidí, aby se přiblížili, jež se sama od sebe, beze slova, změnila ve válku. Měsíc měl odlesk matné perleti, jasné skvrny na nejasném povrchu. Vzdálené, kulaté stříbrné moře s černými ostrovy. Před domem na King George čekal, až ho Magda pozve, jako kdyby potřeboval pozvání. Na jeho otázku se usmála. Trvalo mu chvíli, než se dovtípil. Ani se dovtípit nechtěl.

Kapitola 59

Uvnitř to také bylo jiné než jindy.

„Myslíš už hodně na domov, na tu nejmilejší zem, na svou matku?“ zeptala se, když seděli proti sobě.

„Jak dlouho se ti stýskalo? Trvá to?“ odpověděl.

„Podle toho, jak dlouho člověk lpí na věcech, které už nemá a ani mít nemůže. Minulost je včerejší den. Nemůže být znovu včera. Je jenom dnes a zítra. Ledaže bys zlomil svůj osud. To se nemůže podařit všem. Snad jednomu z tisíce. Ani jeden se nemůže vrátit do minulého včera. Musí se umět zapomenout nebo ožezet. To je také umění. Pohřbít minulost; nechtít, co se nedá změnit; a čím je ten náhrobní kámen těžší, tím líp.“

„Jaké jsi o mně měla sny?“ zeptal se. „Četl jsem si tu Stendhalovu knížku.“

„Co se zdají ženě o muži,“ zrudla.

„Lámu si hlavu, proč se někteří židi vracejí do zemí, kde se narodili, i když tam třeba s nimi není všechno v pořádku. Proč těch pár, co odešlo, umírá steskem, i když se vrátit nechtějí.“

„Nevím, miláčku. To je otázka nebo odpověď pro mne?“ Myslela si už dříve, že židé bývají nepatřiční patrioti i pro země a lidi, co si to nezaslouží.

„Nemá smysl se tím otravovat,“ řekl. Jasně. Někteří židi vážně žili jako cizinci v zemi, kde se narodili. Způsobilo to jednak okolí, jednak oni sami. I to, že neměli kam jít. I cizinci mohou být zemi užiteční; kdo to neví, je tupec. Dalo by se sáhnout pro pár hezkých příkladů. Einstein byl až ten poslední. A někteří židi jsou v zemi, kde se narodili, doma tak bytostně, že už to víc není možné. Vzít

jim domov znamená odejmout jim lstivě duši a ponechat tělo. Vy-
dávat peklo za ráj a ráj za peklo.

„Mohl bys to obrátit, miláčku. Proč je někdy bezpečí víc než
domov. Třeba. A proč je ohroženému líp v houfu ostatních, stejně
ohrožených,“ řekla Magda.

„Nebyla to dobrá noc, když jsem to psala,“ ohlédla se Magda k zásuv-
ce. „Někdy si lámu hlavu tím vším, co bude. Jak to může dopadnout?
Je-li Bůh, nebo není. Osud. To je nevyzpytatelné. Dáme si čaj?“

„Dám si všechno, co si dáš ty.“

„Ale já si toho moc asi dneska nedám.“

Měla kruhy pod očima. Všiml si toho. Něco na sobě zkoumala
v zrcadle. Měla omluvný úsměv na rtech. Zasunula nohou krabici
s botami pod postel. Vypadala unaveně.

„Vím, co máme dohromady, od té první návštěvy,“ řekl.

„Nemusíš si dělat výčitky.“ Měla v pohledu zkormoucenost.

„Říkalas, že člověk žije několikrát a miluje několikrát.“

„Někdy taky několikrát umírá,“ usmála se. A myslela si: každý
má svůj svět.

Sbírala se v ní cizí síla, které nerozuměl.

Zahřívala se neznámou vnitřní energií. Najednou se bál, aby
mu nebyla cizí, navzdory všemu, co si řekli, prožili, napsali i za-
tajili. Šlo by to tak rychle?

„Jde z tebe strach, jsi trochu nervózní, snadno se to na mě pře-
náší,“ řekl. „Mám přijímačku, která to chytá.“

„Na mne jde taky strach, miláčku,“ řekla pomalu.

Pak řekla: „Aby tu člověk zůstal, musí moc chtít.“

„Nemusíš mě verbovat,“ řekl. Hledal v jejích očích dílek výzvy
nebo sblížující nestoudnosti, nebyly tam. Měla provinilý, skoro
ustrašený úsměv, toho druhu, který nevyvolává lítost. Taky tomu
nerozuměl.

Nabídla mu knížku Theodora Herzla Židovský stát. „Byl jsem s jeho dcerou v Terezíně,“ řekl. „Dali ji do ústavu choromyslných. Jejím otci v Paříži prý taky přeskočilo.“

Neustále na ni vlastně útočil, napadlo ho. Proč? Nebo útočil jen na ten jediný bod, s kterým se natolik ztotožnila? Náhle měl pocit, že to věděl už od začátku a ji v tom smyslu zneužíval. Nechtěl se cítit vinen, když nic neudělal. Ale zároveň nic z toho, co bylo, co si řekli nebo neřekli, nebyla lež. Nechala tu dopis, aby si ho mohl přečíst? Začínal být mrzutý sám na sebe. Vždycky se něco převrátilo, aby nebyl připraven. Proč s ním nikdy Magda nemluvila o stavu paní Livinové? Hledal na ní chyby? Hledala je ona na něm? První den jí byl schopen odpustit, i kdyby zastřelila svou babičku, jen když ho nechala přilehnout a pokusit se o splynutí. Za co se jí v duchu teď mstil, když mu nepoložila přes cestu třísku? Jak to bylo s dát a brát? S fair play. S výmluvou, že se člověk snaží být čistý a čistě vypadat. Jsou si i ti nejbližší cizí?

„Hodně jsi dřív mluvil o mně, ale skoro jinak,“ uhodla jeho myšlenky. „I o sobě teď mluvíš jinak. Mám rozsvítit?“

Vzal ji kolem ramen.

„Chtěl bych, aby ti bylo dobře,“ řekl; byla to pravda. Věděla, že nelže.

„Je mi příjemné, když mě takhle držíš a oslovuješ. Mám pocit, jako by ve mně bylo něco nepohodlného, nač sama nestačím. Cítím se těžká. Každý kousek těla. Všechno mě bolí.“

Ustoupila od toho, kde se necítil dobře. Nechala mu ruku, aby ji políbil. Už se nedívala do zrcadla, i když musela vědět, že každé zrcadlo ukazuje podle vlivu a síly světla. Česala se dlaní. Bylo přímí. Měla pohyby, jako kdyby ji oblévala voda.

„Už jsem u tebe dlouho nebyl,“ řekl.

Snažil se vrátit, odkud a kde se ztratil.

„Miláčku můj,“ řekla.

Odsunula mu ruku z klína. Měla v hlase tůň, která sem prosakovala.

„Narodila jsem se prvního září. Myslím v neděli. V ten den prý se rodí blázni. Nebo se to říká o těch, co se narodí v dubnu?“

Odpustil jí bolesti těla i duše, myslel si. Proč tedy měl stále znovu pocit nedokonalosti, s nímž bylo zařízeno jejich uzpůsobení?

„Nechci být surová. Aby tě něco nemrzelo, Dany –“ řekla.

„Něco ti tedy řeknu,“ začal po chvíli. „Jsou věci, které nemohu nabídnout, ale něco můžu. Nechci ti přísahat, že –“

„- nemusíš, miláčku,“ přerušila ho.

„Nevíš, co chci říct –“

„Vím, že to jinak nejde,“ přerušila ho.

Vstala a zapálila petrolejku. Hladila mu vlasy.

„Jako holka jsem si přála zlaté vlasy, jako máš ty. Moje sestra Zuzana měla takové vlasy.“

„A mám rád veselé dopisy,“ zkusil to.

„Jen nevím, kde je brát,“ odpověděla. „Budu moci asi vždycky jen opakovat řečené a napsané –“

„Jsi unavená?“

„Někdy je lepší něco prostředního. Nemyslíš? Láska je těžká.“

Byla skleslá a vlídná. Hladila si tváře. Svědila ji pleť. „Mám tě jako talisman proti smutku.“ Vyslovila to s úsměvem. Bolel ji celý svět a přešlo jí to do čela, boků a kloubů i pohledu. Políbil ji na špičky prstů. Věděl, že by nebylo správné odejít, ačkoli si nebyl jist, nakolik je správnější zůstat.

O něčem přemýšlela. Pak řekla:

„Víš, Dany. Tou vzdáleností budeš tak blízko vedle mne, že skoro budu cítit tvou ruku ve své a uvidím tě před sebou, jako lidi, co mají vidiny,“ šeptala.

Zkoušela se usmát. Lampa skomírala na nedostatek petroleje, propadali se do tmy. Cítil, jak a čím se loučila. Co jen balila do slov. Co člověk vycítí i bez slov.

„Jednou nás při přecházení chytili četníci na hranici. Mlátili nejdřív děvčata. Jedna měla z ran oteklé nohy. Byli by ji zabili. Řekla jsem tomu četníkovi: Nemlaťte ji, má oteklé nohy, zůstane vám v rukou. A on se na mne podíval: Mám řezat touhle holí tebe? Řekla jsem mu: Radši mne. Vzal mi jen peníze. Naši lidi v Maďarsku byli protivní. Chránili si jen svou kůži a nevěřili, že to přijde i k nim. Dávali nám čizmy a peníze. Opatřovali certifikáty. Ten, co mi je předával, měl lóži v divadle. Viděla jsem tenkrát díky tomu to nejhezčí, opery, balety. Měli jsme u sebe tabletky. Říkala jsem si: K čemu je dobré umírat v posteli, jen když to přijde rychle.“

„Proč se k tomu tolik vracíš?“

„Je to všudypřítomné. Proto si někdy myslím, že by to tak jako tehdy v budapeštské opeře mělo být pro všechny lidi, kdekoli na světě. I proto, že nikdy nevíš, kde se můžeš ocitnout. Svět by byl lepší už ze sobeckých pohnutek. Abych ti řekla pravdu, tak nevím. Ale nevím také, jestli vracet se k tomu je jen špatné, jestli mi rozumíš.“

„Jednou ses zmínila, žes měla dvě sestry. První byla Zuzana, druhá Věra.“

„Ta přežila. Té jsem pomáhala, aby se odtud dostala s konvojem. Přišla sem v sedmačtyřicátém. Byla v tranzitním lágru. Pocuchalo jí to nervy. Slyšela za války katuše. Nesnesla zvuk minometu nebo děla. Když někdo zaklepe, trhne sebou. Teprve pak se v duchu ptá, kdo to je, a říká si, že už nechodí gestapo. Stydí se, že odtud odešla. Píše mi dopisy, z kterých soudím, že se z toho ještě nedostala.“

„Pamatuju si všechno, cos mi řekla a napsala.“

„Miláčku, já si pamatuju snad každou vteřinu, co jsem s tebou. Mohla bych asi umírat a pamatovala bych si, co jsem s tebou dělala nebo o čem jsme mluvili.“

Zasmála se. „Když jste s Lampelem prvně přišli, skoro mrtví, vyprávěls vtipy. Nesnáším muže bez smyslu pro humor. Snesu je tak půl hodiny. Nejvýše dva dny. Tebe bych možná snesla –“ smála se jen rty, hlas ji prozrazoval. Chtěl říct, ale nedořekla, že by s ním chtěla žít?

„Magdo,“ oslovil ji náhle. Zkusil se jí dotknout. Nevrátilo se to z ní. Věděl, že se něco stalo, přetrhlo a nenavázalo, sedmým smyslem nebo strachem z toho. Zápal. Byl rád, že je tma.

„V tom, kde jste byli s Jonnym, je pro mne odpověď na to, co se muselo stát, abych byla schopna začít znovu. Stane se hodně, než je člověk schopen všeho – i schopnosti zabíjet, abys nebyl sám zabit. Jenom oduševnění by bylo málo. Lidi tehdy na tom kopci taky cítili, že je to poslední příležitost. Zabili aspoň sebe. My se snažíme zabít je. Proč, na to se najde spravedlivá odpověď možná za padesát let. Až bude pravda tak nahá, jak chceš mít nahou mě.“

Políbil ji na ústa.

„Magdo –“

„Mám tak nemožné nálady, nemůžeš za to,“ řekla. A potom: „Mám tě ráda. Budu tě mít pořád. Miláčku. Nic z toho není chvilková myšlenka. Ty to víš. Je to všechno pravda. Miluju tě víc než svůj život, nesměj se mi, věř, dala bych se zabít, teď hned, aby tím bylo dáno tobě vše, co chceš. Je to pravda a zázraky jsou. Myslím, když v něco věříme, tak to je. Přece je to už zázrak, že na tebe můžu celý den myslet a vidět tě před sebou, položit si tvoji ruku na čelo nebo na prsa a slyšet tě mluvit, tvůj hlas. Jsi opravdu v každé částice mé bytosti, času. Není to tedy výmluva, že bych tě nechtěla.“

Už ji neoslovoval. Jen se jí zeptal, proč to říká. Ale slova tu neměla cenu, věděl to hlavní proč, kvůli kterému to říkala.

„Jsem jinak zařazena. Měla jsem muže, tys ještě neměl ženu. Třeba bys mě za pár let nenáviděl, že kvůli mně nemůžeš být, kde chceš. Četla jsem si v tvých dopisech. Několik věcí je mi bolestně drahých, takže nad nimi pláču. To jsou věci, které mne spojují se světem. Jinak žiju ve snu s tebou. V noci se mi o tobě zdá, a nezdá-li se mi, probudím se a myslím na tebe.“

Potom si vzdychla. Překvapila ho: „Saharof si mě chtěl také vzít. Hodně lidí dosáhlo za ty dva dny hranice, kdy mi začali být protivní. Saharof byl něco jiného. Nemůžu uvěřit v muže na celý život. Kolikrát jsem musela odejít, přestože mne vázalo tolik pout. Co když nejsem schopna zařídit si ani svůj soukromý život?“

„Nikdy jsi mi to neřekla.“

„Lidi si neříkají všechno. Vždycky křičel jak lidožrout. Co chtěl ode mne, říkal tiše. Snad si dělal legraci. Pamatuju se, jak jsem se u něj poprvé hlásila. Koho hledám? Komandanta, řekla jsem. Kterého? Motti Saharofa. Co když tu není? odsekl. Pak se mě zeptal: A co bys řekla tomu, kdybych to byl já? Ty to nejsi, řekla jsem mu a myslela si, že je moc jednoduchý. Nikdo nepřečetl za války tolik knih jako on. Nikdy nechtěl jíst v jídelně pro důstojníky. Taky proto mu říkali komunista. Vydoloval pro své vojáky všechno, to víš sám. Jednou získali dům, legionáři nechali jídlo v hrnci, přinesl mi to a křičel; v jeho křiku bylo bezpečí. Podruhé ho chtěli vystřídat, když vylezl na Mont Sion a zůstal sám u konce tunelu. Nedělejte si starosti. Měli ho rádi. Nechtěli ho v tom nechat. Poslala jsem mu koláč. Šli s ním tři chlapi. Nakonec tam zůstali všichni čtyři. Volali, že koláč je prima. Zastrílel se tam kulomet. Trčeli tam dva dny. Nemohla jsem ho ani políbit.“

„Třeba tě to se mnou omrzelo,“ řekl najednou Dany.

„To neříkej, miláčku, nebo bych si musela myslet, že to naopak tebe omrzelo se mnou.“

Bloudili.

„Mám Saharofa stejně rád.“

„Měl v sobě schopnost dopřát jinému, co sám neměl. Vydržel přitom, co by se jinému tisíckrát zhnusilo. To svedou ti nejlepší. Jednou vzal kulometry a pancéřový vůz. Mně říkal: Neboj se, dostanou strach, hned jak to začne. A potom: Tak kdy si dáme rande, umoudří se, nevěsto, v šest večer po válce? Denně mi opakoval, že jsem hezká. V něčem ti byl podobný.“

„Myslíš? Spíš Jonnymu.“

„Ne. Saharof mi vyhrožoval, že mi jednoho dne poví proč. Pokoušel se mě políbit, když jsme šli spolu domů. Řekla jsem mu: Radši ne, mám už na to svoje lidi. Rozesmál se. Ale nebyl to vtip. Člověk musí být tvrdý, když chce obstát. Jednou jsem přikryla svetrem mrtvou ošetřovatelku. V noci svetr někdo vzal. Naše komando šlo ráno na jejich snajpř. Měli jsme je zabít všechny. Ptala jsem se, jak se tam dostaneme. Takhle, řekl Saharof. Sedl si na bobek, vzal do ruky nůž a nakreslil do hlíny dům, udělal od střechy šikmou čáru k zemi. Tohle jsme ráno zbořili, povídá, navezli si mezitím k čelní stěně cihly, trámy a kameny, aby to nespadlo a mohli dál střílet. Tak jenom vylezeme nahoru a zabijeme je. Je to jednodušší než postavit dům. Nebo ho zbořit. Ležel tam jeden raněný druhé strany. Vypadal strašně. To nic není, řekl Saharof. Zranění občas vypadají děsně. Doktor to dá dohromady. Za pár měsíců jsou z toho jen jizvy. Někdy jsem si myslela, že lidi tu jsou zlí. Jsou jen tvrdí, jinak by neobstáli a prohráli. Ta žena, co chodila za Saharofem, jednou vlezla do palby. Od té doby chodil za ní. Vy mě přece neznáte, říkal jí. Ale ano, znám, jste podobný mému synovi. Víš, Dany. Představuju si, že po tobě něco zůstane. Nemyslím upomínku. A když říkáš pravdu, máš to

v každé zemi těžké. Saharofa dostal třeba ten zraněný snajpr, kterého jsme tam nechali ležet. Ještě ráno jsme se mohli fotografovat. To byl Saharof, kdo říkal, jak by si lidi připadali bez lásky a úcty. Jonny je z letců, kteří přijeli, už skoro sám. Ta jeho Jemenitka se třese úzkostí, když nastupuje do stroje, ale nedala by to na sobě znát za nic. Viděla už dost letců spadnout a zabít se. Voják, když přežije a něco končí, svlékne uniformu. Zůstává vojákem jen ve své paměti. Víš, jak je to s armádou. Časem se musí vystřídat i ti nejlepší. Celá generace je na tom stejně, ale vojáci jsou první. S postupujícím věkem jejich akcie klesají. Není to jako u vína. A ty nebo Lampel můžete napsat, jak to tady bylo. Když budete mít štěstí, bude to třeba klíč k tomu, co teprve přijde.“

Dolila petrolej a udělala světlo. Byla bledá, nervózně se přečíslala dlaní. Snad měla za to, že ji docela neposlouchal? Poslouchal, i když ne úplně soustředěně.

„Kde jsi? Kdes byl?“ zeptala se.

„Já?“

„Já ne.“

„Jsi pořád na nějakých přechodech,“ zkusil to.

„Co kdybych se ti přestala líbit? Hodně lidí, co znám, se po nějakém čase neshodne. Prostě jim to nejde. Někomu to nejde ani za pár dní nebo týdnů. Nezáleží to ani na zemi, i když země je citelný důvod.“

Na to mlčel.

„Zažila jsem vážně i směšné věci, nemysli si. V zimě jsme si opatřili v Budapešti německé uniformy. Dva naši blondatí mládenci šli v převleku do věznice pro našeho člověka. Hrozilo nebezpečí, že ho fašisti ještě před evakuací zastřelí. Ten chlap je zdržel v kanceláři o dvacet minut. Trval na tom, že vězeňská správa musí vrátit

jeho věci. Někdo ztratí nebo riskuje, že ztratí skutečně všechno, teprve kvůli tomu, že nechce ztratit něco, co už beztak neměl.“

„Nemysli si, že se mě tak snadno zbavíš,“ poznamenal.

„Myslím na sebe,“ odpověděla. „Na toho mládence. Jmenoval se Fišer. Měl teorii, že některé revoluce žijí jen se svými původci, než vymře a zestárne pokolení osnovatelů a vítězů; nevím přesně, byla to složitá teorie, a zahrnuje i nás. Mluvil o mezeře mezi nadějí a zklamáním.“

„Nejsi snadná ženská, ostatně jsi mi to sama řekla,“ zkusil to ještě jednou. Čekal, že se rozesměje.

Rozplakala se. Bylo to jako první noc, kdy zůstal. Měl pocit, jako by pláčem, který jí smáčel tváře, byl sám v sobě o něco tvrdší. Otíral jí oči. Pak ji líbal na vlasy a na víčka a na vrásky pod očima. Chvěla se. V tom se to podobalo začátku.

Kapitola 60

Seděli později vedle sebe jako staří manželé, které potkalo neštěstí, a mlčeli. Otevřeným oknem sem vplouvala tma, odraz hvězd, nakonec bledé světlo, v němž přicházelo ráno. Nebyl to ještě úsvit. Odlehlé světlo, v němž nebe vypadalo jako planina zasypaná sněhem nebo pískem, pak se vyčistilo a nakonec svítilo jasně, jako zvrásněná hladina bez vln, moře obrácené vzhůru nohama.

Zvolna se dnilo. Úsvit se pnul dlouhým, úzkým růžovým pruhem. Protrhal se konečně do světla. Byl to zápas něčeho a někoho? Obsah každé vteřiny, kterou člověk vědomě prožil? Možná že lidi Atlantidy ponořili do vln i svá malá a velká trápení a že to opravdu bylo tady, jak psali v novinách. Člověk bojuje o trvání a nesmrtelnost i tím, že chce mít děti s někým, kde a s kým to stojí za to. A také tím, že pracuje, aby odevzdal o něco víc, než dostává. Chtěl, aby to byla dobrá práce a aby zůstala na světě déle než on. A aby ji dělal někde a s někým, kde a s kým to stojí za to. A na správné straně, aby se nemusel stydět za nic, co se dělalo i jeho jménem. A aby věděl, že peklo je peklo a ráj je ráj, a kdo to plete, je svině. Aby nemusel obelhávat svoje svědomí, dívat se barevnými sklíčky, dělat, že nevidí, co viděl, a držet se pitomých zjevených pravd a pravdiček. Ale co je pro jednoho černé, druhý vidí bílé, a v čem někdo volně dýchá, druhý se může dusit. To byla stará vesta. Nesmí se brát zbytečně vážně.

„Jak se jmenovaly ty kytky, co byly jako růže, tenkrát v Istanbulu?“ zeptal se.

„Kalaniot,“ odpověděla.

„Neměla bys plakat, miláčku,“ dodal.

„Za tři dny – jednou,“ řekla.

Políbila mu ruce do dlaní a zase se styděl, jako vždycky, a chtěl je odtrhnout.

„Miluju tě,“ řekla. „Budeš tomu rozumět? Můžeš to pochopit? Odjedeš a přijedeš.“

„Budu ti muset povídat o legracích,“ zkusil to. „Sama uznáváš, že máme oba smysl pro humor.“

„Nejsem z marcipánu,“ popotahovala.

„Je to o Lampelovi. Bydlel u dvou obstarožních dam. Jedna byla stará panna, druhá její matka. Zkusil to s oběma. A vyšlo to. Byl děsně na to – no, víš už, fakt –“

„Ano,“ a trochu provinile se usmála.

Vyprávěl jí, jak si Lampel v jednom ze záchvatů spořivosti najal pokojíček na Hajarkonu u dvou žen. Spal ze zvyku nahý, a když šel večer, v noci nebo ráno do koupelny, musel přes celý byt a vláčel za sebou prostěradlo styl Cézar.

Byl kapku pod parou. Pištěly jak myši. Prchaly do kuchyně.

Sledoval, jestli Magda ještě pláče. Neuvedl, co Lampel objevil u mladší na nočním stolku v černé etuji; z tělové gumy. Koupila to údajně pokoutně na lodi.

„Co ti mám povídat. Nesl se vždycky jako duch. Starší byla polo-slepá, ani ho pořádně neviděla, ale mladší šilela. Bylo jí asi šedesát. Ráda omdlívala. Přitom Lampel mručel, aby to znělo tajemně: Čichám člověčinu, koho to tu, matko, máš? Vážně.“

„Půjdu se osprchovat,“ řekla, ale nešla. Čelila vnitřnímu návalu. Myslel i na to, jak to začalo bezelstně, jen z touhy se s někým pomazlit. Kde se brala prozatímnost všeho, co si člověk přál trvale?

Začal s něčím jiným.

„Můj kamarád ze Španělska vždycky říká: Čelověk, to je žízala s velická hlava. Anebo: Už se já zepesala definitivny na seznam

belbu. Jmenuje se Enrico Garcia Victorero. Maminka mu říká Kike. Jako kluk rozebral se sestrou fotrovi cibule. Hráli si na podlaze a hodlali sestavit něco praktičtějšího. Rád na to vzpomíná. Šel na východ do ráje tak důkladně, až se dostal do Moskvy. Oženil se s Ruskou. Zeměpisné směrnice se nemají brát doslova. Vyprávěl, jak střílel ve Španělsku s ruskými pistolemi a kulky skákaly po sněhu. Většinou nekecal.“

„Věřím, žes to chápal. Moc sis se mnou neužil.“

„Na ženskou tolik nepláčeš,“ řekl Dany. „Uděláme si s Jonnym a Lampelem pár fotek.“

„A doma mě zastrčíš do nějaké knížky, to už znám.“

„Miláčku,“ řekla.

„Miláčku,“ vyčetl jí.

Pohladila ho po vlasech. „Máš vždycky v pondělí zelenější oči,“ řekla.

„To jsem nevěděl.“

Ještě leželi, oblečení, na posteli a dosahovali beze slov souladu, při němž se jindy propadal do neviditelného mechu. Byla ironická, citlivá, vyrovnaná. Z očí jí hleděla fantazie a koutky rtů vyvolávala dojem smutku a moudrosti, míry, která určuje pocit štěstí mírou bolesti a bolest mírou štěstí. Nezměnitelná vnitřní váha. Přitom byla hezká, že kdyby se za to slovo v duchu nestyděl, řekl by líbezná.

„Všechno, co kdy bylo, je stále, a bude do konce mého života,“ šeptala. „Každou vteřinu dne.“

A ještě o chvíli později, když leželi oblečení, jen bez bot, na jejím lůžku a držel ji kolem krku jako sestru a milenku a kamarádku, a nemuseli už mluvit.

Myslel na krabici s botami, která ležela pod postelí. Svůj přenosný psací stroj si ráno odnese. Pohnul nohama a shodil na podlahu hrníček čaje. To ho probudilo.

„Co se stalo?“

„Rozbil jsem ti hrníček.“

„Střepiny,“ řekla. „Sebereme je ráno.“

Bylo už světlo. Vypadala svěžeji. Hlas měla taky lepší. Zůstal ležet. Šla do koupelny první. Pak se vrátila, lehla si znovu na kraj lůžka a Dany ji k sobě přitáhl.

„Ne, Dany, ne –“

„Mně to nevadí,“ řekl. „Miláčku, nežijeme před dvěma tisíci lety.“

Objala ho silněji.

„Na co myslíš?“ zeptal se potom.

„Na podivné zařízení času, na osud mé rodiny, chce se mi spát,“ řekla.

Nastavila mu tvář k polibku. „Mám od tebe rty oteklé,“ řekla. Oči měla červené pláčem. Na podlaze ležely střepiny. Venku se probouzelo město.

„Jdi se osprchovat,“ požádala ho, „jdi tiše, paní Landwehrová spí jako šakal. Ať ji neprobudíš.“

Sebral střepiny a šel.

Když se vrátil, byla Magda už převlečena a usmívala se, jako kdyby se nikdy nic nepříjemného nestalo. Podala mu dopisní papír, jednu z osmerek.

Návrh dopisu (odkudkoli)

Kamarádko.

Dojel jsem dobře. Počasí je chladnější, strava dobrá, rodina v pořádku. V ulicích jsou nepokoje – proto Lampel nepřijede. Já snad dříve nebo později. Možná že budu v Austrálii. To bych pak vždy za pět let přijel. To by bylo dobré. Měj se hezky.

Podepsat (vlastní rukou). Nehodící si škrtněte.

Vyprskl smíchem.

„Pár řádek v mé situaci potěší –“

„Ještě bys měla říct, že mi budeš vděčná –“

„Ne zase tolik,“ podotkla. Smála se.

Byla hezká, s mokkými vlasy, jako v nejlepších chvílích. Smála se a bylo mu s ní jako první večer, kdy odhadoval, nakolik by na ni vůbec stačil. Oba byli samý úsměv a jemu bylo příjemně, s jen nepatrnou příchutí citrónu na patře. I od toho mu rychle pomáhala. Byla taková, jak ji poznal, dokud ji neznal. Schopna začít všechno na světě znovu. Už to nebylo beztrestné a nezávazné, jak by byl asi chtěl.

Ledacos si dokázal namluvit i teď.

„Chtěla jsem ti dát tuhle desku, jen tak,“ řekla. Byla to melodie z filmu Pod střechami Paříže. Na obálku napsala kolem dokola: *Ne-dělej si iluze o té destičce - a jinak - všechno je skutečnost - ale jaká -*

„Zapomněla jsi udělat tečku,“ upozornil ji Dany.

„Co když ne?“ řekla a usmála se vlahýma očima.

Políbila ho na ústa, voněla vodou a mýdlem, a pak vzala jeho ruce do svých a políbila je uvnitř, jednu po druhé.

Kapitola 61

Chvíli potom, co se objímali, byla ještě plna blízkosti, něhy a oddanosti. V hlavě se jí míhaly myšlenky na to, co prožívá. Pokaždé, když si byli blízko, ho cítila duší, jako by duše měla podobné vlastnosti, jako bříška prstů. Skoro jí z toho vyplývalo, jak to tělesné je důležité pro jejich sblížení. A pokud pracoval a neměl ani čas, ani sílu se jí přiblížit, nebo ho trápily starosti, strach nebo plány a příští hodiny, vzdalovala se mu, nikdy tak dramaticky, ale přece, a obnovilo se to, až když si zase byli blízko a dostávala podobné myšlenky jako nyní. Téměř všechno šlo stranou. Bylo to silnější než smrt. Jen země byla silnější. Tázala se v duchu, zdali to je podobné s ním, ale styděla se ho zeptat. Možná. Nepřeceňovala ani nechtěla podceňovat to tělesné, to nejbližší. Blízkost, které říkala láska. Čekala na jeho miláčku a pro sebe si je opakovala a oslovovala ho a vedla s ním poněkud nestydaté rozmluvy, nebo k nim vybízela jeho, a opakovala, co je na něm stejně krásné, jako co chválí on na ní. Byl to zvláštní druh krásy, která potřebovala blízkost jako jídlo sůl nebo hořké osladit, trpké zmírnit. Tělo, usuzovala, je pramen, zdroj, z kterého se napájí duše, ale je to tak i obráceně. Bůh požehnej za tělo, stejně jako to občas říká on. Osud požehnej za její tělo. Prsa. Klín. Jsou závislé jedno na druhém. Tělo, tělo, tělo. Blízkost, blízkost, blízkost. Mohli by spolu zůstat, i kdyby je nesblížovalo tělo? Raději nechávala tuhle otázku nezodpovězenou, protože si odpovídala sama.

„Jsi pro mě ideální,“ říkal. Hltal očima a doteky její tělo, prsa a boky a klín, stehna, každý milimetr kůže.

„I ty jsi pro mě ideální,“ odpovídala.

Mysleli si to oba. Bylo štěstí, že se potkali, s podobnými a stejnými sklony, s odvahou odevzdat si těla se vším všudy?

Odevzdávali i duše. Byly svorníky. Třebaže nebyly jediné, držely je pohromadě, na dotek, někdy neuvěřitelně blízko.

„Mám tě rád,“ řekl.

Bylo to obsažnější, když to vyslovil, třebaže se už nedotýkali.

„Do příště,“ řekl.

„Ano miláčku,“ řekla.

Viděl jí v očích to vroucné, vyslovené pohledem. Odjede? Odjede. Přijede? Ve světě hranic, mříží a zákopů.

Měla dojem, že nevidí dost daleko, jak by chtěla.

V duchu s ní mluvil. *Magdo, Magdičko, láska. Jsi jako duch ve mně, v mojí duši, myslí, v každé myšlence. Hladím tě na prsou, máš je bílá, vláčná a krásná. Chtěl bych být děťátkem, které bychom si spolu udělali, slitinu toho nejlepšího z tebe a mě, potvrzení lásky, abych pil tvoje mlíčko a líbal tě od prsou přes břicho a dolů, ještě doleji, mezi třísla, kde jsi nádherná a milostná a milostivá a mateřská, jako jste všechny ženy, kouzelná a okouzlující, voňavá, čistá a žádoucí k zbláznění. Mohu ti to říkat najednou bez zábran, ale i bez studu, protože to dovoluje blízkost. Všechno. Pocit, že tě ztrácím. Abys mě pila, jako tě vypíjím do poslední kapky, a sytila se, čím se sytím u tebe.*

Chvillemi s tebou mluvím v duchu, co nejdrsněji, protože se ti chci odkrýt, do naha, zvenku i zevnitř. A ujišťuju tě, co je na tobě skvostné, nádherné a k zulíbání a olízání, snědení. A v duchu tě slyším, že jsem tě zkazil a mluvíš drsně jako já s tebou. Se mnou. Každé tvé slovo je poklad, zvony, o jakých se papeži ve všech chrámech na světě a kněžím a rabínům v nich nesí.

Magdo, má blízkost na život a na smrt. Má věčná láska, která nikdy nevyšumí a nezemře, jako neumírá slunce, měsíc a hvězdy. Beru si tě, jako se rabíni modlí a předřikávají ostatním to svaté. Jako ptáci vylétají

až k nebesům, k nejvyšším obláčkům, jako se neviditelný oheň v sopkách propaluje dolů ke středu země a nazpět vzhůru, než oheň znovu vychrlí nahore a zalehne ohněm a popelem zem, moře a ostrovy. Miláčku. Magdo. Lásko. Miluju tě k zešílení. Snad už jsem zešílel, jen to není vidět. Má drahá, taky šílená. Miluju tě.

Cítil k ní vděčnost, jakou cítí muž k ženě, která mu objevila nebo umožnila objevit, co je to láska, blízkost a přátelství, družnost, to nejlepší, čeho je schopen člověk.

Jsem blázen, říkal si v duchu, mluvím sám k sobě.

Cítil lehkost i tíhu, úlevu i neviditelné břímě úzkosti a povzbuzení.

Blízkost. Kamarádství. Nepoznanou družnost. *Miluju tě.*

Nemyslel na to, že není sám. Nebo to pomíjel. Jako zvíře, vlk a jelen nebo někdy kanec. Co je zdrojem nesobeckého mužského sobectví. Oč každý bojuje za sebe, a sám se sebou. *Lásko*, volal ji do ztracena, aniž by věděl, koho volá Magda. *Můj světe.*

Světe, vím sám, díky tobě v sobě, co znamená láska, vím, že se ničeho nebojíš, žít ani umřít.

Viděl ji v duchu před sebou. Krásnou, veselou i vážnou, v uniformě, která pro ni znamenala znovu nalezený smysl existence. Zelená košile s navrch našitými kapsami s dokumenty a sukně s opaskem s přezkou Hagany, obepínající jí boky a výraznější zaděček, elegantnější než všechny pařížské nebo italské modelky světa.

Zítřka bude sobota. Den volna. Šla by s ním do kavárny Atara nebo Arnon na Ben Jehuda?

Spočítal si v duchu peníze. Na všechno má.

Láska ruší všechny hranice, láska bortí veškeré překážky, *propůjčuje křídla*, a andělům pobyt na zemi, v moři a na horách a na pouštích, sílu a nejlepší myšlenky všem, které potká.

Magdo, Magdo, miláčku. Miláčku. Miláčku.

*Miláčku, oslovoval ji v duchu. O jedno jsem možná moudřejší.
Kdyby byla láska pole, zbaví ho všeho plevele, zůstane jen obilí a kvítí.
Stromy. Nebe. Vůně pole a oblak. Božské lidské opojení. Díky.*

Kapitola 62

Lampel louskal slunečnicová semínka a plival slupky z okna. Jazykem si rejdl v zákulisí zubů a odstraňoval slupičky. Zuby se mu bíle leskly ve slunci. „To sis snad dneska ukous jazyk?“ utrl se najednou Dany.

„S některýma lidma nemluví už ani rádio,“ odpověděl Lampel chladně.

„Jsi jak raněná laň, fakt.“

Takhle Lampela ještě nepoznal, vážně, to by ho tedy dokázalo umrtvit. „Jsi jak studená ryba.“

„Možná že mám důvod, nemyslíš?“

Vzhlédl k Lampelovi. Lampel vycítil jeho pohled. Utrl se nazpět:

„Díváš se na mne, jako bys mi něco záviděl nebo mě nenáviděl –“

„Leda bych se zbláznil.“

Lampel mlčel. Tvářil se. Morous. Dovedl být jak stará panna, jen co je pravda.

„- a dost by mě mrzelo, kdyby to měla být pravda,“ dodal Lampel. Na slovo „měla“ dal důraz jak nejvyšší soudce, který odsuzuje nerad, ale neváhá dát průchod právu, padni komu padni.

„Zatím ses pro blbosti neurážel,“ řekl Dany.

„Tak laskavě vyklop, oč jde –“

„Kdys byl naposled u mne v pokoji?“ zeptal se štiplavě Lampel.

„Proč?“ naštvál se Dany.

„Proto.“

„Já u tebe? Vejce za slepičku bys nechtěl?“

„Samy Birlian ráno, než odjel, mně něco divného říkal –“

„Fajn. Celej žhavej –“

„Nic roztomilýho.“

„Nehol mě bez břitvy.“

„Prej jsi mi prohlížel kapsy,“ vyplivl Lampel poslední semínko. Bloudil pohledem po podlaze, jako by se kolem stěn honila krysa.

Dany zrudl. Tímhle ho tedy opařil. Nemohl chytit dech. Snažil se rychle něco namítnout, aby to zrušil. Připadal si jak elektrická lampa, když vysadí proud. Birlian se z těch svých vrásek pominul. Nebo to prasklo v hlavě Lampelovi? Birlian samozřejmě nemohl odvolat ani potvrdit nic. Odjel ráno do Ameriky a oba to věděli. A Lampel dělal své hluboké, chápavé a bolestné oči.

„To je tedy hezká svině, jestli tohle říkal.“

„On?“ zeptal se nevinně a mazaně Lampel.

„Chceš říct, že mě ten teplajzník při něčem takovým viděl?“

„Říkám, co říkal.“

„Na můj svědomí se můžeš vydělat, to je pravda.“

Lampel mlčel. Nelouskal. Dany pochopil, že to nebyla pravda, Birlian to neřekl, a Lampel věděl, že to pravda nebyla. Lampel ho potřeboval shodit. Najednou mu bylo něčeho líto. Jako kdyby mu ukradli duši proto, že ji měl. Každý je tedy nakonec sám sobě ostrovem: Ale proč zrovna Lampel? Tohle by Ota Popper nikdy neudělal. Ani Zdeněk Pick nebo Karlíček Adler by to jaktěživ neudělali. Měl vztek a chuť seknout Lampela do té jeho jemně neviňoučké, a tím snad zároveň kruté tvářičky, s vlasy jak chmýří, do těch buclatých dětských rtů, a udělat mu pod jeho krásnýma moudrýma očima monokl, který by ho pár dní zdobil. Cítil zklamání. Vtělilo se do toho ještě jiné zklamání. Pech, který nezůstává jen sám o sobě. A Lampel se tvářil sveřepě, jako kdyby potřeboval ponížít soupeře alespoň tím, že z něho udělá pobertu, zloděje v cizích kapsách. A že ho pozoruje nenávisťnýma očima? Přece spolu takhle neskončí.

Lampel se hrabal tlustými prstíky v kapse u košile a hledal semínko, jako by jich tam neměl sto. Nejhorší, že ani ta jeho pitomá pozdní žárlivost se netrefila do černého. Co bude to třetí?

„Svině je někdo jinej, a to ty,“ zuřil Dany.

„Seš ubohej. Je mi tě líto, čestný slovo. Jako bys nevěděl alespoň to, že kamarádovi bych se v kapsách nehrabal. Nikdy,“ zařval skoro Dany.

„Nechtělo se mi to věřit,“ snažil se Lampel tomu ulomit hrot. „Že bys byl *taková kurva*.“ Zdůraznil to slovo.

„Jistě jsi *taková hříčka* v cizích rukou. Jenže ty si myslíš, že si můžeš dovolit všechno. Bohužel jsem si myslel, že seš někdo, charakter. Myslel jsem si, blbec, že seš tak dobrej, jak píšeš.“

„Neměl jsem to možná říkat.“

„Není to pravda,“ zařval znovu Dany.

„Neřvi, nestojí to ani za zívnutí.“

„Tak proč jsi s tím vyrukoval?“

„Je to falešnej chlap,“ uhýbal Lampel. „Nedělej z toho tragédii. Není to pravda, šlus.“ Stál u okna, díval se provinile, ale v hloubi duše byl asi rád, že to řekl, mazaná hromádka neštěstí.

Bylo vedro. Vtékalo sem otevřeným oknem stejně, jako když ho Lampel zavřel. Byl směšný, trapný, nedala se mu dát ani rána do brady. Měl velkou bezradnou hlavu. Potilo se mu čelo, dlaně a prsa a asi i kůže a žlábek na zadnici. Pokoje v Ronu byly malé, a když Dany za sebou prásknul dveřmi z tenkého dřeva, zdálo se, že zaprašťely stěny v celém hotelu.

Kapitola 63

Za týden navštívil Lampel Danyho v pokoji, kde se pohádali. Dany si balil věci. Na stolku u postele měl cestovní pas, papíry a kopie, zmačkanou korespondenci. Prohlížel si černý námořnický svetr s rolovacím límcem, který si Dany koupil na cestu.

„Ty někam jedeš?“

„Dostal jsem telegram, abych se vrátil,“ odpověděl Dany. Taky dělal, jako by zapomněl. „Posílal jsem dopis, aby mi dali instrukce a co použili z posledních věcí, a odpověď je, abych naklusal zpět.“

Lampel si letmo prohlédl kopii dopisu.

„Je to šaškárna,“ řekl. „Otevřeli tu pár restaurací. Gondola klub, Marta klub a Vera klub. Taky Menora klub. A Ataru na Ben Jehuda vymalovali.“

„A co? Tady jsou košerovaný i mycí prášky.“

„Snad nejsi pověřčivej?“

„Šel bych, když budeme sami,“ řekl Dany.

„Tak jsem to taky myslel,“ řekl rychle Lampel, stejně potěšeně, jako se tvářil. „Vlastně toho takovej dopisovatel moc nepotřebuje,“ dodal. „Jedny montérky na všední den, druhý na svátek. Když nepočítáš psací stroj, jen papír a tužku a hlavu a zadek a máš všechny výrobní nástroje pořád u sebe.“

„Jasně, hlavu, papír a prdel,“ na to Dany.

Bylo to zase jako dřív, až na to, co nebylo jako dřív.

„Přesně,“ povídá Lampel. „Hlavně to třetí.“

Měli se sejít v sedm před Gondolou. Dany dopakoval.

Zahodil i Adlerův odpolední dopis, který sem šel tři neděle. Adler sděloval nejrůznější drby, Ota Popper napsal povídku Jak se můj

tatínek stal a zase přestal být komunistou (když zjistil, že určitý druh socialismu je maximální prostředek, jak udržet co nejdéle při životě neřesti kapitalismu). Popper měl smysl pro srandu. Tiskový dohled ji nezakázal, ale doporučil mu zvážit, jestli se taková věc hodí k otištění právě teď. Psal, že našli v šéfovně nekrology nových členů vlády a dali jim je neuváženě k posouzení, z čehož nejstaršího málem trefil šlak. Šéf nevyletěl, ale měl namále. Adler psal, že pravda vítězí, milionáři platí daně, lidi věří, že konečně to je to pravé ořechové, a kdo nevěří, drží radši hubu, aby na ni nedostal. Diktatura je dočasná, psal. Nejzajímavější země světa. Je to pocit k tomu patřit. Po dlouhé době mu stojí za to existovat.

Jednou Dany přemaloval v Rudém právu Leninovy a Stalinovy vousy inkoustovou tužkou, aby nevypadali pořád stejně; měl z toho polízanici. Z bryndy ho vytahoval Lampel. Říkal, aby nedělali z vědy modloslužebnictví. Lampel byl jako voják v Rusku čtrnáct dní v blázinci. Mám deprese. To mu zlepšovalo posudek, jako když lordi mají svůj erb. Jednou hledal psychologické souřadnice mezi faraonem, kterého jako mumii strčili do sklepa pyramidy, a mezi vědeckým socialismem. Nato mu šéf poradil, aby míň hledal a víc četl ve stranickém tisku. Nebud' nevěrná milenka, to mají neradi. Říkal toho víc.

Adler psal Danymu, že uznává, čím je zajímavá tahle země, kde je s Lampelem. Cítí to, psal, poněvadž se v něm ozývá volání předků. Ale stesk a volání nejsou tak silné, je mu v Čechách dobře. Nikde mu ještě tak nebylo, ani v New Yorku, Amsterdamu nebo v San Francisku (kde ho pozval obchodník s diamanty, jistý José Lederer z Brna, na oběd a kde bifteky podávaly v pravé poledne nejurostlejší číšnice, jaké kdy vůbec viděl, pouze v síťovaných kalhotkách, přes buchtíčku dolar, pro jistotu se rychle napil whisky značky *Ballantine*, aby mohl polykat a nestřílel po personálu knoflíky od

poklopce). Podle Adlera se Češi nevytahují. Jsou chytří a moudří. Skromní (ne všichni, to se ví), celkem mírní. Nemají v lásce masakry. Váží si sami sebe, a proto si váží i jiných. Nežerou vrchnost. Sranda i při zemětřesení. Fór o Japoncích, kteří přišli do Prahy, že to muselo před zemětřesením být docela hezounké městečko. Řád zlatého zajíce – za tisíc let kličkování dějinami. Člověk se nesmí dát pomýlit, jak řvou, kňourají, jsou mlsní a nevěra se bere na lehkou váhu. Rádi lžou, ale jsou družní a rádi jsou mezi sebou, nejraději v hospodách, které jsou minimálně čtyři v jednom bloku. Je jich daleko míň. Cíl socialismu: zem, kde lišky přestávají dávat dobrou noc. Vzkazovala mu Květa F., že je na zájezdu. Pilně natáčí. „Třída je plná nových žáků a paní učitelka ani nepoznává, kdo chybí.“ „Drží mu místo.“ Už bude rozumět. Chce mu dát „Srdce štít“ na památku letošních prázdnin. Adler psal, že je hezká jak plakát na dovolenou k Egejskému moři. Byl s ní ve Valdštejnské hospodě a obchodník z Toronta jí poslal mezi polívkou a příkrmem vizitku po vrchním s nabídkou sdílet s ní postel za štedrou odměnu v kanadských dolarech. Adler se nabídl, že mu pošle na revanš pár facek. Chlapík se na ni koukal tak očarovane, že mu odpustil i Danyho jménem, jak psal. Sbírala pro něj čtyřlístky a pletla levandulové věnečky. Byla schopna udělat z toho balzám. Také potkal Olgu. Je krásná jako malovaná truhla. Má potíže se sliznicí. Musí si domyslet kde. Musel by vědět, kde jsou třísla. A až se vrátí, aby přivezl Jarce alespoň vylisovaný kaktus. Adler se dovtpil, co lidi zajímá. Byl za Danyho matkou. A nakonec, aby nedělal ostudu, a když, tak jen malou, vyhýbal se teplým, a když ho při něčem chytanou, aby tvrdil, že je z východního Německa, nejlíp z Drážďan. Kádrové oddělení vzkazuje, že perla se neztratí ani v hnoji. Květa bude mít prvního září narozeniny, čte v jednom kuse Turgeněva, Jarní vody, a měla by radost, kdyby jí takových sto výtisků koupil i pro její známé.

Kapitola 64

Gondola byla postavena v italském slohu, s barem jako podkova kolem klavíru. Vrchní měli smokiny, než si je kvůli horku svlékli. Prostřeli sněhobílým damaškem, na stolech hořely svíčky. Bylo to zbrusu nové a nikdo nepoznal, kolikrát hospodu vydrancovaly nejrůznější oddíly. Lampelovi rezervovali stůl na jméno kapitána Artura Aschermana. Lampel pozoroval západ slunce. Za krutost by pokládal, kdyby musel sledovat i východy. Tvářil se, jako by to byl možná poslední západ slunce, ale možná se stane zázrak a zítra zas bude den.

Vrchní přivedl k jejich stolku ještě dva lidi. Zeptal se, jestli Lampel někoho čeká, a Lampel chtěl říci, že ano, ale jakmile otevřel svou líbeznou hubičku, vylezlo mu z ní „samozřejmě“ a lítostivý pohled. Páni usedli. Naštěstí nerozuměli česky.

U baru postávali řidiči konvojů. Někteří měli kravatu. Tělnatý pán vedle Lampela byl, jak se ukázalo, bankéř z New Yorku. Mluvil pomalou angličtinou s polským přízvukem. Svěřil se jim, že blízko domu, kde bydlel, zapálil někdo synagogu, načež se bankéř z jednoho dne na druhý sbalil a přijel, šťasten, že má kam, jako předtím jeho otec, když přifíčel z Polska do Ameriky, a pradědeček, který to vzal z Německa do Polska, a dědeček pradědečka, jenž utíkal pro změnu ze Španělska do Německa. Bohužel sedmdesát šest jeho příbuzných zůstalo v Polsku a proměnili se ve tři milióny sazí. Lampel chtěl říct, že je prima, když mají ti, co přežili Hitlera, pas, ale místo toho se dal slyšet:

„Bratři, hoří nám dům, ale máme kam jít –“

„Cítím v kostech, když něco začíná, právě tak, jako když něco končí,“ řekl bankéř. „Všichni, jak tu sedíme a stojíme, jsme ve dne jak lvi a v noci člověk neví, jestli těm fantomům zase uteče.“ Pak řekl: „Všichni, kteří vyznávají zásadu čestně žít, čestně bohatnout a žít a nechat žít a nikomu neškodit, nemají ani hrob. Tady o tom nemluvte, zdejší to neradi slyší.“

Druhý muž, který neměl s bankéřem co dělat, byl pěstitel vepřového bravu z Nazaretu. Masíčko s červenkou i bez ní prodával semitům všech odrůd a náboženství, než se dostali do vedení týlu pobožní. Než si obrátil slánku do polévky, nastavil dlaň, aby se přesvědčil, že otvory propouštějí náležité množství soli. Jmenoval se Benjamín Engel; bankéřovo jméno bylo Egon Florersheimer. Oba přišli z Nového Yorku.

Začali jim nosit na stůl. Lehoučké *capri bianco*, talířek mořských měkkýšů a *filetto di pesce*, kousek vařené ryby. Bankéř, ještě než Lampel nalil, říkal, že to není tak jednoduché, jako když je člověk v zemi, kde se narodil a odkud utekli dědečkové a kde v ozvěně jejich strachu cítí svůj vlastní, před kterým utíká jinam. Všeho do času. Lampel mu to přerušil:

„Na zdraví,“ začal. „Čin, čin -“

„*Lechájim*,“ na to bankéř Florersheimer.

A napil se. Pan Engel začal mezi jídlem vybalovat z příručního kufříku košile. Změřil si Danyho jako krejčí.

„Poslyšte,“ povídá. „Vypadáte, jako byste neměl košil nazbyt. Postavou si nejsme tak vzdáleni. Kdybyste se neurazil.“ Odhadoval Danyho. „Tuhle jsem pral sám. Není jako padlý sníh, ale nikdo nemusí mít deset košil a druhý -“

„Jen si vem, lavičko,“ povzbuzoval ho Lampel.

„Děkuju,“ namítl Dany.

„Náhodou by ji mohl potřebovat na svatbu, ale jeho tatínek má s košilema krám, vážně,“ usuzoval Lampel.

„Vede jen pánské košile?“ zajímal se bankéř.

„Celá rodina je zavedená na pány,“ dodal Lampel.

Dany se ho snažil kopnout pod stolem, ale mohl snadno nakopnout některého z pánů. Pan Engel se podobal svým nazaretským svěřenečkům. Bankéř se ptal, jestli jsou vážně z východní Evropy, že by totiž chtěl do Piešťan, zdali tam nemají známého doktora. Lampel mu bez váhání slíbil i svou babičku. To už se naučil neodmítat rovnou. U moučnicku si pěstitel vepřů stěžoval, jak je tvrdý, a že příbory nestojí za nic, což nechtěl říkat mezi rybou. Dostal novou buchtu a příbor, ale pes byl zakopán v jeho chrupu.

Za chvíli viděli tančit vojáka s obočím jak černé kníry břišní taneč. Voják mezitím objednával přes celý lokál pro svou kompanii řízky, ale dvojité. Vojáci mu začali zpívat. Báječně se kroutil a natřásal. Bankéř vykládal vtíp o rozdílu mezi židovskou hospodou. Když si člověk zajde do křesťanské, vidí lidi jíst a slyší je mluvit. A tady naopak – a tak dále.

Bankéř se zmínil, že jeho žena se jmenuje Karolína, je Američanka a má šestnáctinu indiánské krve.

„Víte, jaké budeme mít zdravé děti?“ tázal se.

Nato se oba s panem Engelem zvedli a šli do horka na čerstvý horký vzduch.

„Toho doktora v Piešťanech budu potřebovat já,“ povídal Lampel. Ulevilo se mu.

„To znáš,“ začal Dany. „Chlap v tlačenci v elektrice říká: Pane, nechtěl byste s tou nohou, kterou mi stojíte na kuřím oku, jít do prdele? Chlápek si hned přešlápl a vylekaně kulí oči. Neděste se, povídá ten s kuřím okem, já to nemyslel doslova. Nebo jak ten člověk šel na maškarní bál za Adama? Chtěl v půjčovně masek fíkový

list. Přinesli mu první, byl mu malý, přinesli mu druhý, třetí a tak dál. Až se skladník namíchl: Pane, víte co? Přehodte si ho přes ramena a jděte za benzínovou pumpu.“

„Fajn,“ na to Lampel. „Potřeboval bych doma vyřídít pár věcí.“

„Máš štěstí, že nejsem jako ty.“

„Pamatuješ si, jak jsem ti jednou vyprávěl, jak mi byla zima a šel jsem na návštěvu k jedné paní –?“

„Jo, seběhnul sis o patro níž –“

„Tak ta paní je v očekávání. Kdyby to na ni přišlo, ujmi se jí a já ti to vynahradím.“

„Uděláš jedno dítě pro mne?“

„To by ti neudělal ani Jidáš.“

„Umíš počítat? Tak počítej, že to udělám.“

„I kdybys měl tomu škrvněti dát napít. Víc od tebe nechci. Nádoby té paní, když jsem ji opouštěl, ještě nechyběly.“

„Jinak ses šel ohřát o dvě patra níž,“ na to Dany.

A bylo to zase jako dřív. Bylo to zbytečné, aby si s Lampelem ještě něco povídali.

„Domovnice tam taky není nejhorší,“ dodal Lampel.

„Jednou jsem potkal před barákem jejího muže ve tři ráno. Ptám se: Proč jste tak otrávenej, pane Dvořák? Vyložil mi, jak se děsně snažil, a ona při tom kousala jablko, aby neusnula.“

„Vážně?“

„A zároveň se dívala na televizi.“

„Od jablek pocházejí nejhorší věci. Uvidíš se s někým, ještě než odfičíš?“

„Jonny by nás chtěl vzít na výlet letadlem,“ řekl Dany.

„Tak na tebe,“ zdvihl Lampel skleničku.

„Na cestu. Na pana Engela, na pana Florersheimera. Na jeho kasu. Na jeho paničku s šestnáctinou indiánský krve. Na Engelova

prasátka. Na to, aby ti, co se tu obětovali, na sebe jednou nebyli namíchnutý až na půdu. Nebo aby se zase nechtěli odstěhovat. Na Jonnyho. Na pana Livina a Miriam Livinovou –“

„Byla na lékařský prohlídce,“ přerušil ho Dany. Věděl, kam až by Lampel ve svém součtu rád došel. „Měli ji v rukou tři doktoři. Jeden jí povídá: Paní, vystává nebezpečí, že budete úplně zdravá –“

„Uvidíš, jak se bude ta Lili Marlén vyťahovat, že tu byla ošetřovatelkou.“

„Jmenovala se Klaudia.“

„Tak tedy Klaudia Marlén. Každě si bude chtít něco zahojit. Lidi se začnou vyťahovat, že mají z jedný šestnáctiny židovskou babičku. Norimberk vymažou z mapy. Najdou babičku i Dürerovi. To se podrž, jak jsem měl dneska sen. Byl jsem na poušti, samí beduíni. Výborně jsme si rozuměli. Když mají lidi žízeň, jdou kraviny stranou. Mám taky teď žízeň. Musím se narovnat k mezinárodnímu metru. Jsem nadšenější, než bych měl, nebo zase míň nadšenej, než bych měl. Jako spousta zdejších lidí. Musím to dorovnat na normál.“

„Jen do toho. Nepotkal ses náhodou s norským fjordem?“

„Člověče, jeden je prej vážně v nebezpečí,“ začal se řehtat Lampel.

„A víš asi proč? Kdo říkal, že sionismus je mrtvej, že bude žít jen Izrael? Ty, co odněkud vyhánějí, ještě přijdou a tamti zůstanou, kde jsou zatím doma. Američanům už nikdo v tomhle pokolení nemá za zlé, že se zrovna nemazlili s původním obyvatelstvem. Počítám, že ani české kmeny nepřišly do panenské země, ale já to dneska panu Novákovi nevyčítám,“ povídá zasmušile Lampel. „Beztak je všechno jinak. Dokonce ještě víc jinak, než říkal. Každý teď jinak je úplně odlišný v budoucím jinak. Jeden hlodavej, co pořád už šest let říká, že je mu pětáctýřicet, poněvadž uloup mladou ženu, přived ji do jinýho stavu, aby dokázal, že ji dokáže zmermomocnit, kdy si vzpomene. Udělal už dvě krásný hlodavý

děti. Je pro jeden národ. Hotovej nicnežnárod. Původně chtěl do Austrálie. Nevyšly mu prachy. Myslí, že to už nikdo neví, ale vědí to všichni. I to je jinak. Tak na Magdu.“

Zdvihl skleničku. Byl vytrvalá myška hryzalka. Uměl nakonec ve svých botách chodit, aby došel, kam potřeboval. Dany zdvihl skleničku. Plulo mezi nimi poznání, nebo část, ten důležitý díl, a bylo lepší o tom i napříště mlčet, jako si to Dany nechával pro sebe i v minulosti. Věděli svoje.

„A pan Livin, ať už se nám uzdraví a zvládne to ve stavu národní pohotovosti od Eufratu k Nilu, když to bude zapotřebí a zase je vyprovokujou a budou si loudit o pár přes držku, a pro jistotu i proti tomu, aby to snad nebylo jednou obráceně.“

„Doufám, že na to budou mít lidi,“ napil se Dany.

„Ty bys byl báječnej psovod, Dany. Myslíš, že by potřebovali psovodody, jako seš ty?“

„Zalej si chocholku,“ na to Dany.

„Já si zalejvám chobot už od odpoledne, co jsem u tebe byl,“ podotkl Lampel. „Pořád mi někdo odjíždí. Hele, řekni mi *kamaráde* a já budu nebesky spokojenej. Zazpívám ti jako Enrico Caruso –“

„To by nás na beton vyhodili, *kamaráde* –“

Lampel se usmál, roztáhl nožičky a řekl: „Tak se podívej. Taková, maková, zaslíbená země, válečnej komunismus, rysy bratrství a družnost a sionismus a skoro nezištnost, alespoň v téhle chvíli, všichni báječnící kamarádi, židi z celého světa, co se jim posmívali, že neunesou ručnici, a co už nemají nervy válčit za lidstvo, když potřebujou domeček, a bude to možná lepší než polívka se vaří, maso na talíři, přijde na to a sežere to –“

„Afrika,“ na to Dany. „Asie. Nebo Amerika. Rusko?“

„Budeš se divit,“ převezl ho Lampel, „šaskárnám ještě dávno není konce. To si může o ideologii žvanit kdo chce co chce.“

„Ještě jednu láhev, pánové, prosím,“ přišel číšník a vyhrnul si rukávy košile.

„Jen abys tu ještě nelítal nakonec nahatej,“ povídá Lampel. Mumlal: „Nejbolavější země, co jsem kdy viděl. I ve svý šťastný hodince. Copak ji fakt bolejí i rány druhý strany?“ A nalil z druhé lahvičky nejdřív Danymu, pak sobě. Ujistil Danyho, že bude spíš pít a dávat si napříště jen menší jídla.

„Človče,“ povídá. „Víš, na co se mě ptal ten hubenej generál na Metudella 28, David Šaltiel? Jestli prej vím, co je to židovská *selbsthass* – sebenenávist, jako by nevěděl, blbec, že to mají i herci, sportovci a spisovatelé a možná i prostitutky. Pije jen polskou vodku, nosí hedvábný bílý ponožky a dívá se jak zesnulej maršál Scharnhorst. Měl plnou skříň papírů a říkal, že kdyby je vydal v plen, vypadávaly by nám oči z důlků. Pil poctivě, to je fakt. Odnesl manželce květináč s růžovou kytkou, myslím, že tomu říkal kalaniot, do předsíně, aby nás neotravovala. Povídá: Pane Lampele, myslíte, že jsem přišel tak rád před dvaceti lety mezi močály, moskyty a malárii, mezi lidi, s nimiž jsem neměl nic společného? Miloval jsem Německo. Goetha, Schillera a Heineho. Odmítnutá láska je nejhorší. Můj sen byl pořádek. Důkladnost a být německým důstojníkem. Kdyby mě Němci neurazili, nebyl bych, kde jsem. – A víš, co mi říkal major Dajan?“

„- že si promluvíte mezi třema očima -“ na to Dany.

„Nebud' surovej,“ napomenul ho Lampel. „Za tohle hnali kluka, co se jmenoval Levý, zpátky do Prahy, a tam si dal jméno Léwy, ještě v noci ven z baráku pod vládní správou, že si už nestačil navlíct ponožky a vzít si svýho černýho pejska, rasa jezevčík.“

„Tak tedy o tom, kdo mu zase vlez do postele. Jeho stará musí mít silnej žaludek.“

„Silný budou v rodině ještě jiný orgány,“ na to Lampel. „Nezapomeň, že všichni Izraelci jsou přátelé. To řekla Dajanová.“

„To by mě zajímalo, jak dlouho to vydrží říkat. Jednou mi Saharof vykládal, jak chlapi z Irgunu blbli, že nechají mluvit tanky, proti všem, i proti vlastním, když to bude muset být. Ulice prázdný, jako kdyby hořelo, fakt. A Dajan tam přišel s rukama v kapsách, oko mu blejskalo, a těm zuřivcům řek, aby šli do prdele, že na něj bububu neplatí. A oni fakt odtáhli z ulic s ocasem mezi nohama.“

„To si je měli přehodit přes ramena jako v tom fóru o benzínový pumpě?“ na to Lampel. „Já zase slyšel, jak mladýho důstojníka, co při jeho výkladu v učebně usnul, praštil rákoskou. Co říkal? ‚Nikdy neříkám vojákům dopředu, za mnou nebo přede mnou. Neříkám, budeme bojovat do poslední kapky krve (to spíš do jejich kapky), ale chlapci, myslím, že by to šlo, pojďme –‘ A taky: ‚Kluci, odvaha už nám nestačí, musíte vědět, co chcete, a být chytrý a znát víc než oni –‘“

„To už jsem si čet, kdyžs to měl nanečisto,“ pozlobil ho Dany. „To říkal: ‚Trochu jsem o tom přemýšlel, pojďme, zkusíme to.‘ – Vážně kvůli tomu oku někoho odněkud vyhnali? To by mě teda umrtvilo.“

Kapitola 65

Za dvě hodiny po večeři už měli před sebou třetí láhev a byli skoro opilí. Lampel to zapíral; říkal, že má ledové srdce; nemůže se opít; asi to dělá tlak. Napětí. A že Dany spoustě lidí chce ulehčit život tím, že jim říká, co by spíš chtěli a potřebovali slyšet, než jak to je, jako když o tom můstku říkal, že vypadá jako most Jakubových dcer.

„Mám blbou povahu. Většinou taky čekám od druhých, co sám chci,“ říkal.

Vypadal, jako kdyby se nemohl soustředit ani na pití, ani na okolí, ani na Danyho. Taky to od něj nikdo nechtěl. Proč dělal oči, jako by ho někdo táhnul za břicho od vytouženého cíle? To hlavní teprve mělo přijít.

„A vyspat se tu, Dany, to se tu teda ještě vyspíš,“ dodal Lampel. „Poslal jsem odpoledne depeši, že k té těhotné paní pojedou sám. Ty si tu můžeš ještě měsíc nebo šest neděl pokračovat. Jen jsem tě zkoušel, kamaráde.“

„Ne –“ vzmohl se Dany. Zrudl jako před týdnem.

U klavíru si Lampela vzal na mušku voják bez zubů a vlasů a začal mu vykládat: „Lidi nám házeli bonbóny, cigarety i prachy. Ženský přímo zmagořily. Svílkaly se už na ulici. Hotový samaritánky. Každá chtěla mít malou Juditu, Ramonu nebo Sionu s armádou.“

„Dík,“ řekl Dany. Poslal to kolem vojáka, který stál mezi nimi.

„Neděkuj,“ na to Lampel. „Neponižuj se. Žádný padání do prachu. To nemáme zapotřebí.“

„Nejkrásnější hodiny našeho života, čestně,“ pokračoval ten bezzubý a bezvlasý. „I s těma obětma.“

Zachytil ho tlustoch v kradené uniformě syrského motomechanizovaného vojáka, kterému to možná patřilo, poněvadž stál u baru vedle Lampela z druhé strany.

„Sýrie je houby země,“ nadmul se a odfoukl si. „Nejsou tam ani kavárny. Nedostali by mě tam párem volů. Ještě jednu tvrdou, pane Schrapnele.“

Barman mu hrdě posloužil citronádou.

Tlustoch řekl klavíristovi:

„Tak oni by chtěli stavět mrakodrap, blbci, tisíc pokojů, dva tisíce postelí, všude přistýlka za plnou cenu, fajn, ale kde vezmou tolik štěnic?“

„Nedělej se originálnější, než uneseš,“ na to bezvlasý a bezzubý. „To se vyprávělo už ve Varšavě za nebožtíka plukovníka Becka, jestli ne za Marie Ludmily Teremtete.“

Dva zranění vojáci si opatrně opřeli berly o špici klavíru. Vedle nich mládenec, kterému ještě nerostly vousy, říkal děvčeti:

„Já se ti divím, proč tu nechceš zůstat, když je tu všechno, co stojí za řeč jinde –“

Děvče mělo krátké nohy a ještě kratší sukni.

Tlustoch nad citronádou uvažoval nahlas: „Poněvadž to tu není postavený na tom, jak se máš ty nebo já. Tady se to počítá na tisíciletí. Vidíš, že se kalendář nezastavil jenom proto, že jsme tu nebyli. Jsou tu úplně jiný dimenze, čurafízo.“

„Já nevím,“ řeklo děvče. „Připadala bych si asi brzy stará.“

„To jsem zvědav,“ povídá ten bez berlí tomu druhému bez berlí, než si jich barman mohl všimnout. „Na co?“

„Jak nás chtěj zařadit do přehlídkovýho pluku.“ Druhý to zaznamenával. Objednával si u klavíristy pochod ze Sněhurky a sedmi trpaslíků. Předváděl mu začátek: „Hej hou – jestli to znáte –“

Potom: „Mne spíš zajímá, co budou hrát v bio Orion nebo v bio Kalifornia. Nejlepší by byl bejval barevnej americkej film, ale žádná limonáda. Zejtra mi předepíšou brejle. To mě podrž. Jedna kráva v čekárně říkala, jak se těší na příští kolo střetnutí. I když to byla ženská, dal jsem jí rovnou facku.“

„Ty nebudeš nikdy stará,“ řekl chlapec bez vousů. V jednom okamžiku se na ni díval zavile.

Chlapík, který se protlačil k baru, vykládal, jak ukořistil šejkovi z Nablusu pakarda a jen tak mu ho převálcovál. Ti dva s berlemi mu skoro najednou oznámili, že je blbec, jen co je pravda, roš *hanafuach*, oteklá hlava.

Šofér autobusu pozval Lampela na skleničku. Lampel, jak byl baculatý, byl zároveň nápadný a vždycky ho v barech kdekdo hostil. Měl v pohledu, co lidi přitahovalo. Osobní příjemnost. Šofér to tady zatím viděl spíš jako ghetto než stát. I když s erbem a ministerstvy. „Dobrovolný, zorganizovaný k sebeobraně – no –, a když to bude nutný, postrčit někde hranici. Uvnitř maximálně volný, občanský, jasně, ale prestižně, darmo mluvit. Židi. Izraelci to teprve budou. Spojení těch uvnitř s těmi venku, to by teda mohlo vyústit v parádní průšvih. To se uvidí.“

Z Lampela teklo. Důstojník u klavíru usrkl a řekl, jako kdyby to, co povídal šofér, platilo jemu: „Tak ať sem všichni přijdou, čím dřív tím líp, a průšvih, i kdyby byl sebevětší, spíš unesem, ne?“

„Nebo to víc lidí odkašle,“ na to šofér. Vedle ghetta rozlišoval podghetta, podle národností, z nichž si beztoho každá myslela, že má ty lepší vlastnosti, jako přímost, smysl pro humor, stupnice mezi lvem a beránkem, a když už lev, alespoň s dvěma ocasy. Rumuny, Maďary a Poláky, Rusy, Litevce a Němce, Marokánce, Slováky a Peršany, Američany, Italy a Angličany a bůhvíkoho. Někteří mají také ošklivé ženské, bohužel. Babylón byl proti tomu ubohý,

starý a prošlý telefonní seznam. Taky se mu nelíbilo, že to tu drží v ruce staří vatikové, kteří tu byli první, spali na betoně a kapalo jim na hlavu. Rusové a Poláci.

„Zapomněl jsi na potomky Vikingů,“ řekl důstojník. Pořád srkal. To, co šoferovi vadilo, jemu lebedilo. „Není to alespoň zajímavější?“ ptal se.

„Je to hnutí, abys věděl,“ na to šofér. „Jako všechny státy, co jsou výlučné. Víš, co myslím. Každý si hlídá to svoje, jasně, ale víc se žvaní o myšlence. Nemám to rád. Stát je zdravější maličko pomíchanej. Uvolněnej. Ne tak řádnej a přísněj. Není tak fanaticky zaměřenej na sebe. Může se v něm volněj mluvit. Jasně, tady to není pod zákonem nedržet hubu, ale když se moc uchýlíš, seš v nebezpečí, že ti dá někdo přes ni.“ V nejlepším byl řidič autobusu ochoten uznat, že je to obec se státní vlajkou. „Velikej klášter,“ prohlásil. „A kibucy menší kláštery. Kláštery, ale naše.“ A dodal, že byl za války v Dachau. Z německé kultury kromě literatury a hudebních skladatelů poznal ještě Osvětim, Mauthausen, Březinku a Freyburg a Bergen-Belsen a Flossenbürg a pár podhradí, kam je vodili na práci. Vrátil se, žil mezi normálními lidmi a připadal si taky normální. Kdežto tady se to v něm všechno probudilo a připadá si zase víc jako v ghettě. Pořád mu nějakej blbec říká, že jestli je jeden pitomej žid v Evropě, v Rusku nebo v Prdelové Lhotě v želízkách, jsme v řetězech všichni, a jestli je nějakej usmrkánek v Norsku nemocnej nebo žebrá, umíráme všichni. No fajn. Ale do prdele, jsou tohle nějaký vyhlídky?

„To znáš, jak ty dva v New Yorku žebrali?“ zeptal se Dany Lampela. „Ten jeden měl na zdi ceduli: Prošel jsem Dachau, Osvětim a Terezín. Druhej zase: Bojoval jsem u Dunkerque, v bitvě o Británii, zajímal jsem Kaltenbrunnera. První měl prázdněj klobouk, druhej v něm plno dolarů. Jde kolem elegantní pán, dá tomu z kon-

centráku do klobouku dvacetidolarovou bankovku a povídá: Naučte se žebrot. A odchází. Ten první vezme peníze, přidá je tomu druhému do klobouku a povídá: Nás bude někdo učit žebrot.“

„Řekni, lavičko, nechce se ti tu někdy zůstat?“

„Nevím,“ odpověděl Dany. „Někdy mě to napadá. V duchu si povídám chvíli s Marxem a chvíli s Herzlem. Někdy si přiberu k ruce Lenina, Trockého, a pak zase ty, co říkají, že kecají. Hodně z toho, co se dneska děje, je zaručeně anachronismus, ale děje se to, tak co? Vážně nevím. Nejsem ještě tak starej. Mám tu zem rád. Viděl jsem jako ty, jak se rodí. Něco mi to říká. I s tím, co mi tu zatím chybí a co bude nejspíš lidem, kteří se tu nenarodili, už asi vždycky chybět. Ale nevím, do třetice. To hlavní je, že tu nejsem doma. To jsem jinde. Nechtěl bych tím nikoho urazit. Je mi to v něčem cizí. Něco je protivný. Třeba jsem byl mamince taky protivnej, a nevyhnala mě z domu.“

„Jen abysme jednou prstíčkem nehrabali,“ na to Lampel. A pak: „Dokázala by to ženská?“ Zmínil se, že rozdíl v psychologii je beztak důležitější než všechny světový názory, i když to zní jako nejpitomější kacírství. Pocit. „A co když se budeš doma lišit?“

„Mně to nevadí, kapku se lišit. Ne moc,“ na to Dany. A napili se. Lampel začal škytat. Tady pokládali způsob, jakým se doma přestoupilo k socialismu, spíš za ruskou záležitost a trochu se Rusů báli. Drželi jim palce ve válce proti Hitlerovi, ale bylo tu dost lidí, kteří zažili křik černosotněnců a krev posledních košiněvských pogromů, nebo o tom slyšeli od svědků; slova jako východní anti-semitismus je mrazila v páteři. Pár jich procestovalo v železnicích Sibiř i po Leninovi a mráz se jim nezdál méně štiplavý než za posledního Nikolaje; samou slast si tam neužili. Car se jim rozhodně nezdál dost spolehlivě mrtev.

Šofér prohlásil: „S celým tím svým Izraelem jděte do háje! A ty první! Vy jste zpívali. No, to jste tomu pomohli. To bylo pro nepřítele hodně nebezpečný. To si umím představit.“

Ten bez vlasů a zubů odpovídal s očima rozsvícenýma jako kočka: „To bys šel do háje i ty.“

„To mi vyhrožuješ snad celým světem?“ na to šofér. „Svět nemůže bejt větší trest než tohle.“

„Ale může, nech na hlavě,“ řekl bezvlasý, jakoby i na svou adresu. Propíchl ho pohledem a vycenil na něho dásně. „Zvlášť tam vodtud', co tě vyvrhli na svět, ty nádhero. Běž si ostatně, kam chceš. Já tě tu přece nedržím. Nikdo tě tu nedrží. Tady si nemusíš žádat o bumáčku, když chceš jet do tý svý zamilovaný Prdelový Lhoty. Tak jed' a buď si v nejlepším případě privilegovanéj votrok mezi vostatníma votrokama. Lov si po nocích můry! A drž hubu, když tě svrbí jazyk povědět jim, co si myslíš. A když ti někdo večer zatuká na dveře, tak nevyskakuj rovnou z vokna, jako v tý blbý ruský anekdotě, jo?“

„To znám, tohle na mě nehraj. A koupíš mi ještě za svý poslední peníze lístek, abych už jel, vid', ty flašinetová hlavo. Touhle propagandou mě krmili ve svých evropských kancelářích.“

Kdo chtěl, mohl se v kouři a čmoudu, jako ve šlágru o krčmě v Santa Puelo, dovědět, že celá tahle země je výsledkem katastrofy. Nebýt toho, pořídili si tu nadšenci, kojení Herzlem a spol., leda kolonii velikosti monackého magistrátu, benátské republiky, nebo armádu v počtu libanonské vojenské kapely. – Fajn. Jenže ta katastrofa se stala, což si spousta lidí nerada připouští z nemístného sebestudu.

Možná, že se někde ještě něco zvrtně. Už dneska si leckde připadají jako za Hitlera, jen jim ještě nařídít, aby si přišli šestícípou hvězdu ve výši srdce, chodili se hlásit na komisařství a nechávali si dát příslušný štempl na potravinové lístky. Bojí se ceknout. Do-

cela čistý vzduch není nikde. Kdyby se ta katastrofa nestala, dalo by se ještě debatovat. Ale už se stala. A kdo má záruky? Číňan? Rus? Angličan? Japonec? Ani poslední žid v bezdaňovém Lichtenštejnsku.

Šofér se vážně rozzuřil: „Jenže ty blbci mi neuznají, že sem stoprocentně patřím, i kdybych vycedil do písku poslední kapku krve, nekecám. Dokud se prej nedám ve svém věku obřezat. To mě podržte! A to mám ještě židovskou mámu. S židovským fotrem bych byl úplně krátkej. S židovským fotrem bych se snad musel ještě nakrásně odstěhovat a posílat sem daně z ciziny. Snad si kvůli nim nezmrzám ptáka. S tím, ať se jsou vycpat. Mýho kamaráda, co neměl židovskou mámu, nechtěli ty blbci ani pohřbít, ačkoli mu předtím poslali posmrtně metál, že chcipl hrdinskou smrtí. To měli říct, než nám dali pušku –“

„To neznáš, že se na talíř mezi nachytá víc much než na talíř octa?“ začal se důstojník řehtat. Nemohl ani usrkávat.

Šofér ještě řval, až překřičel klavír, na kterém muzikant vytrvale zkoušel pochod ze Sněhurky a sedmi trpaslíků.

„Ty krávo nedojená! Některý lidi jsou už tím vším tak zmindrákovaný, že už snad ani nejsou schopný žít někde jinde, i když po tom šilhají na obě oči a dávno nejsou sem tak ideálně přizpůsobený, jak se snažej tvářit. To bys je musel vidět v noci, když jsou sami a myslej si, že je nikdo nevidí. Každěj má na sto let dopředu zaplacenou vstupenku do blázince. Počítaj vteřiny, aby se ukázalo ráno. Mají prostě všude jinde blbej pocit, že kam se vrátou, hned se na ně někdo divně kouká, i když se třeba nekouká a ani ho nenapadne se na ně divně koukat. Nikam prostě nepatřej. Ale to je minus, a ne něčí zásluha. Cítí se vyčleněný, občané druhé třídy, méněcenní. A veškerý ty slabomyslný kecý o vlasti zděděný po předcích, o věčným židovi před cílem a metr za cílovou páskou,

o legendách z bible jako stoprocentním návodu k praktickému použití, izraelský říši Judy Makabejskýho a jeho melodyboys a hraniči podle druhý knihy Mojžíšovy mi připomínají leda rozředenýho a převyprávěnýho sira Waltera Scotta, ještě když jsme museli psát pitomý slohový cvičení nebo jako když mi moje zaplynovaná babička vyprávěla před spaním o vlku a Červené Karkulce. Tak z toho pro mne a přede mnou žádnou zásluhu nedělej! Jasně. Nemáme na vybranou. *Einbrerá*. No, to je děsná prdel, i když dokonce je na tom milimetr pravdy.“

„Takový lidi jako ty viděj i ze čtyryceti tisíc kilometrů právě jen ten jeden nepopiratelnej milimetr,“ stál bezzubý na svém. „Tak co!“

„Nechceš, aby tu někdo náhodou postavil Hitlerovi pomník?“ chechtal se šoférovi důstojník. A potom začal přátelsky, a přestože se usmíval, skoro smrtelně vážně: „S Izraelem to máš dneska jako se ženskou, kterou si tvůj kamarád chce stůj co stůj vzít za ženu. Můžeš o ní klidně říkat, že se ti nikdy pětkrát nelíbila; a že se ti pořád ještě nelíbí, poněvadž máš jinej vkus a ona zase holou prdelku, sukovitá kolena, pokleslá prsa; je malá, má podváhu, musí se přikrmovat, sedlačí bud' moc, nebo sedlačí naopak moc málo, hezky se oblíká, ale zase je to většinou dovezený; umí sice číst, ale jen to, co se ti moc nezdá, a ještě pozpátku; má možná pěkný velký kozy, ale nemožně spíchnutou podprsenku; potí se v podpaží a místo Heleny Rubinsteinový si kupuje parfémy od Elizabeth Arden; nebo má krásný oči, ale roste jí chlup pod nosem, žere jak zjednaná, nebo zase na sobě šetrí jako červ, když nemá co žrát a žere sám sebe, a kdoví, co ještě všechno dělá. Ale když už si ji tvůj kamarád vezme, z opravdový lásky, dělá si s ní děti a staví si s ní poctivě, svou vlastní prací, novej dům, měl bys přinejmenším uznat, že je to teď jeho žena a že se něco změnilo. A když už si na ni

nedokážeš polepšit názor, alespoň by ses o ní mohl slušně vyjadřovat. To slušně nemyslím podle příručky do tanečních a majitele erbů. To ti řekne tvý srdce a tvůj rozum, co tím myslím. Jako máma příštích dětí tvýho kamaráda to přinejmenším není žádná kurva. A ještě něco, když už mám tak dlouhou řeč. To je nám jasný, že Izrael je dneska jako vstřelenej a odpískanej gól, a nikdo to nemůže odvolat, ani tři sta miliónů Arabů. Ale vždycky to tak jasný teda nebylo. Dost dlouho nás nepustili k lizu, ani na hřiště, nemluvě o první lize. Kdejakej pompézni tajtrlík ze sebe dělá soudce. A dát ten gól stálo hodně potu. To víš sám. Bude to existovat, ať už ta flaška dostane jakou chce nálepku. Izrael už nezmizí z žádnýho mistrovství světa, ať už bez sionistů, co jsou trnem v oku kdekomu, kdo si pro břevno nemůže vyčistit ani večer, ani ráno zuby, takže mu hodně nepěkně páchne z huby. V některých zemích, co si říkaj civilizovaný, tím dokonce strašej před spaním malý děti. Nás už žádněj blbec nevymaže z mapy.“

„Mám těch polemik dost,“ obrátil se k Lampelovi pro změnu ten bezvlasý. „To se jen tejráme a nikam to nevede. Jsem tu – hovno. Dost! Na zdraví!“

Šoférovi jiný důstojník říkal: „To si nevzpomínáš, jaká to byla svině? Ráno jsem přišel do Pinguinu a on tam už visel na šňůře od telefonu, čestný moje slovo. Chodila s jiným v momentu, co narukoval. To si kupoval dvoje nový kalhoty, aby vypadal. Udělal to ten policajt. Všechny jsou stejný svině. Měl ji vyhodit z baráku v tu ránu, co řekla, že nesnese, aby v noci žral, co má v ledniče na příští den k obědu.“

Za Danyho zády někdo řval: „Abys věděl! Tam nahoře je zima i v létě. A nesmíš srát v táboře. Když tě chytěj, dostaneš jedenadvacet dní vězení. Musíš dál od kempu. Roberta chytil doktor, a kdyby řek, že má sračku, bylo to dobrý. Jenže on mu tvrdil, že může srát,

kde chce, a už seděl. A jeden psychiatr něco ukradl a dostal taky jednadvacet. A co ukradl, to ti ani nemůžu říct.“

„Sedni si, Honzíčku, vážně,“ říkaly všechny ty čtyři slečny.

Měly strach, že převrhne stůl s láhvemi a jídlem. Ještě neskončil. „Vždycky jsem chrápal pod autem. V šíleným vedru. V Metule komandant povídá: Dobře jste pracovali. Dostanete víc volna. Vtom hlásí rádio, že to začíná znovu. Už nám nikdy nesliboval volno, blbec. První dny se chtěl snad nechat přeložit, jak si ušil z ostudy kabát. A *každý* dostal automaticky sračku. Tři dny jsme nesměli ven. Jak v koncentráku. Já bych jim mohl povídat tři dny, co je židovská osvobozená válka, kdyby chtěli, volové, včetně tebe. Vlk, špinavý nohy, bolavá prdel. A štípou tě svrabový blechy.“

„Honzíčku, sedni si, přinesli nám *est! est! est!* novou flašku, musíš to nalejt, ale spravedlivě,“ prosily ho ty čtyry. „Ani nedolejt, ani nepřelejt.“

Šofér vzal důstojníka a Lampela kolem krku a napovídal klavíristovi, který vypadal jako Metuzalém, melodii, již se ten zoufalec snažil zachytit. Bylo to často v rádiu. A tak na tu melodii začali najednou zpívat všichni, i s Danym, jediné slovo – název hospody; a řvali *Gondola, Gondola, Gondola* –

Kapitola 66

Někdo potom vrazil dovnitř a říkal chlapíkovi, který prve tančil břišní tanec, že lidi z Irgunu zastavili na ulici džíp Spojených národů a pokropili ho z automatu.

Zabili člověka z OSN. Financovala to americká tajná služba, aby poštvala svět proti Izraeli? Muž s obočím jako kníry zvažněl. Zapnul si kalhoty. Lokálem se převalila neviditelná vlna.

Důstojník v koutě u baru udělal pár kroků doprostřed.

„Než vidím, musím se podívat,“ řekl.

„Možná,“ na to druhý důstojník, který se prve posmíval šoférovi. „Dali nám vědět. *Jodaajodit.*“

„Jsem si jist,“ řekl první důstojník. „*Ani Batuach.*“

Tlustoch si sedl k první volné židli, kde se bavili dva, kteří se tvářili, jako by nic nepostřehli. První hučel do svého společníka, jaké by se měly postavit kavárny a hotely, a navrhoval mu známá jména ze staré rakousko-uherské monarchie. Café Tosi Riva. Nebo Hotel Sistiana. Hotel Viktoria. Café di Portici di Chiozza, Bregenz. Hotel Delorme. Hotel Amerika. Goldener Reichsapfel. Nebo Grand Café Fried. „Co tomu říkáte?“

„Nic,“ řekl jeho společník. „Mojžíš je Mojžíš a byznys je byznys. Počkám, co udělá libra. To víte, že na to, co udělá koruna, nečekám. Zatím je to tu žábě po ocásek, jestli mi rozumíte.“

U dvířek na dvě nuly si ten bez vlasů a zubů zapínal kalhoty. Za ním si utahoval pásek svalnatý vazoun. Vypadal jako od sentinelu. „Jsem tady dvacet let,“ povídá, „a ještě jsem se nesmál.“

Barman Schrapnel si ho změřil ledovým pohledem. „Představ si, že by se takhle oblíkaly v lokále ženský.“

Sentinel dodal: „Ale přes držku už jsem tu pár lidem rozdal.“

„Abys věděl,“ zařval najednou zemědělský hlas. „Největší gangsteři jsou tady Poláci, Maďaři a Češi. Herr Sborowitz, Herr Goldberg a Herr Berger.“

„Jaký Češi, Maďaři a Poláci? Židi!“ řval na něj někdo přes celou místnost.

Všechno byli židi, pomyslel si Dany.

„Neuměli si sednout ani v letadle,“ řval zemědělský hlas. „To bych ti přál, vidět je u žrádla.“

„Ty běžový židi, co sem přišli z Afriky, skočili možná o tisíc let dopředu – a ty evropský se vrátili minimálně o sto let nazpět,“ zamyslel se zase Lampel.

Dany zaplatil a šli ven.

„Jestli je mi něco protivný, pak je to davová psychóza,“ řekl Lampel. „Dělá to z lidí cvoky.“

Lampel si vzdychnul.

„Spousta blbců si vážně myslí, že jsou božím vnuknutím chytřejší než ostatní. To je míra, o co jsou blbější, čestný moje slovo. To jsou ty vyvolení krávy, pitomci, co si myslí, že stačí mít křivej nos nebo platfus anebo něco vyznávat, aby byli posvěcení. To by sis užil.“

„Já si už užil. I sám se sebou,“ na to zase Dany.

Na schodech u Gondoly stál stařík, kterému bylo v lokále dusno.

„Nemělo by se vůbec nic oslavovat,“ mružel si pro sebe. „Mělo by se brečet.“ Sám neplakal. Utíral si nos do prstů jako při senné rýmě a prsty o drsnou zeď Gondoly. „Všichni by měli brečet.“

Ještě jim hučel do zad:

„Přijeli na oslech z Rumunska a teď jsou samá hospoda a oslava a vozí se v obrněných autech. Jak nějakej vojevůdce něco veli-

kého udělá, měli by ho hned dát k ledu. Aby měl čas uvažovat, nejen co udělal velkého, ale taky věděl, jak malej je jeden jedinej člověk –“

„Možná že kdyby byli pokornější, prohráli,“ řekl Lampel.

Kapitola 67

Na ulici vše schovala tma. Minuly dva džípy s protiletdeckými dvojčaty na točně a transportér s namontovaným kanónkem. Osvětlovaly si cestu úzkými výkroji v modrém zatemnění. Bylo hvězdnato. Na rohu Ben Jehuda potkali dva muže s černými brýlemi a holemi. Drželi se za ruce.

„Slepí vojáci,“ zašeptal Lampel. „Chodí ven jen večer –“

„Tak si skoro myslím,“ řekl Dany, „se všema mejma legitimacema a hrdou příslušností ke všem revolučním organizacím, že celý tohle zasraný století válek a revolucí –“ zmlkl, aby ho ti slepí neslyšeli.

„Zima bude dlouhá,“ začal zase Lampel. „Než vidím, musím se podívat. Člověk občas zapochybuje i o nejryzejším předmětu svého obdivu. Sňatek z rozumu. Knoflík, který potřebuje rozepnout, aby si i maximální *chevremán* mohl oddychnout. Co obdivuješ i nenávidíš. Riziko za ještě nenarozený děti.“

„Mně říkal Jonny, že mi za padesát let ručí.“

„Tobě. Mně asi ne,“ na to Lampel. „Jak to říkal?“

„Za padesát roků ti ručím, doslova, a věř mi. Vím, o čem mluvím. Co bude pak, mě už nemusí zajímat, ne jako bajka o stromu, co dává plody až za padesát let a na kteréj se každej blbeček odvolává, jako by lidi nebo země byli strom. Chci říct *jen jako strom*. Jmenuje se charuv. Když ho zasadíš, musíš si nastavit kalendář na padesát let dopředu. Pak dostaneš první ovoce. Nebo jako mrtvola – říkal –, kterou vyhrabali dlouho potom, co to ještě jako živej vojáček dostala do kokosu a co měla v kapse uniformy pár datlí a vyrost z ní bez funusu strom, pod tím stromem jednou náhodou vyhrabali kosti v kořenech. Tak na to přišli. Fajn, ne?“

„Jak vyšitý do čítanky,“ na to Lampel. „Tak našli jeho kosti a datle? Hm.“

Údolím mezi vrchy se přeléval vánek, který chutnal jako zmírňující nápoj. Nedalo se přesně říci, co všechno zmírňoval. Lampel začal škytat. Víno v něm dělalo svoje. Stromy vrhaly stín jako kříže. Ty starší kříže už zaručeně shnily. Taky červotoči udělali svoje. Jasně. U těch kostí zase byly olověné kuličky. Taky prima.

„Jsem nalitej jak dělo,“ řekl.

U bývalého salonu Sarrah potkali Jonnyho. Vedl si pod paží Kleopatru, o hlavu vyšší. Asi jí taky koupil boty, s jehličkami.

„My o vlku a vlk za humny,“ povídá Dany.

Snadno se seznámili. Do Lampela to vlilo náladu. Na všechno okamžitě zapomněl. Nebo se tak tvářil. Zmocnila se ho tvář v tvář Kleopatře prudká ctižádostivost. Jonny jim ohlásil, že ranní výlet odpadá. Dostal práci na letišti. Ukazoval Kleopatře něco na západ. Západ se řeklo večerní strana. O džípu a mrtvole se nikdo nezmínil. Z hvězd se linulo malátné světlo. Jonny se stavil prve s Kleopatrou na King George. Chtěl ji předvést. Kleopatru. Mohl to udělat jen pro paní Landwehrovou. Nikdo nebyl doma. Livinovi byli s Magdou v opeře v Cesarii. Dávali *Cara a tesaře* od Alberta Lortzinga. Jeli vojenským džípem, řídila Magda. Museli si jen koupit benzín.

Dany z toho znal *Tanec dřeváčků*. Poslouchal to v prosinci v rádiu. Hned potom hráli *Jaro na Troidhaugenu*. Tenkrát padal sníh, bylo přítmí, šedé, záhadné světlo. Vločky, když se na ně díval z velkého okna, vypadaly proti ospalému nebi a dlažbě neskutečné. Měl na sobě nový tvídový oblek. Látku dostal za účast na dobrovolné hornické brigádě, i kravatu. Cítil se slavnostně. Všechno dohromady bylo najednou smysluplné. Bůhví, čím to dojímalo. Vteřina, kdy člověk cítí život jako dar, vyrovnanost a rovnováhu. Zkrocenou dychtivost. Potlačené sobectví. Neplakal, ani když byl malý a mat-

ka ho občas z bezradnosti bila. Otec nikdy, asi se bál, že jeho rány později někdo předčí. Když se vrátil z Polska a Německa do Prahy, prostupovalo ho něco podobného. Víra, že spravedlnost zvítězí, když má člověk sílu a vytrvá. Dojem, jako kdyby mu splývalo světlo, matka a země, do které opět přicházel, po všem, co bylo. Možná že ho to poznamenalo a že byl kapku pomatený ranami všech živých i mrtvých. Hlas, který v něm zněl. Zvláštní napětí, které nemělo příčinu. Touha, která se nedala vyslovit. Nálada, s kterou se člověk podobá hvězdnému světlu sám v sobě. Vločky byly bílé, ještě daleko od toho, než se z nich stalo bláto. Stmívání, splývání světla a tmy a mlhy a hudby a čím k tomu všemu patřil, nedozírná pláň a čas a hlas, pocit těla a duše, zkušenost podobná ráně bičem a pohazení. Naděje, že zítřek vše vynahradí.

Vzpomínal si na lidi z domova. Bylo mezi nimi pár děvčat. (Nejen proto, že se o nich v dopise zmiňoval Adler.) Květa a Jarka, Marta z literárního oddělení v rozhlase. A Jolanka z banky, kde si vyřizoval valuty na cestu a razítka, aby dostal letenky za české koruny. Marta tu měla klub. Asi jiná Marta, než kterou znal – , možná že ne tak hezká. Ta, na kterou si vzpomínal, byla velice hezká. Chvilí na ni myslel.

Věděl o jejím neklidu srdce a myslí i o tom, v čem byla jistě víc než hezká. Jednou ji viděl plakat, ale neznal důvod. Napadlo ho, jaké by to bylo mít s ní dítě. Jednou spolu byli v Loretě. Vypadala na závrať. Bylo tam chladno. Šero. Snila o dcerce, Lucii.

Lampel se trochu opile dvořil Kleopatře. Cele ji zaměstnával. Kleopatra mu sdělovala, že kdyby musela bránit zem zuby, kousala by i bez nože a pušky, třeba nahá, než se vzdát. Závrať duše a těla byla možná jen ve spojení s někým a někdy jen na vteřinu; proč, to nevěděl.

„Hm,“ škytl duchaplně Lampel.

Kleopatra mu ještě říkala, že by žila radši dvacet let takhle, než by měla žít dejme tomu čtyřicet roků jako někdo, neřekla přesně, koho má na mysli.

Dany si také vzpomínal na kavárnu Fénix. Chodili tam hned po válce. Bavili se u jediné limonády celou noc a pamatoval si, s kým mu tam bylo dobře, i když na některé věci měl už tenkrát zlost. Hráli Gershwina *Dávno předtím*.

Pak si vybavil Olgu. Když nevěděla, že se na ni někdo dívá, byla smutná. Byla smutná, i když se smála. Měla židovského tatínka, který od nich odešel, když byla malá, a nikdy se nevrátil. Nehněvala se na něho. Odpustila mu i neodpustila. Neznala ho. V myšlenkách s ním flirtovala. Zároveň na něj měla vztek. V duchu mu vyhrožovala, že ho nikdy nenavštíví. Měla krásnou tvář. Krásná prsa. Vypadala jako dítě z penzionátu, dobře vychovaná, zdvořilá, věděla co a jak. Zнала spoustu příběhů, většinou o svých přítelkyních; končily směšně a útrpně. Asi by jí nebyly vděčné, vědět, co o nich vyprávěla. Měla ráda společnost, pohodu, příjemné prostředí, hodně tomu obětovala. Vybavil si ji v růžovém svetru těsně k tělu a v modré skládané sukni. Jednou se potkali na Starém Městě. Čekala na něho. Držela košíček jahod. Nevěřil, že přijde. Přišla ostríhaná na kluka, tmavá, snědá a hezká. Kapku se zpotila na čele, jako kdyby setkání s klukem byl hřích. Jahody snědli spolu. Věděl o spoustě jejích hříšků, byla skoro až sestersky otevřená. Vyprávěla mu o dávné přítelkyni, která se zapletla se starším mužem. Ani to nemělo šťastný konec. Bylo v ní něco moudrého, dávná zběsilost a tajný zármutek – to nikdy nerozluštil. Chápala každou povahu i podráždění nebo strach. O pár měsíců později ji potkal s elegantním pánem; sněžilo. Vypadala v chlupaté čepici jako Pola Negri. Pozdravila jakoby nic. Měl při každém setkání dojem, jako kdyby se potkali prvně. Zdálo se mu, že měla na horním rtu

jizvu po rozseknutí, ale nechtěl se na nic ptát. Dívala se na člověka, jako kdyby kromě něj viděla i husitskou dobu nebo něco staršího, pohledem, v němž proplouvala dálka, nestálost, představa složité budoucnosti, nechuť k zbytečným obětem, utěšení i váhavost, co neodvolatelně přijde; kdyby mohla zastavit čas a spokojit se se stávajícími poměry, udělala to bez váhání. Zdálky se mu zdála rozmazlená. Když se holka povedla, mohla si to dovolit. (Marta vypadala i zdálky stejně.) Kdoví, jak to opravdu bylo? Měla v očích opuštěnost, i když málokdy byla sama. Později mu řekla, že všechno, co dělá, nebo co možná chtěla udělat, a co neudělala, je její riziko. Ta věta mu nešla z hlavy. Něco v určitou chvíli šlo a v jinou ne. To nemělo důvod. Potom mu vzkázala, aby prominul, jestli to správně nepochopila. Vzkaz dlouho bloudil, než ho dostihl.

Myslel na Poppera. Byli s Jonnym podobní. Jestliže byla větší na lidi kurvičky, bez ohledu na vyznání, a někdo nebyl, bylo to vždycky prima.

„Vzpomeňte si na mě!“ vykřikoval Jonny. „Až bude stará, bude mít ráda vážnou hudbu. Žádný gramofonový desky a šlágry, jako ta o kočkách z Paříže.“

„Jasně,“ přisvědčil Lampel a mazaně se přidržoval Kleopatry.

„Až se jí narodí holka, naverbuju ji k letectvu.“

Pak si na něco vzpomněl: „Pánové! Znáte *Světla promenád*, co hráli v baru U Vítězných praporů?“ Začal s vlastní verzí. Když se odečetlo ráčkování, vydal součet slov na:

*Copak jsem zabil tátu se-
a tátu se-
a tátu sekerou -*

Pak přišla na řadu máma *kla- a kladivem*. A tak dále.

Kleopatra musela ukončit prohlídku nočního nebe. „To mě podržte,“ na to Lampel.

Domluvili se, že půjdou někam, dokud jsou ještě čerství. Lampel to domluvil i za Danyho.

„Největší sviňák v tomhle směru, i s tím svým opelichaným peříčkem, s tím svým bimbam, s tou jeho ozdobou pro chrty v sukních je Dany –“

„Já taky,“ na to Jonny.

„Děsná děvka, vážně páni. Tak ještě vykřesat někde jiskřičku slasti, na to by ho užili.“

A skončili na střeše hotelu King David, kde správa zřídila terasu se stolky a hudbou.

Kapitola 68

Jonny se v jednom kuse smál. Přítomnost Kleopatry ho naplnila veselou rovnováhou. Lampel se divil, jak terasu rychle vybavili. Hudebníci se skvěli v modrých úborech a stříbrných kravatách, asi dva si nechali vojenské opasky s přezkou. Hráli jednomu vojákovi šlágry z roku 1935. *Krasavice v modrém. Jdu si zrovna sednout a napíšu si dopis. A Děkuju milionkrát.* Potom Jonny hulákal neomaleně třetí sloku *Světél promenád*, tu o sestře.

„Co řveš?“ ptal se ho neznámý důstojník.

„Lepí se na mě štěstí,“ povídá Jonny.

Magda mu napsala: *Tolik Tě miluju. Třeba Tě to obtěžuje. Možná že Ti vadí, že je toho moc. (Jako je třeba moc myši.) A taky: Je mi velice trapně. Za jedinou velikou bolest a tesknotu. I kdybych měla žít ještě dvacet let.*

Hodně z toho, co člověk dělal, bylo riziko. Někdo se o ně děлил a jiný ne. Vědělo se přesně, kdo se nedělil – podle konce.

„Kdo říhá a bzdí, zdraví si zdí,“ sprostáčil Jonny.

„Jasně,“ na to Lampel. „Kdo určuje morálku? Ten, co vyhrál, nebo ten, co prohrál?“

„Ten třetí, co je zatím stranou,“ povídá Jonny.

Teď Dany věděl, co napíše, než se Magda vrátí, nebo potom. Bude to všechno osobní. A taky to druhé, co by rád napsal vážně, i když to třeba už bylo tolikrát napsáno, ale k čemu může člověk připojit svůj milimetr, když ho připojí upřímně. Jak je to s rizikem a chybami, některými příležitostmi. A jak člověk pije, když přijde vyprahlý ke studni. A jak mu je, když už se napil. Něco jako v bibli, i když bez pánaboha. Kousíček horkého popela, o který viděl

zmenšit se zemi. Věci, které asi pořád začínají a nikdy nekončí, jako slunce zapadá a vychází a déšť naprší a vysychá, roční doby se střídají a bouře přicházejí a utišují se a znovu přicházejí, nenávisť vystřídá láska a vlídnost zášť. A člověk, dokud žije a je soudný, aby dokázal odhadnout, co svede a co by měl udělat, riskuje a pracuje, aby měl, co potřebuje, nejen chleba. A pere se, o všechno, o riziko, o svobodu a lásku a pravdu jako nejvyšší z ctností, i sám se sebou. Někdy vyhrává, jindy ztrácí. A o život, který by měl smysl a byl užitečný i pro ostatní. A že veliké země mění mapu světa a zase zanikají, ale lidi neustávají – pořád zápasí o to, co potřebují jako vzduch, vodu a chleba a jako krev – za volnost, proti ponížení a poutům, za důstojnost bez velkých slov, proti lhostejnému životu, která ještě nikdy nebyla docela naplněna.

„Do prdele,“ řekl Jonny. „Nejradši fakt válčí ty starý páprdové, tak je zvláštní.“

„Naopak jasný,“ uzemnil ho Lampel. Víc nevysvětlil. A škytl.

Dany byl v duchu u toho jediného. Země, která má duši. Vrací lidem to nejdůležitější, důstojnost. Vynahradí jim ponížení. Bude kamarádká pro všechny, dá jim, co neměli. Dany, být zákonodárcem, určil by za první ohled člověka k člověku. Posvátnost každého života. O čem se líp přemýšlí a píše, než mluví. Bude to také něco v tom smyslu, že všechno má své jméno; a že nelze libovolně odnímat a vracet nebo dlužit slovům pravý význam. Hruška je vždycky hruškou a jablko jablkem. Nedá se dlouho beztrestně říkat, že hrozen vína je ředkvička a černé je bílé a růžové rudé a včerejšek zítřkem, pravda lží a lež pravdou. Ani snad nejmocnější, nejmazanější a nejukrutnější nemohou nařídít, aby se léto říkalo zima a mrazu teplo, krkavcům slavík a supům motýl. Každý člověk se narodí pro nějakou zemi a práci a měl by mít právo přicházet a odcházet z jedné země do druhé podle hlasu svého

svědomí a vracet se nebo ji opouštět podle míry své odpovědnosti, aby neztratil ani zemi, ani práci nebo obojí. Nikdo nemá právo přivlastnit si ani zemi, ani člověka. A o tom, kdy je bezpečí víc než domov a kdy je domov víc než bezpečí. A právo víc než netrpělivost a vztek a odvaha víc než opatrnost a přešlapování; a to všechno dohromady více než otroctví a méně než svoboda, protože teprve svobodou se podobá člověk svému určení v přírodě, ničím jiným. A že člověk by měl udělat ve světle všeho, co poznal, aniž by si lhal do kapsy, co mu uchová čisté svědomí, aby nic z toho nezradil. A že tahle touha dostává jen různá jména v rozličných dobách, ale je stále stejná, a skutečně začíná a nekončí, v každém člověku. V Magdě a také v něm a v Lampelovi, v Jonnym, v Oto Popperovi, v tom staříkovi, který kradl hodiny, v Sáře Wedekindové, po níž zůstala jen tabulka na zdi, v matce a otci Zdeňka Picka, v jeho matce, v Miriam Livinové, jako předtím u Saharofa a Beri Golda a snad už i v dítěti, které se má Miriam Livinové narodit, a ve všech lidech kolem, jež znal nebo ani neznal.

„My jsme totiž letecká elita, nám se říká všechno napřed,“ chlubil se Jonny.

„Fajn jste se naučil mluvit ivrit,“ lichotil mu Lampel.

„Jen kecat,“ upřesnil to Jonny. „Psát neumím dodnes. Dlouho jsem se učil psát zleva doprava. Teď už si nedokážu zvyknout, přehodit výhybku a dát tam zpátečku.“

„Je to úplně jiná řeč,“ podotkl Dany.

„Jasně,“ povídá Jonny. „Když chceš někoho poslat někam, neříkáš mu jdi tam, ale mám tě v prdeli.“

„To je nepohodlné,“ na to Lampel.

„Zase si ušetří cestu.“

Jonny s Kleopatrou jinak než ivrit mluvit nemohl. Mísil řeč s arabskými výrazy. Pak ji vyzval, aby před nimi alespoň jednou

řekla prdel. S veškerou vážností a důstojností to opakovala po něm, s potížemi na „r“ a na „p“. Asi myslela, že říká dobrý večer nebo těší mě, že vás poznávám. Fajn. Jonny oznamoval, že si ji bude brát. Má pro něho ideální míry. Jako kdyby to musel vysvětlovat nebo se za to omlouvat.

„Potřebuju posilu, ale ne v rozkroku,“ dodával.

„Ne Magdu?“ zaryl si Lampel.

„Amen,“ na to Jonny. Podíval se na Danyho. Rozplynulo se to v alkoholu.

Vzal Kleopatru kolem krku. „Měřím sto sedmdesát jedna, páprdové. U letce výška rozhoduje v jiných dimenzích. A ona má jen o šest centimetrů víc. Piloti mají i jako páprdové vejšku. Máme mezinárodní klub starý lodyhy. Jak známo, kytky zvadne, ale lodyha pyšně trčí k nebesům, i když je stará. Má tělo jak hříbě. Bůčky pevný jak kluk. Někdy mi z pilnosti tančí břišní tance, čestný slovo. Nekecám. Z jejích brášků si udělám tělesnou gardu. Na smlouvu s jejím tátou podepišu deset velbloudů a dvacet velbloudic. Sedm ovcí, jednoho berana. Doba splatnosti se už sto padesát let neuvádí.“

„Ty starý lodyhy, to je světovej klub?“ chtěl vědět Lampel. „A ty velbloudi budou opravdický?“

„To znáte, jak se ten chlapeček ptal: Tatínku, ženěj se i velbloudi? Jenom velbloudi, zlatíčko,“ povídá Dany.

„Dejte nám něco najíst, pane vrchní,“ objednával Jonny. „Něco pořádného. Ne jako ty lidi, co přijdou k řezníkovi, dejte mi pět řízků, ale malejch, mám dneska hosty.“

„Ty dva budou pro mne,“ na to Lampel.

Jonny chtěl vědět, jestli jede Lampel v úterý sám.

„Sám a sám, jako ta krásná socha lva, co stojí u Kfar Giladi u Tel Chaj, kde jsme s lavičkou čurali, poněvadž jsme nevěděli, že je to

pomník bejvalýho carskýho důstojníka Trumpeldora,“ odpověděl mu Lampel. „Izraelskýho národního hrdiny.“

„Proč ti říká lavička?“ vyzvídá Jonny.

„Sváděl teplajzníka na lavičce v Hajarkonu,“ žaloval Lampel. „Jen ideově. Vysvětloval mu rozdíl mezi socialismem a kapitalismem. Vykořisťování člověka člověkem. A to druhý obráceně.“

„Ustřelili mu ruku u Port Arturu, ale už není jistý kterou,“ na to Jonny. „Než ho dají na známky, budou se muset dohodnout.“

„Když mu ustřelili levou, musel se naklánět doprava, ne?“ zajímal se Lampel.

„Abyste tedy věděli, Trumpeldor je bez ruky slavnější, než byl s ní, a to už byl dost slavnej. Prohlásil, že je sladký umírat pro vlastní zem. Nemůžu tomu věřit. Zblbnul. Nebo si to vymyslela liška u generálního štábu, poněvadž u toho nikdo nebyl, respektive ti, co u toho byli, popicali všechny. Zaručeně je pro vlastní zem sladší zůstat živej a pár dalších živejch lidiček udělat. Tak čin čin.“

„Ahoj,“ řekl Lampel.

„Ahoj,“ řekl Dany. „Čin, čin.“

„Jste oba dobytek, s prominutím, jenom Kleopatra je slušná, ví, co a jak ocenit,“ ozval se zase Lampel a škytl.

Kleopatra z nich byla, mírně řečeno, u vyjevení. Neměla tušení, oč jde kromě slova Trumpeldor. Pili na její zdraví. Jonny začal rovnou z lahve. Měla hnědé oči, stejně oddané jako divoké, a tělo jako mladá tygřice, štíhlý strom. Dany v duchu Jonnyho politoval. Představil si ho po svatební noci. Jak seká sto dvacet let dobrotu. Dával do hry dost, aby si mohl její ideální míry ověřit.

„Hupky dupky do postýlky,“ povídá Jonny. „Nejčernější komín, co jsem kdy protahoval.“

Kleopatra se napila poslední. Myslela na divné evropské způsoby. Kdoví, o čem se baví.

K vedlejšímu stolku přišli dva zranění, kteří už byli v Gondole. První šel nejdřív na dvě nuly. Jak se vracel, řekl kamarád:

„Takhle mě zřídili, podívej.“

„Hele mou nohu v lejtku,“ uklidňoval ho ten, který seděl, mar-nou útěchou postižených. Voják bez prstů zvedl obočí:

„Ale tobě potom stál, ne?“ Valil oči jako hlemýžď, jen mu je za-strčit nazpět.

„No –“ řekl druhý neurčitě.

„Mně?“ potvrdoval mu to první. Ukazoval amputovaným uka-zováčkem dolů. „Mám z toho nervovou poruchu.“

„Nenechala si na peněženku ani sáhnout.“

„Jasně,“ povídá Jonny. „Já to měl taky a bude ze mne kominík, ze mě je každá hned zrosená.“

A všichni se začali chechtat. Za chvíli to začalo i na terase vypa-dat jako prve v Gondole. Jonny zanotoval, už pod vlivem skleničky *beaujolais*, které platili v druhé rundě Dany s Lampelem, hymnu židovských navrátilců do města Jeruzaléma. Znělo to jako převrácená *Kočka leze dírou*. K tomu Jonny přidal *Kde domov můj*, pak *Internacionálu* a brněnský šlágr *V Židenicích na rohu* a co tam visí za nohu v lidovém podání „caráraricapica“ a co k tomu patřilo, s vyšitým „r“. Ještě si zpíval *Červenou sukýnku* a jako v povětrí nad Judejskou skalní pouští *Pod starou lucernou*. Tu měl nejraděj. A taky *Dnes zvečera*, a co jí tam dal Kučera. Všechno mu ladilo. Znělo to jako oslava, jakmile to obsahovalo slova na „r“. A tady, v jiném prostředí, než se to narodilo, pod otevřeným nebem, v mírně namodralém nočním vánku, světle, jež obepínalo celý svět, to v sobě mělo něco úplně jiného, a zároveň to připomínalo na dálku podanou ruku.

Lampel začal usínat nad stolem. Jonnyho vystřídala hudba. Hráli rundu šlágrů z roku 1922. *Šílím po Hárrym*, *Wang Wang Blues* a *Šejk z Arábie*, *Dubnové přepršky* a *Píseň lásky*. Ta se líbila Kleopatra.

Jonny ukazoval Danymu bronzového panáčka na špuntu. Vysvětlil mu, že čůrající andílek je talisman, dárek pro jejich společnou přítelkyni. Pro jistotu před Kleopatrou nejmenoval.

Ta začala taky skoro dřímat vsedě. Lampel zvedl hlavu.

„Tak to už si nikdy nevyjdem na Olivetskou horu, lavičko, do toho českýho kláštera, kde je prej moravskéj páter z Tobruku –“

„Ty nespíš?“ zeptal se Dany.

„Nikdy je moc velký slovo,“ usoudil Jonny. „Americký letci říkají, nikdy neříkej nikdy.“

Hudba hrála s čím dál tím delšími přestávkami. Dany myslel na dopis, který napíše Magdě. Na to další. Mělo by tam být něco z toho, čím byla tahle země pro všechny vyvržence, zbojníky a zbytky všech rodin a tříd, vyřazené a odmítané a vykolejené, které už na žádné jiné koleje ani nešlo nasadit, zneužitých a posvěcených, co by jinde už nezakotvili. A co tu vzniklo ze všech bolestí, z tvrdošíjné naděje, že alespoň některá z rozsvícených hvězd musí být šťastná, a co nikde jinde pro ně v tuhle vteřinu nevznikalo. Byla to taky milenka, rodina, svaté náboženství. A co? Z hlediska minulosti snad nic nového pod sluncem, z hlediska přítomnosti nová planeta, meteor. Opium, příležitost, domov. Za jakou cenu. Smysl ceny. Některé její tváře, hlad. Důstojnost.

V duchu s ní mluvil. Psal jí dopis.

Miláčku. Můj miláčku. Miláčku. M. Rád ti tak říkám a stejně rád to slyším, když to říkáš. Je to miloučké slovo. Je jako motýl, který, jak říkají nejstarší židé, letí přes moře a musí pořád mávat křídly, aby se neutopil. A zároveň zní pevně jako skála, kterou nic nerozdrtí, vítr, čas, děla. Tím létajícím motýlem měli na mysli naši pradědečkové mravnost, to správné, co má člověk dělat, aby si zasloužil jméno člověk. Magdo. Magdičko. M., má lásko. Nejčistší

duše, krásná jako tvoje tělo. Víím, co se ti tu vrací, to navěky ztracené, muž, volnost, to důstojné, čím se obnažuje a napřimuje duše. Proč se nebudeš už nikdy hrbít. A proč už tě nikdy nikdo neponíží, dokud budeš dýchat. I proto, jak často jsi byla blízko neživotu. Zdá se mi už dávno, co jsem poprvé ve tvém pokoji snil o tom, že jsi se mnou. Cítím k tobě vroucnost, jakou jsem ještě k nikomu necítil. Nemůžu si představit svět, v němž bych se k tobě nevrátil nebo tě už neviděl. Víím, co pro tebe znamená země. Kdybych byl pobožnější, obrátil bych se na božskou autoritu, k tomu nejvyššímu. Upírali ti pravdu a nacházíš ji tu. Brali ti volnost a tady jí máš, kolik uneseš. Ušklíbali se ti a máš zrcadlo, aby ses viděla, jak chceš. Čím je krásnější člověk tím, že je svobodný, a lidi, aby viděli, jak jsi krásná. Nic už tě tu nesvívá. Zem je pro tebe krok z nenávratné minulosti, která jako zlý duch povstává z hrobu a znovu a znovu tě straší. Objevuješ si tu nejen to nové, ale i to dávno ztracené. Co bylo i co teprve bude. Je to mimo vinu, hřích, rouhání. Každé tady a nyní je zároveň dávno, pradávno, čest a sláva a porážky i vítězství. Pravda. Návrat důvěry jako objetí matky. Ztráta strachu, na který si pamatuješ a na nějž si všichni pamatujeme. Paměť i naděje. Strach nevinných, které zabíjeli bez viny. A propojuje se mi to s láskou k tobě, jako u tebe s láskou k zemi. Vidím tě nahou a krásnou, jako je nahý a krásný zdejší vzduch, moře i země. Miluju tě, tvou sílu, tvou duši, tvoje tělo. Tvoou lásku. Tvoou nebojácnost. Schopnost soudit. Co jsi. Tvé nádherné nahé tělo, tvář, ruce. Tvé přátelské oči. Úsměv. Co vidíš uvnitř, až na dně.

Co píšu, je zmatené jako to, co ti říkám. Srovnej si to, prosím tě, aby ti vyšlo, co bych rád. Miluju tě donekonečna. Dany.

Viděl v duchu osmerku, kterou popsal odshora dolů. Svůj podpis, jako by zněl. Její jméno Magda. Jak ji oslovuje. Má drahá, nejdražší M.

V lokále bylo dusno. Naštěstí se venku zvedal vánek z hor. Vůně lesa. Střelného prachu.

Dech volnosti i v obklíčení.

Do noci se nesla trubka. Příležitost, po které už nikdy nepříjde další. Riziko, které člověk podstoupí, a vyhraje, nebo prohraje. Tma obsahovala světlo. Nebyl to ani vítr, ani pahorky. Čas ukáže svoje. *Ve zman ose et šelo*. Povaha věcí, že se mohou zhoršovat právě tak jako zlepšovat. Měl si ji odnést v paměti jinak. Představa, jak ji vidí prvně bez vojenské košile, sukně khaki a silného řemenu s pistolí. Trubka pronikala tím tmavým světlem, které dopadalo jako hvězdný prach, blikotalo po horách, na něž bylo dosud vidět.

Kapitola 69

Šli dolů po King George. Ve čtyřiačtyřicítce byla tma. Zpívali si s Jonnym a Lampelem šanson o ženách z Paříže a drželi se kolem krku. Jonnyho se zkraje ujala jeho snědolící kráska. Dany měl na vteřinu dojem, že vdechl Magdinu vůni. Všude kolem se lilo stříbrné světlo.

„Je dobrá jak svatojánskej chleba,“ řekl Jonny.

„Jasně,“ řekl Dany. Každý měl na mysli to svoje.

„Kdo?“ snažil se Lampel.

Danyho napadlo, že Magda mohla být i u sestry, o které několikrát mluvila. Představil si, že přijede a bude hledat vysunovací kámen. Všechno ji chtělo celou. Zase začali hulákat *Ráno raníčko* a kolemjdoucí se otáčeli. Nezvyklá cizí řeč tu nikoho neudivovala. Danyho obestřela představa, jak jde, někoho si vede, bez ohledu na všechny, jak to šlo právě jen v představě, někam, kamkoli někam, na přehledně dlouhou dobu, s rukou kolem krku. Ale dotek, ruka, kterou cítil, byl Lampel.

„Jak pecka od slunečnice,“ dodával Lampel ke Kleopatře.

„A jaká budeš teprve vleže, co?“ na to Jonny.

„Rozumíš?“

„Rozumí,“ odpovídala Kleopatra.

Lampel se k Jonnymu důvěrně naklonil: „Dělá ti všecko, co chceš?“

„Všecko ještě ne,“ odpověděl Jonny. „Jakmile od ní chci, co jí nesedí, řekne ‚to nehraju‘ a nehraje. Doufám, že jen zatím. Co když je jí teprve šestnáct, jako Katce, co sem přijela s mámou a malým bráškou, poněvadž jim fotr utek někde v Německu?“

Dany si dovedl představit, na co ještě nehrála.

„Těším se jak cikán,“ dodal Jonny. A pak: „Sbohem, vy dva, my už musíme jít. Byla to primová noc, vážně. Díky.“

„Kam jdete?“ na to Lampel. „To máte svatbu teď hned?“ Vážně se namazal.

A Jonny s Kleopatrou zmizeli. Bylo neuvěřitelné, jak to bylo jednoduché.

„To je fajn. Člověk někoho potká a má dojem, jako kdyby se s ním znal sto osmnáct let,“ vzmohl se Dany. „Čím to je?“

„Jako bys nevěděl,“ umrtvil ho Lampel. „To znáš, ty děvko, jak ten krátkozrakej ukazoval kamarádovi nápis na zdi, aby mu ho přečet? Stálo tam: Voni jsou blbej. Zeptal se: Není to náhodou hebrejsky? Jistě, na to ten s dobrýma očima. Tak to se čte obráceně, povídá krátkozrakej. Blbej jsou voni.“

Nahoře na druhé straně u Katamonu začali vystřelovat rachejtle. Pršely prudce a spleteně vzhůru, stříbrné jako čerstvě ulité mince, červené, bílé, oranžové jak mandarinky, a vracely se skoro nebezpečně zvolna, v ladných, rozprsklých obloucích dolů, na temném pozadí oblohy, která tím měnila tvar. Jen někdy se dalo nahlédnout pod pokličku, co a jak se vaří. Lampel se díval na prskavky, které začátkem června, když sem přišli, dělaly britské pětadvacetiliberní kanóny. Amandy. Už to ztratilo glanc. Zůstalo tu jen světlo, podobné řece, která si tekla po svém. Není to legrace, jak válka ztrácí smysl, když končí?

„Tak vida, ohňostroj,“ povídá Lampel. Vzal Danyho kolem krku.

„Zas je ti zima?“ zeptal se Dany. „Nebo ztrácíš balanc?“ A potom: „Jsi vážně kamarád, ale na tu svou letenku jed' sám.“

„Myslíš, že je to nepřenositelný?“ zeptal se Lampel, ale věděl, že to není to hlavní.

„Nechci to protahovat. Kdybych neodjel teď, kdoví jak bych vůbec odjel.“

Lampel se otočil za nějakými vousáči. „Některý židi jsou teda hnusný lidi, to je fakt, ale když musej bejt dobrý, jsou úplně výborný. Dokážou udělat všechno. Úplně se překonat.“

„Dalo by se udělat něco společně,“ mírnil se Dany.

„Čestný slovo,“ ujistil ho Lampel. A pak: „Jsou to děsně nafoukaný a sebevědomý lidi. Teď se ukáže, jaký jsou doopravdy. Jak to jde hluboko a kam až to nejde. Trochu zdivočeli. Je to nemoc z národnosti, co už možná ani národnost není. Potřebuje toho dost, aby zas byla. Taky, že se jim tak dlouho nepřiznávala. Nedá se promlčet. Má se to uznat raděj dřív, než je z toho přetopenej kotel. Sedmdesát generací, to je vážně prdel. Když něco začíná, prima se o tom píše. Nemá to zvrzaný pokračování. Můžeš se na to propojit a dát tomu duši. Žádný výhrady, milión jestliže a dva milióny kdyby. Nemusíš si brát na pomoc žádný kompas nebo příručky. Nic si nemusíš vyčítat.“

„Jasně,“ na to Dany.

Krásně to zamluvili. Lampel byl přece jen starší a moudřejší.

„To znáš,“ začal zase jako prve Lampel, „jak to ten chlap tý svý nový pentli ukazoval hned na první schůzce u lampy při zdi: Vidíš to, Julie? Mít to o centimetr delší, moh jsem bejt králem. Přehlídla to a povídá: A mít to o centimetr kratší, moh jsi bejt královnou.“

V Danym to znělo, i ve smíchu, který mu pomáhal. Plulo to po všem jako ozvučená tajná rána, již nešlo zahladit. Ani tohle možná nebylo mimo věci, které pořád začínají a nikdy nekončí, i když se člověk snaží. A kdoví, jak to s tou snahou doopravdy je. Lampel to taky tak pochopil, párkrát si zaškytal a už se na nic neptal.

Dany myslel na to, kde je Magda. Tvář, osvětlená sluncem, nebo zdejším druhem tmy. Něco, co bylo vždycky jako hádanka. Na plakátech vyhrožovali, že kdo přijde na operu pozdě, bude muset

čekat do první přestávky. Tady si zase dělali iluminaci, jako když skončila druhá světová válka. Ten člověk z OSN už byl na onom světě. Hodně lidí bylo na onom světě. Ale vždycky to asi přikryl nový večer a pokaždé přišel příští nový večer. Pro toho, kdo zůstal, bylo všechno trochu bolavější, možná čím víc zkušeností měl za sebou. Aby se dalo žít, musel se člověk rychleji naučit zapomínat, nebo alespoň přezírat spoustu věcí, které se ho týkaly, a udělat z nich minulost a trochu vůči nim otupět.

Čím delší byla chvíle, jež ho oddělovala od Magdy, tím větší byla jeho touha být u ní, vidět ji, mluvit s ní, vyznat se jí, co pro něj znamenala ona a její domeček, právo kdykoli vstoupit a to, co mu o sobě řekla a co ne. Odkud to přicházelo a kam se to ztrácelo? Poněvadž když byl strážlivý (a Magda byla strážlivá vždycky), byla tu stále přítomna překážka. Jako kdyby stál mezi dvěma zrcadly a najednou se spatřil jinak. Nemohl přesně vyjádřit, jaká to byla překážka. Snad zahrnovala tušení, změny, okolnosti, i strach z netušených závazků a důsledků i stav znepřáteleného světa, míru určitých naplnění, nevypočitatelné číslo, které není dělitelné už žádným jiným. To, čemu Lampel říkal pach za vozem. Tišící se mrak, i když se jím člověk ze začátku skoro dusil. Povaha. Něčím určený život. Osud? Vesmír jednoho člověka, dvou lidí, kteří zůstali sami sebou. Byla to překážka, jež vypadala nevinně a byla tak dábelská, jako je nejspíš každá nevinnost, do níž člověk nevidí hned na začátku. Byla tu u obou jedna láska a v ní uvnitř ještě jiná, příliš silná a bezohledná, kdyby ji chtěl sladit s čímkoli? Na chvíli to šlo. Na déle to nešlo? Nikdo za to nemohl a oba za to mohli. Nebyli si nic dlužní, poněvadž si dali všechno? Nebo tušili, co by mohlo být?

Snažil se to teď zapudit, aby se netrápil a aby si tuhle noc nemohl ničím zkazit, ani tím, čím už byla zkažená. Celý život znamenal loučení s někým, s něčím. Všechno, co bylo předtím i potom.

Chvíli myslel na svou matku. Pak na dopis, který napíše. Byla to pro něho fakticky pěkná noc, navzdory všemu. Byl to veliký život, který tu žili, protože byl skutečný a poněvadž lidé, které poznal, byli také skuteční a vážně za to stáli.

Skoro už nešli s Lampelem spát. A pak na tu noc mohli vzpomínat ještě dlouho a často. Ale to už byla tak nenávratná, jako je v životě nenávratné všechno dobré i špatné, co se může stát jen jednou.

Doslov

Není asi mnoho knih, u nichž si člověk dokonale pamatuje, kdy a za jakých okolností je četl. Pro mne je jednou z těch nemnoha výjimečných románů Arnošta Lustiga *Miláček*, který mám v paměti navždy spojený s pražským jarem, a to v doslovném i v přeneseném smyslu.

Mám za to, že obrodný proces, jemuž se později začalo říkat pražské jaro, odstartovala u nás už v roce 1967 tzv. šestinedělní izraelská válka. V Československu se o ní tehdy psalo jako o *agresivní válce proti arabským zemím*. Naše vláda dokonce okamžitě přerušila s Izraelem diplomatické styky, a naše veřejnost, jako obvykle, byla ponechána bez informací o skutečném pozadí tohoto konfliktu.

Literární noviny tehdy uspořádaly na toto téma besedu čtyř spisovatelů (Oldřicha Daňka, Ivana Klímy, Arnošta Lustiga a Jana Procházky). Ti totiž nedávno navštívili obě zneprátelené strany, a spíš než o konfliktu mluvili o životě obyčejných lidí a o problémech, kterým musejí čelit. Dřív než Literární noviny text besedy otiskly, musely ho samozřejmě předložit Hlavní správě tiskového dohledu (HSTD), tedy cenzuře, a ta nakonec příspěvek zabavila. Problém nastal, když se celý text objevil v jedněch zahraničních novinách, ovšem nikoli ve zredukované podobě, s níž se měli seznámit čtenáři Literárních novin, nýbrž v rozsahu původního záznamu besedy, který vlastnila HSTD.

V tomto vzrušeném ovzduší se pak ve dnech 27.–29. června konal IV. sjezd Svazu československých spisovatelů. Kde část delegátů vystoupila na *protistranické a protisocialistické platformě s požadavkem úplné autonomie kultury*. Tajemník ÚV KSČ Jiří Hendrych v úvodním

projevu ostře napadl Literární noviny a za záminku pro svou kritiku použil právě onen neuveřejněný text. Po něm promluvil Jiří Šotola, odstupující tajemník svazu spisovatelů a odstupující šéfredaktor Literárních novin, a pak si vzal slovo Arnošt Lustig. Jak vzpomíná ve své knize *Spisovatelé a moc* Dušan Hamšík, *Lustig zřetelně vyjádřil, co jinak nebylo vysloveno, nýbrž mlčky uznáno, totiž že otázka Literárních novin byla pouze druhořadá. Inkriminovaná beseda o Středním východu nebyla výrazem žádného protistranického usilování ani potoučností Literárních novin, neboť podnět k ní dal on sám a prosadil její konání i přes zdráhání redakce. Uváděla ho totiž k zoufalství skutečnost, že tón psaní v Rudém právu připomíná antisemitské štvánice nacistické propagandy, která urovnala cestu ke kremačním pecím Osvětimi.* Lustig tedy považoval za svou povinnost varovat vedení státu před touto *nebezpečnou cestou*, ale protože všechny možnosti, jak se spojit s některým z představitelů vrcholné politiky (včetně Hendrycha) selhaly, domníval se, že bude moci svůj názor ventilovat prostřednictvím orgánu Svazu československých spisovatelů.

Spisovatelskou kariéru Arnošta Lustiga jsem měla možnost sledovat od samého počátku: poprvé jsem se setkala s ním a jeho ženou Věrou na jakémsi večírku nakladatelství Mladá fronta, někdy na podzim roku 1957, ještě předtím, než vyšla jeho první knížka. Arnošt tam z ní předčítal krásnou a dojemnou povídku *Štěpán a Anna* a mě překvapilo, jak dokonale tento spisovatel zosobňuje své jméno a příjmení: Vážný (Ernst) Arnošt vyprávěl o tragických událostech, které provázely jeho dospívání, a veselý Lustig se dokázal radovat z každého nového dne, který urval osudu, jaký mu měl být z vůle příslušníků nadřazené rasy určen.

Jakožto autor byl Arnošt postrachem všech pražských redaktorů, protože do poslední chvíle pracoval na dokonalé podobě každé své nové knihy, korektury do redakce nosil celé počmárané

a s četnými vpisky a ještě v náhledu přičiňoval úpravy, jaké by nikomu jinému beztrestně nebyly prošly. Já osobně jsem mezi jeho redaktorky nepatřila. Pracovala jsem ve Státním nakladatelství dětské knihy a naše dosavadní spolupráce spočívala v tom, že jsem mu před Vánoci 1965 pomohla obstarat pro děti pod stromeček třísvazkové vydání Mayova Vinnetoua.

Začátkem roku 1968, při jakémisi náhodném setkání, přišel Arnošt na „výborný“ nápad, že si rozhodně musím přečíst rukopis jeho nejnovější knihy *Miláček*, kterou už v té době připravovalo do tisku nakladatelství Československý spisovatel. (Pro nepamětníky zde musím uvést, že v době plánovaného hospodářství a při tehdejších technických možnostech trvalo minimálně dva roky, než se autor, který přinesl do nakladatelství nový rukopis, dočkal vydání svého díla.)

Rukopis jsem si přečetla a opoznámkovala, a s autorem jsme potom na lavičce u Vltavy řešili eventuální úpravy textu. Jakožto redaktorka dětských knih jsem zastávala názor, že kniha musí být čtenáři srozumitelná, aby i ten, kdo v Izraeli nebyl a ani o této zemi moc neví, pochopil, s jakými problémy se potýkají její obyvatelé, z nichž mnozí sem přišli nikoli proto, že sem chtěli, ale protože je odjinud vyhnali. Na další z mnoha problémů v této *nejbolavější* zemi, neustále ohrožované svými sousedy, upozorňuje v knize novinář Lampel, postava, pro niž jako předloha posloužil spisovatel Ludvík Aškenazy: *Ti běžoví Židi, co sem přišli z Afriky, skočili tisíc let dopředu – a ty evropský se vrátili, tak počítám, o sto let nazpět – a společně žijou, všemu navzdory.*

V bujarých a hektických dobách pražského jara už nezbyl čas na to, aby mi Lustig sdělil, jak naložil s mými připomínkami, a naše nečekané letní setkání zrežirovaly dějinné události: na konci srpna jsme se sešli v Římě, když nám okupace Československa

oběma nuceně prodloužila rodinné dovolené. To už Arnošt řešil stejný problém jako jeho románový hrdina Dany: jeho žena Věra, rodačka z Ostravy, totiž po válce, dlouho předtím, než se za něj provdala, odjela osidlovat Palestinu, a vstup „spřátelených“ armád ji tak znechutil, že prohlásila, že už se do Československa nevrátí. Arnošt, chlapec z Libně, ale věděl, že se bez Prahy natrvalo neobejde, a tak velice usilovně pracoval na tom, aby byl jeho pobyt v zahraničí považován za dočasný. Teprve v roce 1969, když vyšel jeho román *Miláček* a většina nákladu potom šla do stoupy, nejspíš pochopil, že se proti své vůli přece jenom stal emigrantem.

Od prvního vydání *Miláčka* uplynulo více než 40 let a stát Izrael už oslavil 60 let své existence, ale malý ostrůvek obklopený arabským mořem stále bojuje o přežití. I z naší země se stal ostrůvek, ale na rozdíl od Izraele nemusíme žít v neustálé hrůze před válkou a pumovými útoky. Jak by to asi dopadlo, kdyby Němci vysídlení z našich Sudet a z území připojovaných po válce k Polsku byli zůstali ponecháni sami sobě za hranicemi v uprchlických táborech? Situace na Středním východě vypadá čím dál složitější a z mírových jednání za účasti velmocí to čpí především benzínem a naftou, takže z Lustigova *Miláčka*, odehrávajícího se v roce 1948 v Izraeli, se bohužel nestal historický román, ale je i dnes stále ještě aktuální.

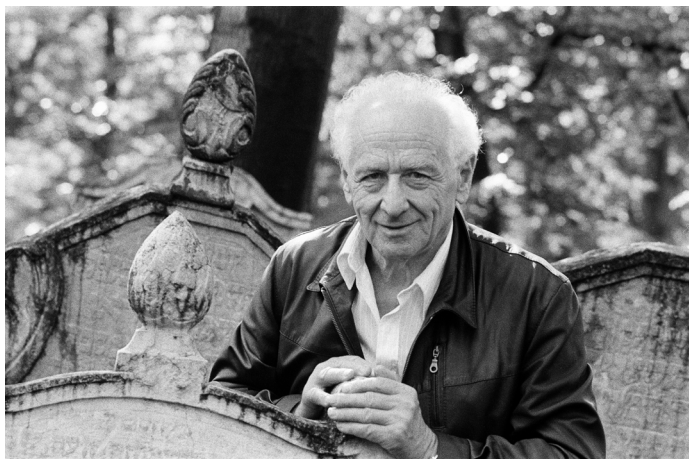
Olga Hostovská

Ediční poznámka

V rámci přípravy textu pro naše elektronické vydání, jehož znění vychází z posledního ještě autorem doplněného a revidovaného knižního vydání, jsme opravili pouze zjevné překlepy a plně jsme respektovali autorovo užívání velkých písmen, odrážející též mimojazykový postoj k reáliím (zejména psaní slova *žid* aj.), i zvláštnosti interpunkce. Nedokážeme však rozlišit, ve kterých případech šlo o autorský záměr a ve kterých o redakční zásah v knižním vydání.

Redakce MKP

Arnošt Lustig (21. 12. 1926, Praha - 26. 2. 2011, Praha)

„Fascinuje mě židovská mravnost, podle které musí člověk dodržet dané slovo, i kdyby měl prodělat, protože to znamená, že má duši. Staří Židé věřili, že mravnost je jako pták letící nad mořem. V okamžiku, kdy přestane mávat křídly, spadne a utopí se. Slušnost si člověk nemůže našetřit ze včerejška. Musí být slušný teď, zítra, napořád, znovu a znovu.“

Arnošt Lustig

Prozaik, scenárista, novinář, pedagog, který věnoval podstatnou část své tvorby holocaustu. Patří k nejvýznamnějším světovým autorům zabývajícím se tímto tématem.

Věnovat se především leitmotivu židovské masové vraždy se rozhodl po zkušenostech z koncentračních táborů Terezín, Osvětim-Birkenau a Buchenwald. V dubnu 1945 se mu povedlo utéct z transportu smrti, který mířil z Buchenwaldu do Dachau nebo

Terezína. V Praze se zúčastnil Květnového povstání. Z rodiny přežily pouze matka, sestra a sestřenice.

Po osvobození začal v Praze studovat obchodní akademii, na podzim 1945 přešel na Vysokou školu politickou a sociální, kde vystudoval novinářství. Profesionální dráhu započal v Československém rozhlasu v roce 1948 jako válečný dopisovatel z arabsko-izraelského konfliktu. V šedesátých letech patřil v Československu k nejprodávanějším autorům, jeho knížky vycházely ve více než půlmiliónovém nákladu. Mezi lety 1961 a 1968 pracoval jako scenárista Filmového studia Barrandov. Filmy natočené podle jeho předloh a scénářů obdržely řadu trofejí na festivalech v Amsterdamu, Locarnu, Benátkách, Pesaru, Monte Carlu, Mannheimu, San Sebastianu. Do filmu *Obchod na korze* (1965), vůbec prvního československého filmu oceněného Oscarem (1966), napsal dialogy.

Pak strávil coby zakázaný spisovatel a scenárista přes dvacet let v emigraci, především ve Spojených státech, a za opuštění republiky ho československý komunistický režim odsoudil k nepodmíněnému trestu odnětí svobody. V USA se mu dostalo cti číst vlastní tvorbu v Bílém domě i v Kongresu. Na The American University ve Washingtonu, D. C., se stal profesorem literatury, tvůrčího psaní a filmu.

Po listopadu 1989 pracoval a žil střídavě ve Washingtonu, D. C., a v Praze. Doma v Čechách postupně publikoval 23 beletristických knih a řadu knih esejů, filozofických úvah, projevů a novinových článků. Dostalo se mu mnoha poct a významných funkcí – mimo jiné byl čestným předsedou Společnosti Franze Kafky a společnosti Česká hlava, členem filmové poroty Mezinárodního filmového festivalu v Karlových Varech. Stal se nositelem mezinárodní literární Ceny Franze Kafky, ceny Emmy za televizní scénář, laureátem Americké akademie umění a věd za celoživotní literární

přínos, dvojnásobným nositelem Národní židovské ceny ve Spojených státech, nositelem Ceny B'nai B'rith, byl pasován rytířem Řádu Marka Twaina. Za novelu *Modlitba pro Kateřinu Horovitzovou* byl navržen na nejprestižnější americkou Národní knižní cenu, kterou však nezískal, protože tou dobou ještě nebyl americkým občanem. Opakovaně byl v užším seznamu spisovatelů nominovaných na Nobelovu cenu, za celoživotní dílo byl nominován na Mezinárodní Man Bookerovu cenu i na Pulitzerovu cenu. V roce 2018 byl digitálně zrestaurovaný film *Démanty noci* uveden na Filmovém festivalu v Cannes.

V srpnu 2020 byl v Praze založen Nadační fond Arnošta Lustiga za účelem šíření a rozvíjení humanistického odkazu jeho celoživotního díla.

Lustigův mimořádný globální dopad potvrzuje i skutečnost, že sté výročí jeho narození bylo organizací UNESCO zařazeno na prestižní seznam významných jubileí připomínaných v letech 2026–2027.

Eva Lustigová
Nadační fond Arnošta Lustiga,
www.lustigfoundation.cz

19. 1. 2026

unesco

Oslavy 100. výročí narození
Arnošta Lustiga,
spisovatele (1926-2011)
ve spolupráci s UNESCO

Autoři nesou odpovědnost za výběr, prezentaci názorů a vyjádřené postoje obsažené v projektu Festivál100, které nemusí nutně odrážet stanoviska UNESCO a nezavazují UNESCO.

Arnošt Lustig Miláček

Jubilejní edice k 100. výročí narození Arnošta Lustiga

Úvodní slovo a medailon autora Eva Lustigová

Doslov Olga Hostovská

Ex Libris Renáta Fučíková

Fotografie Petra T. Růžičková, Muzeum fotografie a moderních
obrazových médií v Jindřichově Hradci

Fotografie na obálce Yazid90/Shutterstock.com

Korektura Martina Němcová

Technická redakce Markéta Teuchnerová

Vydala Městská knihovna v Praze

Mariánské nám. 1, 115 72 Praha 1

V MKP 1. elektronické vydání

Verze 1.0 z 24. 4. 2026

ISBN 978-80-274-4977-4 (epub)

ISBN 978-80-274-4978-1 (pdf)

ISBN 978-80-274-4979-8 (prc)

KNIHOVNA? KNIHOVNA!

Využijte **prostor**
pro studium, setkání,
kulturu i relax.

Stahujte **e-knihy zdarma**
z e-knihovna.cz, prohlížejte
digitalizované tituly na
digitalizovane.cz.

Sledujte **videocasty**
a přednášky na
youtube.com/@knihovnaPraha.

Půjčte si obraz v Artotéce,
audioknihy, CD, film
nebo deskovou hru.

Tvořte se dřevem, papírem,
barvami, kůží i látkami.
Otevřený ateliér DOK16,
Atelier Jezerka a Kreativní
centrUM v Ústřední knihovně.

Navštivte přednášky,
koncerty, autorská čtení,
filmové projekce, akce
pro děti. Sledujte
mlp.cz/akce.

Vyzkoušejte svět
virtuální reality.
Více na mlp.cz/vr.